

...
K. Wład
Ucieku
Ktorem się
- między tem
nie wzięty jak
Kwartera
Kwartowania
Lata 1804 - w. C. Mont
to wpy
1804. -
ta pamięci
...

Rejestr zapisów gruntowych
wsi Żukowa 1804-1876

REJESTR ZAPISÓW GRUNTOWYCH
WSI IWKOWA 1804–1876

REJESTR ZAPISÓW GRUNTOWYCH WSI IWKOWA 1804–1876

Opracował i wstępem opatrzył
Rafał Kurzydło

Gminna Biblioteka Publiczna w Iwkowej
Iwkowa 2014

Wstęp i opracowanie
Rafał Kurzydło

Koordinacja prac nad publikacją w ramach projektu
pn. „Śladami rodów osiadłych na prastarych iwkwowskich rolach –
wydanie dwóch publikacji książkowych związanych z historią
iwkwowskich ról i zorganizowanie imprezy promocyjnej”
Bernadeta Klimek

Okładka

*Na pierwszej stronie wykorzystano fragmenty fotografii
Adama Gutowicza „Iwkwowskie role”, na stronie ostatniej –
fragmenty fotografii Stanisława Pajora przedstawiające
iwkwowską karcznię górną, zwaną „ratuszną”.*

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie. Publikacja wydana przez
Gminną Bibliotekę Publiczną w Iwkowej i współfinansowana ze środków
Unii Europejskiej w ramach osi 4 – LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich
na lata 2007–2013 w ramach działania: Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju.
Instytucja zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich
na lata 2007–2013 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

© Gminna Biblioteka Publiczna w Iwkowej

Wydawca
Gminna Biblioteka Publiczna w Iwkowej
tel. (14) 684-43-48

Fotoskład i redakcja techniczna
Karol Klima

Projekt okładki
Magdalena Krokosz

Druk i oprawa
Brzeska Oficyna Wydawnicza
tel. (14) 686-14-70

Nakład 500 egz.

ISBN 978-83-932376-2-3

Rękopis
Rejestr zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804–1876 (sygn. 1693)
pochodzi ze zbiorów
Biblioteki Naukowej Polskiej Akademii Umiejętności
i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie

W imieniu Gminnej Biblioteki Publicznej w Iwkowej oraz społeczności miejscowości Iwkowa składam serdeczne podziękowanie Pani Dyrektor Biblioteki Naukowej Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie – dr Karolinie Grodziskiej – za wydanie zgody na publikację rękopisu „Rejestr zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804–1876” oraz panu Rafałowi Kurzydło za pracę włożoną w opracowanie manuskryptu.

Z wyrazami szacunku i wdzięczności

Bernadeta Klimek
Kierownik Gminnej Biblioteki Publicznej
w Iwkowej

SPIS TREŚCI

Od Wydawcy	9
------------------	---

Wstęp

1. Dzieje wsi Iwkowa – geografia, historia, kultura (zarys)	13
1.1. Położenie	13
1.2. Osadnictwo	14
1.3. Czas powstania, etymologia nazwy	15
1.4. Właściciele, administracja	17
1.5. System nazewniczy ról	19
1.6. Zabytki, tradycja, kultura	22
1.7. Miejsce i rola wsi w badaniach językoznawczych	25
2. Księgi sądowe wiejskie	29
2.1. Geneza i ewolucja	29
2.2. Funkcja i cel zapisów	33
2.3. Zasięg terytorialny i czasowy	34
2.4. Znaczenie	35
3. Opis zabytku	37
3.1. Informacje ogólne	37
3.2. Papier – filigrany	38
3.3. Proweniencja, zasięg terytorialny i czasowy	41
3.4. Sposób dokonywania zapisów	44
3.4.1 Układ, kolejność, środki piśmiennicze, pieczęć – atrybut władzy ..	44
3.4.2. Kalendarium	49
3.4.3. Pisarze	50
3.5. Zróżnicowanie gatunkowe	55
3.6. Wartość badawcza księgi	57
3.7. Zasady wydawnicze	60

Rejestr zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804–1876	63
--	-----------

Rozwiązanie skrótów	224
Ilustracje	225
Kalendarium zapisek – zestawienie	241
Bibliografia	244
Indeks osób, ról i miejscowości	251

Od Wydawcy

Miejscowość Iwkowa, położona na południu Polski w Małopolsce, w powiecie brzeskim, jest wsią bogatą zarówno w materialne, jak i duchowe dziedzictwo kulturowe przodków. Spuścizna o której mowa, została dotychczas obszernie opisana w licznych opracowaniach i wydawnictwach, lecz wciąż istnieją jej nieodkryte obszary. Mieszkańcy Iwkowej wykazują coraz większe zainteresowanie poszukiwaniem własnych korzeni i poznawaniem przeszłości swej „małej ojczyzny”. Ciekawi tutejszej historii i kultury są także odwiedzający naszą miejscowość turyści.

W roku 1334, gdy królowa Polski Jadwiga Łokietkowa zakładała młodszą połowę wsi, czyli dzisiejsze Nagórze i nakazała wyrąb lasu pod zasiedlanie nowych terenów, funkcjonowała już tzw. „stara osada” zwana Libertate Ivconis (Wola Iwkona) z istniejącym w niej kościołem (pierwsza historyczna wzmianka o „starej osadzie” pochodzi z 1325 roku).

Z czasem obie osady połączyły się w jedną, tworząc obszar obejmujący swoim zasięgiem dzisiejszą Iwkową. Wykarczowane lasy stały się miejscem ludzkich siedzib, a łany ziemi uprawiane przez miejscową ludność zaczęto nazywać rolami, dodając do każdej z nich określenie pochodzące od nazwiska lub nazwy zawodu pierwotnego właściciela.

Ewenementem na skalę kraju jest to, że do dnia dzisiejszego zachowały się i nadal funkcjonują w codziennym użyciu mieszkańców Iwkowej nazwy dawnych łanów kmiecych, na których gospodarują potomkowie niektórych starych rodów. Role te zostały w całej miejscowości oznakowane tablicami zawierającymi nazwę każdej z nich, stając się dzięki temu topograficznymi wyznacznikami poszczególnych rejonów wsi i turystyczną atrakcją.

Iwkowskie role dla nas – iwkowian – stanowią niezwykle cenne dziedzictwo kulturowe warte poznania i pielęgnowania, gdyż zachowane przez stulecia nazwy ról mówią wiele o lokalnej tożsamości i historii.

Śladami rodów osiadłych na prastarych iwkowskich rolach – wydanie dwóch publikacji książkowych związanych z historią iwkowskich ról i zorganizowanie imprezy promocyjnej to przedsięwzięcie realizowane przez Gminną Bibliotekę

Publiczną w Iwkowej w latach 2013–2014 z zakresu małych projektów w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007–2013.

Wymiernym efektem projektu jest wydanie dwóch pozycji książkowych dotyczących – pośrednio i bezpośrednio – historii iwkowskich ról.

Jedną z nich jest publikacja pt. *Dzieje gminy Iwkowa: Iwkowskie role. Od Roli Bodkowskiej do Roli Zięciowskiej*, w której spisano dzieje rodów i prastarych iwkowskich ról. Historię tę odtworzono głównie na podstawie zapisów dokonanych w *Księdze sądowej wsi Iwkowej* w latach 1581–1809, i w nieco mniejszym stopniu w *Dziejach Iwkowej 1325–1960* ks. Jana Piechoty. Publikacja ta nie jest pracą naukową, ale dość skrupulatnym opracowaniem tego aspektu lokalnej historii, będącym wynikiem pasji odkrywania przeszłości „małej ojczyzny” przez jej autora – Stefana Szota.

Drugą pozycją, którą Szanowny Czytelnik ma właśnie przed sobą, jest wydany drukiem cenny XIX-wieczny dokument historyczny *Rejestr zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804–1876*. I chociaż ma on charakter typowo prawniczy (testamenty, zapisy, umowy, wyroki sądów, itp.) to jednak stanowi ciekawy materiał źródłowy, dzięki któremu możemy bliżej poznać realia społeczne, obyczajowe i gospodarcze ówczesnej Iwkowej. Jest on zarazem kontynuacją wydanej w 1969 roku przez Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk *Księgi Sądowej wsi Iwkowej 1581–1809*. W obydwu tych źródłach wielokrotnie pojawiają się nazwy iwkowskich ról. Zgodę na opublikowanie tego zbioru dokumentów udzieliła Wydawcy Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, a jego opracowania podjął się Rafał Kurzydło, absolwent Wydziału Humanistycznego Akademii Pedagogicznej im. KEN w Krakowie, iwkowianin, w dorobku którego znalazły się także takie prace jak: *Językowy obraz świata w dziewiętnastowiecznych opowiadaniach ludowych z Iwkowej (Małopolska)* – praca magisterska, *Obraz społeczności XIX-wiecznej wsi małopolskiej na podstawie „Gawęd i Komedij iwkowskich”*, *Nazwy własne dawnych ról w mikrotoponimii wsi Iwkowa (powiat brzeski)*, „Człowiek z miasta” w świetle tekstów regionalnych z przełomu XIX i XX wieku.

Oddając w ręce Czytelnika nowe regionalne publikacje mamy nadzieję, że będą one ciekawym i ważnym źródłem do dalszego odkrywania dziejów Iwkowej.

Z wyrazami szacunku

Bernadeta Klimek
Kierownik Gminnej Biblioteki Publicznej
w Iwkowej

WSTĘP

1. Dzieje wsi Iwkowa – geografia, historia, kultura (zarys)

1.1. POŁOŻENIE

Iwkowa rozciąga się na południowych krańcach Pogórza Karpackiego. Biorąc pod uwagę rzeźbę terenu, usytuowana jest w malowniczej dolinie, która poprzez sąsiednie miejscowości łączy się z większą krainą geograficzną – Kotliną Sądecką. Ta z kolei, obejmując miasta Stary i Nowy Sącz oraz tereny do nich przyległe, stanowi centrum Ziemi Sądeckiej, zwanej również Sądecczyną.

Byłoby niezwykle trudnym zadaniem wyodrębnienie dokładnych historycznych granic Sądecczyny, tym bardziej, iż na przestrzeni wieków ulegały one wielokrotnym i znacznym przesunięciom. Powołując się na studium J. Flisa¹ i przyjmując granicę administracyjną kasztelanii sądeckiej, możemy przyjąć, iż w wieku XII i XIII sięgała ona: na południu poza Beskid Sądecki oraz Lubowlę, Podoliniec i Gniazda, na południowym zachodzie obejmowała Tatry, dalej zachodnią cezurę stanowił dział wód pomiędzy Dunajcem i Rabą, południową – teren między Czchowem a Rożnowem (kasztelania czchowska), zaś od wschodu granicę wytyczała linia doliny Białej.

W ciągu kolejnych wieków granice stawały się ruchome. Część obszarów, jak chociażby Czchowskie czy Wojnickie, wcielano do Sądecczyny, by później tworzyć odrębne jednostki administracyjne, inne zaś jak Podhale, które z krótką przerwą między rozbiorami zawsze należało do tego regionu, w końcu dziewiętnastego wieku usamodzielniało się.

Za dzisiejszy obszar Sądecczyny uznaje się cały obszar obecnego powiatu nowosądeckiego, wschodnią część powiatu limanowskiego i niewielkie wycinki powiatów gorlickiego oraz brzeskiego². Biorąc pod uwagę skrawek

---

¹ J. Flis, *Sądecczyna i jej granice*, „Rocznik Sądecki” I, 1939, s. 8–9.

² *Ibidem*, s. 16.

powiatu brzeskiego należy wymienić miejscowości: Będzieszyna, Dobrociesz, Piaski-Drużków, Drużków Pusty, Iwkowa, Kąty, Kisielówka, Połom Mały, Porąbka Iwkowska, Wojakowa, Wytryszczka i południowe tereny Czchowa³.

1.2. OSADNICTWO

Położenie miejscowości w łagodnej dolinie otoczonej wzniesieniami Szpilówki (516 m n.p.m.), Piekarskiej Góry (512 m n.p.m.), Bukowca (494 m n.p.m.), Kopca (585 m n.p.m.) i Machulca (483 m n.p.m.) oraz płynąca środkiem kotliny niewielka rzeka Bela i jej liczne dopływy sprzyjało tutejszemu osadnictwu, którego dzieje sięgają czasów przedhistorycznych. Wprawdzie na terenie miejscowości nie prowadzono wykopalisk archeologicznych, chociażby w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski, to jednak pojedyncze znaleziska, tj. kamienne i krzemienne toporki oraz młoty jednoznacznie na to wskazują. Zostały one odnalezione przez mieszkańców Iwkowej⁴, zaś okres ich użytkowania określony został na epokę neolitu (4000–1700 lat p.n.e.⁵).

Prawdopodobnie począwszy od tego okresu miejsce to było ciągle zamieszkane. Przez cały okres piastowski fala osadnicza napływała z gęsto zaludnionego pogórza bocheńskiego i od strony Wojnicza, posuwając się wzdłuż doliny Dunajca w Kotlinę Sądecką⁶.

Choć brak dokumentów pisanych z tego okresu, to już u źródeł państwowości polskiej osada musiała być dobrze rozwinięta, skoro w późniejszych wiekach prowadził przez nią trakt łączący Polskę z Węgrami (Szlak Węgierski), który biegł od Krakowa przez Bochnię, Lipnicę Murowaną, Czchów, Nowy Sącz, Rytro, Bardiów (tzw. Wielka Droga/Stara Droga/Stary Gościniec)⁷. Ponadto obiekty i zabytki znajdujące się w pobliskich miejscowościach utwierdzają w przekonaniu, że we wzmiankowanym okresie na tych terenach istniała rozwinięta kultura (w miejscowości Tropie znajduje się jeden z najstarszych kościołów w Polsce, którego powstanie datowane jest na przełom XI–XII wieku).

Historia osadnictwa, naturalne ukształtowanie terenu oddziałujące na warunki życia ludzi oraz ich wzajemna koegzystencja wpłynęły na powstanie kilku grup etnicznych. Seweryn Udziela wymienia cztery ugrupowania zamieszkujące Sądeczynę i wskazuje zasięg ich terytoriów: Lachy (płn-wsch), Kliszczacy i Zagórzanie (płn-zach), Podhalanie (pd-zach) i Łemki (pd-wsch)⁸. Zgodnie z tym podziałem dolinę iwkową zamieszkiwać powinni Lachowie, jednakże

³ E. Pawłowski, *Nazwy miejscowe Sądeczyny. Ogólna charakterystyka nazewnictwa miejscowego Sądeczyny*, „Prace Monograficzne WSP w Krakowie”, t. IV, Kraków 1965, s. 6.

⁴ J. Piechota, *Dzieje Iwkowej 1325–1960*, Iwkowa 1995, s. 14.

⁵ *Nad Belą i Białką – w wioskach gminy Iwkowa (przewodnik krajoznawczy)*, red. K. Jasnos, Iwkowa 2006, s. 19.

⁶ J. Flis, *Sądeczyna i jej granice*, o.c., s. 6.

⁷ J. Piechota, *Dzieje Iwkowej 1325–1960*, o.c., s. 15.

⁸ J. Flis, *Sądeczyna i jej granice*, o.c., s. 14.

brak tutaj typowych i jednoznacznych wyznaczników tejże kultury i folkloru. Granicząc z Ziemią Brzeską, podlegającą już w większym stopniu oddziaływaniu Krakowa, Iwkowa była miejscem ścierania się i współistnienia wpływów obydwu tych krain (dowodem krzyżowania się prądów kulturalnych są m.in. skrzynie ludowe podwójnego typu: krakowskie, malowane kwiatami oraz wołoskie, typu sarkofagowego, zdobione ryzalitami⁹).

1.3. CZAS POWSTANIA, ETYMOLOGIA NAZWY

Nie ma możliwości precyzyjnego określenia czasu powstania miejscowości, ponieważ nie zachował się jej dokument lokacyjny. Doszło do tego najprawdopodobniej w fazie nasilenia się procesu osadniczego, w czasie gdy erylowano szereg miast i wsi lokowanych na prawie niemieckim (druga połowa XII i cały wiek XIII).

Pierwszy dokument, w którym możemy odnaleźć wzmiankę o Iwkowej (*de Libertate Ivconis*), a raczej o istniejącym w tej wsi kościele parafialnym, to Akta Kamery Apostolskiej (1325 r.)¹⁰. Jednakże osada – choć w dokumencie nazywana jest „*nova plantatio*” – musiała utworzyć się na długo przed tą datą, skoro w 1325 roku była na tyle rozwinięta, by posiadać własny kościół parafialny. Ponadto historii powstawania innych wsi czy miast, choćby Nowego bądź Starego Sącza, dają pewne podstawy do formułowania takich hipotez.

Nieznany jest także oryginał dokumentu z 4 czerwca 1334 roku, w którym wdowa po Władysławie Łokietku, Jadwiga Łokietkowa, udziela niejakiemu Brykcjuszowi oraz jego imiennie wymienionym synom i potomkom, przywileju założenia nowej wsi. W tym akcie lokacyjnym – uważanym za autentyczny – którego kopia zachowała się w sądeckich księgach grodzkich według transumpu króla Zygmunta Starego¹¹, królowa zezwala na założenie osady na prawie magdeburskim na czterdziestu łanach frankońskich, uzyskanych po wcześniejszym wykarczowaniu lasu.

Dokument wymienia ponadto uprawnienia i obowiązki, jakimi osadnicy będą obciążeni po upływie 20 lat „*wolnizny*”, a także granice, w których nowa osada ma się mieścić. Jedną z linii granicznych stanowić miała „*Wola Iwkona*”, możemy więc wywnioskować, że nowa kolonia powstała obok już istniejącej wsi. Jak pokazała historia, gdy z czasem sołectwa obydwu miejscowości znalazły się w jednym ręku, doszło do ich złączenia w jedną wielką osadę¹², choć przez pewien czas były całkowicie odrębne, na co wskazywały dwa kościoły, dwie karczmy i dwa młyny.

⁹ J. Piechota, *Dzieje Iwkowej 1325–1960*, o.c., s. 309.

¹⁰ *Ibidem*, s. 16.

¹¹ *Zbiór dokumentów małopolskich*, wyd. S. Kuraś, Wrocław–Kraków 1962–1963, t. I, s. 42–44.

¹² S. Płaza, *Wstęp do Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581–1809*, pod red. A. Vetulaniego, Wrocław–Warszawa–Kraków 1969, s. 12; E. Pawłowski, *Dwuznaczne nazwy miejscowe (na materiale nazw wsi i przysiółków Sądeckizny)*, „*Onomastica*” XVII, 1972, s. 10.

Początkowa nazwa osady ewoluowała w ciągu kolejnych dziesięcioleci: *a metis Libertatis Iwconis*¹³ (1334) 1532 (Wola Iwkona), *de Libertate Ivconis* 1335–1342, *de Yvovicz* (Iwkowice) *seu Villa Yvconis* 1350–51¹⁴. Jeszcze w *Liber beneficiorum* Jana Długosza występuje *Wolya Iwkonis* obok *Iwkowa*¹⁵. Ostatnia zachowana wzmianka o Woli Iwkowskiej pochodzi z końca XIV wieku i znajduje się w *Najstarszej księdze sądu najwyższego prawa niemieckiego na zamku krakowskim*¹⁶. Choć nie jest znana dokładna data połączenia się wsi, S. Rospond podaje, iż doszło do tego w XVI wieku¹⁷.

W języku mieszkańców Iwkowej do dziś zachował się ślad istnienia dwóch miejscowości, choć większość spośród iwkwian używa tychże nazw całkowicie nieświadomie. Mianowicie starsza część osady określana jest «*Nadole*», młodszą – «*Nagórze*»/«*Nagorze*». Powstanie tych nazw uwarunkowane było topografią terenu.

Odnosnie do etymologii nazwy miejscowości istnieją dwie hipotezy. Pierwsza – ludowa – została prawdopodobnie stworzona przez wybitnego ludoznawcę i folklorystę, Karola Mątyása (1866–1925). Pisał on

*okolica ta, gdzie obecnie gmina Iwkowa leży, były niegdyś wielkie lasy a była ta okolica samemi drzewami, iwki zwanemi, zarośnięta. [...] a od tych drzew, lasów iwki dali nazwę Iwkowa, a nawet i na pieczęci gminnej od tych lasów dali herb jeleń, gdyż temi czasami było pełno jeleni w lasach tych, która to pieczęć gminna do po dziś dzień egzystuje*¹⁸.

Z etymologią wywodzącą się od rzekomo obficie rosnącej na tym terenie wierzby iwy (*Salix caprea*) nie zgadza się E. Pawłowski, twierdząc, iż okoliczne gwary nie znają zdrobniałego apelatywu iwka¹⁹. Biorąc pod uwagę tekst dokumentu lokacyjnego „młodszej” części wsi, w którym napisano o dwudziestu latach wolnizny, oraz uwzględniając fakty historyczne, mówiące, iż na terenach karczowanych stosowano ulgi podatkowe, o czym informowała już sama nazwa – Wole, Wólki w Małopolsce, Lgoty, Ligoty na Śląsku²⁰ – pierwszy źródłostów wydaje się mało prawdopodobny.

¹³ *Zbiór dokumentów małopolskich*, o.c., s. 43.

¹⁴ S. Rospond, *Słownik etymologiczny miast i gmin PRL*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1984, s. 115.

¹⁵ E. Pawłowski, *Nazwy miejscowości Sądecczyzny, cz. 1: Nazwy miast, wsi, przysiółków oraz dzielnic miejskich i wiejskich*, („Prace Komisji Językoznawstwa Oddziału PAN w Krakowie”, nr 25), Wrocław 1971, s. 39.

¹⁶ S. Płaza, *Wstęp do Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581–1809*, o.c., s. 12.

¹⁷ S. Rospond, o.c., s. 116.

¹⁸ K. Mątyás, *Ludowe nazwy miejscowe w powiecie brzeskim w Galicyi*, „Lud”, t. X, Lwów 1904, s. 14.

¹⁹ E. Pawłowski, *Nazwy miejscowości Sądecczyzny, cz. 1, Nazwy miast, wsi, przysiółków oraz dzielnic miejskich i wiejskich*, o.c., s. 39.

²⁰ S. Rospond, *Słownik etymologiczny miast i gmin PRL*, o.c., s. 61 i 433.

Ponadto druga z teorii nazwę miejscowości wywodzi od mężczyzny o imieniu Iwo bądź Iwko, który był przypuszczalnie zasadźcą osady²¹, stąd dwuczłonowa nazwa kulturowo-dzierżawcza *Libertatis Iwconis/Wola Iwkona* (Wola Iwki). Ów Iwo jest osobą nieznaną z historii, zaś na terenie Sądecczyzny znajdują się tylko dwie wsie, których nazwy pochodzą od zasadźcy lub właściciela i mają potwierdzenie w stosownych dokumentach, tj. Tylicz i Wojakowa²².

1.4. WŁAŚCICIELE, ADMINISTRACJA

Osobliwością z zakresu historii gospodarczej Sądecczyzny była przynależność wsi do różnych kategorii własności ziemskiej. Były tu posiadłości królewskie, dobra miast i instytucji miejskich, latyfundia kościelne i szlacheckie²³. Północna część Sądecczyzny przez długi okres stanowiła majątek klauzury klarysek ze Starego Sącza. W części południowej istniało tzw. Państwo Muszyńskie biskupów krakowskich posiadające w ramach autonomii m. in. własne sądownictwo i wojsko. Jednakowoż zdecydowanie przeważały na tym terenie dobra szlacheckie²⁴.

Iwkowa od najdawniejszych czasów należała do dóbr królewskich, podobnie jak sąsiadująca z nią Lipnica Murowana, Rajbrot czy Czchów, choć pozostałe okoliczne wsie stanowiły własność szlachecką (Dobrociesz, Drużków Pusty, Kąty, Wojakowa). Będąc częścią Ziemi Sądeckiej w dniu 10 marca 1257 roku przeszła w wieczyste posiadanie z wszelkimi prawami i władzą książęcą na rzecz fundatorki starosądeckiego klasztoru, Świętej Kingi (córkę Beli IV, króla węgierskiego z dynastii Arpadów i Marii, córki cesarza greckiego Teodora I Laskarisa). Tytuł Pani Ziemi Sądeckiej Kinga uzyskała na zjeździe w Korczyniu na mocy darowizny dokonanej przez Bolesława Wstydliwego, jako rekompensatę za posag w wysokości 40 000 grzywien zużytkowany na potrzeby wojenne z Tatarami²⁵.

Wieś, wchodząc w kompleks wielkorządców krakowskich, rzadko była bezpośrednio przez nich zarządzana, gdyż zazwyczaj wypuszczano ją w krótkoterminowe dzierżawy bądź nadawano w dożywocie²⁶. Po pierwszym rozbiore Polski Iwkowa przeszła na własność skarbu cesarza austriackiego i podlegając dyrekcji ekonomii w Niepołomicach, a następnie w Myślenicach, nadal znajdowała się w dzierżawie²⁷. W ręce prywatne przeszła w latach 1784–1786, gdy Andrzej Lewalt Jezierski nabył ją od skarbu cesarskiego²⁸.

²¹ E. Pawłowski, *Dwuznaczne nazwy miejscowe (na materiale nazw wsi i przysiółków Sądecczyzny)*, o.c., 10–11; J. Piechota, *Dzieje Iwkowej 1325–1960*, o.c., s. 16.

²² E. Pawłowski, *Nazwy miejscowe Sądecczyzny*, o.c., s. 24.

²³ H. Stamiński, *Sądecczyzna w roku 1629*, „Rocznik Sądecki” III, 1957, s. 98.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ J. Wiktor, *Pieniny i ziemia sądecka*, Kraków 1965, s. 297.

²⁶ S. Piąza, *Wstęp do Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581–1809*, o.c., s. 13.

²⁷ *Ibidem*, s. 15.

²⁸ J. Piechota, *Dzieje Iwkowej 1325–1960*, o.c., s. 177.

W okresie prowadzenia Rejestru zapisów gruntowych wsi Iwkowa właścicielami miejscowości kolejno byli: Wincenty Dunikowski (1805–1822), Jan Nepomucen Paszyc oraz jego syn Bolesław (1823–1873), Florian i Bronisława Stasiakiewiczowie (1873–1890)²⁹.

W związku z przeobrażeniami społecznymi w roku 1890 zabudowania dworskie i areal uprawny zostały wystawione na publiczną licytację w Krakowie. W 1904 roku kolejny z właścicieli sprzedał dwór miejscowemu Żydowi Szmulowi, który największą część ziemi oraz budynki odstąpił swoim współwyznawcom oraz rozpoczął parcelację obszaru dworskiego wyprzedając chłopom po kilka morgów. Dwór, ostatni symbol pańszczyzny i ucisku, został spalony przez Rosjan w czasie I wojny światowej w 1914 roku³⁰.

Pod względem organizacyjnym Sądecczyzna była kasztelanią z siedzibą w Starym Sączu, o czym świadczą wzmianki w dokumentach z XII wieku³¹. Z czasem utworzono powiat i starostwo grodowe w Nowym Sączu, co wpłynęło na wzrost znaczenia miasta. Najwspanialszy okres rozwoju grodu to wiek XV i XVI, jednak złota epoka dobrobytu zakończyła się dosyć szybko, bo już w połowie XVII wieku. Rozpoczął się wówczas powolny upadek miasta spotęgowany przez pożary, powodzie i epidemie, a dzieła zniszczenia dopełnił „potop” szwedzki³².

Jeśli idzie o przynależność administracyjną, Iwkowa od czasów założenia aż do pierwszego rozbioru Polski należała do powiatu Nowy Sącz (od drugiej połowy XV wieku powiat sądecki nosił też nazwę czchowsko-wojnickiego, po zlikwidowaniu około roku 1465 powiatu wojnickiego, który przyłączono następnie do czchowskiego³³).

Po roku 1772 rząd austriacki zmienił podział administracyjny przydzielając wieś wraz z całym rejonem brzeskim do cyrkułu (obwodu) bocheńskiego³⁴. Rok 1867 to kolejna reforma wiążąca się z nadaniem Królestwu Galicji i Lodomerii szeroko rozumianej autonomii. Wówczas zniesiony został podział na cyrkuły i utworzono 74 powiaty, a wśród nich także powiat brzeski, do którego przyłączono Iwkową. Po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku powiat brzeski został w zasadzie utrzymany w takim samym układzie geograficznym. W połowie lat siedemdziesiątych zniknął z samorządowej mapy kraju, gdy zamiast 17 województw utworzono 49. Po ostatniej reformie administracyjnej obowiązującej od 1 stycznia 1999 roku, ponownie powołano do życia powiaty, jako drugi szczebel administracji samorządowej. W skład dzisiejszego powiatu brzeskiego wchodzi siedem gmin: Borzęcin, Brzesko, Czchów, Dębno, Gnojnik, Iwkowa i Szczurowa.

²⁹ *Ibidem*, s. 177–179.

³⁰ *Ibidem*, s. 179.

³¹ A. Czarnowski, *Kraina tysiąca źródeł. O ziemi sądeckiej*, Warszawa 1975, s. 89.

³² J. Wiktor, *Pieniny i ziemia sądecka*, o.c., s. 283.

³³ S. Mateszew, *Zarys dziejów powiatu brzeskiego do roku 1772*, [w:] *Ziemia brzeska*, pod red. K. Szwejcy, Kraków 1966, s. 15.

³⁴ Por. J. Rzońca, *Pierwszy opis Sądecczyzny z 1842 roku w oczach austriackiego urzędnika Józefa Ellena von Mehoffera*, „Rocznik Sądecki” XXV, 1997, s. 106–117.

Gmina Iwkowa, w dzisiejszym rozumieniu tego słowa, powstała w okresie II Rzeczypospolitej, gdy w 1934 roku w miejsce gmin wiejskich (jedna wieś stanowiła gminę, miała swego wójta i samorząd), utworzono gminy zbiorowe. Choć rozbita po drugiej wojnie światowej, w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku zaczęła funkcjonować od nowa. W okresie od 1 lipca 1976 roku do 30 września 1982 roku gmina Iwkowa stanowiła część dużej gminy Czchów, by następnie – dzięki zaangażowaniu lokalnej społeczności – z dniem 1 października 1982 odzyskać niezależność.

Iwkowa to jedna z najmniejszych gmin województwa małopolskiego. Jednakże jako miejscowość, rozciągając się na przestrzeni około 10 kilometrów, jest z kolei jedną z największych w województwie. Obecnie gminę Iwkowa tworzy wspólnota administracyjna siedmiu wsi: Dobrociesz, Drużków Pusty, Iwkowa, Kąty, Połom Mały, Porąbka Iwkowska, Wojakowa.

1.5. SYSTEM NAZEWNICZY RÓL

Iwkowa to wieś łanowa, tzw. «łańcuchówka», jakich na Sądecczyźnie jest wiele. Osady takie charakteryzują się pasowym układem gruntów polegającym na tym, że od drogi stanowiącej oś wsi, odchodzą równej szerokości pasy pól należące do poszczególnych osadników³⁵. Ten typ wsi wiąże się z kolonizacją na prawie niemieckim, a zwłaszcza z osiedlami, które powstawały w związku z karczowaniem lasów. Zasadzca, który później zostawał dziedzicznym sołtysem wsi, przydzielał ochotnikom-osiedleńcom pas lasu do wykarczowania, zwany tutaj rolą, urzędowo i w północnych okolicach Polski łanem (łac. *laneus*, *mansus*)³⁶.

W Iwkowej śródkiem wsi płynie rzeka Bela³⁷, a równolegle do niej biegnie główna droga. Od nich, prostopadle w obie strony, ciągną się pasy gruntów. Jeśli przyjrzymy się bocznym drogom to zauważymy, iż po obu ich stronach występuje ta sama nazwa roli. Spowodowane jest to faktem, iż drogi te – jako obiekty stosunkowo nowe – powstawały już po okresie ustalania się granic poszczególnych ról. Tylko droga główna, biegnąc równolegle do rzeki, stanowi naturalną granicę i po obu jej stronach nazwy ról są różne (podobnie sytuacja przedstawia się m. in. na Orawie³⁸).

³⁵ S. Arnold, *Geografia historyczna Polski*, Warszawa 1951, s. 35.

³⁶ E. Pawłowski, *Jak się tworzyły dawniej i jak powstają nowe nazwy osiedli w powiecie nowosądeckim*, „Onomastica” IX, 1964, s. 96; *Nazwy miejscowe Sądecczyzny*, o.c., s. 21.

³⁷ Zob.: E. Pawłowski, *Nazwy wodne Sądecczyzny*, oprac. A. Spólnik i L. Wajda-Adamczykowa, Kraków 1996, s. 12 (wg J. Riegera jest to nazwa ciemna, niejasna); por. K. Mátyás, *Ludowe nazwy miejscowe w powiecie brzeskim w Galicyi*, o.c., s. 19 (ludowa etymologia wywodzi nazwę rzeki od sławnego, bliżej nieznanego – prawdopodobnie węgierskiego – rycerza o imieniu Bela).

³⁸ Por. T. Gołębiowska, *Terenowe nazwy orawskie*, „Prace Językoznawcze”, z. 11, Kraków 1964, s. 9.

Opracowania odnoszące się do nazw ziemi i ich części³⁹ wskazują, iż łan/rola nie był/a jednolitą jednostką miary gruntu. W poszczególnych regionach kraju wyróżniano m.in. łan teoretyczny, frankoński, królewski, wójtowski czy rewizorski, których obszary wahały się od 40 do ponad 100 morgów⁴⁰. Móg również nie był precyzyjną miarą powierzchni gruntu. Odpowiadał wielkości pola zaoranego w ciągu jednego dnia przez parę wołów, co jednak uzależnione było od jakości gleby czy narzędzi. W Polsce wynosił od 0,5–0,6 ha⁴¹, na Ślądeczyźnie 0,56 ha.

Dokument lokacyjny „młodszej” części Iwkowej wskazuje konkretne miary powierzchni gruntu, z których miała się składać planowana wieś, tj. 40 łanów frankońskich «*quadraginta mansos Franconicos*». Jeden taki łan obejmował 43 i 1/5 morgi⁴², czyli ponad 24 ha. Nie wiemy, jaką miarę gruntu obrano przy zakładaniu „starszej” części wsi oraz ile obejmowała ona łanów. Faktem jednak jest, iż w żywym języku mieszkańców Iwkowej do dzisiaj funkcjonują nazwy 64 ról. Mylił się więc K. Mátyás, pisząc

*rządy, jakie na ten czas były, pozwoliły 60 ludziom lasy te wykopywać, a ile morgów każdy sobie wykopał, na tem się osiedlił i nazwał grunt ten wykopany rolą. A że było 60 ludzi, zatem wyrobili 60 ról i dali każdej roli od nazwiska swego nazwę roli, które to role do dnia dzisiejszego się znajdują*⁴³.

Ponadto w dokumentach historycznych dotyczących Iwkowej potwierdzone są 44 dalsze nazwy, dziś nieużywane, których powstanie należy wiązać z postępującym rozdrobnieniem pierwotnych łanów oraz zmianą ich właścicieli.

Tylko najstarsze miana ról, mocno utrwalone w tradycji lokalnej, oparły się procesowi zmian i nawet postępujące przez kolejne wieki przemiany w strukturze agrarnej wsi nie doprowadziły do zakłócenia nazewnictwa jej pierwotnej łanowej struktury.

Nazwy ról przetrwały między innymi dzięki dokumentom, w których były zapisywane, tj.: *Księga Sądowa wsi Iwkowej*, jej kontynuacja *Rejestr zapisów grunтовых wsi Iwkowa, Teki Schneidera*⁴⁴ czy mapy wydziału geodezji. Od ponad 400

³⁹ Zob. m.in. J. Kobylińska, *Językowy obraz wsi beskidzkiej w XVII wieku na przykładzie nazw ziemi i jej mieszkańców w Księgach gromadzkich wsi Kasina Wielka*, „Język Polski” LXXVI, 1996, s. 337–348; M. Bułat, *Nazwy ziemi w XVII i XVIII wieku na podstawie ksiąg sądowych wiejskich klucza łackiego, jazowskiego i kresu klimkowskiego*, [w:] „Rocznik Ślądecki” XXXIV, 2006, s. 43–61.

⁴⁰ E. Pawłowski, *Nazwy miejscowe Ślądeczyzny*, o.c., s. 21.

⁴¹ W. Kopaliński, *Słownik mitów i tradycji kultury*, Warszawa 1985 (s.v. *morga*). Por. W. Maisel, Kaliska, „*Proporcja łokci, pretów, morgów i włóki*” z XVI w., „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” XVII, 1969, nr 2, s. 259–260.

⁴² A. Brückner, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, wyd. IV, Warszawa 1985 (s.v. *łan*). Por.: I. Rychlikowa, *Staropolskie miary ziemi*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” XVIII, 1970, nr 1, s. 85–103; *Wieloznaczność i ewolucja pojęcia łan w Małopolsce w okresie folwarku pańszczyźnianego*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” XXI, 1973, nr 4, s. 575–616.

⁴³ K. Mátyás, *Ludowe nazwy miejscowe w powiecie brzeskim w Galicyi*, o.c., s. 14.

⁴⁴ *Teki Schneidera (1773–1879)*, nr 648, Archiwum Państwowe w Krakowie Oddział na Wawelu (s.v. *Iwkowa*).

lat są stale obecne w języku iwkwian i ustnie przechodziły z pokolenia na pokolenie, nie sposób więc w tym miejscu zgodzić się z H. Kurek, która – za *Encyklopedią wiedzy o języku polskim* – podaje, iż mikrotoponimy to nazwy młode⁴⁵.

Współcześnie do upowszechnienia nazw ról w znacznym stopniu przyczynił się Gminny Ośrodek Kultury w Iwkowej, który wykorzystując środki pochodzące z Małopolskiego Urzędu Marszałkowskiego oraz Fundacji Wspomagania Wsi zlecił wykonanie rzeźbionych tablic z ich nazwami, które to tablice zostały rozmieszczone przy pierwotnych granicach ról.

Analiza materiału zawartego w pracach zajmujących się eksploracją nazw dzierzawczych w mikrotoponimii wskazuje, iż ich podstawy derywacyjne stanowią zazwyczaj imiona, nazwiska lub przezwiska oraz nazwy pełnionych funkcji społecznych i zawodów⁴⁶. W Iwkowej zdecydowana większość określeń ról pochodzi od nazwisk właścicieli. Z czasem ojciec dzielił ziemię między dzieci – prawie zawsze równoległe do biegu roli, a prostopadle do drogi. Zdarzały się także poprzeczne podziały gruntu, na ogół jednak starano się ich unikać⁴⁷. Podziały ról na mniejsze części zasadniczo niczego w nazewnictwie nie zmieniały. Nowo powstałe domy i osiedla dziedziczyły starą nazwę, która tak mocno łączyła się z gruntem, że bardzo często na roli nazwanej od pierwotnego właściciela nie mieszkał (nie mieszka) już nikt o takim nazwisku⁴⁸.

W Iwkowej miano roli przysługiwało ogółowi gruntów należących do jednego właściciela, które obejmowały zarówno użytki rolne, pola, łąki, pastwiska, lasy itp., jak i miejsca, gdzie znajdowały się domy i pozostałe budynki gospodarcze. Oprócz Iwkowej tylko w 6 wsiach Sądecczyzny, a są to Kamionka Wielka, Królowa Polski, Królowa Ruska (Górna), Ptaszkowa, Bogusza, Gródek (gorlicki), utrzymał się dawny podział pól na role i związek nazw osiedli z pierwotną nazwą roli⁴⁹.

Natomiast osobliwością językową tylko i wyłącznie Iwkowej jest zmiana rodzaju i typu deklinacyjnego w tych właśnie nazwach. Powstała ona przez utożsamienie *ã* (a pochylonego) z *o* i przesunięcie żeńskiej nazwy dzierzawczej o odmianie przymiotnikowej na *-owã* do typu dzierzawczego nijakiego na *-owo* z odmianą rzeczownikową⁵⁰ (zmiana rodzaju i paradygmatu fleksyjnego), np. *Rola Tuczniowa* > *Tuczniowo*, *na Tuczniowie*.

⁴⁵ H. Kurek, *Językowy obraz Podkarpacia (na przykładzie mikrotoponimii Dukielszczyzny)*, [w:] *Rozmaitości językowe ofiarowane prof. dr. hab. Januszowi Strutyńskiemu*, red. M. Skarżyński i M. Szpiczakowska, Kraków 2002, s. 140.

⁴⁶ Zob. m.in.: Z. Cygal-Krupa, *Nazwy kulturowe i dzierzawcze w mikrotoponimii wsi Porąbka w parafii Dobra (pow. limanowski)*, „Onomastica” XLV, 2000, s. 112; A. Myszka, *Toponimia powiatu strzyżowskiego*, Rzeszów 2006, s. 146; M. Kucała, *Nazwy części wsi w Beskidzie Myślenickim*, [w:] *Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis, Studia Linguistica III*, pod red. T. Szymańskiego, E. Stachurskiego, S. Koziary, 2008, s. 183–188.

⁴⁷ Informacja uzyskana od starszych mieszkańców Iwkowej.

⁴⁸ Podobnie sytuacja przedstawia się na Orawie. Zob.: S. Wałach, *Nazwy ról i nazwiska z przydomkami wsi Zubrzyca Górna*, „Rocznik Orawski” 1, 1997, s. 68–72.

⁴⁹ E. Pawłowski, *Nazwy miejscowe Sądecczyzny*, o.c., s. 63.

⁵⁰ *Ibidem*, s. 150.

W przedstawionych nazwach dawnych ról, których sposób zapisu na przestrzeni ponad czterech stuleci znacząco uległ zmianie, obserwujemy zjawisko uniwersalizacji dokonującej się na dwa sposoby:

- 1) poprzez elipsę członu określanego zestawienia i substantywizację członu określającego (za pomocą przyrostka *-owo*), np. *Rola Bodkowska* > *Bodkowo*, *Rola Szewcowska* > *Szewcowo* (najczęściej występujący typ) oraz *Rola Dziwońkowa* > *Dziwońkowo*, *Rola Karwalowa* > *Karwalowo* (zaledwie kilka przykładów);
- 2) poprzez elipsę członu określanego zestawienia oraz sufiksację substantywizującą członu określającego (za pomocą przyrostka *-ka*), np. *Rola Siąkałowska* > *Siąkałówka* (tylko jeden przykład).

Brak tego typu nazw ról nie tylko na obszarze całej Sądecczyzny, ale również w powiecie brzeskim oraz niezwykle słabo reprezentowane pozostałe typy dzierżawcze sprawiają, iż Iwkowa stanowi pod tym względem swoistą «wyspę językową»⁵¹.

1.6. ZABYTKI, TRADYCJA, KULTURA

Najcenniejszym zabytkiem architektonicznym Iwkowej jest modrzewiowy kościółek pod wezwaniem Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny. Materiał, jaki wykorzystano do jego budowy sprawia, iż pod tym względem obiekt jest unikatem. Powstanie świątyni, aktualnie włączonej do Szlaku Architektury Drewnianej Małopolski, historycy datują na przełom XIV–XV wieku⁵², choć nie brak przypuszczeń, iż jest to pierwotny kościół parafialny, o którym wzmiankują Akta Kamery Apostolskiej pod rokiem 1325. Ze świątynią nieodłącznie związane są inne zabytki, m. in.: gotycki witraż z pierwszej połowy XV wieku przedstawiający Matkę Boską z Dzieciątkiem⁵³, polichromia z roku 1619 (od kilku lat sukcesywnie poddawana zabiegom konserwatorskim), pod którą znajdują się ślady malowideł średniowiecznych, XVII-wieczny organ pozytyw czy boczne ołtarze datowane na przełom XVII–XVIII wieku.

Ponadto z Iwkowej pochodzi wiele drewnianych „świętków” – arcydzieł ludowej kultury sakralnej – przedstawiających postaci Matki Bożej i świętych. Najcenniejsze eksponaty znajdują się w Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie oraz Muzeum Okręgowym w Nowym Sączu, a J. Dutkiewicz najstarsze z nich datuje na koniec XIV wieku⁵⁴.

⁵¹ Szczegółową analizę nazw iwkowych ról zawiera artykuł: R. Kurzydło, *Nazwy własne dawnych ról w mikrotoponimii wsi Iwkowa (powiat brzeski)*, „Język Polski” LXXXVIII, 2008, s. 231–244.

⁵² *Nad Belą i Białką...*, o.c., s. 43.

⁵³ Zob. ilustracja nr 1.

⁵⁴ J. E. Dutkiewicz, *Małopolska rzeźba średniowieczna 1300–1450*, Kraków 1949, s. 104, 108, 109, 112 (ryc. 14a, 14b, 22, 23a, 23b, 23c, 30). Zob. także: *Dawna polska rzeźba ludowa*, oprac. J. Grabowski, Warszawa 1968 (ryc. 92, 93, 106, 115); A. Jackowski, J. Jarnuszkiewiczowa, *Sztuka ludu polskiego*, Warszawa 1967 (ryc. 61).

Powstanie drugiego z kościołów, pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego, wiąże się z lokacją „młodszej” części wsi, choć pierwsza wzmianka o nim pochodzi dopiero z wizytacji w 1570 roku⁵⁵. Jednakże analiza patronów i wezwań nadawanych kościołom oraz cenne zabytki, jakie się w nim znajdowały (m. in. kamienna chrzcielnica i krucyfiks z XV wieku) pozwalają przesunąć datę wybudowania świątyni o co najmniej sto lat⁵⁶. Kościół, jak wynika z dokumentów wizytacyjnych utrzymany w stylu barokowym, spłonął doszczętnie w czasie renowacji polichromii w 1952 roku.

Na terenie Iwkowej spotkać można dużą liczbę przydrożnych figur, krzyży oraz kapliczek o konstrukcji domkowej lub słupowej, w czym B. Kumor upatrywał przejaw religijności i kultu maryjnego. Dwadzieścia pięć tego typu obiektów zostało opisanych i skatalogowanych w *Dziejach Iwkowej* (historia powstania, architektura, fundatorzy, opiekunowie, miejscowe legendy z nimi związane), zaś najstarsze z nich datuje się na lata dwudzieste dziewiętnastego wieku. Najślynniejszą z kapliczek jest tzw. Pustelnia Świętego Urbana, znajdująca się w dosyć znacznym oddaleniu od zwartej zabudowy, w lesie, przy dawnym szlaku węgierskim. Jej powstanie wiąże się z bardzo żywą miejscową tradycją odnoszącą się do postaci eremity św. Urbana. Pomimo braku źródeł pisanych, które mogłyby potwierdzić historyczność pustelnika, liczne legendy funkcjonujące na obszarze całej Sądecczyzny⁵⁷ utrzymują, iż św. Urban żył współcześnie ze św. Świeradem (Świrad/Andrzej/Zorard⁵⁸) i Benedyktem z sąsiedniego Tropia oraz św. Justem z Tęgoborzy.

Obrazując materialną i duchową kulturę Iwkowej oraz nawiązując do ogłoszenia roku 2014 rokiem Oskara Kolberga nie możemy zapomnieć o „iwkowskim Kolbergu”, którego postać na stałe wpisała się w krajobraz miejscowości oraz pamięć i serca mieszkańców. Ks. Jan Piechota (1909–1987), bo o nim mowa, od czasu objęcia probostwa w Iwkowej w roku 1946 wiele czasu i wysiłku poświęcił na odkrycie, udokumentowanie oraz utrwalenie historii miejscowości, jej kultury i rozwoju. Obejmująca ponad 600 lat i licząca prawie 400 stron monografia miejscowości, tj. *Dzieje Iwkowej 1325–1960* – wydana niestety już po śmierci autora – jest jego najbardziej doniosłym opracowaniem, obronionym na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim jako praca magisterska. Tym studium iwkowski proboszcz zwrócił na siebie uwagę i zyskał uznanie historyków polskich,

⁵⁵ J. Piechota, *Dzieje Iwkowej 1325–1960*, o.c., s. 149.

⁵⁶ *Ibidem*, s. 150.

⁵⁷ Zob.: S. Morawski, *Sądecczyzna*, Kraków 1863, t. I, s. 34; H. Kapiszewski, *Tysiąclecie eremity polskiego. Świrad nad Dunajcem*, „Nasza Przeszłość. Studia z dziejów Kościoła i kultury katolickiej w Polsce”, pod red. ks. A. Schletza, Kraków 1958, t. VIII, s. 71–73; M. Sandoz, *Melsztyn i jego okolicę*, Lwów 1911, s. 98–101; J. Wiktor, *Pieniny i ziemia sądecka*, o.c., s. 430.

⁵⁸ R. Grzesik, *Obchody tysiąclecia działalności św. Andrzeja-Świerada na Podkarpaciu*, „Slavia Antiqua. Rocznik poświęcony starożytnościom słowiańskim”, XXXIX, 1998, s. 341–344; H. Kapiszewski, *Tysiąclecie...*, o.c., s. 45–81; S. Pietrzak, „Świrad zwany Zorardem” – *znad Adriatyku czy Dunajca?* (Cz. I), „Slavia Antiqua. Rocznik poświęcony starożytnościom słowiańskim”, XXXIX, 1998, s. 81–159; S. Pietrzak, „Świrad zwany Zorardem” – *znad Adriatyku czy Dunajca?* (Cz. II), „Slavia Antiqua. Rocznik poświęcony starożytnościom słowiańskim”, XLI, 2000, 49–105.

tj. B. Kumora, S. Płazy czy A. Vetulaniego⁵⁹, którzy w dowód uznania przekazali księdzu opracowaną i wydaną w 1969 roku *Księgę sądową wsi Iwkowej 1581–1809* (ks. Jan Piechota, notabene całkowicie nieświadomie, zajmując się monografią Iwkowej równocześnie z Instytutem Historii Polskiej Akademii Nauk samodzielnie pracował nad odczytywaniem 290 kart przedmiotowej księgi).

Spośród pozostałych pozycji drukiem ukazały się także *Gawędy iwkowskie*⁶⁰, *Komedyje iwkowskie (gadki i klechdy)*⁶¹, *Gawęda mojego dzieciństwa*⁶² oraz artykuły publikowane w *Roczniku Sądeckim*⁶³, natomiast niepublikowane maszynopisy⁶⁴ znajdują się w Gminnej Bibliotece Publicznej w Iwkowej (Zbiory regionalne).

W 1966 roku ks. Jan Piechota powołał do życia Muzeum Parafialne gromadzące zabytki dawnej kultury materialnej wsi i sztuki ludowej (rzeźby, „świętki”, obrazy, oleodruki, modlitewniki, dawne narzędzia, elementy garderoby czy wyposażenia chałup). Z uwagi na wartość prezentowanych w nim zbiorów iwkowskiemu muzeum zyskało rangę filii Muzeum Diecezjalnego w Tarnowie. Budując nowy murowany kościół w latach najtrudniejszych stalinowskich represji (1952–1956), iwkowski pleban dał się poznać jako człowiek niezwykle odważny, ambitny i nieustępliwy.

Doniosłość działalności „iwkowskiego Kolberga” doceniała i szeroko opisywała nie tylko ówczesna prasa regionalna, ale i ogólnopolska (m.in. *Temi, Więści, Gość Niedzielny, Gromada – Rolnik Polski, Zarzewie, Tygodnik Powszechny, Dziennik Polski*)⁶⁵. Umieszczenie – przez J. Wiktora – nazwiska ks. J. Piechoty wśród sławnych nazwisk związanych z Sądecczyzną, gdzie charakteryzuje go jako etnografa i etnologa oraz osobista znajomość z pisarzami współtworzącymi nurt wiejski w literaturze dwudziestego wieku, m. in. z Tadeuszem Nowakiem czy Julianem Kawalcem, przysparzały rozgłosu jego skromnej osobie. Oddźwięk, jaki wywołały publikacje księdza, a także ich literackie – i nie tylko – reminiscencje⁶⁶ zaowocowały Nagrodą Wydziału Kultury i Sztuki (1977) wraz z nadaniem odznaczenia Zasłużonego Działacza Kultury na zamku w Dębnie oraz wyróżnieniem Gromadzkiej Rady Narodowej (22 VII 1983) za zasługi w rozślawianiu historii i sztuki ludowej.

⁵⁹ A. Vetulani, *Przedmowa do Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581–1809*, o.c., s. 8 („Nad początkami Iwkowej i jej dziejami aż po dzień dzisiejszy biedzi się z powodzeniem monografista parafii iwkowskiej ks. Jan Piechota”).

⁶⁰ *Gawędy iwkowskie*, zebra. i oprac. J. Piechota, Kraków 1976.

⁶¹ J. Piechota, *Komedyje iwkowskie (gadki i klechdy)*, Warszawa 1982.

⁶² J. Piechota, *Gawęda mojego dzieciństwa (wspomnienia z lat 1900–1918)*, Warszawa 1987.

⁶³ Zob.: J. Piechota, *Szkie obyczajowy z dziejów północnej Sądecczyzny w drugiej połowie XVI i pierwszej połowie XVII wieku*, „Rocznik Sądecki” XV/XVI, 1974–1977, s. 95–108; *Związki Iwkowej z mieszkańcami miast i pozostałych wsi Sądecczyzny w okresie przedrozbiorowym*, „Rocznik Sądecki” XVII, 1982, s. 71–82; Recenzja pracy: H. Stamiński, *Przeszłość Łącka (lata 1251–1782)*, Nowy Sącz 1966 („Rocznik Sądecki” IX, 1968, s. 483–487).

⁶⁴ Zob.: J. Piechota, *Iwkowskie szkice historyczne (1581–1809); Kłopoty wiejskiego plebana* (nie ukończone).

⁶⁵ Materiały zgromadzone w Gminnej Bibliotece Publicznej w Iwkowej (Zbiory regionalne).

⁶⁶ Zob. m. in.: H. Worcell, *Inne rewiry*, Kraków 1979, s. 110–112; J. Wiktor, *Pieniny i ziemia sądecka*, o.c., s. 430 („...ks. Piechota, miejscowy proboszcz, bada przeszłość Iwkowej i odsłania nieznane szczegóły z jej dziejów, a także otacza troską ocalałe zabytki”).

Ukazujące się w kolejnych latach publikacje, które opisywały i nadal opisują „małą ojczyznę” – Iwkową, mają już znacznie węższą problematykę. Są to głównie wspomnienia, pamiątniki, próby opisu poszczególnych zjawisk, wydarzeń historycznych czy dziedzin życia oraz przymiarki do badania dziejów poszczególnych rodów⁶⁷.

1.7. MIEJSCE I ROLA WSI W BADANIACH JĘZYKOZNAWCZYCH

Toponimią miejscowości po raz pierwszy zainteresował się ludoznawca i folklorysta K. Mátyás, publikując na łamach *Ludu* cykl *Ludowe nazwy miejscowe w powiecie brzeskim w Galicyi*⁶⁸. Materiał zebrany z terenu Iwkowej, wzbogacony regionalnymi podaniami i legendami, oprócz szeroko rozumianych nazw terenowych obejmował równocześnie nazwy przysiółków, zagród oraz dróg wraz z lokalną hydronimią. Najobficiej w przedmiotowej publikacji, bo aż poprzez 63 określenia, zaprezentowane zostały nazwy ról.

Naukowego, komparatystycznego i do dzisiaj najbardziej kompleksowego opracowania nazw własnych Sądeczyny, w tym także określeń występujących w Iwkowej, podjął się w swych licznych pracach wybitny jej znawca E. Pawłowski⁶⁹. Materiał onomastyczny z terenu miejscowości zbierał osobiście w latach 1957–1958 w ramach Ogólnopolskiej Akcji Komisji dla Ustalenia Nazw Miejscowych przy Radzie Ministrów. E. Pawłowski podkreślał, iż dużym zrozumieniem wykazali się przedstawiciele lokalnej społeczności („...wprost wrzuszającym jest fakt, że w Iwkowej «wieś łanowa z zachowanym nazewnictwem rolowym» jeden z informatorów, światły gospodarz wiejski, ob. Jan Nakielny, oraz przewodniczący Prez. GRN, ob. Jan Turek, tak dalece zainteresowali się moimi badaniami, że nie mogąc sobie przypomnieć wszystkich sześćdziesięciu kilku nazw dawnych ról, zwołali specjalne zebranie Gromadzkiej Rady Narodowej, wspólnie spisali wszystkie aktualne i dawne nazwy ról i przysłali mi je listem poleconym. Tym wszystkim wymienionym tu i innym bezimiennym współpracownikom należy na tym miejscu wyrazić serdeczne podziękowanie i uznanie”)⁷⁰.

⁶⁷ Zob. m. in.: F. Duda, *Z szumem galicyjskiej łąki*, Kraków 2003; S. Tokarski, *I i II wojna światowa na terenie Gminy Iwkowa*, Dobrociesz 2006; S. Szot, *Śladem iwkwowskich dziejów: Historia rodziny Misiów*, Iwkowa 2006; S. Szot, *Iwkowskie kuseryje*, Iwkowa 2008; S. Tokarski, *Oświata i szkolnictwo na terenie Gminy Iwkowa w latach 1513–2008*, Dobrociesz 2008; G. Zięba, *Tajemnica powołania, cz. I: Iwkowskie korzenie*, Iwkowa 2009; *Dzieje gminy Iwkowa. Fotografiami malowane*, Iwkowa 2011.

⁶⁸ K. Mátyás, *Ludowe nazwy miejscowe w powiecie brzeskim w Galicyi*, o.c., s. 14–19.

⁶⁹ Zob.: E. Pawłowski, *Jak się tworzyły dawniej i jak powstają nowe nazwy osiedli...*, o.c., s. 88–122; *Nazwy miejscowe Sądeczyny...*, o.c.; *Nazwy miejscowości Sądeczyny, cz. 1: Nazwy miast...*, o.c.; *Dwuznaczne nazwy miejscowe...*, o.c., s. 5–26; *Nazwy miejscowości Sądeczyny, cz. 2, Nazwy osiedli* („Prace Komisji Językoznawstwa Oddziału PAN w Krakowie”, nr 39), Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1975; *Nazwy terenowe ziemi sądeckiej* („Prace Onomastyczne”, nr 30, Komitet Językoznawstwa PAN), Kraków 1984; *Nazwy wodne Sądeczyny*, o.c.

⁷⁰ E. Pawłowski, *Nazwy miejscowe Sądeczyny...*, o.c., s. 9.

Opracowując nazwy własne, E. Pawłowski skomentował równocześnie cechy i zjawiska fonetyczne oraz typy słowotwórcze charakterystyczne dla nich. Ponadto zebrał leksykę gwarową dotyczącą nazw pospolitych.

Prace badawcze z zakresu dialektologii zapoczątkował na tym terenie W. Kosiński, gromadząc słownictwo do wydanego pośmiertnie *Słownika okolicy Czchowa*⁷¹. Słownik, wraz z czterema dodatkami, obejmujący pełne przedstawienie wyrazów i zwrotów stosowanych w okolicy, zyskał uznanie wydawców głównie z uwagi na sposób zapisu (transkrypcja fonetyczna) oraz zestawienie leksemów ze *Słownikiem gwar polskich* J. Karłowicza⁷².

W latach 1931–1933 materiał gwarowy z terenu Iwkowej zbierał M. Małecki. Leksyka zgromadzona na 200 kartach dokumentacyjnych wykorzystana została przy wydaniu *Atlasu językowego polskiego Podkarpacia*, jako punkt nr 19⁷³. Kolejno materiał ten w całości wszedł do *Małego atlasu gwar polskich*, opracowanego przez Zespół Pracowni Atlasu i Słownika Gwar Polskich⁷⁴, *Słownika gwar polskich* opracowanego przez Zakład Dialektologii Polskiej Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk w Krakowie⁷⁵, by pod koniec XX wieku, jako punkt 916 I, zostać przejętym do *Atlasu gwar polskich*⁷⁶.

Teksty gwarowe z okolic Iwkowej spisane zostały w 1944 r. przez A. Zarębę, a następnie w kilkanaście lat później wydane w zbiorze K. Nitscha⁷⁷. Elementy miejscowej gwary K. Nitsch zaliczył do dialektu małopolskiego i poddialektu II B (Pogórze Małopolskie), a szczególnie dobrze zaobserwować je można w opublikowanych *Gawędach i Komedyjach iwkowych*. Warto podkreślić, iż konsultacji językoznawczej pierwszego zbioru opowiadań podjęła się T. Gołębiowska, zaś *Wstęp* do drugiego z nich oraz charakterystykę najważniejszych cech gwarowych przedstawił M. Łesiów. W 2011 r. zakończyła się realizacja projektu w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 Oś 4 LEADER, w rezultacie czego powstał – na bieżąco aktualizowany – *Słownik gwarowy, czyli językowe specjały Śliwowego Szlaku*⁷⁸. Jest to multimedialne opracowanie słownictwa gwarowego siedmiu małopolskich gmin, w tym Iwkowej, tworzących stowarzyszenie *Na Śliwkowym Szlaku*, będące beneficjentem środków unijnych.

⁷¹ W. Kosiński, *Słownik okolicy Czchowa*, „Materiały i Prace Komisji Językowej Akademii Umiejętności w Krakowie”, t. VII, cz. I, Kraków 1915, s. 27–74.

⁷² *Ibidem*, s. 28.

⁷³ M. Małecki, K. Nitsch, *Atlas językowy polskiego Podkarpacia, cz. I: Mapy, cz. II: Wstęp, objaśnienia, wykazy wyrazów*, Kraków 1934, s. 71.

⁷⁴ *Mały atlas gwar polskich*, pod red. K. Nitscha (t. I–II) i M. Karasia (t. III–XIII), Wrocław 1957–1970.

⁷⁵ *Słownik gwar polskich*, pod kier. M. Karasia (Źródła i t. I), J. Reichana i S. Urbańczyka (t. II–IV), Kraków 1977–1993.

⁷⁶ K. Dejna, *Atlas gwar polskich, t. Małopolska*, Warszawa 1998, s. 54.

⁷⁷ K. Nitsch, *Wybór polskich tekstów gwarowych*, Warszawa 1968, s. 121–122 (nr 101–103).

⁷⁸ www.slownik.nasliwkowymszlaku.pl.

Zarówno przed jak i po ukazaniu się drukiem *Księgi sądowej wsi Iwkowej* pojawiały się publikacje, w których w sposób bezpośredni lub pośrednio odwoływano się do tego zabytku. Gros z nich dotyczy genezy prowadzenia ksiąg sądowych wiejskich, ich zasięgu terytorialnego, znaczenia oraz opisu instytucji funkcjonujących na wsiach⁷⁹. Kolejne to przyczynki do dziejów chłopskiej kultury materialnej, czy też leksyki prawniczej zawartej w księgach⁸⁰.

Tematyka językoznawcza odnosząca się do Iwkowej podejmowana była również w ostatnich latach, w pracach, które powstawały na obecnym Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie. W 1998 r. pracę magisterską *Nazwiska i przerwiska mieszkańców wsi Iwkowa* obroniła Bernadeta Gurgul (obecne nazwisko Bułat – notabene siostra autora opracowania). Powstało ono pod kierunkiem naukowym tragicznie zmarłego onomasty – wykładowcy ówczesnej Wyższej Szkoły Pedagogicznej – E. Klisiewicza.

W 1999 roku pracę magisterską z zakresu toponimii, tj. *Nazwy terenowe z wybranych wsi okolic Czchowa i Iwkowej*, napisała D. Bieniek, pod kierunkiem naukowym C. Bartuli, ówczesnego pracownika Akademii Pedagogicznej.

W 2004 roku w Katedrze Języka Polskiego Akademii Pedagogicznej w Krakowie powstała także praca magisterska autora niniejszego opracowania: *Językowy obraz świata w dziewiętnastowiecznych opowiadaniach ludowych z Iwkowej (Małopolska)*. Podstawę materiałową tejże stanowiły przytoczone wyżej *Gawędy i Komedye iwkowskie*. W pracy, opartej na założeniach kognitywizmu, za podstawę badań przyjęto teorię stereotypów poddaną analizie w ujęciu etnolingwistycznym. Punkt odniesienia stanowiły ogólnopolskie zbiory etnograficzne, paremiograficzne oraz słowniki frazeologiczne, w oparciu o które wykazano podobieństwa i różnice między językowym obrazem świata w nich zawartym, a relacjami ukształtowanymi i utrwalonymi w językowym obrazie świata dziewiętnastowiecznych iwkwian. Opiekunem akademickim opracowania była prof. Uniwersytetu Pedagogicznego dr hab. Krystyna Kowalik, której – korzystając z okazji – raz jeszcze składam najserdeczniejsze podziękowania. W późniejszych latach ukazały się jeszcze dwie autorskie publikacje nawiązujące

---

⁷⁹ Zob. m. in.: S. Grodziski, *Księgi sądowe wiejskie (zasięg terytorialny i geneza)*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, t. XII, z. 1, 1960, s. 85–139; L. Łysiaś, *W sprawie genezy ksiąg sądowych wiejskich*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, t. XIV, z. 2, 1962, s. 175–194; S. Płaza, *Funkcjonowanie chłopskich sądów wójtowskich w Sądecczyźnie XVI–XVIII w.*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, t. XVIII, z. 1, 1966, s. 119–179; L. Łysiaś, *Prawo i zwyczaj w praktyce małopolskich sądów wiejskich XV–XVIII wieku*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, t. XXXIV, z. 2, 1982, s. 1–15.

⁸⁰ Zob. m. in.: K. Orzechowski, *Księgi sądowe wiejskie jako źródło do dziejów chłopskiej kultury materialnej*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” XVII, 1969, nr 2, s. 261–268. A. Zajda, *Studia z historii polskiego słownictwa prawniczego i frazeologii*, Kraków 2001; A. Zajda, *Dwadzieścia dwa rzadkie wyrazy prawnicze z ksiąg sądowych wiejskich*, [w:] *Studia Językoznawcze. Dar przyjaciół i uczniów dla Zofii Kurzowej*, pod red. Z. Cygał-Krupowej, Kraków 2001, s. 421–429; E. Horyń, *Nazwy spadków w Księgach sądowych ziemi brzeskiej w XV–XIX wieku. Ewolucja struktury morfologicznej i semantycznej*, [w:] *Język w sądach i urzędach*, pod red. M. T. Lizisowej, Kraków 2006, s. 151–162; E. Horyń, *Słownictwo wiejskich ksiąg sądowych ziemi brzeskiej (XVI–XIX w.)*, Kraków 2011.

tematyką do rodzinnej miejscowości, tj. *Obraz społeczności XIX-wiecznej wsi małopolskiej na podstawie Gawęd i Komedij iwkowych* oraz „Człowiek z miasta” w świetle tekstów regionalnych z przełomu XIX i XX wieku⁸¹.

Ponadto w 2007 roku E. Horyń – pod kierunkiem naukowym J. Kobylińskiej – obroniła pracę doktorską *Językowy obraz wsi brzeskiej w XVI–XIX wieku (na podstawie ksiąg sądowych (gromadzkich) wiejskich Jadownik, Maszkienic, Iwkowej i Uszwi)*. Jest to studium leksykalne, gdzie wyekscerpowane słownictwo wybranych ksiąg sądowych wiejskich zostało poddane analizie metodą pól wyrazowych.

---

⁸¹ R. Kurzydło, *Obraz społeczności XIX-wiecznej wsi małopolskiej na podstawie Gawęd i Komedij iwkowych*, „Język Polski” LXXXVII, 2007, s. 104–119; „Człowiek z miasta” w świetle tekstów regionalnych z przełomu XIX i XX wieku, [w:] *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis, Studia Linguistica V*, pod red. K. Kowalik, M. Mączyńskiego, 2010, s. 164–171.

2. Księgi sądowe wiejskie

2.1. GENEZA I EWOLUCJA

Praktykę prowadzenia zapisów sądowych w Europie badacze wywodzą już od wieków średnich, zaś za najstarszy typ ksiąg uznaje się księgi sądowe miejskie¹. Według M. Handelsmana, w Magdeburgu księgi te prowadzono począwszy od 1215 roku, natomiast pierwsze z nich – nie tylko zachowane, ale i opublikowane – pochodzą z Halle, z roku 1266². W wiekach XIII–XIV tożsama praktyka istniała w Czechach, rozszerzając stopniowo swój zasięg z sądownictwa miejskiego na ziemskie, gdzie owe księgi nazywano „deskami”³.

Wpływ oddziaływania niemieckiego i czeskiego nie pozostał bez echa w Polsce, zwłaszcza w czasie kolonizacji na prawie niemieckim. W 1300 roku rozpoczyna się najstarsza z zachowanych ksiąg miejskich Krakowa, z kolei w roku 1374 pierwsza z ocalonych ksiąg sądu ziemskiego (krakowska)⁴. Wiejskie księgi sądowe zaczynają powstawać nad Wisłą na początku XV w. i pierwotnie rozwijają się niezależnie, wyprzedzając czeskie odpowiedniki o połowę stulecia, zaś austriackie nawet o cały wiek⁵. Aktualnie za najdawniejszą znaną księgę sądową wiejską uchodzą akta wsi Krościenko Wyżne (1408–1462), gdyż – według T. Wiślicza – datowanie najstarszych zapisów w księdze wsi Brzozowej na rok 1393 jest błędne⁶.

Pomimo różnych stanowisk, jakie w sprawie genezy powstania ksiąg sądowych zajmują badacze, co do jednego są zazwyczaj zgodni: pojawienie się ksiąg łączyć należy z instytucją tzw. „pamiętnego”. Była to opłata składana przez

---

¹ S. Grodziski, *Z badań nad czesko-austriackim prawem hipotecznym i jego znaczeniem dla Galicji*, „Małopolskie Studia Historyczne” VIII, 1965, z. 3–4, s. 62.

² M. Handelsman, *O metodzie publikowania najdawniejszych ksiąg sądowych polskich*, „Przegląd Historyczny” XX, 1916, z. 1, s. 326.

³ S. Grodziski, *Z badań nad czesko-austriackim prawem...*, o.c., s. 62–63.

⁴ S. Grodziski, *Księgi sądowe wiejskie...*, o.c., s. 109.

⁵ S. Grodziski, *Z badań nad czesko-austriackim prawem...*, o.c., s. 74.

⁶ *Katalog małopolskich ksiąg sądowych wiejskich XV–XVIII w.*, oprac. T. Wiślicz, Warszawa 2007, s. 9.

strony na ręce sędziego, z mocy której był on zobowiązany do „pamiętania” treści wyroku i w miarę potrzeby przytoczenia jego meritum⁷.

Historycy początek ksiąg sądowych wiejskich w Polsce wiążą z dziedzicznym prawem do ziemi, funkcjonującym w oparciu o statuty króla Kazimierza Wielkiego z 1347 roku oraz z praktyką sądów wyższych prawa niemieckiego. S. Grodziski za sine qua non pojawienia się ksiąg uważa istnienie samorządu wiejskiego, któremu przewodził sołtys – „główny czynnik pośredniczący w procesie przenoszenia praktyki sądów ławniczych miejskich, a przede wszystkim leńskich na wieś”⁸. Rolę sołtysa i wpływ sądów wyższych prawa niemieckiego deprecjonują z kolei L. Łysiak i Z. Rymaszewski. Wskazują m. in. na pozostawanie od początku części sołtysów poza jurysdykcją tychże sądów⁹, wczesne – bo już XVI-wieczne – wykupywanie sołectw, a co za tym idzie utrata dominującej pozycji ich właścicieli¹⁰ czy wreszcie kwestię znajomości tegoż prawa wiążącą się z narodowością i klasą społeczną („nie każdy sołtys był Niemcem, nie każdy mieszczaninem”¹¹).

Zdecydowaną większość zachowanych ksiąg sądowych wiejskich zapisywano do połowy XVI w. po łacinie, choć gdzieniegdzie pojawiały się już pojedyncze zapiski w innych językach, tj. niemieckim, ruskim czy czeskim¹². Zatem początkowo pisarzami mogły być wyłącznie osoby władające biegle językiem łacińskim, używanym ówczesnie głównie w piśmiennictwie kościelnym, w kancelarii i dyplomacji królewskiej czy prawodawstwie. Zawężało to ich krąg – z upływem czasu jednak się rozszerzający – do duchowieństwa i nielicznych świeckich.

Rozwój języka narodowego sprawił, iż zmieszanie obydwu kodów językowych nastąpiło przede wszystkim na płaszczyźnie urzędowo-prawnej. Zjawisko uzewnętrzniało się m. in. poprzez adaptację nazw łacińskich w postaci glos i kalk morfologicznych, zmiany semantyczne czy terminologizację nazw rodzimych pod wpływem obcych odpowiedników¹³.

Za elementarny komponent ksiąg sądowych wiejskich uchodzi z a p i s k a:

(...) stwierdza [ona] pewną czynność, dokonaną przy współdziałaniu sądu przez osobę prywatną, lub też zaznacza pewien krok urzędowy, przedsięwzięty przez władze sądowe na prośbę lub wezwanie strony; – jako taka jest objawem najrozmaitszych stosunków pomiędzy mieszkańcami pewnej ziemi i nie tylko [sic!] daje świadectwo sądu, ale też

⁷ S. Grodziski, *Księgi sądowe wiejskie...*, o.c., s. 108.

⁸ *Ibidem*, s. 113, 117.

⁹ L. Łysiak, *W sprawie genezy...*, o.c., s. 190.

¹⁰ L. Łysiak, *Prawo i zwyczaj...*, o.c., s. 9.

¹¹ Z. Rymaszewski, *Miejskość czy wiejskość prawa niemieckiego w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”, Nauki Humanistyczno-Społeczne, Łódź 1970, z. 69, s. 74.

¹² M. Mączyński, *O zaimku ten w XVII-wiecznej księdze gromadzkiej wsi Jadowniki*, „Język Polski” LXXXI, 2001, s. 353–354.

¹³ I. Szczepankowska, *Rola łaciny w kształtowaniu terminologii prawa polskiego w okresie od XVI do XVIII wieku. Problemy transferu pojęć*, [w:] *Język w urzędach i sądach*, pod red. M. T. Lizisowskiej, Kraków 2006, s. 79.

*istnienia całego szeregu osób, które jako podmioty prawa występują wobec nas w roli powodów, pozwanych, spadkodawców, spadkobierców, przeprowadzających dział itd.*¹⁴

Zapiski dotyczyły w głównej mierze spraw niespornych o charakterze majątkowym (wszelkiego rodzaju umowy, testamenty, ustanowienia posagów, pokwitowania, zapłaty, rezygnacje z nieruchomości, zeznania dłużników), jak również spornych (granice, wysokości opłat, sukcesje spadkowe, spory o wykonanie rozmaitych zobowiązań) oraz szczególnie interesujących procesów kryminalnych (pobicia, rozboje, kradzieże, zabójstwa czy sprawy obyczajowe i kościelne). Ponadto pojawiały się notatki gospodarcze, kronikarskie oraz zapisy związane z działalnością miejscowych kościołów¹⁵. Zazwyczaj prowadzono jedną księgę notując w niej wszystkie kategorie dokonujących się czynności prawnych, choć zdarzały się dobra, gdzie dla danej kategorii prowadzono je odrębnie¹⁶.

Początkowa klasyfikacja ksiąg sądowych wiejskich dokonana przez S. Kutrzebę wprowadziła dychotomię na księgi sądu wiejskiego złożonego z sołtysa (wójta) i ławników (przysiężnych) oraz na księgi pana wsi, jako sędziego patrymonialnego¹⁷. W następstwie dalszych badań i odkryć podział ten nie utrzymał się. Księgi bowiem ciągle ewoluowały pod wpływem zmian samorządowych, społecznych, gospodarczych, a wreszcie politycznych. Po wykupieniu sołectw i ugruntowaniu się władzy dominialnej nad chłopem, obok dotychczasowego składu sądu, pojawili się urzędnicy dworscy, a niekiedy nawet sam dziedzic. Osoby te sprawowały swoistą kontrolę nad dokonującymi się transakcjami, wyrażając aprobatę własnym podpisem lub pisemną formułą¹⁸. Głównym zaś celem ingerencji dworu było zabezpieczenie własnych interesów ekonomicznych.

Po zmianach politycznych, które zaszły na mapie Europy w XVIII w. i po I rozbiórce Polski, rząd austriacki na ziemiach Galicji zaczął stopniowo, aczkolwiek systematycznie ograniczać władzę dziedziców. Czynił to za pomocą zmian administracyjnych, dokonując podziału terenów anektowanych na cyrkuły i podległe im dominia oraz wprowadzając równocześnie pakiety ustaw, ordynacji i patentów¹⁹.

Termin *dominium*, tzw. „zwierzchności gruntowej”, wywodził się już z okresu feudalnego, gdzie oznaczał dwór jako organ władzy. W Polsce przedrozbiorowej, jako instytucja prawnoprywatna, był pojęciem gospodarczym, które pod wpływem władzy zaborców przeistoczyło się w Galicji w organ pomocniczy administracji

¹⁴ *Najdawniejsze księgi sądowe krakowskie, cz. I: 1374–1390*, wyd. B. Ulanowski, [w:] „Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”, t. VIII, Kraków 1884, s. XV.

¹⁵ Przytoczona kolejność rodzajów zapisek jest wprost proporcjonalna do ich liczby występowania w księgach.

¹⁶ S. Grodziski, *Księgi sądowe wiejskie...*, o.c., s. 123–125.

¹⁷ S. Kutrzeba, *Historia źródeł dawnego prawa polskiego*, t. II, Lwów–Warszawa–Kraków 1926, s. 321.

¹⁸ S. Grodziski, *Księgi sądowe wiejskie...*, o.c., s. 121–122.

¹⁹ S. Grodziski, *Polska w czasach przełomu (1764–1815)*, [w:] *Wielka historia Polski*, t. 6, Kraków 1999, s. 219.

państwowej²⁰. Zakres kompetencji dominiów był bardzo szeroki, gdyż sprawowały one nie tylko władzę administracyjno-polityczną, ale także sądową.

Było więc dominium bezpośrednim egzekutorem podatków państwowych, wykonawcą wszelkich poleceń władz cyrkularnych, pomocnikiem przy poborze rekruta. Szlachta polska dała się więc użyć za narzędzie władzy zaborczej wobec chłopów, brała na swoje sumienie i rachunek egzekucję najsurowszych poleceń władzy, gdzie indziej wykonywanych przez pruskiego żandarma lub cesarskiego czynownika²¹.

Dawnych urzędników dworskich zastąpił – powołany patentem cesarskim z 1781 roku – państwowy urząd justycjariusza i mandatariusza. Pierwszy z nich zajmował się sprawami sądowymi, drugi administracyjno-politycznymi i władzą policyjną²².

Pod koniec XVIII stulecia w Galicji zaczęły obowiązywać przepisy, których celem było ujednoczenie sposobu prowadzenia ksiąg w całej monarchii. Dominialnych ksiąg gruntowych – wzorowanych na tabuli krajowej – miało być dwa rodzaje: księga gruntowa oraz księga instrumentów²³. Jednak w wielu galicyjskich wsiach, które posiadały już wcześniej księgi sądowe nie wprowadzono nowych przepisów, niejednokrotnie wnosząc zapisy do starego rękopisu i z czasem dostosowując formę wpisów²⁴.

W okresie prowadzenia ksiąg sądowych wiejskich stosowano wiele podstaw wyrokowania. Były to głównie:

- ❖ pisane normy i zasady prawa niemieckiego i polskiego (ziemskiego, grodzkiego);
- ❖ zwyczajowe prawo niemieckie, polskie i wołosko-ruskie (niezwykle zmienne, w zależności od regionu);
- ❖ prawo kanoniczne;
- ❖ prawo „boskie” (Dekalog, Biblia, zasady moralności);
- ❖ przepisy prawa rzymskiego (wyjątkowo);
- ❖ uchwały, rezolucje dominialne²⁵.

W księgach z terenu Galicji spotykamy również zapiski, w których powoływano się na akty prawne zaborców. Najważniejsze z nich to: Kodeks Karny Austriacki z 1787 roku, tzw. „józefiński”, Powszechna ustawa sądowa dla Galicji Zachodniej z 1796 roku, Kodeks cywilny „zachodniogalicyski” z 1797 roku

²⁰ Z. Niezgodna, *Organizacja i kancelaria dominiów w Galicji i szczątki ich akt w Archiwum Państwowym w Krakowie*, „Archeion”, t. XXVIII, Warszawa 1958, s. 185; S. Grodziski, *Historia ustroju społeczno-politycznego Galicji 1772–1848*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1971, s. 165.

²¹ S. Grodziski, *W królestwie Galicji i Lodomerii*, Kraków 1976, s. 85.

²² Z. Niezgodna, *Organizacja i kancelaria dominiów...*, o.c., s. 189–190.

²³ S. Grodziski, *Z badań nad czesko-austriackim prawem...*, o.c., s. 80.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ L. Łysiak, *Prawo i zwyczaj...*, o.c., s. 10–12; S. Płaza, *Funkcjonowanie chłopskich sądów...*, o.c., s. 156–162.

oraz Kodeks cywilny austriacki z 1811 roku (*Allegemeines Bürgerliches Gesetzbuch*, skrót: ABGB).

2.2. FUNKCJA I CEL ZAPISÓW

Księgi sądowe wiejskie nie odzwierciedlają kompleksowo życia prawnego wsi. Przed ich powstaniem dokonujące się czynności prawne zapisywane były bowiem na pojedynczych kartach, przechowywanych w skarbcu gromady, tzw. skrzynce prawnej (gromadzkiej, sądowej, wójtowskiej²⁶). Przedmiot ten, będący jednym z zewnętrznych przejawów stanowienia i realizowania prawa na wsi polskiej, był wyrazem odrębności społeczności gromadzkiej od dworu²⁷. Między sesjami sądu opiekę nad skrzynkami sprawowali najczęściej wójtowie lub przysiężni przechowując je zazwyczaj w swoich domach²⁸. Zapiski wskazują, że dostęp do nich był mocno ograniczony, ponieważ wyposażone były w dwa lub trzy zamki, zaś kluczami dysponował wójt, przysiężny, pisarz lub ewentualnie ktoś z gromady²⁹.

Obok tych luźnych kart gromadzonych w skrzynce prawnej w niektórych wsiach prowadzono dodatkowo księgę sądową, która – zapewne ze względu na większą trwałość – miała stanowić lepsze zabezpieczenie dla dokonanych czynności prawnych. Niemniej jednak nie wszystkie karty przedstawiano do oblatowania. Wpis do księgi zależał od woli strony zainteresowanej, lecz wiązał się równocześnie z opłatą przeznaczaną dla sądu, pisarza oraz na poczęstunek alkoholem³⁰, który w polskim prawie średniowiecznym spełniał ważne funkcje, a nazywany był litkupem³¹.

Według A. Vetulaniego, zachowane księgi sądowe wiejskie są w zasadzie czystopisami. Przemawia za tym w głównej mierze brak chronologii wpisów, obejmujące kilka dekad grupy zapisek oblatowanych przez tę samą osobę, a także identyczne środki pisarskie³².

Przechowywane w skrzynce prawnej luźne karty oraz późniejsze księgi miały za zadanie utrwalić i przechować informacje o dokonanych czynnościach prawnych. Prowadzenie zapisek było więc dla chłopów korzystne, ponieważ gwarantowało

²⁶ S. Płaza, *Funkcjonowanie chłopskich sądów...*, o.c., s. 153–155.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ J. Słowiński, *Zewnętrzne przejawy stanowienia i realizowania prawa na wsi polskiej w XVI–XVIII wieku*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej XXXII”, 1984, nr 1, s. 45.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ S. Płaza, *Wstęp do Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581–1809*, o.c., s. 38.

³¹ Zob. m. in.: F. Bortkiewicz, *Litkup w świetle ksiąg sądowych wiejskich*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”, seria I, Nauki Humanistyczno-Społeczne, Łódź 1965, z. 42; F. Bortkiewicz, *Akt litkupu i jego znaczenie przy pozbyciu nieruchomości chłopskich*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”, seria I, Nauki Humanistyczno-Społeczne, Łódź 1966, z. 44; J. Bardach, *Historia państwa i prawa Polski*, t. I: *Do połowy XV wieku*, wyd. 2 popr. i uzup., Warszawa 1964, s. 309.

³² A. Vetulani, *Wartość badawcza ksiąg sądowych wiejskich*, [w:] *VIII Powszechny Zjazd Historyków Polskich w Krakowie. Historia państwa i prawa*, Warszawa 1959, s. 104.

i umacniało ich prawa do ziemi, jednakowoż umożliwiając dworowi skuteczną kontrolę w sferze obrotu ziemią³³.

2.3. ZASIĘG TERYTORIALNY I CZASOWY

Księgi swoim obrębem obejmowały jedną osadę, kilka sąsiadujących wsi należących do tego samego właściciela lub cały klucz dóbr, co wiązało się również z własnością miejscową i osobową danego sądu³⁴. W zależności od ilości wytworzonych przez wieś zapisek, poszczególne tomy podtrzymują ich ciągłość nawet przez ponad dwa i pół wieku. Na drugim biegunie znajdują się woluminy obejmujące zaledwie kilkanaście lub najwyżej kilkadziesiąt lat.

Badacze zajmujący się zagadnieniem ksiąg sądowych wiejskich szacowali ich zbiór na ponad 200 jednostek (pełnych ksiąg, fragmentów, większych zbiorów akt jednej miejscowości)³⁵. Na podstawie pracy T. Wiślicza³⁶ możemy jednak stwierdzić, że na terenie dawnej Małopolski zachowały się rękopisy ze 139 miejscowości lub kluczy dóbr, zaś w niektórych własnościach ziemskich, jak Kasina Wielka, Iwkowa, Jadowniki, w kluczu jazowskim czy łączkim, w przedziale kilku wieków prowadzono nawet 3 lub 4 księgi. Do liczby tej autor dodaje około 70 pozycji zabytków zaginionych, zniszczonych, niezlokalizowanych lub takich, o których istnieniu świadczą tylko wzmianki w innych ówczesnych dokumentach. Z pozostałych części kraju znane są jedynie pojedyncze księgi z Wielkopolski, Mazowsza, ziemi chełmińskiej i relatywnie częstsze z Pomorza Gdańskiego³⁷.

Dysproporcja w rozmieszczeniu woluminów doprowadziła do głośnej polemiki S. Grodzkiego i L. Łysiaka, zainicjowanej na łamach *Czasopisma Prawno-Historycznego* na początku lat 60 ubiegłego wieku³⁸. Pierwszy z badaczy ów stan rzeczy upatrywał w działalności licznych małopolskich sądów wyższych prawa niemieckiego (Kraków, Sandomierz, Nowy Sącz, Biecz, Sanok). Ogłosił również tezę, iż prowadzenie ksiąg sądowych wiejskich było w Małopolsce regułą, zaś na pozostałym obszarze Rzeczypospolitej wyjątkiem. Zdecydowanie negował tę hipotezę L. Łysiak. Marginalizował on wpływ sądów wyższych prawa niemieckiego, wskazując, że teren najgęstszego rozmieszczenia ksiąg sądowych wiejskich nie obejmuje całej historycznej Małopolski, lecz jedynie jej część południową i pogranicze śląskie. Bronił teorii, że prowadzenie tego typu ksiąg na całym terenie kraju było zjawiskiem niecodziennym. Zdecydowaną przewagę

³³ S. Płaza, *Funkcjonowanie chłopskich sądów...*, o.c., s. 153.

³⁴ *Ibidem*, s. 132.

³⁵ S. Grodzki, *Księgi sądowe wiejskie...*, o.c., s. 90.

³⁶ *Katalog małopolskich ksiąg...*, o.c.

³⁷ *Ibidem*, s. 7.

³⁸ S. Grodzki, *Księgi sądowe wiejskie...*, o.c.; L. Łysiak, *W sprawie genezy...*, o.c.; S. Grodzki, *Jeszcze o księgach sądowych. Uwagi polemiczne na marginesie pracy L. Łysiaka*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, t. XV, z. 1, 1963, s. 287–292; L. Łysiak, *W sprawie genezy ksiąg sądowych wiejskich (po raz drugi)*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, t. XV, z. 1, 1963, s. 293–297.

liczebności ksiąg sądowych wiejskich w Małopolsce upatrywał w rozpoczętej w 1889 roku akcji Grona Konserwatorów Galicji Zachodniej oraz wchodzących w jej skład konserwatorów państwowej Rady Archiwalnej. Celem działalności powołanego organu było dokonanie kwerendy i zabezpieczenie rękopiśmiennej zabytków. Jego skład tworzyli wybitni uczeni, m. in.: Michał Bobrzyński, Franciszek Piekosiński, Bolesław Ulanowski, Stanisław Estreicher, Stanisław Krzyżanowski, Jan Ptaśnik, Franciszek Bujak, Marcei Handelsman czy Kazimierz Kaczmarczyk.

Bezkompromisowe przyjęcie jednej z przedstawionych hipotez nie jest do końca możliwe. Ocaleniu ksiąg nie służyły wszakże liczne wojny, pożary czy klęski elementarne, tj. głód i epidemie. Akta dominialne zachowały się jedynie w formie szczątkowej, np. w granicach dawnych województw krakowskiego i rzeszowskiego stanowiły 0,01% całości wyprodukowanego materiału³⁹.

2.4. ZNACZENIE

Nauka polska skupiła większą uwagę na księgach sądowych wiejskich od czasu, gdy w 1856 roku założyciel i wydawca dwóch pierwszych tomów serii wydawniczej *Starodawne Prawa Polskiego Pomniki* – Antoni Zygmunt Helcel – opublikował w nich *Wyimki z najdawniejszych ksiąg sądowych ziemi krakowskiej*⁴⁰. Kolejno na źródła te, jako niebagatelny dokument historii prawa w Polsce, zwrócił uwagę M. Bobrzyński, wygłaszając – w 1880 roku, na Pierwszym Zjeździe Historycznym Polskim w Krakowie – referat zatytułowany *Zapiski sądowe i ich wydawnictwo*⁴¹. W 1917 roku częściowo ogłoszono drukiem następny z zabytków⁴², zaś pokłosiem zwiększającego się zainteresowania rękopisami były m. in. przygotowane przez B. Ulanowskiego, a wydane w 1921 roku przez S. Kutrzebę w tomie XI i XII serii wydawniczej *Starodawne Prawa Polskiego Pomniki*, wypisy z 30 ksiąg sądowych wiejskich. W późniejszych latach odnalezione księgi wydawano w całości – jak *Najstarszą księgą sądową wsi Trześniowa 1419–1609*⁴³ – bądź we fragmentach⁴⁴.

W 1957 roku A. Vetulani, w ramach drugiej serii wydawniczej *Starodawne Prawa Polskiego Pomniki*, zainicjował odrębny dział, tj. *Prawo wiejskie*, gdzie zmieniono zasady edytorskie publikując odtąd księgi m. in. w pełnym brzmieniu. Niestety projekt zarzucono w 1971 roku poprzestając na wydaniu

³⁹ Z. Niezgoda, *Organizacja i kancelaria dominiów...*, o.c., s. 203.

⁴⁰ K. Orzechowski, *Księgi sądowe wiejskie jako źródło do dziejów chłopskiej kultury materialnej*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” XVII, 1969, nr 2, s. 261.

⁴¹ L. Łysiak, *Prawo i zwyczaj...*, o.c., s. 2.

⁴² W. Klementowski, *Księga ławnicza osad wiejskich Krzyżowniki i Proszowa w dawnym księstwie oleśnickim z lat 1558–1583*, Kępno 1917.

⁴³ *Najstarsza księga sądowa wsi Trześniowa 1419–1609*, wyd. H. Polackówna, Lwów 1923.

⁴⁴ Zob.: S. Grodziski, *Księgi sądowe wiejskie...*, o.c., s. 85–92.

drukiem ośmiu tomów ksiąg⁴⁵. Poza serią wydawniczą *Starodawne Prawa Polskiego Pominiki* ukazały się jeszcze dwie księgi⁴⁶ i na tym kończy się całość prac edytorskich w tym zakresie.

Księgi sądowe wiejskie są niezwykle cennym źródłem wiedzy, nie tylko o stosunkach historyczno-prawnych, ale także gospodarczych, społecznych czy obyczajowych⁴⁷. Poprzez udokumentowanie relacji wieś-dwór, hierarchii struktur społecznych osad bądź warunków majątkowych chłopów doskonale obrazują kulturę materialną minionych wieków. Na podstawie informacji z zakresu symboliki i obyczajowości związanej m. in. z instytucją rodziny i małżeństwa, przesądów, zabobonów oraz zwyczajów życia codziennego otrzymujemy również bogaty językowy obraz kultury duchowej naszych przodków.

Księgi, odzwierciedlając stosunki prawne dawnych wsi, stanowią równocześnie same w sobie bezcenne zabytki języka prawnego i prawniczego, „*jedyne i niczym nie dające się zastąpić źródło do studiów nad dawnym prawem sądowym, którym rządziła się ludność chłopska do czasu likwidacji stanowego podziału społeczeństwa feudalnego*”⁴⁸. Tworząc wprost niewyczerpane pole dla badań językoznawczych, są podstawą analiz historyków języka w zakresie ortografii, fleksji i składni. Zawierają niezliczony inwentarz materiału słownikowego z różnych kręgów tematycznych, który w ostatnich kilkudziesięciu latach stał się podstawą wielu studiów i opracowań leksykograficznych. Ze względu na określony czas i miejsce powstania pozwalają obserwować zmiany w systemie fonetycznym, wzbogacając i tym samym doprecyzowując dialektologię historyczną.

Akty stanowienia prawa i wynikające z określonych przepisów czynności prawne – odznaczające się wysokim stopniem konwencjonalizacji – wytyczają nowe kierunki badań lingwistycznych nad tym specyficznym rodzajem tekstów. Ich performatywny charakter, stylistyka, specjalistyczna leksyka, semantyka czy pragmatyka wpływają na swoistość struktury gatunkowej i otwierają nowe możliwości badań typologicznych poprzez genologię lingwistyczną. Nadrzędnym zaś atutem ksiąg sądowych wiejskich wydaje się możliwość śledzenia rozwoju języka polskiego zarówno w płaszczyźnie synchronicznej, jak i diachronicznej.

⁴⁵ *Księga sądowa Uszwy dla wsi Zawady*, t. 1, oprac. i wyd. A. Vetulani, Wrocław 1957; *Księgi sądowe wiejskie klucza łąckiego, I: 1526–1739*, t. 2, oprac. i wyd. A. Vetulani, Wrocław 1962; *Księgi sądowe wiejskie klucza łąckiego, II: 1774–1811*, t. 3, oprac. i wyd. A. Vetulani, Wrocław 1963; *Księga sądowa kresu klimkowskiego 1600–1762*, t. 4, oprac. i wyd. L. Łysiak, Wrocław 1965; *Księgi sądowe wiejskie klucza jazowskiego 1663–1808*, t. 5, oprac. i wyd. S. Grodziski, Wrocław 1967; *Księga sądowa wsi Iwkowej 1581–1809*, t. 6, oprac. i wyd. S. Płaza, Wrocław 1969; *Akta w sprawach chłopskich hrabstwa tarnowskiego z połowy XVIII wieku*, t. 7, oprac. i wyd. S. Grodziski, Wrocław 1970; *Księga sądowa wsi Wary 1449–1623*, t. 8, oprac. i wyd. L. Łysiak, Wrocław 1971.

⁴⁶ *Księga ławnicza wsi Kargowej w powiecie kościańskim 1617–1837*, oprac. i wyd. A. i A. Wala-wenderowie, [w:] *Studia i Materiały z Historii Kultury Materialnej*, t. 6: *Studia z Dziejów Gospodarstwa Wiejskiego*, Warszawa 1960, t. 3, z. 3; *Księga sądowa państwa żywieckiego 1681–1773*, oprac. i wyd. M. Karaś i L. Łysiak, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 490, Prace Językoznawcze, Warszawa–Kraków 1978, z. 57.

⁴⁷ J. Kobylińska, *Księgi sądowe wiejskie – historia i wartość badawcza*, [w:] *Język w urzędach i sądach...*, s. 126.

⁴⁸ L. Łysiak, *Prawo i zwyczaj...*, o.c., s. 3.

3. Opis zabytku

3.1. INFORMACJE OGÓLNE

Rejestr zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804–1876, skatalogowany pod sygnaturą nr 1693 i przechowywany w dziale rękopisów Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie, jest bezpośrednią kontynuacją wcześniejszej *Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581–1809*¹.

W Katalogu rękopisów J. Czubka² oprócz podstawowych zwięzłych wzmianek dotyczących tytułu, wieku pochodzenia czy rozmiarów oraz ilości kart, na próżno szukać dokładniejszych informacji, a te zamieszczone należy w pewnym zakresie zweryfikować.

Oryginalny tytuł, znajdujący się na pierwszej karcie bezpośrednio nad lakonicznym indeksem-spisem spraw, głosi: „*Regiestr Zapisow Grontow*”. Ponieważ rękopis nie ma oprawy, przed mechanicznymi uszkodzeniami pierwszej i ostatniej karty chronił/chroni go szary papier, w który jest owinięty. Na jego frontowej części znajduje się naniesiony ołówkiem, prawdopodobnie ręką odkrywcy książki lub archiwisty, tytuł „*Regiestr Zapisów gruntów wsi Iwkowej pow. Brzesko 1804–1875*”. Nieco zmodyfikowaną nazwę odnaleźć można w katalogu J. Czubka, z którego zapewne korzystał również T. Wiślicz³: „*Regestr zapisów gruntowych wsi Iwkowa w pow. brzeskim 1804–1875*”.

Rzeczywista ilość kart książki to 158, podczas gdy J. Czubek podaje liczbę 157, a T. Wiślicz wskazuje 159. Paginacja, umieszczona w prawym górnym rogu każdej karty zapewne ołówkiem archiwisty, przekłamana jest w końcowej części rękopisu, gdzie pominięto numer 155 i wpisano od razu 156 (notabene numer 155 wpisany jest na ostatniej, luźnej karcie, gdzie mieści się dalsza część indeksu). Brak oryginalnej foliacji.

¹ *Księga sądowa wsi Iwkowej 1581–1809*, oprac. i wyd. S. Płaza, [w:] „Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”, Seria II: Pomniki prawa polskiego, pod red. A. Vetulaniego, Dział II: Prawo wiejskie, t. VI, Wrocław–Warszawa–Kraków 1969.

² J. Czubek, *Katalog rękopisów Akademii Umiejętności w Krakowie. Dodatek I (rękopisy nr 1589–1810)*, Kraków 1912, s. 19 (sygn. 12311, II zb. sp.).

³ *Katalog małopolskich ksiąg...*, o.c., s. 26.

Karty manuskryptu noszą ślady zawilgocenia i pleśni, zwłaszcza w środku księgi przy wiązaniach. Brzegi arkuszy są silnie zabrudzone i zagięte, co świadczy o częstym ich wertowaniu. Mocno sfatygowana jest luźno dołączona pierwsza karta (brak krańcowych fragmentów), na karcie 156 wydarty jest prawy górny i dolny róg, zaś karta 157 przedarta jest pionowo w połowie (brak prawego fragmentu). Ponadto na niektórych arkuszach widoczne są zacieki i plamy, najprawdopodobniej pozostałość po rozlanych płynach.

Rękopis od początku stanowił całość. Brak jest śladów uprawdopodobniających stopniowe dołączanie kart, jak również istnienie oprawy (dla porównania oprawa KSWI⁴ jest usztywniona tekturkami, oblezona miękką cielęcą skórką i ozdobiona renesansowym ornamentem).

3.2. PAPIER – FILIGRANY

Księga o rozmiarach 35,5 cm na 23 cm składa się z 13 równo przyciętych składek. W zdecydowanej większości są to seksterniony (8), 2 kwinterniony, 2 septerniony, zaś w jednym przypadku składka liczy 13 kart.

Na wykonanie księgi – oprócz pierwszej karty, na której znajduje się indeks – użyto jednego gatunku papieru o znaku wodnym przedstawiającym trzy leksemy w następującym układzie:

IANOWITZER
GROSCONZEPT
SIEBER

Filigrany ułożone są poziomo, w centralnej części karty, której środek wyznacza wiązanie.

Z kolei na pierwszej z kart filigran przedstawia dwupolową tarczę herbową z koroną, pod którą umieszczony jest napis: SWIDNITZ⁵. Z powodu uszkodzeń karty, nawet pomimo jej prześwietlenia, początkowo nie udało się zidentyfikować tarczy herbowej (widoczny tylko jej zarys).

Dążąc do ustalenia miejsca, czasu wytworzenia papieru oraz nazwy młyna papierniczego i okresu jego funkcjonowania, biorąc pod uwagę nazwy własne zawarte w filigranach, skierowałem swoją uwagę na dolnośląskie miasto Świdnica oraz wieś Janowice Wielkie (k. Jeleniej Góry). W Świdnicy istniała jedna z najstarszych

⁴ Zob. rozwiązanie skrótów oraz ilustrację nr 16.

⁵ Możliwość odczytania filigranów, poprzez prześwietlenie kart rękopisu, oraz uzyskanie wstępnych informacji z tego zakresu zawdzięczam mgr. Krzysztofowi Krężelowi z Gabinetu Rycin Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie, któremu w tym miejscu składam serdeczne podziękowania.

papierni, którą zachowane dokumenty wymieniają już w 1505 roku⁶, zaś papiernia w Janowicach Wielkich wspomniana jest na początku XVII w.⁷.

Jednakże dostępna literatura oraz informacje przekazane przez dyrektora Muzeum Dawnego Kupiectwa w Świdnicy, mgr. Wiesława Rośkowicza, jednoznacznie wykluczają prawdopodobieństwo powstania papieru we wskazanych wyżej papierniach.

W zbiorach wzmiankowanego muzeum znajduje się jedynie papier z filigranem przedstawiającym dzika i podpisem SCHWEIDNITZ. Czarny dzik jest jednym z symboli czteropolowego herbu miasta Świdnicy. Znajduje się on w trzecim srebrnym polu, w czarnych pierwszym i czwartym są złote korony, zaś w drugim srebrnym polu czerwony gryf. Herb ten występuje współcześnie, lecz zidentyfikować można go już w monumentalnym herbarzu Johanna Siebmachera⁸ (1561–1611), na karcie nr 222.

Ponadto, choć w 1305 r. na kartach historii pojawia się Świdnica jako SWIDNITZ, to już od schyłku XIV w. nosi niemiecką nazwę SCHWEIDNITZ lub SCHWEINITZ⁹.

Wykluczając papiernię w Janowicach Wielkich jako miejsce, gdzie powstały pozostałe karty tworzące RZG¹⁰, stwierdzić należy, iż fabryka ta znakowała papier na trzy różne sposoby:

- 1) filigranem o treści JANOWITZ;
- 2) literą W zwieńczoną koroną z napisem JANOWITZ;
- 3) filigranem przedstawiającym śląskiego orła z nazwą JANOWITZ¹¹.

Ponadto analizując nazwiska poszczególnych właścicieli młynów papierniczych – w okresie ich funkcjonowania – w Świdnicy i Janowicach Wielkich, nie natknąłem się również na ślad, który w jakikolwiek sposób byłby zbieżny lub dał się połączyć z filigranami występującym na kartach RZG.

Poszukiwania papierni zostały zakończone wówczas, gdy dotarłem do publikacji G. Einedera¹², gdzie skatalogowano filigrany głównie XVIII/XIX-wiecznych papierni dawnej Monarchii Austro-Węgierskiej. Z opracowania wynika, iż w Swidnitz (Czechy) istniał młyn papierniczy, który w 1738 roku został nabyty przez Johanna Petera Seiferta, zaś w latach 1780–1836 należał do rodziny Ritschel.

---

⁶ Zob.: <http://www.muzeum-kupiectwa.pl/> (strona internetowa Muzeum Dawnego Kupiectwa w Świdnicy: *Młyny papiernicze w Świdnicy*).

⁷ K. Małczyńska, *Dzieje starego papiernictwa śląskiego*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1961, s. 148.

⁸ Zob.: <http://www.wappenbuch.de> (ilustracja nr 2).

⁹ *Codex diplomaticus Silesiae*, t. XIV: *Liber Fundations Episcopatus Vratislaviensis*, Reg. E 19, Breslau 1889, s. 203, 206.

¹⁰ Zob. rozwiązanie skrótów.

¹¹ Informacje te, jak również nakierowanie na właściwy trop poszukiwań miejsca pochodzenia papieru tworzącego RZG zawdzięczam starszemu kustoszowi mgr Teresie Windyce, kierownikowi Działu Historii Papiernictwa w Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju, której w tym miejscu pragnę złożyć wyrazy szacunku oraz najserdeczniejsze podziękowania.

¹² G. Eineder, *The ancient paper-mills of the former Austro-Hungarian Empire and their watermarks*, Hilversum-Holland 1960.

Produkował bardzo dobry papier kancelaryjny, który był sprzedawany zarówno w Czechach, jak i poza granicami¹³.

Papiernia znakowała wyroby filigranem SWIDNITZ oraz znakiem wodnym przedstawiającym tarczę herbową Węgier sprzed 1848 roku¹⁴, czyli sprzed wybuchu antyhabsburgskiego powstania Lajosa Kossutha. Herb Węgier przedstawiany jest na tarczy dwupolowej, podzielonej pionowo. Po prawej (heraldycznie, od strony trzymającego tarczę), w polu srebrnym znajdują się cztery czerwone pręgi. Czerwone lewe pole zawiera potrójne zielone wzniesienie zwieńczone złotą koroną, nad którą stoi srebrny podwójny krzyż patriarszy, zwany też lotaryńskim. Nad herbem umieszczona jest Korona Świętego Stefana, pierwszego króla Węgier.

Spośród – skatalogowanych przez G. Einедера – filigranów znaczących papier w fabryce ze Swidnitz, najbliższym znakowi wodnemu pierwszej karty (indeksu) RZG jest filigran nr 173 oraz 200 z 1811 roku¹⁵.

Odnosząc się do filigranów obecnych na pozostałych kartach rękopisu należy stwierdzić, iż papier ten najprawdopodobniej pochodził z morawskich Janowic, tj. z papierni Janowitz-Altendorf na Morawach. Fabryka została założona około 1750 roku, zaś od 1800 papiernikiem był Johann Siebert (pisownia nazwiska wariantywnie Stieber, Sieber)¹⁶. Zatrudniając od 6 do 10 mężczyzn oraz 3 pomocników, papiernia była wówczas jedną z najbardziej wydajnych na Morawach¹⁷.

W opracowaniu G. Einедера najbliższym znakowi wodnemu znajdującemu się na pozostałych kartach RZG jest filigran nr 1326 z 1830 roku¹⁸. Pozostałe filigrany z tej fabryki (nr 169 z 1811 roku, nr 1325 z 1803 roku, 1326 z 1830 roku) nie są analogiczne ze znakiem wodnym występującym na kartach RZG. Przedstawiają tarczę herbową Węgier oraz pierwszą literę imienia i nazwisko papiernika. Niemniej jednak istnieją inne przesłanki umożliwiające łączenie rękopisu RZG ze wzmiankowaną papiernią.

Leksemy IANOWITZER (nazwa papierni lub miejsca wytworzenia papieru, tj. morawskich Janowic), GROSCONZEPT (gatunek papieru – konceptowy) oraz SIEBER (jeden z wariantów zapisu nazwiska papiernika), dają ku temu wystarczające powody. Informacje z tego zakresu bardzo często pojawiały się na papierze w formie filigranów, choć w różnych osiągalnych kombinacjach, a ich celem, oprócz lokalizacji miejsca wytworzenia produktu, była również chęć zapobieżenia fałszerstwom i podróbkom papieru (znakowanie gatunków papieru, głównie w XVIII wieku, ale i później, było wręcz urzędowo nakazane)¹⁹.

Niewielka geograficzna odległość dzieląca obydwie papiernie, znajdujące się w dawnej Monarchii Habsburgów, sprzyjała zaopatrywaniu urzędników bądź

¹³ *Ibidem*, s. 130.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ Zob. ilustracje nr 3 i 4.

¹⁶ G. Eineder, *The ancient paper-mills...*, o.c., s. 138.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ Zob. ilustracja nr 5.

¹⁹ Informacje uzyskane od specjalistów z danej dziedziny, tj. mgr. K. Krężela i mgr T. Windyki.

bezpośrednio odnośnych kancelarii dominialnych. W opinii ekspertów trudno wyobrazić sobie korzystanie przez okres 70 lat mniej znaczącego urzędu bądź kancelarii z wyrobów jednej tylko papierni.

Papier konceptowy należał do gorszego gatunku papierów piśmiennych stosowanych w urzędach, szkołach, kantorach/kancelariach. Zastosowanie tego rodzaju papieru do sporządzania pism urzędowych, jakie zawiera księga sądowa RZG, jest więc jak najbardziej uzasadnione.

Ten gatunek wytwarzany był zazwyczaj z szarych, czerwonych, niebieskich albo też wymieszanych kolorowych szmat lnianych, dających jasno- i ciemnoszary odcień papieru. Wszystkie rodzaje papierów do pisania, a więc także konceptowy, musiały być przede wszystkim dobrze wygładzone i zaklejone, aby tusz nie przedostawał się na drugą stronę²⁰.

Arkusze tworzące RZG to papier konceptowy dużego formatu, średniej grubości, czerpany, żeberkowy. Widoczne pod światłem ślady po sicie, tj. kresy (pojedyncze, występujące co kilka centymetrów pionowe linie) i żeberka (poziome, gęsto rozmieszczone prążki) wskazują raczej na manualną technikę jego wytworzenia, choć w XIX wieku natknąć się już można na papiery żeberkowe maszynowej produkcji. Jednakowoż dopiero po 1865 roku produkcję papieru zdominowały maszyny (z wyjątkiem produkcji do celów bibliofilskich), zaś nowy surowiec – celuloza, w krótkim czasie wyeliminował produkcję opartą na materiałach lnianych.

3.3. PROWENIENCJA, ZASIĘG TERYTORIALNY I CZASOWY

Dyskusyjna jest kwestia, kto dla nauki polskiej dokonał odkrycia RZG. W zestawieniu rękopisów J. Czubka oraz opracowaniu T. Wiślicza brak odnośnych wzmianek, zaś A. Vetulani w *Przedmowie* i S. Płaza we *Wstępie* do KSWI nawet nie odnotowują faktu istnienia księgi, podobnie jak inne publikacje z tego zakresu.

Pierwsze pisemne informacje o obecności RZG w zbiorach Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie odnaleźć można we *Wstępach* poprzedzających *Gawędy i Komedye iwkowe* oraz w *Dziejach Iwkowej* ks. mgr. J. Piechoty. Proboszcz Iwkowej, pisząc monografię wsi, wielokrotnie przytaczał – utrwalone na kartach RZG – ważne fakty dokumentujące życie gromady, oraz podał pełny adres bibliograficzny księgi.

W świetle adnotacji znajdującej się pod opisem KSWI, zawartym w inwentarzu rękopisów opracowanym przez Z. Jabłońskiego i A. Preissnera²¹, za wątpliwe należy uznać oświadczenie S. Płazy, iż KSWI odkrył F. Bujak, o czym

²⁰ Liczne „przebicia” atramentu na kartach RZG potwierdzają tezę, iż papier tworzący księgę jest podrzędnego gatunku.

²¹ *Katalog rękopisów. Sygnatury 1811–2148*, oprac. Z. Jabłoński i A. Preissner, Wrocław–Warszawa–Kraków 1962, s. 131 (sygn. 78654, III zb. sp.).

poinformować miał B. Ulanowski na posiedzeniu Grona Konserwatorów Gali-
cji Zachodniej w dniu 12 XI 1897 roku²².

Adnotacja ta – co prawda ze znakiem zapytania – głosi, iż KSWI jest darem
B. Ulanowskiego. Następnym dopisek, „*Z papierów Bolesława Ulanowskiego*”, znaj-
dujący się na fiszce katalogu kartkowego, a odnoszący się do kolejnego rękopisu
pochodzącego z terenu Iwkowej²³, wskazuje już dobitnie, iż jest on jego odkrywcą.

Dlatego z pewną dozą prawdopodobieństwa można przyjąć, iż odkrycia
RZG dokonał B. Ulanowski. Argumenty uzasadniające powyższą tezę są dwo-
jakiego rodzaju. Po pierwsze nazwisko konserwatora, który pozostawił po sobie
ogromną spuściznę nieopracowanych dokumentów, pojawia się przy charakte-
rystykach dwóch najstarszych ksiąg. Kolejno, z dostępnych publikacji oraz wy-
danych drukiem zapisek wynika, iż tego typu księgi najczęściej przechowywane
były wraz ze skrzynką gromadzką (prawną) u wójta lub pisarza²⁴.

Ten stan rzeczy potwierdzony jest również w iwkowskich księgach. W KSWI,
choć zapiski kończą się na roku 1809, znajduje się spis tenentariuszy Iwkowej
„*Wyciąg przez Jana Szczepańskiego pisarza iwkowskiego w roku 1826*” oraz uwa-
ga „*Franciszek Szczepański wójt 1884*”. Wynika to także z treści niektórych za-
pisek: „*Na ten rok Wojciech Serafin jest obrany wójtem i skrzynka z księgami jest
mu oddana*” 1647 KSWI 397²⁵. W rękopisie oznaczonym sygnaturą 7271, gdzie
ostatni wpis na kartach zwartych dokonany jest w roku 1754, na pierwszej kar-
cie odnaleźć można adnotacje napisane przez pisarza żyjącego prawie 100 lat
później „*Ta Książka Gromady Iwkowskie względem Mesznego Joannes Szczepań-
ski Communitatis Iwkowiensis Notarius mpp.*” oraz „*franciszek Szczepański Wójt
prosi o westchnienie Do Boga czytających*”²⁶. Ponadto również w RZG odnaleźć
można stosowne zapisy: „*Jan Szczepański, przysięgły pisarz gromacki k[s]ięgi
gruntowe utrzymujący*” 1835 RZG 152²⁷.

W obydwu wzmiankowanych starszych księgach adnotacje uczyniono już po
zakończeniu prowadzenia RZG. Wynika z tego, iż wszystkie trzy księgi były
w posiadaniu ówczesnego wójta bądź pisarza i od niego zostały przejęte w de-
pozyt, prawdopodobnie przez B. Ulanowskiego, który jako konserwator archi-
walny dokonywał kwerendy po okolicznych dworach i plebaniach.

Rejestr zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804–1876, jak sygnalizuje już sama
nazwa, dokumentuje czynności o charakterze prawnym, dotyczące wyłącznie
jednej miejscowości. Po dogłębnej analizie zapisek należy dokonać weryfikacji

²² S. Płaza, *Wstęp do Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581–1809*, o.c., s. 39.

²³ „*Dokumenty z XVII i XVIII w. wsi Iwkowa i akta procesowe z poł. XVIII w. dotyczące sporu
gromady iwkowskiej z proboszczem tamże Marcinem Szaniawskim*”, rkp sygn. 7121 (gwoli uzupełnienia
należy podać, iż księga zawiera również luźno dołączone dokumenty z XVIII i XIX wieku dotyczące
powinności pańszczyźnianych – 145 kart, oprawa skórzana). Zob. ilustrację nr 17–18.

²⁴ Zob. m.in.: S. Płaza *Wstęp do Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581–1809*, o.c., s. 38; *Funkcjonowanie
chłopskich sądów...*, o.c., s. 154.

²⁵ 1647 KSWI 397 – sposób zapisu oznacza rok sporządzenia zapiski, oznaczenie księgi z której
pochodzi oraz numer zapiski.

²⁶ Oryginalna pisownia.

²⁷ Por. przypis nr 25.

ram czasowych księgi, które nie zostały precyzyjnie ustalone przez osobę odpowiedzialną za katalogowanie zbiorów, zaś w kolejnych publikacjach błędnie je powielano. Rzeczywisty okres funkcjonowania księgi to lata 1804–1876²⁸, co potwierdza druga z zapisek („21 kwietnia 1804”) oraz zapiska nr 194 („6 maja 1876”) (dopisana bezpośrednio pod nr 193, zawierająca się w jednym zdaniu i stanowiąca zarazem unieważnienie jednego z punktów poprzedniej transakcji). Pomimo że nie jest zapiską zamykającą księgę, jednakże jej datacja oraz całkowicie odmienny od kolejnych zapisek charakter pisma, umiejscawiają ją na drugim biegunie zasięgu czasowego. Błąd przy określeniu ramy czasowej wynikał przypuszczalnie stąd, iż datację drugiej i ostatniej zapiski uznano za ostateczną i wiążącą.

Powyższe ustalenia pozwalają na stwierdzenie, iż RZG jest jedną z niewielu ksiąg sądowych wiejskich prowadzonych na terenie zaboru austriackiego do ostatniego ćwierćwiecza XIX wieku. Prowadzenie zdecydowanej większości zachowanych i skatalogowanych dziewiętnastowiecznych woluminów zakończone zostało przed połową stulecia, w wyniku znaczących przemian administracyjnych. Z zachowanych do dnia dzisiejszego, dłużej prowadzoną księgę posiadały jedynie wsie Ostrowsko i Gronków (1792–1882)²⁹, zaś w formie luźnych akt sąsiadująca z Iwkową królewska wieś Rajbrot (*Akta luźne wsi Rajbrot [1620–1886] i [1652–1891]*)³⁰ oraz znajdująca się w okolicach Rzeszowa wieś Albigo wa (*Fragmenty protokołu i wyciągi z księgi sądu wiejskiego... [1686–1892]*)³¹.

W przeciwieństwie do KSWI, gdzie już z zapiski nr 1, umieszczonej na verso pierwszej karty, dowiadujemy się, kto jest założycielem księgi („*Johannes Czełuściński – – arendator huius villae – – librum hunc paravit anno Domini 1581 mense 23 junii*”), w RZG nie znajdziemy takiej informacji. Mając jednak na uwadze przedstawioną wyżej złożoność genezy ksiąg sądowych wiejskich oraz fakt, że prowadzenie ksiąg tego typu nie tylko dokumentowało i zabezpieczało prawo chłopów do ziemi, ale przede wszystkim ułatwiało ścisły nadzór nad obrotem nieruchomościami między poddanymi, z dużą dozą prawdopodobieństwa można stwierdzić, iż był nim aktualny właściciel wsi bądź – co bardziej realne – powstała ona na jego żądanie. Należy pamiętać, że w okresie prowadzenia RZG Iwkowa była już własnością szlachecką. Zaś w ścisłym interesie dworu pozostawało ustalenie areалу ziemi poszczególnych chłopów, co z kolei wiązało się z określeniem wymiaru pańszczyzny oraz wysokością wszelkiego rodzaju podatków i danin. Ponadto należy uwzględnić wielowiekową tradycję prowadzenia ksiąg sądowych wiejskich w Iwkowej. Kilka zapisek w KSWI, w tym nr 204,

²⁸ W RZG co prawda znajdują się zapiski wcześniejsze, np. z 1692 r. (nr 79), 1696 r. (nr 77), 1762 r. (nr 68), 1783 r. (nr 119), 1790 r. (nr 93), 1792 r. (nr 94), 1793 r. (nr 34 i 40), 1794 r. (nr 58), 1799 r. (nr 3), 1801 r. (nr 101), 1802 r. (nr 32 i 66) czy z 1803 r. (nr 41 i 42), lecz są to daty dokonania czynności prawnych, nie zaś wpisu do księgi.

²⁹ *Katalog małopolskich ksiąg...*, o.c., s. 81.

³⁰ *Ibidem*, s. 31.

³¹ *Ibidem*, s. 48.

jednoznacznie wskazuje na istnienie jeszcze starszej, niestety zaginionej księgi, co również sugeruje S. Płaza³².

Dostępne źródła historyczne nie wskazują, kto w latach 1802–1804 był właścicielem wsi, a tym samym mógł zainicjować powstanie nowej księgi. Niemniej jednak z całą stanowczością możemy stwierdzić, iż w latach 1804–1809 obydwie księgi prowadzono równolegle. W końcowej części KSWI ciągłość zapisek występuje na przestrzeni lat 1799–1801 (nr 867–873), po czym następuje 7 lat przerwy i dopiero w latach 1808 (nr 874) i 1809 (nr 875) pojawiają się dwie ostatnie zapiski. Zaś w RZG pojawiają się wpisy wypełniające ową lukę z lat 1804 (nr 2 i 11), 1805 (nr 9), 1806 (nr 8 i 19) czy też 1807 (nr 7, 22 czy 23). Choć spośród wymienionych, tylko w zapisce nr 2, oprócz daty zaistnienia czynności prawnej pojawia się również data wpisu do księgi, to jednak możemy orzec, że do czasu udokumentowanego wpisu kolejnej zapiski, tj. nr 39 z dnia 12.06.1811 r., chronologicznie musiały być wpisywane inne.

Paralelizm prowadzenia ksiąg w latach 1804–1809 potwierdza również skład personalny sądu, który był obecny przy dokonywaniu czynności prawnych.

3.4. SPOSÓB DOKONYWANIA WPISÓW

3.4.1. Układ, kolejność, środki piśmiennicze, pieczęć – atrybut władzy

Zapiski posiadają co prawda własną numerację, jednakże jest ona niekompletna, nierzetelna oraz nie odpowiada stanowi faktycznemu. Dlatego przystępując do dalszej analizy, należy przyjąć określone założenia, które umożliwią szybkie odwoływanie się do poszczególnych partii tekstu. Mianowicie zapiski – dla potrzeb tejże pracy – numeruję w porządku, w jakim występują na kolejnych kartach księgi, tylko z marginalnym wyjątkiem, o którym niżej. Zdaję sobie sprawę, iż nie jest to zgodne z dotychczasową tradycją wydawniczą ksiąg sądowych wiejskich, lecz za wyższe kryterium uznaję jak najwierniejsze oddanie charakteru RZG. Kosztem usystematyzowania chcę ukazać okoliczności i motywacje stron oblatujących zapiski niejednokrotnie już w kolejnym dniu po zaistnieniu – i spisaniu na osobnej karcie – czynności prawnej, a czasami zwlekających z tym kilka, kilkanaście czy nawet kilkadziesiąt lat. Niemniej jednak na końcu księgi umieszczam rocznikowe zestawienie zapisek, które umożliwi szybkie odszukanie wpisów z żądanych lat.

Jak już wspomniałem, na pierwszej karcie RZG, bezpośrednio pod nagłówkiem „*Regiestr zapisów gruntów*”, znajduje się „indeks”. Podobnie jak w przypadku KSWI jest on jedynie zwięzłym spisem spraw, informującym – zresztą bardzo nieprecyzyjnie – o charakterze dokonanej czynności, personaliach strony, a czasami o nazwie roli, której zapis dotyczy. Na 22 sprawy tylko z dwóch wpisów jednoznacznie wynika, czego dotyczy („*Kupno Jana Pajora wymiarku*

³² Wstęp do *Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581–1809*, o.c., s. 35.

Duranowskiego”, „*Testament Szymona Jasnosa*”). W pozostałych konsekwentnie pojawia się enigmatyczny leksem „*zapis*”, niewystarczający do precyzyjnego określenia charakteru czynności prawnej („*Zapis Bartłomieja Pajora*”, „*Zapis Jana Osucha Rola Tuczniewska*”, „*Zapis Marcina Zięby Roli Murkowski*”). Warto podkreślić, że obowiązkowym elementem wpisu jest imię i nazwisko, lecz tylko jednej strony. Przy transakcji kupna-sprzedaży są to zawsze personalia nabywającego, przy darowiźnie obdarowanego, zaś przy testamentie testatora. Geneza tego stanu rzeczy miała motywację polegającą na zabezpieczeniu interesu prawnego nowych właścicieli, poprzez udokumentowanie prawa do nowej własności, a tym samym – przy dokonaniu wpisu do księgi sądowej – nadawała jej waloru ważności. Ponadto należność za wpis ponosiła strona, która o to zabiegała. Tak więc pojawianie się imion i nazwisk nabywców i obdarowanych we wpisach „indeksu”, jak i w tytule zapisek jest jak najbardziej uzasadnione. O ile jednak w KSWI informacje o opłacie za wpis do księgi – umieszczane głównie na marginesach kart – były zjawiskiem permanentnym, to już w RZG tego typu wzmianki pojawiają się incydentalnie, a sposób ich zapisu na przestrzeni lat ewoluuje: „*Ja, Wojciech Skirło, mam respensu lub utraty złotych polskich 40*” 1804 RZG 11; „*a straty koło tego mam 15 ryń[skich]*” 1825 RZG 89; symbol opłaty: okrągłe koło oznaczające zapewne monetę, a wewnątrz kwota „*30 kr[ajcarów]*” 1851 RZG 183 czy 1855 RZG 191 lub koło, a w środku wyraz i liczba „*stempel 15*” 1854 RZG 188 bądź koło z niemiecką nazwą krajcara „*Kreuzer*” 1848 RZG 178.

Nieco inaczej sytuacja przedstawiała się przy testamentach, co wynikało z charakteru tejże czynności. Testator, dysponując dorobkiem życia przynosił co prawda prawa majątkowe na inne osoby, lecz zapis ostatniej woli – jako czynność prawna ważna i możliwa do wykonania dopiero po śmierci testatora, a do tego czasu w pełni odwołalna – stawał się jakby zabezpieczeniem. Zazwyczaj na spadkobierców i zapisobierców nałożony był pewien zakres obowiązków – najczęściej polegający na zapewnieniu testatorowi do czasu śmierci godnych warunków materialnych – a ich niewypełnienie mogło skutkować unieważnieniem testamentu. Tak więc zabieganie o wpis do księgi sądowej to również forma gwarancji interesu prawnego testatora.

Pisarz prowadzący RZG na „indeks” przeznaczył pierwsze 3 karty księgi. Nie wiadomo, z jakich powodów powzięty projekt porzucił, ponieważ tylko na pierwszej karcie wpisano 22 sprawy³³. Z lewej strony wpisów znajdują się ich kolejne liczby porządkowe (do liczby 16, gdyż poniżej brak części karty), zaś z prawej numery stron, na których zapisy powinny się znajdować, niezgodnie zresztą z rzeczywistością. Oprócz tytułu „*Regiestr zapisów gruntów*”, który również znajduje się w górnej części verso pierwszej karty, pozostała jej część nie została zapisana.

³³ Zob. ilustrację nr 6.

Ostatnia karta rękopisu zawiera dalszą (zapisy 97–148), lecz nie ukończoną część „indeksu”³⁴ (być może istniała kolejna karta, nie zachowana do dzisiaj, gdzie spis treści doprowadzono do końca). Analogicznie jak na pierwszej karcie informuje o tym intytulacja „*Dalszy rejestr zapisów gromadzkich*” (recto) oraz „*Dalszy ciąg zapisów księgowych*” (verso). Techniczny sposób zapisu identyczny jak na karcie nr 1: liczba porządkowa przed wpisem (od 8 do 56), zaś po prawej numery stron, gdzie odnośne zapisy powinny się znajdować (86–166). Podobnie jak w przypadku pierwszej karty, numeracja nie odpowiada stanowi faktycznemu (50v–90v). W przeciwieństwie do początkowej części spisu treści, we wpisach daje się zauważyć większą dążność do precyzji wypowiedzi oraz jej funkcji informacyjnej („*Cessja od Petroneli Orłowiczowy Janowi i Katarzynie Szczepańskim w Roli Popkowski od roku 1826*”, „*Tranzakcja przez Tomasza Woykowskiego dla Maryan[n]y Serafinki o 12-stą część gruntu Roli Gomulłowskiej zawarta*”). Charakter pisma i zmiany ortograficzne w zapisach wskazują, iż „indeks” uzupełniany był sukcesywnie, co najmniej przez kilku pisarzy.

Na drugiej karcie oraz połowie jej verso wpisano tekst łaciński, będący w istocie wyciągiem z akt dwóch wizytacji kanonicznych parafii Iwkowa: z 1596 roku, przeprowadzonej przez Krzysztofa Kazimierskiego, gdy plebanem był Józef Wroniecki („*Ex actis Visitationis Kazimirteiance [?] in anno 1595*”³⁵) *conscriptis Extractum*”; „*Ecclesia habet suum Rectorem quo nunc est Josephus Wroniecki*”) i z 1664 roku, przeprowadzonej przez Stanisława Czekajskiego, gdy plebanem był Franciszek Niedzielski („*Ex actis Visitationis Decanatus Lipnicensis in a[n]no 1664 conscriptis, extractum et Sigillo*”; „*Stanislaus Czekajski [...] Capituli Cracoviensis Notarium*”). Dalsza część strony pozostała pusta. Fragmenty wizytacji dokumentują majątek parafii („*Domum habet cum horto a una piscinela...*” {dom z ogrodem i jeden staw rybny}; „*habet Ecclesia agrum Lanei Franconici...*” {posiada kościół pola łąn frankoński}), jej stałe dochody oraz rodzaj i wysokość świadczeń, do jakich zobowiązana była miejscowa ludność, tj. dziesięcina („*Decimam ex omnibus agris...*” {dziesięcinę z wszystkich pól/łąnów}), meszne („*Item Missalia ex Villa Iwkowa scilicet ex qualibet virga agri solvunt Incole...*” {również meszne z majątku/wsi Iwkowa, oczywiście z każdego pręta pola zapłaci mieszkaniec}), mensalia, czyli stołowe („*pro Paschale mensalium a qualibet cmethone tres grossos...*” {na Wielkanoc mensalia, każdy kmieć 3 grosze}), czy klerykatura, tzw. serowe („*datus Clericatura a Cmethoribus et Inquilinis omnibus (...) Caseus pro Pentecostes...*” {dawać klerykaturę (mają) kmiecie i wszyscy mieszkańcy (...) ser na Zielone Świątki}).

Wyciąg z akt wizytacji kanonicznych został wpisany do RZG 24 lata po najstarszej z zapisek, co dokumentuje zdanie znajdujące się bezpośrednio pod nim „*Verbum ad Verbum Originalium conscribatur. Johannes Szczepański Notarius Communitatis Iwkoviensis in anno 1828*”.

³⁴ Zob. ilustrację nr 7 i 8.

³⁵ Oprócz pomyłki w dacie rocznej w tekście można odnaleźć również wiele błędnych form łacińskich, co prawdopodobnie mogło wynikać z miernej znajomości łaciny przez pisarza.

Jeszcze później, bo „15 octobra 1835” roku, na recto trzeciej karty księgi wpisano wyrok sądu z „Dnia 5 maja 1835”, który rozstrzygał spór odnoszący się do bezprawnie pobieranej „petyty” przez organistów iwkowych. Verso 3 karty pozostało niezapisane i dopiero na karcie czwartej pojawiają się właściwe zapiski. Tak więc do zapisek sensu stricte nie wliczam wypisu z akt wizytacji kanonicznych (karta nr 2).

Należy jeszcze wspomnieć, iż w RZG prawdopodobnie brak jednej karty, ponieważ na zachowanej czwartej karcie, znajduje się zaledwie końcowy fragment „Zapisu Marcina Szota”. To przypuszczenie uwiarygodnia występowanie numeracji „5-to”, która znajduje się na marginesie karty. Wskazuje ona jednoznacznie, że treść zapiski ujęta została w formie punktów – czterech wcześniejszych brak – które w tego typu zapiskach mają spełniać funkcję delimitacyjną i wpływać na koherencję tekstu. Niecodzienny jest również układ graficzny trzeciej z zapisek, tj. „Zapisu Marcina Zięby”. Oddzielona poziomą linią, rozpoczyna się w połowie karty, bezpośrednio pod końcowym fragmentem drugiej zapiski. Dalsza część zapiski zamiast znaleźć się na recto czwartej karty została przeniesiona na verso karty piątej, zaś recto czwartej karty zajmuje „Zapis Felixa Szota z Wymiarków”. Pisarz co prawda pod pierwszą częścią zapiski (verso czwartej karty) oraz pod „Zapiskiem Felixa Szota z Wymiarków” (recto czwartej karty) pozostawił kolejno lakoniczne informacje „przenosi na drugą kartę” i „na drugą kartę przenosi”, lecz motywy graficznego rozdzielenia zapiski pozostaną niewiadome.

Umieszczenie na pierwszych kartach RZG wypisu z akt wizytacji kanonicznych oraz wyroku sądowego, w sprawie bezprawnie pobieranej „petyty”, posiada prawdopodobnie dwojaką argumentację. Pierwsza z nich to ranga dokumentów, określających w głównej mierze obowiązki, ale i prawa mieszkańców wsi. Wyjątki z akt wizytacji kanonicznych miały przypominać autochtonom o obowiązku składania świadczeń względem parafii oraz prawnie je sankcjonować. Natomiast funkcją korzystnego dla chłopów rozstrzygnięcia sądowego było zabezpieczenie gromady przed przyszłymi nadużyciami ze strony organistów iwkowych. Orzeczenie jest również przejawem aktywności prawnej gospodarzy, ponieważ z pewnością to oni – mający w tej sprawie status pokrzywdzonych – doprowadzili do wszczęcia postępowania przed sądem. Zapiski do RZG wpisano zapewne na prośbę zainteresowanych stron, tj. ówczesnego proboszcza parafii³⁶ oraz mieszkańców.

Jak wspomniałem wyżej, obydwie zapiski zarejestrowano w księdze prawie 30 lat później, co nasuwa przypuszczenia, iż drugim powodem mogło być dążenie do maksymalnego wykorzystania pustych kart, wstępnie przeznaczonych na spis treści. Z takim zabiegiem spotykamy się już w KSWI, gdzie na początkowych, nie zapełnionych kartach znajdują się zapiski głównie z końca XVIII i początku XIX wieku³⁷.

³⁶ Zob.: J. Piechota, *Dzieje Iwkowej 1325–1960*, o.c., s. 207–208.

³⁷ *Wstęp do Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581–1809*, o.c., s. 35.

Środki pisarskie, jakich używano do dokonywania wpisów w RZG, to pióro i atrament. Ten ostatni miał prawdopodobnie kolor czarny, jednak z czasem wyblakł i dziś jest to barwa różnych odcieni brązu. Tylko ostatnia zapiska na verso karty 156 i na karcie 157 ma kolor fioletowy.

Zdecydowana większość kart księgi posiada zarazem prawe, jak i lewe marginesy, których główną funkcją miało być uniemożliwienie dokonywania dopisek, a co za tym idzie fałszowania wpisów. Gros z nich wykonano ołówkiem, zaś tylko niektóre przy użyciu atramentu. Ponadto tylko i wyłącznie ołówka używano do rysowania poziomych linii na kartach (około 90% kart), które miały ułatwić pisarzowi równe utrzymanie pisma (ówczesna liniatura, obecnie słabo widoczna).

Na kartach, gdzie znajdowała się więcej niż jedna zapiska czasami oddzielano je poziomą linią/-ami bądź ozdobnym „zawijaszem”. Nie było to jednak praktyką. Gdziekolwiek pisano łącznie i trzeba uważnie się przyjrzeć, aby wyodrębnić cezurę między zapiskami. W przeciwieństwie do KSWI, której karty są gęsto zapisane i gdzie trudno odnaleźć pusty jej fragment, w RZG nie dążono do całkowitego wypełniania kart. Wolne miejsca bądź wykreślano (np. całe verso karty 78), bądź też pozostawiano niezapisane.

Zestawienie obydwu ksiąg pozwala zauważyć, że KSWI zawiera kilka zapissek anulowanych. Są one przekreślone, a przy większości – oprócz lapidarnych wzmianek „*ten zapis skasowany*” – nie znajdziemy argumentacji takiego postępowania. S. Płaza przyczynę takiego stanu rzeczy upatrywał w nieznamomości ówczesnych przepisów prawa lub ich błędnej interpretacji, wskazując równocześnie na zapiski nr 817 i 819³⁸. Zostały one przekreślone i opatrzone uwagą „*Dla papieru niestemplowanego*”, choć uniwersał z 5 VI 1784 roku dopuszczał sporządzanie i oblatę zapissek na papierze bez „stempla”³⁹.

W RZG nie spotykamy się z taką praktyką. O całkowitym unieważnieniu transakcji, które notabene nie zostały jeszcze wpisane do RZG, dowiadujemy się z treści tylko dwóch zapissek, tj. umowy kupna-sprzedaży i testamentu. Zapisy – ustanawiając równocześnie nowego właściciela/spadkobiercę – przywołują zdezaktualizowane dokumenty oraz jednoznacznie wskazują motywy tychże decyzji: („*A na dniu 17 marca 1834 kupna i sprzedaży, czyli jakoby dobrowolną ugodę o też 12-stą część gruntu w Roli Gumułkowskiej z Tomaszem Tabaszewskim i córką moją Zofią, jej mężem a moim zięciem, po pijanu i przyniewolnym sposobem zrobioną, zupełnie odwołuję i kasuję*” 1834 RZG 146; „*a zaś ten testament który Maryanna siostra w rękę ma całkiem kasuję, gdy ja blisko rok chorowitą zostaję (...) więc nie mając się czego jąc prosiłam siostry Maryanny Skirlowej, aby mi kilka ryńskich dała na też chorobę, lecz nie była dla mnie dogodną*” 1844 RZG 169).

W zapisce nr 47, z uwagi na sporządzenie testamentu sprzecznego z obowiązującym prawem (zakaz rozdzielania gruntów, prawo majoratu), ostatnia wola zostaje unieważniona i ustanowiono nowego sukcesora. Zdarzają się także

³⁸ S. Płaza, *Wstęp do Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581–1809*, o.c., s. 38.

³⁹ *Ibidem*.

przypadki częściowej zmiany pierwotnych dyspozycji prawnych, jednakże w głównej mierze ma to miejsce w zapiskach testamentalnych.

Wart odnotowania jest fakt pojawienia się atrybutu władzy urzędu, jakim była pieczęć gromadzka oraz mniej lub bardziej udane odręczne odwzorowania, które miały ją imitować. U dołu karty nr 60, przy końcu zapiski widoczny jest wzór okrągłej pieczęci odcisniętej w czerwonym wosku-laku (1826 RZG 111). Wewnątrz odróżniających się krawędzi pieczęci zauważalny jest roślinny motyw tworzący okrąg, pośrodku którego znajdują się dwie duże litery-inicjały L.S.⁴⁰. W innych zapiskach pieczęć w tej formie nie występuje, lecz – przy około 50% zapisek, zawsze w ich finalnej części – pojawiają się jej odręczne, acz niedokładne odpisy (pierwszy w 1820 RZG 59). Najczęściej jest to koło z inicjałami L.S., zaś czasami pojawiają się próby jej dokładniejszego odwzorowania. W jednym przypadku w okręgu prócz inicjałów pojawia się doprecyzowanie „*gromadzko piecenc*” (1854 RZG 187). Oprócz odpisów pieczęci niekiedy również w tekście zapiski wprost powoływano się na nią („*i dla załatwienia niezmiennego pieczęcią gromadzką przycisnąć kozaliśmy*” 1822 RZG 81).

Monogram „L.S.” to nic innego jak skrót od „*locus sigilli*” (łac. miejsce pieczęci albo miejsce na pieczęć)⁴¹. Często stosowany w odpisach dawnych dokumentów miał sygnalizować miejsce, gdzie na oryginale znajdowała się pieczęć („*Sigillum loci*” 1827 RZG 115).

3.4.2. Kalendarium

Oprócz zapiski nr 21 (brak daty) i 61 (tylko data roczna) wszystkie pozostałe opatrzone są pełną datacją (dzień, miesiąc, rok), szczegółowo informującą o terminie dokonania się czynności prawnej. Podobnie jak większość ksiąg sądowych wiejskich również RZG jest niewątpliwie czystopisem, w czym dodatkowo utwierdza nas brak autentycznych odcisków pieczęci na jej kartach (liczne odręczne odwzorowania). Dokonując wpisu poszczególnych transakcji pisarze nie kierowali się chronologią, lecz kolejnością otrzymania „kart” od osób zainteresowanych oblatą. W przeciwieństwie do KSWI, gdzie tylko incydentalnie pojawiały się informacje o dacie sporządzenia wpisów⁴², w RZG posiada je około 43% zapisek. Pierwsza z nich komunikuje: „*Tą transakcję urząd wiejski iwkowski do ksiąg gromadzkich wpis[ze] 4 lutego 1813*” 1803 RZG 41. Poczawszy od 1825 roku pojawiło się również kilkanaście wpisów sformułowanych w języku niemieckim. I właśnie na tej podstawie możemy uprawdopodobnić powyższą tezę.

Termin, jaki upływał od daty orzeczenia wyroku sądowego do czasu wpisania go do księgi, był nadzwyczaj różnorodny. Zdarzało się, iż był to dzień,

⁴⁰ Zob. ilustracja nr 9.

⁴¹ W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem*, Warszawa 2000 (s.v. *locus sigilli* (L.S.)).

⁴² S. Płaza, *Wstęp do Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581–1809*, o.c., s. 38.

parę dni bądź kilka, a nawet kilkadziesiąt lat. Najstarsza zapiska sporządzona 13 lipca 1692 r. (nr 79), została oblatowana około 130 lat później, pomiędzy 1820 a 1825 rokiem.

Karty, które z różnych powodów nie zostały wciągnięte do księgi, z czasem zapodziewały się. Toteż nawet kompletny zespół akt danej wsi nie zawiera wszystkich spraw rozstrzyganych przez sądy wiejskie. Niemniej jednak, na podstawie analizy szczegółowych dat, pokusić się można o próbę ustalenia swobodnego kalendarium dokonywania czynności prawnych oraz wpisów do RZG. Odnosząc się do tych pierwszych, stwierdzamy, że czasem obfitującym w wydawanie werdyktów sądu wiejskiego były lata 1810 (12 zapisek), 1818 (9 zapisek), 1825 i 1831 (po 8 zapisek) oraz 1826 (11 zapisek). Z kolei z lat 1812, 1817, 1836, 1838–1840, 1845, 1850, 1856–1869, 1871, 1874 nie zachowała się żadna zapiska. Natomiast największa aktywność przy oblatowaniu wyroków przypada na lata 1828 (7 zapisek), 1832, 1835 i 1839 (po 6 zapisek) czy 1826 (5 zapisek).

Jeśli przyjrzymy się bliżej poszczególnym miesiącom, otrzymamy następujący wynik:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Czynność prawna	15	16	32	21	13	21	19	11	9	17	17	3
Wpis do księgi	10	9	14	7	3	8	10	4	4	1	12	2

Analizując powyższe zestawienie, można zaobserwować pewną prawidłowość polegającą na uzależnieniu posiedzeń sądów wiejskich głównie od pory roku, a w szczególności od prac gospodarskich i obchodzonych świąt. Stosunkowo najmniej wszelakich czynności prawnych oraz wpisów do księgi dokonano w sierpniu (11, 4) i we wrześniu (9, 4), czyli w czasie zintensyfikowanych prac polowych – żniw. Zaś grudzień (3, 2) to czas Adwentu i Godów, w którym zgodnie z tradycją i zwyczajem należało powstrzymać się od rozsądzania spraw spornych. Z kolei drugi biegun zajmują marzec (32, 14), kwiecień (21, 7), czerwiec (21, 8), lipiec (19, 10) i listopad (17, 12). Z analogiczną sytuacją spotykamy się w KSWI, gdzie miesiącem najintensywniejszego funkcjonowania sądu był marzec, niewiele zaś posiedzeń odbywało się w sierpniu oraz zimą⁴³.

3.4.3. Pisarze

Sąd iwkowski w okresie XVI–XIX wieku – co wynika z obydwu zachowanych ksiąg sądowych wiejskich – posiadał z reguły własnego pisarza, czym nie każdy urząd gromadzki mógł się poszczycić⁴⁴. Zdarzało się bowiem, że poszczególne

⁴³ S. Płaza, *Funkcjonowanie chłopskich sądów...*, o.c., s. 126.

⁴⁴ J. Piechota, *Dzieje Iwkowej 1325–1960*, o.c., s. 119.

wsie, a nawet całe klucze korzystały z usług przygodnych skrybów⁴⁵. Doceniając walor dysponowania swoim pisarzem – dla zobrazowania wagi tej okoliczności – należy za L. Stommą podać, że jeszcze około 1880 r. analfabeci stanowili ponad 95% ludności Galicji⁴⁶.

W okresie prowadzenia RZG funkcję pisarza pełniło dosyć dużo, bo aż kilkanaście osób. Na podstawie sposobu identyfikacji w tekstach pisarzy podzielić można na stałych i okazjonalnych. Kadencje tych pierwszych, określanych w głównej mierze niezwykle zróżnicowanymi wariantami fonetycznymi leksemów „gromadzki” lub „iwkowski”, były zazwyczaj długie i czasami nakładały się na siebie. Zdarzało się również, iż nawet kilka czy kilkanaście lat po formalnym zakończeniu pełnienia tej funkcji, w czasie urzędowania innego pisarza, odnaleźć możemy wpis dokonany ręką bezpośredniego lub jeszcze wcześniejszego poprzednika. Do tychże sytuacji dochodziło wówczas, gdy stroną dokonującej się czynności prawnej był aktualny pisarz („*Zapis czyli testament*” pisarza Waleriana Piechowicza 1847 RZG 175; „...*kontrakt kupna i sprzedaży...*” pisarza Jana Szczepańskiego 1827 RZG 121) bądź miała ona związek z jego najbliższą rodziną („*Cessja*”, w rzeczywistości testament, gdzie spadkobiercą jest Wojciech Szczepański, syn pisarza Jana Szczepańskiego 1842 RZG 165). Biorąc pod uwagę graficzny zapis tekstu warto również dodać, że przy pisarzach gromadzkich – w przeciwieństwie do okazjonalnych – deskrypcja określająca pełnioną funkcję znajduje się zawsze po imieniu i nazwisku.

Pisarze gromadzcy/iwkowscy – jak sygnalizuje już sama nazwa – rekrutowali się spośród mieszkańców wsi. W okresie prowadzenia RZG tylko sześciu miało się tym tytułem, zaś zapiski dwóch spośród nich odnajdujemy zarówno na końcowych kartach KSWI, jak i w RZG.

Na podstawie analizowanych transakcji możemy stwierdzić, że pierwszym pisarzem „łączącym” obydwie księgi był Błażej Serafin [1784–1807]⁴⁷, młynarz i wcześniejszy przysiężny. W RZG znajduje się 19 zredagowanych przez niego zapisek, sporządzonych nieszczęśliwie starannie.

Drugi to Walerian Piechowicz [1808–1826]⁴⁸, który dokumentuje również transakcje w roku 1842 i 1846, czyli kilkanaście lat po formalnym zakończeniu pełnienia funkcji pisarza. Jednak w tej roli pierwsze doświadczenie prawne wiąże go z rokiem 1802, kiedy z powodu nagłej potrzeby i pod nieobecność urzędującego pisarza protokołuje testament wójta, a zarazem własnego ojca Tomasza Piechowicza („*I natenczas nie było pisarza gromadzkiego bo był zainteresowany w Brzeszkowie, tak w pilnym razie napisał Walerian Piechowicz syn, ale podług nakazu ojca i wójta*” 1802 RZG 66). Dokonane przezeń zapisy są formułowane w sposób zwarty i precyzyjny. Widoczne wyrobienie prawnicze nie wpływa negatywnie na jasność przekazu. W niektórych zapiskach pismo

⁴⁵ *Księgi sądowe wiejskie klucza jazowskiego...*, o.c., s. 22.

⁴⁶ L. Stomma, *Antropologia kultury wsi polskiej XIX w.*, Warszawa 1986, s. 80.

⁴⁷ Początkową z dat błędnie wskazano we Wstępie do KSWI jako rok 1787 (por. 1784 KSWI 831).

⁴⁸ Początkową z dat błędnie wskazano we Wstępie do KSWI jako rok 1801 (por. 1808 KSWI 874).

estetyczne, wręcz kaligraficzne⁴⁹. Wspólnie z późniejszym pisarzem, tj. Janem Szczepańskim są autorami ponad połowy zapisek znajdujących się w RZG.

Kolejny z pisarzy Stanisław Grzymek [1818–1827] tylko w jednej na cztery zapiski własnego autorstwa charakteryzowany jest jako pisarz gromadzki (1818 RZG 49). Skromna liczba wpisów, kadencja praktycznie w całości pokrywająca się z okresem urzędowania Waleriana Piechowicza oraz określenia „*uproszony pisania pisarz*” 1826 RZG 104 czy „*pisarz tego aktu*” 1826 RZG 127 skłaniają ku hipotezie, że był on wyłącznie zastępcą tego ostatniego. Ponadto w pozostałych trzech zapiskach stroną dokonującej się czynności prawnej był właśnie Walerian Piechowicz lub członkowie jego najbliższej rodziny, co automatycznie eliminowało go z pełnienia tejże funkcji.

Okres urzędowania Jana Szczepańskiego to głównie lata 1826–1843, choć jako „*uproszony pisarz*” pojawia się już wcześniej (1820 RZG 72; 1823 RZG 69). Mimo że w 1843 roku charakteryzowany jest określeniem „*były pisarz iwkowski*” 1843 RZG 163, to jednak pojedyncze zapiski sporządzone jego ręką spotykamy jeszcze w latach 1847–1848, a nawet w roku 1854 („*Jan Szczepański na żądanie jako zaproszony napisał świadek*” 1854 RZG 187). Jako karczmarz był właścicielem znacznego na owe czasy majątku, co zdają się potwierdzać liczne w RZG transakcje kupna-sprzedaży, gdzie występuje w charakterze strony-nabywcy. Wpisy spod jego pióra są sporządzone starannie, pismem „ozdobnym”, choć w niczym nie umniejsza to ich dokładności i prawniczej wartości merytorycznej. Posługiwał się również językiem niemieckim. W trakcie jego kadencji po raz pierwszy pojawiają się informacje o wpisach poszczególnych zapisek w RZG, formułowane w tym właśnie języku.

Jan Urbańczyk [1842–1846], chociaż tytułował się pisarzem gromadzkim, nie sporządził samodzielnie żadnej zapiski. Figuruje natomiast w charakterze kopisty, zaledwie w 7 informacjach o wpisie tychże z pojedynczych kart do RZG. Pismo mało staranne, fragmentami nieczytelne.

W latach 1849–1858 funkcję pisarza pełnił Franciszek Piechowicz, syn jednego z wcześniejszych pisarzy, tj. Waleriana Piechowicza. Sporządził kilkanaście zapisek charakterystycznym „ozdobnym”, choć trudnym do rozczytania pismem.

W katalogu pisarzy okazjonalnych, których personalia znamy, znajdują się 4 osoby. Z kontekstu zapisek wynika, że byli to „podkszałceni” autochtoni, którzy z powodu różnych wypadków losowych lub „potrzeby chwili” mogli zastępować aktualnie urzędujących pisarzy zarówno przy sporządzaniu zapisek, jak i wpisach do księgi. Niewiele dokonanych wpisów oraz swoisty komentarz, będący jakby „usprawiedliwieniem” chwilowo pełnionej funkcji, zdają się potwierdzać tę hipotezę: Franciszek Motak – 1 zapiska „...*opisujący pisarz*” 1826 RZG 102; Marcin Piechowicz – 1 zapiska „*Na żądanie napisałem*

⁴⁹ Egzemplifikacja charakteru pisma różnych pisarzy – zob. ilustracje nr 10–14.

dnia...” 1844 RZG 169; Józef Gawęda – 4 zapiski „*Na prośbę wpisał niniejszy kontrakt*” 1849 RZG 177; Józef Szczepański – 2 zapiski.

Tylko w kilkunastu zapiskach brak podpisu czy informacji bezpośrednio identyfikującej pisarza, co w innych księgach nie zawsze było regułą⁵⁰. Porządkowanie czynności prawnych wyżej ustalonym autorom – na podstawie daty sporządzenia lub wpisu – byłoby zabiegiem dosyć ryzykownym, z uwagi na relatywną płynność kadencji każdego z nich.

Pośród wymienionych pisarzy jedynie Błażej Serafin i Walerian Piechowicz określając pełnioną funkcję posługiwało się także wyrazem „n o t a t o r”, przy czym drugi z nich czynił to wielokrotnie („*Błażej Serafin notator gromad[зки]*” 1806 RZG 46; „*Walerian Piechowicz notator*” 1810 RZG 15). Leksem ten, jako pożyczkę z łaciny średniowiecznej, A. Zajda – nie znając rękopisu RZG – wskazuje jako występujący tylko i wyłącznie w *Księdze sądowej wsi Iwkowej*⁵¹.

Dokonując analizy zapisek zawartych w RZG pod kątem charakterystyki autorów, oprócz kryterium sposobu identyfikacji osób w tekstach, należy również wskazać inny podział, będący podstawą do wyodrębnienia trzeciej grupy pisarzy. Klasyfikacja ta opiera się na specyficznej zależności, a wręcz normie, odnoszącej się do charakteru dokonującej się czynności prawnej. Mianowicie pisarze gromadczy/iwkowscy oraz okazjonalni (autochtoni) dokumentowali prawie wyłącznie czynności urzędowe niesporne. Owszem zdarzało się sporadyczne protokołowanie spraw spornych, jednakże na odbywających się posiedzeniach zawsze kończyły się one polubownie, co zresztą było głównym zadaniem sądu wiejskiego. Natomiast w kwestiach, gdzie strony nie wykazywały tendencji kompromisowych (np. 1815 RZG 57; 1808 RZG 63) lub gdy zastane zagadnienia wymagały pogłębionej wiedzy obowiązujących przepisów prawnych i arbitralnych rozstrzygnięć, funkcje pisarzy i sędziów równocześnie spełniali urzędnicy dominialni. Byli to zazwyczaj justycjariusze, mandatariusze lub osoby tytułujące się mianem „*dominium reprezentant*” 1827 RZG 120.

Wyroki wydawane przez nich dotyczyły głównie respektowania i egzekwowania materii prawnej zawieranych transakcji. Gdy testament Wojciecha Ryby z 17 kwietnia 1818 wykracza „*przeciwko Najwy[ż]szemu Patentowi [...] sukcesji chłopskiej*”⁵² [...] *najmocniej zabraniającym dzielenia na drobne części grontów chłopskich*” 1818 RZG 47, „*Dnia 14 augusta 1818 roku Walenty Dobczyński just[ycjariusz] i mandat[ariusz]*” działając za aprobatą dziedzica unieważnia go. Tym samym orzeczeniem – zgodnie z prawem majoratu – ustanawia nowego spadkobiercę całości majątku, obciążając go równocześnie szerokim wachlarzem obowiązków (spłacenie rodzeństwa, uregulowanie długów i zaległych podatków).

Orzekano również w przypadku beztestamentalnie zmarłych chłopów czy też w kwestii ustalenia opiekuna/-ów dla małoletnich spadkobierców, jak i osób

⁵⁰ Por. J. Kobylińska, *Księgi sądowe wiejskie...*, o.c., s. 126.

⁵¹ A. Zajda, *Dwadzieścia dwa rzadkie wyrazy prawnicze...*, o.c., s. 428–429.

⁵² Uniwersał Cesarski z 10 V 1787 roku.

nieporadnych życiowo („i córki Maryanny niewiasty nieudolnej, na umyśle słaby” 1828 RZG 114). Przy pierwszego typu zdarzeniach zazwyczaj dochodziło do rodzinnych sporów na tle majątkowym, co zagrażało spływowi wszelkiego rodzaju podatków do dworskiej czy też państwowej kasy.

„*St[an]isław Szulczewski mand[atariusz]*” 1816 RZG 59 rozstrzyga sprawę związaną z prawem bliższości Katarzyny Turkowej do majątku pozostałego po mężu-żołnierzu, zaś „*Stanisław Bossowski mandatariusz i possesor dóbr*” 1834 RZG 146 w dniu „5 maja 1835” rozsądza spór pomiędzy organistami iwkowskimi (byłym i obecnym), dotyczący bezprawnie pobieranej „petyty” (1835 RZG 153).

Oprócz opisanych spraw, w których urzędnicy dominialni ferowali wyroki i samodzielnie je spisywali, w RZG odnaleźć można 3 zapiski kupna-sprzedaży gruntów, które sporządził „*Stanisław Chycko sędzia państwa Iwkowy*” 1849 RZG 179–181. Łacińskie zwroty „*coram me; coram et per me*” oraz różne formy skrótu „m. p.” [*manu propria*]⁵³ nie pozostawiają cienia wątpliwości co do kwestii autorstwa. W tych trzech jednostkowych przypadkach odstępstwo od zasady sporządzania zapisek o charakterze spornym przez urzędników dominialnych, można wytłumaczyć rodzajem klasy społecznej jednej ze stron transakcji. Nabywcami ziemi w każdym z kontraktów kupna-sprzedaży byli „*J[as]nie pan Felix i tegoż małżonka Tekla z[e] Zdzieńskich Łuszczczyńska*”. Na podstawie tytułatury („*J[as]nie!Jmci [Jegomości] pan...*”; „*Jmc [Jegomości] panem Felixem...*”) możemy stwierdzić, iż najprawdopodobniej byli to właściciele ziemscy szlacheckiego pochodzenia⁵⁴, którzy za zgodą dworu skupili część chłopskiej ziemi.

Od urzędników dominialnych, a zwłaszcza od justycjariusza i mandatariusza wymagano specjalnych kwalifikacji. W pierwszym przypadku było to wykształcenie prawnicze, w drugim zazwyczaj dwuletni uniwersytecki kurs filozoficzny⁵⁵. Dokonane przezeń zapisy wyróżniają się na tle pozostałych wyższą precyzją i logiką, a zarazem starannością w formułowaniu wypowiedzi. Częściej używana nomenklatura prawnicza oraz powoływanie się i cytowanie fragmentów aktów prawnych regulujących kwestie sporne, można już uznać za załączek współczesnych pism procesowych.

W okresie prowadzenia RZG – w przeciwieństwie do KSWI – brak jest zapisek sporządzonych przez pisarzy z ościennych miejscowości. W zapisce nr 79 zachował się jedynie ślad takiego postępowania, które miało miejsce około 130 lat wcześniej („*ten akt napisał Kazimierz pisarz lipniczki dnia 13 junii 1692*” 1692 RZG 79). Poza jednym wyjątkiem nie kontynuowano również tradycji zapraszania urzędników miejskich i wójtów innych wsi, którzy jako „znawcy prawa”

⁵³ W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych...*, o.c., (s.v. *manu propria*).

⁵⁴ Por. J. Kobylińska, *Tytułatura w Księgach gromadzkich wsi Kasina Wielka (XVI–XVIII w.)*, [w:] *Studia z historii języka polskiego i stylistyki historycznej ofiarowane Profesor Halinie Wiśniewskiej na 50-lecie Jej pracy naukowo-dydaktycznej*, pod red. C. Kosyła, Lublin 2001, s. 64–65.

⁵⁵ Z. Niezgodna, *Organizacja i kancelaria dominiów...*, o.c., s. 189–192.

swoim autorytetem mieli służyć gromadzie radą i pomocą w rozstrzyganiu bardziej skomplikowanych spraw⁵⁶ („*Andrzej Popek wójt porębski*” 1807 RZG 22)⁵⁷.

Badacze piśmiennictwa polskiego stawiają hipotezę, że zapiski ksiąg sądowych wiejskich – zwłaszcza w początkowej fazie rozwoju – oparte były w całości na wzorach-formularzach przeznaczonych dla kancelarii pisarzy grodzkich i ziemskich⁵⁸. Z czasem miały dotrzeć do pisarzy sądów wiejskich. Formularze te nie dochowały się do dnia dzisiejszego i nie można stwierdzić stopnia zależności analizowanych tekstów z punktu widzenia wzorca. Ponadto należy uwzględnić fakt, że sposób dokonywania zapisów na przestrzeni wieków ciągle ewoluował. Łacina była stopniowo wypierana, a rozwój języka ojczystego i swoiste nawyki pisarskie autorów sprzyjały indywidualizacji zapisek. Dwu lub trzydziestolecie XIV, XV, XVI-wieczne zapiski rozrastały się już w XVII, XVIII i XIX wieku do okazałych rozmiarów.

Badając zapiski RZG z całą pewnością można stwierdzić, iż poszczególni pisarze nie korzystali z gotowych formularzy wpisów. Oprócz pewnych stałych formuł i zwrotów, które musiały zaistnieć, aby można było określoną czynność uznać za ważną w świetle prawa, pojawia się wiele wariantów w zakresie formy, objętości, uporządkowania i koherencji tekstu czy też miejsca pewnych elementów w jego strukturze.

3.5. RÓŻNICOWANIE GATUNKOWE

Rejestr zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804–1876 zawiera 198 dokumentów, przy czym dwa z nich wpisano dwukrotnie. Zapiska nr 7 z dnia 19.11.1807 roku, oblatowana w początkowych latach prowadzenia księgi, ponownie została do niej wciągnięta prawdopodobnie w 1825 roku (nr 87). Potwierdza spłatę długu przez Jana Pajora, zaś ówczesny dziedzic iwkowski – Wincenty Dunikowski – wpłaca pieniądze do cyrkułu bocheńskiego („33 gro[szy] 10, a to zapłacony ten dług przez W[incentego] Dunikowskiego kasie cyrkularny bocheński”). Podobnie

⁵⁶ S. Płaza, *Wstęp do Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581–1809*, o.c., s. 29, 40; Por.: 1654 KSWI 415, 1683 KSWI 441, 1703 KSWI 511.

⁵⁷ W *Księdze sądowej kluczów strzeszyckiego i żbikowskiego 1543–1744* (zap. nr 3892 z 1580 r.) udokumentowane jest uczestnictwo ówczesnego wójta iwkowskiego w odbywającym się sądzie: „*sthalo sye yesth prawo zagayone przez slawethnego Woicziecha Nowaka woitha Iwkowskiego na then czasz siedzaczego na mieisczu*”. Zob.: *Księgi sądowe wiejskie*, t. I, „Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”, t. XI, wyd. B. Ulanowski Kraków 1921, s. 489. Iwkowa od południa graniczyła z wsiami tego klucza, należącymi do klarysek starosądeckich.

Dobrą renomą blisko 200 lat później cieszyli się również iwkowscy miernicy (*Kilka aktów do wsi Łęki i Przyborów 1744–1756*, zap. 7514, 7516): „*dla mniejszego kosztu mierników z Iwkowy, ktorých po roznych dobrach szlacheckich zazywają*”; „*sprowadzenie swoim kosztem, czy to przysięgłego geometry Krakowskiego, czyli też doswiadczonych Iwkowy mierników*”. Zob.: *Księgi sądowe wiejskie*, t. II, „Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”, t. XII, wyd. B. Ulanowski, Kraków 1921, s. 677, 693

⁵⁸ *Libri formularum saeculi XV-mi*, „Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”, t. X, wyd. B. Ulanowski, Kraków 1888, s. VI–VII; S. Grodziski, *Księgi sądowe wiejskie...*, o.c., s. 119. Por. L. Łysiak, *Prawo i zwyczaj...*, o.c., s. 10; A. Vetulani, *Przedmowa do Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581–1809*, o.c., s. 8.

uczyniono z notatką nr 153 z 13.09.1821 r. Po raz pierwszy zapisano ją w 1835 roku, by powtórnie uczynić to w latach 1839–1843 (nr 162).

Z całą pewnością należy stwierdzić, że nie jest to całokształt czynności prawnych dokonujących się w Iwkowej w latach 1804–1876. W wielu bowiem zapisach można się natknąć na informacje odsyłające do innych dokumentów, które nigdy nie zostały w RZG utrwalone („1/6 część gruntu Role Przeńkowskiej od śp. ojca mego Macieja Przeńka testamentem z dnia 4 decembra 1816 do używania i dziedziczenia legowaną” 1831 RZG 141).

Na tle pozostałych ksiąg sądowych wiejskich – pochodzących z miejscowości znajdujących się na tym samym obszarze staropolskiej administracji terytorialnej i w tym samym rejonie gospodarczym – zarówno KSWI, jak i RZG wypadają bardzo skromnie, jeśli odniesiemy je do różnorodności i charakteru zapisek. Brak w nich barwnej obyczajowości stosunków międzyludzkich, moralności seksualnej, poszanowania cudzego mienia czy opisów awanturnictwa i pieniactwa, którego przecież nie brakowało. O ile w KSWI można odnaleźć kilka zapisek ilustrujących przestępczość mieszkańców Iwkowej (np. nr 83, 96, 330, 627 i inne), to już w RZG na próżno ich szukać. J. Słowiński stosunkowo niewielką notację spraw karnych uważa wręcz za mankament ksiąg sądowych wiejskich⁵⁹, zaś inni badacze odmiennie interpretują tę osobliwość. A. Vetulani uważa, że w Iwkowej musiano prowadzić odrębną księgę, która nie przetrwała próby czasu lub dotychczas nie została odnaleziona⁶⁰. Z kolei S. Płaza przyczyny upatruje w krótkotrwałym znaczeniu tychże kwestii w odniesieniu do życia gromady⁶¹ i wskazuje sądy rugowe oraz dworskie, jako bardziej kompetentne do ich rozstrzygnięcia⁶². Rys obyczajowo-moralny i przestępczość wsi możemy daleko lepiej poznać z akt wizytacji kanonicznych, a także czchowskich i sądeczych akt grodzkich⁶³.

Zasadniczo – oprócz kilku wyjątków – wszystkie dokumenty utrwalone w RZG regulują stosunki społeczne z zakresu prawa cywilnego. Szczegółowa analiza zabytku prowadzi do wyodrębnienia poniższych grup tekstów prawnych:

- ❖ umowy (104 zapiski, tj. 52,52% ogółu tekstów):
  - kupna/sprzedaży ziemi (45 – 22,81%);
  - zniesienia współwłasności (38 – 19,19%);
  - darowizny (10 – 5,59%);
  - dożywocia (6 – 3,13%);
  - zamiany gruntów (3);
  - dzierżawy (2);
- ❖ testamenty (38, tj. 19,19%);

⁵⁹ J. Słowiński, *Zewnętrzne przejawy...*, o.c., s. 40. Zob. również: K. Orzechowski, *Prawo karne i jego rola w stosunkach wsi feudalnej*, „Sobótka” XVIII, 1963, nr 3, s. 229–245.

⁶⁰ A. Vetulani, *Przedmowa do Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581–1809*, o.c., s. 10.

⁶¹ S. Płaza, *Wstęp do Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581–1809*, o.c., s. 29.

⁶² S. Płaza, *Funkcjonowanie chłopskich sądów...*, o.c., s. 143.

⁶³ J. Piechota, *Dzieje Iwkowej 1325–1960*, o.c., s. 164–171; *Szkic obyczajowy z dziejów północnej Sądeczyny...*, o.c.

- ❖ potwierdzenia dotyczące wywiązania się jednej strony ze zobowiązań wynikłych z innej czynności prawnej (23, tj. 11,61%, w tym 9 odnoszących się do wykonania zapisu lub polecenia testamentowego);
- ❖ oświadczenia obejmujących różnorakie prawa majątkowe (15, tj. 7,19%);
- ❖ wyroki dominium (10 arbitralnych rozstrzygnięć dotyczących się praw majątkowych, prawa opiekuńczego, obsadzania tzw. „pustek”).

Ponadto RZG zawiera umowę intercyzy (1818 RZG 51), a także kilka zapisek okolicznościowych o charakterze kronikarskim, dokumentujących m. in. zakup organów kościelnych (1810 RZG 33), wykonanie monstrancji (1819 RZG 61) czy pozyskanie przez urząd gromadzki bliżej nieokreślonych obligacji („*ośmi[ę] obligacji, które odebrane od dominium*” 1826 RZG 91/92). Charakteru dwóch zapisek, z uwagi na uszkodzenia kart, brak części tekstu oraz nieczytelny charakter pisma, nie udało się określić.

3.6. WARTOŚĆ BADAWCZA KSIĘGI

Niewątpliwie największy atrybut RZG stanowi brak jakichkolwiek opracowań czy chociażby wydania księgi drukiem. Rękopis jest jedną z niewielu ksiąg sądowych wiejskich utrzymywanych do ostatniego ćwierćwiecza XIX wieku, który prowadzono nawet po roku 1855, tj. po upadku dominiów⁶⁴. Zawiera około 95% zapisek pochodzących od sądów o składzie czysto chłopskim. Oprócz przerw w dokonywaniu wpisów w latach 1812, 1817, 1836, 1838–1840, 1845, 1850, 1871, 1874 oraz w dłuższym okresie 1856–1869, obejmuje ciągłość zapisek przez prawie 60 lat, co w znacznej mierze daje wgląd w zakres rozumienia i stosowania prawa przez ludność chłopską.

S. Płaza, badając księgi sądowe wiejskie – w tym KSWI – doszedł do przekonania, że spośród sądów wójtowskich wyłącznie iwkowski, rajbrocki i klimkowski wykazywały największą inicjatywę i samodzielność⁶⁵. Sąd iwkowski – również w XIX wieku – obradował dosyć często zbierając się bez nakazów i zezwoleń pańskich, lecz gdy tylko zaistniała potrzeba. Aprobaty dziedzica lub jego urzędników, które występują w około 50% zapisek RZG i są zazwyczaj wyraźnie graficznie wyodrębnione, pojawiając się coraz częściej począwszy od lat dwudziestych XIX wieku, świadczą o stopniowym ograniczaniu władzy sądu wójtowskiego oraz większej kontroli ze strony dworu („*z[e] strony zwierzchności grontowej państwa Iwkowy niniejszy instrument zamiany grontów potwierdza się z tem nakazem, by te dwie części roli teraz połączone, nigdy więcej rozdzielone nie były [...] Paszyc, dziedzic dóbr tychże*” 1830 RZG 176). Jednakże akceptacja dominium to w znacznej mierze wynik wniosku stron. Zgoda dziedzica poparta słowną formułą i podpisem podnosiła rangę dokonanej czynności prawnej,

⁶⁴ Z. Niezgodna, *Organizacja i kancelaria dominiów...*, o.c., s. 186.

⁶⁵ S. Płaza, *Funkcjonowanie chłopskich sądów...*, o.c., s. 156.

a tym samym zapewniała niewzruszenie orzeczenia w przyszłości⁶⁶ („*dla większej wiary i wagi podpisuję i upraszam urzędu gromadzkiego, a osobliwie dominikalnej zwierzchności, aby tę moją wolę ostatnią czynności w księgi gruntowe intabulować dozwoliła*” 1844 RZG 169; „*świętej dominikalnej zwierzchności państwa Iwkowa o łaskawe niniejszego acta zatwierdzenie i w księgi gruntowe pronotować dla pewniejszego zezwolenia dopraszają się*” 1848 RZG 177).

Na podstawie działalności iwkowskiego sądu wójtowskiego – oprócz szeroko rozbudowanych instytucji prawa cywilnego – możemy również poznać funkcjonowanie ówczesnego prawa rodzinnego i opiekuńczego. W praktyce ograniczało się ono w głównej mierze do ustanawiania opiekunów dla niepełnoletnich sierot, zabezpieczania ich majątku na inwentarzu nowych kuratorów, jak również poddawania tych ostatnich stałej kontroli dworu („*wraz z przynależącą się prowizją sierocieńską do Depozytu Dominikalnego złożyć ma*” 1818 RZG 47; „*dekret opiekuńczy*” 1854 RZG 188).

W zapiskach wyraźnie zasygnalizowane są klęski elementarne, tj. głód czy epidemie, które nawiedziły Galicję m. in. w latach 1845–1847⁶⁷ i związana z nimi wysoka śmiertelność („*[...] gospodarstwo, które prawem następstwa miało przyspaść na syna Marcina. Lecz takowy, jako też córki Maryan[n]a i Franciszka, niemniej matka tychże Wiktoria, przeszłego roku w stanie wolnym poumierły*” 1848 RZG 173). Ucisk ze strony dominium i związane z nim różnorakie świadczenia, jak również uwłaszczenie i indemnizacja stawały się w wielu przypadkach motywacją dokonujących się czynności prawnych („*na tak ciężkich czasach, przednówkach i różne niedostatki, i w każdych razach brak żywności cierpienia dojmowały, że sobie rady dalej dać nie mogli tego gruntu utrzymować, opłacać i posiadać*” 1849 RZG 189; „*gruntu według opisany w dniu 5 august Roku Pańskiego 1848, po wyjściu 6-letniej administracji, nie jestem w stanie ani będę w żaden sposób posiadać*” 1848 RZG 177). Inną z najcięższych dolegliwości była długoletnia, bo trwająca aż dekadę⁶⁸ lub dłużej⁶⁹, służba wojskowa („*Katarzyna Turkowa zostająca żona po Klemensie Turku żołnierzu [...] Jako on idąc na wojnę [...] pod roki[e]m 1809*” 1816 RZG 59; „*podług prawa najstarszy syn Karol Kociołek grunt miał pozostały posiadać, lecz że kaleką będąc na nogi dostawszy defektu służąc przy wojsku*” 1828 RZG 122).

W RZG w przeciwieństwie do KSWI nie znajdziemy już pisemnych wzmianek o litkupie czy „zielonej różdze”, tj. symbolu przejęcia przez nabywcę prawa własności, tzw. wwiązania⁷⁰. Jednakże szczególnie widoczne jest przywiązanie

⁶⁶ K. Dobrowolski, *Włościańskie rozporządzenie ostatniej woli na Podhalu w XVII i XVIII w. Studia i materiały*, Kraków 1933, s. 16.

⁶⁷ *Galicja od pierwszego rozbioru do Wiosny Ludów 1772–1849. Wybór tekstów źródłowych*, oprac. i wstępem poprzedził M. Tyrowicz, Kraków–Wrocław 1956, s. 204.

⁶⁸ *Ibidem*, s. LXVII.

⁶⁹ Z. Niezgodą, *Organizacja i kancelaria dominiów...*, o.c., s. 185 (14 lat służby wojskowej); S. Grodziski, *Historia ustroju...*, o.c., s. 250 (w zależności od rodzaju broni 10 do 14 lat służby wojskowej).

⁷⁰ Zob.: A. Łomnicki, *Symbol zielonej różgi w wiejskim prawie polskim. Pamiętnik 30-lecia pracy naukowej prof. Przemysława Dąbkowskiego*, Lwów 1927.

chłopów do ziemi realizowane poprzez częste zastrzeżenie prawa bliższości⁷¹ („[sprzedali] raz na zawsze, na wieczność, nie zostawując żadnej bliskości, chyba żeby miał komu innemu sprzedać, to my tego bliżsi odkupić, to sobie zostawiamy” 1806 RZG 46; „wyróżnie excypowane zostało, że gdyby gront ten z linii Humiejów w obce ręce, czyli pod inne nazwisko przechodził, Kociołkowie prawo do takowego nabycia sobie zostawili” 1829 RZG 126). Prawo bliższości stawało się nieraz przedmiotem umów handlowych, gdyż nabywca chcąc swobodnie dysponować zakupionym gruntem musiał dodatkowo zapłacić poprzedniemu właścicielowi za zrzeczenie się tego prawa („żem sprzedał [...] raz na zawsze, na wieki, nie zostawując żadnej bliskości sam na siebie ani na potomstwo swoje” 1805 RZG 35).

Osobne zagadnienie stanowi stopień recepcji szeregu instytucji prawnych oraz ustawodawstwa austriackiego do praktyki iwkowskiego sądu gromadzkiego. Po przeanalizowaniu RZG można bez wątpienia stwierdzić, że polityka władz zaborczych przegrywała z oporną wiejską rzeczywistością. Wiele z jurystycznych przepisów, jak np. nakaz prowadzenia dwóch rodzajów ksiąg, zakaz zastawiania i obciążania gruntów długami czy zastrzeżenie prawa bliższości, nigdy nie weszło w życie. Te zaś które recypowano i stosowano w sądownictwie wiejskim zaczynały obowiązywać z wieloletnim opóźnieniem (urząd mandatarjusza i justycjariusza powołany do życia w 1781 roku pojawia się w zapiskach dopiero w roku 1818). Prawa zakazującego dzielenia gruntów czy też nakazującego przestrzeżenia majoratu, czyli przekazywania całego gospodarstwa najstarszemu synowi, przestrzegano w Iwkowej dopiero kilkadziesiąt lat później, choć na terenie Monarchii Austro-Węgierskiej zaczęło ono obowiązywać przed ostatnią dekadą XVIII wieku. Respektowanie tychże praw w zapisach łączyło się czasami z podaniem podstawy prawnej („podług Ustawy Prawa Cywilnego 1797 [Kodeks cywilny „zachodniogalicyski” 1797] 1818 RZG 47; „przeciwko Najwyższemu Patentowi [...] 10-go maja 1787 sukcesy chłopskiej [Uniwersał Cesarski z 10 V 1787 r.] [...] najmocniej zabraniającym dzielenia na drobne części gruntów chłopskich” 1818 RZG 47).

Rejestr zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804–1876 stanowi prawdziwą kopalnię wiedzy dla językoznawców zajmujących się badaniem rozwoju języka polskiego w XIX wieku i w pełni zasługuje na wydanie drukiem. Będąc jednym z nielicznych zabytków tego okresu obejmuje zbiór niezwykle różnorodnego materiału, nakierowanego na osiągnięcie jasno sprecyzowanego celu. Zawiera bogaty, realny język epoki, który dostosowany został do specyficznych sytuacji komunikacyjnych związanych z tworzeniem prawa. Z kolei wielowiekowa obecność w ogólnej świadomości językowej identyfikowanych społecznie wzorców tekstów pozwala na ich nazwanie i stworzenie⁷².

⁷¹ Zob.: F. Bortkiewicz, *Alienacje nieruchomości w prawie wiejskim w Małopolsce (XVI–XVIII)*, Łódź 1970; *Prawo bliższości w świetle małopolskich ksiąg sądowych wiejskich*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, t. XXIV, z. 2, 1972, s. 67–106; J. Bardach, *Historia państwa i prawa Polski...*, o.c., s. 296.

⁷² We *Wstępie* wykorzystano fragmenty przygotowywanej rozprawy doktorskiej *Rękopiśmienny rejestr zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804–1876 jako gatunek tekstu urzędowego* (R. Kurzydło).

3.7. ZASADY WYDAWNICZE

Podjmując się wydania drukiem *Rejestru zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804–1876* generalnie opierano się na zasadach wydawniczych określonych w *Projekcie instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*⁷³ oraz na prawidłach obowiązujących przy ogłaszaniu poprzednich ksiąg sądowych wiejskich w serii *Starodawne Prawa Polskiego Pomniki*. Największym odstępstwem od tychże reguł jest odejście od chronologicznego układu zapisek i ich przedruk w takiej kolejności, w jakiej rzeczywiście występują na kartach księgi. Przyjęcie przedmiotowego kryterium zostało dogłębnie przemyślane i wynika z zamysłu jak najwierniejszego oddania charakteru zapisów, okoliczności, motywacji oraz determinacji stron dążących do uzyskania wpisu. Gwoli uzupełnienia należy dodać, iż na końcu księgi umieszczono rocznikowe zestawienie zapisek łącznie z datami wpisów do księgi, które ułatwi odszukanie zapisek z żądanych lat czy dziesięcioleci. Zapiskom nadano kolejne numery, gdyż ich numeracja, zawarta także w szcątkowym indeksie, jest nieprecyzyjna i przekłamana.

Przeprowadzono modernizację pisowni głównie w zakresie użycia dużych i małych liter oraz rozdzielności wyrazów. Zastosowano współczesną ortografię, choć dla zachowania lokalnego kolorytu pozostawiono wyrazy z wyraźnymi cechami gwarowymi. Poprawiono ewidentne błędy i literówki. Uspółcześiono interpunkcję, tak jednak, aby nie zmieniać myśli pisarza.

Przypisy tekstowe zostały opracowane według dotychczasowych reguł stosowanych przy edycji ksiąg sądowych wiejskich, a między nimi umieszczono przypisy rzeczowe przywołując znaczenie leksemu oraz wykorzystane źródło słownikowe. Rozwiązano wszystkie skróty występujące w tekście umieszczając brakujące elementy wyrazów w nawiasach kwadratowych. Brakujące lub opuszczone wyrazy niezbędne z punktu logicznego następstwa tekstu bądź będące wynikiem stosowania niezwykle rozbudowanych elips również umieszczono w nawiasach kwadratowych, podobnie jak tekst znajdujący się na zniszczonych fragmentach kart, niejasny czy nieczytelny, co dodatkowo zaznaczono odsyłaczem. W tych samych nawiasach – tyle że kursywą – oznaczono kolejne karty rękopisu oraz datyienne i miesięczne zapisywane przy użyciu kalendarza liturgicznego bądź nazw miesięcy w języku łacińskim i niemieckim.

Z dwojakich powodów odstąpiono od tłumaczenia na język polski niemieckich informacji o akceptacji zawartej czynności prawnej przez dominium i dziedzica. Te dwu lub trzyzdaniowe struktury składniowe umieszczone na końcu niektórych zapisek zasadniczo niczego do treści wpisów nie wnoszą, zaś aby w pełni oddać charakter księgi zostały w odpowiednich miejscach graficznie zilustrowane. Ponadto niezwykle trudny do odczytania charakter pisma niektórych pisarzy, często z pozostawiającym wiele do życzenia stopniem opanowania

---

⁷³ I. Ihnatowicz, *Projekt instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, „Studia Źródłoznawcze”, t. 7, 1962, s. 99–123.

języka obcego, w połączeniu z uszkodzonymi kartami książki mógłby się przyczynić do licznych przekłamań tekstowych podczas procesu przekładu. Z tych samych względów zrezygnowano z tłumaczenia zapisów w języku łacińskim.

Sporządzono indeks osób, ról i miejscowości, gdzie oprócz nazwisk wypisano imiona łącznie z określeniem pełnionych funkcji. Podyktowane jest to tym, iż urzędnicy wielokrotnie powracali w skład sądu po krótszej lub dłuższej przerwie i niekiedy nadal pełnili tę samą funkcję.

W publikacji zawarto również bibliografię zawierającą najważniejsze pozycje odnoszące się do podjętego zagadnienia oraz rozwiązanie skrótów obejmujące wykorzystane pozycje słownikowe.

REJESTR ZAPISÓW GRUNTOWYCH
WSI IWKOWA 1804–1876

[k. 1] REGIESTR ZAPISÓW GRONTÓW

1. Zapis Marcina Szota Sołtysia Dolniego [zap. nr 2].
2. Zapis Felixa Szota z Wymiarków [zap. nr 4].
3. Zapis Marcina Zięby Roli Murkowski [zap. nr 3].
4. Zapi[s] Jana Pajora Rola Wronowska [zap. nr 5].
5. Kupno Jana Pajora Wymiarku Duranowskiego [Wronowskiego] [zap. nr 6].
6. Kwit wyderkasu Jana Pajora [zap. nr 7].
7. Zapis Wojciecha Jasnosa [zap. nr 8].
8. Testament Szymona Jasnosa [zap. nr 9].
9. Zapis Szymonowe Misiowe [zap. nr 10].
10. Zapis Szymona Misia [zap. nr 11].
11. Zapis Bartłomieja Pajora [zap. nr 13].
12. Zapis Jana Osucha Rola Tuczniowska [zap. nr 14].
13. Zapis Jakuba Zająca Rola Szotowska [zap. nr 15].
14. Zapis Teodora Jasnosa Rola Jędrychowska [zap. nr 16].
15. Zapis Antoniego Zięcia [Rola] Zięciowska [zap. nr 17].
16. Zapis Andrzeja S[z]pila Rola Osuchowska [zap. nr 18].

- *Zapis Unofrego Turka Sołtystwo [zap. nr 19].
Zapis Szymona Serafina Rola Głęb[owska] [zap. nr 20].
Zapis Karola Ryby [zap. nr 21].
Zapis Michała Serafina [zap. nr 22].
Zapis Alexandra Kwaśnego [zap. nr 23].
Zapis Marcina Gryza czyli Grzegorza [zap. nr 24].
Zapis Antoniego Misia Rola Gryzowska [zap. nr 30].

[k. 158] DALSZY REJESTR ZAPISÓW GROMADZKICH

8. Tenże sam dekret przetłomaczony na polskie pod n[ume]ro [zap. nr 98].
9. Zawarta komplanacja Marcina Zięby z Bonifacem Jasnosem na wypłaconą summę z gruntu żonie jego w dominium robione [zap. nr 99].
10. Kupno Bartłomieja Gawędy w Roli Paciorkowski [zap. nr 100].
11. Rozpis dominikalny w Roli Szewczowskiej przez dobrą komplanację z sukcesorami Bartłomieja Gawędy [zap. nr 101].
12. Dobrowolna zgoda Szymona Orłowicza z Katarzyną Turkową [zap. nr 102].

---

* Brak dalszej numeracji (oderwana karta).

13. Opis Macieja Misia w Roli Witowski [Misiowskiej] z Jakubem Szotem [zap. nr 103].
14. Cessja od Petroneli Orłowiczowy Janowi i Katarzynie Szczepańskim w Roli Popkowski od roku 1826 [zap. nr 104].
15. Dobrowolna zgoda między krewnymi w Roli Jamrozowski [zap. nr 105].
16. Cessja od Szymona Serafina na Szczepana Gnyłę rok 1826 [zap. nr 106].
17. Cessja od Szymona Serafina na Jędrzeja brata Serafina w Roli Jędrzychowskiej w roku 1826 [zap. nr 107].
18. Należytość ordynansowi wpisana na karcie [zap. nr 108].

* Testament po Szymonie Pysznie z roku 1824 [zap. nr 109].

Testament Antoniego Kociołka z ojca Jana w Roli Kocioł[kowskiej] [zap. nr 110].

Opis Wojciecha Putka z Janem Urbańczykiem z [Roli] Nowak[owskiej] [zap. nr 111].

Testament po Jędrzeju S[z]pilu Rola Osuchowska [zap. nr 112].

Nakaz od powa[gi] dominium Iwkowy, aby akta, to jest dekret adykcji z dnia 15 stycznia 1827, n[ume]ro 80/5, dla Antoniego Woykowskiego [i] innych wydany, jako i donację Maryanny Woykowskiej z dnia 14 maja 1827 w księgi grontowe gromadzkie pod dniem 14 maja 1828 do n[ume]ro 219 wydanemu nakazano zostało prenotować [zap. nr 113].

Dekret adykcji z dnia 15 stycznia 1827, n[ume]ro 80/5, po Nikodemie Woykowskim [zap. nr 114].

Donacja Maryan[n]y Woykowskiej na brata Anto[niego] Woykowskiego datt 14 maj 1827 [zap. nr 115].

Transakcja, czyli zapis Maryanny Szotki z Karolem Rybą o wymiarek [zap. nr 116].

Zapis v[el] plenipotencja Klemensa Turka dla Katarzyny żony swojej [zap. nr 117].

Darowizna Macieja Serafina [zap. nr 118].

Zapis w Roli Karczmarski 1783 [zap. nr 119].

[k. 158v] DALSZY CIĄG ZAPISÓW KSIĘGOWYCH

Treść

30. Zapis kupna Macieja Serafina Rola Mikoska [zap. nr 120].

30. Zapis kontraktu kupna i sprzedaży Jana Szczepańskiego i Stanisława Jasnos [zap. nr 121].

32. Cessja prawa Ignacego Kociołka n[ume]ro konskryp[cji] 58 [zap. nr 122].

---

* Brak dalszej numeracji (oderwana karta).

33. Testament po Franciszku Jasnosie Rola Michurowska i Ziębie[ńska] [zap. nr 123].
34. Testament z Roli Sitkowski przez Wojciecha Pajora zdziałany na karcie [zap. nr 124].
35. Zapis na Antoniego Dziedzica 1/6 części Roli Dziedzicowskiej [zap. nr 125].
36. Transakcja Macieja Kociołka Rola Midowska n[ume]ro dom[u] 47 [zap. nr 126].
37. W Roli Popkowskiej Jana i Katarzyny zapis Szczepańskich [zap. nr 127].
38. 39. Kwitt na wypłaconą 4-tą część gruntu Karczmarzkiego przez [Jana] Szczepańskiego Stanisławowi Jasnosowi sprzedawcy teje role [zap. nr 128].
40. Zapis Rozalii Repetowskiej na Roli Jędrychowskiej na karcie [zap. nr 129].
41. Wpis gruntu Roli Kasproski Józefa i Justyny Jurkowskich na karcie [zap. nr 130].
42. Wpis Roli Jaskowski Franciszka i Konstancji Urbańczyków na karcie [zap. nr 134].
43. Wpis Michała Cyrkasa Rola Karwałowska v[el] Jamrozowska [zap. nr 136].
44. Wpis kontraktu Jędrzeja Midy z Roli Midowskiej [zap. nr 137].
45. Wpis kwitu tego samego Jędrzeja Midy z Roli Midowskiej [zap. nr 138].
46. Wpis kwitu tego samego Jędrzeja Midy z Roli Midowskiej [zap. nr 139].
47. Wpis cessyi Józefa Gryza Rola Bodkowska [zap. nr 140].
48. Wpis 6-ty części Role Przeńkowski Jana Putka [zap. nr 141].
49. Wpis Sołtystwa Dolniego dla Szym[ona] Woykowskiego [zap. nr 142].
50. Rewers na 16 fr. [złotych reńskich] m[onety] k[onwencyjnej] w Roli Jamrozowskiej dla Sobestyana Karwali służący [zap. nr 143].
51. Wojciecha Bagińskiego z Karwałami ugoda [zap. nr 144].
52. Cessja przez Simona Gryza dla Jędrzeja Kociołka w Roli Sukiennikowski [zap. nr 145].
53. Transakcja przez Tomasza Woykowskiego dla Maryan[n]y Serafinki o 12-stą część gruntu Roli Gomułkowskiej zawarta [zap. nr 146].
54. Kwit Maryanny Serafinki na 36 fr. [złotych reńskich] k[onwencyjnej] m[onety] [zap. nr 147].
55. Kwitacja Janowi Szotowi służąca w Roli Wronowski [zap. nr 148].
56. Transakcja Jana Staszaka Rola Masłowska [zap. nr 149].

Villa Suchowa

2

Ecclesia Parochialis lignea totius Dioecesis Cracoviae, consecrata
 Imperatoribus Sic. Pol. M. D. C. lxx. Haec Ecclesia habet
 suum Rectorum quod nunc est Josephus Wisniewski rectus Prof.
 hujus pro parte habet Agri Solum item Miscellanum ex qua-
 libet viginti corothum unum oblongum et alterum avenae. Domus
 habet cum Horto et una vicinula. Item habet Domum pro
 Rectoris Scholae cum Clericatura a Parochianis. ad Para-
 chiam pertinet unica Villa Suchowa. — Ex Actis
 Nobilitatis Rzeszowskensis in anno 1595to conseriptis
 l. x. s. i. a. e. l. u. m. — Suchowa Villa
 Regalis in qua Ecclesia lignea totius Dioecesis Cracoviae
 una Crucis. — Pro parte habet Ecclesia agrum Solum unum
 cum ultra agrum eodem tractu Solum ad confinia Villae
 medium inter viciniam et Suroponem quidem. Item habet
 Materiam duo Magna in medio agrorum. — Item habet
 Decimam ex omnibus agris Advocatibus hoc scilicet
 scilicet quae devotetur ad Domum plebanalem curae
 Rzeszowskensis. Item Miscellanum ex Villa Suchowa scilicet
 ex quolibet viginti agri solvant Incolae unum corothum
 oblongum et alterum avenae mensurae Lipsiensis.
 Praeterea Parochia Clericatura Plebana a Curatoribus
 et Inquilinis omnibus. — Parochianis pro Paschalis
 Mensuram quam Plebanus convertit in Salarium Rectoris.
 Habet quoque Plebanus a Parochianis pro Paschalis
 mensuram a quolibet Curatore tres grossos, ut
 Caspar pro Festo Pentecostes ex antiqua consuetudine
 qui solvantur. — Denum ratione unius agri viginti
 Sicut exorsus solvantur Parochi pro nomine illius Plebani
 que

nonnullis effinitatis super vicis agro. - Habet de
muni Parochus pro residua residentia sua, item pro
Picano, et aliam pro Ratione Schole cum exigua
stipendia et unam Iozam humiliora pro subdito cum
maiora stolla pro clericis inferiori plebanali. -
Ex Actis Divisionis Decanatus Episcopiensis
in a. 1664 conscriptis, extractum et sigillo -
Rendi Capitali Cathedralis Cracoviensis com-
munitati. - Stanislaus Czekajski Rector et Actores
Rendi Capituli Cracoviensis Notarius
Nobis ad hanc originalem conscribitur. Casimirus Senegambus
Notarius Communitatis Luboniensis in Anno 1664

❖ Wyciąg z akt dwóch wizytacji kanonicznych parafii Iwkowa z lat 1596 i 1664 zawierający opis majątku parafii, jej stałe dochody oraz rodzaj i wysokość świadczeń do jakich zobowiązana była miejscowa ludność (karta nr 2 – fot. Jakub Chojnacki, Pracownia Reprograficzna BN PAU i PAN).

1. [k. 3] Od jurysdykcji państwa Iwkowa Antoniemu Paszkowskiemu i Wojciechowi Porosło organwiście uwiedomienie w Iwkowy ex officio^a n[ume]ro 133. Z przedsięwziętej^b na dniu dzisiejszym indagacyi^c okazało się, że Antoni Paszkowski nie tylko w roku 1834, ale przez wszystkie czasy, jak zostawał organistą w Iwkowy, petytę^d od gromady iwkowskiej wybierał, która się na żadnym prawie ani inwentarzu erekcyjnym plebanii iwkowskiej, n[ume]ro 18 aprilis [18 IV] 1788, nie gruntuje. I gdy pomiędzy stronami tentowana^e ugoda do skutku nie przyszła, za pośrednictwem której krowę i 5 [i] 1/2 korca ziemniaków wydano, przeto ze strony politycznej zwierzchności rzeczono zostaje, że wybrana petyta, tak przez Antoniego Paszkowskiego, jako i Wojciecha Porosło organistę, na fundusz ubogich państwa Iwkowy przeznaczają się, o czym w[ielmoż]ny ksiądz Chochołowski, pleban tutejszy, uwiadomionym pod jednym zostaje. Przeciwnie niniejszemu rozporządzeniu wolno jest stronie uciążliwie ossądzonej rekurs^f w przepisany czas złożyć. Koszta dla ubóstwa umarzają się. Z jurysdykcji politycznej państwa Iwkowy dnia 5 maja 1835. Stanisław de Bossowski^g. Wpisałem słowo w słowo z oryginału, zaświadczam. W Iwkowy dnia 15 octobra [15 X] 1835. Johann Szczepański [...]^h. ⁱJako przytomnyⁱ podpisuję Jakub Gawełda wójtⁱ.

2. [k. 4^a] Zapis Marcina Szota. – [...] 5-to^b rąbać lub innym sposobem niszczyć [...] na wpół [...] niniejszym [...] prawo nadają z[e] strony Marcina Szota. Marcin Szot akceptując sukcesorów dobrodziejstwo [...] użytkowi względem całego gruntu [...] związuję się, którym podatkiem lub inną ciężarom [...] będzie. Na ten koniec niniejszą transakcję, w przytomności wszystkich dobrowolnie zeznaną, strony obydwie podpisują i do intabulacji^d ksiąg gruntowych podać dla otrzymania prawa rzeczonego pozwalają. Dom w Porąbce dnia

1 ^a ex officio – (łac.) z urzędu, z obowiązku, na mocy prawa (SWO)

^b przedsięwziętej

^c indagacja – indagowanie, badanie oskarżonego, śledztwo (SW)

^d petyta – nieuprawniony rodzaj dziesięciny pobieranej przez wikarego i organistę w naturaliach (głównie zboże); ilość snopków zależała od zamożności gospodarza

^e tentować – próbować, usiłować (SW)

^f rekurs – odwołanie do wyższego sądu, do wyższej władzy, apelacja, skarga, zażalenie (SW)

^g Podpis własnoręczny. Styl tekstu znacznie odbiega od pozostałych zapisek, co świadczy o tym, że osoba która go zapisała posiadała dobre wykształcenie.

^h Wyraz niezrozumiały, brak fragmentu karty.

ⁱ Tekst dopisany inną ręką w lewym dolnym rogu karty.

^j przytomny – znajdujący się osobiście przy czym w danym miejscu i czasie, obecny, będący przy zdrowych zmysłach, trzeźwy (SW)

2 ^a Kartę 3v pozostawiono pustą.

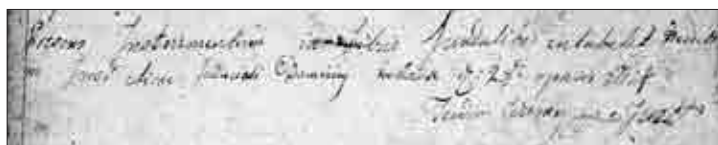
^b Końcowy fragment zapiski, o czym świadczy jej piąty punkt. Brak wcześniejszego tekstu, prawdopodobnie znajdującego się na zagubionej poprzedniej karcie.

^c Wyrazy niezrozumiałe, częściowo zamazane.

^d intabulować – zapisywać prawa, ciężary, obowiązki, długi nieruchomości do ksiąg hipotecznych (SW)

21 kwietnia 1804. Jako świadek urzędowy Wojciech Ryba^e, Wojciech Olexy świadek, Józef Miś^e świadek, Tomasz Woykowski^e, Marianna Serafinowa^e, Marcin Szot akceptujący^e.

3. Zapis Marcina Zięby^a. – Pomiędzy pracowitemi z jednej Marcinem, z drugiej Kajetanem^b Ziębami, na dniu 8 czerwca 1808 zradzili między sobą dobrą zgodę albo umowę jako bracia. Który posiada Marcin Zięba 6-tą część Roli Murkowski, jako jest w ojcowskim dokumencie. Jako jest napisano, jeśli będą chcieli ojczyzny albo dziadowizny dostać, aby oddali Kajetanowi Ziębie złotych polskich 16. I tak Marcin Zięba oddał Kajetanowi Ziębie, a gront posiada, który odebrał od Kajetana Zięby jako dziadowiznę i ojczyznę. Raz na zawsze sobie i dzieciom swoim. Po wtóre się umówili, gdyby się nie mógł Marcin Zięba prędko^c postawić, a nie miał się gdzie podziać^d, to jego Kajetan komorą do siebie przyjmie, póki się nie pobuduje, jak wiel[możny] pan pozwoli.

2. Także mu daje Marcin^e Zięba [k. 5] z całego ogrodu siano zebrać, aby do Wszystkich Św[ietych] za niego chodził do lasu.

3. Zaś co Kajetan zasiał na wiosnę to sobie z połową zbierze z tego grontu, ale jakakolwiek danina przyjdzie to na pół będą opłacać^f. Do Wszystkich Św[ię]-tych zaś meszne^g także na pół. Marcin owies da, Kajetan żyto i podpisują się obie strony, jako żaden do żadnego nie ma żadnej pretensyi, ale jak przyrzekli, tak dotrzymać przyrzekają. Kładą krzyże: ^hKajetan Zięba, ^hMarcin Zięba posiadacze, ^hSobestyan Janawa, wójtemⁱ natenczas będący, ^hJózef Szot stary wójt, ^hWojciech Pajor przysiężny^j, ^hWawrzeniec Serafin z gromady. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki.

2 ^e Następują krzyżyki.

3 ^a W KSWI w zapiskach nr 861, 863 i 864 udokumentowane zniesienie współwłasności z Roli Murkowskiej na rzecz Kajetana Zięby przez pozostałych braci, tj. Andrzeja (darowizna), Józefa i Jana (spłat).

^b Kaietanem

^c prętko

^d podzieć

^e Adnotacja pisarza: 'Przenosi na drugą kartę'. Pomimo tego dalszy tekst zapiski znajduje się na karcie nr 5, zaś na verso karty 4 jest inna zapiska.

^f opłaczać

^g meszne – rodzaj daniny rocznej (jednej z wielu), składanej przez parafian proboszczowi w formie czynszu pieniężnego lub w naturze (zobowiązującej go do odprawiania mszy) (SW)

^h Następują krzyżyki.

ⁱ woytem, woyt – kolejne leksemy zapisywane w ten sam sposób, czasami podwojenie głoski 't' – woytt.

^j przysiężny/przysięgły – ławnik, członek kompletu sądującego w sądach miejskich i wiejskich prawa magdeburgskiego (niemieckiego) (SXVI); do przysięgi należący, poprzysiężony (SL); pomocnik wójta (SW)

4. [k. 4v] Zapis Felixa Szota z Wymiarków. – Pomiędzy pracowitemi sąsiadami i przyjaciółmi z Janem Repetowskim, a z drugiej Felixem Szotem stał się kontrakt lubo sprzedaż w takowy sposób, że mając^a Jan Repetowski wymiarek^b do Role Domasowski, ale tylko do półrola górnego, zeznaje dobrowolnie i nieprzymuszenie, przy ludziach niżej podpisanych, [że] sprzedał Felixemu Szotowi za sumę złotych polskich sto trzydzieści sześć, numero 136. Sprzedał raz na zawsze i na potomstwo jego. Z tego wymiarku ma płacić do Półrola Domasowskiego po złotych polskich dwa, n[ume]ro 2, na każdy rok do półrola górnego, nie zostawując żadnej bliskości na dzieci swoje. Ten wymiarek ciągnie się od miedze Role Jamrozowskiej do Zagrody Kozieńskiej, do potoku to [...]c. Jeżeliby ten wymiarek miał sprzedać Felixy Szot, a dzieci Jana Repetowskiego żeby żądały tego, mają moc odkupić na odwrót, nie kto inny do tego półrola. Na co się podpisują. Nie umieją pisać, kładą znak krzyża świętego. Działo się 5 czerwca roku 1799. Jan Repetowski^d e sprzedający^e, żona Zuzanna^d. Przy ludziach wiarygodnych: Józef Szot wójt^d, Felixy Szot kupujący, Jacenty Szpil przysiężny^d, Wojciech Tucznio przysiężny^d, Błażej Serafin przysiężny i pisarz gromadzki, Szymon Jasnos sąsiad^{df}, Antoni Szot sąsiad^d, Karol G[...]wski ojczym^d, Wojciech Serafin sąsiad^{de}.

5. [k. 5v] Zapis Jana Pajora Rola Wronowska. – My, niżej na podpisie wyrażone posesorki, zeznajemy tym skryptem, jako się nam zadość stało [...]a, która na nas należała na Roli Wronowski, po matce naszej Katarzynie Szocionce [i] Antonim Szocie od Jana Pajora. Jako na dniu dzisiejszym odebrałyśmy złotych polskich sto, n[ume]ro 100. Każdej dostało [się] po złotych polskich 33 groszy 10. Wyrzekamy się jako żadnej bliskości ani pretensyi do niego nie mamy i raz na zawsze, nie zostawując żadnej bliskości samej na się, ani na dzieci swoje, ani sukcesorów swoich, chyba gdyby miało iść w obce^b ręce to bliższe [my] odkupić. To się stało z wiadomością dworu, za panowania wielmożnego pana Dunikowskiego, natenczas dziedzica wsi Iwkowy, dziedzicem będąc. Jako nie umiejący pisać tylko się podpisujemy krzyżami świętymi. Posesorki: °Błażejowa Szotka i z mężem Błażem, °Błażejowa Skirłowa i [z] mężem, °Bartłomiejowa Pajorowa [z mężem] Bartomiejem, Jan Pajor i [z] żoną Francyją sflacający. Działo się w Iwkowy 27 january [27 I] 1810 roku. Natenczas wójtem będący Sobestyan Janawa, °Wojciech Pajor przysiężny, °Teodor Jasnos przysiężny, °Józef Jasnos z gromady, °Franciszek Szot z gromady. Walerian Piechowicz pisarz actów gromadzkich.

4 ^a mającz

^b wymiarki/przymiarki – dodatkowe kawalki pola (SW)

^c Wyraz nieczytelny.

^d Następują krzyżyki.

^e Tekst dopisany na interlinii.

^f sąsiad

^g Ponowna adnotacja pisarza: ‘Na druga kartę przenosi Marcin Zięba’.

5 ^a Wyraz nieczytelny.

^b opce

^c Następują krzyżyki.

6. Kupno Jana Pajora Wymiarku Wronowskiego 7 juni[i] [7 VI] 1808. – Sta-
nawszy obecnie do prawa naszego iwkowski pracowity Wojciech Szot i ze-
znał, że sprzedał wymiarek należący do Role Wronowskiej od ósme części, cią-
gniący się od miedze wymiarku [...]^askiego, aż do Potoka Wytrzeźniego. Sprzedał
raz na zawsze, [k. 6] ^bnie zostawując^b nie żadnego przymuszu, ale dobrowolnie za
sumę złotych polskich 200, stwierdzam dwieście, Janowi Pajorowi, nie zostawu-
jąc żadnej bliskości sam na siebie ani na dzieci swoje, bo ich nie ma. Bo sprzedał
siostrze swojej Franciszce^c i szwagrowi swemu Janowi Pajorowi wraz z małżonką.
Kupili te wymiarki przez ostatku. Działo się przy całej familii i całego urzędu. Ja,
Wojciech Szot, jako nie umiejący pisać tylko pis[z]ę krzyż święty: Wojciech Szot
sprzedający^d, Jan Pajor kupujący, ^dJózef Szot wójt, ^dWojciech Olexy przysiężny,
^dWojciech Pajor przysiężny, ^dWojciech Ryba przysiężny. Walerian Piechowicz pi-
sarz gromadzki.

7. Kwitacja^a. – Z Roli Wronowski Jan Pajor zapłacił W[incentemu] Dunikow-
skiemu w dworze iwckowskim długu winnego, zaciągniętego na opłaczenie wyde-
krafu^b winn[ego] przez Ludwika^c i Wawrzeńca Szota złotych polskich trzydzieści
trzy gro[szy] dziesięć, 33 gro[szy] 10. A to zapłacony ten dług przez W[incentego]
Dunikowskiego kasie cyrkularny bocheński dnia 17 9-bris [17 XI] 1807 ad numero
94. Datt 19 9-bris [19 XI] 1807 a Porąbka. Vin[centy] Dunikowski^d.

8. Zapis Wojciecha Karczmarza. – Na dniu 31 marca roku 1806, my niżej na
podpisie Felix Szot [z] żoną swoją Marianną Jasnosionką, kwitujemy Wojciecha
Jasnosa, brata swego, do którego my mieli pretensyje po śp. Szymonie Jasnosie
karczmarzu ojcu. Odebraliśmy od tego Wojciecha spłatku z ojczyzny swojej,
jako to z grontu [k. 6v], z budynków i z ruchomizny. Całkiem ze wszystkiego
odebraliśmy złotych polskich sto dwadzieścia, n[ume]ro 120, prócz^a posagu, co
ojciec dał za żywota i matka. Na co się podpisujemy, jako się nam zadość stało
od Wojciecha Jasnosa. Przy tym Wojciech pozwolił z długów odebrać od ludzi,

6 ^a Nieczytelny początkowy fragment nazwy.

^b Wykreślone przez pisarza.

^c Francize

^d Następują krzyżyki.

7 ^a kwit, kwitacja – pokwitowanie, dowód na piśmie z odbioru czegoś np. pieniędzy, towa-
rów (SW)

^b wyderkaf – (niem. widerkauff) tzw. kupno renty: posiadacz kapitału dawał właścicielowi
nieruchomości ustaloną kwotę pieniędzy, w zamian za którą każdorazowy właściciel tej nie-
ruchomości był zobowiązany do corocznych świadczeń pieniężnych w wysokości 5–8% uzy-
skanego z niej dochodu (renta), uiszczanych właścicielowi kapitału dożywotnio lub w ciągu
ustalonej liczby lat; właściciel nieruchomości (dłużnik) mógł uwolnić się od płacenia renty,
zwracając pożyczkę; częste stosowanie wyderkafu oznaczało w XV–XVI w. przekreślenie
kościelnego zakazu pobierania odsetek od udzielanych pożyczek (lichwa), przyczyniając się
do rozwoju długoterminowego kredytu (PWN)

^c Lutwika

^d Z lewej strony pod zapiską cyfra ‘1536’.

8 ^a proc

co na niego spada^b. Które [długi] miał sam odebrać prócz braci^c, to pozwala Felixemu Szotowi. Przy tym mu jeszcze obiecał po zagonie^d pod kapustę przez lat [...]^e, sam będzie sadził. Tak się pogodzili. Felix Szot^f, Marianna żona^f kładziemy^g znak krzyża świętego. Działo się to przy prawie wójtowskim: ^fJózef Szot wójt, ^fJózef Miś przysiężny, ^fMaciej Serafin sąsiad, ^fAndrzej Karwala sąsiad, Błażej Serafin pisarz gromadzki.

Ja Mikołaj Szot [z] żoną swoją Agnieszką Jasnosią darowaliśmy Wojciechowi Jasnosi, szwagrowi swemu, co się mi należało po śp. Szymonie Jasnosi, ojcu żony^h mojej. Co się na mnie należało z ruchomizny i całkiem ze wszystkiego, nie mając do niego żadnej pretensyi, raz na zawsze. Na co się podpisujemy znakiem krzyża świętego: Mikołaj Szot^f, Agnieszka żona^f. Działo się to dnia i roku przy tych ludziach jako wyżej.

9. Testament Szymona Jasnosa. – W imię Boga Ojca i Syna i Ducha Świętego Amen. Ja, Szymon Jasnosi, widząc się bliskim śmierci robię testament w ten sposób. Naprzód^a żonę swoją powtórną Magdalenę zostawiam takim testamentem, oddając jej część gruntu na Ziębieński Roli. I na tym groncie, żeby jej syn, to jest Wojciech, a jej pasierb, był pomocą chałpy postawić. Co ruchomizna, to jest krow dwie – jedna co jest w domu, a druga u Józefa Szota – cieląt dwoje [k. 7] u tegoż Józefa i [...]^b dwoje także, [...]^b dwoje. Synów trzech. Najstarszy Bonifacy. Zaś Bonifacemu oddaję także gront, co jest przy Roli Głębowski, tylko żeby mu także Wojciech był pomocą chałpy postawić. Przy tym groncie ma cieluchy i pół kłaczy, pół woza kowanego, to jest przodek i brony. Drugi Józef, średni [syn], wyposażony ze wszystkim, bom mu dał budynek jeden, sianie i z ruchomizny, co moja możność była. A żeby się tu do niczego więcej nie interesował. Tylko z gruntu Karczmarzkiego, a żeby ci dał Wojciech złotych polskich trzydzieści i dwa, dico^c 32, więcej nie. Zaś trzeci, Wojciech najmłodszy syn, będzie miał gront, co się do karczmy należy i budynki, co na tym groncie stoją. Wszystkie jemu, tylko żeby był pomocą macose^d i Bonifacemu się stawiać. Jako wyżej rzezono, przy tym groncie oddaję mu wołów parę i pół kłaczy, i źrebię, krowę jedną. I zaś co jest więcej, jako to które służy, żebyś za niego sprawił ornat do kościoła i żebyś tego lechce nie miał. I także pół woza kowanego, to jest zad, i żelaza różne, i insze drobne sprzęty. To wszystko, żebyś przy tej karczmi miał.

8 ^b spadniacz

^c bratow

^d zagon – wąski pas zaoranej ziemi szerokości kilku lub kilkunastu skib oddzielony od sąsiedniego zagonu głębszą bruzdą (Sstp)

^e Cyfra nieczytelna.

^f Następują krzyżyki.

^g kłademy

^h zyny

9 ^a nayprzud

^b Wyraz nieczytelny.

^c dico – (łac.) mówić, nazywać; tu w znaczeniu „mówię” (SWO)

^d macose

Tenże najmłodszy syn, bom się z nim w mojej starości dorabiał, także co na długach jest, żebyś sam odebrał, bo się możesz^e z karczmy nie wypłacić. Stało się na miejscu w domu, przy sąsiadach wiarygodnych 29 aprilis [29 IV] roku 1805. Ja, Szymon Jasnos, ojciec tych dzieci, potwierdzam znakiem krzyża świętego: Szymon Jasnos^f. Co przy tym byli: Wojciech Jasnos vel^g Ślufa^f, Stanisław Jasnos^f, Franciszek Jasnos^f, Maciej Szot^f, Mikołaj Szot sąsiad^f, Kazimierz Szot sąsiad^f, Mikołaj [...]^b sąsiad, Felixy Szot sąsiad^f. My synowie kontentujemy się testamentem ojca swego i Magdalena żona jego [również]. Podpisujemy się znakiem krzyża świętego: Bonifacy syn^f, Wojciech syn^f, Magdalena żona^f. ^hCórek dwie te są wyposażone^h. Walerian Piechowicz pisał.

10. [k. 7v] Kupno Szymonowe Misiowe. – My niżej wyrażeni zeznajemy tym skryptem, jako się nam zadość stało z dziadowizny i ojczyzny, ponieważ Antoni Miś ze synami swymi sprzedał 12 część na Roli Misiowski za summę złotych polskich dwieście, n[ume]ro 200. [Sprzedał] przez żadnego przymusu, ale dobrowolnie Szymonowy Misiowy bratowej swojej i bratankom raz na zawsze, nie zostawując żadnej bliskości sam na się, dzieci same dorosłe wyrzekają się, ani sukcesorów. Chyba żeby sprzedać mieli to bliżsi possesorowie. Ten gront ciągnie się od rzeki zwana Bella, aż do granice tymowskiej. Antoni Miś wraz [z] synami, jako nie umiejący pisać, podpisujemy się krzyżami świętymi: Antoni Miś^a, synowie, Paweł Miś syn^a, Teodor Miś syn^a, Augustyn średni w świat poszedł, ojciec się za niego podpisał Antoni Miś^a, Andrzej Miś, syn^a spłat biorący, Szymonowa Misiowa gront otrzymująca [z] synami. Stało się na miejscu w domu. Sami [ze] sobą się pogodzili po przyjacielsku. 20 juni[i] [20 VI] 1808. Za wyrok dała złotych 4. Utraty ma złotych 20. Szymonowa Misiowa, matka, spłaciła [z] ojcowskiego majątku i swego, żeby bracia trzem^b siostróm dali z tego grontu. Tym siostróm złotych polskich sto, n[ume]ro 100, przy ludziach wiarygod[nych]: Sobestyan Janawa wójt, Józef Miś przysiężny, Szymon Szot sąsiad, Michał Szot sąsiad, Józef Serafin sąsiad. Walerian Piechowicz notator.

11. [k. 8] Kupno Szymona Misia Rola Misiowska. – Stanąwszy obecnie raz i drugi, trzeci, przed urzędem naszym iwkowskim, Jan Miś i [z] żoną swoją Barbarą, zeznał dobrowolnie przez żadnego przymuszenia, przy ludziach niżej podpisanych, jako sprzedał część grontu szóstą półtola na Roli Misiowski Wojciechowi Skirłowi za summę złotych polskich pięćset, n[ume]ro 500. [Sprzedał] raz na zawsze i czyni go dziedzicem^a na wieczność, nie zostawuje żadnej bliskości sam na siebie ani na posesorów swoich. Ten gront ciągnący [się] od rzeki

9 ^e mozes

^f Następują krzyżyki.

^g vel – albo, albo też, albo raczej, czyli; por. alias – inaczej zwany (SWO)

^h Tekst dopisany innym środkiem kryjącym.

10 ^a Następują krzyżyki.

^b trzoma

11 ^a dziedziczem

iwkowskiej zwana Bella, we[d]le miedze Role Bojarowskiej, do granice tymowskiej. Tylko sobie wymówił ten przedawca trzymać od wsi po targowicz^b, póki będzie żyć^c. Tak się umówili, na co się ja przedawca nie umiejący pisać kładę krzyże świę[te]: Jan Miś^d, Barbara żona^d. Działo się to w Iwkowy dnia 8 czerwca roku 1804: Józef Szot wójt^d, Mikołaj Szot przysiężny^d, Wojciech Pajor przysiężny^d. Z pospólstwa Andrzej Jasnos sąsiad^d, Tomasz Miś sąsiad^d, Błażej Szot sąsiad^d, Błażej Serafin piarsarz gromadzki. Ja, Wojciech Skirło, mam respensu^e lub utraty złotych polskich 40.

12. To kupno, które kupił Wojciech Skirło u Jana Misia. – Na dniu 12 stycznia i roku 1810 dobrowolnie wkłada[m] i odstępuję Szymonowi Misiowi, jako mu jest przyległe, przez żadnego przymusu, podług zapisu, jako jest zapisano w roku 1804. Szymon Miś otrzymuje, Wojciech Skirło odstępuje. Dobrowolnie odstępuje i podpisuje się na to krzyżem świętym. Wojciech Skirło^a odstępujący, Szymon Miś otrzymujący. Przy ludziach wiarygodnych: Sobestyan Janawa wójt iwkowski, Teodor Jasnos przysiężny, Sobestyan Orłowicz z gromady. Walerian Piechow[icz] notator.

13. [k. 8v] Anno Domini 1810 20 marti[i] [20 III]. – Ponieważ na Roli Wronowski pozostał gront po śp. Wojciechu Szocie, 8-ma część roli, na tym groncie pozostało długu złotych polskich 294. Zważając urząd, że tego gruntu nikt nie jest bli[ż]szy jako Bartłomiej Pajor, possesor tegoż, s[z]wagier Wojciecha Szota, na dniu wyżej rzezonym stanowi urząd tegoż Bartłomieja Pajora gospodarzem. Ale mu nakazuje urząd, aby żonie a Reginie Szocionce z tego gruntu dał złotych polskich 50. Innego długu, który jest zaciągniony, aby się od niego nie uchylał, ale każdego zaspokoił, a nie ulegał w podatkach [i] in[n]ych ciężarach. Inni possesorowie na niego wkładają i czynią go gospodarzem na wieczność przez naruszenia jego, bo na złych latach posiada. Długi wypłacić musi jednak z tym warunkiem, aby od każdego dłużnika zakwitowany został, w księgi gromadzkie wintabulował. Których dłużników wymieniam z imienia: Marcjannie Szocionce złotych polskich 99, Antoniemu Pytłowi złotych polskich 24, Mariannie Duśkównie złotych polskich 32, Ludwikowi Szotowi złotych polskich 8, Wojciechowi Osuchowi złotych polskich 9, Mikołajowi M[...]^a złotych polskich 7, Janowi Pajorowi złotych polskich 10, Janowy Jasnos[wy] złotych polskich 10, Bartłomiej Pajor na pogrzeb – 124. Summa jako wyżej – 292. Wojciechowy Szotowy złotych polskich 50. Przy ludziach urzędowych: Sobestyan Janawa wójt, Wojciech Pajor przysiężny, Teodor Jasnos przysiężny, Wi[n]centy Jasnos przysiężny, Mikołaj M[...]^a sąsiad, Jan Pajor sąsiad. Walerian Piechowicz notator.

11 ^b Wyraz niepewny.

^c rzyć

^d Następują krzyżyki.

^e respens/respensować – ekspensować, wydatkować, łożyć na coś (SW)

12 ^a Następują krzyżyki.

13 ^a Nazwisko nieczytelne.

Na [...]b dni przed Świątym Wojciechem [23 IV] robił. Wydał złotych polskich 40, oprócz sumy. Bartłomiej Pajor wraz ze żoną długi wypłaczałi.

14. [k. 9] Zapis Jana Osucha Rola Tuczniowa. – Dnia 16 aprilis [16 IV] 1810 dobrowolna umowa, czyli sprzedaż pomiędzy Bartłomiejem Tucznim i Janem Osuchem. Ponieważ Bartłomiej Tucznio mając po ojcu lub po dziadku poczęstek^a swój w czwartej części roli, to wypadało po 8 zagonów, jako zapis świadczy^b pod roki[e]m 1723^c, także po ciotce swojej Reginie Tuczniównie i na dniu wyżej rzeczonym zeznają tym skryptem Bar[tlomiej] Tucznio i [z] żoną Katarzyną, jako się nam zadość stało od Jana Osucha. Sprzedał raz na zawsze za summę złotych polskich czterysta, n[ume]ro 400. Bartłomiej Tucznio sprzedał, a Jan Osuch kupił. I wyrzekając raz na zawsze sam za się i za dziatki swoje i [za] sukcesorów swoich, chyba gdyby miał sprzedać to bli[ż]si odkupić Tuczniowie. A ten gront ciągnie się od rzeki zwana Bella, aż do granice czchowskiej^d. Jako nie umiejący pisać tylko pis[z]ą krzyże: Bartłomiej Tucznio^e, Katarzyna^e. Także Ignacy Tucznio i Mateusz mając także i w tej roli 8-mą część, na dniu wyżej rzeczonym dobrowolnie odstępują Janowi Osuchowi, s[z]wagrowi swemu. Raz na zawsze darujemy, ani żadnego przymusu, ale dobrowolnie.

2. Także Jan ^fOsuch^f Tucznio swoją część w czwartej części roli tak odstępuje sprzedajnym sposobem. Sprzedał raz na zawsze, nie żadnego przymusu, ale dobrowolnie za summę złotych polskich dwieście, n[ume]ro 200. Czynie go dziedzicem tym wyrazem, jako wyżej opisano. Całki[e]m c[z]wartą część otrzymuje od tych Tuczniów, sam na się i na dzieci swoje. I za wyrok daję złotych reńskich^g 2. Za panowania wiel[możnego] pana Wicentego Dunikowskiego. I z budynków spleat wzią^h Bartłomiej Tucznio od Jana Osucha złotych reńskich 3. [k. 9v] Jako nie umiejący pisać podpisują się krzyżami świętymi: Bartłomiej Tucznio^e, Katarzyna żona, Ignacy Tucznio, żona Marianna, Mateusz Tucznio, Jan Tucznio odstępujący, Jan Osuch otrzymujący i żona Marianna na obopólnie. Stało się w domu ratusz[nym] przy ludziach wiarygodnych: Sobestyan Janawa wójt, ^eWojciech Olexy przysiężny, ^eWi[n]centy Jasnos przysiężny, ^eTeodor Jasnos przysiężny, ^eBłażej Szot z gromady. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki.

13 ^b Wyraz nieczytelny.

14 ^a poczęstek/począstek – część majątku należna, odziedziczona po kimś, przypadająca w dziedzicznym podziale (SXVI)

^b swiatczy

^c Brak zapiski w KSWI.

^d chwoskiej

^e Następują krzyżyki.

^f Wyraz przekreślony.

^g złoty reński/ryński (gulden austro-węgierski, floren) – srebrna moneta Cesarstwa Austriackiego i późniejszych Austro-Węgier, ważąca 12,34 g. Na monetach nominal oznaczony był skrótem 'Fl'. Dzielił się na 60 krajcarów, zaś w drugiej połowie XIX wieku na 100 krajcarów. W RZG nazywany również austriacką monetą konwencyjną (*Conventios Münze*) lub wymiennie oznaczony skrótami „c.m.”, „fr.”, „fl.”.

^h wzięt

15. Anno Domini 1810 dnia 20 marti[i] [20 III]. – Z rozkazu dworu stał się rozsądek pomiędzy przyjaciółmi Roli Szotowski, także [Roli] Wronowski. Ponieważ pozostała żona Wojciecha Szota Regina Duśkówna, pozostała po śp. Wojciechu Szocie, która nie mieszkała z nim, tylko jeden rok, nie mając^a dzieci. [Wojciech Szot] posiadał gront we dwóch rolach: Szotowski i 2-gi Wronowski. Na tych dwóch grontach pozostało długu złotych polskich sześćset dziewięćdziesiąt dwa, n[ume]ro 692, która to też Regina Duśkówna a Wojciechowa Szotowa nie jest w stanie wypłacać długu ani utrzymować grontów [i] ciężary podejmować. Na dniu wyżej rzezonym stał się urząd gromadzki gospodarzy na tych rolach, a to z wiadomością jurysdykcji^b dworskiej: w Roli Szotowski Jakuba Zająca, [k. 10] bliskiego possesora, któremu śp. Wojciech Szot legował z tym jednak warunkiem, aby ojca do śmierci dochował, pogrzeb zastąpił, Reginie Szotowy dał z tego grontu złotych polskich sto, n[ume]ro 100, stajanie jedno, jak szeroko. Na jedną ratę, aby jej dał złotych polskich 90. Ażeś dni 50 będą na groncie dopóty, dopóki nie trza będzie. Albo jej stodołę dał Jakub Zajęc, to jej drugiej raty nie da. To stajanie będzie trzymała do śmierci. Także na jeden rok będzie siała pół stajania jęczmieniem. Nawozu na pół stajania ma nawieźć. Także z Roli Wronowski, którą posiada Bartłomiej Pajor, ma jej dać złotych polskich 50 i stajanie jedno pod owies, na jeden rok, nie na płonem^c. Pochówku co jest, na pół z ojc[z]ymem podzielone będzie przez urząd gromadzki. Na który to rozsądek wszystkie strony dobrowolnie przystały i tych posiadaczów nowo stalowanych^d czynię dziedzicami na wieczność, przez naruszenia innych przyjaciół. Co jest na zimę zasiano to na pół ziarno zbiorą z ojc[z]ymem Wawrzeńcem Zapiórem Regina Duśkówna, ale meszne mają dać z tego. Potrawa^e na groncie zostać się ma [i] druga stodoła, przy groncie cha[u]pa ojczymowa. Na to się podpisują krzyżami świętymi. Jako sobie przyrzekli, tak dotrzymają. Działo się w Iwkowy dnia i roku jako wyżej, przy ludziach wiarygodnych w domu ratusz[nym] za panowania wiel[możnego] pana Wi[n]centego Dunikowskiego: Jakub Zajęc^f [...]^g, Bartłomiej Pajor^f [...]^g otrzymujący, ^fRegina Duśkówna Wojciechowa Szotowa odstępująca, Wawrzeńiec Zapiór^f. ^fSobestyan Janawa wójt, ^fTeodor Jasnos przysiężny, ^fWojciech Pajor przysiężny, ^fWi[n]centy Jasnos przysiężny, ^fMikołaj M[...]^g z gromady. Walerian Piechowicz notator.

16. [k. 10v] Rola Jędrychowska. – Anno Domini 1811 die 1 novembris [I XI]. Niżej podpisany, znakiem krzyża świętego oznaczony, będąc zdrowym na ciele i umyśle. Na dniu wyżej rzezonym stała się dobrowolna umowa, czyli

15 ^a niemaycz

^b jurysdykcja – daw. władza sądowa, obszar, na który rozciągają się te uprawnienia (PWN)

^c płony – nieplodny, nieurodzajny, jałowy (SW)

^d stalowany – ustanowiony; ustawiać, umieszczać (zob. SW)

^e potrawa/potrav/potravie – trawa i siano z drugiego albo trzeciego pokosu, otawa, siano jesienne (SW)

^f Następują krzyżyki.

^g Wyrazy nieczytelne.

darowizna na Roli Jędrzychowski w niżej opisany sposób. Ponieważ Tomasz Jasnos mając 8-mą część roli testamentem ojca oddaną Jakuba Jasnosa i zapisaną pod rokiem 1810, po dniu 3 octobris [3 X], za uproszeniem świadków na dniu wyżej rzezonym, offiiaruje i daruje dobrowolnie, a nie żadnego przymuszu ani przyniewolenia, ale z dobrowoli. Jako wyznaje Tomasz Jasnos, że go w różnych bidach i uciążliwych czasach wiele ratował i nadal się obliguje temuż dopomóc w jakiej potrzebie, tenże Teodor Jasnos. A ten gront leży wedle miedze Teodora Jasnosa, [a] z drugiej [strony] Tomasza Repetowskiego. Ze wszystkimi łąkami, lasem i ogrodem ciągnie się od rzeki zwana Bella, aż do granice tymowskiej potoka. Tenże Tomasz darował raz na zawsze, nie dostawując żadnej bliskości sam na się, ani na dzieci swoje, ani sukcesorów swoich i wyrzeka się sam na się i dziatki swoje. Tę darowiznę wkłada na osobę Teodora Jasnosa i Barbarę małżonków [i] ich potomków. Działo się z wiadomością jurysdykcyi dworski, za panowania wiel[możnego] pana Wicentego Dunikowskiego, natenczas dziedzica wsi Iwkowy. Działo się w Iwkowy dnia i roku jako wyżej. Podpisują się krzyżami świętymi: Tomasz Jasnos odstępujący^a, Agata żona assystująca^a, ^aMarcin Jasnos syn wziął^b za wyrok złotych polskich 4, Teodor Jasnos otrzymujący. ^aSobestyan Janawa wójt, ^aKacper Serafin przysiężny, ^aKarol Ryba przysiężny, ^aStanisław Jasnos sąsiad, ^aMarcin Zięba sąsiad. Walerian Piechowicz pisarz tych aktów.

17. [k. 11] Dnia 1-go maja Anno Domini 1806. – Ja, Bartłomiej Zięc, kwituję Antoniego Zięcia brata rodzzonego z długu ojcowskiego. Jako Bartłomiej Zięc wypłacił dług ojcowski. Pierwy Antoni Zięc oddał Bartłomiejowi, aby ojcowski gront albo majątek spólnie mieli. Którego długu oddał Antoni Zięc złotych polskich 50, przy tym utraty, co Antoni stracił złotych polskich 16. A teraz żadny pretensyi do siebie nie mają. Dla lepszej wiary, jako nie umiejący pisać kłademy krzyże. Ja, Bartłomiej Zięc, podpisuję się, jako mi się zadość stało od Antoniego Zięcia. Bartłomiej Zięc, Zosia żona kłademy krzyże^a. Józef Szot wójt^a, Józef Miś przysiężny^a, Mikołaj Szot przysiężny^a, Wawrzenicz Szot^a, Józef Szot sąsiad^a. Waleria[n] Piechowicz notator.

18. [k. 11v] Ugoda dobrowolna, która między Karolem i Marianną Rybami małżonkami, włościanami iwkowskiemi z jednej, a Jędr[z]ejem Szpilem, także włościanem iwkowskim, z drugiej strony podług poniższego brzmienia i osnowy, w przytomności świadków, którym podpisy ani [im ani] ich successorom nic szkodzić nie mogą, ustanowioną została.

1-mo [primo]: Jędrzej Szpil, zięć Katarzyny [z] pierwszego Piekarczykowy z drugiej zaś Jasnosi, pozostałą po ni[e]j^a jedną część grontu w Roli Osuchowski, drugą część w Roli Siąkałowski posiadając, jak i dotąd posiada z warunki[e]m

16 ^a Następują krzyżyki. Zob. zapiska nr 129

^b wziął

17 ^a Następują krzyżyki.

18 ^a niy

spłatki pozostałem współsuccessorom, umówił się i ugodził z Karolem i Marianną Rybami o ilość spłatki w sumę złotych polskich 1000, mówię złotych polskich tysiąc wynoszący, za posiadanie części, które by się współsuccessorom należeć były miały: wyłąc[*z*]yws[*z*]y częśćkę na żonę swoją Kunegundę zmarłą, czyli pozostałe daje 3, a to na zasadach i mocy prawa Karolowi i Mariann[*i*]e Rybom, jaką się w punkcie 2-gim wyjaśni, służących to jest że

2-do [secundo] Franczyszka z Piekarczyków Krajowa, córka zmarłej właścicielki gruntu przez Jędrzeja Szpila dzierżonego, [otrzymała] częśćkę spłatków pierwszy od Antoniego Piekarczyka, brata swego rodzonego, z mocy testamentu od niegoż pod dniem 20 february [20 II] 1804^b działyanego. Drugiej części spłatkowej od Reginy Orłowiczowy siostry, sposobem pisma darunkowego pod dniem 10 marca 1804^b sporządzonego. Nabywczyn[*i*] takowych spłatek wraz i z[*e*] swoją spłatką, na osobę swoją wypadającą, zięciowi swojemu Karolowi Rybie i żonie jego, a córce swojej Mariannie, uroczyste podług osnowy ces[*j*]i^c, czyli plenipotencyi^d, pod dniem 14 marca 1811^b w urzędzie gromadzkim, na mocy cesjo[*na*]riusza^e spisanej, zeznała i odstąpiła. Na fundamencie której ces[*j*]i

[*k. 12*] 3. My, Karol i Marian[*n*]a Rybowie małżonkowie, mając zadośćuczynienie[*nie*] spłatki przez matkę naszą Franczyszkę Krajową sobie ustąpionych, od Jędrzeja Szpila w sumie ugodzonej złotych polskich tysiąc, z której to summy najsolennie^f go kwitujemy, wypłaconej. Wzmiankowanej części w Rolach Osuchowska i Siąkałowska zostając[*e*]j, swoim i successorów swoich imieniem na wieczną własność i użytek temuż Jędrzejowi Szpilowi i jego successorom odstępujemy, dajemy i darujemy, żadnego na potem^g do [wy]mienionych części nie zostawując ani sobie ani successorom naszym prawa bliskości i pier[*w*]szeństwa w przypadku sprzedaży przez terażniejszego posiadacza lub jego successorów nastąpić mogącej, a to w takim swoim [...]^h rozległości miedzących jak dawno zostawały. Wres[*z*]cie ==

4. Niniejsza komplancjaⁱ w przytomności urzędu gromadzkiego iwkowskiego jako i uproszonych świadków zrobiona, by ta tym większą moc i wiarę mieć mogła za pośrednictwem onejże przez wielmożnego dziedzicza potwierdzeniem, w księgi gromadzkie iwkowskie wpisać pozwalają. Jako nie umiejący pisać strony obydwie czynią ze znakiem krzyża świętego, stwierdzamy. Działo się w Iwkowy dnia 26 kwietnia 1811 roku: ¹Karol Ryba, ¹Marianna z Krajów Rybina, ¹Jędrzej Szpil.

18 ^b Brak zapiski w RZG.

^c cesja – zrzeczenie się, przekazanie, przeniesienie swoich praw do czegoś na rzecz innej osoby (SW)

^d plenipotencja – upoważnienie do działania w sprawach danej osoby, pełnomocnictwo na piśmie (SW)

^e cesjonariusz – osoba, na rzecz której dokonano cesji (SWO)

^f naj solani

^g potom

^h Wyraz nieczytelny.

ⁱ komplancja – (łac. *complanatio*) akt zawierający ugodę między prawującymi się stronami, ugoda, układ pojednawczy kończący spór (SW)

^j Następują krzyżyki.

Jako nie umiejących pisać podpisałem Walenty Dobceński justt[ycjariusz]^k. ^jSobestyan Janawa wójt, Jan Motak świadek, ⁱWawrzeniec Serafin świadek, ⁱMaciej Serafin świadek. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki. Jako nie umiejących pisać podpisałem Stanisław Rakowski repre[zentant] domini[um].

19. [k. 12v] Zapi[s] Unofrego Turka. – Ja, niżej na podpisie Tomasz Woykowski sołtys, zeznaję tym skrypsem, jakom sprzedał część piątą Role zwana Wybrańska z budynkami jakie są na tym groncie, leżącą przy między grontu plebańskiego Onofremu Turkowi za sumę złotych polskich dwieście, n[ume]ro 200. Czynię go dziedziczem i dzieci jego, a gdyby zaś Onofry albo dzieci jego miały tę część sprzedać, przez wiadomości nie mogą [s]przedać sołtysa. Co zaś się należy z tej części podatku powinien płacić Onofry. Kupił pospołu [z] żoną Marianną Serafiną, jej posag^a na to wszedł. Na co się podpisuję. Nie umiejący pisać kładę znak krzyża świętego Tomasz Woykowski. Działo się w domu sołtysa Iwkowy, dnia 2 stycznia roku 1806, przy ludziach wiarygodnych: ^bWojciech Pajor przysiężny, ^bWawrzoniec Serafin sąsiad. Błażej Serafin pisarz gromadzki.

20. [k. 13] Die 13 aprilis [13 IV] Anno Domini 1809. – Stała się komplana-cja pomiędzy rodzonymi braćmi w niczem nieodmien[n]a albo raczej spłat na Roli Głabowski. Ja Alexander Serafin zeznaję tym skrypsem, jako mi się zadość stało z ojczyzny i dziadowizny od Szymona Serafina, brata mego rodzonego. Zeznaję, jakom odebrał złotych polskich ośm[dziesiąt], n[ume]ro 80. Spłat to jest za te zagony, które na mnie spadały. Sprzedał raz na zawsze, nie zostawując żadnej bliskości sam na się, ani [na] dzieci swoje, ani [na] sukcesorów swoich. Chyba gdyby z przypadku miał sprzedać to bli[ż]szy odkupię. Sprzedał, [a] res[z]tę darował. Jako nie umiejący pisać podpisuję się krzyżami świętymi: Alexander Serafin^a, Katarzyna żona Osuchówna^a. Stało się to postanowienie w domu ratusz[nym], przy ludziach wiarygodnych urzędowych i przyjaciel[ach]: ^aSobestyan Janawa wójt, ^aWojciech Pajor przysiężny, ^aTeodor Jasnos przysiężny, ^aWojciech Urbańczyk z gromady, ^aMaciej Serafin z gromady, ^aTomasz Repetowski sąsiad. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki.

21. [k. 13v] Rola Dudzieńska^a. – Ja niżej na podpisie wyrażona, znaki[e]m krzyża świętego oznaczona, stanąwszy obecninie przed prawo nasze iwkowskie, Agata z matki Krecionka, a z mężem swoim Janem Zapiórem, zeznała[m] tu w przytomności świadków, jako mając posesję swoją na Roli Dudzieński, po matce Jadwidze Kretce c[z]wartą część półrola zapisaną testamentem matki

18 ^k justycjariusz – urzędnik w rządzie austriackim, rozsądający mniejsze sprawy, sprawy w gminach (SW)

19 ^a posak

^b Następują krzyżyki.

20 ^a Następują krzyżyki.

21 ^a Pierwszy wpis dokonany przez kobietę. Być może ziemie należała tylko i wyłącznie do niej.

pod rok 1794^b. Na dniu dzisi[ej]szym wypuszczam Karolowi Rybie w przedaż, ze wszystkimi należytościami, przyległościami i ogrodem, lasem i pastwiskami, za którą to wzięłam od Karola Ryby wyliczonej sumy złotych polskich ośmset, n[ume]ro 800, i wyrzekam się raz na zawdy, nie zostawując żadnej bliskości sama na się ani dziatki swoje ani successorów. Jako mówię raz na zawdy tom przedała, nie żadnego przymusu, ale dobrowolnie i z mężem swoim na własną naszą potrzebę, bo mamy chl[o]pca w szkołach i trza nam na niego nakładać. A ten gront ciągnie się od rzeki zwana Bella, aż do granice tymowski potoka. Z której to sumy Karola Rybę kwitujemy, a dla lepszej wiary jako nie umiejący pisać, tylko kłademy krzyże, aby sobie z Bogi[e]m tego używał: Agata Zapiórka sprzedająca^c, Jan Zapiór asystujący^c. Wymiarki do tego grontu są, ale Agata sobie dostawia. Działo się za panowania wielmożnego pana Wicentego Dunikowskiego dziedzica wsi Iwkowy. ^cSobestyan Janawa wójt, ^cWi[n]centy Jasnos przysiężny, ^cWojciech Pajor przysiężny, ^cWojciech Olexy przysiężny, ^cBłażej Szot z gromady. Walerian Piechowicz notator.

22. [k. 14] Rabtularz^a. – W przytomności tu świadków podpisanych, my niżej na podpisie kwitujemy Michała Serafina. Który nam oświadczył Sobestyan Ruszaj dnia 20 lutego 1807, że prawdziwa Michała i Piotra Kociołków część 4-ta Role Filipowskiej, która się na nich należy. Teraz ci possesorowie Michał i Piotr Kociołkowie darowali Michałowi Serafinowi raz na zawsze, czynią[c] go dziedzicem – a to na czwartej części Role Filipowskiej od miedze Roli Kociołkowskiej ciągnie^b się ta część, od rzeki zwana Bella do granice rajbrockiej^c – i jego successorów, nic^d tam dla swoich successorów nie zostawując, ale wiecznemi c[z]asy zapisują. Na co się podpisujemy. Nie umiemy pisać, kłademy znak krzyża świętego rękami swojemi: Michał Kociołek^e, Piotr Kociołek^e. Będący przy tym wiele ludzi wiary dobrej: Andrzej Popek wójt porębski^f, Tomasz Woykowski sąsiad, sołtys, Jan Motak sąsiad^e, Błażej Serafin pisarz gromadzki.

23. Roku Pańskiego 1807 dnia 21 aprilis [21 IV]. – W Roli Kociołkowskiej Alexander Kwaśny kupił u Sobestyana Kociołka grontu 8-mą część roli, od granice rajbrockiej^a po pierwszą paryję^b, która się ciągnie bez ten gront i łąki, kawałek w ogrodzie i wymiarek całki, tylko na nim krzaki Sobestyana

21 ^b Brak zapiski w KSWI.

^c Następują krzyżyki.

22 ^a raptularz – księga prędkich konotetek, od napisania pierwszego pustu (SL); zeszyt lub księga do spisywania odręcznie zdarzeń, wypadków [...], które chcemy zapamiętać; zbiór tymczasowych notat, notatnik, brulion (SW)

^b ciągniący

^c raybroczkie

^d nicz

^e Następują krzyżyki.

^f Wójt z innej miejscowości.

23 ^a raybroczkie

^b paryja – gwarowy wyraz regionalny ‘wąwóz, rów, jar’

Kociołka lub żony jego Zofii teraz do ścięcia, a dalej Alexandrowo [Aleksandra Kwaśnego] wszystko. A zaś Sobestyan Kociołek ten kawałek gruntu zostawuje sobie bez opłatku do śmierci. Alexander Kwaśny pod[e]jmuje się wypłacać wraz ze swojemi powinnościami, wszystkie grontowe [powinności] odbywać po śmierci Sobestyana i Zofii żony jego. Wraz Alexandra Kwaśnego wszystek gront od rzeki, która zwana Bella, aż do granice rajbrockiej, bez budynków, jako se kupił za [k. 14v] złotych polskich pięśćest, n[ume]ro 500. Ma je wypłacać bez lat 5, każdy rok po złotych polskich 100. Niżej podpisani świadkowie, którzy nie umiejący pisać podpisują się znakami krzyża świętego. Będący przy tym: °Walenty Dzięgiel, °Maciej Dzięgiel, °Szymon Szpil, °Fran[ciszek] Hacuś, °Franciszek Piekarczyk zeznają, jako się umowa stała. Działo się to za wójtowania Józefa Szota, za panowania wiel[możnego] pana Dunikowskiego.

24. W imię Boga w Trójcy Jedynej. – Ja, Marcin Gryz, jestem [w] wielkiem niedostatku zdrowia i w duży starości, ale przy dobrych zmysłach i rozumie. Najprzód oddaję Bogu duszę, a ziemi ciało, a dzieciom fortunę. Mam synów trzech, córek dwie, ale już wyposażone. Mam gruntu 3-cią część Roli Gryzowski, to gront oddaję Grzegorzowi, najm[ł]odsze synowi. Ten syn będzie trzymał szynk^a. Z tego gruntu ma spłacić Józefowi [drugiemu synowi] złotych polskich 75, Antoniemu [trzeciemu synowi] 85, Krzysztofowi Wnękowi złotych polskich 30. A do gruntu żaden przypuszczonym być^b nie może, ale ma sp[ł]acić. Bo Grzegorz jest zdatni do szynku, to i gront jemu oddaję. Budynki jak są, aby przy groncie były Grzegorzowi, tylko ma dać z nich Józefowi złotych polskich 75, Antoniemu tyleż. Razem uczyni z gruntu i budynków złotych polskich 340. Koni para przy groncie, krów dwie. Zona będzie miała jałów[kę] cisawą na obiad ubogim, cieluszek mały Grzegorzowi. Żona, jeżeli co więcej pożyje, będzie sobie trzymać stajanie jedno nad [...]° i trawnika kawałek przy osiedlu. Przez rzecz[zy] nieruchome: żelaza różne, brony, wóz kuty Grzegorzowi, zad bosa Józefowi, przodek Antoniemu kuty. Inne domowe sprzęty przy gospodarstwie Grzegorzowi, tylko ma dać córkom dwóm^d po złotych polskich 32. [k. 15] Więcej nie, bo są wyposażone ze wszystkim. Co mam u ludzi z pieniędzy to sobie Grzegorz odbierze, bo się może za trunek nie wypłacić. [Grzegorz] Pogrzeb ma zastąpić tak ojcowski, jako i matczyn. Antoni, średni syn, długu od Bartłomieja Gryza odbierze sobie złotych polskich 40. Sianie wraz zebrać z matką i wymłócić. Trzecią część matka każdego ziarna weźmie. Długu wszyskiego co za trunek wiel[możnemu] panu złotych polskich 180. Mam u ludzi za wódkę złotych polskich 107. Pożyczanem sposobem jest u ludzi złotych polskich 338 [to] Grzegorz

23 ° Następują krzyżyki.

24 ^a synk

^b bydzi

^c Wyraz niezrozumiały.

^d dwiem

odbierze, a dług w[ielmożnemu] panu odda potym za dwie baryłki^c wina złotych polskich 120 za trunek. Jużem rozporządził dom swój, nie mam co więcy komu ofiarować, tylko aby się w zgodzie żyli i moją pracą się nie prawowali, bo by was Pan Bóg nie b[ł]ogostawił. Także upraszam łaskawej jurysdykcji dworskiej, jeżeliby kto nie był kontent^f z mego rozporządku, aby jurysdykcja dworska tym zatrudnić się raczyła, nie dozwoliła im kłopotu^g, tak i urząd wsiowy. Dla lepszej wiary podpisuję się krzyżami świętymi Marcin Gryz^h. Działo się na miejscu w domu 10 sierpnia 1809 roku: ^hSobestyan Janawa wójt, ^hWojciech Olexy przysiężny, ^hPiotr Szpil sąsiad, Wojciech Ruszaj sąsiad, ^hMarcin Kołodziej sąsiad. Walerian Piechowicz notator.

25. Potwierdzam tego testamentu przy ostatnim zgonie życia mego. A żona moja już przez dusze w domu leżąc, nikt nie widział jej śmierci. Pozostało krów dwie, które się wyżej namieniły komu po żonie być^a mają. Tak jedną oddaje na pogrzeb, tak żony mojej i mnie, druga na obiad boży. Także na długu mam u Ignacego Gryza złotych polskich 240. Oddaję [to] do kościoła farnego na organy, aby Grzegorz odebrał i dał niezw[ł]ocznie w niedługim czasie. 29 aprilis [29 IV] 1810 Marcin Gryz^b, ^bSobestyan Janawa wójt, ^bWojciech Olexy przysiężny, ^bWi[n]centy Jasnos przysiężny. Walerian Piechowicz notator.

26. [k. 15v] Kwitacja na złotych polskich sto pięćdziesiąt, n[ume]ro 150. Józef Gryz kwituje Grzegorza Gryza z testamentu ojca swego Marcina Gryza, jako mu się zadość stało, jako mu testamentem oddał. Na dniu dzisiejszem odebrałem z rąk Grzegorza Gryza, jako mówię złotych polskich 150, na co się podpisuję, jako mi się zadość stało tak z gruntu jako i z budynków. Działo się z wiadomością dworu, za panowania wiel[możnego] pana Wicentego Dunikowskiego, na ten czas panem wsi Iwkowy będącym, także w przytomności urzędu gromadzkiego. Józef Gryz, który spłat wziął^a, od podpisu się cofnął, nie położył krzyża, ale pieniądze wziął^a. Działo się dnia i roku 21 juny [21 VI] 1810. Jurysdykcja dworska pozwała w księgi gromadzkie wintabulować. ^bSobestyan Janawa wójt, ^bWojciech Pajor przysiężny, ^bTeodor Jasnos przysiężny, ^bWojciech Olexy przysiężny, ^bMarcin Kołodziej z gromady. Walerian Piechowicz pisarz.

27. 2 [drugi] kwit 21 juny [21 VI] 1810 na złotych ryń[skich] szesnaście, n[ume]ro 16. Ja, Jadwiga Gryzionka, a po mężu Bartłomiejowa Bojarska, kwituje Grzegorza Gryza z rozpor[z]ądku ojca. Jako nam zapisał w testamencie Marcin Gryz złotych

24 ^c barolki

^f kontentel

^g koplātu

^h Następują krzyżyki.

25 ^a byż

^b Następują krzyżyki.

26 ^a wzią

^b Następują krzyżyki.

polskich 32, tak Grzegorz dał złotych polskich 32, co testament opiewa pod roki[e]m 1809. Na co się podpisuję krzyżem świętem Jadwiga Bojarska^a. Działo się z wiadomością dworu [i] wiel[możnego] pana Dunikowskiego, dziedzica wsi Iwkowy. ^aSobestyan Janawa wójt, ^aWojciech Olexy przysiężny, ^aTeodor Jasnos przysiężny, ^aMarcin Kołodziej z gromady. Walerian Piechowicz pisarz grom[adzki].

28. [k. 16] 3 [trzeci] kwit na złotych polskich sto pięćdziesiąt, n[ume]ro 150. Ja, Antoni Gryz, kwituję Grzegorza brata swego z testamentu ojca swego Marcina Gryza, zapisany pod rokiem 1809, jakom odebrał od niego złotych polskich 150 i podpisuję się na to, jako mi się zadość stał[o] Antoni Gryz^a. Działo się za panowania wiel[możnego] pana Dunikowskiego, dziedzica wsi Iwkowy, przy urzędzie wsiowym 21 juny [21 VI] 1810. Przy tym dał złotych polskich 10 Grzegorz Gryz Antoniemu. ^aSobestyan Janawa wójt, ^aWojciech Olexy przysiężny, ^aWojciech Pajor przysiężny, ^aTeodor Jasnos przysiężny, ^aKarol Ryba przysiężny, ^aMarcin Kołodziej z gromady. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki.

29. 4 [czwarty] kwit na złotych ryń[skich] szesnaście, n[ume]ro 16. Ja, Agnieszka Gryzionka, a po mężie Wojciechowa Ruszajka, kwituję Grzegorza Gryza z rozporządku ojca swego Marcina Gryza, jako nam testamentem oddał złotych polskich 32. Do tego Grzegorz brat oddał złotych polskich 32, a testament opisany pod roki[e]m 1809. Dla lepszej wiary podpisuję się krzyżem świętem, mąż się za mnie podpisał Wojciech Ruszaj^a. Działo się z wiadomością dworu za panowania wielmoż[nego] pana Dunikowskiego, dziedzica wsi Iwkowy. 21 juny [21 VI] 1810. Dwór w księgi gromadzkie pozwala wpisać. ^aSobestyan Janawa wójt, ^aTeodor Jasnos przysiężny, ^aWojciech Pajor przysiężny, ^aMarcin Kołodziej z gromady. Walerian Piechowicz pisarz grom[adzki].

30. [k. 16v] Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus. Ja, Antoni Miś, będąc chorobą złożony czyni[ę] ostatnie rozporządzenie pomiędzy dziećmi. Mam synów 4, jest dwóch ożenionych. Jednemu Paweł, drugi Teodor, 3-ci Augustyn, ale poszedł w świat, 4 Andrzej. Córek 3, na imię Marcjanna, 2 Barbara, 3 Katarzyna. Od[d]aję najprzód gront, na którym ja życie swoje kładę, to jest Barbarze, co jest za Maciejem Bodkiem, ty[l]ko aby dała z tego grontu Katarzynie najmłodszy^a, co jest panną, złotych polskich trzysta, dico 300. Drugi Marcjan[n]ie, co jest za Janem Stachoniem wyposażona, ty[l]ko i [jej] ma dać złotych polskich sto, dico 100, bo to jest babizna^b. Andrzejowi, co jest kawalerem, to będzie miał budynek, to jest piekarnia, zaś izdebka będzie na pogrzeb. I ze stajnie, aby dał tenże Maciej złotych polskich 48 Andrzejowi. Komora i stodoła przy groncie, chyba jeźli

27 ^a Następują krzyżyki.

28 ^a Następują krzyżyki.

29 ^a Następują krzyżyki.

30 ^a najmłodszy

^b babizna/macierzysta – spadek po babce lub po matce (SW)

ojcu będzie^c na chorobę, to żadnemu nie będzie. Jałówek dwie: jedna Katarzynie, druga Andrzejowi, żeby se mogły radzić. Andrzej i Katarzyna obrabiać do Świętego Wojciecha [23 IV] i gront obsiać, i zebrać, i wraz [ze] sobą [...]d. Naczynie jakie się znajdzie to wszystko Andrzejowi. Tylko skrzyń dwie Katarzynie. Amen.

Ja, Antoni Miś, ojciec dzieci, gospodarz fortuny, jakem rozporządził tak tu niech będzie. Tylko was proszę, byście się tu nigdy nie prawowali i na się zgadzali, bo i by was Pan Bóg nie bogosławił, i abyście o duszy pamiętali. Stało się na miejscu w domu 25 marca 1808 przy ludziach wiarygodnych. Podpisują się: Antoni Miś podpisuje się krzyżem świętym^e, ^eWojciech Olexy przysiężny, ^eMarcin Skirlo sąsiad, ^eWawrzeniec Szot sąsiad. Walerian Piechowicz pisarz gro[madzki].

Synowie i córki kontentują się rozporządki[e]m ojca, kładą krzyże^e. Długu złotych polskich 24. Odda Andrzej złotych 8 Franciszkowi Repetowskiemu i Maciej Bodek od[d]a złotych polskich 16, co będzie gront posiadał. Zaś synowie, jak to Paweł, Teodor, Andrzej mają swoją ojczyznę na Roli Misiowski, która jest pod S[z]ymonem Misiem strykiem^f, który sobie sami bracia przyznali, że się im sprawiedliwie należy. Tylko wziął^g, na to brał Antoni Miś złotych polskich 48, i aby synom zadość uczynił z tego i temu co w świecie 4-ty. Szymon Miś był przy tym. Amen.

31. [k. 17] Niżej podpisana zeznaje, jako się jej zadość stało z rozporządki ojca swego Antoniego Misia, jako miała zapisem spłat z części Roli Gryzowski naznaczony pod roki[e]m 1808. Wzięła od Macieja Bodka, s[z]wagra swego złotych polskich siedmset dwadzieścia c[z]tery, n[ume]ro 724, i czyni go dziedziczem na wieczność. Ponieważ zapisano w testamencie złotych polskich 300, ale podług skali w B[...]a wynosi 724, z której summy kwituje i na co się podpisuje Katarzyna Misiowa^b 10 octobris [10 X] 1811. Także Marcjanna Stachońka, co jest za Janem Stachoniem, wzięła od tegoż Macieja Bodka złotych polskich sto, n[ume]ro 100, na co się podpisuje Marcjanna Stachońka^b. Działo się w domu ratusz[nym] przy ludziach wiarygodnych: ^bSzymon Serafin wójt, ^bTeodor Jasnos przysiężny, ^bJan Putko przysiężny. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki.

32. Na dniu 14 czerwca roku 1802 stała się ugoda lub komplancja, mająca trwać na wieczność, pomiędzy rodzeństwem o c[z]wartą część Roli Kolibabieńskiej, to jest [pomiędzy] trzema^a siostrami, pochodzące po śp. Anny Serafinki lub Figlowe[j], a też Anna miała po matce Ewie Gumulczonce. Mając ta Anna córek trzy, tak się dzielą tą c[z]wartą częścią. Tym córkom na imię Katarzyna,

30 ^c bydzie

^d Wyraz nieczytelny.

^e Następują krzyżyki.

^f stryk – stryj, brat ojca (SW)

^g wzion

31 ^a Wyraz nieczytelny.

^b Następują krzyżyki.

32 ^a trzema

Regina, Zofia. Tak się pogodziły same [ze] sobą na miejscu w swoim domu, przy ludziach niżej podpisanych w takowy sposób, iż dobrowolnie, nie po kryjomu, spłacił[a] Katarzyna siostry dwie z mężem swoim Sobestyanem Kozdrojem^b, Regnę i Zofię za złotych polskich 96, nazwę dziewięćdziesiąt sześć. Sprzedałyśmy raz na zawsze, na wieczność jako swoje własne, nie zostawując żadnej bliskości samej na siebie ani na potomstwo swoje. Tylko czynimy dziedziczką Katarzynę i dzieci jej. Ten gront ciągnący się od rzeki iwkowskiej, aż do granicy tymowskiej^c. [k. 17v] Na co się podpisujemy z mężami swojemi. Nie umiejący pisać podpisujemy się znakami krzyża świętego, swojemi własnymi rękami: ^dReyna Szotka posesorka, Michał Szot mąż^d, ^dZofia posesorka, Józef Miś^d. Działo się przy ludziach wiarygodnych i urzędowych Iwkowy: ^dWojciech Urbańczyk wójt, Józef Miś przysiężny^d, Wojci[e]ch Turek przysiężny^d, Mikołaj Szot przysiężny^d, Józef Turek sąsiad i świadek^d, ^dJan Mida sąsiad i świadek, ^dSzymon Serafin sąsiad i świadek, ^dTomasz Miś sąsiad i świadek. Błażej Serafin pisarz gromadzki.

33. Ten organ jest zrobiony w tym kościele parafialnym przez pana Stanisława Wyrwicza, s[z]tuki organistrzowskie[j] majstra z miasta Wiśnic[z]a Nowego, ze szczerym^a i całym nakładem całej gromady iwkowski oraz j[ego]m[ości] księdza Jos.[Józefa] Midowicza^b, natenczas plebana miejsca tego, przy staraniu jego, z pomocą największą Waleriana Piechowicza, natenczas pisarza całej gromady i Jos.[Józefa] Misia, w gromadzie podwójciego. Datt w Iwkowy dnia 14 września Roku P[kańskiego] 1810^c.

34. [k. 18] Zapis Jędrzeja Karwali Zagroda^a Kozińska. – Stanąwszy przed prawem wójtowskim i iwkowskim pracowici Michał Serafin z jednej strony, a z drugiej Andrzej Karwala i [z] żoną swoją Barbarą Serafinką z drugiej. Zeznając ten zwyż wyrażony Michał Serafin dobrowolnie, przez żadnego przymusu, iż sprzedał pół zagrody na Kozińcu zwana Rybieńska, od granicy czchowskiej^b, temu Andrzejowi Karwali za sumę złotych polskich sześćdziesiąt, n[ume]ro 60, raz na [za]wsze, wiecznymi czasy, nie zostawując żadnej bliskości sam na się ani na potomstwo swoje. Przedałem na wieczność jako swoją ojcowistość, na co się podpisuję. Nie umiejący pisać kładę znak krzyża świętego ręką swoją Michał Serafin^c. Działo się to [w] przytomności wójtowski i przysiężnych dnia

32 ^b Kozdroim

^c Nagłówek na verso 17 karty: Zapis Sobestyana Kozdroja Rola Kolibabińska.

^d Następują krzyżyki.

33 ^a scyrem

^b Józef Midowicz – proboszcz w Iwkowej w latach 1808–1812.

^c Data niepewna (nieczytelna).

34 ^a zagroda – mała posiadłość włościańska, sadyba, osada, obejście wieśniacze, chałupa z podwórkiem, zabudowaniami i ogrodem (SW); obok zarabka najmniejszy ułamek jednostki gospodarczej samoistnie zagospodarowanej, którą był łan; por. zagrodnik/ogrodnik – chłop bezrolny żyjący tylko z ogrodu, właściciel zagrody (SW)

^b chwowskiej

^c Następują krzyżyki.

23 marca i roku 1793: Józef Szott wójt, Józef Jasnos przysiężny, Błażej Serafin pisarz gromadzki.

35. Zapis Macieja Kociołka. – Ja, niżej na podpisie, zeznaję tym skryptem przy ludziach niżej podpisanych i stanąwszy do prawa naszego iwkowskiego z matką swoją rodzoną i z wiadomością przyjaciół i sąsiadów, jakom zeznałem przedał gruntu część ósmą Półrola Kociołkowskiego, swego własnego, po ojcu mający Franciszku Kociołku. Sprzedałem Maciejowi, także Kociołkowi, za sumę złotych polskich 284. Z tej summy zostawia sobie matka złotych polskich 30, stajonko pod chał[u]pą i [w] ogrodach, i łąki pół pod chał[u]pą, i budynek, który się zowie chał[u]pą, że się z nią przez opłatku, póki będzie żyć^a. Po wtóre mówię, że przedał Maciejowi Kociołkowi raz na zawsze, na wieki, nie zostawując żadnej bliskości sam na siebie ani na potomstwo swoje. Za wyrok wzięłem złotych polskich 8, na co się podpisuję i z matką swoją nie umiejący pisać kładzi[e]my znak krzyża świętego^b [k. 17v] Wi[n]centy Kociołek przedawca^c, Anna Koc[iolek]. Działo się dnia 4 listopada roku 1805 przy ludziach: Józef Szot wójt, Józef Miś przysiężny, Mikołaj Szot przysiężny, Wojciech Pajor przysiężny, Błażej Serafin pisarz gromadzki. In Wi[n]centy Kociołek: Jakom siostrze mówił, aby sobie kupiła, ale ona nie chciała. Macieja Kociołka kosztuje ten grunt złotych polskich 352 ze stratą.

36. [k. 18v] Zapis Felixa Szota Wymiarku. – Anno Domini 1810 die 4 martii. Ja, niżej na podpisie wyrażona, znaki[e]m krzyża świętego oznaczona, będąc zdrową na ciele i umyśle zeznaję tym skryptem^a, jako mając swoje zakupno gruntu c[z]wartą część Roli Duranowskiej i z wymiarki[e]m, czyli darowiznę od Stanisława Urbańc[z]yka, jako zapis świadczy pod roki[e]m 1792 pod dniem 10 marca^b:

1-mo [primo] Na dniu wyżej rzezonym Wawrzeńcowa Szotowa sprzedała tenże wymiarek Felixemu Szotowi, synowi swemu, na własną swoją potrzebą, to jest na dług za sumę złotych polskich tysi[ą]c ośmset, n[ume]ro 1800.

2-do [secundo] Przedała raz na zawsze oraz [ze] synami i córkami dobrowolnie, ale nie żadnego przymusu, zrzek[ł]szy się wszelkiego prawa, przy niżej podpisanych świadkach, którym podpis[yl] ani ich sukcesorom nic szkodzić nie mają. I wyrzekają się raz na zawdy, nie zostawując żadnej bliskości ^csama na się^c, ani dziatki swoje, ani sukcesorom swoim. C[z]warta część wymiarku Duranowskiego ciągnie^d się od Potoka Wytrześniego aż do granice Roli Jamrozowski i wolno mu se będzie jako chceć z tym począć.

3-tio [tertio] Z tego wymiarku będzie płacił na każdy rok po złotych ośm 8 na podatek do c[z]wartej części roli półrola dolnego, na dzień Świętego Marcina

35 ^a żić

^b Dalsza część zapiski przeniesiona nadolną część karty 17v.

^c Następują krzyżyki.

36 ^a skryptym

^b Brak zapiski w KSWI.

^c Wyrazy powtórzone dwa razy.

^d ciągniąci

[11 XI] z tą ostrożnością, [że] przez innych wyderkafów, tak ces[arskich] jako dominikalnych i kościelnych, i jakiegokolwiek są i nastąpić mają. Taż Kunegunda^c z Motaków Szotowa sprzedała, a Felixy Szot kupił. Działo się za panowania wielmożnego pana Wi[n]centego Dunikowskiego, natenczas dziedzica wsi Iwkowy, w domu ratus[z]nym.

4-to [quarto] A dla lepszego waloru w księgi gromadzkie wpisać należy: ^fKunegunda z Motaków Szotowa, ^fJan Szot [z] żoną Marianną, ^fKlemensy Szot, ^fZuzan[n]a [z] Szotów Repetowska, ^fMarianna [z] Szotów Majowska, ^fJustyanna [z] Szotów Tabaszewska, ^fTekla [z] Szotów Stanowska. Jako nie umiejących pisać podpisałem Walerian Piechowicz pisarz. Świadkowie: ^fSobestyan Janawa wójt, ^fTeodor Jasnos przysiężny, ^fWojci[e]ch Pajor przysiężny, ^fWawrzeniec Serafin sąsiad, ^fPiotr Kociołek sąsiad, ^fJan Kafucki. Jako nie umiejących pisać podpisałem Walerian Piechowicz notator.

37. [k. 19] Anno Domini 1811 7 octobris [7 X] Rola Dudzieńska. – Ja, niżej na podpisie wyrażona, znaki[e]m krzyża świętego oznaczona, będąc zdrową na ciele i umyśle, stanąwszy obecninie przed prawo nasze iwkowskie, poses[o]rka 8-me części prętu^a Roli Dudzieńskiej, Regina z Kretów Motakowa, a po matce swej Jadwidze Kretce zapis[a]na testamentem pod roki[e]m 1794^b. Na dniu wyżej rzezonym wypuszcz[z]a Karolowi Rybie w przedaź w takowy sposób. Jako to:

1-mo [primo] Taż posesorka sprzedała wiecznemi czasy, nie zostawując żadnej bliskości sama na siebie ani sukcesorów swoich ani na potomstwo swe, a to za summę złotych polskich c[z]teryista szesnaście, n[ume]ro 416, z której to summy Karola Rybę kwituję [...] ^cwszelkiego prawa cywilnego.

2-do [secundo] Temuż wspomnionemu Karolowi Rybie prawem oddaję i sprzedaję na jego osobę i na jego potomstwo, jako siostrzeńcowi swemu, ze wszystkimi przynależnościami, pastwiskami, ogrodem i lasem, i z wymiarki[e]m do tej roli należącym i wszelkimi powinnościami.

3-tio [tertio] A ten gront poczyna się od rzeki zwana Bella, którą woda płynie, aż do granice tymowskie potoka.

4 [quarto] A co wszystko wyraziwszy przy uproszonych świadkach, przy imionach i nazwiskach swoich w przytomności. To pisanie stało się, także dla lepszego waloru w księgi gromadzkie wpisać należy z dozwoleń zwierzchności gruntowej. Działo się w domu ratus[z]nym, dnia i roku jako wyżej. ^dRegina z Kretów Motakowa sprzedająca, Karol Ryba otrzymuje. Strony zwierzchności, świadkowie: ^dSzymon Serafin wójt, ^dJan Putko przysiężny, ^dWawrzeniec Szott z gromady, ^dJan Turek z gromady. Jako nie umiejących pisać podpisałem. Walerian Piechowicz pisarz grom[adzki].

36 ^c Konegonda

^f Następują krzyżyki.

37 ^a pręt (pręt ciągły, dolny, górny, robotny, najemny, zupełny) – miara długości służąca do pomiarów ziemi (SW)

^b Brak zapiski w KSWI.

^c Wyraz nieczytelny, niezrozumiały.

^d Następują krzyżyki.

38. [k. 19v] Rozporządzenie Wojciecha Ryby na Roli Dudzieński. – Ja, niżej podpisany Wojciech Ryba, posiadałem przez kilka lat 8-mą część roli zwana Dudzieńska, po żonie swej Jadwidze Krecionce. Także w Roli Rybski pół roli posiadamy. Aże w mojej starości, a na siłach już osłabiony, nie mogąc już tyle utrzymować, tak na dniu niżej wyrażonym wypuszcz[am] synowi swemu w tejże Roli Dudzieński, to jest Karolowi, aby sobie z Bogi[e]m utrzymował i obrabiał i wszelkie powinności odprawiał, to jest w dziedziczną trzymankę. Tu moim wyrażeniem, aby córkom moim, a siostrą swoim zadość uczynił, podług mego tu przy ludzi[a]ch za świadków uproszonych wyznania. Co im naznac[ę] dać, aby im dał. Maria już wzięła za swoje com nakazał i tylko Katarzynie ma dać złotych polskich c[z]terdzieści, co jest za Janem Ruszajem. Co zaś w Roli Rybski, będę utrzymował póki będę mógł. Dla lepszego waloru dopraszam się jurysdykcji dworskiej, aby to moje stwierdzenie przedsięwziąć raczyła do aprobaty swojej[ej], a w księgi gromadzkie wpisać dozwoliła. Działo się w Iwkowy 20 octobris [20 X] 1811, na co się podpisuję ^aWojciech Ryba. Jako nie umiejącego pisać podpisał Piechowicz [Walerian]. Świadkowie: ^aSzymon Serafin wójt, ^aWawrzyniec Serafin, ^aTomasz Spiel [Szpil] sąsiad, ^aTeodor Jasnos przysiężny. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki.

39. [k. 20] Rola Dudzieńska. – Komplanacja, w moc której stanąwszy w jurysdykcji sądowej, za uproszonymi świadkami, którym podpisy ani ich sukcesorom nic s[z]kodzić nie mogą, Tomasz, Jan, Krzysztof^a, Antoni, Marianna, Petronela, Regina [wszyscy] z pierwszego małżeństwa po śp. Szymonie Dudzie, właściciel iwkowski, bez testamentu, czyli ostatni[ej] woli rozporządzenia zmarłym, pozostałe dzieci. Niemniej Agata z Szotów, powtórnia Szymona Dudy zmarłego małżonka, wdowa, w zastępstwie małoletniego swego syna Walentego, równie zrodzonego [jako] powy[ż]szych sukcesorów, ojcu sp[ł]odzonego, jako naturalna opiekunka. Pozostałego majątku po ojcu swoim następujący pomiędzy sobą czynią podział:

1-mo [primo] Ja, jako myślę całego gruntu, czyli półrolka, wszyscy sukcesorowie czynią zlewec^b i w dziedziczną oddają własność Antoniemu bratu, z jedną chał[u]pą na połowie półrolka stojąca, teraz przez Antoniego zamiesz[ka]łą, oszacowaną [na] złotych polskich sto. Z tego zaś gruntu Antoni obowiązany^c będzie Walentemu, bratu swemu młodszemu, po dojszciu lat jego spłacić złotych polskich trzysta, numero 300, w takowej monecie, jaka na ów czas w kraju kupować będzie, a to bez prowizji^d z przyczyny, że ten Antoni ustępuje w dożywocie jednego stajonka matce Agacie, która pańszcz[yz]ną odrabiać, to jest c[z]tery dni pieszce w roku i wszystkie ciężary gruntowe proporcj[on]aln[i]e ponosić obowiązują się.

38 ^a Następują krzyżyki.

39 ^a Krzystow

^b zlewec – polska nazwa cesji, czyli przelanie praw na inną osobę (SW)

^c obowiozany

^d prowizy

2-do [secundo] Stajnia druga oszacowana [na] złotych polskich sto pięćdziesiąt. Także po śmierci matki Agaty do Antoniego należeć będzie i prawem własności oddana mu zostanie, niemni[e]j

3-tio [tertio] Stodoła przy groncie pozostaje się, oszacowana [na] złotych polskich sto pięćdziesiąt, z której Antoni spłaci Janowi bratu złotych polskich sto dwadzieścia^e. Stajnię zaś zabiera Tomasz brat, oszacowana [na] złotych polskich trzydzieści.

4-to [quatro] Wół jeden, oszacowany [na] złotych polskich sto, Antoniemu, wół drugi, oszacowany [na] złotych polskich sto, Walentemu. Krowa jedna oszacowana [na] złotych polskich sto czterdz[ieści] c[z]tery matce Agacie dostaje się w podziale.

5-to [quinto] Wóz bosi, brony i pług stary, oszacowane [na] złotych polskich dwadzieścia c[z]tery, przy groncie pozostać mają. Na koniecz

6-to [sexto] Siostry jako wyposażone nie predendują żadnego więcej spłatku po ojcu swoim Szymonie. [k. 20v] Powy[ż]szy między braćmi uczyniony podział akcyptują i za nieodmienny i niewzruszony uznają. Zaś aby takowa dobrowolnie i jednomyślnie pomiędzy rodzeństwem zrobiona ugoda większą moc i wiarę mieć mogła, tę za poprzednim z[a]twierdzeniem grontowy zwierzchności do ksiąg^f gromadzkich wciągnąć dozwala się. I jako nie umiejący pisać przy imionach i nazwiskach swoich znakami krzyża świętego pokładają. Działo się w Iwkowy dnia 10 czerwca roku 1811: ^gTomasz Duda, ^gKrzysztof Duda, ^gJan Duda, ^gAntoni Duda, ^gMarianna z Dudów Tuczniowa, ^gRegina z Dudów Kozdrojka, ^gPetronela z Dudów Jasnos[owa], Agata Dudzina wdowa swym i syna swego Walentego imieniem. Świadkowie: ^gSzymon Serafin wójt, Maciej Kociołek, Walerian Piechowicz. Jako nie umiejących [pisać] podpisałem. Walerian Piechowicz. Coram me^h Walentus Dobceński [...]ⁱ.

Niniejszą komplemację w całym swoim brzmieniu^j i osnowie aprobeuję, która niech będzie do ksiąg gromadzkich wpisana. Działo się w Iwko[wej] 12 czerwca 1811 roku. Wi[n]centy Dunikowski.

40. [k. 21] ^aZapis Andrzeja Jasnosą Rola Kolibabieńska^a. – Pomiędzy pracowitemi Andrzejem Jasnosem z jednej strony, a z drugiej Anną i Dorotą Serafinkami siostrami, mając[y]mi posesję [w]spólną po matce swej i na imię Ewa, po mężie Stanisławowa Jasnosowa, na Roli Kolibabieński lubo Litwieński. Taż pomieniona Ewa, mając po ojcu swoim Wojciechu Gumulce trzy części Roli Kolibabieński, ta zwyż pomieniona Ewa zapisała synowi Jędrzejowi jednemu, ale córki po śmierci matki tej Ewy udały się do jurysdykcji dworski[e]j, do prawa, pokazując, że to jest nasza babizna i macierzyzna, jako zapis świadczy pod

39 ^e dwadzieścia

^f ksiąg

^g Następują krzyżyki.

^h coram me – (łac.) w mojej obecności (SWO)

ⁱ Wyraz łaciński niezrozumiały.

^j brzemniu.

40 ^a Nagłówek zapiski znajduje się u dołu karty.

roki[e]m 1710 dnia 17 października^b. W tym pomiarkując się pogodzili się sami [ze] sobą przez komplancję w takowy sposób, że mając A[n]drzej zwyż wyrażony trzy części od matki zapisane, zwyż pomienione[j] Ewy, ustąpił siostrom swoim trzy części, a z drugiej części coby przypadło na pół spłacił, jako stargował i dał złotych polskich 18. Przy prawie zaraz wyliczył Annie i Dorocie. Na co się podpisujemy własnymi rękami swojemi. Nie umiejący pisać kłademy znak krzyża świętego. Jako ta jedna tak i druga na wieczność, jako się nam zadość stało od Andrzeja brata. Andrzej Jasnos^c, Anna Serafinka^c, Dorota Serafinka^c. Działo się to [w] przytomności wójtowski i przysiężn[y]: Józef Szott wójt, Tomasz Jasnos przysięż[n]y, Błażej Serafin przysiężny i pisarz gromadz[ki] roku 1793 dnia 21 marca.

41. [k. 21v] Rola Bodkowska. – Pomędzy pracowitemi żyjącego Józefa Bodka synami Mauryn, Felix i Franciszek Bodkowie z jednej strony, a z drugiej Jakub i Witt Bodkowie. Stała się pomiędzy nimi ugoda gruntowa w takowy sposób i wymark^a. Jako się ugodzili ciz synowie Józefa Bodka, mając posesję po ojcu Józefie u Jakuba i Wita na Roli Bodkowski, a Jakub Bodek miał posesję nabyłą pod roki[e]m 1803 od sióstr na Roli Kasprowski i tak posiadają lat kilka, jako się [w] protokule ukaże. Więc my się pogodzili. Jakub i Witt Bodkowie dopłacili synom Józefa Bodka Maurynowi, Felixemu i Franciszkowi złotych polskich 116, mówię sto szesnaście, i darowali my nabyłą posesję na Roli Kasprowski, nie mając nic do siebie na wieczność, raz na zawsze. Na co się podpisujemy synowie, bo ojciec w kalectwie^b, nie widzi świata^c. Działo się w Iwkowy dnia 26 marca 1803: ^dMauryn syn Bodek, ^dFelix syn Bodek, ^dFranciszek syn Bodek. Przy ludziach wiarygodnych: ^dWojci[e]ch Urbańczyk wójt, ^dWojci[e]ch Ryba przysiężny, ^dMikołaj Szott przysiężny. Błażej Serafin pisarz gromadzki. Tą transakcję urząd wiejski iwkowski do ksiąg gromadzki wpis[z]e 4 lutego 1813 w Iwkowy. Wi[n]centy Dunikowski wpisuje przez urząd. ^dSzymon Serafin wójt, Walerian Piechowicz pisarz gromadzki.

42. [k. 22] Rola Kasprowska. – My, synowie Józefa Bodka, tak się godzą. Mauryn i Franciszek Bodkowie bier[z]emy spłat z Roli Bodkowski, ojczyzny, od Jakuba i Wita Bodków, a zaś odbieramy pieniądze [z] ojczyzny z Roli Bodkowski Mauryn i Franciszek. A zaś Felix, brat trzeci, nie bierze pieniędzy jeno gront, który mu darował Jakub Bodek. Za to pieniędzy nie żądam. Jakub Bodek darował posesję nabyłą pod roki[e]m 1803. Darowałem Felixemu Bodkowi raz na zawsze na Roli Kasprowski, którą nabył[em] od Macieja Serafina. Na co się

40 ^b Zob. zapiska nr 532 KSWI.

^c Następują krzyżyki.

41 ^a Wyraz niepewny.

^b kalistwie

^c Fakt, że ojciec jest niewidomy jest prawdopodobnie przyczyną, iż jego podpis, tzn. graficzny znak krzyżyka, nie widnieje na karcie.

^d Następują krzyżyki.

podpisuję, jakom darowałem Felixemu Bodkowi raz na zawsze. Jakub Bodek^a. Działo się to dnia 26 marca 1803. ^aWojci[e]ch Urbańczyk wójt, ^aWojci[e]ch Ryba przysiężny, ^aMikołaj Szot przysiężny. Błażej Serafin pisarz grom[adzki].

Mauryn i Franciszek Bodkowie nie mając nic do tej części, co Jakub Bodek darował Felixemu, na co się podpisują bratu swemu. Nie mają nic do siebie na tej darowiznie, ma dziedziczyć Felix brat. Na co się podpisujemy znaki[e]m krzyża świętego Mauryn Bodek^a, Franciszek Bodek^a. Tą transakcją urzą[d] wiejski iwkowski do ksiąg^b gromadzki[ch] wpis[z]e. 4 februar [4 II] 1813. Wi[n]centy Dunikowski. Przez ten urząd wpisano. ^aSzymon Serafin wójt. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki.

43. [k. 22v] Rola Janawieńska. – Transakcja, mocą której między Teresą Kociołkową w stanie panieńskim zostającą, wieloletnią, i Dominicellą Kociołkową Dziegłową w asystenc[j]i^a męża swego Macieja, siostrami rodzonymi z jednej [a] Franciszki[e]m i Franciszką Skirlową Pysnami małżonkami z drugiej strony stanie dobrowolna, rozmyślna i wiecznie trwać mająca, a to w przytomności uproszonych przyjaciół, któ[r]ym podpisy ani ich successorom nic z[a]szkodzić nie mają, następująca umowa, czyli ugoda.

1 [primo] Teresa Kociołkowa starsza i Dominicella z Kociołków Dziegłowa młodsza^b, obydwie siostry rodzone, należąca sobie z prawa natury spadki[e]m po własnym swym ojcu Mikołaju Kociołku czwartą część gruntu i [z] wszystkimi gospodarskimi budynkami w Roli Janawieński umieszczony, swoim i successorów swoich imieniem odstępują, dają i darują na zawsze bratu swemu przyrodzonemu Franciszkowi Pysnowi i jego małżonce z[e] Skirlów Franciszce. Niemniej [darują] i ich successorom, z wolnym tegoż [z] 4-tej części gruntu, podług upodobania nabywców, rozrządzeniem [i] pobieraniem pożytków. Tak dalece [darują], iż odstępujące siostry ani ich successorowie żadnej na potym do rzeczonoego gruntu prawa własności rości[ć] sobie nie będą mogły i nie chcą, lecz zupełnej i wiecznej tegoż gruntu i z pobudynkami posiadłość nabywców najuroczyści[e]j czynią zlewek, zaś

2-do [secundo] Franciszek i Franciszka Pysnowie małżonkowie, nabywcy wspomnionego wyżej gruntu, za odstąpienie sobie tegoż obowiązują się wypłacić Dominicelli z Kociołków Dziegłowej złotych ryńskich c[z]terdzieści [w] wiedeński walucie dwoma^c ratami: to jest 1-wszą ratę złotych ryńskich 20 na Święta Wielkiej Nocy, drugą ratę na dzień Świętego Marcina [11 XI] w roku bieżącym 1813. Nadto przyjmują dług przez odstępczów u Szymona Pysno, ojca nabywców,

42 ^a Następują krzyżyki.

^b ksiąg

43 ^a asystencja – praw. obecność konieczna pewnych osób postronnych przy czynnościach urzędowych (np. prawo asystencji męża przy aktach prawnych żony) (SW)

^b młocza

^c dwioma

zaciągniony złotych ryńskich 12 kr[ajcarów]^d 32 [w] wiedeński[ej] walucie i ten zupełnie za niebyty uznają i umarzają. Jeszcze

[k. 23] 3-cie teźże Dominicelli z Kociołków i Maciejowi Dzięglom małżonkom pozwalają Franciszek i Franciszka Pysnowie z lasu, do ustąpionego sobie gruntu rzeczonoego, wyciąć bezpłatnie drzewa stojącego s[z]tuk sześćdziesiąt, które wolno im będzie zabrać i z gałęziami. Prócz[z] tego

4-te Franciszek i Franciszka Pysnowie stosując się do woli i dobrego czynu Teresy Kociołkowskiej ofiarują złotych ryńskich 15 na poprawę małego kościółka pod tytułem Najświętszy Panny Nawiedzenia, tu w Iwkowy stojącego. Przyrzekając jak najprędzy te tedy ryńskich 15 na uczczenie^e, zadość Teresy z własnego swego majątku, na poprawę kościółka użyć i obrócić. Z której to wyekspensowania takowej kwoty po skończonej reperacji, w przytomności Teresy przed urzędem gromadzkim, wyrachować się powinni. Wres[z]cie

5-to [quinto] Ciz Franciszek i Franciszka Pysnowie obowiązują się najmocniej rzeczoną Teresę Kociołkową przy sobie aż do śmierci przyzwoicie hodować i okrywać, i w rodzeńskiej z nią żyć^f miłości i przywiązaniu. A po zejściu^g jej z tego świata, zwykły i stanowi wymagający, po katolicku pogrzeb sprawić i o duszy jej pamiętać. Na koni[e]cz

6-te Aby niniejsza transakcja, czyli umowa, ważność i całą moc zawsze miała, taką strony obydwie czyniące, jako nie umiejący pisać, znakami krzyża świętego stwierdzają. Przy aprobacji i zezwoleniu wielmożnego dziedzica intabulować, czyli do ksiąg gromadzkich iwkowskich zwykłym sposobem wpisać pozwalają. Działo się w Iwkowy 30 marca 1813: ^hTeresa Kociołkowa, ^hDominicella z Kociołków Dzięglowa, ^hMaciej Dzięgiel mąż asystujący, ^hFranciszek Pysno akcyptujący, Franciszka Pysnowa akcyptująca. Świadkowie: ^hSzymon Serafin wójt, ^hJan Repetowski, ^hStanisław Pysno, ^hBartłomiej Gryz, ^hWalenty Dzięgiel. Jako nie umiejących pisać podpisałem Walerian Piechowicz pisarz gromadzki.

44. [k. 23v] Rola Dziwońkoska. – W imię Boga Ojca w Trójcy Św[iętej] Jedyne. Ja, Andrzej Fitrzyk, będący [w] wielki słałości, już bli[ż]szym tamtego świata, czynię testament dla żony swej przytomności. Matkę moją rodzoną, która jesce przy zdrowiu, oddaję żonie swej Agacie Gryzionce i dziedzicowi swemu na imię Teresa, córka. Grontu c[z]wartą część Role Dziwońkoskie, którą mam po ojcu swoim Matyasie Fitrzyku, jako matka moja która żyjąca dotychczas zeznaje, jako sobie kupił i jako protokół świadczy gromadzki. Więc oddaję gront jako wyżej i budynki, jakie się [z]najdują na tym groncie i z bydła, co tylko jest i ruchome rzeczy. Tylko ja, Andrzej Fitrzyk chorujący, przykazuję żonie [że] jeżeli

43 ^d krajcar/grajcar – (niem. *kreuzer*) srebrna moneta nazwana od wybitego na niej krzyża; do 1857 równa 1/60 złotego reńskiego, po tej dacie równa 1/100 złotego (SWO)

^e utzczenie

^f żyć

^g żyściu

^h Następują krzyżyki.

pomrę, żebyś mi matkę dochowała do śmierci i wygodę dawała. Bo jakby matka miała c[h]leba prosić, toż wolno będzie [jej] uprzedać cokolwiek jako matce, a żywić się do śmierci. Na miejscu to ci powiadam i przykazuję przy ludziach. I to powiadam, abyś dała Agacie siostrze mojej złotych polskich 4, jako matka nakazuje. Przy tym was Panu Bogu oddaję, bo trza umrzeć. ^aNa co się podpisujemy znakami krzy[ża] świętego^a ^bJadwiga Fitrzykowa matka, ^bAndrzej Fitrzyk. Działo się to dnia 15-go stycznia roku 1804: ^bWojci[e]ch Urbańczyk wójt, ^bFranciszek Dziwoniek sąsiad, ^bWojci[e]ch sąsiad Kociołek, ^bStanisław Chacusi sąsiad. Błażej Serafin pisarz gromadzki. Z wiadomością dworu tu wpisano przez Walę Piechowicza pisarza gromadzkiego.

45. [k. 24] Rola Dziwońkoska. – Dobrowolna umowa pomiędzy przyjaciółmi strony jednej Marcina Ruszaja i Agaty żony jego, [a] z drugiej też Agaty Kłabczyny i Karola Serafina zięcia stała się dobrowolna ugoda w ten niżej opisany sposób. Agata Ruszajka ze swym synem Franciszkiem Szpilem^a dopominając się spłatu z c[z]wartej części Roli Dziwonkoski po swej matce Jadwidze Kłabczyny i Macieju Kłabcie. Ale pokazali testament po zmarłym Jędrzeju Kłabcie i Jadwidze Kłabczyny matce pod roki[e]m 1804^b, że się nie należy dać Agacie Ruszajowej jak tylko złotych polskich 4. Lecz ugodziwszy się daje Agacie Kłabczynie ze swym zięciem Karolem Serafin[em] złotych ryńskich dwadzieścia, n[ume]ro 20, rewersami^c. A synowi Franciszkowi owsu ćwierci 2, jęczmienia pół ćwierci, sośniaków 15, ale gałęzie [zostają] na groncie. Zaś Agata i Marcin Ruszajowie odebrali też summę, z której kwitują tę^d Agatę, Karola i Teresę Serafinów i [z]rzek[ł]szy się wszelkiego prawa i wszelkich pretensji do siebie nie mają, czynią ich dziedzicami na wieczność. To się działo w przytomności świadków, którym podpisy nic szkodzić nie mogą. Dla lepszego waloru i trwałości strony obydwie dopraszają się wielmożnej zwierzchności, aby wielmożna zwierzchność za[a]probrowawszy w księgi gruntowe wpisać dozwoliła i podpisują się znakami krzyża świętego: ^eAgata Ruszajowa z Kłabków, ^eFran[ciszek] Spiel [Szpil] syn odstępujący, ^eMarcin Ruszaj asystujący, Karol Serafin i Teresa otrzymujący. Działo się w Iwkowy z wiadomością dworu 28 marca 1816: ^eSzymon Serafin wójt, ^eStanisław Hacus świadek, ^eMikołaj Szott przysiężny. Notator pisarz gromadzki Piechowicz.

44 ^a Ten sam tekst przekreślony linijkę wyżej.

^b Następują krzyżyki.

45 ^a Spielem

^b Zob. zapiska nr 44.

^c rewers – dowód piśmienny na otrzymaną sumę, kwit, receptis (SW)

^d też

^e Następują krzyżyki.

46. [k. 24v] Rola Popkoska. – Na dniu 15 marca roku 1806 stała się ugoda pomiędzy bracią lub sprzedaż na Roli Popkowski. Mając część roli dwunastą Stanisław i Onofry, Piotr, Wojci[e]ch Turkowie po ojcu Wojciechu Turku należąca. Więc pomienieni ciż bracia i synowie Wojciecha Turka sprzedali tę część dwunastą Błażejowi także Turkowi za sumę złotych polskich trzysta, n[ume]ro 300. Raz na zawsze [sprzedali], na wiečność, nie zostawując żadnej bliskości, chyba żeby miał komu innemu sprzedać, to my tego bli[ż]si odkupić, to sobie zostawiamy. Na co się podpisujemy jakośmy sprzedali. Nie umiejący pisać kłademy znak krzyża świętego: ^aStanisław Turek, ^aOnofry Turek, ^aPiotr Turek, ^aWojci[e]ch Turek odstępujący^b, Błażej Turek otrzymujący. Działo się to [w] Iwkowy dnia i roku jako wyży, przy urzędzie: ^aJózef Szot wójt, ^aWojci[e]ch Ryba przysiężny, ^aMikołaj Szot przysiężny. Błażej Serafin notator gromad[z-ki]. Za panowania wielmożnego pana Wi[n]centego Dunikowskiego dziedzicza wsi Iwkowy przez urząd wsiowy. ^aSzymon Serafin wójt, Wale[nty] Piechowicz notator gromadzki.

47. [k. 25] Rola Rybieńska. – Gdy z pertraktacji pozostałego majątku, czyli podług inwentarza po śp. Wojciechu Rybie włościanie iwkowskim na dniu 20 kwietnia 1818 zmarłym zdziałanego, wykazała się masa, tak w dobru nieruchomościom jako i różnych sprzętach gospodarskich z otaksowania przez w s[z]tuce biegłych w kwocie złotych ryńskich 919 kr[ajcarów] 6 [w] w[iedeńskiej] w[alu]cie]. I to co do gruntu osta[t]nią wolą testatora pod dniem 17-go kwietnia 1818^a przeciwko Najwy[ż]szemu Patentowi [...] ^b 10-go maja 1787 sukcesji chłopskiej, niemniej Najwy[ż]szem Patentem [...] ^b 16-go junii [16 VI] 1786, Najwy[ż]szem Patentem 5-go junii [5 VI] 1788, Nadwornemu Dekretowi [...] ^b 14-go julii [14 VII] 1788 i Patentowi [...] ^b octobris [? X] 1788 najmocniej zabraniającym dzielenia na drobne części gruntów chłopskich uczyniono, wzięwszy jurysdykcja na pilną rozwałę testament przez Wojciecha Rybę pod dniem i roki[e]m jako wyżej sporządzony i zachowując w tej mierze najwy[ż]sze przepisy, takowe pomiędzy współsukcessorami, czyli dziećmi z trojakiego małżeństwa przez Wojciecha Rybę testatora spłodzonemi, czyni się ustanowienie, a to w myśl deklaracji od współsukcessorów po Wojciechu Rybie pozostałych, do jurysdykcji na dniu 7-go augusta [7 VIII] 1818 protokolarnie wniesiony.

Że Wawrzeni[e]cz Ryba jako najstarszy syn, stosownie do najwy[ż]szego Patentu [...] ^b 10-go maja 1787, obydwóch części pozostałego gruntu, to jest 8-mą część w górnej półroli i 4-tą część w dolnej półroli całkowicie Rybieńska zwana, ze wszystkimi pobudynkami na 4-tej części półroli dolnej znajdującymi się, parą

46 ^a Następują krzyżyki.

^b Cztery imiona i nazwiska wypisane pionowo oraz spięte klamrą z prawej strony z jednym określeniem ‘odstępujący’.

47 ^a Zob. zapiska nr 49.

^b Oznaczenie nieczytelne, niezrozumiałe.

wołów i krową, sprzętami gospodarskimi w inwentarzu zapisanemi, [w] swoją posiadłość czyli dziedziczenie dziedziczne, jako nieodwołaną własność i na swoich następców odebrać ma i powinien z tym warunki[e]m, iż

Po 1-sze po odciążeniu ciężarów^c gruntowych z tejże 8-mej i 4-tej części do opłacania corocznie złotych ryńskich pięćdziesiąt [w] w[iedeńskiej] w[alu]cie] wynoszących. Z res[z]ty kwoty z inwentarza urzędowego, z deklaracj[i] tak gruntu jako i pobudynku wraz z[e] [z]najdującymi się sprzętami gospodarskimi złotych ryńskich 869 k[rajcarów] 6. Wykazujący tę sumę rzeczony Wawrze[ni]e]cz Ryba na dziewięć części, czyli głów sukcesyjnych dzielącą się wypłacać będzie tym sposobem ratami.

[k. 25v] Po 2-gie Marcinowi Rybie, bratu swemu średniemu wieloletniemu, przy zebraniu na własny swój użytek krescencji^d w 8-mej części górny półroli, za pozwoleniem od śp. Wojciecha Ryby ojca własnym ziarnem przez tegoż Marcina Rybę obsianej, złotych ryńskich 96 k[rajcarów] 34-ry na dzień 1-go stycznia 1819 odliczyć mu jest obowiązany. On zaś Marcin Ryba, sprzęt[ia]w]szy grunt w nadchodzącym czasie jesiennym tegorocznym, Wawrzeńcowi Rybie do 4-tej części należący oddać mu na zawsze będzie powinien.

Po 3-cie Wawrze[ni]e]cz Ryba przypadające szkody równym działem na siostry z trzeciego małżeństwa, jako to Reginę, Margorzetę, Katarzynę, Mariannę, także w równej kwocie po złotych ryńskich 96 kr[ajcarów] 34, czyli razem złotych ryńskich 386 kr[ajcarów] 16^e na dzień 15-go augusta [15 VIII] roku bieżącego po sześć od sta wyrachować się mającą do depozytu dominikalnego, jako majątek sierocieński, złożyć się od niego należy.

Po 4-te Marian[n]ie z Olchawów Rybiny, zmarłego Wojciecha Ryby małżonce, nal[e]żną jej część z prawnego następstwa, podług Ustawy Prawa Cywilnego [...] ^b 1797, jako wieloletniej równo z innymi sukcesorami, to jest złotych ryńskich 96 kr[ajcarów] 34, do własnych onej rąk Wawrze[ni]e]cz Ryba za odebraniem od niej kwitu depersoluto, na dzień 1 novembra [1 XI] r[oku] b[ieżącego] z podobnym obowiązki[e]m wypłaczenia żądanej od niego prowizji wyrachować ma niezawodnie.

Po 5-te podobnie Wawrze[ni]e]cz Ryba obejmujący całe gospodarstwo dla dwóch synów z tejże czwartej żony Marian[n]y z Olchawów Rybiny urodzonych, dwóch synów a przez Wojciecha Rybę spółdzonych, w dzieciństwie po jego śmierci pozostałych, w ró[w]nej części po złotych ryńskich 96 k[rajcarów] 34 na dzień 1-go stycznia 1820 wraz z przynależącą się prowizją sierocieńską do Depozytu Dominikalnego złożyć ma.

[k. 26] Po 6-te Wawrzeńcowi Rybie jednaka kwota złotych ryń[skich] 96 kr[ajcarów] 34, jako część spadkowa przeznacza się.

47 ^c ciężarów

^d krescencja - (łac. *crescentia*) daw. plon roślinny, ogół płodów rolnych, zbiory w gospodarstwie (SW); plony uzyskane w jednym roku w gospodarstwie rolnym (SJP)

^e Na przykładzie tych obliczeń widać, że krajcar to 1/60 złotego reńskiego.

Po 7-me zbieraną w tym roku krescencję z tejże 4-tej części gruntu także [w]spółsuccessorowie snopkami, ziemniakami, zaś na ćwierci i jarzyną – to jest każda głowa w ró[w]nej części podzielić się mają.

Po 8-me do tej zaś powy[ż]szej na dziewięć głów podzielonej substancji wszelkiej pretensji [mieć nie mogą] Karol Ryba, Katarzyna z Rybów Ruszajka i Marian[n]a z Rybów Karwalina, dzieci z drugiego małżeństwa, gdy się zupełnie swą deklaracją na dniu 7-go augusta [7 VIII] r[oku] b[ie]żąc[ego] sporządzoną^f, dobrowolnie i rozmyślnie wyrzekły, jako za życia od ojca wyposażone. Więc im nic z pozostałego po śmierci ich ojca Wojciecha Ryby nie jest wydzielono i być nie powinno.

Po 9-te niniejszy dekret, własność posiadania gruntu, tak 8-mej jako i 4-tej części, w Roli Rybieńska zwanej, położonego z[e] wyszystkimi pobudynkami i sprzętami gospodarskimi w inwentarzu wyrażonemi, Wawrzeńcowi Rybie przyznawający z testamentem przez Wojci[e]cha Rybę na dniu 17 aprilis [17 IV] 1818 zrobionym. Niemniej deklaracja współsuccessorów pod dniem 7-go augusta [7 VIII] 1818^g do jurysdykcji wniesiona w księgę gromadzką wpisane, czyli intabulowane być mają. Z jurysdykcji państwa Iwkowa dnia 14 augusta [14 VIII] 1818 roku Walenty Dobczański just[y]cjariusz i mandat[ariusz]^h. Niniejszy dekret dla Wawrzeńca Ryby i współsuccessorów jego wydany w całym swoim brzemieniu i osnowie aprobuję. LSⁱ Wi[nc]enty Dunikowski dziedzic.

48. [k. 26v] Deklaracja. –^aDziało się w jurysdykcji państwa Iwkowa dnia 7-go augu[sta] [7 VIII] roku 1818^a. Ponieważ testamentem śp. Wojciecha Ryby, pod dniem 17-go aprilis [17 IV] 1818 zrobionym, Karol Ryba najmłodszy syn, córki dwie Katarzyna Ruszajka i Marianna Karwalina z drugiego małżeństwa spłodzone dzieci miały być za życia jeszcze swego ojca Wojciecha Ryby wyposażone. Dlatego oni zwołani do jurysdykcji zostali, zapytani czyli to jest prawda? Którzy stanąwszy w kancelarii dominikalnej odpowiedzieli, iż żadnej do pozostałej substancji po śmierci ich ojca Wojciecha Ryby nie mają pretensji i kontentują się tym, co im ojciec za życia swego wydzielił. Z resztującego zaś majątku, po jego śmierci pozostałego, nie żądają udziału. I tenże Wawrzeńc[ez] i Marcin Ryby w imieniu tak swoim jako i pozostałych czterech sióstr małoletnich Reginy, Margozaty, Katarzyny i Marianny, równie Marianna z Olchawów, pozostała małżonka^b Wojciecha Ryby, wdowa z dwoma synami Michałem i Jakubem, równego działu z pozostałego i [...]c majątku dopraszają się, uważając testament przez śp. Wojciecha Rybę ojca ich pozostałe liczne rodzeństwo

^f Zob. zapiska nr 48.

^g Błędnie wpisana data 1718.

^h mandatariusz – daw. urzędnik sądowo-policyjny w Galicji (SW); urząd w Galicji utworzony w 1781 r. przez władze austriackie, a zlikwidowany w 1849 r., mandatariusz sprawował czynności administracyjne i policyjne w stosunku do chłopów osiadłych na terenie dominium (PWN)

ⁱ locus sigilli/L.S. – miejsce pieczęci albo na pieczęć (SWO)

48 ^a Informacja o dacie i miejscu umieszczona w prawym górnym rogu karty.

^b małżonka

^c Wyraz nieczytelny.

uciążający. Takową swoją deklarację w przytomności urzędu gromadzkiego miejscowego dla tym lepszej mocy i wiary, jako nie umiejący pisać położeniem własnymi rękami znak krzyża św[iętego] kładą: ^dWawrzeniec Ryba syn, ^dMarcin Ryba, ^dKarol Ryba, ^dKatarzyna z Rybów Ruszajka, ^dMarianna z Rybów Karwalina, ^dMarianna z Olchawów Rybina, pozostała wdowa z synami Michałem i Jakubem w dzieciństwie zostającami. W przytomności naszej: ^dTeodor Jasnos wójt, ^dJędrzej Spiel przysiężny, ^dLudwik Jasnos przysiężny, ^dJan Mida przysiężny. Jako nie umiejących pisać podpisałem Walerian Piechowicz podwójci i pisarz gromadzki.

49. [k. 27] Testament Wojciecha Ryby. – W imię Boga w Trójcy Ś[więtej] Jedyne. Ja, Wojciech Ryba, będąc w wielkiej słabości i sędziwych latach i jakem bli[ż]szy tamtego świata, czynię rozporządzenie pomiędzy dziećmi i żoną swoją Marianną, aby się po mojej śmierci nie kłócili. Przeto wiele mam fortunę, to chcę nią dzieci rozporządzić, bo ponieważ z woli Boga Najwyższego mam dzieci kilkoro^a, jako są niżej wypisani. Najprzód z pierwszego małżeństwa synów trzech, córek dwie: najstarszy Wawrzeniec, drugi Marcin, trzeci Karol – córki Katarzyna i Marianna to są wyposażone, dla nich nic nie oddaję. Dla syna Wawrzeńca^b także nic. Dla Marcina to mu oddaję swoją własną ojczyznę, gruntu 8-mą część Roli Rybińskiej w górnym półrołu, przy miedzy Roli Siąkałowskiej. Karol wziął za swoje. Zaś z drugiego małżeństwa mam córek pięć: najstarsza Regina, druga Margozata, trzecia Katarzyna, czwarta Marianna, piąta Jadwiga^c. Zaś z trzeciego małżeństwa mam syna na imię Michał, to mam gruntu w dolnym półrołu 4-tą część Roli tej samej Rybskiej, kt[ó]rą sobie kupi[em] i na której posiadam. To oddaję jedną część półczwartej części córce z drugiego małżeństwa, wyżej wspomnianej najstarszej Reginie, a drugą pół żonie Mariannie i synowi najmłodszemu Michałowi^d. I woły przy gruncie. Krów dwie to córkom, dla wszystkich pięciu wyżej wspomnianych. Zaś budynki, które są na gruncie, jedne pół tych budynków córkom, a drugie pół żonie i temu synowi najmłodszemu [Michałowi]. Jako jest chałupa i komora, i stajnia przez sieni, stodoły dwie w jednym stajaniu i sianie całkowite. Do gruntu zaś ruchome rzeczy: wóz cały bosy, pług jeden, co się tyczy do niego ze wszystkim, brony, sąsieków dwa, beczka jedna, łańcuchów dwa, siekier trzy, czwarta utracona. I niech was tu Pan Bóg błogosławi po mojej śmierci. O mojej duszy nie zapominajcie. To moja wola ostatnia Wojciech Ryba. Jako nie umiejący pisać podpisuję się

^d48 Następują krzyżyki.

^a49 kielkiero

^bWawrzęca

^cO Jadwidze nie ma wzmianki w zapisce 47 i 48.

^dW testamencie, inaczej niż w zapiskach 47 i 48, nie pojawia się najmłodszy syn Wojciecha Ryby, tj. Jakub. Być może był pogrobowcem.

tylko znakiem krzyża ś[więtego] °Wojciech Ryba. W Iwkowy dnia 17-go aprilis [17 IV] 1818: °Jan Szot wójt, °Józef Ryba sąsiad, °Jan Urbańczyk sąsiad, °Stanisław Grzymek pisarz gromadzki. Długu winien Mikołaj Repeto[w]ski Wojciechowi Rybie°, jako sam zeznał się, w srebrze krajcarów 40-ci. I przyznali sobie obydwie strony, tak Wojciech Ryba, jako i Mikołaj Repeto[w]ski. Podpisuję się na to przy ludziach, na to jako winien Mikołaj Repeto[w]ski°. Te pieniądze ofiarowane na pogrzeb. °Jan Szot wójt, °Józef Ryba sąsiad, Jan Urbańczyk sąsiad°, Stanisław Grzymek pisarz gromadzki.

50. [k.27v] Dekret opiekuństwa Józefowi Rybie wydany. – Ponieważ Wojciech Ryba, włościan iwkowski, na dniu 20-go aprilis [20 IV] 1818 zmarły, [ze] spółdzonymi przez siebie w trzecim małżeństwie z Margozaty z Pstrągów jako to: Reginie, Margozacie, Katarzynie i Mariannie małoletnim córkom, także w czwartym małżeństwie z Marianną z Olchawów małżonką [ze] spółdzonymi jako to: Michałowi i Jakubowi, w dzieciństwie zostawionym synom żadnego testamentem nie wyznaczył opiekuna, więc jurysdykcja sądowa państwa Iwkowa, w moc księgi Ustaw Cywilnych §-fu 190, z urzędu do obrania opiekuna rzeczonym wyżej sierotom przystąpiła tym sposobem, że podług Ustawy Cywilnej §-fu 198 dla nie znajdujących się więcej przy życiu z linii ojczystej dziada, matki ani babki pozostałym małoletnim dzieciom, jako to: Reginie, Margozacie, Katarzynie i Mariannie w trzecim małżeństwie z Margozaty z Pstrągów urodzonym, najbliższy ich krewny to jest stryj rodzony Józef Ryba, za opiekuna onym ustanawia się. Podobnie tenże Józef Ryba Mariannie z Olchawów Rybiny, 4-tej żonie Wojciecha Ryby pozostałej wdowie, a matce Michała i Jakuba synów, sprawowanie opieki obejmującej za współopiekuna dla tychże dzieci, stosownie do Ustawy Cywilnej §-fu 211, przydaje się. °Z tym zaleceniem, aby^a podług danego od siebie zaręczenia, stosownie do §-fu 205 Ustawy Cywilnej, małoletnie dzieci do pocziwości^b, bogobojności i do cnót doprowadzał, podług ich stanu na zdolnych ludzi usposabiał. W sądzie i za sądem zastępował, Mariannę z Olchawów Rybinę, matkę i opiekunkę swych synów to jest Michała i Jakuba, jako współopiekun swą uradą wspierał, zgoła we wszystkich ich rzeczach stosownie do przepisów przez ustawy podanych zachowywał się. Sieroty atoli powinni są opiekunowi wszelkie uszanowanie i posłuszeństwo, które sieroty jednak, podług §-fu 217 Ustawy Cywilnej, mają prawo uzalić się przed swemi krewnymi lub sądową zwierzchnością, gdyby opiekun nad nimi władzy swojej nadużywał i powinności przyzwoitego ich stanowi wychowania zaniedbywał. Podobnie opiekun do tej samej zwierzchności udawać się powinien, gdy władzą udzieloną nie jest w stanie wstrzymać wykroczeń małoletnich. Z pieniędzy, które by mu z depozytu dominikalnego na konieczne potrzeby sierocińskie dane były sumienny rachunek, czyli regestr wydatku zwierzchności gruntowej [będzie] składał. Co się [...]° niniejszym wyrokiem

49 ° Następują krzyżyki.

50 ^a Tekst dopisany na interlinii.

^b podciwości

^c Wyraz niezrozumiały.

ostrzega. Aprobuję niniejszy dekret opiekuństwa Wincenty Dunikowski dziedzic. Datt Iwkowa 14-go aug[usta] [14 VIII] 1818 Walenty Dobczyński justt[ycjariusz] i mand[atariusz].

51. [k. 28]^a Na dniu 23 paździ[er]nika 1818 roku, na żądanie żeniących [się] włościan państwa Iwkowa, z[e] strony dominium pozwala się onym żenienia, to jest Błażejowi Turkowi z Marianną Dzięgielówną i Tomaszowi Serafinowi z Marianną Urbańczykówną z tym ich uwiadomieniem, iż gruntów swych żon posiadać nie mogą. Co akceptując podpisują się. W przytomności naszej podpisujemy się: ^bTeodor Jasnos wójt, ^bTomasz Serafin, ^bBłażej Turek, Walerian Piechowicz.

52. [k. 28] Rola Przeńkowska. – Niżej podpisany zeznaję w przytomności świadków, w dobrym rozumie będąc, jako jestem najstarszy syn Wawrzenicz Putko, po ojcu swym Macieju Putku. I podług najwy[ż]szych monarchicznych przepisów wypadłych w roku 1[7]^a78, na mnie całkowite gospodarstwo po ojcu moim Macieju Putku śp. zmarłym spadać mające, osobliwie gront, że jest zakazany dzielić w tym powy[ż]szym roku. A tego grontu jest c[z]warta część Roli Przeńkowski, po moim ojcu Macieju Putku. Tak na dniu dzisiejszym odstępuję bratu swemu rodzonemu, średniemu Szymonowi, tej 4-tej części, że ja posiadam kawołek grontu po swej żonie, toć ojczyzny dobrowolnie odstępuję w dziedziczną dzierzawę. Szymonowi bratu swemu rodzonemu daję i daruję raz na zawsze i czynię go dziedzicem na tej c[z]wartej części. Osobliwie co na mnie spada tej 4-tej części roli, c[z]warta część, żadnego spłatu nie żądam, ale dobrowolnie odstępuję zrzekłszy^b się wszelkiego prawa i pretensyi do niego żadnych nie mam ani mieć nie będę. Co dla lepszej wiary i wagi w księgi grontowe dopraszam się, żeby wielmożna zwierzchność wpisać i intabulować dozwoliła. I na to się podpisuję znaki[e]m krzyża świętego Wawrzenicz Putko. Działo się w Iwkowy dnia 29 octobris [29 X] 1818: ^cTeodor Jasnos wójt, ^cJędrzej Spiel przysiężny, ^cLudwik Jasnos przysiężny, ^cStanisław Serafin przysiężny, Marcin Zięba z gromady, Jan Szot z gromady, Walerian Piechowicz podwójci i pisarz.

53. [k. 28v] Transakcja Rola Przeńkowska. – Ja, Mateusz Putko, stanąwszy w urzędzie wsiowym i zeznaję swoją osobą przez żadnych namowisk, ale dobrowolnie przy podpisanych świadkach, którym podpisy nic szkodzić nie mogą, jako ja otrzymuję 6-tą część Roli Przeńkowski po ojcu swym Macieju Putku, pośredni syn. Ale ja nie jest w stanie tej 6-tej części utrzymować i jest najwy[ż]szym przepisem, żeby gronta chłopskie nie były dzielone, pod roki[e]m 1[7]78. Jak ja mając inną profesję wychowku swego, idąc sobie do ludzi zarobić kawołek chleba,

51 ^a Intercyza.

^b Następują krzyżyki.

52 ^a Dziura w karcie.

^b rzekszy

^c Następują krzyżyki.

ciesielstwem zarabiając, a gruntu utrzymować nie mogę. I tej swej części odstępuję raz na zawsze Szymonowi, bratu swemu rodzonemu młodszemu^a, aby sobie z Bogi[e]m używał, a ja do niego żadnych pretensyi mieć nie mogę, bo ja z dobrej woli odstępuję. Jednak dla lepszego waloru proszę wielmożnej zwierzchności, żeby tę moją dobrą wolę raz uczynioną w księgi gromadzkie wpisać i intabulować dozwoliła. I na to się podpisuję Mateusz Putko odstępujący. Działo się w przytomności świadków i urzędu dnia 29 octobris [29 X] 1818: ^bTeodor Jasnos wójt, ^bJędrzej Spiel przysiężny, ^bStanisław Serafin przysiężny, ^bLudwik Jasnos przysiężny, ^bJan Szot z gromady, ^bMarcin Zięba z gromady, Walerian Piechowicz podwójci i pisarz gromadzki, ^bStanisław Jasnos dziesiętnik^c.

54. Nizej podpisana zeznaję w przytomności świadków, którym podpisy ani ich sukcesorom nic szkodzić nie mogą, jako mi się zadość stało od Wawrzeńca Ryby pasierba swego, to jest z masy [k. 29] zmarłego Wojciecha Ryby męża mego i dekretu wypadłego przez jurysdykcję sądową, zrobionego na dniu 7-go augusta [7 VIII] 1818. Odebrałam od wspomnianego Wawrzeńca Ryby złotych ryńskich dziewięćdziesiąt sześć krajcarów trzydzieści c[z]tery, n[ume]ro 96 kr[ajcarów] 34, z której to summy kwituję. Jakom odebrała, [z]rzekłszy się wszelkiego prawa i pretensyi żadnych sobie rościć nie będę, ale podług wyznaczonego terminu, co na moje dzieci wyznaczono tylko się tego dopominać będę. I podpisuję się znaki[e]m krzyża świętego Marianna Rybina z Olchawów. Działo się w urzędzie dnia 10 lutego 1819 roku: ^aTeodor Jasnos wójt, ^aJędrzej Spiel przysiężny, ^aMichał Urbańczyk przysiężny, ^aStanisław Serfin przysiężny, ^aStanisław Jasnos z gromady, Walerian Piechowicz pisarz gromadzki.

55. Zapis Szymona Serafina^a. – W imię Boga w Trójcy Święty Jedyne. Działo się przed urzędem gromadzkim wsi Iwkowy dni[a] 11 julii [11 VII] 1819 roku. Protokół zeznania świadków o uczciwym i sławnym rozporządzeniu, czyli testamencie przez Szymona Serafina ostatni woli i dyspozycyi. Stawiają[c] się zeznali rzetelnie, jako tenże będący przy dobrych zmysłach swoich takowe przed śmiercią swoją, w przytomności naszej, to jest dnia i roku, w majątku swoim [...]^b pozostałej żonie i wychowawcowi Szczepanowi Gnyli uczynił dyspozycję, nie mając żadnych swoich dzieci. Posiadałem [we] wsi Iwkowy 3-cią część Roli zwanej Szewczowskiej, po swym ojcu Michale Serafinie, swoją własną sukcesją około lat 40 wraz z budynkami na tym groncie stojącemi, jako to chał[u]pa, izdebka, komora pod jednym dachem, stodoła, stajnia, wozownia, 2-ga stajnia osobno, przybudówkami gospodarskimi w dobrym stanie. Dalej wołów para,

53 ^a młoczsemu

^b Następują krzyżyki.

^c dziesiętnik – przełożony nad dziesięciu domami włościan (SW); pełnił funkcję natury gospodarczo-nadzorczej, ale i policyjnej nad swoimi podwładnymi

54 ^a Następują krzyżyki.

55 ^a Nagłówek na k. 29v

^b Wyraz nieczytelny.

koni para do grontu być^c ma. Przy tym jest porządne gospodarstwo i co tylko jest przy tym gospodarstwie ruchomych rzecz[z]y, naczynia ziemnego, bydła, siana to wszystko oddaję swemu wychowawczowi Szczepanowi Gnyli, bo dla mnie tak w zdrowiu jako i [w] chorobie jest mi najszczerzy i najżyczliwszy. Dlatego taka jest moja wola. Ale nie może nic pierwej na sobie otrzymować, tylko się ma rządzić z matką a żoną moją i podług jej woli postępować. Aże po śmierci matki niech sobie z Bogi[e]m zażywa i na wymienianie corocznie za nasze dusze dawać będzie. [k. 29v]. Krewni nie należący do mnie nie mają się tu niczego dopominać, bo w [...]^b pospłacani ode mnie zostali. Do tego co mogli to wzięli pożyczniem sposobem, jako to Stanisław Serafin, brat stryjeczny. Kilka razy brał, co tylko pamiętam to będzie ryńskich 26, a zboża co wybrał tego nie mogę wiedzie[ć]. Mam też wychowanicę Katarzynę, co za Maciejem Serafinem. Oddaję jej na długi u Stanisława Murka złotych ryńskich 24, dwadzieścia śtery, i drzewa jest na kupie rzniętego sześćdziesiąt, n[ume]ro 60. U Józefowe Ruszajki należy mi [się] złotych ryńskich dziewiętnaście, 19, to oddaję do kościoła na balduch^d i chorągiew, żeby odebrać i sprawić albo co będzie pilni. Żeby wielmożna zwierzchność nakazała oddać, a wielmożny ksiądz^e pleban raczył się tym zatrudnić [i] sprawić. A propos na ostatku uproszam wielmożnej zwierzchności, żeby tę moją dobrą wolę raczyła za[a]probować i w księgi gromadzkie za mego życia wpisać dozwoliła. Po wtóre pros[z]ę, żeby też wielmożna zwierzchność żonie mojej żadnej krzywdy nie dozwalała robić ani memu wychowawcowi, bo by oni tu chcieli się dopominać, ale jest własne moje i żadna zwierzchność ^ftego odmienić nie może^f, aby się do niej [zwierzchności] uciekali, kiedy by jaką krzywdę mieli. Co dla lepszej wiary podpisujemy się znakami krzyża świętego. To jest ostatnia wola moja ^gSzymon Serafin, ^gMarian[n]a Serafinowa. Nie umiejących pisać ja podpisałem, Walerian Piechowicz. Co rzetelnie zeznajemy świadkowie i każdego czasu gotowi zaprzysiąc: ^gMaciej Serafin świadek, Marcin Zięba, ^gStanisław Grzymek z urzędu, Teodor Jasnos wójt, ^gMichał Urbańczyk przysięzny^g. Jako nie umiejących pisać podpisałem Walerian Piechowicz pisarz gromadzki. Antoni Paszkowski organista iwkowski, jako będący przy tym testamentie sprawiedliwie. ^hJan Szczepański przytomny świadek^h.

56. Zapis Kaz[i]mierza Kamionki^a. – Dnia 6 maja roku 1807 stanąwszy do prawa naszego iwkowskiego Wojciech Ruszaj [z] jednej strony, a z drugiej strony Kaz[i]mierz Kamionka i ze sąsiadami swemi. Zeznał Wojciech Ruszaj [k. 30] dobrowolnie przez żadnego przymusu, jako sprzedał część siódma, n[ume]ro 7,

55 ^b Wyraz nieczytelny.

^c bydź

^d balduch/baldach – baldachim (SW)

^e xiąd

^f Tekst dopisany na interlinii.

^g Następują krzyżyki.

^h Tekst napisany inną ręką.

56 ^a Nagłówek na k. 30.

Roli Filipowskiej Kazmierzowi Kamionce za sumę złotych polskich czterysta, n[ume]ro 400. Sprzedał raz na zawsze, na wieczność, nie zostawując żadnej bliskości sam na się ani na potomstwo swoje, tylko czynię Kamionkę dziedzicem. Ten gront ciągnie się wele miedze roli Maslowski od rzeki iwkowskiej zwana Bella, aż do granice rajbroczkie. Na co się podpisują znaki[e]m krzyża świętego Wojciech Ruszaj^b. Działo się w Iwkowej przy ludziach wiarygodnych: ^bJózef Szott wójt, ^bWojciech Olexy przysiężny, ^bJózef Miś przysiężny, ^bMikołaj Szott przysiężny, ^bWojciech Pajor przysiężny. Z pospólstwa Franciszek Kociołek, sąsiad tej roli, Andrzej Kociołek posesor tej roli. Teraz odebrał Wojciech Ruszaj bitych 12. Błażej Serafin pisarz gromadzki. Ta transakcja wpisana 1-go września 1819 roku przez Waleriana Piechowicza, natenczas pisarza gromadzkiego.

57. Dobrowolna umowa pomiędzy braćmi rodzonymi Augustynem i Franciszkiem Hacusiami. – Staje dobrowolna umowa raz na zawdy, a nigdy nieodmien[n]a w ten niżej opisany sposób. Cize bracia posiadali oba na Roli Kociołkowski 8-mą część roli i na Dziwonkowie 8-mą część po swym ojcu Janie Hacus[i]u. Siedzieli [ze] sobą wraz na Roli Kociołkowy około lat 15, ale pomiędzy nimi częste poswarki bywały. Tak na dniu 20 czerwca 1815 wzniesli do urzędu i do dworu, że im ciasno było i do tego urząd wywodzili na gront. Jednak urząd uznał, że kiedy się mają kędy podzi[a]ć, aby się jeden przestawił na Rolę Dziwońkowską. I tak się pogodzili, że Franciszek młodszy^a ustąpił na Rolę Dziwońkowską, a Augustyn dopomoże mu chałpy przestawić i przewieźć swoim kosztem. W tym roku 1815 całą i stajnię słomy, snopów 10 na posiewkę i Augustyn odstępuje drzewa 15 rodzajnego [w] dożywocie Franciszkowi, aby sobie zażywał i 8 zagonów pod kapustę na 10 lat, gdzie [...]^b. Także Franciszek sobie może wykopać małe drzewka szczepki lubo [k. 30v] śliwki, to sobie wykopie i przesadzi na Rolę Dziwońkową. Jednak się ostrzega, jak sad będzie rodził, aby jeden drugiemu nie wybierał ani też powołania między nimi nie było. Augustyn też odstępuje wszystkiego lasu w Roli Dziwońkowy, a Franciszek przez żadnego opłatku będzie tego owocu zażywał, jak będzie rodzić. Zaś to drzewo jak uschnie, to się na groncie dostanie. Na co się obie strony w przytomności świadków podpisują znakami krzyża świętego i obie strony dopraszają się wielmożnej grontowej zwierzchności, aby zwierzchność zaprobowa[aw]szy w księgi grontowe wintabulować dozwoliła. Augustyn Chacus^{cd}, Franciszek Chacus^d ugadz[aj]ący. Działo się w Iwkowy dnia 29 junii [29 VI] 1815: Szymon Serafin wójt^d, ^dTeodor Jasnos przysiężny, Mateusz Gnyla świadek, Piotr Spiel świadek. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki. Wpisano dnia 1-go marca 1820.

56 ^b Następują krzyżyki.

57 ^a młoczszy

^b Wyrazy nieczytelne.

^c Nazwisko pisane naprzemiennie jako Hacus lub Chacus.

^d Następują krzyżyki.

58. Roku 1794 dnia 20 marca. – Ja, niżej na podpisie Wojciech Skirlo zeznaję tym skryptem^a, jakom sprzedał część roli na Roli Maslowski, to jest c[z]wartą, którą miał[em]^b darowaną od Józefa Skirła, brata swego. Sprzedałem za sumę złotych polskich 20, literami dwadzieścia, Janowi Misiowi i żonie jego na wieczność, nie zostawując żadnej bliskości sam na siebie ani potomstwo swoje, nie mając żadnej pretensyi, bo się mi zadość stało. Ten gront ciągnie się od rzeki iwkowskiej zwana Bella, aż do granice wojakowskiej. Na co się podpisuję. Nie umiejący pisać kładę znak krzyża świętego ręką swoją Wojciech Skirlo^c. Działo się to w Iwkowy dnia i roku jako wyżej. Będący przy tym Błażej Serafin przysiężny i pisarz gromadzki, Walenty Dziedzic świadek^c. Wpisano dnia 12 marca 1820 roku przez Waleriana Piechowicza pisarza gromadzkiego.

59. Protokół n[umero] 41 domu. – Stanąwszy obecnie przed sąd zagajony prawa iwkowskiego Katarzyna Turkowa, zostająca żona [k. 31] po Klemensie Turku żołnierzu, dopominając się majątku po nim, co pozostał pod opieką Franciszka Turka brata. Ten odumar[ł], a nastąpił po nim Karol Zięć^a. Ten cały majątek wspomnionych Klemensa i Katarzyny Turków zostaje się przy Karolu Zięciu, jako to grontu 12 część Roli Popkowski, przy tym chał[u]pa ze wszystkimi rekwizytami, zagonów ziemniakami sadzonych 8, owsu ćwierci 5, żyta w ogrodzie sianego stajon dwoje, żyta w ziarnie ćwierci półtory, jęczmienia w ziarnie półćwierci. Z naczynia spust jeden od bednorki^b, dwa ośniki^c, świder, piłka, siekiera i motyka. To wszystko spisane zostało pod świadectwem Wojciecha Olexego, męża przysiężnego niżej podpisanego, gdy tu wspomniona Katarzyna Turkowa w młodym swym wieku, nie mając za sobą dobrego „przyjaciela^d, aby się tam mogła utrzymać w majątku męża swego, jako on idąc na wojnę zostawił ją na fundamencie zapisem swoim pod roki[e]m 1809. I pos[z]ła w służbę. Do tego czasu po służbach, żaląc się, że jej siły do wykonania służby ustają, powracając się do swego majątku pod Karolem Zięciem zostającym. Aby wspomniony Turkowy, co z urzędu gromadzkiego nakazuje się Karolowi Zięciowi, wszystko sianie wyżej wytechnięte odsiał, ziemniaki odsadził, a naczynie zaraz oddał i za tyle czasów zażywając grontu nagrodę^e znaczną uczynił. Chał[u]pę zaraz wyporządziwszy, aby pomieszkanie przyzwoite miała przez żadnej krzywdy onej czynienia. Część jakową z grontu podług jej utrzymawania

---

58 ^a skryptem

^b ktoram miał

^c Następują krzyżyki.

59 ^a Zięć – zob. zapiska nr 117.

^b bednarka – obręcz żelazna do statków gospodarskich (SW), czyli fasek, wiader, szaflików, beczulek, kłód (SL)

^c ośnik/ośniak/ośny nóż – strug, nóż ostry lub kabłąkowy z dwoma trzonkami do oburęcznego ujęcia i strugania obręczy, kopyt końskich przy podkuwaniu konia i do robót kłodziejskich (SW)

^d Tekst dopisany na interlinii.

^e nadgodę

i wychowku, aby sobie krowę uchować mogła i dla swego dziecięcia pochówek miała. Ażeby była w stanie utrzymować, całkowitej części swej zaraz posiadać, [Karol Zięć] odstąpić tego ma ze siewem. Opał w proporcji z lasu swego mieć ma. Jednak rzeczony posesor nie ma na tej części żadnej mocy nic rąbać w lesie pod karą dominikalną. Żeby zaś [Karol Zięć] był temu przeciwny urzędowemu nakazowi, wspomniona Turkowa i osierociąła ma się zgłosić do wielmożnego pana swego dziedzicznego, żeby wielmożny pan swoją władzą ugrontowaną raczył wejrzeć w to, a mieć opiekę jako nad swą poddańką i dla lepszego waloru w księgi gromadzkie wintabulować pozwolił. ^fWojciech Olexy świadek. Działo się w domu ratusznym dnia 5 maja 1816 roku: Szymon Serafin wójt^f, Teodor Jasnos przysiężny, Mikołaj Szot przysiężny, Jan Mida przysiężny. Jako nie umiejących pisać podpisałem Walerian Piechowicz pisa[r]z gromadzki przysięgły. Wpisano 27 junii [27 VI] 1820 L.S.^g Z[e] strony dominikalnej zwierzchności państwa miejszczowego ordynuje się utrzymującego tabulle, aby niniejszy instument w księgi zapisów gromady wsi Iwkowy wpisał, czyli zainstabulował. Datt w kancelarii państwa Iwkowy dnia 1 czerwca 1820. Sta[nisław] Szulczewski mand[atariusz]^h. Wpisano słowo w słowo z oryginalnego przez Waleriana Piechowicza pisarza gromadzkiego.

60. [k. 31v] Zapis Wojciecha i Teresy Jasnosów. – Stanąwszy w dom ratusz[ny] Stanisław i Zofia Jasnosowie zeznali dobrowolnie, jak sprzedali stajanie jedno, które mieli po ojcu swym Adamie Jasnosie, Wojciechowi Jasnosowi bratankowi swemu. A to stajanie leży zaraz nad karczmą [i] ciągnie^a się od potoka aż po drogę. [Sprzedali] za summę złotych polskich tysięcy, n[ume]ro 1000, w bancocetlach^b raz na zawsze, nie zostawując żadnej bliskości sami na siebie ani dziatki swe i ani swych sukcesorów, ale wiecznie mają Wojci[e]ch i Teresa Jasnosowie dziedziczyć. A to w przytomności świadków, którym podpisy ani ich sukcesorom nic szkodzić nie mogą z tym warunki[e]m, aby do aprobaty grontowe[j] zwierzchności podano było i do ksiąg gromadzkich wpisać dozwoliła. Zrzekłszy^c się wszelkiego cywilnego prawa dla lepszego waloru podpisujemy się znaki[e]m krzyża świętego: ^dStanisław Jasnos, ^dZofia Jasnosowa sprzedający, Wojciech Jasnos i Teresa Jasnosowa z Szotów kupujący. Działo się w domu ratusz[ny]m dnia 07 octobris [7 X] 1814: ^dSzymon Serafin wójt, ^dMikołaj Szott przysiężny, ^dFranciszek Motak świadek. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki.

59 ^f Następują krzyżyki.

^g *locus sigilli* – miejsce pieczęci

^h Własnoręczny podpis.

60 ^a ciągniący

^b bankocetel – banknot, bilet bankowy, pieniądz papierowy (SW); pieniądze papierowe po 5, 10, 25 reńskich

^c rzekłszy

^d Następują krzyżyki.

61. 1819 roku. – Pamięć zrobionej monstrancji do kościoła iwkowskiego za j[ego]m[oś]ci Xiędza Marcina Czajkowskiego, który przyśpies[z]ał i był najpierw [w]szą pomocą do robienia i przyozdobienia pięknymi kamieniami. Tudzież^a Walerian Piechowicz pisarzem będąc, Teodor Jasnos wójt z pomocą gromady składający na wykupienie onej, a najzacniejszą summę dała Barbara Karwalina 50 fr. [złoty]ch reńskich]. Wotum kosztuje 120 fr. [złoty]ch reńskich w] w[ieden]skiej] w[alucie]. Majstrowi, czyli złotnikowi dali od roboty, a byli z miasta Bobowy. Cały fundus[z] monstrancji w kościele iwkowskim gromady i j[ego]m[oś]ci Xiędza Czajko[w]skiego i w tym samym roku zrobili lotkę^b i trybularz^c, kosztuje 13 fr. [złoty]ch reńskich].

62. [k. 32] Zapis Wojciecha Szota. – Ja, niżej podpisany zeznaję w przytomności urzędu, przy dobrych zmysłach będący, jako się z ćwierci Roli Sołtystwa należał wyderkać kościołowi iwkowskiemu corocznie po złotych polskich 6, sześć. Teraz się nie daje. Tego nie ja zatrzymał tylko Katarzyna Józefowa Sołtyska. I była na to karta, na to że wyderkać, to ją ona wzięła tę kartę, matka Tomasza Sołtysa. Jednak upraszam, aby na moją żonę tego nie wkładać co zatrzymane, bo ja tego nie zatrzymał. I ktokolwiek potym będzie trzymał, po mojej śmierci, toć się tu należy dawać do kościoła, bo by na moim sumieniu było gdyby[m] ja nie wyznał prawdy. Upraszam urzędu wsiowego, żeby każdego czasu to zeznali o co proszę i [aby] mojej żonie krzywdy nie dozwalała wielmożna dominikalna zwierzchność robić. A w księgi gromadzkie wintabulować upraszam. Na co się podpisuję w przytomności świadków, którym podpisy nic szkodzić nie mogą, bo ja bliży śmierci niżeli życia. Szczerą prawdę zeznaję. ^aWojci[e]ch Szott zeznał, że się należy. Działo się dnia 14 marca 1822: ^aTeodor Jasnos wójt, ^aStanisław Serafin przysiężny, Jan Orłowicz przysiężny świadek, Józef Szott przytomny świadek. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki przysiężny.

63. ^aZapis Andrzeja Kociołka^a. Die 15 octobris [15 X] 1808. – Z jurysdykcji dworskiej nadano urzędowi wsiowemu iwkowskiemu strony Andrzeja i Franciszka Kociołków, na Roli Filipowski w gronie po ojcu swoim Macieju Kociołku, [który] zostawił tychże gospodarzami i dziedzicami, podziałem gruntu postanowić. Stanąwszy obecninie do urzędu naszego iwkowskiego pracowity Andrzej i Franciszek Kociołkowie o ojczyznę, [k. 32v] którą mają po ojcu Macieju Kociołku, o którą ojc[z]yznę, lubo 6-tą część Roli Filipowskiej prawowali się przez 3 lata. Aże na dniu jako wyżej 15 octobris [15 X] nadała jurysdykcja dworska, aby tak z dawnego jako i nowo postanowionego urzędu pomiędzy tymi^b

61 ^a tudzis

^b Semantyka wyrazu nieznana.

^c trybularz – ręczna kadzielnica kościelna (SW)

62 ^a Następują krzyżyki.

63 ^a Nagłówek na k. 32v.

^b tęmiż

przeciwnymi stronami zgodę wieczną uczynić. I tak się stało pomiędzy nimi. Postanowiono, aby się tymże grontem ojcowskim oba jako bracia na pół podzielili i od dnia dzisiejszego posiada Andrzej Kociołek tejże części połowę, ze wszystkimi powinnościami, bez dworskimi [i] gromadzkimi, ale pańskie^c aż do Świętego Wojciecha [23 IV] będzie robił tenże Jędrzej Kociołek. A od dnia 23 aprilis [23 IV] inne daniny aż do Świętego Wojciecha będzie dawał. Tylko szarwuch^d Andrzej zapłaci. Zaś budynki [to] piekarnia Franciszkowi, stodoła Jędrzejowi. Komora, stajnia jest przy piekarni, nie można odrywać, to przypada na pół także ten budynek. Daje Franciszek Andrzejowi drzewa rąbanego 50, a sześcioro w lesie utnie na krokwy. Drugie sianie wolno Franciszkowi na groncie zebrać. Działo się w domu ratusznym tak z dawnego, jako i terażniejszego urzędu. Jako nie umiejący pisać podpisują się krzyżem świętym: ^eSobestyan Janawa wójt, ^eWojci[e]ch Pajor przysiężny, ^eWi[n]centy Jasnos przysiężny, ^eTeodor Jasnos przysiężny, Wojci[e]ch Ryba z gromady, Józef Miś z gromady. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki.

64. [k. 33] Zapis Pawłowej Jasnoski. – Kwit na złotych ryńskich dwadzieścia c[z]tery 30 krajcarów wiedeńskiej waluty, które odebrałem z rąk Marianny, pozostającej wdowy po zmarłym mym bracie Pawle Nowaku, spłatku sukcesyjnego po zmarłym ojcu Jakubie Jasnosie, pozostałe[go] według z dnia 2 septembris [2 IX] 1809ª roku przez tegoż wyżej wspomnianego ojca, przy ludziach wiarygodnych zrobionego. Jako to z grontu 8-my części Roli Nowakoski 24 złotych polskich wiedeńskiej waluty, połowę za sprzedanego konia 24 złotych polskich, z[a] wołu bez testamentu zostawionego 13, także prowizyi 20 złotych polskich wiedeńskiej waluty, siekiera 4 złotych polskich, za łańcuch 14 złotych polskich wiedeńskiej waluty. Przy świadkach tu niżej podpisanych [odebrałem], a zaś legowana stajnia in natura. Z tego grontu wzięłem i żadnej pretensyi do tej wdowy ani jej sukcesyi ani mojej, dzieci mieć nie będą^b. Co niniejszych własnych rąk podpisem stwierdzam i dla większej wiary i waloru niniejszy kwit w księgi grontowe wciągnąć, a zaś zawiesz[zonej] do tej pretensyi ostalowa^c zezwalam. Podpisuję się krzyżem świętym: ^dStanisław Jasnos vel Pustelnik, ^dTeodor Jasnos wójt, ^dKarol Ryba przysiężny, Szymon Serafin przes[z]ły wójt, ^dPiotr Murek przytomny świadek. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki. Za bytności wielmożnego pana Paszyca wsi Iwkowy to się stało, dnia 18 octobris [18 X] 1823.

63 ^c pańszczyzna

^d szarwark – (niem. *scharwerk*) powinność gmin [do] dostarczania ludzi i sprzężaju do budowy lub naprawy dróg gminnych, mostów, kościołów parafialnych, itp.; robota publiczna na [rzecz] pana, praca z pańszczyzny wypadająca (SW); w XIX w. wprowadzono powszechnie możliwość wykupienia się od szarwarku, a zebrane pieniądze przeznaczono na utrzymanie dróg lokalnych – zniesiony w 1958 r.

^e Następują krzyżyki.

64 ^a Brak zapiski w RZG.

^b niebędą

^c ostalować/obstalować – zamawiać, obstalowywać, ustawiać, umieszczać (SW)

^d Następują krzyżyki.

65. ^aZapis Ignacego Tucznia^a. Dobrowolna transakcja. – Stała [się] dobrowolna, a w niczem nieodmienna ugoda, czyli sprzedaż pomiędzy strony jednej Marcinem i Wojciechem Jasnosami, ciże mają po ojcu swym Tomaszu Jasnosie 12 część Roli Przybyłowski, i ciż Jasnosi sprzedają Ignacemu Tuczniovi w ten niżej opisany sposób. A najprzód [k. 33v] wyżej wspomnieni^b Jasnosi sprzedają z dobrej woli wraz z matką swoją Agatą Jasnosową, do której to sprzedaży należą wszystkie dzi[e]ci zmarłego Tomasza Jasnosa: Marcin, Wojci[e]ch, Jacenty, Stanisław synowie, córki 3: Helena, Marianna, Apolonia.

2-re [po wtóre] sprzedali też 12 część, a ws[z]erz 4 zagony, raz na zawdy Ignacemu Tuczniovi i jego potomstwu za summę złotych polskich 400 w bancocetlach, nie zostawując żadnej bliskości sami na się ani swych sukcesorów. [Sprzedali] ze wszystkimi przyległościami, pastwiskami i należąciami powinnościami tyczącymi^c się tak dworu, jako i gromady. A [grunt] ciągnie się od rzeki iwkowskiej nazwana Bella, aż do granicze czchowskiej^d.

3-tio [tertio] Ta summa dzieli się na 7 części. Każdemu wypada po złotych polskich 57, zostaje i grosz, to na dziady. Jednak małoletni nie potrzebują [pieniędzy] aż do wzrostu swego 24 lat. Zostaje się na nich ta summa u kupiciela tego Ignacego Tucznia na 4-ro dzieci: Stanisława, Helenę Marian[n]ę, Apolonię Jasnosów. Zostaje złotych polskich 228, od których summy [Ignacy Tucznio] płacić będzie na każdy rok po 5 [złotych] od sta [stu] Agacie Jasnosowy, co wynosi złotych polskich 11 groszy 18 w bancocetlach. A res[z]tę pobierają Marcin, Wojci[e]ch i Jacenty, na co się podpisują w przytomności świadków, którym podpisy nic szkodzić nie mogą ani ich sukcesorom. Ta transakcja stała się z wiadomością wielmożnego pana Wi[n]centego Dunikowskiego. Proszą obie strony, aby w księgi gromadzkie wintabulowane zostało. Dla lepszego waloru podpisują się krzyżami świętymi: ^eMarcin Jasnos, ^eWojci[e]ch Jasnos, ^eJacenty Jasnos. Działo się w domu ratus[z]nym 8 aprili[s] [8 IV] 1814: ^eSzymon Serafin wójt, ^eStanisław Serafin świadek, ^eJan Serafin świadek. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki.

66. [k. 34] Zapis Tomasza Piechowicza. – W imię Boga w Trójcy Święty Jedyne. Ja, Tomasz Piechowicz, widząc się bliskim śmierci i [w] wielkim niedostatku zdrowia, mając lat około 70 robię testament, póki mnie Bóg w życiu utrzymuje, raz na zawdy, którego tu nikt skasować nie powinien. Najprzód oddaję gront synowi swemu, [któremu] na imię Walerian. Dwie części Półroła Dolniego Michurowskiego, bom ja przykupił, jako zapis świadczy pod roki[e]m 1762^a, bo w mojej starości i ciężkiej chorobie mnie wysługuje. Córce Zuzannie

65 ^a Nagłówek na k. 33v.

^b wspomnionij

^c tyczących

^d chowskiej

^e Następują krzyżyki.

66 ^a Zob. zapiska nr 68.

trza dać jałoweczkę jak będzie, bo je[j] teraz ni[e] ma i jak by jej trza było to ją wyposażyć Walerian powinien i pogrzeb zastąpić. Powtórnią żonę moją przy nim zostawiam do śmierci, chyba jakby się zgodzić nie mogła przy pasierbie to ma jedno stajanie za działem jak szeroko i budynek, komorę i jałoweczkę, a res[z]tę budynków Walerianowi. Maciej starszy [syn] dawno ożeniony i wyposażony i odstąpiłem mu jednej części z góry. To mu tylko oddaję. A z budynków dałem mu komorę, plewnię, wozownię i pomogłem się mu pobudować. Dałem mu i siania, co moja była możliwość. Nie ma się do niczego więcej dopominać. A co więc być^b może z gospodarskiego naczynia, siania, toć młodszemu^c [...]d. Długu wszystkiego złotych polskich sied[e]mdziesiąt, n[ume]ro 70, więc mają oddać synowie, Walerian 47 złotych polskich, a Maciej 23 złotych polskich, bo jak gront na trzy części tak i długi żeby oddać. I odstąpiłem starszemu synowi tymczasownie pół 3-cie[j] części na lat 3, jakby w arędę^e, to jest po 12-cie zagonów, a miejscem i po 13-cie. Toć jakby się dopominał Walerian, aby mu odstąpił bez żadnego sporu, bo jest taka moja ostatnia wola. Także przykazuje Walerianowi, aby matce krzywdy nie robił ani siostrze swojej Zuzan[n]ie. Upraszam łaskawej wielmożnej zwierzchności, aby raczyła za[a]probować i w księgi gromadzkie wintabulować. A inaczej^f nie można mieniać, bo bym i w grobie nie był spokojny. I jakby [k. 34v] się bracia kłócili, niespokojnie się rządzą w tym rozporządzeniu, toć bym ich na Sąd Boski powołał, ale spokojnie zażywać mają. I na to się podpisuję znaki[e]m krzyża świętego. I do tego jest wymiarek za Pańskim Lassem, toć tak wymiarek na 3 części jako i gront w roli. §Tomasz Piechowicz przy ludziach i uproszonych świadkach, którym podpisy nic szkodzić nie mogą. Datt 10 lutego 1802: §Wojci[e]ch Urbańczyk wójt, §Maciej Augustyn świadek, §Kajetan Zięba^h świadek, §Piotr Motak świadek, Jan Motak świadek. I na ten czas nie było pisarza gromadzkiego, bo był zainteresowany w Brzeszkowieⁱ, tak w pilnym razie napisał Walerian Piechowicz syn, ale podług nakazu ojca i wójta.

67. Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus. – My, Bartłomiej i Jadwiga Bojarowie, są my oboje w dużych latach i w ciężkiej chorobie z woli Boga złożenami. Nie dał nam Pan Bóg potomstwa ze sobą tylko jedną pasierbinę mamy przy sobie, na imię Marianna. Pos[z]ła [ona] za Antoniego Gryza, brata Jadwigi Bojarki. Ciże Gryzowie już kilka lat o nas w starości już pieczę mają, pańszczyzną^a odrabiają i ws[z]elkie polowe ciężary. I wzięliśmy spłat po tej Marian[n]ie, po jej ojcu Urbanie Jasnosie, co na mnie należało z Roli Ziębieńskiej i tu się

66 ^b byź

^c młoczsemu

^d Wyrazy nieczytelne.

^e arędę – аренда – dzierżawa

^f inacj

^g Następują krzyżyki.

^h Zięmba

ⁱ Prawdopodobnie jest to miasto Brzesko, które jeszcze na początku XX w. nazywano Brzeżek.

67 ^a panszczynę

przy nas zostało na 4-tej części Roli Bojarowski. Toć z naszej dobre[j] woli, jaki majątek mamy, najprzód 4-tą część Roli zwany Bojarowski i z budynkami na tym groncie [k. 35] stojącemi nikomu innemu nie oddajemy tylko Marian[ni]e i Antoniemu Gryzowi. Ażeby zaś Pan Bóg które [z nas] do zdrowia przypro-wadził, a o nas piec[z]y nie mieli, to nam będzie wolno pól przejąć, jeżeli sobie da[my] radę. Ale po naszej śmierci to nikomu nie będzie tylko Gryzom. Sianie i co się tylko znajdzie onym będzie, a do tego nikt inny nie ma przyczyny ani mieć nie będzie, bo jest własne nasze, po naszym ojcu Błażeju Bojarze. Jako my rozporządzili swój majątek przy podpisanych świadkach tak niech będzie, o co jak najpokorniej prosimy^b wielmożnej grontowej zwierzchności, aby tę naszą dobrą wolę w księgi grontowe wintabulować dozwoliła. Na ostatku podpisujemy się znakiem krzyża świętego: ^cBartłomiej Bojar, ^cJadwiga Bojarka z Gryzów w przytomności świadków. Datt 11 septembra [11 IX] 1818: ^cTeodor Jasnos wójt, ^cJędrzej Spiel przysiężny, ^cSobestyan Zięć świadek przytomny. Walerian Piechowicz pisarz tych zapisów przysięgły.

68. Roku Pańskiego 1762 dnia 5-go kwietnia. – Stanąwszy przed sąd iwkowski pracowity Andrzej Piechowicz sprzedaje czwartą część prętu ojczyzny swojej. Ta część leży w dolniem pręcie. Stryjowizny cząstek dwie sprzedał w tymże półpręciu, od miedze Paciorkowski leżą. Sprzedaje tenże Andrzej ze synami i z wnukami swemi Tomaszowi Piechowiczowi za złotych trzydzieści osi[e]m, n[ume]ro 38 i utraty złotych pięć, n[ume]ro 5. Czynię go dziedzicem wiecznemi czasy, nie zostawuję sobie żadnej bliskości sam na siebie i na dzieci swoje. Jako nie umiem pisać kładę znak krzyża świętego ^aAndrzej Piechowicz. Syn mój Stanisław wyrzeka [się i] kładzie znak krzyża świętego^a. Wnukowie^b moi Mateusz i Tomasz wyrzekają się i podpisujemy znakami krzyża świętego^a. Ten zapis za w[ielmożnego] j[ego]męści pana Pawła Stojowskiego przy Błażeju Szocie wójcie, przy Szymonie Baranowskim, przy Stanisławie Jasnosu, przy Mikołaju Spilu, przy Janie Humieju, przy Adamie Repetowskim. Notator K. G.^c

69. [k. 35v] Transakcja, czyli rozporządzenie Szymona Osucha w niżej opisanym sposobie. – Posiadałem w Roli Osuchowski szóstą, n[ume]ro 6, część roli po swym ojcu Marcinie Osuchu, czyli Spilu z budynkami na tym groncie stojącemi. Mam synów dwóch przy sobie. Tomasz najstarszy, ten był żołnierzem i już o gront nie stoi, bo nie może w nim robić, co i sam zeznaje. Tylko sobie do śmierci będzie tu siedział. Jednak do posługi powinien wyjść^a gospodarzowi,

67 ^b prosiemy.

^c Następują krzyżyki.

68 ^a Następują krzyżyki.

^b wnękowie

^c Prawdopodobnie Krzysztof Gruszeński, organista i pisarz występujący w zapiskach KSWI w latach 1765–1767.

69 ^a wyńść

a po śmierci najstarszego syna, do Franka [grunt] należeć będzie, bo jemu całym spuszcza. Bo ja na starość nie mogę sobie nic począć, bom jest w dużych latach, przeszło mi 70 lat, a grunt nie może podpadać spustoszeniu. Średni [syn] na wojnie Stanisław, ażeby się wrócił toć się nie może do gruntu interesować, bo jest w małym położeniu. Do tego on ma swój grunt po żonie w Roli Witowski, ale mu należy dać spłat. A gdyby się nie powrócił, toć żonie należy dać złotych ryńskich dwanaście, numero 12 [w] wiedeńskiej walucie i budynek jeden, stajnię, siania owsa korzec^b jeden, numero 1, jęczmienia 2 ćwierci, żyta ćwierć i bo więcej nie mam, trza i na śmierć. Katarzyna, najstarsza córka wyposażona, nie ma się tu czego dopominać. Zaś Mariannie należy dać krowę po śmierci mojej i co ma bielizny toć u mnie sprawiła. Jeszcze jest Karol, średni syn. Poszedł na wojnę, ale o nim nie słyhać. Żeby się powrócił gruntu rozrywać nie może, ale się ma mieścić przy Franciszku. Żeby zaś chciał spłatku, to mu należy dać złotych ryńskich 8 [w] wiedeńskiej walucie z gruntu i z budynków. Jakem rozporządził tak niech będzie, przy dobrym rozumie i świadkach. Tylko żeby o mnie pieczę na starość mieli, bo ja mu przed zaślubieniem zapisuję. A ten [Franciszek] się ma zaślubić z Magdaleną Piechowiczówną, ten ma dziedziczyć po mojej śmierci jako wyżej napisano. I tym się każdy [ma] kontentować, jakem rozporządził podług swej ostatniej woli i dobrego rozumu. Jednak sobie Tomasz wymawia jedno stajanie za działem. Do śmierci sobie i żony jego [wymawia], ale winny[m] jest długu 4 krajcary Janowy Jasnosce, toć ma Tomasz oddać, a do śmierci nie będzie mi dawał. I krowę wraz z bydłem w lesie pasać ma. Także długu do dworu 7 krajcarów z gruntu oddać należy. Wyżej napisano jest, że syn Stanisław z żoną mieliby swoją posesyją w Roli Witoski, lecz to zadawnione, tego dostaną [k. 36] lubo nie. To jednak jeżeli się powróci tu się mieścić ma. Jak zaś nie, to żona jego w oddzieleniu jednego stajania, ale tylko do śmierci jego i podług wartości płacić za niego mają. A gdyby się miał gdzie indziej mieścić to tylko spłat, jako wyżej. Prawda jest, że jest zapisano pod rokiem 1815, aby tu z konia miał 40 fr. w [wiedeńskiej walucie], ale my zeznajemy, że on sam tego konia sprzedał i na różne rozkosze obrócił i na przednówek. Ale trzeba przysadzić ciele, aby było na krowę. Trzeba jej [żonie Stanisława] wrócić. Także gdyby miała krowę wraz [z] paszą ma mieć i do posługi czasem obowiązana będzie. Dla lepszego waloru i trwałości znakiem krzyża świętego podpisuję i w księgi gromadzkie upraszam, aby wintabulowane zostało. ^cSzymon Osuch ojciec tychże^d, ^cTomasz Osuch starszy syn kontentujący się. Iwkowa dnia 13-go listopada 1823. Świadkowie: ^cTeodor Jasnos wójt, ^cTomasz Pariasz sąsiad, ^cMichał Szot, ^cStanisław Motak. Jan Szczepański uproszony pisarz.

69 ^b korzec – miara ciał sypkich równa 32 garncom, w różnych czasach i miejscach miał różną wielkość (warszawski, oświęcimski, olkuski, targowy, (o)sepný) (SW)

^c Następują krzyżyki.

^d tykże

70^a. Niżej podpisana, znaki[e]m krzyża świętego oznaczona, będąc zdrową na ciele i umyśle ani żadną namową zwiedziona zeznaję, jako nas[z] ojciec Tomasz Piechowicz umierając rozporządził swoje dzieci. Oddał gront synom a bratom moim, to jest w roku 1801 Maciejowi część jedną z góry, Walerianowi młodszemu części dwie dolnie w Półrolu Michurowskim. Mnie zostającą jako córkę zlokował przy młodszym bracie, jako testament opiewa, który się mną opiekuje, a u starszego Macieja żadnego nie mam skłonienia. Więc ja na dniu dzisiejszym swoją część co dla mnie być miała, jako ojciec jemu oddał to ja mu oddaję i zapisuję przy podpisanych świadkach, którym ani podpisy nic szkodzić nie mogą. Oddaję, jako bratu swemu rodzonemu, toćby się należała 3-cia część półrola. Daję i daruję raz na zawsze i na jego dzieci, aby sobie z Bogi[e]m zażywał, bo ja nie mam dzieci i mieć nie będę, ale z tym warunkiem, aby mnie do śmierci dochował i pogrzeb zastąpił. A starszy brat [żeby] na potym żadnej pretensyi do tej części nie miał, co ja młodszemu zdaję, bo taka wola ojca była i oto uproszał nas, aby[śmy] się tak rzadzili jako dysponował. W księgi gromadzkie proszę wintabulować, a dla lepszego waloru i trwałości podpisuję się znaki[e]m krzyża ^bZuzan[n]a Piechowiczka. Działo się przy ludziach i świadkach 12 martii [12 III] 1815: Szym[on] Serafin wójt^b, ^bTeodor Jasnos przysiężny, ^bMikołaj Szot przysiężny, ^bWojciech Olexy przysiężny i świadek.

71. [k. 36v] Pamięć świadectwa ogranicznego. – Jako my niżej podpisani, wezwani i uproszeni świadkowie do wsi Iwkowy pod summieniem zeznajemy, gotowi jurament^a złożyć, jako dobrze pamiętamy jakim sposobem w tej wsi pańs[z]c[z]yznę odbywali. Nie inacy tylko po parze bydła jechali z role i miał dzień na jedną parę tak włóczyć, jako i orać. I nie cała wieś robiła tylko były ustanowione role, 10 lubo 12 na rok, a res[z]tę czyns[z] dawały dopóty, póki się w kolej nie obes[z]ły. I to my do protokołu zadichtowali w dworze iwkowskim, na prześwietny kommisyi wielmożnego starosty Gatlensensa^b cyrkułu bocheńskiego na dniu 16 octobra [16 X] 1823. I to samo przed mężami przysięgłemi dobrowolnie zeznajemy, tak jak my i na kommisyi zeznali. Co dla lepszej wiary i dalszego bezpieczeństwa na zawdy trwać mający podpisuje[my] najpierw krzyżami świętymi i dalszy pamięci w księgi grontowe wpisać prosimy. Ja, Walenty Przybyłka z Lipnice Dolnie wsi, mający lat około 70: ^cWalenty Przybyłka, ^cMarcin Ustek, mam lat 65. Tak samo zeznaje ^cJan Kociotek z Dolnie wsi Lipnice, mam lat 74. ^cMateusz Zelek zeznał, iż sam pańs[z]c[z]yznę rozkazaował, dobrze pamiętam z Tymowy, Dominik Zajac z Czchowa^d mający lat 58. I w każdym sądzie gotowi zeznać lubo zaprzysiąc w [...]e, [że] jak szedł to jeden na dzień. Działo

70 ^a Zob. zapiska nr 66.

^b Następują krzyżyki.

71 ^a jurament – (łac. *juramentum*) przysięga (SW)

^b Nazwisko niepewne.

^c Następują krzyżyki.

^d Chowa

^e Wyraz niezrozumiały.

się w Iwkowy dnia 18 octobra [18 X] 1823, przy urzędzie iwkowskiem i świadkach: Teodor Jasnos wójt, Jan Szot przes[z]ły wójt, Józef Ryba sąsiad^f, Michał Urbańczyk przysiężny, Jan Duda świadek, Jan Urbańczyk plenipotent^g, Sobestyan Zięć plenipotent, Marcin Kapica plenipotent i świadek Mikołaj Szott. Walerian Piechowicz [pisarz] gromadzki przysięgły.

72. Dobrowolna legacja^a. – Józef i Katarzyna Woykowscy sołtysowie, wydając córkę Mariannę w zamęcie z Janem Serafinem dla której spadłą powinna piątą część gruntu w Roli Górnym Sołtystwie od kościoła leżącą, raz na zawsze wiecznością testamentem legowali, Marian[n]ie córce [k. 37] swoj[ej]. Jako jest sprawiedliwie Tomasz Woykowski, brat rodzony tejże Marianny, to samo przyznaje i potwierdza, jako się jej słus[z]nie należy. I na to się przez znak krzyża świętego, przy niżej wyrażonych świadkach, podpisuje. Tomasz Woykowski sołtys^b w Iwkowy. Dnia 28-go septembra [28 IX] 1820. Przytomni tegoż świadkowie: ^bFranciszek Zięba sąsiad, ^bWalenty Ryba przytomny, ^bStanisław Grzymek. Uproszony pisarz Jan Szczepański.

73. Transakcja. – Niżej podpisana, znakiem krzyża świętego oznaczona ani żadną inną namową [nie] zwiedziona, ale dobrowolnie zeznaje i zapisuje w przytomności świadków, którym podpisy nic szkodzić nie mogą, w tym sposobie.

1-mo [primo] Mając ja 5-tą część Roli zwanej Wybrańska^a, w sołtystwie leżącej od kościoła po swych rodzicach Józefie i Katarzynie Woykowskich, posiadaliśmy wraz z Janem Serafinem mężem swoim około lat 32.

2-do [secundo] Zaś teraz będąc w letności już nie możemy tak pracować [i] wypuszczamy synowi swemu Szczepanowi średniemu, przed zaślubieniem się z Anną Majowską, żeby sobie z Bogiem używali i na wieczność dziedziczyli.

3-tio [tertio] Którym nikt inny nie może nic szkodzić i do tego nic nie ma, bo mnie jedynie rodzice tym grontem wianowali i [z] dobrej woli odstąpili mi. I brat mój rodzony stwierdził, jako wyżej zapis pod datt 28-go septembra [28 IX] 1820, Tomasz Woykowski^b.

4-to [quatro] A ten gront ciągnie się od rzeki zwana Bella, aż do granice tymowskiej potoka. [Szczepan] do opłaty dokładać się ma sołtysów. Ten gront jest bez budynków. Dajemy mu, żeby się miał gdzie mieścić. Izdebkę i komorę wolno mu będzie wziąć z Mikowa, a na swoim postawić. Żeby zaś synowie sami tego zostali, żeby nie burzyć. To mu trza dać drzewa, aby za te budynki zostało jemu. Z dobrej woli odstępujemy jednak z tym dokładem, aby nas dzieci szanowały

71 ^f sąsiad

^g plenipotent – pełnomocnik, ten, co czyje sprawy prowadzi na mocy plenipotencji; zarządzający majątkiem i interesami właściciela wielkiej posiadłości ziemskiej; poseł upelnomocniony, mandatariusz (SW)

72 ^a legować – przekazać testamentem, zapisać (SW)

^b Następują krzyżyki.

73 ^a Wybrajska

^b Zob. zapiska nr 72.

a grontowa zwierzchność raczyła za[a]probować °Jan Serafin, °Marian[n]a Serafinowa [z] Woykowskich. 10-go octobra [10 X] 1820: °Teodor Jasnos wójt iwkowski, Walerian Piechowicz, pisarz zapisów gromadzkich, bywszy przytomny tej transakcji ręką swoją podpisuję.

74. [k. 37v] Dobrowolna ugoda pomiędzy przyjaciółmi sołtysiami strony jednej Tomasza Woykowskiego, z drugiej Marianny Szotowy w ćwierci Roli Sołtystwa. Utrzymująca tę ćwierć po ni[e]gdyś zmarłym Wojciechu Szocie, a ten Wojci[e]ch Szot miał w posiadaniu około lat 40. Pomędzy temi stronami staje takowa ugoda nigdy nieodmienna, ale wiecznie trwać mająca, a najprzód:

1-mo [primo] Tomasz Woykowski mając władzę do ćwierci Roli Sołtystwa po swoim ojcu Józefie Woykowskim, na dniu niżej wyrażonym odstępuje tej części 4-ty roli Mariannie Szotowej. A ta się ma zaślubić [ze] Szczepanem Grzymki[e]m z linii Sołtysów będący.

Jako to 2-do [secundo] rzeczonyj Marian[n]ie Szotowy odstępuję jej do śmierci, aszli pojawszy się, a jeżeli pojawszy się nie będzie potomstwa, toć po jej śmierci należeć będzie memu wnękowi Janowi Grzymkowi, [bo] w tym mam upodobanie. Odstępuję [grunt] ze wszystkimi powinnościami należącemi, jakie są i być mogą, a ciągnący się od rzeki iwkowskiej do granice wojakowskiej. Na dalej nic sobie rościć nie będę, a za odstąpienie odebrałem złotych ryńskich c[z]ternaście, a niech sobie z Bogiem zażywają.

Na ostatku 3-tio [tertio] z inne familie Sołtysów nie mogą się do tego interesować, bo oni na złych czasach wyopłaczani kilka lat, a oni [Sołtysi] mają każdy swoje. Jestem w każdym czasie odpowiedzialnym, na co się podpisuję w przytomności świadków, którym ani podpisy nic szkodzić nie mogą. Dla lepszego waloru proszę wielmożnej grontowej zwierzchności, by raczyła za[a]probować i w księgi gromadzkie wintabulować. Na to się podpisuję Tomasz Woykowski sołtys. Działo się dnia 20 maj 1823: Teodor Jasnos wójt, Stanisław Serafin przy siężny, Sobestyan Szott świadek, Walerian Piechowicz pisarz gromadzki.

75. A gdy zaślubiwszy się Szczepan Grzymek z tą Marian[n]ą Sz[o]tową, przeto ja potwierdzam tej transakcji dla Szczepana i Marian[n]y Grzymków, aby sobie [k. 38] tę ćwierć gruntu o numerze konskrypcyj^a 136 wraz dzielili. A ja się [z]rzekam wszelkiego prawa i żadnych pretensji do nich [nie mam], bom odebrał za odstąpienie od nich jako wyżej złotych ryńskich c[z]ternaście, n[umer]o 14, [w] wiedeńskiej walucie. Podpisuję się krzyżem świętym i w księgi grontowe wpisać dozwalam. ^bTomasz Woykowski sołtys odstępujący. Działo się w urzędzie i [przy] świadkach 16 septembris [16 IX] 1823: ^bTeodor Jasnos wójt, ^bFelixy Olexy świadek, ^bSzczepan Karwala świadek, ^bMikołaj Dzięgiel świadek, ^bTeodor Kociołek. Walerian Piechowicz pisarz tych zapisów.

73 ° Następują krzyżyki.

75 ^a konskrypcja – (łac. *conscriptio*) spis, wykaz, lista (SW)

^b Następują krzyżyki.

76. Testament Marianny Gryzki. – W imię Boga w Trójcy Świętej Jedynego. Ja, Marianna z ojca Osuchówna, a po mężu^a Gryzka, jestem z woli Boga najwy[ż]szego dużą chorobą złożona i bli[ż]sza śmierci jak życia, ale na umyśle zdrowa, czynię rozporządzenie. Mam syna jednego, na imię Jakub, i fortunę małą. Wielą budynki, sianie, ogółem całą fortunę jaką mam i grontu 8-mą część Roli Duśkowski to synowi swemu oddaję i ni[e]ch używa z wołą Boga najwy[ż]szego. A po mojej śmierci ni[e]ch nie zapomina o duszy mojej. Ten gron[t], 8-ma część Roli Duśkowski, leży przy miedzy Roli Humiejowski, ciągnący się od rzeki iwkowskiej aż do granice lipniczkiej i z przymiarkami, które się należą do grontu tej części 8-mej. Takem rozporządziła i na to się podpisuję, przy ludziach i świadkach uproszonych, krzyżem świętym. ^bMarianna Gryzka w Iwkowy dnia 21 lutego 1818. ^bJan Szott wójt, ^bStanisław Miś przysiężny, ^bJan Kapica przysiężny, ^bKazimierz Kamionka sąsiad. [Walerian] Piechowicz pisarz.

77. ^aZasiad[ł]szy prawo iw[kow]skie [z jednej] strony Marcina Piechowicza, z drugiej strony Mikołaja Przybyły. Ze ten Marcin Piechowicz, kupiwszy pół pręta Roli Michurowski dowiedział się o wymiarku tejże Roli Michurowski u Mikołaja Przybyły. Chcąc go dostać przykrzy się do urzędu. My, uważwszy dokumenta, których dostać przykrzy się ony nie widzieli^b zapisów, ale sami szukając kwitów poborowych. I znaleźliśmy kartkę o tych wymiarkach. [k. 38v] Była mapka^c, a ta kartka zginęła u pana wójta, o którą jurament gotów uczynić. I tak nie możemy nic inaczej osądzić tylko z ludzi starszych, że wymiarek Michurowski. I tak my osadzili, żeby się zgodził Mikołaj Przybyła z temiż Michurami i Piechowiczami o ten wymiarek. My jego inac[z]ej nie mogli osądzić. Stało się przy ludziach niżej podpisanych, najprzód przy Błażeju wójcie iwkowskim, przy Grzegorzcu Humiejcu podwójci[m], Adamie Serafinie vel Ryba, Augustynie Serafinie, Janie Szotowiczu, Matyaszu Rybie. Stało się Roku Pań[skiego] 1696 die 8 marca.

78. Ja, Franciszek Dzięgiel, jestem [w] wielkim kalistwie na oc[z]y, w dużej starości, nie mogę sobie nic poradzić. Tak odstępuję synowi swemu Marcinowi Dzięglowi gospodarstwo i gront, od miedze Spielowskiej a z drugiej Kociołkowskiej, ojc[z]yzną swoją, którą utrzymowałem około lat 50. I to sobie waruję, aby one dzieci w starości pamiętały i pogrzeb sprawiły. Córki 3 są wyposażone ze wszystkim. Nie mają się czego dopominać. 2-gi Szymon syn dawno ożeniony. Trzyma swój gront, który od daw[ie]n tak osobny, przez drugą miedzę od drugiego grontu zostaje. Syn 3-ci, Sobestyan młodszy, to mu należy dać spłat złotych ryńskich 20 wiedeńskiej waluty z grontu, co Szymon posiada. Więce[j] nie można, bo gront bardzo płony. Ten od Role Ślufińskie[j] ciągnie się od

76 ^a męzie

^b Następują krzyżyki.

77 ^a Zob. zapiska nr 480 KSWI.

^b widzeni

^c mamka

rzeki zwana Bella, aż do granicze lipnicz[kiej]. Takem rozporządził. Tym się mają kontentować, bo moja taka ostatnia wola przy dobrym rozumie czyniona. Dla lepszego waloru i trwałości w księgi gromadzkie wpisać proszę i na to się podpisuję w przytomności świadków, którym ani podpisy nic szkodzić nie mogą. ^aFranciszek Dziegiel 5 juli[i] [5 VII] 1820: Teodor Jasnos wójt, Szymon Serafin przytomny, Karol Ryba, Jan Mida. Walerian Piechowicz notator.

79. [k. 39] ^aStanąwszy obecnie przed prawem naszym iwkowskim Jan Michura [i] Józef Michura, poddani jegomości pana Ugierskiego z Laszkowy, zeznali to, iżże przedali pół role na Michurowie, z jednej strony od miedze Paciorkowy za złotych polskich dwadzieścia ośm Marcinowi Piechowiczowi, począws[z]y od rzeki iw[kow]skiej aż do granice pana Krzczowskiego. [Sprzedali] także piekarnię i komorę. Więc przy tym warują ci Michurowie, żeby też ten Marcin Piechowicz miał sprzedać komu innemu, to bli[ż]si będą odkupić potomkowie tych Michurów. Stało się to przy ludziach przytomnych: Błażej Jasnos wójt, Mikołaj Przybyła, Wojciech Gomułka, Adam Ryba, Tomasz Jasnos, Grzegorz Humiej, Łukas[z] Wrona. Ten akt napisał Kazimierz pisarz lipniczki dnia 13 juni[i] [13 VI] 1692. Przy tym wymiarek. Zapis przymiarku Michurowskiego, który należał Marcin[owi] Piechowicz[owi], przez prawo do tej Role należał Michurowskiej, to jest od Role Przybyłowskiej. Który leży między wymiarkiem z jednej strony Włodykowskim, a z drugiej Dudzieńskiego. Ten wymiarek idzie od potoka, aż do miedze wymiarku Domasowskiego. Straty złotych polskich 30. Był przy tym Błażej Urbańczyk wójt iwko[w]ski, Grzegorz Humiej, Adam Ryba, Jan Serafin, Jasnos, Kociołek, Olexy, Skirto [i] innych wiele wiarygodnych.

80. Testament Mateusza Spiela. – Ja, Mateusz Spiel, jestem [w] wielkim niedostatku zdrowia, bli[ż]szy śmierci niż życia. Mam gruntu 4-tą część w Roli Spielowski, ojczyzny własne[j]. Tak ten gront posiadałem około lat 40, po swym ojcu Mikołaju Spielu, a teraz go oddaję synowi swemu Jakubowi 2 części, a córce Wiktorii^a, ta nie jest wyposażona, 3-cią część z góry. A jeźliby sobie syn dał radę to jej spłaci, co będzie wartać. Budynki, chał[u]pę synowi, stodoła Wiktorii^a. [k. 39v] Woły Wiktorii^b przy groncie Jakubowi, a jeden na pogrzeb. A Regina za [...]^c, Marianna za Kasprem Serafinem, Barbara za Krzys[z]tofem Dudą to są wyposażone, nie mają [się] tu czego dopominać. Bo przes[z]ło na chorobę, bo ni[e] ma groszy, długą chorobą złożył. Co zaś bracia moi, jako to Piotr, Jędrzej, Marcin, Józef,

78 ^a Następują krzyżyki.

79 ^a Zapiska wpisana ręką jednego pisarza, którą tworzą dwie zapiski znajdujące się w KSWI pod nr 482 i 480. Meritum zapisek zgodne, z kolei treść nie jest identyczna z wpisami w KSWI.

80 ^a Wichtorj

^b Imię przekreślone ręką pisarza.

^c Wyraz nieczytelny.

Jan to wzięli po śp. Mikołaju ojcu naszym, co im offiarował. Nie mogą się tu do niczego interesować, jako zapis świadczy pod datt 2 listopada 1794^d. A żonie powtórni oddaję stajanie jedno, jak szeroko za padołem^e, aby sobie do śmierci miała i do podatku po złotych ryńskich 2 rewersami rocznie płacić ma. I nagle się nie mogą odłączać tylko się zgadzać wraz mają i matce krzywdy nie robić. Na co się podpisuję znakiem krzyża świętego ^fMateusz Spiel. Działo się dnia 7 octobra [7 X] 1822: ^fJan Kapica przysiężny, ^fPiotr Spiel sąsiad, ^fJakub Wolak świadek, ^fJędrzej Olexy przytomny, ^fSzymon Wolak świadek. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki.

81. Transakcja dobrowolna pomiędzy strony Stanisławem Jasnosem jednej, a Janem Szczepańskim drugiej. Staje pomiędzy nimi takie postanowienie w niniejszym sposobie:

[k. 40] 1-mo [primo] Stanisław Jasnos mając 4-tą część gruntu w Roli zwanej Głębowski, nabytą prawem successyi po swem ojcu Adamie Jasnosie, jako zapis pod roki[e]m 1783 dnia 15 januar^a [15 I] świadczy. W tej części, ani żadną namową zwiedziony, lecz dobrowolnie i do tego mnie potrzeba wyciągała, odstępuję i sprzedaję, daruję Janowi Szczepańskiemu kawałek gruntu w ogrodzie przy drodze tej, co ludzie do kościoła chodzą. Od rzeki wsiowy Belle po pagórek, jak szeroko trzymam, to jest od miedze Jana Spila do miedze Bonifacego Jasnosa. Z ogródkiem pod budynek, aby sobie postawił, bo ja mam do sprzedania. Wolę zgodnemu człowiekowi ustąpić, jak innemu. Jednak wedle tego droga do wsi wolna.

2-do [secundo] Co zaś za odstąpienie, czyli sprzedanie tego gruntu, odebrałem od Jana Szczepańskiego złotych ryńskich 40, dico czterdzieści, z której to summy kwituję. Odstąpiłem raz na zawdy jemu i potomkom jego. I nic sobie przeciw Szczepańskiego rościć ani zostawiać nie będę imieniem swem i następców naszych ani córka moja Małgorzata, bo my na swój użytek dostawili kawałek gruntu. I z tego corocznie będzie płacić do Stanisława Jasnosa po złotych ryńskich dwa wiedeńskiej waluty, n[ume]ro 2, na dzień Świętego Marcina [11 XI], na cesarski podatek bez innych danin, bo nie ma w niej z czego dawać. W dobrowolnym sposobie się ugodzili, na zawdy.

3-tio [tertio] Strona Jana Szczepańskiego tak sobie waruje, aby spokojnym w tym zostawał, bez napaści sprzedających, jako też i na[j]dalej jego potomnych. W przeciwnym razie, która niespokojna strona podpadałaby karze. [k. 40v] Co sobie w dobry przyjaźni zgodę i sąsiedzkie obchodzenie obydwie strony dotrzymać obowiązują się. Przy tym jeśliby Jan Szczepański prócz swego potomka i krewnych jego komu innemu miał odstąpić, to Jasnosi do odkupienia, jeżeli ich stać będzie. Co Szczepański pretentował będzie, jako też później wszelkie

80 ^d Brak zapiski w KSWI.

^e pa dół – zagłębienie terenu, dolina, nizina, wądoł, wąwóz (SW)

^f Następują krzyżyki.

81 ^a Zob. zapiska nr 802 KSWI.

na budynek i co być^b może poniesione expensa, jemu lub jego następcom powrócą [i] na tedy bliższemi będą. W przeciwnym zaś sposobie, żeby za darmo chcieli to być^b nie może. Przy tym jeszcze

4-to [quatro] wolno będzie Janowi Szczepańskiemu dzieciom swoim lub jakiemu przyjacielowi i komukolwiek zapisać. Prawda, że przed miesiącem umowa być^b miała o ten kawałek gruntu. Przez arendę trzymać tenże Szczepański miał, ale moja taka wola była [że] w sprzedaż odstąpiłem jemu jako wyżej. A kontrakt arendy z córką moją zniesionym został, żadnego waloru nie ma, lecz ta transakcja, którą uczynił[em] na zawdy trwać mająca. Co dla lepszy wiary i stałości przy podpisanych świadkach, którym podpisy ani ich sukcesorom nic szkodzić nie mogą, znaki[e]m krzyża świętego podpisujemy się i w księgi gromadzkie wintabulować dozwalam. I dla załatwienia niezmiennego pieczęcią gromadzką przycisnąć kazaliśmy: ^cStanisław Jasnos odstępujący, ^cZofia Jasnosowa żona, Jan Szczepański z żoną swoją Katarzyną otrzymujący. [k. 41] Działo się w urzędzie gromadzkim i [przy] świadkach, i z dozwoleń wielmożnego pana Paszyca, natenczas wsi Iwkowy panem będącego dnia 28 czerwca roku 1822: ^cTeodor Jasnos wójt, ^cJędrzej Spil przysiężny, ^cStanisław Serafin przysiężny, ^cJan Urbańczyk przytomny, ^cMichał Urbańczyk przysiężny. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki przysięgły.

82. Z[e] strony zwierzchności państwa Iwkowy zapewnia się Jana Szczepańskiego, iż karczma, która się na groncie przez niego kupionym stawiać będzie kosztem dworskim, za wypłaceniem przez tegoż Jana Szczepańskiego wartości, co kosztować będzie dworowi, do niego należeć będzie. W Iwkowy dnia 3 augustii [3 VIII] 1822. Paszyc, natenczas panem będący wsi Iwkowy.

Ten zapis lubo zapewnienie dla trwałości, czyli bezpieczeństwa urząd wsie Iwkowy w księgi gruntowe intabulował przy uproszonych świadkach, znakiem krzyża świętego podpisanych: ^aTeodor Jasnos wójt, ^aJan Urbańczyk przysiężny, ^aWojci[e]ch Gnyła świadek. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki. Wpisane zostało dnia 6 sierpnia 1825.

83. [k. 41v] Testament, czyli rozporządzenie Szymona Serafina dla Szczepana i Julianny żony Gnyłów, włościanów iwkowskich a mego chrzesnego. – Niżej na podpisie własną ręką znakiem krzyża podpisany, w obecności urzędników i świadków zaproszonych, nie wiedząc czasu ani momentu, w którym dusza moja do wieczności przenieść się może. Wolę moją ostatnią, przy zupełnych zostając zmysłach i bynajmniej ciała mego słabością nie będąc przeszkodzony, ile tylko z przyczyny wieku na siłach osłabiony, stanowię i oświadczam, chcąc aby ta wola moja ostatnia dla trwałego uszczęśliwienia mej żony i wychowanka nigdy zniszczoną nie była. A oto:

81 ^b być

^c Następują krzyżyki.

82 ^a Następują krzyżyki.

1-mo [primo] Mając ja posiadłość własną prawem dziedzictwa po ojcu moim Michale Serafinie na mnie spadłą, składającą się z trzeciej części, n[ume]ro z 3-ciej części, Roli Szewczowska zwanej w[e] wsi Iwkowy położonej, przeszło lat czterdzieści sześć, n[ume]ro 46, w spokojności używaną wraz z pobudynkami na niej znajdującymi się, pod konskrypcji n[ume]rem 138 sytuowanymi. Jako to budynek mieszkalny z izby, piekarni i komory składający się, stodołę, stajnię z wozownią, drugą stajnię na sprzęty gospodarskie schowaniem opatrzoną. Do tego konie, bydło różnego gatunku i rodzaju, sprzęty domowe i gospodarskie, zboże w ziarnie lub w polu i co tylko po śmierci być^a w czymkolwiek (nie ekscypujący^b pieniędzy w gotowiznie) wyjawić się może i co w czasie spisania inwentarza wykaże się. [k. 42] Ten cały mój majątek dopiero wzwyż namieniony będąc bezdzietnym oddaję i zapisuję prawem własności, na wieczne czasy darem darując, wychowawcy memu Szczepanowi Gnyli już wieloletnemu wraz z jego sukcesorami, widząc go do siebie wielce od dzieciństwa przychylnego i zawsze mnie szczerze w słabości ratującego. [Zapisuję] z tą jedynie kondycją, aby z żoną pozostałą póki żyć będzie, przy zachowaniu dla niej należnego uszanowania, wspólnie rządzeni się i wszystkiego razem używali, a po wygaśnięciu nas obojgu życiu, objawszy całkowity majątek o duszy naszej nie zapomniał. Oprócz tego

2-do [secundo] Mam na długach, to jest u Stanisława Murka, złotych ryńskich dwadzieścia cztery, n[ume]ro 24 fr. w wiedeńskiej walucie. Tę darowiznę zapisuję wychowawcy mej wyposażonej Katarzynie, Macieja Serafina żonie i odtąd jako jej własność uważana być^a ma. Zaś

3-tio [tertio] U Ignacego Tucznia sześćdziesiąt, n[ume]ro 60 fr. [złotych reńskich w] wiedeńskiej walucie i u Marcjanny Ruszajki złotych ryńskich dziewiętnaście, n[ume]ro 19 fr. wiedeńskiej waluty. Te obydwie summy leguję na chwałę Bożą kościołowi tutejszemu iwkowskiemu parafialnemu na sprawienie baldachimu i chorągwi, obligując w tej mierze wielmożnego jegomości księdza plebana miejscowego [do] odebrania do siebie tych dwóch kwot i przyprowadzenia do jak najpręższego stanu rzeczonych rekwizytów.

[k. 42v] 4-to [quarto] Na ostatek oznajmiono, że żaden z krewnych moich do majątku po mnie pozostałego interesować się nie będzie miał, gdyż już wszyscy są powypłacani i mimo tego co mogli to profitowali sposobem pożyczki ze mnie. Dlatego im nic tym testamentem nie odkazuję. Takim więc sposobem żonę i wychowawców moich rozporządziwszy i cały mój majątek teraz za życia rozdawszy, nie pozostaje mi więcej jak tylko pożegnać wszystkich przyjaciół moich prosząc ich o przebaczenie oraz dla żony mojej udzielenie pomocy żądać się mogący. A teraz wszystko co mi należało ukończywszy, zostawiam ich przychylności i możności zatrudnienie się pogrzebem ciała podług obrządku katolickiego. Którą to wolę moją ostatnią, przez położenie przy imieniu i przyzwiisku znakiem krzyża świętego podpisując, zatwierdzam i do ksiąg gruntowych

83 ^a być

^b ekscypować – odrzucać, wylączyć (SW)

w razie potrzeby intabulować pozwalam. Bo już w roku 1819 pod dniem 11 julii^c [11 VII] rozporządziłem, że byłem [w] wielkiej chorobie, ale mnie Bóg do zdrowia przywrócił. Dlatego teraz mało odmieniam i owszem stwierdzam, którego [testamentu] nikt odmieniać ani kasować [nie] może. Działo się na groncie wsi Iwkowy dnia 1 sierpnia 1825. Ta jest ostatnia wola moja ^dSzymon Serafin testator, ^dMarianna żona z Augustynów. Jako przytomni świadkowie tej ostatniej dyspozycji podpisujemy się: ^dTeodor Jasnos wójt, ^dMarcin Kupiec przysiężny, ^dMichał Urbańczyk przysiężny, ^dJan Urbańczyk przysiężny, ^dKazimierz Stachoń przysiężny, ^dJózef Filipiak świadek. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki nie umiejących pisać podpisałem. Jako przytomny tego testamentu potwierdzam świadectwem i własną swoją ręką podpisuję Stanisław Grzymek.

84. [k. 43] Testament. – Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus. Ja, Wojciech Repetowski, będąc chorobą dużą złożony i już trza umierać, czynię rozporządzenie pomiędzy dziećmi, aby się po mojej śmierci nie kłóciły. Mam córek 3: Marcyna^a wyposażona za Marcinem Rybą, Małgorzeta i Marianna te pannami, a gdyby się który trafił to jedna będzie na tym groncie, a jeżeli nie, to choć która może trzymać, a jedna drugą spłaci po złotych trzydzieści. Chałupa dziewczętom przy groncie. Tak samo z tej chałupy spłat po złotych polskich 40 da owa, która gront dziedziczyć będzie. Stodoła Walentemu synowi, jeżeli wróci z wojny. Jak nie [wróci], to będzie przy groncie. Stajnia Małgorzacie, ma dać z nie[j] Reginie fr. [złoty reński] 10. Ale jednak Małgorzacie ten gront oddaję. Ona będzie spłacać jako wyżej po fr. [złoty reński] 30 3-ma siostrom. Krów dwie: jedna na pogrzeb, druga przy groncie. Jałówka mała Mariannie, sianie przy groncie. Jakiem rozporządził tak niech będzie, na co się podpisuję znakiem krzyża świętego ^bWojciech Repetowski. Działo się 14 februar [14 II] 1814. ^bTeodor Jasnos przysiężny świadek, Walerian Piechowicz pisarz gromadzki. Przy tym jakby trza było Marcjannie i Marcinowi Rybom wolno se im chałupę wziąć bez spłatu, a stajnia będzie przy groncie Małgorzacie. Dzieci się podpisują, jako się kontentują rozporządkiem ojca swego: Marcjanna Rybina, Marcin Ryba, Małgorzeta córka.

85. Dekret Roli Misiowy redukcji^a dziedzictwa dla małoletni[e] Agnies[z]ki Misiowy. – Zwierzchność sądowa państwa Iwkowy pozostałą substancję po zmarłym w[e] wsi Iwkowy [k. 43v] dnia 16 stycznia r[oku] b[ieżące] Wi[n]centym Misiu, poddanym iwkowskim, małoletni córce jego Agnieszce^b Misiowy, jako pojedyncz[e] sukcesorce z dobrodziejstwem prawa i inwentarza, mocą

83 ^c Zob. zapiska nr 54.

^d Następują krzyżyki.

84 ^a Poniżej zapis Marcyanne = Marcjanna co sugeruje, że to jest właściwe imię.

^b Następują krzyżyki.

85 ^a redukcij

^b Agnisce

niniejszego dekretu przywłaszcza i przyznaje. Tęż małoletnią czyni dziedziczką gruntu 6-tej części Roli Misiowski we wsi Iwkowy, pod n[ume]ro konskrypcji 32 leżącego, z obowiązki[e]m wypłaczenia w równych częściach spłaty z teje roli i pozostałej ruchomizny rodzeństwu zmarłego Wincentego Misia, to jest Sobestyanowi i Janowi Misiom, niemniej Reginie siostrze, jako majątek ten obciążającego, jakowy przez rektyfikację^c wynaleziony będzie, tudzież^d zunifikowanie^e części obowiązkowej, jakowa się jej matce Zofii Misiowej podług prawa przynależy. Datt w Iwkowy dnia 31 lipca 1819. Michał Zdzieński inter justt[y]cjariusz]. Wpisano dnia 23 septembra [23 IX] 1825 przez Waleriana Piechowicza.

86. Testament Jana Serafina. – Ja, Jan Serafin, jestem w dużem niedostatku zdrowia. Czynię testament pomiędzy dziećmi i żoną swoją, aby się po mojej śmierci nie piekoliły^a. I mam gruntu 4-tą część Roli Mikowski, a w Sołtystwie 5-tą część. To w Roli Mikowski oddaję Jędrzejowi, starszemu synowi, pół gruntu, a Józefowi drugą pół, ale żeby się Jędrzej obszedł przez gruntu, aby go Józef spłacił. A Szczepanowi na Sołtysię oddaję. Mateusz w świecie, jeżeliby się wrócił toć mu trza dać spłat złotych ryńskich trzydzieści. Budyńki, chał[u]pa Józefowi przy groncie, izdebka Szczepanowi z komorą, ale trza^b mu budynek nowy, toć tu będzie na groncie póki matka żyć będzie. Stodół dwie, jedna Jędrzejowi a druga Józefowi i stajnia Jędrzejowi. A co jest siania, bydła i ruchomizny oddaję żonie, aby sobie w tym rządziła do śmierci [k. 44] z młodszym^c synem Józefem, a on z matką będzie gospodarował. Po tym matka ruchomemi rzeczami rozporządzi. A co jest długu to z Roli Mikowski trza oddać, co się komu należy. [Na] Sołtysi części nic długu ni[e] ma oddawać. A pogrzeb z gospodarstwa zastąpić mogą. I siania Szczepanowi matka co da i pół woza kutego – przodek. Ten testament rozporządziłem przy dobrych zmysłach, dobrym rozumie, świadkach uproszonych, podług mojej ostatnie[j] woli. Żeby się nie ważył nikt odmieniać pod grzechem śmiertelnym ani się nie mogą prawować tylko w księgi gromadzkie wpisać proszę. I na to się podpisuję krzyżem świętym ^dJan Serafin testator, ^dMarianna Serafin. Działo się w Iwkowy 25 aprilis [25 IV] 1825: Teodor Jasnos wójt, Piotr Zięba sąsiad, Józef Szot, Maciej Serafin świadek, Kasper Bachmański^e, Tomas[z] Sołtys, Stanisł[aw] Grzymek świadek. Walerian Piechowicz pisarz tu tych zapisów.

85 ^crektyfikacja – wyjaśnienie, sprostowanie, poprawienie, naprawianie, sprawdzanie, rewizja (SW)

^dtudzis

^ezunifikować – tu w znaczeniu „połączyć w jednolitą całość”.

86 ^apiekolić – od pieklić się – złościć się, awanturować, robić piekło

^bcza

^cmłoczsym

^dNastępują krzyżyki.

^eBachmayski

87^a. Z Roli Wronowski Jan Pajor zapłacił w dworze iwkowskim długu winnego, zaciągniętego na opłacony widerkał winny przez Ludwika i Walentego Szołów złotych polskich trzydzieści trzy gro[szy] dziesięć, n[ume]ro 33 gr[oszy] 10. A to zapłacony ten dług przez W[incentego] Dunikowskiego kasie cyrkularny bocheński dnia 17 novembris [17 XI] 1807 ad [pod] n[ume]ro 94. Datt 19 novembris [19 XI] 1807 anno Porąbka. Win[centy] Dunikowski^b.

Mikha Sierozij
17. Nov. 1807

und Haysen Saterwe aus Jukowa durch ein
Jukowen Saterwe Jukowen Saterwe
aus Jukowen Saterwe Saterwe vom 17. Nov. 1807
H. Saterwe an die Jukowen Saterwe Saterwe
aus Jukowen Saterwe Saterwe Saterwe
Jukowen Saterwe Saterwe Saterwe Saterwe
Saterwe Saterwe Saterwe Saterwe Saterwe
Saterwe Saterwe Saterwe Saterwe Saterwe
Saterwe Saterwe Saterwe Saterwe Saterwe
Saterwe Saterwe Saterwe Saterwe Saterwe

88. [k. 44v] Testament Jędrzeja Karwali o sławnym i uczciwym^a rozporządzeniu Jędrzeja Karwali. Będąc ja [w] wielkiej słabości, w sędziwych latach, bli[ż]szym śmierci jako zdrowia, robię rozporządzenie pomiędzy dziećmi. Lubo wszystkie wyposażone i dorosłe, jednak każdy będzie wiedział, co będzie miał. Posiadałem 4-tą część Roli Jamrozowski. Tę część puściłem Janowi synowi, a [on] na wojnie. Także Jan, jakby przyszedł, toć się ma tu mieścić. I ten gront posiadałem po Franciszku Karwali. Co zaś w zagrodzie Rybski, toć Michurce a wnuczce^b mojej Rozalii oddaję. Żeby sobie nikt nie rościł ani [nie] upominał, bo jest własne moje, nabyte prawem kupna pod roki[e]m 1793 23 marca, jako zapis^c. Ale póki żona będzie mogła trzymać, niech sobie trzyma. Budynki,

87 ^a Treść prawie identyczna jak w zapisce nr 6 (zapewne przy kopiowaniu pomyłono imię Wawrzeniec z Walentym).

^b Poniżej dokument w języku niemieckim poświadczający uiszczenie wyderafu.

88 ^a uczciwym

^b wnęce

^c Brak zapiski w KSWI.

piekarnia na naszą biedę, chorobę i pogrzeb. Stajnia na dług Szymona Serafina a ruchome rzecz[zy] i cieluchów para żonie na jej potrzeby. Wolno jej będzie komu chcieć dać. [k. 45] Jakiem rozporządził, tak niech będzie. Przy dobrych zmysłach i rozumie, i tym się kontentować mają. Przy tym proszę grontowy zwierzchności, by raczyła za[a]probować [i] w księgi grontowe wintabulować. Jes[z]c[z]e jest córka 4-ry: Agnies[z]ka najstarsza, za Michałem Urbańc[z]ykiem, 2-ga Marcjanna, za Jakubem Michurą, 3-cia Marianna [...]d, 4-ta Regina, za Wojci[e]chem Bagnieńskim. Te są wyposażone, nie mogą się niczego dopominać. Mają za swoje, bo my im dali, co my tylko mogli. A do tej zagrody [Rybskiej] nikt ni[e] ma żadnej pretensji albo raczej straty, bo są wszyscy i na tym tu ostatnim wyroku mojej woli podpisują się znakami krzyża świętego: °Jędrzej Karwala, Barbara Karwalina testatorowie, °Jan Serafin, °Jan Karwala syn. Działo się 9 juni[i] [9 VI] 182f: °Teodor Jasnos wójt, °Michał Urbańczyk przysiężny, °Marcin Zięba świadek, °Szymon Serafin świadek, °Jan Karwala wel Gatek świadek, Walerian Piechowicz pisarz. Za panowania wielmożnego pana Wi[n]centego Dunikowskiego panem tu będąc[ego], a wpisano dnia 9 novembris [9 XI] 1825. Wale[rian] Piechowicz pisarz gromady.

89. Transakcja grontowa Roli Duranowski, w moc której staje takowa transakcja, iż Maciej Pysno objął 8-mą część roli w utrzymanie po swym ojc[zy]mie Józefie Urbańczyku, około lat 2. Ale on nie był prawy sukcesor tego, jako się okazało z dowodów, dlatego jurysdykcja sądowa przyznała i dekretem swoim przysądziła na sukcesorów zmarłego Franciszka Urbańczyka. A teraz pozostałej wdowie Francis[z]kowy Urbańczykowy zdała w moc utrzymania na jej dzieci w dzierżawę [k. 45v], jako przyznanych sukcesorów tego grontu. A Maciejowi Pysnowi za odstąpienie dając, jako urzędownie uznali, z[łoty]ch ryń[skich] 50, pięćdziesiąt w[iedeńskiej] w[aluty], na co przy uproszonych świadkach odebrał i na to się podpisuje. A nadal żadnych pretensji wnosić nie może tylko dla bezpieczeństwa i dobrego waloru w księgi gromadzkie wpisać doprasza się. A takowa część poczyna się od rzeki iwkowski nazwana Bella, aż do granice porębskiej. Maciej Pysno odstąpił, Marcjanna Urbańczykowa otrzymała. Działo się w Iwkowy 18 novembris [18 XI] 1825: °Teodor Jasnos wójt, Karol Ryba przysiężny, Kazimierz Stachoń przysiężny, Walerian Piechowicz pisarz gromadzki. A straty koło tego mam 15 ryń[skich]. Za panowania wielmożnego pana Paszyca, na ten czas panem będąc[ego].

88 d Wyraz nieczytelny.

e Następują krzyżyki.

f Ostatnia cyfra nieczytelna.

89 a Następują krzyżyki.

90. Zapis Anastazji^a Jasnoski. – Ja, Anastazja Jasnosowa, jestem w zarazowy chorobie przez swe złe postępowanie. Nie mam innego sposobu kurować się tylko mam zięcia swego Błażeja Szota i ten otrzymuje gospodarstwo, 8-mą część Roli Jaskowski, po Jędrzeju Jasnosie zmarłym, wraz z pobudynkami. Przeto ja mu potwierdzam tego gospodarstwa i zdaję [k. 46] jemu, aby mnie mógł z tej choroby wykurować. A inne dzieci już się tu nie będą miały czego dopominać, bo na moją chorobę przyjdzie^b, to jest Regina [i] Zofia. Tylko Mariannie najstarszy i Błażejowi Szotom zdaję, chyba żeby im co [oni] ze swej woli zdali, jeżeli będą mieli. Także tu zeznaję w przytomności świadków, że tu ani nikt inny nie ma się czego dopominać, [a] osobliwie Wi[n]centy Jasnos, brat zmarłego Jędrzeja Jasnosa, bo on wziął^c za swoje. Ma gront po swym ojcu Wojciechu Jasnosie na Roli Kowalowski. A ten był starszy Jędrzej, syn Wojciecha Jasnosa, tak temu oddał na Roli Jaskowski, temu Jędrzejowi. I dwa budynki Wi[n]centy Jasnos wziął^c, niczego się tu leżącego nie może dopominać, bo i z ruchomizny wziął^c i bydła. Jedyne proszę urzędu, aby się tu nikt nie piekolił z Błażejem Szotem, bo go proszę, aby mnie z tej choroby wykurował, to jest w [...]^d i kiedykolwiek pogrzeb do ich woli sprawili jak będą mogli, bo nie mam co na niego oddać. I wielmożna zwierzchność będzie łaskawa stwierdzić, na co się podpisuję znakiem krzyża świętego °Anastazja^a Jasnosowa. Datt 2 februara [2 II] 1823: °Teodor Jasnos wójt, °Jan Orłowicz przysiężny, °Michał Szot świadek, °Sobestyan Rzepioło świadek i sąsiad. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki.

91. Pamięć ośmi[u] obligacji^a, które odebrane od dominium w roku 1824 przez Teodora Jasnosa wójtem będąc[ego], Karola Rybę przysiężnego, tudzież^b Waleriana Piechowicza, [który] największą pilnością dokładał się pisarzem będąc. [k. 46v] Te na zawdy w gromadzie być^c powinny, a 2 brakuje. O takowe do cyrkułu zadano notę. Jako będą oddane toć razem 10 ich być^c ma, [z] których rocznie procentu 30 fr. [złoty reńskich]. Sołtys do nich nic ni[e] ma, bo wtenczas na swoje kwity dawał i osobne kwity ma. Ktokolwiek będzie pobierał z takowych niech będzie łaskawy dać na fundus[z] małego kościółka, o co uprasza Walerian Piechowicz, których wydobył [obligacje], to jest na obicie kościółka. A teraz są oddane Janowi Gutowiczowi wójtem będąc[emu]. Datt 22 januar [22 I] 1826 Teodor Jasnos wójt, Walerian Piechowicz pisarz gromadzki. Jeszcze po wtóre uprasza się całej gromady, aby z nich offiarowano choć połowę na kościółek a res[z]tę na rozchody, bo cokolwiek gromada w kościół wniesie z tego nigdy [się] nie zasmuci.

---

90 ^a Anastazij

^b przyjdzie

^c wziął

^d Wyraz nieczytelny.

^e Następują krzyżyki.

91 ^a obligacij

^b tudzis

^c bydz

92. Odpowiedź. – Choć^a wprawdzie obligacje wydobyli, od których wzięszy ryńskich sto pięćdziesiąt cztery i te przy nich się zostały, a gromadzie z tego nic nie dawszy, to już za te podjęte fatygi wynadgrodzili sobie. A i tym, którzy im z gromady dopomagali wydobywać także nic nie dali, osobliwie plenipotentom, którzy swoje zdrowie za gromadzkimi interessami łożą. Iwkowa dnia 1 kwietnia 1826. Jest ryń[skich] 154 w[iedeńskiej] w[aluty]. ^bJan Gutowicz wójt, ^bJan Szot przysiężny, ^bSzymon Serafin z gromady, Jan Szczepański pisarz gromadz[ki].

93. [k. 47] Prawo kupna Tomasza i Katarzyny Dudów w Roli Gomułkowskiej zwanej. – My, niżej wyrażeni possesorowie, wyrażamy jako się stała między stronami, z pierwszej strony Stanisławem i Ewą Stefańskimi, a z drugiej strony Tomaszem i Katarzyną Dudami, zgoda i sprzedaż gruntu czwartą część Gomułkowskiej Roli i budynków. Jako wyżej wyrażamy, żeśmy sprzedali za złotych polskich sto czterdzieści, dico 140, wiecznemi czasy, nie zostawując żadnej bliskości sam na się ani na potomstwo swoje. Ten gront ciągnący się wedle miedze Roli Przeńkowskiej, a od rzeki iwkowskie Bella do granice wojakowskie[j]. Na co się podpisujemy rękami swojemi: Stanisław i z Ewą Stefański, ^aWojciech Urbańczyk wójt, ^aMikołaj Szot przysiężny, ^aWojciech Urbańczyk sąsiad, Błażej Serafin pisarz gromadzki. Działo się 5 juli[i] [5 VII] anno 1790 w Iwkowy, w przytomności ojców ^aAntoni Skirlo z Anną żoną. Wyrażony zeznaję, jako odebrałem z[łotych] p[olskich]140 Stefański. My, niżej wyrażeni zeznajemy znakiem krzyża świętego: ^aWojciech Urbańczyk wójt gromady, ^aMikołaj Szot, ^aWojciech Urbańczyk. Wpisano w księgi dnia 16 mar[ca] 1826 przez Jana Szczepańskiego pisarza gromadzkiego.

94. [k. 47v] Rola Duranowska. – Ja, Stanisław Urbańczyk, zeznaję tem skryp-tem, jako w przytomności wójtowskim i całego prawa iwkowskiego, jako sprzedałem posesyją swoją na Roli Duranowski, którą mam po ojcu swoim Wojciechu Urbańczyku. Którego gruntu jest pół pręta Duranowskiej Roli: w dolniem pręcie od Roli Włudykowskiej, drugim półpręcie i z wymiarkiem, i w Gliniakach dwoje stajonek, od drogi dzielne do granice porębskie. A gront w roli ciągnący się od rzeki iwkowskie zwana Bella do granice porębskie. Nie takim sprzedał, alem darował wiecznemi czasy, nie zostawując żadnej bliskości sam na się ani na possesorów swoich. Tylko sobie waruję to, abym do śmierci siedział i o moim zdrowiu zawiadywali. Za to daruję i z budynkami, co się jeno na tym groncie znajdują Wawrzeńcowy Szotce, na imię Konegunda, i córkom jej na wieczność. Działo się to dnia 10 marca roku 1792. Na co się podpisuję. Nie umiejąc pisać pisze znakiem krzyża świętego ręką swoją Stanisław Urbańczyk^a [k. 48] przy Józefie Szocie wójcie iwkowskim^a, przy Szymonie Szocie przysiężnym^a.

92 ^a chodź

^b Następują krzyżyki.

93 ^a Następują krzyżyki.

94 ^a Następują krzyżyki.

Błażej Serafin przysiężny i pisarz gromadzki w przytomności Wojciecha Urbańczyka będącego^b przy tym. Ponieważem darował Wawrzeńcowy Szotce i córkom jej, ale po śmierci matki, pół na Jana syna jej, który mi jest posłusznym, a drugie pół na inne dzieci. Wojciech Pytel mając żonę Wawrzeńca Szota [z] pierwszego małżeństwa odebrał złotych osi[e]m od powtórnie matki za stodołę z ruchomizny, na co się podpisuje znakiem krzyża świętego ^aWojciech Pytel. Ponieważ Wojciech Pytel odebrał złotych osi[e]m, to jest nie ze stodoły tylko z łaski matki powtórnie, bo mu nie należała [się] stodoła. Datt w Iwkowy dnia 18 marca 1826. Wpisano przez Jana Szczepańskiego pisarza grom[adzkiego].

95. Dobrowolna ugoda w groncie Sołtysiem, przy kościele leżącym od Roli Głębowskiej. – Pomędzy przyjacielami sołtysiami staje dobrowolna, a nigdy nieodmienna ugoda w ten niżej opisany sposób.

1-mo [primo] Ponieważ Szczepan Serafin mając 5-tą część w Roli Sołtystwa [leżąca] [na]przeciw kościoła, zwana Wybrańska, po swej matce Mariannie Serafinowy z Sołtysów testamentem zapisane pod roki[e]m 1820, leży od między Roli Stanisława Grzymka, [a] z drugiej Onufrego Turka.

2-do [secundo] A Stanisław Grzymek ma też tylą [k. 48v] część, odległą od między Głębowskiej Roli, od potomnych sukcesorów Sołtysów, od dawien ich, czyli Grzymków. Przeto na dniu niżej podpisanym poszli z[e] sobą w zamianę, bo ta część Szczepana Serafina jest przyległa Stanisławowi Grzymkowi przy jego między, jak też Stanisław Grzymek Szczepanowi Serafinowi swej części odstąpił od Roli Głębowskiej. Wieczną zamianą z[e] sobą zrobili bez wszelkich kłótni ani prawa. Dziedziczyć mają ze wszystkimi pastwiskami, przyległościami i lassem jodłowym. Te obie części ciągną się od rzeki iwkowskiej aż do granicy tymowskiej potoku, wedle Lasu Pańskiego. Dlatego wspomnieni sukcesorowie sami i z[e] swemi dziećmi, potomkami, bez naruszenia na wieczne czasy zażywać mają.

3-tio [tertio] Kondycja, że pozwolili wielmożnemu panu Paszycowi u lasa postawić budynek na tej części, co jest Szczepana Serafina teraz, ale z wynagrodzeniem onym. A teraz Szczepanowi Serafinowi za ten plac, co w tym groncie postawiony w roku 1823 budynek pański, a gront chłopski, za który to plac do dziś dnia nie wynadgródzone. Już od tej zamiany Szczepan Serafin upominać się ma u wielmożnego pana, co sobie przy uproszonych świadkach przyrzekli. Na to się podpisują znakiem krzyża świętego. Obie strony dopraszają się, aby w księgi gromadzkie wintabulować. Iwkowa dnia 3 juli[i] [3 VII] 1825. Stanisław Grzymek ręką swoją podpisuje się. ^aSzczepan Serafin, ^aMarianna Serafinowa [z] Sołtysów, ^aJędrzej Serafin brat, Tomasz Woykowski sołtys^a, Teodor Jasnos wójt^a, [k. 49] ^aMarcin Kapica przysiężny, ^aMaciej Serafin świadek, Walerian Piechowicz pisarz i podwójci przysięgli.

---

94 ^b będący

95 ^a Następują krzyżyki.

4-to [quarto] W ostatku niżej podpisany ostrzega sobie, że nie tak nadgrody żąda, której żadnej nie odbiera, jako że budynki dworskie w jego groncie wielki mu uszczerbek i zgubę przynoszą, by te w pańskich a nie w chłopskich grontach stawiane, prosi się, były. ^aSzczepan Serafin.

96. Dobrowolna umowa w Roli Karczmarski. – Niżej podpisana, znakiem krzyża świętego oznaczona, ani żadną namową zwiedziona, ale dobrowolnie zeznaje, jako mi się należy jakowa część gruntu, a z tego spłat po śp. Wojciechu Jasnosie bracie moim rodzonym, karczmarzu górnie karczmy, pod n[ume]ro 5-tym konskrypcyi. Przeto ja na dniu niżej wyrażonym jednomyślnie daję i daruję tę swoją część, czyli spłat z niej, że widzę brata swego tak nędznego i do mnie przychylnego i już na wieczność jemu życzę jako pierwszemu sukcesorowi. Jedyne od niego odebrałam złotych ryńskich pięć, n[ume]ro 5, na wymienianie dusz zmarłych i na mszę świętą, zrzekłszy^a się wszelkiego prawa cywilnego i wszelkich pretensyi z tym warunkiem i trwałością, aby wielmożna grontowa zwierzchność zaaprobować raczyła i w księgi gromadzkie wintabulować. Na co się podpisuję przy podpisanych świadkach, którym ani podpisy nic szkodzić nie mogą ani ich sukcesorom. Jako nie umiejąca pisać kładę znak krzyża świętego ^bAgnieszka Szotka. Działo się w Iwkowy dnia 29 juli[i] [29 VII] 1824: ^bTeodor Jasnos wójt, ^bKarol Ryba przysiężny, [k. 49v] Szymon Spil przytomny, Maciej Piechowicz świadek, ^bJan Szot świadek, ^bSobestyan Orłowicz przytomny, Mikołaj Motak przytomny^b, ^bWincenty Jasnos świadek. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki.

97. Transakcja Bonifacego Jasnosa. – Stanąwszy tu w urzędzie gromadzkim Marianna Szotowa z Jasnosów oraz z mężem swoim Felixem Szotem i dobrowolnie zeznała, jako się jej należy jakowa część gruntu Karczmarskiego po zmarłym Wojciechu Jasnosie, bracie rodzonym, a do n[ume]ro konskrypcyi 9-go. I za takową część odebrałam od Bonifacego i Józefa Jasnosów, braci rodzonych, ryńskich trzydzieści, n[ume]ro 30 w[iedeńskie] w[aluty], a resztem darowała. Z takowy sumy kwituję, tylko sobie wymówiła u nich na lat 10 zagonów 10 pod kapustę, bo się u nas nigdy nie urodzi. [Z]rzekłszy się wszelkiego prawa cywilnego i bądź jakichkolwiek pretensyi, ale onych dziedzicami czynię teje części. Chyba jakby miało iść w obce ręce, to by ja bliższa była tego odkupić lubo moje dzieci, com je miała. I na to się podpisuję wraz z mężem swoim przy uproszonych świadkach, którym ani podpisy nic szkodzić nie mogą ani ich sukcesorom. A dla lepszego waloru pieczęcią gromadzką stwierdzamy, także w księgi gromadzkie wpisać dopraszamy się. ^aMarianna Szotowa z Jasnosów, ^aFelix Szot mąż asystujący. Działo się w Iwkowy 10 sierpnia 1824: ^aTeodor Jasnos wójt, ^aJan Urbańczyk przysiężny 2-gi, ^aJan Urbańczyk świadek, ^aMaciej [k. 50] Piechowicz świadek, ^aJan Szot przeszły wójt, ^aStanisław Pytel świadek,

96 ^a rzekłszy

^b Następują krzyżyki.

97 ^a Następują krzyżyki.

Cyrkularnej datt 10 listopada p[auńskiego] r[oku] okazało, w moc sądowego dekretu datt 1 lipca 1824, n[ume]ro 138, 139, 140, to chłopskie gospodarstwo pod posiadaniem. Przyznaje się, że on drugich współdziedziców [i] tym przypadające części wypłacić [ma], tudzież^a na tym groncie pozostałe długi zaspokoić ma. Tedy od skarżącego się poddanego należy jemu przynależyte obowiązki wypełniać, a w czasie tychże znowu powzięty sądowy dekret z powróceniem gruntu zwrócić ma tedy, to jest w przyległym zasądzony sprawie. Dalsza droga do c[esarsko]-kr[ólewskiej] apelacji pozwolona i ta okoliczność sprawia, by zawiesić czyli rekurować^b, o czym tenże na swoim podaniu datt 12, 24 kwietnia i 21 maja P[auńskiego] R[oku] oznajmia się. Bochnia 5-go stycznia 1825. Podpisano Baum.

99. Niżej podpisana, zeznając niniejszym w asystencji męża mojego Marcina Zięby i świadków niżej wyrażonych, jako stosownie do zawarty pod dniem 12 kwietnia 1825 komple[n]cy odebra[ła]m z rąk Bonifacego Jasnosa w gotowiznie sto pięćdziesiąt reńskich. A zaś za konie dwa potra[ci]łam pięćdziesiąt reńskich i za 13 siągów dREW spalonego drzewa urzniętych dwadzieścia sześć reńskich walutą w[e]deńską, razem z dwieście dwadzieścia sześć reńskich. Kwituję i jako w gotowiznie to potra[cam]. Stwierdzam własny mojej ręki podpisem przez znak krzyża świętego. Działo się w Iwkowy dnia 12 kwietnia 1825. Jest 226 fr. [złoty]ch reńskich w[i]edeńskiej w[aluty]. ^aTeresa Ziębina z 1-go małżeństwa Jasnosowa, [k. 51] ^aMarcin Zięba przytomny. Świadkowie: ^aMarcin Kapica przysiężny, ^aSzymon Serafin z gromady. Coram me A[ndrzej] Jędrzejowski repre[zentant] domin[ium].

100. Pomiędzy pracowitemi, to jest Maciejem Szotem z jednej strony, z drugiej Bartłojem Gaweldą. – Stanęli do prawa iwkowskiego. Zeznał Maciej Szot dobrowolnie, bez żadnego przymuszenia, osobą swoją przy niżej podpisanych zeznał, jako sprzedał Bartłojowi Gaweldzie czwartą część gruntu na Roli Paciorski v[el] Paciorkowski za złotych polskich dwieście sied[e]mdziesiąt, n[ume]ro 270. [Sprzedał] raz na zawsze, na wieczność, nie zostawując żadnej bliskości sam na siebie ani potomstwo moje. Tylko ma Bartłojem dziedziczyć i potomstwo jego. Ten gront ciągnie się od rzeki iwkowskie zwana Bella, do granice wojakowski i wedle miedze Michurowskie ciągnie się. Na co się podpisuję, nie umi[em] pisać kładę znak krzyża świętego ręką swoją ^aMaciej Szot. Działo się to w Iwkowy dnia 11 października 1799: ^aJózef Szot wójt, ^aJacenty Spil przysiężny, ^aTomasz Jasnos przysiężny, ^aSzym[on] Szot przysiężny, ^aWojciech Tucznio przysiężny, Błażej Serafin przysiężny i pisarz. Z pospólstwa ^aWawrzeniec Serafin. Jako gotową transakcję zrobioną podpisuję Józef Jezierski dziedzic.

98 ^a tudzis

^b rekurować – (łac. *recurere*) robić zażalenie, odwoływać się do wyższej instancji, apelować, prosić o rekurs (SW)

99 ^a Następują krzyżyki.

100 ^a Następują krzyżyki.

101. Działo się przed zwierzchnością dominikalną państwa Iwkowy dnia 17 czerwca 1801 roku. – Sukcesorowie po zmarłym Janie Putku poddanym iwkowskim pozostali, jako to: Agnieszka Pstrągowa, Tomasz Putko, Zofia Gawędzina, Magdalena Urbańczykowa wraz z pozostałą Heleną Serafinionką matką. Z okoliczności sukcesyi^a [k. 51v] po tymże Janie Putku pozostałej, tudzież^b sukcesyi z matki swojej Heleny na siebie spadający, osobiście stawivszy się do-praszali się o przyjęcie następującej komplancyi.

1-mo [primo] Sukcesorowie wyżej wyrażeni porozumivwszy się z pozostałą Heleną Putkową matką swoją zezwalają na to, aby Tomasz syn dziedziczył gront po zmarłym Janie Putku pozostały. Zofia zaś córka wraz z Bartłomiejem Gawędą mężem swoim, dziedziczyć będzie drugą część szóstą grontu w Roli Szewczowskiej leżącego.

2-do [secundo] Zofia i Bartłomiej Gawędowie zawdzięczając Tomaszowi bratu swojemu powolność w odstąpieniu szóstej części grontu na dziedzictwo, obowiązują się temuż Tomaszowi Putkowi kwotę złotych polskich osi[e]mdziesiąt za wszystkie inne pretensje z okoliczności dóbr ruchomych i nieruchomych pochodzące w dzień Świętego Michała Archaniola [29 IX] zapłacić. Budynków z gruntu Gawędowskiego, to jest tych wszystkich, które się dawniej do Jana i Heleny Putków rodziców^c należały, w dniach 14 po wypłaceniu wyżej wyrażonej summy wolnego rozebrania i zabrania. Tychże Tomaszowi bratu dopuścić, gdyż takowych małżonkowie Gawędowie prawem dziedzictwa Tomaszowi bratu odstępują z kondycją, aby się Gawędowie małżonkowie przez tę jedną zimę z krescencją^d swoją, w będącej tam pomiędzy temi budynkami stodoła, mieścić mogli tak długo, dopóki zbóż swoich nie wymłóca i słomy nie wypotrzebują. Budynki zaś przez Bartłomieja Gawędę wystawione całkiem do Tomasza brata nie należą, lecz takowe na rzecz Gawędów, jako ich własność rezerwują się.

3-tio [tertio] Ponieważ zaś Zofia i Bartłomiej Gawędowie małżonkowie przyjęli na siebie obowiązek ugodzenia rodzonej siostry swojej Magdaleny Urbańczykowskiej i tejże siostrze oddzielnego grontu swego w innej roli leżącego pewną częśćkę odstąpili, a to za odstąpienie sobie prawa tak co do substancji [k. 52] ojczysty jako i macierzystej. Przeto gdy jeszcze druga siostra Agnieszka Pstrągowa do majątku tego konkuruje obowiązani będą Gawędowie tejże złotych polskich 40 w dzień Świętego Marcina [11 XI] roku bieżącego wypłacić.

4-to [quarto] Obowiązują się i deklarują wszyscy razem sukcesorowie, mianowicie zaś ci, u których sobie Helena matka siedzieć, czyli mieszkać upodoba, też matkę do śmierci żywić i przytulać. Też matce kosztem swoim wspólnym, jeżeliby innego funduszu nie miała, pogrzeb jej sprawić. Co by się po niej majątku zostało takowym się sukcesorowie zarówno podzielić mają. Co jako sobie strony komplanują, a wiernie i rzetelnie dotrzymać przyrzekają. Na to się

101 ^a sukcesja – (łac. *successio*) spadek, następstwo, spuścizna, dziedzictwo, scheda (SW)

^b tudziesz

^c Wyraz dopisany tą samą ręką na interlinii.

^d krescencją

w przytomności świadków do tej komplianacy przybranych podpisują. Działo się jako wyżej: °Tomasz Putko, °Agnieszka Pstrągowa, °Błażej Pstrąg małżonek, °Zofia Gawęldzina, °Bartłomiej Gawęlda małżonek, °Magdalena Urbańczykowa, °Jakub Urbańczyk małżonek, °Helena Putkowa matka. Jako przytomni świadkowie: Wojciech Urbańczyk wójt^e, Józef Miś przysiężny^e, Wojciech Olexy przysiężny^e. Jako w przytomności mojej działo się, podpisuję Józef Jezierski dziedziczny pan.

102. Dobrowolna zgoda. – Na żądanie Katarzyny Turkowy w dobrym zdrowiu i umyśle, w trzeźwości, stanął przy dwóch świadkach Szymon Orłowicz wieloletni [i] wyznał, iż wyżej rzeczoney [k. 52v] Katarzynie Turkowy, a z drugiego małżeństwa Szczepańskiej, do której żadnej pretensyi mianej by w Roli Popkowskiej o jaki spłat lub gront nie będzie się dopominał. Jedynie jako moja wujna^a bez żadnej przeszkody niech sobie wraz z powtórnyim mężem zażywają. Raz na zawsze zrzekłszy^b się wszelkich pretensyi do nich prawa nie będę rościł. Darowałem, na co się podpisuję znakiem krzyża świętego °Szymon Orłowicz. Datt Iwkowa dnia 2-go april[is] [2 IV] 1826. Jako przytomni świadkowie tej zgody darowizny: °Jan Spil świadek, Jędrzej Serafin świadek, Franciszek Motak opisujący pisarz.

103. Rola Misiowska. – Ponieważ Konstancja^a Szotowa z[e] Spilów mając pretensję do Macieja Misia, brata ciotecznego, o spłat z grontu w Roli Misiowski, pod n[ume]rem konskrypcyi 264, po matce Katarzynie Śpilce z Misiów, która była za Piotrem Śpilem kowalem. Gdzie na dniu i roku niżej wyrażonym stanąwszy obie strony w urzędzie wsiowym i nie mając żadnych pisemnych dokumentów o wyznaczeniu wiele by Maciej Miś wyżej rzeczoney Konstancyi miał spłatku dać. I rzecz jest zadawniona. Jednak dla spokojności i nie chcąc się wdawać w dalsze straty prawa zgodzili się Jakub Szot z żoną swoją Konstancją z Maciejem Misiem, za złotych ryńskich siedemnaście, n[ume]ro 17 w[iedeńskie]j w[aluty], nie zostawując sami na się ani na dzieci swoje i potomków swoich żadnej bliskości. I czynimy go z tej części nam spłaconej raz na zawsze, wiecznymi czasy dziedzicem i dzieci jego. Cośmy się w przytomności urzędu gromadzkiego i [przy] świadkach przez dobrą komplianację pogodzili i na dalej żadnych pretensyi do Macieja [Misia] nie będą wnosić. Termin zaś odpłaty umówionej summy za miesiąc. Jakubowi Szotowi ma pieniądze Maciej Miś złożyć, inaczej prawne [k. 53] koszta na jego konto^b byłyby poczytane. [Strony] niniejszy instrument zgody w księgi grontowe gromadzkie wpisać dopraszają się, którą to ugodę własnymi rękami z obydwu^c stron przez znak krzyża świętego podpisujemy: °Konstancja^a

101 ° Następują krzyżyki.

102 ^a wujna//ujna//wujenka – żona brata matki//żona wuja (SW)

^b rzekszy

^c Następują krzyżyki.

103 ^a Kostancja

^b conto

^c zobuch

^d Następują krzyżyki.

Szotowa z[e] Spilów, ^dJakub Szot, mąż jej asystujący kwituje, ^dMaciej Miś otrzymuje. Działo się w urzędzie gromadzkim Iwkowy dnia 18 marca 1826 roku: Jan Gutowicz wójt^d, Kasper Serafin przysiężny^d, Jan Urbańczyk z gromady^d, Tomasz Urbańczyk przysiężny^d, Jan Szczepański pisarz gromady wsi Iwkowy przysięgły.

104. Cessja zapisu, czyli dobrowolna darowizna Janowi i Katarzynie Szczepańskim na Roli Popkowskiej, czyli zrzeczenie się prawa żądania dwunastej części gruntu Petronelli Orłowiczowy na Katarzynę Turkową bratową swoją w dziedzictwo złany, w niżej opisany sposób, to jest: Niżej podpisana, znakiem krzyża świętego ^apozostała sukcesorka^a oznaczona, w asystencji Sobestyana Orłowicza opiekuna mego stanąwszy i w obecności urzędników [oraz] świadków zaproszonych Petronela Orłowiczowa, wieloletna z Turków wdowa, zeznała dobrowolnie i bez żadnej namowy, pogodziwszy się z[e] swemi przyjaciółmi w dobrym sposobie, [że] zupełnie odstąpiłam zrzekłszy^b się wszelakich pretensyi i spletu z 12-stej części gruntu Roli Popkowskiej po bracie, ^awraz z ruchomizną^a Franciszku Turku, ^azmarłym w 1810^a, który po śmierci rodziców ^aFranciszku i Agacie Turkach^a szóstą część roli wspólnie z Klemensem, bratem moim, posiadali. Ja zaś w Roli Witowskiej od lat kilkunastu mając gospodarstwo. Przeto na dniu niżej wyrażonym jednomyślnie daję i darem daruję [k. 53v] wzięwszy ryńskich dziesięć, n[ume]ro 10 w[iedeńskie]j w[aluty], a resztę darowałam jako swojej bratowej Katarzynie, primo voto^c z Gnyłów Turkowy, za bratem moim Klemensem Turkiem były, który swoją część tejże zapisał, a z terazniejszego 2-do [secundo] voto^d Szczepańskiej. Darowałam raz na zawsze, wiecznymi czasy tejże pomieniony Katarzynie oraz i mężowi jej Janowi Szczepańskiemu i na dzieci ich też, częśćkę gruntu, który się ciągnie od rzeki Belle iwkowskie do granicy tymowski, nie zostawując sobie żadnej bliskości sama na się ani dzieci swoje. Niech sobie z Bogiem zażywają ze wszystkimi powinnościami tak krajowemi, jako też do dworu i gromady należącemi. Które to legowanie przy dobrym zdrowiu i zmysłach uczyniłam, z przychylności tymże wyżej rzeczoną Katarzynie [i] Janowi małżonkom Szczepańskim, a krewnym moim. Co działo się za wielmożnego pana Paszyca, dziedzicem wsi Iwkowy będącego. Strony dla lepszej trwałości upraszają, [by] tę dobrowolną ugodę wielmożna zwierzchność aprobować i w księgi gruntowe wintabulować żądają. Na co własną ręką moją, nie umiejąc pisać, przy położeniu znaku krzyża świętego przy uproszonych świadkach, w przytomności urzędu gromadzkiego, którym podpisy ani ich sukcesorom nic szkodzić nie mogą, podpisują się: ^ePetronela Orłowiczowa, Sobestyan Orłowicz opiekun^c, ^aJan Szczepański otrzymuje^a. Dattum

103 ^d Następują krzyżyki.

104 ^a Tekst dopisany na interlinii.

^b rzekszy

^c primo voto – (nazwisko) z pierwszego małżeństwa (przy nazwiskach kobiet), (zwana) po pierwszym mężu stawiane przed jego nazwiskiem (SWO)

^d secundo voto – z drugiego małżeństwa (przy nazwiskach kobiet) (SWO)

w Iwkowy dnia 16-go kwietnia 1826 roku. Jako przytomni niniejszej komplancji [k. 54] świadkowie: Jan Gutowicz wójt iwkowski, °Jan Szot podwójci przysięgły, °Szczepan Serafin przysiężny, °Kasper Serafin przysiężny, °Tomasz Urbańczyk przysiężny, °Szymon Serafin z gromady i przytomny świadek, Wojciech Gnyła przytomny świadek, °Jędrzej Serafin przytomny świadek z gromady, °Jan Urbańczyk. Swoją ręką jako przytomny^f, nie umiejących pisać znakami krzyża świętego podpisał Stanisław Grzymek, uproszony pisania pisarz^g. Ponieważ nie zachodzi żadna przeciwna okoliczność najwyższym przepisom, zatem z[e] strony zwierzchności państwa Iwkowy aprobeuje się niniejszy akt w[e] wszystkich punktach i w księgi gromadzkie wpisać pozwala. Iwkowa dnia 17 kwietnia 1826. A[n drzej] Jędrzejowski repre[zentant] domin[ium]. L.S.^h

105. Rola Jamrozowska i Zagroda Kozieńska. – Stanąwszy w urzędzie gromadzkim Iwkowy Stanisław Gałek z żoną swoją Marianną z Karwałów, mieszkańcy z Rudy, którym się należał spłat po Jędrzejach Karwałach ojczach swoich. Przeto zgodziwszy się z siostrą Marcjanną Michurką, która w Zagrodzie Kozieński siedzi i z Janem Karwałą bratem za ryńskich dwadzieścia, n[ume]ro 20 w[iedeńskiej] w[aluty], tak to z Zagrody Kozieński, jako i z Roli Jamrozowski. I już wzięli ryń[skich] 6, a 14 mają im dać na Święty Michał [29 IX] b[iejącego] r[oku]. Które to nasze pogodzenie się [k. 54v] po przyjacielsku już żadnej odmiany podpadać nie będzie ani żadnych pretensyi o jakie należytości u nich nie będziemy się upominać i w żadne prawne pretensyje wchodzić. Na to przy niżej wiarygodnych ludziach znakiem krzyża świętego, w przytomności urzędu, podpisujemy się: °Marianna Gałkowa z Karwałów, Stanisław Gałek mąż asystujący, °Marcjanna Michurka te pieniądze daje i powinna. Signatt^b w Iwkowy dnia 29 kwietnia roku 1826 w niebytności wójta Jana Gutowicza. °Felix Szot przysiężny, °Szczepan Serafin przysiężny, °Kasper Serafin przysiężny, °Wincenty Jasnos z gromady, °Wojciech Bagiński przytomny, °Stanisław Jasnos przytomny, Jan Szczepański pisarz gromadzki.

106. Rola Szewczowska. – Cesja^a zapisanego 3-ciej części gruntu przez Szymona Serafina w Roli Szewczowskiej dla Szczepana i Julianny Gnyłów, włościanów iwkowskich, darowanego. Cesja^a, czyli zlanie prawa trzeciej części gruntu w Roli Szewczowskiej, od rzeki Belle wsiowy, aż do granicy wojakowskiej, pod n[ume]rem konskrypcyi 138-mym, od Szymona i Marianny Serafinów małżonków, włościanów iwkowskich, w moc do posiadania i używania dziedzictwem

104 ° Następują krzyżyki.

^f Wawrzeniec Serafin przysiężny przytomny – tekst przekreślony.

^g Akceptujemy Jan Szczepański, Katarzyna żona – tekst przekreślony.

^h *locus sigilli* – miejsce pieczęci

105 ° Następują krzyżyki.

^b *signatt/signattum* – podpisano

106 ° cessa

własności Szczepanowi i Juliannie Gnylom [k. 55] małżonków, poddanych iwkowskich, w niżej następującym sposobie dobroczynnym umysłem zdziałaną została. Ja, Szymon Serafin wraz z żoną moją Marianną z Augustynów, mając własną successję po ojcu swoim śp. Michale Serafinie, to jest 3-cią część wyżej wspomniany Roli Szewczowskiej, sytuowaną w grontach iwkowskich od lat czterdziestu siedmiu^b, n[ume]ro 47, dziedzictwem własności po swych rodzicach posiadaną. A gdy właśnie z wyroku Najwyższego potomstwa, czyli dzieci żadnych nie mamy, przeto wzięwszy sobie pewnego sąsiada syna, jakoby za swego do pomocy w pracach gospodarskich, to jest Szczepana Gnyłę – który od lat przeszło dwudziestu, n[ume]ro 20, dla nas z przyzwoitym uszanowaniem wierne, uczciwie i nie żałując sił swoich ciężko^c dla nas pracując i we wszystkim jak najprzystojniej nas słuchając dobrze sprawuje się. Zatym w nagrodę prac jego dla nas poniesionych i jako też z własnej od początku ku temuż Szczepanowi woli naszej i przychylności do niego manej, i będąc naszym do tego chrzesnym, i właśnie wsparciem gospodarstwa przez lat tyle i zdrowia naszego ochronę stawał się i do tego czasu [stawa]. Za co na dniu dzisiejszym jednomyślnie, będąc zdrowymi na ciele i umysłach i żadną namową nie zwiedzionymi, i owszem duchem miłości tchnięci^d, w przytomności urzędników i świadków wiarygodnych zaproszonych wyraźnie swoje dobrodziejstwo oświadczamy, że nie komu innemu nasz cały majątek ruchomy, jako i nieruchomy ze wszystkimi na tym groncie pobudynkami zostającymi, tak z bydłem jako z zasiewem i cokolwiek znajdować się może z tąże^e [k. 55v] 3-cią częścią gruntu wspomnionego, dajemy i darem darujemy na wieczne czasy jemu i jego małoletnim, Mariannie i Tekli dzieciom. Zapisujemy ze wszystkimi użytkami, daninami i powinnościami tak do dworu i kościoła, niemniej i do gromady należącymi. Niech sobie z wolą Boga zażywają, nie zostawując nikomu tak z krewnych jako i innych, nawet sami na się żadnych bliskości ani pretensyi do naszego własnego majątku, byśmy się tylko do śmierci dochowali. I temu jedynie walor i moc zdaliśmy w wieczne dziedziczenie, komu nam się podobało, który będąc tego godzien, za jego dobre zasługi. W ostatku z włożeniem obowiązku na niego, by nas po chrześcijańsku^f pochował, by o duszach naszych pamiętał i na zwykłe wypominanie corocznie, póki życia ich, do swego kościoła dawał. O czym by nasza niezmienna w tym sposobie i nienaruszoną ostatnia wola zostawała. O tym wielmożnej swej grontowy zwierzchności oświadczamy i niniejszą zdanego prawa cessję o potwierdzenie pokornie, jako też z dozwoleń wpisania w księgi gromadzkie, upraszamy. Na co własnymi rękami, nie umiejąc pisać znakiem krzyża świętego w przytomności świadków wezwanych, którym podpisy ani ich sukcesorom

---

106^b siedm

^c ciężsko

^d thnięci

^e tąmże

^f chrześcijańsku

szkodzić nie mogą, podpisujemy się: ^gSzymon Serafin, ^gMarianna z Augustynów żona powyższą dyspozycję czyniący. ^hSzczepan Gnyła, ^gJulianna żona z [...] otrzymali^b. ^jDziało się w urzędzie gromadzkim iwkowskim przy świadkach dnia 6-go czerwca roku 1826: ^gJan Gutowicz wójt, ^gJan Szot przysiężny, ^gThomas Urbańczyk przysiężny, ^gKaz[imierz] Kraj przysiężny, ^gJan Orłowicz z gromady, Stanisław Grzymek jako przytomny moją ręką podpisuję, [k. 56] ^gPiotr Orłowicz z gromady. Nie umiejących pisać z ich wolą znakami krzyża świętego podpisałem. Jan Szczepański pisarz gromadzki zaprzysięgły. Gdy Szymon Serafin osobiście stawił się w kancelaryi dominikalny państwa Iwkowa upraszając o potwierdzenie niniejszego aktu i nic przeciwnego najwyższym przepisom nie jest wyczytano, więc ze strony dominium aprobeuje się w[e] wszystkich punktach i z[a]twierdza się. Datt Iwkowa dnia 16 czerwca 1826. A[ndrzej] Jędrzejowski rep[rezentant] dom[inium] L.S^k.

107. Cesja^a od Szymona Serafina dla brata Jędrzeja Serafina w Roli Jendrychowski. – Mając Szymon Serafin ósmą część gruntu Roli Jędrzychowskiej po śp. ojcu Alexandrze Serafinie, a mianowicie od matki Katarzyny Serafinowej testamentem w roku 1826 legowaną oraz prawem natury się należącą. A że niżej podpisany będąc w służbie w Bochni od kilku lat i tam lubo gdzie mnie Bóg obróci los swój zakładać zamyślam i dalej służbę traktować, żyć sobie – mając tę myśl tam [w Bochni] jakieś z opatrności Boskiej miejsce sobie stalować – a pozostałe gospodarstwo pustką być^b nie może, którego nie myślę chwycić się. Przeto na dniu i roku niżej wyrażonym dobrowolnym sposobem, na miejscu w domu przy będących ludziach i [przy] dobrych moich zmysłach, choć^c będąc wolnego stanu, ale mając lat dwadzieścia sied[e]m, [k. 56v] n[ume]ro 27 jako sam zeznał, a gdy mając dwóch młodszych bratów, to jest Błażeja i Jędrzeja, dlatego ma kto gront posiadać i gospodarstwo prowadzić. Więc na prośbę Jędrzeja, najmłodszego brata, spuszczam mu tę rzeczoną część gruntu wiecznemi czasy do używania ze wszystkimi użytkami jako i powinnościami do dworu i gromady należącemi się jedynie z tą kondycją, że dom, czyli piekarnię zostawiam dla siebie na potem, a z gruntu ma mnie^d spłacić w swoim czasie podług wartości z oszacowania wypadłego. I do tego gdybym się powrócił to sobie waruję, abym przy tymże bracie jak mi trza będzie mieszkał bez opłatu przy nim, jakbym się w świecie, jak sobie życzą, nie ulokował. Do tego ostrzegam, że ten brat Jędrzej nie ma mocy komu innemu, gdyby zaś temu rady nie dał grontowi, zdawać lubo zapisywać. Jedynie

106 ^g Następują krzyżyki.

^b Tekst dopisany na interlinii.

ⁱ Nazwisko nieczytelne.

^j Datt Iwkowa – wyrazy przekreślone.

^k *locus sigilli* – miejsce pieczęci

107 ^a cessya

^b bydź

^c chodź

^d mię

do mnie [gront] nazad powracać się ma, a gdyby[m] ja zaś nie siedział to drugi brat średni Błazek do tego interesował będzie się. Co zrobiłem w dobrej woli i proszę, aby tak zostawało. By przezacna zwierzchność miejscowa nad tym zechciała czuwać, gdyby bracia, a osobliwiej Jędrzej, majątek tracić chcieli. Teraz zaś, gdy tenże brat Jędrzej sam rady dać nie będzie mógł, dlatego niech się żeni [k. 57] i gospodarstwo przyzwoicie utrzymuje. Na co znakami krzyża świętego z obydwu^c stron podpisujemy się: ^fSzymon Serafin zdający najstarszy brat, ^fJędrzej brat otrzymuje przyjąwszy wszystkie obowiązki, ^fBłazej brat przytomny. Działo się przed urzędem gromadzkim Iwkowy 10 juli[i] [10 VII] roku 1826: ^fJan Gutowicz wójt Iwkowy, ^fSzczepan Serafin przysiężny, ^fJan Urbańczyk z gromady. Jan Szczepański pisarz gromadzki zaprzysięgły.

108. [k. 57v] Z dominium Iwkowy n[ume]ro 203 gromadzie Iwkowy exoffo^a. Z[e] strony dominium Iwkowy komunikuje się gromadzie to, co Świętny Urząd Cyrkularny dat 31 augusta [31 VIII] 1824, n[ume]ro 10 800, indorsando^b na podanej ich nocie do urzędu cyrkularnego z dnia 27 sierpnia b[ieżącego] r[oku] do uwiadomienia gromadzie zalecił. Ze Świętny C[esarsko] K[rólewski] Urząd Cyrkularny nie widzi tak dużego ucisku gromady pochodzącego z ordynansu^c, któren się składa z dwóch lub trzech żołnierzy. Między tem nie należy się żołnierzowi nic więcej jak tylko kwatery i ogień dla ugotowania jadła, za co gospodarz pobiera szlafkrajcar w c[esarskiej] mon[ecie] i ten powinien to wszystko dać. Iwkowa dnia 22 octobra [22 X] 1824. A[ndrzej] Jędrzejowski. Wpisano dla pamięci przez Jana Szczepańskiego pis[arza] grom[adzkiego].

109. Testament Szymona Pyszna w Roli Janawieński. – O sławnym i uczciwym rozporządzeniu Szymona Pyszna. Jestem w dużej chorobie i [w] sędziwych latach. Przeto rozporządzam synom, aby się po mojej śmierci nie kłócili: najstarszy Józef, młodszy Franciszek. Mam gruntu czwartą część Roli Janawieński, nabytą prawem kupna pod datt 29 marca 1813 [roku]. I teraz tę swoją część posiadania i z pobudynkami, i co się tylko znajdzie ruchomych rzeczy, siania, bydła [k. 58] to oddaję i zapisuję temuż Franciszkowi, młodszemu synowi. I pogrzeb ma sprawić przyzwoity. A Józef, starszy syn, ze wszystkim już ostalowany na Roli Humiejowski. Dałem mu com miał dać i budynki swoim kosztem postawiłem, gront

107 ^e zobuch

^f Następują krzyżyki.

108 ^a ex officio – (łac.) z urzędu, z obowiązku, na mocy prawa (SWO)

^b indorsare – (łac.) potwierdzać na odwrocie (uwaga, podpisem)

^c ordynans – daw. rozkaz, zarządzenie. Z kontekstu zapiski można wnioskować, że jest tu mowa o obowiązku kwaterunku wojskowego i składki kwaterowej, którą od 1 listopada 1796 r. wprowadzono w Krakowie, a od 1 lutego 1798 r. w pozostałych miastach i wsiach Galicji. Choć z opłat kwaterowych wypłacano tzw. grajcara noclegowego (*Schlafkreuzer* – noclegowe) to w rzeczywistości kwaterowe stanowiło poważne obciążenie dla ludności wiejskiej i traktowane było jako rodzaj podatku. Zob. T. Menceł, *Ciężary wojskowe Galicji Zachodniej w czasie wojen Austrii przeciw Francji w latach 1796–1809*, [w:] „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio F”, Nauki Humanistyczne, vol. 29, 1976, s. 135–136.

w Roli Humiejowski kupilem za swoje pieniądze. Dosyć mówię przy podpisanych świadkach i urzędzie. Żeby się tu nie kłócili i żadnych pretensyi do siebie mieć nie mogą. Tylko jeden przodek oddaję Józefowi, a Wnękowi Jankowi dwa blaty. Więcy nic, tylko niech im Pan Bóg da, bo ja nie dam, bo więcy nie mam. I na to się podpisuję znakiem krzyża świętego swoją ręką i w księgi gromadzkie wpisać proszę, bo jest ostatnia moja taka wola. Datt w Iwkowy dnia 9 aprilis [9 IV] 1824 ^aSzymon Pyszno ojciec. Jeszcze mam dwie krowy: jedna na obiad dla ubogich, druga na msze święte i na wymienianie. I upraszam, aby mi pogrzeb piękny sprawili, bo ja tego godzien. ^aTeodor Jasnos wójt, ^aKazimierz Masel przy siężny, ^aJan Kociołek świadek. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki. Wpisano słowo w słowo przez Jana Szczepańskiego pisarz gromady Iwkowy. 1826.

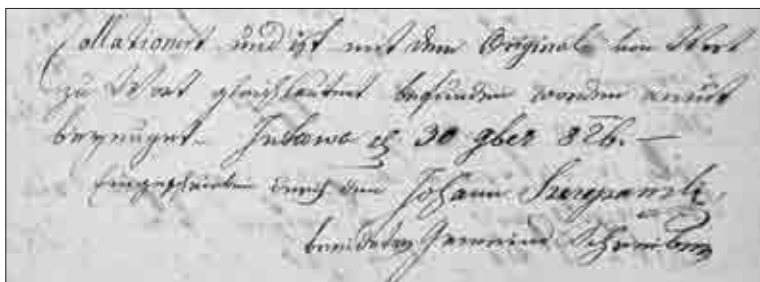
110. [k. 58v] Testament. Rola Kociołkowska. – Niżej podpisany, jestem [w] wielkim niedostatku zdrowia, mający lat około 80. Tak dnia dzisiejszego robię rozporządzenie pomiędzy córkami i synami, bo już wszyscy pożenieni. Posiadałem grontu 6-tą część Roli Kociołkowskiej, po swym ojcu Błażeju Kociołku z pobudynkami. Mam synów dwóch: najstarszy Teodor, ale dawno ożeniony, poszedł na gront Roli Gawełdowskiej do żony, drugi młodszy Antoni. A córek [mam] 7: Katarzyna najstarsza za Błażejem Turkiem, 2-ga Konegunda, 3-cia Marianna^a, 5-ta Magdalena, 6-ta Regina, 7-ma Agnieszka. Też córki wyposażyliśmy jako my mogli, tylko się najmłodszy syn przy groncie został, któremu oddaję gront całki. Tylko z trzeciej części ma spłacić Teodora na Rolę Gawełdowską podług wartości i długi Antoni ma poodpłacać niżej wpisane. Zaś córki są wyposażone, już się nie mają czego dopominać. Com mógł tom im dać, bo teraz nie mam, może przejdzie^b na chorobę, jeżeliby co było. Pogrzeb tylko upraszam, aby tak mnie jako matce przyzwoity syn Antoni sprawił, a matce krzywdy nie robił. Teraz długi są, trza oddać: Sobestyanowy Kociołkowsy ryńskich [w] wiedeńskiej walucie fr. 28, potemże Kociołkównie ryńskich [w] wiedeńskiej walucie fr. 19, Hilaremu Hacusowi ryńskich [w] wiedeńskiej walucie fr. 5, [k. 59] Błażejowi Pstrągowi ryńskich 6 fr., Augustynowi Hacusowi ryńskich 1 k[rajcarów] 30, Gryzowi Grzegorzowi ryńskich fr. 9. Wszystkiego długu suma ryńskich 68 k[rajcarów] 30. Te długi z grontu oddać należy, bo nie ma na te długi Antoni, tylko stodołę, czego innego nie ma. Na to się podpisuję krzyżem ^cJan Kociołek, ^cRegina matka. Dattum Iwkowa dnia 17 septembris [17 IX] 1825: ^cTeodor Jasnos wójt, ^cHilary Hacuś świadek, ^cJózef Gryz świadek, ^cAugustyn Hacuś świadek, ^cKrzysztof Hacuś świadek. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki.

109 ^a Następują krzyżyki

110 Nie wiadomo dlaczego pominięto czwartą córkę.

^b przeńdzie

^c Następują krzyżyki.

111. Dobrowolna ugoda. – Jan i Agata Urbańczykowie, włościanie Iwkowy, posiadając 4-tą część Roli Nowakowskiej, pod n[ume]rem konskrypcji 145, od gromadzkiej szkotnicy^a prawem własności. Przeto na dniu niżej wyrażonym zmówiwszy się [k. 59v]^b z Wojciechem Putkiem dobrowolnym sposobem ani żadną namową nie uwiedziony, jedynie będąc domowymi potrzebami przyciśniony na wsparcie w gospodarstwie podupadłem, zaciągnąłem od tegoż Wojciecha Putka i żony jego Marianny sumy ryńskich dwadzieścia cztery, dico 24 w[ie-deńskiej] w[aluty], za które wypuszczamy mu w dzierżawę kawałki pola i trochy placu od fossy przy domu będącej do lochów^c się ciągnący. Od samej szkotnicy pod budynek, czyli domek, aby sobie postawił i te kawałki wyżej wspomnianego pola na lat trzydzieści używał, bez żadnej tak dworowi, jako i gromadzie z tego daty, czyli opłatku, bo te już gospodarz z grontu uiszcza. I dom także do tych samych lat ma stać. W tym do czasu w zakupnym placu do lat 30, a po wyjściu tych lat ma się nazad jako do gospodarza grontowego powrócić niniejsze pole. Przy tym strona Wojciecha Putka waruje sobie, aby spokojną od właścicieli zachowaną była, bez naruszenia dzierżawiącego. Co sobie obie strony przy niżej podpisanych świadkach, którym podpisy ani ich sukcesorom szkodzić nie mogą, przyrzekły. [k. 60] Przyrzekły i na to się nie umiejący pisać znakami krzyża świętego podpisują w przytomności świadków: ^dJan Urbanczyk, ^dAgata żona, ^dPetronella Nowak, matka przytomna, wypuszczają, ^dWojciech Putko, ^dMariana żona otrzymali. Działo się w Iwkowy, w domu Jana Szczepańskiego dnia 6-go marca 1826: ^dJan Kutowicz^e wójt iwk[owski], ^dSzczepan Serafin przysiężny, ^dKasper Serafin przysiężny, ^dSobestyan Orłowicz deputowany^f, ^dMaciej Serafin

111 ^a skotnica – wygon, droga koło lasu między polami do pędzenia bydła (SW)

^b W nagłówku karty „Rola Nowakowska”.

^c Według ks. Jana Piechoty na Roli Nowakowskiej stała dawniej szubienica.

^d Następują krzyżyki.

^e Z pewnością pomyłka pisarza (ubezdźwięcznienie głoski nagłosowej). Powinno być Gutowicz – nazwisko Kutowicz nie występowało w Iwkowej.

^f deputowany – odpowiadał dzisiejszemu pełnomocnikowi gminnemu, wyznaczonemu przez radę gminną. Deputowani raz wyznaczeni przez gromadę, załatwiali w jej imieniu wszystkie najważniejsze sprawy, najwięcej zaś sprawy serwitutowe z dworem. Bywali nimi chłopci starsi i majątniejsi, a przy tym tacy, którzy umieli się odezwać i postawić, tam, gdzie trzeba było. Mieli też w gromadzie wielkie znaczenie, zwłaszcza wtedy, gdy były regulowane sprawy serwitutowe; na ich też ręce przychodziły wszelkie pisma w tych sprawach. Znaczyli więc nieraz więcej niż wójt i przy wyborze wójta najczęściej któryś z deputowanych wskazywał gromadzie, kogo wybrać (GALICJA)

z gromady, Jędrzej Serafin z gromady. Nie umiejących pisać znakami krzyża świętego podpisałem. Joannes Szczepański communitas iwkoviensis notarius^g.

112. [k. 60v] Testament. Rola Osuchowska. – Niżej podpisany, w znaku krzyża świętego umocniony, będąc w starości wiekiem osłabiony i kilkuniedzielną chorobą złożony, jednak przy dobrych zmysłach i rozumie czynię ostatniej woli mojej rozporządzenie. Mam gruntu po części w dwóch rolach, jako opis pod dniem 26-go kwietnia roku 1811 świadczy^a. Przeto 4-ta część gruntu w Roli Osuchowskiej pod n[ume]rem konskrypcji 218. Ten [gront] oddaję i zapisuję Antoniemu i Janowi synom bezzennym z tą kondycją, że w tem groncie jedno stajonko pod działem żonie Rozalii^b [w] dożywocie w używanie oddaję. Teżże [żonie] u wsi 8 zagonów i trawnik pod ścieżką^c. Z tego ma dopłacać rocznie po 30 fr. [złotych reńskich w] wiedeńskiej walucie. Stajnia za jej przedane, budynki dla żony na pomieszkanie i wolno jej sobie ją sprzedać lub gdzie indziej przenieść. Dalej waruję ją, aby w tym groncie bez robienia jej krzywdy do śmierci pomieszkanie miała. Zaś w Roli Siąkałowskiej [mam] 5-tą część gruntu. Ten oddaję raz na zawsze [k. 61] córce Reginie, jeszcze wolnej. Dom, piekarnię synom, izdebka i komora córce Zofii [która] za Kasprem Lizoniem. Stodoła synom, woły synom, naczynie gospodarskie przy groncie synom. Dalej żywność mają mieć synowie i córka Regina. Pasierby żony do nowego [roku] wraz chować się z matką mają. Z pola żonie żyta kopę^d, pszenicy^e kopę, owsa korzec z nowego. Także co się okaże z wywozu gnoju vel nawozu na rok 1827 to 5-ty zagon zasadzonych ziemniaków, z tych dla żony. Córce Zofii mają dać bracia ćwierć pszenicy^e. Teżże krowę, który nie ma – mają synowie uchować w groncie i dać. Na pogrzeb mój oddaję jałówkę. Przy tym co do długów dworowi iwkowskiemu ryńskich dwanaście, n[ume]ro 12 wiedeńskiej waluty. Na to jest świnia, dla synów z tej odpłacić. Wielmożnemu Stanisławowi Rakowskiemu^f wiele, to mu wiadomo. Bartłomiejowi Bodkowi ryńskich piętnaście, dico 15 fr. w [iedeńskiej] w [aluty], [k. 61v] Klemensowi Szotowi ryńskich cztery, n[ume]ro 4 w [iedeńskiej] waluty, Janowi Kutowiczowi ryńskich fr. 2. Te długi mają synowie z gruntu im zapisanego oddać. Więcej nie mam czym rozporządzać. Com miał, tom według woli mojej rozdysponował i na to się znaki[e]m krzyża świętego, w przytomności ludzi zaproszonych na dniu dzisiejszym, podpisuję ^gJędrzej Spill. Działo się w domu, na miejscu w Iwkowy dnia 27 listopada 1826: ^gJan Szott przy siężny, ^gMarcin Kapica z gromady, ^gJan Repetowski z gromady, ^gTomasz Spil v[el]

111 ^g Na karcie po lewej stronie znajduje się jedyna w RZG okrągła pieczęć z lakiem w kolorze czerwonym.

112 ^a Zob. zapiska nr 18.

^b Rozalji

^c scieszka

^d kopa zboża – 60 snopków

^e pszenicy

^f Rządca i i urzędnik pański w latach 1783–1826.

^g Następują krzyżyki.

Paryasz Detto. Nie umiejących pisać znakami krzyża świętego podpisałem. Jan Szczepański pisarz iwkowski i gromady przysięgli.

113. [...]a 14 maj 1828 n[ume]ro 219. – Jurysdykcja sądowa datt 31 marca 1828 zleca, aby na prośbę Antoniego Woykowskiego nie tylko dekret adykcji^b z pertraktacyi po Nikodemie Woykowskim dla jego sukcesorów z dnia 15 stycznia 1827^c n[ume]ro 80/5 wypadły, ale też donację [k. 62] z dnia 14-go maja 1827 przez Mariannę Woykowską na rzecz brata Antoniego Woykowskiego^d zeznaną prenotować. Zleca się urzędowi gromadzkiemu, a mianowicie Janowi Szczepańskiemu, pisarzowi gromadzkiemu księgi gruntowe utrzymującemu, ażeby tak dekret adykcji po Nikodemie Woykowskim z pertraktacyi dla sukcesorów datt 15-go stycznia 1827 n[ume]ro 80/5 wypadły, jako też donację Marianny Woykowskiej z dnia 14 maja 1827 na rzecz brata jej Antoniego Woykowskiego uczynioną do ksiąg gruntowych zaciągnął i po tym dokumenta te po przyzwotem zaintabulowaniu [i] zatwierdzeniu Antoniemu Woykowskiemu doręczył. O czym pod jednym suplikant^e Antoni Woykowski, Marianna Woykowska i Kazimierz Woykowski erga recepis^f zawiadamiają się. Dekretowano w jurysdykcji państwa Iwkowy dnia 14-go maj[a] 1828 Szymberski. Dla Jana Szczepańskiego, pisarza gromadzkiego iwkowskiego, za rewersem.

114. Z jurysdykcji sądowej państwa Iwkowy. – Dekret addykcji successorom po śp. Nikodemie Woykowskim, poddanym wsi Iwkowy, na ręce Antoniego Woykowskiego oznacza się. Ex officio] w Iwkowy n[ume]ro 80 [...]a sąd: 5. Jurysdykcja sądowa państwa Iwkowy w cyrkule bocheńskim mając przez urząd ekonomiczny tegoż państwa po śp. Nikodemie Woykowskim, poddanym iwkowskiem, jeszcze pod dniem 14-go sierpnia 1798 roku beztestamentalnie zmarłym, przełożone sobie: akt opieczętowania dnia 28-go października 1826 spisany i inwentarz substancyi zmarłego, dopiero na dniu 19-go listopada 1826 urzędownie sporządzony. Zważając^b iż śp. Nikodem Woykowski nie uczyniwszy żadne ostatnie woli rozporządzenia pomarł [i] prócz wieloletnich dzieci swoich Antoniego Woykowskiego przy gruncie, tudzież Kazimierza Woykowskiego w służbie wojskowy będącego i córki Marianny niewiasty nieudolnej, na umyśle słaby, wcale żadnych innych po sobie nie zostawił sukcesorów, z których do objęcia spadkowej substancyi w połowie Sołtystwa z budynkami i sprzętami dorolnemi składający się na pięćset osi[e]mdziesiąt złotych ryńs[kich] 18 kraj[carów] w monecie konwencyjnej, przez urząd gromadzki iwkowski oszacowany. Tylko

113 ^a Wyraz nieczytelny.

^b addykcja – (łac. *addictio*) przysądzenie (SW)

^c Zob. zapiska nr 114.

^d Zob. zapiska nr 115.

^e suplikant – (łac. *supplicans*) ten co prosi, co podaje prośbę, suplikę (SW)

^f recepis^e – że przyjął (od łac. *receptio* – przyjęcie)

114 ^a Oznaczenie niezrozumiałe.

^b zwazując

syn najstarszy [k. 62v] Antoni Woykowski z siostrą swoją, a córką nieboszczyka Marianną, pod dniem 28-go listopada 1826 w zwierzchności dominikalnej protokollarnie deklarowali się i lubo z aktów tej sukcesjonalnej pertraktacji różne układy i umowy o czwartą część spadkowego po śp. Nikodemie Woykowskim Sołtystwa między Kazimierzem Woykowskim a stryjem jego Tomaszem Woykowskim, tudzież między tymże a Antonim Woykowskim, zasze widzieć się daje. Atoli jurysdykcja sądowa [na] takowe [umowy] w drodze pertraktacji spadkowej wcale nie zważając ogólny i wszelki majątek, tak nieruchomy w połowie Sołtystwa z budynkami, jako i ruchomy a sprzętów dorolnych po śp. Nikodemie Woykowskim, poddanym iwkowskim beztestamentalnie zmarłym konsystujący^c, wyżej powołanym inwentarzem spisany i jego pozostałym dzieciom wieloletnim, jako naturalnym sukcesorom, to jest: synom Antoniemu Woykowskiemu, Kazimierzowi Woykowskiemu i Mariannie Woykowskiej córce, w równych wartości porcjach z prawnego następstwa niniejszym przyznania dziedzictwa dekretem usądza, oddaje i pertraktację tejże massy spadkowej, jako ukończoną z tym dokładem oznajmia, iż gdy istniejąca po śp. Nikodemie Woykowskim połowa Sołtystwa, podług najwyższych monarchicznych przepisów politycznych, jako grunt poddański od dawna nierozdzielony na części, dzielony i rozrywany być^d nie może, takowy w swojej całości do posiadania Antoniego Woykowskiego, jako najstarszego syna, już przy gruncie zostającego i przez zwierzchność dominikalną utrzymanego, należeć ma. A współsukcesorom, Kazimierzowi Woykowskiemu i Mariannie Woykowskiej, od wspomnionego posiadacza połowy [k. 63] Sołtystwa tylko równe wartości spłatku porcje podług dobrowolnej między sobą ugody lub urzędowego oszacowania służyć mają. Z jurysdykcyi sądowej państwa Iwkowy dnia 15 stycznia 1827. [...]e just[ycjariusz] ad n[ume]ro 219/828. Inscibatur et intabulatus. Decrett in jurisdictione dominii Iwkowa 14 maj 1828. L.S^f. Szymberski.

115. Niżej podpisana Marianna z Marianny i Nikodema Woykowskich Woykowska, mając dekretem prześwietny jurysdykcyi sądowej państwa Iwkowy z dnia 15-go stycznia 1827, n[ume]ro 80/5, wydanem spłatek, czyli sukcesję po rodzicach moich w kwocie sto dziewięćdziesiąt trzy złotych ryńskich kr[ajcarów] 26 kon[wencyjnej] mon[ety] od brata mego Antoniego Woykowskiego, jako posiadacza całego po rodzicach pozostałego gruntu przeznaczonej, takową kwotę 193 fr. [złotych reńskich] 26 kr[ajcarów] kon[wencyjnej] mon[ety] w dniu dzisiejszym Antoniemu Woykowskiemu bratu memu daję, daruję i jakoby odebraną z tym dodatkiem kwituję, abym za tę kwotę do śmierci przyzwoicie przy tymże bracie utrzymana, okrywana, a po zawarciu powiek podług obrządku chrześcijańskiego^a

114 ^c konsygnować – zapisywać, wciągać do protokołu (SW)

^d byz

^e Wyrazy nieczytelne.

^f locus sigilli – miejsce pieczęci

115 ^a chrześcijańskiego

pochowana była. W przeciwnym bowiem razie [k. 63v] zniewolona bym była gruntowej zwierzchności o wyznaczenie elementacyi upraszać. Co tak a nie inaczej będąc przy zdrowych zmysłach uczyniłam przy świadkach, którym podpisy ani ich successorom nic szkodzić nie mają i nie powinny. Przez znak krzyża świętego podpisuję s.c.^b Marianna z Woykowskich Woykowszczanka, s.c. Antoni Woykowski z Katarzyną z Szotów żoną swoją. Działo się w Iwkowy dnia 14-go maja 1827. Przymotni świadkowie: s.c. Wawrzeniec Serafin przysiężny, s.c. Jan Kociółek przysiężny, s.c. Jan Szot przysiężny, s.c. Maciej Jasnos v[el] Zięba z gromady, s.c. Szczepan Serafin przysiężny, s.c. Jan Karwala z gromady. Nie umiejących pisać znakami krzyża świętego podpisałem Jan Szczepański pisarz gromady iwkowski. Coram me Szymberski, mandatariusz i dominium reprezentant. L.S^c. Sigillum loci. Ad n[ume]ro 219/828. Inscibatur et praenotatur decrett in jurisdictione domini^d Iwkowa 14 maj 1828. Szymberski L.S^c. [k. 64] Jako powyższe instrumenta z oryginału słowo w słowo wpisałem zeznaję. Datt Iwkowa dnia 14-go czerwca Roku Pańskiego 1828. Jan Szczepański przysięgły pisarz, gromadzkie księgi gruntów utrzymujący. Widziano w dominium Iwkowy 19 junii [19 VI] 1828 Szymberski.

116. Zapis. – Transakcja Agaty Zapiórowy i Marcina Szota Wymiarków Dudzieńskich w Iwkowy. Transakcja dobrowolna pomiędzy przyjaciółmi strony jednej Agaty Zapiórowy, Marcina i Marianny Szotów, a z drugiej strony Karolem Rybą. Pomiędzy temi stronami staje dobrowolna, a nigdy nieodmienna ugoda, czyli umowa w takowy sposób: Agata Zapiórowa miała 4-tą część w półpręciu w Roli Dudzieński, po matce swej Agacie Kretce. Na dniu niżej wyrażonym odstępuje Karolowi Rybie, aby sobie na zawdy dziedziczył ze wszystkimi powinnościami należącemi tak [do] dworu, jako i gromady. Zaś Karol Ryba odstępuje wymiarków dwóch części Agacie, Marcinowi i Mariannie Szotom, które mu są odległe. Wiecznie dziedziczyć będą, ale bez powinności, bo jest gront kiepski. Tylko dopłacać będą do role do Karola Ryby i jego następców po złotych polskich sześć, n[ume]ro 6 [w] walucie, to jest na dzień Świętego Marcina [11 XI]. Na co w przytomności świadków strony obydwie znakami krzyża świętego podpisują się: s.c. Agata Zapiórowa, s.c. Karol Ryba, s.c. Marcinka Szotka z mężem swym. Obie strony dopraszają się wielmożnej gruntowej [k. 64v] zwierzchności dworskiej, aby w księgi gromadzkie wpisać dozwoliła. Działo się w Iwkowy dnia dwudziestego drugiego marca 1814: s.c. Szymon Serafin wójt, s.c. Teodor Jasnos przysiężny, s.c. Jan Repetowski przysiężny, Walerian Piechowicz pisarz gromadzki m.p.^a Przez omyłkę pisarza jest na tej transakcyi w wierszu 16-tym wyrażone, iż dopłata sześciu złotych pols[kich] ma się dziać

115^b Po raz pierwszy w RZG zamiast krzyżyków pojawia się skrót s.c. pochodzący od łacińskiego *sculpsit (sculpere)* – podpisał się, wyrzył, rytował (wyraz bądź skrót stawiany najczęściej przed nazwiskiem twórcy na sztychach, drzeworytach, itp.) (SWO)

^c *locus sigilli* – miejsce pieczęci

^d Zapisano i wpisano dekret w jurysdykcji dominium (...)

116^a m.p./mpp./mmp. – (łac. *manu propria*) własnoręcznie (SWO)

w dobrej monecie, lecz ta dopłata powinna się odbywać podług wyraźnej umowy stron obydwóch w wiedeńskiej walucie, czyli w bankocetlach kursujących w niżej wyrażonym roku. Walerian Piechowicz pisarz gromadzki m.p. Wyrażona kwota sześć złotych polskich walutą wiedeńską Karolowi Rybie corocznie odpłacać się mająca, rozumiana jest [jako] dopłatek do podatku rocznego^b, do ogólnego gruntu przez Karola Rybę posiadanego, należącego się do roku 1820. Gdy atoli zaś przez nowe prowizorium^c podatku gruntowego w roku 1820 podatek z tego kawałka jest wymierzony i takowy Błażej Kozdrój odpłaca teraz, przeto więcej wyżej wspomnianej kwoty do Karola Ryby odpłacać nie jest obowiązany. Dominium Iwkowa 7 november [7 XI] 1823 Andrzej Jędrzejowski reprezentant dominikalny. Wpisałem słowo w słowo z oryginału w Iwkowy dnia 28-go junii [28 VI] roku 1828. Jan Szczepański pisarz gromadzki.

117. Prośba od Klemensa Turka do przezacnej zwierzchności dominium wsi Iwkowy, względem zadania pomocy żonie mojej w mieszkaniu i używaniu pozostałem majątku moim, tak jak wewnątrz opiewa^a. Wielmożny panie i dobrodzieju. Niżej podpisany udaję się z prośbą, jako poddany wsi Iwkowy, a teraz świeżo zostający w służbie wojskowej. A pozostawił[em] swój własny majątek po moich ojcach, uznany urzędownie tak to w budowlu, jako też i w groncie. Swojej żonie plenipotencją zlecam i nadaję^b jej władzę do używania tegoż majątku mego. I gdybym zabitem we [k. 65] wojnie został, takowy pozostały majątek raz na zawsze żonie mojej oddaję, daruję, żadnej bliskości bratu memu nie zostawiam. I upraszam zwierzchności dominium, aby raczyła względy mieć nad moją żoną tym bardziej, gdyż ja za wieś Iwkową życie ofiarować muszę. Raczy przezacna zwierzchność dominikalna mojej żonie dopomagać, gdyby z moim bratem jaka kłótnia zachodziła. Lubo dziecięcia ze sobą nie mamy, ale dla przyjaźni żonie raz na zawsze daruję. W Myślenicach dnia 8-go marca 1809 roku ‘Klemens Turek, poddany wsi Iwkowy. Ten skrypt jest stosowny dla Katarzyny Turkowy, jako my z naszego urzędu uznajemy. Datt Iwkowa dnia 12-go maja 1813: ‘Szymon Serafin wójt, ‘Mikołaj Szot przysiężny, Walerian Piechowicz pisarz gromadzki przysięgli. Słowo w słowo z oryginału wpisano w Iwkowy dnia 30 junii [30 VI] 1828 Roku Pańskiego przez Jana Szczepańskiego, natenczas pisarza gromadzkiego.

118. Darowizna – Przychylając się do prośby i żądania Macieja Serafina lubo już wprawdzie zdaliśmy część gruntu w Roli Mikoski, cośmy przez czterdzieści lat po Błażaju Serafinie posiadali, który to gront na żonę niżej podpisanego Szymona Serafina, Mariannę z Augustynów czyli Serafinów, w sukcesyi jako

116^b wrocznego

^c prowizorium – tymczasowy, prowizoryczny stan rzeczy; układ, zarządzenie tymczasowe; tymczasowe pozostawienie kogo przy używaniu rzeczy cudzej (SW)

117^a Nagłówek pisma wpisany został na końcu zapiski. Zob. zapiska nr 59.

^b nadaiem

^c Następują krzyżyki

po ojcu śp. spadł, i oto takowy gront w używanie Serafinowi Maciejowi i wychowanicy naszej, a żonie jego Katarzynie z Musiałów tem dodatkowo skrypitem potwierdzamy. Dajemy, darujemy Maciejowi i Katarzynie małżonkom Serafinom takowy gront wiecznymi czasy, który się ciągnie od rzeki Belle do granicy wojakowskiej, tak onym jako i dzieciom ich. Dziedzicami tej części gruntu czyniemy, a to w mojej chorobie, nie wiedząc czas[u] i godziny śmierci, lecz przy dobrych zmysłach. Ze zdrową żoną moją ten zapis darowizny raz na zawsze uczyniliśmy i na to się w przytomności świadków podpisujemy: s.c. Szymon Serafin, s.c. Marianna z Augustynów żona darowali, s.c. s.c. Maciej Serafin wraz z żoną swoją Katarzyną z Musiałów otrzymali. Dano w Iwkowy dnia 3 lipca roku 1827. Przytomni świadkowie: s.c. Stanisław Serafin sąsiad, s.c. Józef Serafin sąsiad. Jan Szczepański pisarz gromadzki, świadek.

119. [k. 65v] Rola Głębowska v[el] Karczmarska^a. – W roku 1783 dnia 15-go stycznia stanąwszy obecnie przed prawo nasze iwkowskie z jednej strony Szymon Jasnos Karczmarz, z drugiej strony Stanisław Jasnos brat młodszy, ojczyznę swoją należącą do karczmy, o którą się zaprawowali ojczyznę swoją. My urząd, zważywszy między temi stronami nakazaliśmy Szymonowi bratu starszemu, aby ustąpił na Roli Głębowskiej i gruntu swego własnego półpręcie za ojczyznę jego na Groncie Karczmarskim, która należała na niego, na tegoż Stanisława wzwyż wyrażonego [przeniósł], co się należało na niego. Ale ten Szymon wzwyż wyrażony^b, temuż Szymonowi nakazujemy dekretem, aby ustąpił półpręcie na Roli Głębowskiej swego kupna temuż Stanisławowi bratu swemu za część trzecią Gruntu Karczmarskiego, jakoż my nakazali – prawo nasze iwkowskie. Stało się to wiarygodni[e] – przy wójcie Urbańczyku Wojciechu, Kazimierzu Szocie, Tomaszu Serafinie, Błażeju Serafinie, Józefie Szocie przysiężnych. Wpisano z oryginału słowo w słowo przez Jana Szczepańskiego, na ów czas pisarza gromadzkiego w Iwkowy dnia 3 julii [3 VII] 1828.

120. Rola Mikowska. – Prawo kupna Macieja Serafina u Kaspra Bachmańskiego. Zapis dobrowolny ugody kupna gruntu i sprzedaży między Kasprem Bachmańskim z jednej, a Maciejem Serafinem z drugiej strony w grontach Roli Mikowskiej położonych, jako wewnątrz opisanym stał się w Iwkowy. Dobrowolna ugoda. Kasper i Rozalia małżonkowie Bachmańscy, włościanie iwkowscy, posiadając część gruntu w Roli Mikowskiej, pod n[ume]rem arkusza indywidualnego porządkowego 1-szym, morgów dwa, n[ume]ro 2 sążni 1411^a. Dziedziczyliśmy i gdy dalej z przyczyny wieku siły ustają nam, gospodarstwa prowadzić i powinności odbywać nie możemy^b. Przeto na dniu niżej wyrażonym, przy dobrym

119^a Zob. zapiska nr 802 KSWI.

^b Brak w tym miejscu logicznego, przyczynowo-skutkowego ciągu zapiski.

120^a sążeń – miara długości równa 3 łokciom, 6 stopom (SW); pojawia się w RZG po raz pierwszy, nad liczbą 1411 znajduje się nadpisana cyfra 3, zaś przed nią graficzny znak małego kwadrata/prostokąta

^b niemogemy

zdrowiu i zmysłach, sprzedaliśmy rzeczony gront Maciejowi i Katarzynie żonie Serafinom, poddanym Iwkowy, gdyż im do złączenia jest przyległy ich gruntu za ryńskich sto trzydzieści, n[ume]ro 130 fr. [w] wiedeńskiej walucie, tak to z chałupą i z[e] stodołą i ze wszystkimi [k. 66] rekwizytami i sprzętami. I cokolwiek po naszej śmierci znaleźć się może do Macieja i Katarzyny żony jego Serafinów należało będzie z tym jednak warunkiem, że od zwanego pola Dołek do rzeki wsiowej trzymać i używać dożywotnie, obojga wyżej rzeczoni Bachmańscy, w tym gruncie kawałek pola będą na swoją wyżywność z tą^c kondycją, że żadnych ciężarów, pańszczyzny, warty^d, kwaterunków^e i co być^f może nie będą odprawiali tylko Maciej i Katarzyna Serafin. Jedynie podatek gruntowy i domowy sprzedawcy dokąd trzymać będą mogli wymówione pole, uiszczając zobowiązali się za trzymanie dostawionego dożywotnie tegoż kawałeczka pola. Przy tym Maciej Serafin zaraz ryńskich trzydzieści, n[ume]ro 30 w[iedeńskiej] w[aluty], wylczył, z których kwituje, a resztę 100 ryńskich rattami, późniejszym czasem do woli sprzedawców, przez ciąg roku lub dalej, odbierać sobie wolnem upodobaniem w czasie dalszej potrzeby będą. Zaś ostrzegają sobie w jakimkolwiek upadku i chorobach, osobliwie śmiertelnych, Serafiny Bachmańskich ratować i bronić zobowiązują się według miłości chrześcijańskiej. My zaś nie mając dzieci, naszym upodobaniem było Maciejowi odstąpić, sprzedać, darować i na wieczne czasy jemu i jego dzieciom zapisać, nie zostawując żadnych bliskości tak sobie, jako i krewnym i nikomu po naszym zejściu. Całki gront, od rzeki Bella do granicy wojakowskiej na południowy stronie położony, rzeczoni małżonkowie Maciej i Katarzyna żona Serafiny dziedziczyć będą. Cośmy uczynili z dobry przychylności ku Maciejowi i woli naszej, w przytomności urzędu gromadzkiego i świadków w dom nasz zaproszonych, którym podpisy [k. 66v] ani ich successorom szkodzić nie będą, dozwalając niniejszego pisma intabulacyi. Na co się w przytomności ludzi wiarygodnych, nie umiejący pisać znakami krzyża świętego z obydwóch^g stron podpisujemy: s.c. Kasper Bachmański, s.c. Rozalia żona z Serafinów sprzedawcy, s.c. Maciej Serafin, s.c. Katarzyna żona z Musiałów otrzymali. Działo się w Iwkowy dnia 12 marca 1827: s.c. Jan Gutowicz wójt były, s.c. Szczepan Serafin przysiężny, s.c. Piotr Zięba z gromady i sąsiad, Jan Urbańczyk deputowany. Swoją ręką nie umiejących pisać znakami krzyża świętego z ich wolą podpisałem. Jan Szczepański pisarz gromady iwkwowskiej zaprzysięgły. Gdy nic z prawa na przeszkodzie nie jest i sprzedawcy w zwierzchności ten instrument, że przez nich sporządzony potwierdzieli, przeto z[e] strony grontowej zwierzchności niniejszym w cały osnowie potwierdza się. W dominium Iwkowy 29 maj[a] 1827. Szymberski mandator i dominium reprezentant.

120 ^c tam

^d warta – obowiązek wartowania w nocy na rzecz dworu

^e kwaterunek – zob. zapiska 108 lit. c.

^f bydz

^g zobuch

121. Z mocy rezolucyi sądowy państwa Iwkowy z datt 23 sierpnia 1828 następujący kontrakt kupna i sprzedaży jednej czwarty części Roli Głębowskiej, między Stanisławem Jasnosem z jednej, a Janem i Katarzyną Szczepańskimi małżonkami z drugiej strony, wpisany został. [k. 67] Kontrakt kupna i sprzedaży między pracowitem Stanisławem Jasnosem z jednej, a [...]a Janem Szczepańskim z drugiej strony stanął w następującej osnowie. Stanisław Jasnos, mieszkaniec^b wsi Iwkowy, posiadając gront 1/4 części w Roli Głębowskiej czyli Karczmarzkiej z morgów 2 sążni 885 składający [się], od rzeki Beli zwana zaczynający, a ku stronie północkowej przy dworskim lesie kończący się i pomiędzy grontami Bonifacego Jasnosa z jednej, a Jana Spila z drugiej strony leżący – ekscypujący^c co wprzód Szczepański kupił od Szymona Jasnosa nabyty^d. Takowy [grunt] imieniem swoim i sukcesorów Janowi i Katarzynie Szczepańskim małżonkom za umówioną kwotę złotych ryńskich ośmdziesiąt, n[ume]ro 80 [w] konw[encyjnej] monecie, wiecznemi czasy sprzedaje, daje i daruje nic sobie ani dla swoich sukcesorów nie zostawując. I zgoła wyżej powiedziany gront Janowi i Katarzynie Szczepańskim małżonkom i ich z prawa następnym sukcesorom z błogosławieństwem boskim z tym dodatkiem oddają i zlewam, aby wszelkie ciężary, które na nim zawisły ponosili, a mnie ugodzone złotych ryń[szych] ośmdziesiąt, dico 80 [w] konwenc[yjnej] monecie, w czterech ratach wypłacili. Przy podpisaniu niniejszego kontraktu odbieram złotych ryń[szych] dwadzieścia, mówię 20 [w] k[onwencyjnej] m[onecie], i z tych niniejszym kwituję. Zaś w miesiącu kwietniu po Wielkanocnych Świątach drugą, na Święty Marcin [11 XI] w 1827 [roku] trzecią, na dzień czternastego marca 1828 roku czwartą ratę, każda po złotych ryń[szych] dwadzieścia, n[ume]ro 20 [w] kon[wencyjnej] mon[ecie], kupiciele niżej podpisanemu sprzedawcy rzetelnie wypłacić mają. Że tak a nie inaczej ugodziłem się i że już a conto^e należitości mojej złotych ryń[szych] dwadzieścia [w] k[onwencyjnej] m[onecie], n[ume]ro 20, od kupiciela Jana i Katarzyny Szczepańskich odebrałem, przy świadkach, którym podpisy ani ich sukcesorom nic szkodzić nie powinny, dozwalając niniejszego instrumentu intabulacyi znakiem krzyża świętego podpisuję się. Działo się w Iwkowy dnia 8 marca

121 ^a Wyraz nieczytelny.

^b mieszykaniec

^c excypuiąc

^d Po raz pierwszy następuje tak bogaty opis położenia kupowanej ziemi.

^e a conto – zaliczkowo, na poczet przyszłej należności (SWO)

1827 Stanisław Jasnos sprzedawca. Akceptujemy: Jan Szczepański, Katarzyna z Gnyłów Szczepańska kupiciele. Świadkowie podpisują się: Jan Gutowicz wójt były, Jan Szot przysiężny, Kasper Serafin przysiężny, Walenty Hacuś z gromady i sąsiad, Jan Urbańczyk deputowany gromadzki. Stanisław Grzymek nie umiejących pisać znakami krzyża świętego za dotknięciem ich rąk pióra podpisałem. L.S.^f Datt in dominium Iwkowa 15 marca 1827. Szymberski dom[inium] rep[rezentant]. Stosownie do rezolucyj jurysdykcji sądowy datt 18 kwietnia 1827, a na mocy komplancji z dnia 5 kwietnia 1828, n[ume]ro 172, sporządzony niniejszy kontrakt kupna i sprzedaży, gdy podział gruntu przez to kupno nie dzieje się, zwierzchność gruntowa z tym dodatkiem zupełnie approbuje, aby nowy kupiciel Jan Szczepański będące na tym gruncie ciężary ponosił. Z jurysdykcji dominikalnej państwa Iwkowy dnia 2 junii [2 VI] 1828 Szymberski m[andatarjusz] i d[ominium] r[e]prezentant. Wpisać i intabulować z jurysdykcji sądowy państwa Iwkowy [...]§ dnia 23 sierpn[ia] 1828. [...]§ [k. 67v] Jako niniejszy kontrakt kupna i sprzedaży 1/4 części Role Głębowskiej czyli Karczmarskiej między Stanisławem Jasnosem i Janem Szczepańskim zawarty, przeze mnie od słowa do słowa do księgi gromadzkiej na dniu dzisiejszym wpisany został zaświadczam. Iwkowa 13 września 1828 Nicol[aus] Pischem^h actarius dominicalis.

122. Cessja prawa. – Po śp. Józefie i Mariannie Kociołkach małżonkach, włościanach wsi Iwkowy, pozostało się gospodarstwo chłopskie pod n[ume]rem konskrypcji 58, składający się grunt z morgów 12 sążni 1343 oraz i pobudynki na tym gruncie. A ponieważ pozostało 3-ch synów, najstarszy Karol, średni Ignacy, najmłodszy Jędrzej bez zmysłów, aże podług prawa najstarszy syn Karol Kociołek grunt miał pozostały posiadać, lecz że kaleką będąc na nogi dostawszy defektu służąc przy wojsku, a stąd gospodarstwo prowadzić nie może i średniemu bratu swemu na żądanie i prośbę jego rzeczony grunt – półrole w Roli Toczkowski to jest – jako wyżej wyrażono morgów 12 sążni 1343, temuż Ignacemu Kociołkowi zdaję i daruję z tym dodatkiem, aby mnie na tym gruncie przy sobie do śmierci dochował i pogrzeb po chrześcijańsku sprawił. Co uczyniłem tę cessję z dobrej mojej woli, podpisawszy się znakiem krzyża świętego przy niżej wyrażonych świadkach, którym podpisy ani ich successorom szkodzić nie będą ani mogą, takowy w całej swojej osnowie z tym dodatkiem, aby Ignacy brata swego młodszego [k. 68] Jędrzeja z jego części spłacił podług szacunku^a i wartości z gruntu i budynków. Na co podpisuję się ^bKarol Kociołek najstarszy brat przy dobrych zmysłach, ^bIgnacy Kociołek akceptuje. Działo się w Iwkowy dnia 18 septembris [18 IX] 1828. Przytomni świadkowie: s.c. Szczepan Serafin

121 ^f locus sigilli – miejsce pieczęci

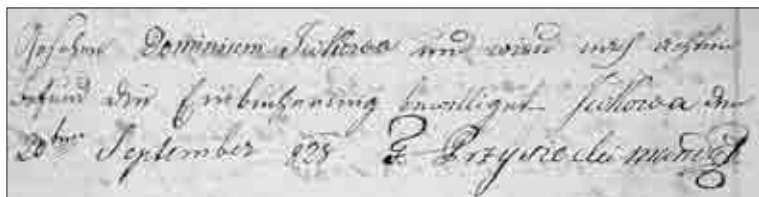
^g Wyraz nieczytelny.

^h Imię i nazwisko niepewne. Występuje również w zapisce nr 126.

122 ^a szaconku

^b Następują krzyżyki.

przysiężny, s.c. Jędrzej Szot z gromady, s.c. Maciej Kociołek z gromady, Jan Szczepański pisarz gromadzki.

20 september 1828 F[eliks] Przysiecki mandat[ariusz]. Jako powyższy instrument podług dyspozycji dominikalny z oryginału słowo w słowo wpisałem, zaś świadczam. Iwkowa dnia 21 septembris [21 IX] 1828 Joannes Szczepański notarius iwkoviensis m.p.p.

123. W Rolach Michurowski i Ziębińskiej karta 121. – W imię Trójcy Święty. Testament Franciszka Jasnosa. Ja, Franciszek Jasnos, czynię rozporządzenie pomiędzy dziećmi, których nie mam tylko dwoje, 3-cia wychowanica Agnieszka. Mam gruntu we dwóch rolach po części: w Roli Michurowski 3-cia część w półroli, zaś w Ziębińskiej Roli 16-ta część. To w Roli Ziębińskiej oddaję synowi Ludwinowi, aby sobie wiecznie zażywał przez niejakiego spłatu, zaś w Michurowskiej to oddaję na pół synowi, pół córce. Pół Magdalenie, co za Witanem Repetowskim, bo my wspólnie wykupowali ze żoną swoją Reginą, jako w księgach [k. 68v] gromadzkich. Zaś cokolwiek jest z ruchomych rzeczy lub z bydła albo siania, co będzie to wszystko wychowawicy Agnieszce. To dzieci do tego nic nie będą miały, bo już są dzieci wyposażone, a ona w mojej starości mnie ogarnuje. A dzieci ode mnie odeszły, tylko się z wychowanicą rządzą. Budynki jakie są to sobie odstawiam na starość, a jakbym sobie nie mógł radzić, to które mnie dziecko do śmierci dochowa to budynki weźmie. Upraszam gruntowej zwierzchności, aby w księgi gromadzkie wpisać dozwoliła, na co się podpisuję w przytomności urzędu wsiowego znakiem krzyża świętego s.c. Franciszek Jasnos. Dwoje stajon sobie odstawiam, jak szeroko od Krzemionek. Działo się na miejscu w domu 6 novembra [6 XI] 1815: s.c. Szymon Serafin wójt, s.c. Teodor Jasnos przysiężny, Walerian Piechowicz pisarz gromadzki. Wpisano słowo w słowo z oryginału przez Jana Szczepańskiego, pisarza gromadzkiego, w Iwkowy dnia 15 stycznia Roku Pańskiego 1829.

124. Wpisanie testamentu z Roli Sitkowski. – W imię Boga w Trójcy Święty Jedyne. Wojciech i Marianna Pajorowie w dużych latach będący czynią rozporządzenie pomiędzy dziećmi, mając syna jednego na imię Kasper, córek 4-ry: starszy Orszula, drugi Marianna, 3-ci Justyna, 4-ty Tekla. Mamy gruntu półtóry części Role Sitkowski. Pół budynkami i gruntem oddajemy synowi i córce na imię Tekla [k. 69] przed zaślubieniem z Franciszkiem Szotem. A 3 córki najstarsze są wyposażone, nie potrzebują gruntu, ale jednak należy się im spłacić temu, który grunt posiadać będzie, bo grunt w małym położeniu. Zaś Orszula, co za

Tomaszem Kusiem, to się przy nas przyciska, to nie trza spłacać, chyba żeby ją chcieli wygnać stąd, to ją spłacić należy. Budynki, jakie są na gruncie to sobie do śmierci dostawiamy, a które dziecko będzie nas do śmierci chowało, o nas pamiętało, to temu oddajemy. Z ruchomych rzeczy mało co jest, może przejdzie^a na biedę. Jednak dla lepszego waloru dopraszamy się wielmożnej zwierzchności dworski, aby nasze zezwolenie przedsięwzięte w księgi gruntowe wpisać dozwoliła. Dla lepszy wiary podpisujemy się znakiem krzyża świętego w przytomności świadków, które podpisy nic [im] szkodzić nie mogą: s.c. s.c. s.c. Wojciech Pajor ojciec, s.c. s.c. s.c. Marianna Pajorowa. Tu potwierdzamy tego zapisu, że spłatu nie należy dać jak tylko Justynie, co za Mikołajem Kozdrojem złotych polskich 15, w jakim kursie natenczas pieniądze będą. Mariannie, co za Józefem Ruszajem złotych polskich 15. Orszuli tyleż, jeżeli tam siedzieć nie będzie, a gruntu nie mogą wszyscy trzymać, bo w małym położeniu. Wojciech Pajor, Marianna Pajorowa z Zapiórow. Działo się w domu ratusznym dnia 12 stycznia 1816: s.c. Szymon Serafin wójt, s.c. Teodor Jasnos przysiężny, s.c. Maciej Serafin świadek, pisarz tego zapisu Walerian Piechowicz. Wpisano z oryginału słowo w słowo powyż[z]y testament dnia 8 marca Roku Pańskiego 1829. Jan Szczepański pisarz gromadzki mmpp.

125. [k. 69v] Stanąwszy osobiście w kancelaryi dominikalnej państwa Iwkowy Katarzyna z Ziębów Włodarczykowa wraz z uproszonymi świadkami zeznając swoim i swoich successorów imieniem, iż jako prawa suksessorka do 1/6 części Dziedzicowskiej, po matce swojej Brygidzie Ziębiny. A zostawszy przez szwagra mojego Antoniego Dziedzica całkiem z tej wyżej wymienionej roli, i jakie tylko co by było dla mnie się tam należało, spłacona i zupełnie zaspokojona, przeto całkiem od wszystkich pretensyi jakiego bądź^a tylko źródła dla mnie tam spadających odstępuję, a tę całą 1/6 część Roli Dziedzicowski Antoniemu Dziedzicowi wiecznemi czasy oddaję i zapisuję. Które to pismo dla większej wagi i waloru przez położenie znaku krzyża św[iętego] podpisuję i do ksiąg gruntowych wpisać dopraszam się. Iwkowa 13 marca 1829: s.c. Katarzyna z Ziębów Włodarczykowa, s.c. Wincenty Włodarczyk mąż eksystujący^b, s.c. Antoni Dziedzic akceptujący. Coram et per me F[eliks] Przysiecki mandat[ariusz], s.c. Wojciech Bagiński świadek z Kozinca, Jan Szczepański świadek i pisarz gromadzki. Niniejszą komplemację, czyli spłacenie z 1/6 Roli części Dziedzicowska przez Katarzynę z Ziębów Włodarczykową na rzecz Antoniego Dziedzica uczynioną w księgi gruntowe wpisać dozwala się. Z jurysdykcji gruntowej państwa Iwkowy dnia 13 marca 1829. Felix Przysiecki mandatariusz i sędzia policyjny. L.S.^c Jako powyższy instrument z oryginału słowo w słowo w tę księgę wpisałem, zaświadczam. Dnia 20 marca Roku Pańskiego 1829. Jan Szczepański pisarz gromady wsi Iwkowy.

124 ^a przeńdzie

125 ^a iakiego bydz

^b exystować – (łac. *existere*) jestestwo czyli bytność, być (SL), tu: w znaczeniu obecny

^c locus sigilli – miejsce pieczęci

126. [k. 70] Rola Midowska. – Transakcja, mocą której Sobestyan Rzepioło v[el] Turek, poddany wsi Iwkowy, mając grunt 1/4 części Roli Midowskiej przez śp. Adama Humieja ostatniej woli rozporządzeniem z datt 3 września 1814^a legowany, takowy grunt Maciejowi Kociołkowi za dobrowolnie umówioną kwotę złotych ryńskich 80, mówię osi[e]mdziesiąt w w[iedeńskiej] w[alucie sprzedaje]. A to z tego względu odstępuję i wiecznymi czasy jemu i jego successorom zdaję, iż w transakcyi datt 22 1752 roku^b pomiędzy Jadwigą i Wojciechem Kociołkami z jednej, a Wojciechem Humiejem z drugiej strony zawartej wyraźnie ekscypowane^c zostało, że gdyby grunt ten z linii Humiejów w obce ręce, czyli pod inne nazwisko^d przechodził, Kociołkowie prawo do takowego nabycia sobie zostawili z tym jednak warunkiem^e, iżby Maciej Kociołek pozostałej po Adamie Humieju żonie, póki teje Pan Bóg żyć pozwoli, gruntu pod korzec jeden i łąki na siana cetnar^f jeden z tego gruntu używać dozwolił. Za co żona wspomnionego Adama Humieja krajcarów trzydzieści w[iedeńskiej] w[aluty] na opłacenie na tym gruncie ciężących powinności Maciejowi Kociołkowi corocznie płacić będzie oraz w domie teraz mieszkającym do śmierci mieszkać, a po zejściu z tego świata jako swój własny komu zechce legować będzie miała prawo. Umówioną zaś kwotę złotych ryńskich 80 Maciej Kociołek na dwie raty wypłacić obowiązuje się, to jest na dzień 24 czerwca 1829 złotych ryńskich czterdzieści, a zaś drugie złotych ryńskich czterdzieści dnia 24 czerwca 1830 roku. Którą to transakcję obydwie strony akceptując i chcąc [k. 70v] mieć za ważną, trwałą i w niczym nienaruszoną w jurysdykcyi gruntowej przy uproszonych świadkach, którym ani ich successorom podpisy nic szkodzić nie mają, uczynioną, przy położeniu rąk własnych znaku^g krzyża świętego stwierdzają i do ksiąg gruntowych^h wpisać dopraszają się. Datt Iwkowa 25 maj[a] 1829: s.c. Sebastyan Rzepioło v[el] Turek cedujący, s.c. Maciej Kociołek akceptujący. Nie umiejących pisać podpisałem Nicol[aus] Pischⁱ dominikalny aktuariusz. Przytomni świadkowie: s.c. Jan Szot przysięzny, Karol Kociołek z gromady, Jan Szczepański pisarz gromadzki. Niniejszą transakcję z[e] strony jurysdykcyi gruntowej potwierdzając do ksiąg gruntowych wpisać dozwala się. Datt ut supra^j. F[eliks] Przysiecki mandatariusz i sędzia polityczny. Jako powyższy akt z oryginalnego stemplowego dokumentu słowo w słowo wpisałem, zaświadczam. Dnia 10 junii [10 VI] 1829. Jan Szczepański pisarz gromadzki.

126^a Brak zapiski w RZG.

^b Brak zapiski w KSWI – brak daty miesięcznej.

^c excypować – zastrzec, warować sobie (SL), (SW)

^d Po raz pierwszy w RZG pojawia się leksem nazwisko.

^e warunkiem

^f cetnar – (łac. *centenarius*) jednostka miary równa stu funtom, tj. około 50 kg (SWO); nie był miarą jednolitą (zwyczajny, lwowski, krakowski, warszawski) (SL)

^g znaka

^h grońtowych

ⁱ Imię i nazwisko niepewne.

^j datum ut supra – (łac.) data jak wyżej

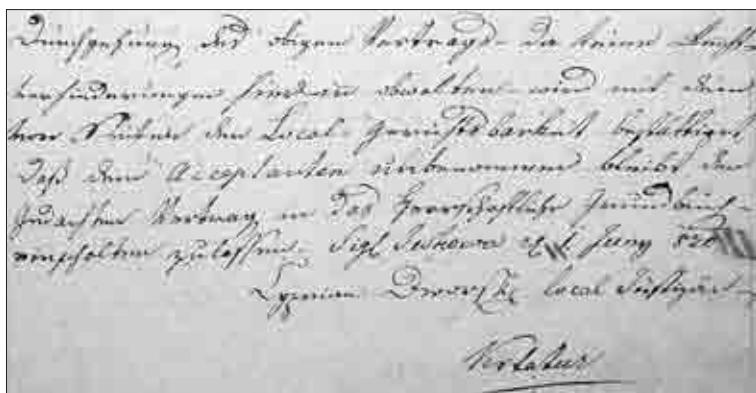
127. [k. 71] Rola Popkowska^a. – [...] ^b 1 junii [1 VI] 1830 n[ume]ro 57 [...] ^b. Gdy oto niżej podpisana, w bieżącym niżej wyrażonym roku Katarzynie z pierwszego Turkowy, z drugiej zaś Szczepańskiej i jej mężowi Janowi zupełną moc i walor w posiadanie części gruntu w Roli Popkowskiej w dziedzictwo własności będąc spłaconą odstąpiłam. Gdzie jeszcze do tego osobnym powtórnie dodatkowo skryptem zeznaję, że z pobudynkow po śp. Franciszku Skirle czyli Turku, a bracie moim^c, przy Katarzynie z Dziedziców, także z pierwszego Turkowy, z drugiego Zięciowy bratowy mojej [budynków] pozostałych, do których w równy części na osobę niżej wyrażonej mianej pretensji do tychże pobudynków żądać Petronella Orłowiczowa miała prawo, którą należytość jak rzekłam na dniu 16 kwietnia r[oku] t[eraźniejszego] cessionując grunt na rzecz Jana i Katarzyny małżonków Szczepańskich. Za tym i z takowych lubo w złym stanie na tym samym gruncie w Roli Popkowskiej będących budynków, które na osobę drugiej bratowej mojej Katarzyny z Gnyłów [z] pierwszego Turkowy, [z] drugiego małżeństwa Szczepańskiej i jej mężowi, też spadkowa realność przy Turkowy[m] imieniem. Tak samo Katarzynie [z] drugiego małżeństwa Zięciowy, także po Franciszku Turku bratowy mojej, przy której została spadkowa [k. 71v] należytość tychże pobudynków, w których mieszkając na osobę niżej podpisaną spadkowym równych części sposobem należących się. O tąż takową należytość zleciłam i dodatkowo ponawiam dla drugiej, jak wyżej rzeczono Katarzyny z Gnyłów Turkowy, [z] drugiego [małżeństwa] Szczepańskiej, która dopominać się [ma], czyli na gruncie wstrzymać lub spłatek części spadkowy z takowych [wziąć]. Gdyby na swój własny użytek te budynki Katarzyna Turkowa, [z] drugiego [małżeństwa] Zięciowa obrócić chciała, to z tych spadek powziąć będzie miała prawo Katarzyna z Gnyłów Turkowa, [z] powtórnego [małżeństwa] Szczepańska, po młodszym bracie moim^c Klemensie Turku zostająca. U Katarzyny Turkowy, [z] drugiego [małżeństwa] Zięciowy dopominać się albo też tą samą w przypadający na jej osobę części spłacić i pobudynki przy gruncie zostawić. Niemniej też Katarzyna z Gnyłów z mężem swoim też pierwszą bratową imieniem jak wyżej rzekło się Katarzynę z Dziedziców Turkową, powtórnego [małżeństwa] Zięciową, ma ją Jan Szczepański z żoną swoją Katarzyną z należącej równy spadkowy części gruntu, z oszacowania według wartości spłacić i grunt do jedności, jak przedtym był w używaniu moich rodziców, ściągnąć i złączyć z tych przyczyn, że przez nabyte prawo od sukcesorów i niżej podpisani mają słusność ciż [k. 72] rzeczeni małżonkowie Jan i Katarzyna Szczepański do całkowitego szóstej części gruntu w Roli Popkowskiej, pod n[ume]rem 41 położonego, dziedziczenia. Które to moje dobrowolne zeznanie, jako rzetelne przy świadkach wiarygodnych, moją ręką nie umiejący pisać znakiem krzyża świętego stwierdzam i podpisuję s.c. Petronella Orłowiczowa z Turków. Akceptujemy Jan i Katarzyna Szczepańscy. Działo się w Iwkowy dnia 26 augusta [26 VIII] 1826. Przytomni świadkowie: s.c.

127 ^a Zob. zapiska nr 104.

^b Wyraz nieczytelny.

^c moim

Jan Gutowicz wójt, s.c. Szczepan Serafin przysiężny, s.c. Jan Szot przysiężny, s.c. Jędrzej Serafin z gromady. Stanisław Grzymek pisarz tego aktu m.p.p. Jan Urbańczyk swoją ręką deputowany m.p.p. L.S^d.

[k. 72v] Jako niniejszy instrument słowo w słowo z oryginału przepisany został, na mocy rezolucji sądowej z dnia 1 junii [I VI] 1830, n[ume]ro 57. W księgi grontowe dostawa odpisane z[e] strony zwierzchności dominikalnej Iwkowy, zaświadczam. Iwkowa 18 czerwca 1830 roku. [...]° Bukowski.

128.ª Kwit na złotych ryńskich sześćdziesiąt, n[ume]ro fr. 60 w konwencyjnej monecie, które niżej wyrażony Stanisław Jasnos podług kontraktu kupna i sprzedaży na jedną czwartą gruntu Roli Karczmarzkiej czyli Głembowskiej na dniu 8 marca 1827 z Janem Szczepańskim zawartego, ratami jak według wyżej namienionego kontraktu kupna i sprzedaży opiewa. Rzeczony złotych ryńskich sześćdziesiąt, n[ume]ro fr. 60 w konwencyjnej monecie, niżej wyrażonem sposobem od Jana Szczepańskiego odebrałem, co tak rozumie się jak następuje:

I. Przy podpisaniu kontraktu kupna i sprzedaży pod dniem 8 marca 1827 opisanego pierwszą ratę od Jana Szczepańskiego odebrałem, z których już kontraktem kupna i sprzedaży kwitowałem złotych ryńskich dwadzieścia, n[ume]ro fr. 20 w konwencyjnej monecie.

II. Dnia 14 kwietnia roku 1827 po Wielkanocnych Świątach drugą ratę do Jana Szczepańskiego na termin umówiony odebrałem złotych ryńskich dwadzieścia, n[ume]ro fr. 20 w konwencyjnej monecie, z których tym ode mnie danym pismem kwituję.

III. Dnia 11 listopada roku 1827, to jest w dzień Świętego Marcina Biskupa, jako to na trzecią ratę od wyżej rzeczonyego [k. 73] Jana Szczepańskiego odebrałem złotych ryńskich dwadzieścia, n[ume]ro fr. 20 w konwencyjnej

^d 127 locus sigilli – miejsce pieczęci

^e Imię nieczytelne.

^a 128ª Zob. zapiska nr 121.

monecie, to jest srebrem. Razem uczyni jako wyżej złotych ryńskich sześćdziesiąt, n[ume]ro fr. 60 w konwencyjnej monecie, z których jako rzetelnie i sumiennie, sprzedawca Stanisław Jasnos 1/4 części gruntu Roli Karczmarskiej od kupiciela Jana Szczepańskiego rzeczoną summę fr. 60 w dobrej monecie, przy niżej podpisanych świadkach, gotowemi pieniędzmi odebrałem. Niniejszym zeznaję i tem kwitem razem kwituję. Żadnych pretensyi teraz i na potym do kupiciela 1/4 części gruntów Roli Karczmarskiej Jana i Katarzyny Szczepańskich małżonków, tak mojem jako i successorów moich imieniem, nie wnoszę i wnosić nie będę. Co zaś czwartą ratę złotych ryńskich dwadzieścia, n[ume]ro 20 fr. w kon[wencyjnej] monecie, przeznaczyłem córce mojej Margorzecie Jasnosowy do odebrania. Co wyraziwszy dodaję, że ani ja ani córka moja, ani też kto inny żadnej pretensyi do Jana Szczepańskiego o wyżej powiedziany grunt najmniejszego prawa mieć nie będzie. To zeznawszy przy niżej podpisanych świadkach, którym podpisy ani ich successorom szkodzić nie mogą, przez znak krzyża świętego podpisuję [się] i ten kwit za potwierdzeniem gruntowej zwierzchności w księgi gruntowe intabulować dozwalam. Stanisław Jasnos kwitujący s.c. Działo się w Iwkowy dnia 11 kwietnia 1828. Przytomni świadkowie: Antoni Paszkowski organista iwkowski m.p., s.c. Jan Szot przysiężny, Wawrzyniec Kososki przytomny świadek z gromady swoją ręką podpisał^b. Coram me Szymberski mandat[ariusz] i domi[nium] repr[ezentant].

me Szymberski mandat & Domini Repräsentant - 11. April 1828
 August 1828 Nr. 1224 64 - Programm nach dem Abguck
 ...
 ...
 ...

132
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

128^b Inny pisarz, gdy stroną zapisu jest aktualny pisarz Jan Szczepański.

129. [k. 73v] Rola Jędrychowska. – W przytomności naocznych świadków, włościan wsi Iwkowy, którym podpisy uczynione szkodzić nie mogą, stanąwszy osobiście Wojciech, Stanisław, Jacenty Jasnosowie bracia, tudzież Helena, Polka, Marianna siostry rodzone, zmarłego Jakuba i Heleny z Kędzierów Jasnosów małżonków wnukowie i wnuczka^a, a zmarłych Tomasza i Agaty Jasnosów małżonków synowie i córki, dobrowolnie, rozmyślnie, żadnym nie uwiedzeni błędem ani namową zeznania czynią, które w żadnym sposobie odmienione, zamienione, wzruszone i zwątlone być^b nie mogą ani powinny tak przez nas zeznających, jako też i naszych sukcesorów w tym sposobie. Jakub Jasnos z Heleną z Kędzierów, dziad i baba, mając część 1/4 w Roli Jędrychowskiej zwany w Iwkowy, którą Helena baba nasza dnia 7 lipca roku 1759^c od Jana i Wojciecha Kędzierów, czyli Jasnosów pokrewnych swoich, w obliczu urzędu gromadzkiego prawem własności kupiła. Takową 1/4 część gruntu trzema testamentami, a mianowicie ostatnim dnia 3 października 1810^d roku czynionym, Jakub Jasnos successorom swoim prawym, to jest Tomaszowi Jasnos synowi i Rozalii z Jasnosów, Tomasza Repetowskiego małżonce a swej córce, w dziedziczne posiadanie i używanie z sukcesorami oddali i pozostawili. Która to własność na Tomasza Jasnosa, zeznających [k. 74] ojca i Rozalię siostrę, a względnie ciotkę naszą spadająca i prawnie przez sukcesję należąca i dekretem dziedzictwa dominikalnym z dnia 6 marca 1826^e, pod n[ume]rem 50 wydanym, w dawnych wspólnych częściach przyznaną i zasądzoną została. Atoli Tomasz Jasnos, ojciec nasz zeznających, nie czekając dekretu dziedzictwa, poprzednie dnia 12 grudnia 1810 po śmierci ojca Jakuba, część swoją 1/8 gruntu Teodorowi Jasnos przysiężnemu [naten]czas iwkowskiemu za usilnym nabywaniem ustąpił^f, nie pomniąc na nas sieroty małoletnie. Ale na takowe ustąpienie najmniejszej zapłaty ani sam na siebie, ani na nas dzieci nie wziął, ani też kwitował, pozostawiwszy sieroty bez sposobu do życia. Teodor Jasnos przysiężny, bezprawnie z krzywdą małoletnich nie dawszy nic ojcu Tomaszowi Jasnos za 1/8 część gruntu w Roli Jędrychowskiej, takową bez żadnego prawa lat już 19 nie zapłaciwszy ani ojcu Tomaszowi ani nam pozostałym sukcesorom, nie doznającym żadnej urzędowej opieki, najmniejszego grosza wartości użytkuje, zasiewa, zbiera i posiada. Przeto my niżej podpisani bracia i siostry Jasnosowie, Tomasza i Agaty Jasnosów już zmarłych synowie i córki, widząc na[j]większą krzywdę uczynioną nam przez Teodora Jasnosa przeciwko prawom boskiemu i monarchicznym przepisom, doszedłszy lat wieloletności, mając za odstąpienie prawa

---

129 ^a wnuczki

^b bydz

^c Brak zapiski w KSWI.

^d Zob. zapiska nr 16 (nie zgadzają się daty).

^e Brak zapiski w RZG.

^f ustąpił

od Rozalii Repetowskiej ciotki nagrodę^s zupełną, teźże Rozalii Repetowskiej odstępujemy prawa nam służącego do 1/8 części Roli Jędrychowskiej, po ojcu Tomaszu na nas spadającej, czyniąc teź Rozalię Repetowską właścicielką tej 1/8 części Roli Jędrychowskiej. Nie będąc w sposobie prawowania się z Jasnosem Teodorem wszystko prawo na teź Rozalię Repetowską ciotkę przenoszymy, zlewamy, dając jej zupełną moc nie tylko windykowaniu naszej własności [k. 74v] po ojcu, ale teź i żądania kalkulacy z lat 19 nieprawnie posiadanych przez Jasnos Teodora. A jako to czyniemy za zupełną nagrodę^s rozmyślnie, dobrowolnie, nieprzymuszenie. Tak na to się rękami własnymi w przytomności przyjaciół znakiem krzyża świętego podpisujemy. Czyniono i zeznano w Iwkowy dnia 6 sierpnia roku 1829: Wojciech, Stanisław, Jacenty Jasnosowie zeznający^h, Helena, Polka, Marianna Jasnos córki Tomasza^h. Za zupełnym zezwoleniem podpisałem tych, oni swemi rękami krzyże kładli. Jan Szczepański pisarz gromady. Przytomni świadkowie: Jakub Gawęlda wójt, ^hSzczepan Serafin przysiężny, ^hJędrzej Serafin z gromady, Jan Szczepański pisarz gr[omadzki], Jan Urbańczyk deputowany. Dnia 10 sierpnia 1829. Coram me [...] Bukowski re[prezentant] dom[inium].

130. Rola Kasprowska. – Anno Domini 1824 die 10 julii. Niżej podpisany, znakiem krzyża świętego oznaczony, zdrowy na rozumie i umyśle ani żadną namową [nie] zwiedziony zeznaję tym skryptem, jako ja mam część Roli Kasprowski, [k. 75] to jest 5 zagonów po swej żonie Anastazji^a. Ta mi odumarła, a mnie jest odległe i mam swego dosyć. I dlatego na dniu wyżej rzeczonym zeznaję w przytomności urzędu i świadków wraz z córką swoją Wiktorią zamężną, że ja [my] tę część roli 5 zagonów odstępujemy dobrowolnie Józefowi Jurkowskiemu i Justynie jego żonie Jurkowskim na wieczność i ich potomkom, za którą to część odebraliśmy sumę złotych ryńskich szesnaście, n[ume]ro 16 w[iedeńskiej] w[aluty], z który to sumy kwitujemy. [Oddaję] ze wszystkimi powinnościami tak co do dworu, jako i gromady, z pastwiskami, łąkami i lassem. Niech sobie z Bogiem dziedziczą. To zeznajemy w przytomności świadków, którym ani podpisy nic szkodzić nie mogą ani ich sukcesorom. I przy tym proszą obie strony wielmożnej gruntowej zwierzchności, aby raczyła zaaprobować i w księgi gruntowe wintabulować. Podpisujemy się krzyżem świętym Szymon Gryz, Wiktoria z Gryzów Gryzka. Datt w Iwkowy: Teodor Jasnos wójt, Stanisław Serafin przysiężny, Wawrzeniec Szot świadek, Walerian Piechowicz pisarz gromadzki. Jako powyższy skrypt, czyli transakcję przyjmujemy i akceptujemy. Justyna z Ziębów Jurkowska, Józef Jurkowski mąż.

---

129 ^s nadgodę

^h Następują krzyżyki.

ⁱ Imię nieczytelne.

130 ^a Anastazji

131. [k. 75v] Rola Kasprowska. – Transakcja staje, dobrowolna umowa pomiędzy przyjaciółmi w niżej opisany sposób, [z jednej] strony Katarzyny Szotowy z Ziębów, z drugiej [strony] Justyny Jurkowskiej. Mając ja w utrzymywaniu część Role Kasprowskiej takowy, to jest po 5 zagonów ode wsi do granicy lipniczkiej po swej matce Katarzynie Ziębiny i takową część jednomyślnie wraz z mężem swoim Mateuszem Szotem odstępuję Justynie Jurkowskiej i Józefowi Jurkowskiemu. Ale [5 zagonów] jest w naszym utrzymowaniu, toć mu natenczas odstąpimy, jakby się nie miał gdzie podziać. Aby zaś tego nie zastał, to my jako posiadacze role bliżsi tego trzymać, jakby mieli komu innemu zdawać. Ale mu w dobrej woli odstępujemy i darujemy przy podpisanych świadkach, którym ani podpisy nic szkodzić nie mogą ani ich sukcesorom, zrzekłszy się wszelkiego prawa cywilnego. A ta zdana nasza część wraz przybyła do jego części, co im matka Ziębina zdała tak samo po 5 zagony, od tej części wraz odłączona. Matka w testamencie potwierdziła pod tą samą datt, jako się i onym właśnie należy siostrze rodzony. Ażeby Justyna i Józef Jurkowscy tego nie byli potrzebni, toć nie kto inny, ale my to nabyć powinni. Za co jako nie umiejący pisać podpisujemy się znakiem krzyża świętego. Jednak gruntowa zwierzchność ma zaaprobować [k. 76] i w księgi gruntowe gromadzkie wpisać. Nakazała Katarzyna Szotowa z Ziębów, Mateusz Szot asystujący. Działo się na miejscu w domu Katarzyny Ziębiny dnia 24 septembra [24 IX] 1824: Teodor Jasnos wójt, Karol Ryba przysiężny, Stanisław Serafin przysiężny, Kazimierz Masel przysiężny, Wawrzeniec Serafin świadek, Walerian Piechowicz pisarz gromadzki. Przy tym sobie Jurkowscy warują, co jest w tych gruntach rośliny, krzaków, aby nic Szotowie szwagrowie nie ważyli [się] rąbać. Powyższą transakcję przyjmujemy i akceptujemy: Justyna z Ziębów Jurkowska, Józef Jurkowski mąż.

132. Rola Kasprowska. – Transakcja dobrowolna staje się, dobrowolna umowa nigdy nieodmienna pomiędzy przyjaciółmi, siostrami rodzonymi w niżej wpisany sposób. Ponieważ Maryan[n]a i Jakub Marszałkowie mając w utrzymaniu część Role Kasprowski, to jest 5 zagonów, n[ume]ro 5, ciągnie się od rzeki iwkowski, aż do granicy lipnickiej, po swej matce Katarzynie Ziębiny. I takową część jednomyślnie wraz [k. 76v] z mężem swoim odstępujemy Justynie siostrze i Józefowi Jurkowskiemu dając i darując wiecznemi i potomności czasu i wyrzekamy się wszystkiego prawa cywilnego. Którą to część nikomu innemu tylko rzeczonym Jurkowskiem, jako dobrym i szacownym przyjacielem odstępujemy i darujemy oraz ze wszystkimi przyroślinami, jakowe się tylko na tej części znajdują. Co się działo w przytomności świadków sławnych, jako to [...]a Antonim Cieśllickiem^b i wójcie gromadzkim. I tam dalej, co dla lepszy wagi i wiary, jako nieodmienni jesteśmy to się podpisujemy: Marianna z Ziębów Marszałkowa, Jakub Marszałek mąż i asystent. Niniejszą transakcję akceptujemy: Justyna z Ziębów Jurkowska, Józef Jurkowski asystent. Świadkowie: Antoni Cieśllicki^b świadek, Wawrzeniec Ba[...]b wójt gromadzki. Działo się w Wojok[owy]c dnia 19 czerwiec 1825. Jan Rodzieński n[ume]ro 32. Niniejszy instrument aprobeuje się i takowy do ksiąg gruntowych wciągnąć pozwala się. Dominium Iwkowa dnia 24 lutego 1832. F[elician] Grabowski sędzia L.S.^d

133. [k. 77] Rola Jaskowska, n[ume]ro 33. – Transakcja między Sobestyanem i Maryanną z Piechników Szotami z jednej [strony], tudzież Walentym i Marcjanną Serafinami małżonkami z drugiej strony stanęła na dniu [...]a dobrowolna i w niczym nieodmienna ugoda [w nastę]pujący sposób:

1 [primo] Sobestyan i Marianna z Piechników Szotowie małżonkowie kupili grunt 8, mówię osi[e]m, zagonów i z należnym do tego laskiem w Roli Jaskowskiej, do 18 arkusza przyjęto. Grunt ten sytuowany od zwyż mianowanych Walentego i Marcjanny z Pajorów Serafinów, któren na fundamencie zapisu śp. męża [...]a Józefa Jasnosa dnia 17 novembra [17 XI] 1813^b roku sporządzony, a w dominium Iwkowa na dniu 31 lipca 1829^b roku stwierdzony [...]a. Takowy grunt Walenty i Marcjanna z Pajorów Serafinowie małżonkowie wiecznemi czasami za sto i sied[e]mdziesiąt ryńskich w[iedeńskiej] w[aluty], n[ume]ro 170 w[iedeńskiej] w[aluty], Sobestyanowi i Maryannie z Piechników Szotom sprzedał. Żadnego prawa ani sobie ani też sukcesorom swoim nie zostawują i z tym dodatkiem odstępują, iż pozostałe od [...]a do śmierci na takowych siedzieć mają, a po śmierci Walentego i Marcjanny z Pajorów Serafinów nie gdzie indziej, jak tylko do tego samego gruntu, to jest do tych 8 zagonów za odplacaniem war-

132 ^a Wyraz nieczytelny.

^b Nazwisko niepewne, nieczytelne.

^c Prawdopodobnie jest to miejscowość Wojakowa.

^d locus sigilli – miejsce pieczęci

133 ^a Wyraz/y nieczytelny/e (pogięta i zniszczona karta).

^b Brak zapiski w RZG.

tości wrócić się mają. Zaś tę mianowaną sumę Walentemu i Marcjannie z Pajorów Serafinom małżonkom powyż[ej] mianowani kupiciele [...] na podpisie uczynionej transakcyi wypłacić obowiązują się za osobnym zakwitowaniem [...] Intabulację podpisami przez znak krzyża świętego przy uproszonych świadkach ostatecznie podpisujemy i przez jurysdykcję dominikalną zatwierdzenia upraszamy. Iwkowa 28 kwietnia 1830: Walenty Serafin, Marcjanna Serafinowa z Pajorów sprzedający, Sob[estyan] Szot, Maryan[n]a Szotowa z Piechników kupujący. Przytomni świadkowie: [...] Serafin przysiężny, Marcin Dzięgiel świadek. Jako nie umiejących pisać podpisałem [...].

134. [k. 77v] Rola Jaskowska^a. – Transakcja pomiędzy Sobestyanem Szotem i Maryanną z Piechników małżonkami z jednej [strony], a z Franciszkiem i Konstancją [z Midów], primo voto Jasnosową, Urbańczykami małżonkami z drugiej strony stanęła na dniu dzisiejszym dobrowolna, rozmyślna i w niczym nieodmienna ugoda w następujący sposób. [...] Sobestyan i Maryanna z Piechników Szottowa małżonkowie mając według transakcyi z dnia 28 kwietnia 1830 dwunastą część w Roli Jaskowskiej z 8 zagonami i lasku do tychże należącego, składającą się w arkuszu subrepartycyjnym^c pod liczbą [...] zaciągniętą, granicami od rzeki Beli do granicy tymowskiej podług oznaczoną, zaś wszere z jednej strony z grontem Błażeja Jasnosa, a z drugiej z graniczną miedzą Sobestyana Jasnosa stykającą się, od prawych posiadaczy Walentego i Marcjanny z Pajorów, primo voto Jasnosowy, Serafinów małżonków za ugodzoną sumę poprzedniczo w całości wyliczoną dla siebie nabytą. Tęż samą dopiero wpisaną 12 część Roli Jaskowskiej Sobestyan i Maryanna z Piechników Szotowie za umówioną, dobrowolnie ugodzoną sumę złotych ryńskich sie[dem]dziesiąt osi[e]m, [numero] 78 monety konwencjonalny, Franciszkowi i Constancyi z Midów Urbańczykom odstępujemy, sprzedajemy i na wieczne czasy w ich własność i wolne używanie oddajemy. I nie zostawując ani sobie, ani successorom naszym żadnego prawa do tejże teraz sprzedany [...] wpisany 12 części Roli Jaskowskiej, ale owszem wszelkie prawo, jakiekolwiek my Sobestyan i Maryanna z Piechników Szotowie transakcją [z] dnia 28 kwietnia 1830 [roku] z Walentym i Marcjanną z Pajorów Serafinami uczynili sobie lub dla successorów naszych nabyć mogli, toż samo prawo w zupełnym swym walorze i znaczeniu na kupicielei [k. 78] [...] Franciszka i Konstancję Urbańczyków zlewamy i dla tego samego użytku tęż [...] służącą, uczynioną w[e] własne ręce kupicielei terażniejszych Franciszka i Constancyi z Midów Urbańczyków przy d[niu] [dzisiejszym] w całości wypłaconą być^d ma, do ich własnego użytku złożyć deklarujemy się i na to nie tylko

133 ^c Ostatni wers w języku niemieckim, nieczytelny. Prawdopodobnie akceptacja dominium.

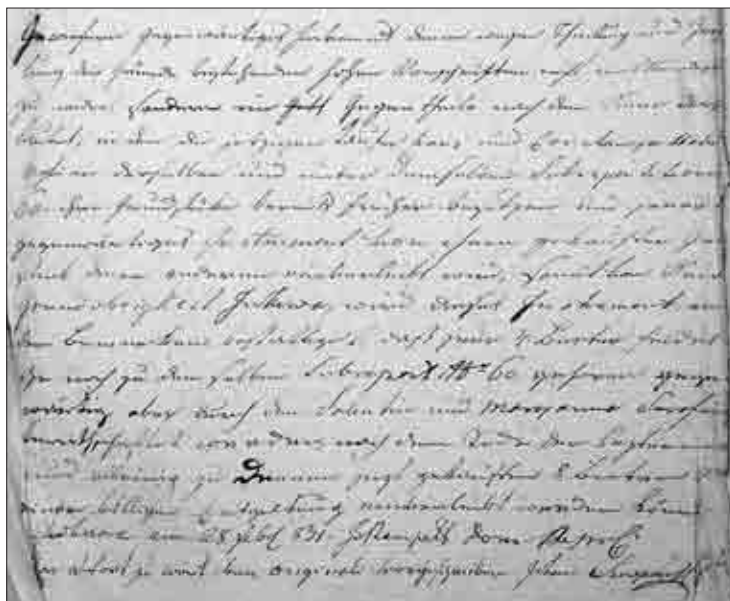
134 ^a Zob. zapiska nr 133.

^b Wyraz/y nieczytelny/e (pogięta i zniszczona karta).

^c subrepartycja – rozpisanie podatku na poszczególne gospodarstwa (GALICJA)

^d bydz

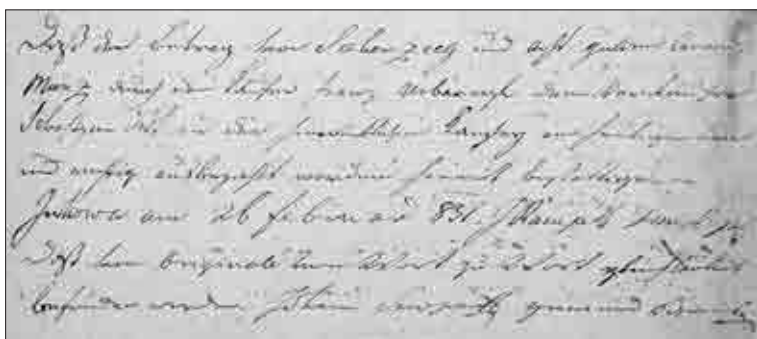
że przy uproszonych świadkach, którym ani ich successorom podpisy nie [szkodzić] nie mają, podpisujemy się, ale dla większego zabezpieczenia [...]^b nienaruszonej transakcyi niniejszą w księgi gruntowe [...]^b zainstabulować pozwalamy. Działo się w Iwkowy dnia 26 [february [28 II] 1831]: Sobestyan Szot, Maryanna małżonka sprzedawcy, Franciszek Urbańczyk, Constancya małżonka. Świadkowie przytomni: Jakub Gawęda wójt, [Wawrzeniec] Serafin przysięgły, Putko Jan przysięgły, Serafin Tomasz przysięgły, Jasnos Franciszek z gromady, Jasnos Sobestyan. Podpisałem na żądanie Rampett^c.

135. [k. 79]^a Rola Jaskowska. – Kwitt na złotych ryńskich siedemdziesiąt osi[e]m monety konwencjonalny, które my niżej podpisani Sobestyan i Maryanna z Piechników Szotowie sprzedawcy od kupieli Franciszka i Constancyi z Midów Urbańczyków małżonków za sprzedaną według transakcyi z dnia dzisiejszego uczynionęj i zupełnie odstąpioną 12 część Roli Jaskowskiej w gotowiznie odebraliśmy i z tej, jako rzetelnie odebrany kwitujemy. Datt w Iwkowej dnia 26 februara [26 II] 1831: Sobestyan Szot, Maryanna małżonka. Przytomni: Jakub Gawęda wójt, Wawrzeniec Serafin przysięgły, Jan Putko przysięgły, Tomasz Serafin przysięgły, Franciszek Turek z gromady, Sob[estyan] Jasnos z gromady. Na żądanie podpisałem J. Rampett.

¹³⁴ ^c Osoba, nazwisko niepewne.

¹³⁵ ^a Karta 78v niezapisana, w całości ukośnie pokreślona.

136. [k. 79v] Rola Karwałowska. – Anno domini 1809 die 10 januarii [10 I]. Nijęj podpisany Jan Karwala zeznaję tym skryptem, jakom sprzedał Michałowi Cyrkowskiemu^a 12 część gruntu Roli Karwałowskiej za sumę złotych polskich trzysta pięćdziesiąt, n[ume]ro z[łotych] p[olskich] 350. Ta część leży od miedze Bartł[mieja] Karwali [i] ciągnie się od rzeki zwana Bella, aż do granicy czchowskiej. [Sprzedałem] przez żadnego przymuszenia, dobrowolnie, nie zostawując żadnej bliskości sam na się ani na dzieci swoje ani sukcesory, chyba gdyby miał komu innemu sprzedać to potomkowie bli[ż]si, gdyby zostali. [Sprzedałem] ze wszystkimi powinnościami cesarskimi, dworskimi i gromadzkimi. Ja, Jan Karwala, zrodzony z ojca Andrzeja Karwala i wyznaję, jakom sprzedał raz na zawsze. Tę część roli wolno mi sprzedać, bo tę sam kupi[em], nie mając tego z ojca, ale własne moje. Ja, Jan Karwala, wyrzekam się sam za się i za dzieci swoje. Wyrzekam się i z żoną swoją Maryanną kłademy krzyże^b. Stało się w domu ratusznym, przy ludziach wiarygodnych. Jako nie umiejący pisać podpisuję się krzyżem świętym. Przy [k. 80] zagajeniu całego prawa: Sobestyan Janawa wójt, Karol °Przeniek° Ryba pr[z]ysiężny, Wojciech Olexy, Wojciech Pajor przysiężny, Teodor Jasnos przysiężny, Mateusz Gnyla z gromady, Bartłomiej Tucznio z gromady, Walerian Piechowicz pisarz gromady. Przepisałem z oryginału słowo w słowo dnia 20 marca 1832 [roku]. Jan Szczepański pisarz.

137. Rola Midowska – Kontrakt kupna i sprzedaży między pracowitemi Maciejem Kociołkiem z jednej, a Jędrzejem Midą z drugiej strony został opisany w następujący osnowie. Maciej Kociołek, poddany wsi Iwkowy, mając prawo do posiadania 4-ty części gruntu Role Midowskiej, jako opis z roku 1754^a świadczy. Do tego także, tenże Maciej Kociołek większego prawa z roku 1814^b od Sobestyan Turka czyli Rzepioła nabył, a tenże Rzepioło od Adama Humieja z roku 1814 tę część gruntu miał cessionowaną. A ponieważ Jędrzej miał tę część gruntu jako

136 ^a Nazwisko niepewne.

^b Następują krzyżyki.

^c Wyraz zapisany na interlinii.

137 ^a Brak zapiski w KSWI.

^b Zob. zapiskę nr 126.

krewny Adama Humieja obsiadł, ale od nikogo prawa nabytego do posiadania nie otrzymał. Zapozwany tedy został do kancelaryi dominikalny o ten grunt, gdzie im od poważnego dominium była dobrowolna proponowana zgoda, gdzie w ten niżej opisany sposób nastąpiła. Ja, Maciej [k. 80v] Kociołek, mając nabyte prawo do 4-ty części gruntu Roli Midowskiej, pod n[ume]rem kons[krypcji] 47, pomiędzy gruntami od szkotnicy z jednej, a Jędrzeja także Midy przysiężnego z drugiej strony leżący. Ciągnie się [grunt] od rzeki przez wieś płynący zwana Bela, aż do granicy lipnickiej. Przewożę takową 4-tą część Role Midowskiej dobrowolnym i niezmiennym kontraktem, imieniem swoim i sukcesorów, Jędrzejowi Midzie v[el] Gaber^c za umówioną kwotę złotych ryńskich sześćdziesiąt, mówię n[ume]ro fr. 60 w monecie konwencyjnej, wiecznemi czasy sprzedaję, daję i daruję nic sobie ani dla siebie, ani dla sukcesorów nie zostawując. Zgoła wyżej powiedziany grunt Jędrzejowi Midzie i żonie jego Tekli z Cyrkowskich^e, czyli Gabrów i ich z prawa następnych sukcesorów z błogosławieństwem Bożym z tą kondycją od[d]aję i zlewam, aby wszystkie ciężary, które na nim zawisły ponosili, a mnie ugodzoną kwotą złotych ryńskich 60 [w] m[onecie] k[onwencyjnej] w trzech ratach, to jest w roku 1829 jedna przy podpisaniu kontraktu, w roku 1830 druga, a w roku 1831 trzecią ratę wpłacili. Że tak a nie inaczej^d ugodziłem się i że kupiciel podpisanemu sprzedawcy rzetelne wypłacić ma przy uproszonych świadkach, którym podpisy ani ich sukcesorom szkodzić nie będą ani nie powinny. Dozwalając niniejszego kontraktu kupna i sprzedaży z dozwoleń dominikalnej zwierzchności upraszać do intabulacyi znakiem krzyża ś[więtego] podpisuję. Działo się w Iwkowy dnia 5 junii [5 VI] Roku Pańskiego 1829: Maciej Kociołek sprzedawca, Jędrzej Mida z żoną kupiciele. Nie umiejących pisać podpisałem. Jan Szczepański, pisarz gromad[y] przytomny. [k. 81] Przytomni świadkowie: Jakub Gawęda wójt, Marcin Kapica przysiężny, Jędrzej Mida przysiężny, Wawrzeniec Serafin przysiężny, Jan Szczepański pisarz gromadzki. Niniejszy kontrakt kupna i sprzedaży approbuje się oraz zaleca się takowy do ksiąg gruntowych zaciągnąć. Dominium Iwkowa dnia 4 lutego 1832. F[elicjan] Grabowski sędzia. Jako powyższy instrument z oryginału słowo w słowo do ksiąg wpisano. Datt Iwkowa dnia 22 marca 1832. Szczepański.

138. Rola Midowska. – Kwitt na złotych ryń[szych] dwadzieścia, n[ume]ro fr. 20 w konwen[cyjnej] monecie. Jako ja, niżej podpisany Maciej Kociołek, podług kontraktu kupna i sprzedaży na dniu 5 junii [5 VI] 1829 w zwierzchności dominikalnej uczynionego, odebrałem z 4-ty części gruntu Role Midowskiej od Jędrzeja Midy powyższe fr. 20 w kon[wencyjnej] mon[ecie]. Na dniu dzisiejszym przy świadkach niniejszych z odebranej 1-szy raty kwituję, co podpisem mej ręki przez znak krzyża świętego stwierdzam. Datt Iwkowa dnia 19 julii [19 VI] 1829. Maciej Kociołek kwitujący. Nie umiejących pisać podpisałem

^c Wyras niepewny/nieczytelny.

^d inaczej

Jan Szczepań[ski]. Przytomni świadkowie: Jakub Gawęlda wójt, Marcin Kapi-
ca przysiężny. Jan Szczepań[ski] pisarz gromadzki. Przepisano słowo w słowo
z oryginału dnia 22 marca 1832.

139. Rola Midowska. – Zakwitowanie na złotych ryńskich dwadzieścia, mó-
wię 20 w mon[ecie] konwen[cyjnej], które ja niżej podpisany Maciej Kociołek
poddany wsi Iwkowy, powyższą summę z rąk Jędrzeja Midy [k. 81v], syna Jana
Midy, poddanego iwkowskiego mieszkającego pod n[ume]rem 47 konsk[rypcji],
za sprzedaną mu przeze mnie czwartą część Roli Midowskiej, jako kontrakt
kupna i sprzedaży z wiedzą przezacnej dominikalnej zwierzchności państwa Iw-
kowy pod dniem 5 czerwca roku 1829 sporządzony opiewa, trzecią i ostatnią
ratę, rzeczony ryńskich 20 w monecie konwencyjnej, przy niżej podpisanych
świadkach odebrałem, z których kwituję, nie zostawując sobie ani dzieciom
moim i nikomu żadnych bliskości i pretensyi nadal do 4-ty części gruntu Roli
Midowskiej. Jedynie Jędrzeja Midę i żonę jego z Cyrkowskich Teklę wiecznymi
posiadaczami tego gruntu waruję, dozwalając niniejszego kwitu do intabulacyi.
Na co przez znak krzyża świętego podpisuję się. Maciej Kociołek kwitujący.
Działo się w Iwkowy dnia 5 czerwca 1831. Przytomni świadkowie: Jakub Ga-
węlda wójt, Jan Putko przysiężny, Jan Szczepański pisarz gromadzki. Powyż-
szy kwitt słowo w słowo z oryginału tu do księgi wpisany został. Datt Iwkowa
22 marca 1832. Zaświadcza się. Szczepański pisarz^a.

140. [k. 82] Rola Bodkowska. – Cessja. Grunt pod n[ume]rem subrepart[y-
cji] 9-tym z łąkami, pastwiskami i lassem do n[ume]ru 67, składający się z mor-
gów 10 sążni 293, to jest 4-ta część gruntu Roli Bodkowskiej, który niżej podpi-
sana Bodkowa Franciszka własnością posiadałam. Więc takowy grunt zięciowi
memu Józefowi Gryzowi i Justynie córce mojej, temuż Józefowi Gryzowi ze
żoną zaślubioną oddaję. Leguję całe gospodarstwo na Józefa Gryza i żonę jego
Justynę nie mogąc dalej utrzymywać. Rzeczony gospodarstwo spuszczaam ze
wszystkimi obowiązkami, ciężarami z tym warunkiem, aby drogie córki moje
podług wartości tak z gruntu, jak i z ruchomych rzeczy spłacili, jako też wymó-
wione dla mnie podpisany dwa stajonka pola dla swego wychowku i pomieszka-
nie w osobnej izdebce sobie pozostawiam. W ostatku na Józefa Gryza, któremu
grunt i gospodarstwo odstąpiłam ten obowiązek wkładam, żeby mi w różnych
niemożnościach dopomagał i po zejściu z tego świata po chrześcijańsku^a pocho-
wał. O czym i przezacny gruntowy zwierzchności państwa Iwkowy do wiado-
mości niniejszym, aby zezwolić raczyła [...]^b i powyższy instrument zatwierdzić
– uprasza[m] – zechciała. Pisano w Iwkowy dnia 4 november [4 XI] 1830 Bod-
kowa Franciszka. Przytomni świadkowie podpisujemy: Jakub Gawęlda wójt,

¹³⁹ ^a Jedna trzecia powierzchni karty u dołu pusta – wykreślona.

¹⁴⁰ ^a chrześcijańsku

^b Wyraz nieczytelny.

Marcin Kapica przysiężny, Jędrzej Bodek przysiężny, Jędrzej Mida przysiężny, Jan Szot przysiężny, Grzegorz Gryz sąsiad, Jan Szczepań[ski] pisarz gromady. N[ume]ro 120 niniejszy instrument z[e] strony [k. 82v] jurysdykcji dominikalnej aprobuje się i takowy w księgi gruntowe wciągnąć zezwala się. Dominium Iwkowa dnia 20 sierpnia 1831 roku Felicjan Grabowski. Jako z oryginału słowo w słowo wpisano zeznaje się. Johann [Jan] Szczepański pisarz.

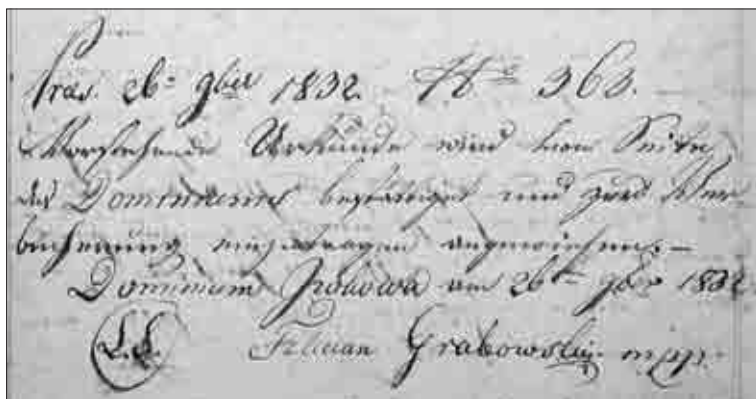
141. Rola Przeńkowska. – Kontrakt kupna i sprzedaży 1/6 części gruntu Role Przeńkowskiej z jednej [strony z] Maryanną z Przeńków Chodorową z Wiśnicza, a z drugiej strony [z] Janem Putkiem poddanym iwkowskim w ten niżej opisany sposób. Mając ja, niżej podpisana Maryanna Chodorowa z Przeńków, 1/6 część gruntu Role Przeńkowskiej od śp. ojca mego Macieja Przeńka testamentem z dnia 4 decembra [4 XII] 1816^a do używania i dziedziczenia legowaną. A ponieważ ten grunt w roku 1811 przez ojca mego Macieja Przeńka Janowi Putkowi w dzierżawę podpisany, a który [Jan Putko] go do tego czasu (używa) wypuszczony. [Ojciec] zaciągnąwszy na ten grunt 109 fr. 15 kr[ajcarów] w[iedeńskiej] w[aluty] z tym dodatkiem wyraził, że jak podpisana Maryanna Chodorowa z Przeńków, pozostała córka wyżej rzeczonego Macieja Przeńka, zaciągnięta przez ojca swego sumę złotych ryńskich 109 kr[ajcarów] 15 w[iedeńskiej] w[aluty] Janowi Putkowi odda, na [w]tedy grunt testamentem oddany posiadać może. [k. 83] A ponieważ ja, niżej podpisana Maryanna z Przeńków, nie mając chęci tego gruntu używać przeto na dniu niżej wyrażonym dobrowolnie i rozmyślnie, i w niczym nadal nieodmienna zgodziwszy się z Janem Putkiem o ten grunt, który to Jan Putko dopłaciwszy mi gotowemi do tego gruntu złotych ryńskich 50 w[iedeńskiej] w[aluty], a z ojca pozostało złotych ryńskich 109 fr. 15 [krajcarów] w[iedeńskiej] w[aluty], co razem uczyni złotych ryńskich sto pięćdziesiąt dziewięć, n[ume]ro 159 fr. 15 [krajcarów] w[iedeńskiej] w[aluty]. Z których jako z odebranych oraz i przy niniejszym kontrakcie kwituję i już sobie ani dzieciom moim, ani successorom żadnych bliskości nie zostawiam. Sprzedałam raz na zawsze i na wieczne czasy. Na to się przy podpisanych świadkach znakiem krzyża świętego podpisuję, pozwalając niniejszego kontraktu kupna i sprzedaży do ksiąg gruntowych [...] ^b intabulacji, dopraszając niniejszy akt gruntowej zwierzchności o potwierdzenie: Maryanna Chodorowa z Przeńków, Maciej Chodora asystujący mąż odstępują, Jan Putko z żoną akceptują. Działo się w Iwkowy dnia 6 listopada Roku Pańskiego 1831: Jakub Gawęłda wójt, Tomasz Serafin przysiężny, Marcin Kapica przysiężny, Wojciech Gnyła z gromady, Jan Szczepański pisarz gromady. Przepisano słowo w słowo z oryginału. Datt Iwkowa 27 maj[a] 1832 Jh. [Johann] Szczepański not[arius] iurat[us] ^c.

141 ^a Brak zapiski w RZG.

^b Wyraz nieczytelny.

^c nott. juratt. – notarius iuratus (łac. *iuro* – przysięgać, składać przysięgę) – tu: pisarz przysięgły, zaprzysięgły

142. [k. 83v] Sołtystwo Dolnie. – Niżej podpisani w przytomności urzędu gromadzkiego i do niniejszego aktu wezwanych sąsiadów za świadków, którym ani im ani ich successorom podpisy bynajmniej szkodzić nie powinny, jawnie, dobrowolnie i rozmyślnie w następujący osnowy układ czyniemy. Posiadając podpisanymi prawem sukcesyji po ojcu naszym Józefie Woykowskim na fundamencie Przywileju od Najjaśniejszego Króla Polskiego Augusta III z dnia 30 grudnia roku 1748^a na nas podpisanych spadła, które podług arkusza indywidualnego, n[ume]ro subprepar[tycji] 243, grontów morgów 31 sążni 818, łąk morg[a] 1 sążni 370, pastwisk 19 morgów 982 sążni, co uczyni razem morgów 71 sążni 670. Takowy tedy grunt ze wszystkimi zabudowaniami, to jest izbą, komorą, stajnią, z[e] stodołami oraz jaki tylko majątek ruchomy i nieruchomy posiadamy i posiadać mogemy, synowi naszemu imieniem Szymonowi Woykowskiemu z tą atoli kondycją dajemy, darujemy i na wieczność zapisujemy, ażeby nas tenże aż do śmierci chował i utrzymywał. Znajdujące się jeszcze córki trzy, z których dwie już są wyposażone, żadnych pretensji do syna naszego mieć nie powinny. Co się zaś tyczy Agnieszki ułomny, syn nasz Szymon^b Woykowski przyjmuje na siebie obowiązek chować ją przy sobie. Co obydwie strony niniejsze pismo za trwale mieć chcą i podług tego wiernie zachować się przyrzekają. Upraszają [k. 84] wraz przezacny zwierzchności, aby takowe potwierdzone i w księgi gruntowe wciągnięte zostało. Działo się w Iwkowy dnia 24 listopada roku 1832: ^cTomasz Woykowski, ^cMaryanna z[e] Skirlów Woykowska. Niniejszy zapis akceptują: ^cSzymon Woykowski. W przytomności naszej: Jakub Gawęda wójt m.p.p., sig. ^dJan Szott przysiężny, ^dSzczepan Serafin z gromady, ^dJędrzej Serafin, Jan Szczepański pisarz gromadzki.

Słowo w słowo z oryginału wpisane przez Jan Szczepański notarius juratt[us].

142 ^a Brak zapiski w KSWI.

^b Simon

^c Następują krzyżyki.

^d sig. cruc./sig. cru. – (łac.) *signum crucis* – znak krzyża

143. [k. 84v] Rola Jamrozowska. – Mocą którego niżej podpisany, w przytomności urzędu gromadzkiego jawnie i dobrowolnie zeznaję, jako odebrawszy z kassy cyrkularnej nagrodę^a za znalezienie monety srebrnej przez syna mego małoletniego Sobestyana Karwałę, która za skarb poczytana została i takową [nagrodę] jako własność jego do rąk moich odebrałem. Tak niniejszym bezpieczeństwo tej summy złotych ryńskich 16 m[onety] k[onwencyjnej], mówię szesnaście fr. w mon[ecie] kon[wencyjnej] na moim własnym ruchomym i nieruchomym majątku, a mianowicie na gruncie, pod n[ume]rem konsk[rypcji] 180, czwartej części Roli Jamrozowskiej z tym dodatkiem zapisuję, iż gdybym, czego Boże uchowaj, z tego świata zeszedł, pozostali sukcesorowie w równych częściach z gruntu przeze mnie posiadanego, po odtrąceniu tej kwoty 16 fr. [złotych reńskich] w srebrnej^b [monecie], która się Sobestyanowi synowi należy, podzieleni, czyli spląceni być powinni, jeżeli za życia mego przy dojsciu^d wieloletności Sobestyana zaspokoić w stanie nie będę mógł. Na co się przy świadkach znakiem krzyża świętego podpisuję i niniejszym rewers w księgi gruntowe zapisać dopraszam się. Iwkowa dnia 18 lipca 1832: sig. cruc.^e Jan Karwala. Na żądanie podpisałem Jh. [Johann] Szczepański pisarz gromadzki. Jako przytomni podpisujemy: Jakub Gawełda wójt m.p., ^eJan Szott przysiężny, ^eTomasz Urbańczyk przysiężny, ^eJoseph [Józef] Tabaszewski z gromady, Jan Szczepański. Jako ten rewers z oryginału słowo w słowo jest wpisany, świadczę [Jan] Szczepański. N[ume]ro 293. Niniejszy instrument aprobuję się z[e] strony jurysdykcji dominikalny i zaleca się w księgi gruntowe zaciągnąć. Iwkowa dnia 12 november 1832. Grabowski poli[tyczny] sędzia.

144. [k. 85] Ugoda. – Pomiędzy stronami Wojciechem i Reginą Bagińskimi z jednej, a Kazimierzem i Janem Karwałami z Roli Jamrozowskiej, spod n[ume]ru domu 180, z drugiej strony stanęła taka umowa. Kazimierz i Jan Karwale wypuścili w dożywotnią dzierżawę kawałeczek, pod korzec jeden, pola na górach i łączkę z łąziskami, i do tego po lessie z paszą Wojciechowi i Reginie Bagińskim. Także [wypuścili] domek i stodołkę postawioną na tym gruncie. Tak ten wypuszczony kawałeczek pola [i] łączkę będą Bagińscy dożywotnio obojga używać i na swój użytek trzymać. A Bagińscy rzeczoni będą Kazimierzowi i Janowi Karwałom z tego rocznie płacić po 6 fr. [złotych reńskich] w[iedeńskie] w[aluty] bez żadnych innych powinności z tą kondycją, że się żadna strona w umowie ani nie podwyższy ani nie unieży, ale do śmierci Bagińscy jak opłacą 6 fr. [złotych reńskich] rocznie spokojnie mieszkać w tym gruncie będą. I budynki, chałupa i stodołka są własne rzeczonych Bagińskich, przeto w każdym razie wolno się im będzie gdzie chcieć obrócić. Cośmy się opisali przy świadkach i tę za niezmienną ugodę dotrzymać [k. 85v] deklarujemy, znakiem krzyża świętego

143 ^a nadgrode

^b srebrnej

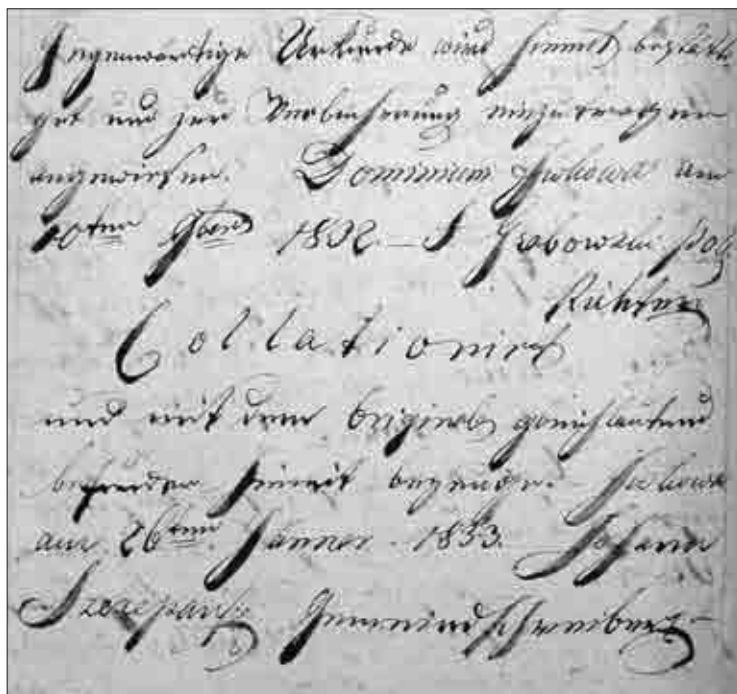
^c bydz

^d dońścia

^e signum crucis – znak krzyża

podpisujemy. Działo się w Iwkowy dnia 29 listopada 1830: sig. cruc.^a Kazimierz Karwala, Jan Karwala wypuszczają, ^aBagiński Wojciech, ^aRegina żona akceptują. Przytomni świadkowie: Jakub Gawęda wójt m.p., ^aTomasz Tabaszewski świadek, Jan Szczepański świadek m.p.p. N[ume]ro 149.

145. [k. 86] Rola Sukiennikowska. – Cessja, mocą której ja niżej podpisany, w przytomności urzędu gromadzkiego i do niniejszego aktu wezwanych sąsiadów za świadków, którym ani ich successorom podpisy bynajmniej szkodzić nie powinny, jawnie i rozmyślnie z przyczyny, że jestem w podeszłym wieku, osłabiony na siłach, pracować nie mogę, gospodarstwa utrzymować i powinnościom tak potocznym, jako i pańszczyźnie zadosyć czynić. Posiadając podpisany około 50 lat prawem successyi po ojcu moim^a Wojciechu Gryzu grunt spadły, 3-ch części role w Roli Sukiennikowskiej zwanej, który podług arkusza indywidualnego n[ume]ro domu 107, a subrepar[tycji] 32, składający się w ogólności z łąkami, pastwiskami i laskiem z morgów 11 sążni 1521. Takowy tedy grunt i całe gospodarstwo ze wszystkimi zabudowaniami, to jest izbą, komorą, z[e] stajnią, z[e] stodołami oraz jaki tylko majątek ruchomy i nieruchomy posiadam i posiadać mogę, zięciowi mojemu Jędrzejowi Kociołkowi i żonie jego Maryannie, a córce mojej z Gryzów Kociołkowi i ich z prawa następnym sukcesorom, na rzecz tychże Jędrzeja i Maryanny [z] Kociołków z tą atoli kondycją daję, daruję

144 ^a signum crucis – znak krzyża

145 ^a moiem

i na wieczność zapisuję, ażeby mnie i z żoną moją powtórnią do śmierci chowali, utrzymowali, a po zeszyłym życiu podług obrządku chrześcijańskiego^b pogrzeby sprawili. I z tego gruntu wszelkie ciężary monarchiczne, dworskie, kościelne i gromadzkie, jak ja podpisany bez [k. 86v] zwłoki uiszczał, oddawał i dopełniał, odbywali. Niemniej małoletnią z powtórny żony mojej córkę, póki do lat nie dojdzie^c spłacić rzeczony zięć będzie obowiązany. Co obydwie strony niniejszą cessję za trwałą mieć chcą i podług tego wiernie zachować się przyrzekają. Upraszają wraz przezacnej dominikalnej państwa Iwkowy zwierzchności, aby takowa [cesja] potwierdzona [była]. Dla lepszej wagi i waloru wraz [z] zaproszonymi świadkami ręką moją przez położenie znaku krzyża świętego podpisuję, w akta gruntowe zapisać i intabulować pozwalam i dopraszam się. Działo się w Iwkowy dnia 10 listopada 1832 roku: sig. cruc.^d Szymon Gryz cessj[on]ujący, ^dJędrzej Kociotek, ^dMarian[n]a żona akceptują. W naszej przytomności: Jakub Gawęłda wójt m.p., ^dJan Szott przysięgły, ^dKazim[ierz] Kraj przysiężny, ^dFranciszek Gryz z gromady, Jan Szczepański pisarz gromadzki L.S^e. [...]f 20 november 1833, n[ume]ro 258. Niniejszy instrument z[e] strony gruntowej zwierzchności approbuje się i do ksiąg gruntowych zaciągnąć pozwala się. Z dominium Iwkowy dnia 15 stycznia 1833 – Felicjan Grabowski, sędzia polityczny. Powyższy instrument z oryginału, co do słowa wpisany, zaświadczam. Jan Szczepański przysięgły pisarz.

146. [k. 87] Rola Gumułkowska. – Transakcja. Ja, niżej podpisany Tomasz Woykowski, sołtys iwkowski, zrobioną na dniu 15 marca roku 1834 w dzień sobotny z Maryanną Serafinką o 12-stą część gruntu w Roli Gumułkowskiej kupna i sprzedaży transakcją, przy Stanisławie Misiu, przy Józefie Jasnosie i Józefie Urbańczyku przysiężnym uczynioną, pod dniem dzisiejszym niżej wyrażonym takowąż stwierdzam i pisemnie wydaję. A na dniu 17 marca 1834 [roku] kupna i sprzedaży, czyli jakoby dobrowolną ugodę o tęż 12-stą część gruntu w Roli Gumułkowskiej z Tomaszem Tabaszewskim i córką moją Zofią, jej mężem a moim^a zięciem, po pijanu i przyniewolnym sposobem zrobioną, zupełnie odwołuję i kasuję, o czym do świetnego dominium dla odwołania tego prośbę łącznie podaję. Tę zaś 12-stą część gruntu wyżej namienionej Maryannie Serafince, wdowie pozostałej po śp. Kasprze Serafinie, w której ta część od początku i do tej^b w używaniu zostaje, odstępuję, daję, sprzedaję za złotych ryńskich trzydzieści sześć, n[ume]ro 36 fr. w konwencyjnej monecie, a resztę wiecznemi czasy daruję. Gdyż ta 12-sta część od 4-tej części gruntu Gomułkowskiego, pod n[um]rem 2-gim konskrypcji położonego, dzielenia nie podpada. Ponieważ ten grunt był i jest nierozdzielnie posiadany przez pozostałą Maryan[n]ę, małżonkę zmarłego

145 ^b chrześcijańskiego

^c dońdzie

^d signum crucis – znak krzyża

^e locus sigilli – miejsce pieczęci

^f Wyraz nieczytelny.

146 ^a moiem

^b tę

Kaspra Serafina, po którym ten grunt pozostał i ta jest dobrą i uczciwą gospodynią. [k. 87v] Przeto na jej rzecz i osobę, z której mi się splątek – z tej 12 części po córce mojej Apolonii^c z Woykowskich Przeńkowy bezdzietnie zmarłej, którą Serafinowie za swoją chowali, jako opis z roku 1828 świadczy – należał, zlewam i ceduję, z tą atoli kondycją, aby powyżej wspomniane pieniądze złotych ryńskich 36 w monecie konwencyjnej kwotę, ile że ja już od Tomasza Tabaszewskiego jak pod dniem 17 marca 1834 [roku] opiewa, wziętem pieniądze [a] tych nie powróciłem, a grunt posiadać odmówiłem mu. Temuż Tomaszowi Tabaszewskiemu wspomniane 36 fr. [złotych reńskich] k[onwencyjnej] m[oney] summę Maryanna Serafinka, jako posiadaczka gruntu odwrócić (a on ją zakwitować będzie) miała. Co uczyniłem przy świadkach wiarygodnych niniejszą transakcję, którym podpisy ani ich successorom bynajmniej szkodzić nie będą. Znakiem krzyża świętego, jako nie umiejący pisać, podpisuję i za niewzruszoną mieć chcę i do ksiąg gruntowych za poprzedzeniem przezacnej dominikalnej [k. 88] państwa Iwkowy zwierzchności potwierdzeniem ingrossować, czyli zaciągnąć zezwalam: sig. cruc.^d Tomasz Woykowski sprzedawca, ^dMaryanna Serafinka kupicielka akceptuje. Na żądanie podpisałem Jan Szczepański. Działo się w Iwkowy dnia 24-go marca 1834 [roku]. Jako przytomni świadkowie podpisujemy: Jakub Gawęda wójt m.p., ^dStanisław Miś z gromady, ^dMaciej Serafin mąż z gromady, ^dJan Duda sąsiad z gromady, ^dMarcin Kapica przysiężny, Jan Szczepański pisarz gromady. Niniejszą transakcję, czyli ugodę kupna i sprzedaży 12-tej części gruntu w Roli Gumułkowskiej, zwierzchność gruntowa państwa Iwkowy mocą swoją potwierdza i approbuje i takową w księgi gruntowe wpisać i na rzecz, [k. 88v] osobę i dziedzictwo Maryanny Serafinowej zaingrossować pozwala. Dekret w jurysdykcji dominikalnej państwa Iwkowa dnia 15-go kwietnia 1834 roku. Stanisław Bossowski mandatariusz i possesor dóbr. L.S.^e Jako powyższy instrument słowo w słowo z oryginału wpisałem, zeznaję. Iwkowa dnia 16 kwietnia 1834 [roku]. Jan Szczepański pisarz gromadzki.

147. Kwit na złotych ryńskich trzydzieści sześć, n[ume]ro 36 fr. monetą konwencyjną, które ja niżej podpisany Tomasz Woykowski od Maryanny Serafinowy wdowy za odprzedany jej grunt, to jest dwunastą część w Roli Gomułkowskiej już dawniej przez nią samą – a wprzód przez oboje ich, to jest Kaspra i Maryannę Serafinów – posiadany, a mnie jako ojcu [k. 89] po Appolonii z Woykowskich Przeńkowy prawem naturalnej successyi spadły, podług opisu i ugody na dniu 24 marca 1834 uczynionej i opisanej rzetelnie, i w gotowiznie na dniu dzisiejszym odebrałem. Na to się podpisuję w przytomności świadków: sig. cruc.^a Tomasz Woykowski. Działo się w Iwkowy dnia 15 kwietnia 1834 [roku]. Przytomni świadkowie: Jakub Gawęda wójt m.p., ^aJan Duda z gromady, ^aKazimierz Kraj

146 ^c Apolinij

^d signum crucis – znak krzyża

^e locus sigilli – miejsce pieczęci

147 ^a signum crucis – znak krzyża

przysiężny, Jan Szczepański pisarz gromady. Niniejszy kwitt na wypłacone przez Maryannę Serafinową wdowę pieniądze w summie trzydzieści sześć, n[ume]ro 36 złotych ryńskich monetą konwencyjną, a przez Tomasza Woykowskiego sołtysa sprzedawcę odebrane w kancelaryi dominikalnej przy urzędzie wiejskim wsi Iwkowy, w księgi gruntowe obok transakcji kupna i sprzedaży [k. 89 v] z dnia 24 marca 1834 uczynionej, a przez rezolucję zwierzchności gruntowej z dnia 15 kwietnia 1834 do n[ume]ru 45 ingrossować pozwolonej, wpisany i na rzecz Maryanny Serafinowej ingrosowany być^b ma. Dekrett w jurysdykcji do[mini]kalnej państwa Iwkowy d[nia] 15 kwietnia 1834. Stanisław Bossowski mandatariusz i dóbr poss[esor]. Jako z oryginału słowo w słowo wpisałem, świadczę. Iwkowa dnia 16 kwietnia 1834. Jan Szczepański pisarz gromadzki.

148. Rola Wronowska. – Kwitacja, mocą której w przytomności urzędu gromadzkiego jawnie i dobrowolnie zeznaję, jako odebrawszy od Jana Szota z Roli Wronowskiej spod n[ume]ru 184 domu, a syna zmarłego śp. Józefa Szotta. Który to niedawno zmarły Józef Szott oddawszy grunt i całe gospodarstwo Janowi Szotowi, wzwyż wspomnionemu synowi, polecił [mu] oraz aby i długi po tymże pozostałe ojcu powypłacał. Przeto gdy po namienionym Józefie Szocie niżej [k. 90] podpisanemu Sobestyanowi Szotowi podług nakazu z dnia 4 lutego 1835^a, n[ume]ro 23, od zwierzchności wypadłego Jan Szott długu winnego sto trzydzieści, n[ume]ro 130 fr. złotych ryńskich [w] wi[e]deńskiej walucie, na dniu dzisiejszym do rąk podpisanemu rzetelnie wypłacił, którego kwituję i żadnych nadal pretensyi nie stawiam. Na co się przy świadkach znakiem krzyża świętego podpisuję i niniejszą kwitację w księgi gruntowe za poprzedniczem zwierzchności gruntowej państwa Iwkowa potwierdzeniem zapisać dopraszam się. Działo się w Iwkowy dnia 5 lutego 1835: ^bSobestyan Szot kwitujący. Jako przytomni podpisujemy: Jakub Gawęłda wójt, ^bMikołaj Orłowicz przysiężny, Jan Szczepański pisarz gromadzki. Jako powyższy dokument (kwitacja) słowo w słowo z oryginału wpisana została, świadczemy. Iwkowa 10 lutego 1835. Jakub Gawęłda wójt, Jan Szczepański pisarz.

149. [k. 90v] Rola Masłowska. – Transakcja n[ume]ru domu 105. Ja, Jan Szott [z] żoną swoją Salomeą^a, posiadaliśmy 4-tą część Role Masłowskiej po Kazimierzu Kamionce około lat 16, nabyte kupnem sposobem. A teraz, będąc osłabieni na siłach nie możemy utrzymować [i] odstąpiliśmy Janowi i Małgorzędzie Dzienglom (Staszakom), zięciowi swemu oraz z budynkiem na tym gruncie stojącym, na którym gruncie wysiewu korcy osi[e]m, n[ume]ro 8. A [grunt] ciągnący się od rzeki Bella, aż do granicy wojakowskiej. Oto odstąpiliśmy w roku 1819. Tenże Jan Dziengiel v[el] Staszak ma sobie dziedziczyć ze swemi

147 ^b bydz

148 ^a Brak zapiski w RZG.

^b Następują krzyżyki.

149 ^a Salomeją

dziatkami^b na wieczność, ze wszystkimi powinnościami tyczącymi się tak dworu, jako i gromady. To się działo w przytomności uproszonych świadków, którym podpisy nie szkodzić nie mogą. Co dla lepszej wiary podpisujemy się znakami krzyża świętego: Jan Szott, Salomea Szotowa. Działo się w urzędzie gromadzkim dnia 12 maja 1821: Teodor Jasnos wójt, Jan Mida przysiężny, Mikołaj Dziengiel świadek, Walerian Piechowicz pisarz gromadzki. Tę transakcję zwierzchność dominikalna zaaprobować będzie łaskawa, aby w księgi gromadzkie wintabulować dozwoliła. Działo się ut supra. Powyższy dokument z oryginału słowo w słowo wpiśnany, świadczę. Iwkowa 14 marca 1835. Jan Szczepański pisarz gromadzki.

150. [k. 91] Rola Masłowska. – W imię Pańskie. Amen. Ja, niżej podpisana Salomea^a z[e] Skirłów Szotowa, będąc trochy na siłach i zdrowiu osłabiona, ale zdrowa na umyśle, a widząc się z wyroku Najwyższego, że każdy śmierci podlega, ażeby po mojej śmierci pomiędzy moimi^b dziećmi zakłócenia nie było, przeto zaprosiwszy w dom mój urząd gromadzki, sąsiadów i dzieci do uczynienia ostatniej woli mojej testamentalnej rozporządzenia w niżej następujący sposób. Posiadając z[e] swym śp. mężem moim^b Janem Szotem, bez testamentu zmarłym od dwóch lat, jedną szóstą część gruntu Roli zwanej Humiejowskiej pod n[ume]ro 74 domu, około lat przeszło 48. A gdy mąż mój, jak wyżej rzekłam Jan Szot bez testamentu umarłszy, przeto ja matka takowy [testament] robię. Mając dzieci, syna jednego Michała i 3 córki Barbara, Katarzyna i Margorzęta, wszystkie zamężne na stronę i syn ożeniony na miejscu w domu gospodaruje. Więc temu [synowi] oddaję pół tego gruntu, a drugie pół córce Katarzynie za Jakubem Gryzem. Lecz urząd wsiowy, że ta rzecz się sprzeciwia najwyższemu przepisowi, przeto do uznania dominikalnej zwierzchności. Tylko urząd dysponujący czyni, że pół gruntu Katarzynie pisał, gdyż tylko spłatek z połowy będzie się jej należał. A zaś mieliśmy także 4-tą część gruntu [k. 91v] w Roli Masłowskiej. Ten oddaliśmy córce Margorzęcie i jej mężowi Staszakowi Janowi. Jednak z tego będą mieli dać spłatku Barbarze córce, za Janem Kapicą będący, złotych ryńskich czterdzieści, n[ume]ro 40 fr. w[iedeńskiej] w[aluty]. Zaś Antoni, syn zmarły w Lipnicy, po którym zostały dzieci, ale ten za życia przez nas rodziców ze wszystkim spłacony został. Także zmarła najstarsza córka Konegunda, która za Franciszkiem Szotem zamężną była, po której dzieci są. Ta ze wszystkim, kupiwszy jej grunt na Roli Humiejowskiej, wyposażona jest. Jeszcze dodaję, że komórkę córce Katarzynie z dołu przybudowaną oddaję. A inne budynki synowi Michałowi i sprzęty gospodarskie, krescencja, bydłeta i co bądź^c synowi przy gruncie zostawać będzie należało. Za co obowiązkiem jego będzie mnie matce zwyczajem chrześcijańskim^d pogrzeb sprawić i ciało przy kościele pochować.

---

149 ^b dziadkami

150 ^a Salomeja

^b moiemi/moim

^c bydz

^d chrześcijańskim

Do tego także dąb w miedzy przy drodze dla córki Katarzyny, a drugie dąbki dwa od tejsze córki miedze synowi Michałowi, które do 3 lat takowe dęby mają stać, aby gruntu nie głużyły. Chyba żeby strony przez dobrowolną ugodę przystąpiły, dalej dostawały. Tym tedy powyższ sposobem powyższy testament zaczęty^e i ukończony, który nieodmienny mnie i przez zwierzchność miejscową potwierdzić wpisaniem w księgi gruntowe [k. 92] upraszam, i przez znak krzyża świętego przy świadkach, którym podpisy ani ich sukcesorom szkodzić nie będą, niniejszym podpisuję. Działo się w Iwkowy dnia 15 grudnia Roku Pańskiego 1833: Salomea^a z[e] Skirłów Szotowa dysponująca. Przytomni świadkowie podpisujemy: Jakub Gawęda wójt, Wawrzeniec Serafin przysiężny, Jędrzej Mida przysiężny, Jakub Gryz zięć [i] Katarzyna żona, Jan Staszak Zięć [i] Margorzęta żona, Michał Szot syn. Nie umiejących pisać za ich zezwoleniem podpisałem – Jan Szczepański pisarz gromadzki. Jako powyższy testament słowo w słowo z oryginału wpisałem, zaświadczam. Iwkowa dnia 15 kwietnia 1835. Jan Szczepański przysięgły pisarz gromadzki.

151. Rola Sitkowska. – Ja, niżej podpisana Marcyanna z Pajorów z pierwszego Jasnosowa alias Ruszajowa, z drugiego małżeństwa Serafinowa, stanąwszy przy niżej podpisanych świadkach niniejszym wyznaję, jakom darowała na mnie przypadającą schedę gruntu, czyli splątku z Roli Sitkowskiej [k. 92v] pod n[ume]ro 233 domu, przez ojca mego i Maryannę matkę Pajorów posiadanego, Kasprowi Pajorowi rodzonemu bratu memu i nadal żadnych pretensyi o żadne tak z gruntu, domu, czyli budynków i bądź jakichkolwiek ruchomych rzeczy nie będę żądała ani się upominała. Co zrobiłam z przychylności bratu swemu, na jego żądanie i prośbę, i na to się znakiem, jako nie umiejąca pisać, krzyża świętego podpisuję. Działo się w Iwkowy dnia 5 junii [5 VI] 1831: Marcyanna Ruszajowa, z drugiego Serafinowa, Kasper Pajor akceptuję. Jako przytomni powyższej darowizny podpisujemy: Idzi Motak sąsiad z gromady i świadek, Jan Szczepański gromadzki pisarz tego aktu, świadek. Powyższy dokument z oryginału co do słowa w tę księgę wpisanym został, a to na mocy rezolucyi dominikalnej z dnia 15 kwietnia 1835, zaświadczam. Jan Szczepański pisarz gromadzki.

152. [k. 93] Rola Sitkowska. – Cessja. Niżej podpisany, w przytomności urzędu gromadzkiego i do niniejszego aktu wezwanych sąsiadów za świadków, którym ani ich sukcesorom podpisy bynajmniej szkodzić nie powinny, jawnie, dobrowolnie i rozmyślnie w następujący osnowie układ prawa cessji czynię. Posiadając podpisany Wojciech Pajor wraz z[e] śp. żoną moją Maryanną z Zapiórów jedną czwartą część i pół z czwartej, to jest 4/2 [?] gruntu Role Sitkowskiej pod n[ume]rem 233 konskrypcji położonego, przeszło przez 50 lat z rzeczoną małżonką posiadanego, po niegdyś Szymonie Zapiórze będącego, z morgów 7 sążni 1067 się ogółem składającego. Takowy tedy grunt zaczynający się od Role tejsze zwanej Sitkowskiej, z tej strony przez wieś płynący rzeki i za też do granicy

połomskiej ciągnący i kończący się, który (będąc ja podpisany w sędziwym wieku i wielkiej starości z[e] swą w 1835 [roku] zmarłą małżonką, [k. 93v] na siłach opadłem i nie mogąc gospodarstwa prowadzić, gruntowym powinnościom i ciężarom zadosyć czynić) odstąpiliśmy, jak pod dniem 31 maja roku 1830^a, od kilkunastu lat całego gospodarstwa, gruntu i z pobudynkami na tym gruncie będącymi i z wszelkimi ruchomościami synowi Kasprowi i żonie jego z Ruszajów Barbarze Pajorom. [Odstąpiliśmy] całego majątku po nas będącego, a przez Kaspra syna sobie po części od nas przykupionego w wieczne posiadanie i tymże dziedziczenie. A że przed tym i później różne pisma podczas chorób i testamenta na ten grunt pomiędzy córki i syna przez nas były i mogły być^b robione, a z tego tylko kłótnie z synem i córkami, domagając się z niektórych dzielenia i posiadania tak szczupłego gruntu, [k. 94] wszczywały się. Stąd więc, żeby te na dalej bezustannie trwające [kłótnie] zakończyć się mogły, przedsięwzięłem poprzednie pisma i nieformalne robienie testamentów, z których tylko pomiędzy dziećmi kłótnie bywały i dotąd [bywają], wcale znieść i umorzyć, a następującą cessję prawa jednomyślnym ułożeniem, raz na zawsze trwać mającą, wiecznymi czasami, tak napisać dla uspokojenia prosiłem.

1-mo [primo] Iż powyżej namieniony grunt i z pobudynkami jakie się znajdują i z wszelkimi ruchomościami mogą Kasprowi Pajorowi synowi mojemu i żonie jego z Ruszajów Barbarze i ich z prawa następnym sukcesorom wiecznymi czasami oddaję, zapisuję i leguję, tym

2-do [secundo] bardziej, że tenże Kasper Pajor, jako opis pod dniem 13 marca [k. 94v] roku 1821^c złotych ryńskich 138 fr. w[iedeńskiej] w[aluty] będąc ja w gospodarstwie podpisany ojciec podupadłem, do rąk moich i za mnie powypłacał.

Z tą 3-tio [tertio] atoli kondycją niniejszą cessję prawem zlewam, że córka najstarsza imieniem Orszula za Tomaszem Kitą w zameściu będąca, ma tam gdzie jest na tym gruncie od granicy połomskiej zabudowaną do śmieci z utrzymaniem i używaniem dwóch stajon tam jej, które je używa przyległych, opłaciwszy się 5 fr. w[iedeńskiej] w[aluty] rocznie do Kaspra Pajora syna mego w spokojnym użytkowaniu domieszkać.

A 4-to [quarto] co się zaś tyczy innych córek i tej samej Orszule, Marcyanny, Justyny, Tekli, wszystkich [k. 95] zamężnych, tym nic do spłatku nie odkazuję z przyczyny tej, gdyż tym po części co mogłem wydałem, wesela posprawiałem i jak opis z dnia 6 maja 1833^c opiewa z żoną moją a matką ich, jak mogłem wywianowałem.

Jednak 5-to [quinto] mając wzgląd na najmłodszą wspomnioną córkę Teklę, która mając kilkoro dzieci, tej przeznaczam jeszcze do spłatku 30 fr. [złotych reńskich] w[iedeńskiej] w[aluty], które Kasper syn będzie miał po mojej śmierci rzetelnie wypłacić. Wreście [aby] mnie podpisanemu ojcu, jako i matce, uczynił obrządkiem chrześcijańskim^d według możliwości pogrzeb ciała mojemu, dobrą

152 ^a Brak zapiski w RZG.

^b bydz

^c Brak zapiski w RZG.

^d chrześcijańskim

chęcią będzie powinien sprawić. Dalej będąc teraz w biednym stanie [k. 95v] nie mam czym więcej dysponować. Jedyne nie mogąc znieść nieustajnej kłótni pomiędzy dziećmi powyższą cessję przy dobrych zmysłach, rozumie i zdrowiu uczynilem. W ostatku waruję sobie jeszcze, aby mnie upadłego, pracować nic nie mogącego, do śmierci przywiązanym affektem syn sustentował^e, opatrywał i dochował. Co uczyniwszy, kończąc znakiem krzyża świętego, niniejszą cessję podpisuję. Działo się w Iwkowy dnia 11 marca 1835: sig. cru.^f Wojciech Pajor cessjonujący, ^gKasper Pajor z żoną akceptują. Jako przytomni świadkowie podpisujemy: Jakub Gawęłda wójt m.p.p., [k. 96] ^hMikołaj Orłowicz przysiężny, ⁱSzymon Spil przysiężny, Jan Urbańczyk deputowany gromadzki m.p.p., Jan Szczepański pisarz gromadzki m.p.p. Powyższy instrument cessji z mocy rezolucji dominikalnej na dniu 15 kwietnia roku 1835 do n[ume]ru 112 wypadłej ^gaprobuje się i w księgi gruntowe z[e] strony dominium ingrossować dozwala się. Dominium Iwkowa dnia 20 kwietnia 1835 – Stan[isław] de Bossowski^g. Z oryginału słowo w słowo pronotowałem w te księgi, zeznaję. Datt Iwkowa dnia 25 kwietnia 1835 roku. Jan Szczepański, przysięgły pisarz gromadzki k[s]ięgi gruntowe utrzymujący.

153. Anno Domini 1821 die 13 septembris [13 IX]. – Ja, niżej podpisana, znakiem krzyża świętego oznaczona, będąc zdrową na ciele i umyśle ani żadną namową zwiedziona, ale dobrowolnie zeznaję w przytomności świadków, którym podpisy ani ich sukcesorom nic szkodzić nie mogą. Ponieważ na Roli zwanej Kowalowski posiadaliśmy 8-mą część roli wraz z mężem swoim Andrzejem Jasnosem po Wojciechu Jasnosie, a na to [Wojciech Jasnos] wziął^a złotych polskich 9 i odstąpił nam trzymać do jakiego czasu, póki złotych polskich dziewięciu^b nie odda lubo jego dzieci. Wi[n]centy Jasnos, syn zmarłego Wojciecha Jasnosa, [k. 96v] dopominając się tej części już kilka razy, ale my się mu różnym sposobem [w]zbranialiśmy lub spraszaliśmy^c. Co to zeznał świadek Szymon Szot, mający lat około 70, że się sprawiedliwie należy Wi[n]centemu Jasnosowi, ale z tym dokładnie jako wyżej, aby oddał złotych polskich dziewięć dzieciom Andrzeja Jasnosa, czyli Ruszaja. Tą część dobrowolnie nabytą, wyżej rzeconą 8-mą, na dniu wyżej rzeconym dobrowolnie odstępuję Wi[n]centemu Jasnosowi. [O] toż samo upraszam swych następców po sobie, aby mi tego nie przeczyli^d, bo się my na tym nie dorobili, toć i oni nie mają przyczyny [w]zbraniać, bo jest własne jego. Co dla lepszego waloru proszą obie strony grontowej zwierzchności, żeby raczyła za[a]probować, a w księgi grontowe wintabulować. Jako nie umiejący

152 ^e sustentować – żywić, utrzymywać, podejmować (SW)

^f signum crucis – znak krzyża

^g Tekst dopisany na interlinii.

153 ^a wziął

^b dziewięci

^c spraszać – prosić (SW)

^d przeczyli

pisać kładę znak krzyża świętego – °Regina Jasnosowa [z] Zięciów odstąpiła, °Szymon Szot świadek. W przytomności urzędu gromadzkiego: °Teodor Jasnos wójt, °Jędrzej Spiel przysiężny, °Wojciech Jasnos przysiężny, °Sobestyan Jasnos świadek, Walerian Piechowicz pisarz gromady. To wpisano przy ludziach – °Janie Gutowiczu, Jan Urbańczyk.

154. [k. 97] Wpis na Roli Piechowskiej. – Testament Zofii Jasnoski. Ja, niżej podpisana, jestem dużą chorobą złożona i na siłach osłabiona, lecz zdrowa na umyśle, więc robię rozporządzenie pozostałości swoich. Najprzód posiadałam 6-tą część Role Piechowskiej z mężem swoim^a Stanisławem Jasnosem, po bracie swoim^a rodzonym Wojciechu Misiu, zleconą pod n[ume]rem konskrypcji 118. Więc teże część gruntu zapisuję i leguję mężowi mojemu Stanisławowi Jasnosowi, jako też i synowi po mnie pozostałemu Wojciechowi małoletn[i]emu. A choćby^b się ten chłopiec nie chował, to wszelako Stanisławowi Jasnosowi wolno będzie komu chceć zapisać tę część gruntu. Co uczyniłam przy ludziach w dom mój zaproszonych, niżej podpisanych. Dattum w Iwkowy [k. 97v] dnia drugiego lipca 1837 – Zofia Misiowa Jasnoska. Jako przytomni: Wojciech Jasnos, Wojciech Kapica sąsiad, Mateusz Ruszaj sig. cruc.^c, Marcin Piechowicz m.p. Niniejsza ostatnia wola Zofii Jasnoski w zwierzchności państwa Iwkowy produkowana była. Signattum Iwkowa 15 julii [15 VII] 1837 Grażewski. Powyższy testament z oryginalnego dokumentu słowo w słowo wpisałem, zaświadcza my. Iwkowa dnia 4 listopada 1839: Jan Duda wójt, Jan Szczepański.

155. [k. 98] Wpis w Roli Dziedzicowskiej. – Testament. Ja, niżej podpisany, będąc w sędziwym wieku i na siłach osłabiony, póki mnie jeszcze Bóg łaskawy przy lichem zdrowiu utrzymuje, [przy] dobrych zmysłach i rozumie, chcę pomiędzy pozostałymi dziećmi moimi^a synami, córkami i żoną pozostać się mającą następującą dyspozycję uczynić. Posiadałem 8-mą część gruntu Roli Dziedzicowskiej pod n[ume]rem 113 domu z pobudynkami i domowymi gospodarskimi sprzętami.

Więc 1-mo [primo] z takowego gruntu połowę tę, którą puściłem Janowi synowi Dziedzicowi raz na zawsze oddaję, zapisuję i leguję. Lubo ten domaga się całego gruntu, jakoby jemu przynależał jako najstarszemu, ale mu dlatego nie mogę oddawać ani zapisywać, gdyż mnie z żoną swoją nie szanował. Że mnie jego żona chwyciła za głowę – ojca – i targała, żem na nich płakał, czego był świadkiem Marcin Piechowicz, który w każdym razie [k. 98v] i w każdym sądzie zeznać może. Przeto jestem, że mnie nie bronił, zażalony.

153 ° Następują krzyżyki.

154 ^a swoim

^b chodźby

^c signum crucis – znak krzyża

155 ^a moiemi

2-do [secundo] Drugą połowę gruntu oddają, zapisują i offiarują synowi Wojciechowi przy wojsku będącemu, który grunt będzie żona z synem Jakubem dokąd mu nie potrzeba dotrzymowała, a gdyby się nie powrócił to Jakub i Antek syny będą mieli posiadać i matkę do śmierci chować.

3-tio [tertio] Że zaś grunt kupny w górny części, jako akta z dnia 30 stycznia 1800^b po Kasprze Filipie nabyty opiewają, dla Jakuba syna oddają, offiarują i darują.

A 4-to [quarto] co się tyczy córek, to Jan syn Dziedzic Maryannie córce będzie miał dać z gruntu spłatku złotych ryńskich dwanaście, n[ume]ro 12 w[iedeńskiej] w[aluty]. Toż samo drugiej córce Agnieszce Wojciech syn także 12 fr. [złotych reńskich] w[iedeńskiej] w[aluty] z gruntu będzie miał spłacić.

A zaś 5-to [quinto] co się tyczy budynków [k. 99] to już Jan syn ma za swoje. Dałem mu komorę, izdebkę i stajnię, jako i stodołę, które sobie z mego drzewa postawił.

6-to [sexto] Zaś te budynki, w których mieszkam, Wojciechowi synowi. Piekarnię dla mieszkania, gdyby się powrócił.

Zaś 7-me [septimo] Jakubowi izdebkę, którą sobie swym kosztem postawił. Także komora dla Jakuba syna i stodołka.

A 8-me [octavo] Antoniemu stajnię, dokąd Wojciech nie wróci nie ma brać.

9-te [nono] Sprzęty gospodarskie, lub[o] tych niewiele, żonie i dla Jakuba.

Jako też 10-te [decimo] krowa jedna na pogrzeb, druga żonie i jałówka, i koń toż samo z matką będą mieli i inne, jakie się znajdują przy gospodarstwie ruchomości.

11-te [undecimo] Zasiew przy gruncie żonie z synem Jakubem, a Jan miał moim^c, jakiem mu grunt puścił, zbożem całkiem obsiany.

W ostatku 12-te [duodecimo] Antoniemu synowi Dziedzicowi żadnego spłatku ani ruchomości nie oddają, bom mu też dał, co mogłem na ten grunt, co w [k. 99v] nim mieszka.

13 [decimo tertio] Wojciechowi jeżeli mu trza będzie pod sianie, Jakub będzie miał odstąpić z matką.

Jeszcze 14-te [decimo quarto] sień z komorą żonie.

Wreście 15-te [decimo quinto] pagórek Janowi nazywający się górny za to, że w jego części chałupa stoi. NB [notabene] gdy[by] syn Wojciech nie powrócił, więc ta połowa gruntu, co na niego pisana pod n[ume]ro 113, którą Kuba z matką dotrzymuje, będą mieli z Antkiem na pół. A gdyby się nie mogli zgodzić, jeden drugiego będzie miał spłacić. To jest ostatnia wola, upraszam o nie-naruszenie. Znakiem krzyża świętego podpisuję. Działo się w Iwkowy dnia 20 junii [20 VI] Roku Pańskiego 1835: Walenty Dziedzic testator, Brygida żona. A[k]ceptują: Jakub Dziedzic syn, Antoni Dziedzic syn, Jędrzej Bodek zięć i tam dalej. Jako przytomni podpisujemy: [k. 100] Jakub Gawełda wójt, Marcin Kapica przysiężny, Jan Dziedzic n[ume]ro 112, Fran[ciszek] Serafin sąsiad, Jakub Spil sąsiad, Wojciech Dziedzic n[ume]ro 111, Józef Dziedzic n[ume]ro 111,

155^b Zob. zapiska nr 868 KSWI.

^c moiem

Marcin Piechowicz m.p., Józef Szot m.p., Jan Szczepański pisarz gromadzki n[ume]ro 21. Powyższy testament do użytku urzędowego przyjmuje się. Dominium Iwkowa dnia 4 marca 1838 juris[dykcja] dom[inium] rep[rezentant]. Że powyższy instrument z oryginału słowo w słowo wpisany i ingrossowanym został, zaświadczamy i podpisujemy. Iwkowa dnia 5 novemb[ris] [5 XI] 1839: Jan Duda wójt Iwkowy, Jan Szczepański pisarz.

156. [k. 100v] Kwitt na złotych ryńskich trzydzieści cztery, n[ume]ro 34 w[iedeńskiej] w[aluty], które mnie niżej podpisanemu Krzysztofowi Zięciowi włościanowi Iwkowy, Marcin Gryz za Ignacego Gryza ojca swego winnego, wyżej rzeczony [dług] w kwocie ryńskich 34 w[wiedeńskiej] w[aluty] podpisanemu należącego się rzetelnie oddał, wypłacił. Co przy świadkach podpisawszy się kwituję. Datt w Iwkowy dnia 20 stycznia roku 1831. Ignacy Gryz ojciec przyznał. Przytomni świadkowie: Jan Szot przysiężny, Marcin Kapica przysiężny, Jan Szczepański pisarz gromadzki. Powyższy kwitt z oryginału co do słowa wpisany jest, świadczę. Iwkowa dnia 6 listopada 1839. Jan Szczepański pisarz iwkowski.

157. [k. 101] Kwitt na złotych ryńskich trzydzieści, n[ume]ro 30 fr. w[iedeńskiej] w[aluty], które u mnie Franciszka Hacus[i]a pożyczył Ignacy Gryz i takową sumkę zlecił pisemnie. Tenże Marcin Gryz z gruntu zagrody przez ojca mu zapisany, takowy dług oddał. A że powyższą summę od Marcina Gryza odebrałem i z takowy jako odebranej podpisawszy się przy ludzich, kwituję go. Datum w Iwkowy dnia 20 stycznia roku 1831: Franciszek Hacus kwituje sig. cruc.^a, Ignacy Gryz jako przytomny ojciec nażądałem [?], Jh. [Johann] Szczepański. Przytomni świadkowie: Jan Szott przysiężny, Marcin Kapica przysiężny, Józef Gryz z gromady, [k. 101v] Jan Szczepański pisarz gromadzki. Jako powyższy kwitt co do słowa z oryginału w tę księgę wpisany jest, świadczę. Iwkowa dnia 6 november [6 XI] 1839. Jan Szczepański, pisarz miejscowy.

158. Kwitt na złotych ryńskich czterdzieści, n[ume]ro 40 w[iedeńskiej] w[aluty], które ja, niżej podpisany Grzegorz Gryz od Marcina Gryza, zaciągniętego [długu] fr. [złoty]ch reńskich] 60 w[iedeńskiej] w[aluty], na dniu dzisiejszym odebrałem. Którą to summę na rozkaz Ignacego Gryza syn jego Marcin, a conto mi winnego długu, rzetelnie oddał. Którego przy niżej przytomnych i podpisanych świadkach, podpisawszy się znakiem krzyża z odebranej kwoty kwituję. Działo się w Iwkowy dnia 26 stycznia roku 1831. Grzegorz Gryz kwitujący. Nie umiejących pisać podpisałem Jan Szczepański pisarz gromadzki. Przytomni [k. 102] świadkowie: Jakub Gawęda wójt, Wawrzeniec Serafin przysiężny, Jędrzej Bodek przysiężny, Jan Szczepański. Resztę pieniędzy Grzegorzowi Gryzowi na dniu niżej datowanym Marcin Gryz złotych ryńskich dwadzieścia, n[ume]ro 20 fr. w[iedeńskiej] w[aluty] oddał. Jako przytomni świadkowie:

---

157 ^a signum crucis – znak krzyża

Jakub Gawęlda wójt, Wawrzeniec Serafin przysiężny, Jan Szczepański pisarz. Iwkowa dnia 4 december [4 XII] 1832 roku. Ze powyższy kwitt z originalu słowo w słowo w te księgi wpisanym został, zaświadcza się. Iwkowa dnia 6 listopada 1839. Jan Szczepański schreiber^a.

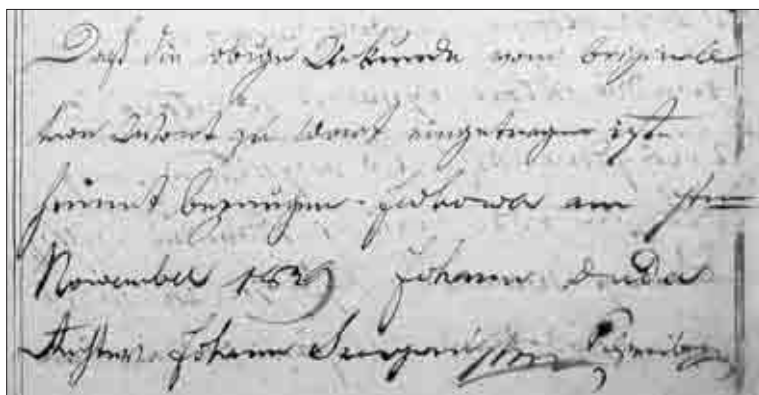
159. [k. 102v] Zagroda Spilowska. – Cessja. Ja, Ignacy Gryz, posiadam półtory części gruntu Zagrody Spilowskiej od granicy lipnickiej aż do rzeki przez wieś płynący. Także na tym groncie znajdują się budyneczki, jako to: piekarnia, izdebka, komórka, stajenka i stodółka, niemniej krowa jałoweczka. Tak samo z gospodarskich rzeczy i sprzętów, jakie się tylko znajdują: pług, brony, kolca^a, przyodziewa^b domowa lub co bądź się znaleźć może pisane i niepisane, i w zasiewach także. To więc takowy majątek żonie mojej Reginie z Zelków Gryzce oddaję, offiaruję, cessjonuję i daruję oraz gdy ta jest ciężarną, gdyby się ten płód wyszedłszy szczęśliwie na świat chował, to też powyższe dla żony rzeczonoego [k. 103] majątku legowanie, na to w żywocie jeszcze zostające [dziecko], toż samo prawo zlewać się ma dla obojga wieczyście. Co się tyczy zaś z pierwszy żony wieloletnych synów, jako to Szczepana, Marcina i Józefa Gryzów ci się nie mogą do majątku dla żony mojej oddanego i darowanego interesować, gdyż oni mają za swoje i każdy z nich mają grunta, które posiadają. Tylko gdyby żona moja lub będący płód w jej żywocie wprzód pomarli, to wyżej rzeczony majątek na dzieci Józefa Gryza, a wnuczki moje spaść będzie miał. A zaś obowiązek na syna Szczepana wypłacenia 28 fr. [złoty reńskich] w [iedeńskiej] w [aluty] długu włożony i pół zagrody w roku 1824 dnia 14 marca^c na niego zapisany, zupełnie [k. 103v] znoszę, odwołuję i kasuję, a prawo posiadania zagrody i obowiązek wypłacenia ju[ż] wyżej rzeczonoego długu na wyżej namienioną żonę przenoszę. W ostatku oddaję, gdyby dzieci Józefa Gryza nie żądały lubo nie dożyły, to rzeczony majątek po śmierci żony mojej [e] i dziecka do Szczepana i Marcina Gryzów należeć będzie. Co zrobiwszy przy ludziach wiarygodnych i w przytomności przywołanych synów, będąc zdrowy na umyśle i rozumie, przez znak krzyża świętego (upraszając przezacnej gruntowej zwierzchności, by żonie mojej jeżeliby tego potrzeba wymagała krzywdy nie dopuszczała robić), podpisuję. Działo się [k. 104] w Iwkowy dnia 19 czerwca 1832: Ignacy Gryz cessjonujący, Regina żona z Zelków Gryzka akceptuje. Nie umiejącego pisać za jego zezwoleniem podpisałem, Jan Szczepański pisarz gromadzki. Jako przytomni świadkowie podpisują: Jędrzej Mida przysiężny, Sobestyan Turek z gromady, Jędrzej Miś sąsiad, Grzegorz z gromady Gryz i przyjaciel, Antoni Zelek z Wójakowy i przyjaciel. Na żądanie podpisałem Jh. [Johann] Szczepański.

¹⁵⁸ a schreiber – (niem.) pisarz

¹⁵⁹ a kolca – półwozie u pługa koleśnego (SW)

^b przyodziewa/przyodziewek – odzież, ubranie, garderoba, rzeczy (SW)

^c Brak zapisu w RZG.

160. [k. 104v] Stanąwszy w urzędzie gromadzkim iwkowskim wyżej wspomniona Regina z Zelków, z pierwszego małżeństwa Gryzka, a teraz z drugiego Wawrzeńcowa Regina v[el] Rybina z Roli Rybski ^a“Piechowski^a wyznała niniejszym, jako tę rzeczoną Zagrodę [Szpilowską] od śp. męża swego Ignacego Gryza na dniu 19 czerwca roku 1832 mając sobie zapisaną^b, gdy mi potomek umarł, a mnie się do innego gruntu trafił, tedy na prośbę moich pasierbów Marcina i Szczepana Gryzów już przez nich posiadaną [zagrodę] odstępuję za 4 fr. [złote reńskie] w[iedeńskiej waluty] na wieczne czasy, a resztę darowałam, bo wiele długów na tej zagrodzie, które synowie wypłacają znajdzie się. Co uczyniłam przy dobrym rozumie i zdrowiu, w asystencyi Wawrzeńca Ryby męża mego z tym dodatkiem, aby mi do budynku [k. 105] dwoje drzwi oddali. Znakiem krzyża świętego podpisuję. Działo się w Iwkowy dnia 30 grudnia Roku Pańskiego 1835 roku: Regina z pierwszego Gryzka, z drugiego małżeństwa Rybina ceduje, asystujący mąż Wawrzeniec Ryba. Akceptujemy: Marcin Gryz, Szczepan Gryz. Jako przytomny urząd gromadzki podpisuje: Jakub Gawęłda wójt, Marcin Kapica przysiężny, Jędrzej Mida przysiężny, Jędrzej Miś z[e] Ślufina, Bartł[omiej] Bodek z gromady, Szymon Dziengiel z gromady, Jan Szczepański pisarz gromady. Jakoż powyższy dokument z oryginału wpisanym, zeznaję. Iwkowa 7 november [7 XI] 1839. Jh. [Johann] Szczepański.

161. [k. 105v] Zagroda Spilowska^a. – Ja, niżej podpisany Józef Gryz, syn po śp. zmarłego Ignacego Gryza zeznaję w przytomności urzędu gromadzkiego iwkowskiego i świadkach, iż mi się z półtóry części Zagrody Spilowskiej, z dnia 19 czerwca Roku Pańskiego 1832, podług cessji przez wyżej wspomnianego ojca Ignacego Gryza uczynionej, na moje dzieci zadosyć stało. Przeto ja, ojciec, gdy mnie do tego konieczna potrzeba nalega, odstępuję mego prawa imieniem moim^b [k. 106] i moich dzieci do półtóry części [zagrody] mianego na moich bratów Marcina i Szczepana Gryzów, będąc od nich w kwocie złotych ryńskich

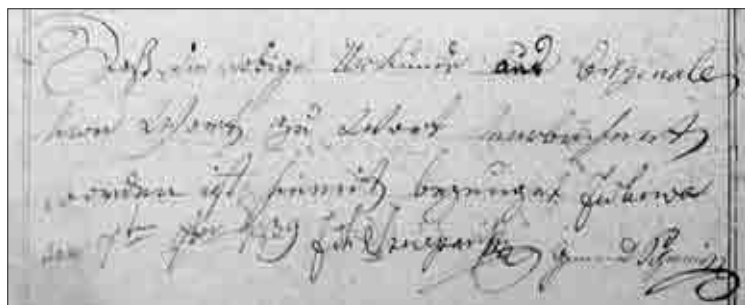
160 ^a Wraz dopisany na interlinii.

^b Zob. zapiskę 159.

161 ^a Zob. zapiskę 159 i 160.

^b moiem

czterdzieści, n[ume]ro 40 w[iedeńskiej] w[aluty] fr., na dniu niżej wyrażonym spleconym. Zlewam, oddaję, offiaruję, a resztę daruję i żadnych nadal tak ja ani moje dzieci do wyżej wspomnianych bratów moich żadnych a żadnych pretensyi rościć nie będą ani mogą. I na to się znakiem krzyża świętego podpisuję i namienionych moich bratów wiecznymi dziedzicami wspomniony zagrody niniejszym zeznaniem czynię. Co [k. 106v] zrobiłem podpisuję i wspomniony dokument intabulować w księgi gruntowe dozwalam. Działo się w Iwkowy dnia 12 miesiąca grudnia roku 1835: Józef Gryz odstępujący, Marcin Gryz, Szczepan Gryz akceptujemy. Jako przytomni niniejszego aktu podpisujemy: Jakub Gawełda wójt, Jędrzej Bodek przysiężny, Jakub Spil z gromady, Krzysztof Duda z gromady, Sobestyan Dziengiel z gromady, Jan Szczepański pis[arz] gromadz[ki].

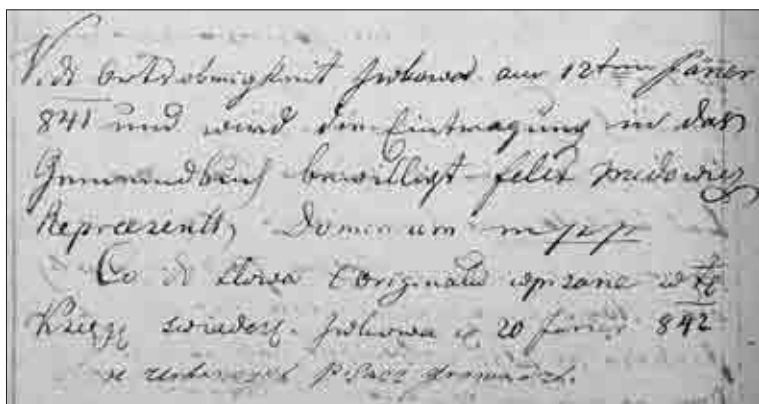
162^a. [k. 107] Anno Domini 1821 die 13 septembris [13 IX]. – Ja, niżej podpisana, znakiem krzyża świętego oznaczona, będąc zdrowa na ciele i umiśle ani żadną namową zwiedziona, ale dobrowolnie zeznaję w przitomności świadków, którym podpiszy ani ich sukcesorom nic szkodzić nie mogą. Poniewasz na Roli zwany Kowalowszki posiadaliśmy 8-mą część roli wraz z mężem swoim Andrzejem Jasnosnem po Wojciechu Jasnosie, a na to wzięli złotych polskich 9 i odstąpił nam trzymać do jakiego czasu, póki złotych polskich dziewięci nie odda lubo jego dzieci. Wi[n]centy Jasnos, szin zmarłego Wojciecha Jasnosza, dopominając się tej części już kilka razy, ale my się na różnym sposobem zbraniali lub sproszali. Czo też zeznał świadek Szimon Szot, majączy lat ^bokoło 70, że się sprawiedliwie należy Wincentemu Jasnoszowi, ale z tym dokładem, jakowiej aby oddał złotych polskich dziewięć [dzieciom] Andrzeja Jasnosza, czili Ruszaja. Tę część dobrowolnie nabytą, wizi [wyżej] rzezoną 8-mą, na dniu wyżej rzezonim dobrowolnie odstępuję Wincentemu Jasnoszowi [i o] toż samo upraszam sw[o]lich następców po sobie, [k. 107v] aby im tego nie przeczyli, bo się my na tym nie dorobili, toć i oni nie mają przyczyny zbraniać, bo jest własne jego. Co dla lepszego waloru proszą obie strony grontowej zwierchności, żeby raczyła za[a]probować, a w księgi grontowe wintabulować. Jako nie ^bumiejący pisać kładę znak krzyża świętego: Regina Jasnoszowa [z] Zięciów, ^cSzimon Szot

162^a ^a Ta sama zapiska co nr 152, ale odmienna ortograficznie – zapiskę wpisywał Jan Urbańczyk.

^b W zapisie widoczna labializacja.

^c Następują krzyżyki.

świadek. W przitomności urzędu gromackiego: ^cTeodor Jasnos wójt, ^cJędrzej Spil przysiężny, ^cWojci[e]ch Jasnos przysiężny, Szobestyan Jasnos świadek, Walerian Piechowicz pisasz gromacki.

Co do słowa z originalu wpisane w tę księę, świadczę. Iwkowa 20 jän[n]er^d 1842. Jan Urbańczyk pisacz gromadzki.

163. [k. 108] Anno Domini 1821 die 6 octobris [6 X]. – Zeznanie Wojciecha Bagińskiego, co słyszał z Brygidy Ziembiny dla Marianny Dziedzicowy, czyli Antoniowy na należ[n]y na Roli Dziedzicowy. Stanąwszy obecnie do urzędu wsiowego Wojciech Bagiński zeznał dobrowolnie, co słyszał będąc przy śmierci Brygidy Ziembiny. Mówiła do mnie te słowa: abyście tu to zeznali, jak będzie potrzeba, żeby ta moja posesja, to jest w Roli Dziedzicowskiej część 9-ta roli, nikomu innemu nie była tylko Mariannie najstarszy córce, a Agnieszce druga pół, o którą proces. Bo jest moje własne po mojej matce Małgorzędzie Putkowy, jako zapis świadczy pod dattą 30 czerwca 1753 roku^a. Zaś synowi Szymonowi oddaję w Roli Kociołkowy, także moja babizna, tylko ma dać spłat dziewczętom. Com tu zeznał gotowy jurament złożyć, gdyby tego była potrzeba. Dla większej wiary kładę znak krzyża świętego sig. cruc. Wojciech Bagiński. To się działo w przitomności urzędu: sig. cru.^b Teodor Jasnos wójt, ^bJędrzej Spil przysiężny, [k. 108v] ^bBłażej Szott świadek przytomny, Walerian Piechowicz przysięgły pisarz gromadzki m.p.p. Niniejsze zeznanie w książkę^c gruntową wsi Iwkowy od słowa do słowa wpisać dozwala się. Dominium Iwkowa dnia 20 junii [20 VI] 1843 [Piotr] Sikorski urzędnik m.p.p. Powyższe zeznanie z originalu słowo w słowo tu-tej wpisane, zeznaję. Iwkowa 18 julii [18 VII] 1843. Jan Szczepański, były pisarz iwkowski.

162 ^d jänner – (austr.) styczeń

163 ^a Brak zapiski w KSWI.

^b signum crucis – znak krzyża

^c książkę

164. A Magistratu Bochniensi pro Antonio Dziezic in Iwkowa n[ume]ro 674.

Et Mag[ist]ratus Bochniensi
 Antonio Dziezic in Iwkowa N° 674.
 (Sub) In Magistratum reg[is] in auctoritate verborum Pauli
 una cum Radicum de Decretis h[ab]itatis appellacionem h[ab]it
 unanimes die 19 Julij 1824 N° 1804 et licentia Domini
 Polonica Delegatus in causa Appellatis. Messura sub
 27.12. et Iohanna personibus apud parte ab una
 parte Antonium Dziezic unum et Iohanna personalem
 et de dependentem parte ab altera parte Iohanna
 27.12.1824 fundi Bochniensi vocati in pago Lubawa
 sub N° 170 ubi cum figura tam bona proprii una cum
 aditus in illa parte superstruere, cum ponendo calculi
 presentium ac expensarum a die 1° Novembris 1824
 usque ad effectum redditus recalculationem super
 consignationis actum die 1° Maij 1826 computat
 unanimes fuit in Iwkowa Dziezic ad Decembris
 1826

In parte fundi Bochniensi vocati in pago Lubawa
 sub N° 170 ubi cum figura tam bona proprii una cum
 aditus in illa parte superstruere, cum ponendo calculi
 presentium ac expensarum a die 1° Novembris 1824 usque ad effectum
 redditus recalculationem, non licet levatis lites
 expensis. Et Radicum de Decretis h[ab]itatis appellacionem
 et concilia reg[is] et Polonica Delegatus in causa
 Bochniensi die 19 Julij 1824 N° 1804 et licentia Domini
 Polonica Delegatus in causa Appellatis. Messura sub
 27.12. et Iohanna personibus apud parte ab una
 parte Antonium Dziezic unum et Iohanna personalem
 et de dependentem parte ab altera parte Iohanna
 27.12.1824 fundi Bochniensi vocati in pago Lubawa
 sub N° 170 ubi cum figura tam bona proprii una cum
 aditus in illa parte superstruere, cum ponendo calculi
 presentium ac expensarum a die 1° Novembris 1824 usque
 ad effectum redditus recalculationem super consignationis
 actum die 1° Maij 1826 computat unanimes fuit in Iwkowa
 Dziezic ad Decembris 1826

165. [k. 109] Cessja, mocą której ja niżej podpisany Wojci[e]ch Gnyla wraz z moją małżonką stanąwszy w urzędzie gromadzkim iwkowskim, jako świadkowie niniejszego pisma cessji przedślubnej. Czynię w dobrym umyśle, zdrowiu i rozumie, w trzeźwości, z dobrowolnej chęci i woli mojej wiecznie [k. 109v] trwać mającą następującą cessję. Posiadając 4-tą część gruntu Roli zwanej Taborowskiej, pod n[ume]ro kons[krypcji] 132, po rodzicach swoich śp. Józefie i Katarzynie Gnylach dochodzi lat 30 dziedzicznie na mnie spadła. A ponieważ mi Pan Bóg moich własnych dzieci nie dał, tedy wziąłem od maleńkiego do wychowania siostrzeńca mego Wojciecha Szczepańskiego, z rodzony siostry mojej Katarzyny z Gnyłów Szczepańskiej, będącego za wychowanka. Ten tedy, gdy dorósłszy do lat, będąc mi wierny, przychylny, posłuszny i w pracach gospodarskich wsparciem pomocnym, zezwoliłem się mu dla większej pomocy w domu żenić z córką Wincentego Stachonia, Katarzyną. Dla tych tedy, aby pewnemi byli dalszego pożycia, a nie poniewierali się, wyżej powiedziany grunt 4-tą część Roli Taborowskiej, pod n[ume]ro 132, oraz z pobudynkami na tym gruncie i ruchomościami będącemi, temuż Wojciechowi Szczepańskiemu, a siostrzeńcowi mojemu jako przysposobionemu synowi oraz i jego oblubienicy, przyszłej żonie Katarzynie Stachonionce, namienione gospodarstwo wiecznymi czasy dają, daruję i zapisuję z tą atoli kondycją i warunkiem:

1-sze [primo] Żeby nas obojga, jako własnych ojców kochali, szanowali, wiernie nam pracowali i nasze rozkazy pełnili i posłusznymi byli.

[k. 110] 2-do [secundo] Jeżeli jeszcze nie my, to tedy oni spłatek się jednej familii Szczepana Gnyli należący fr. [złoty]ch reńskich] 20 m[onety] kon[wencyjnej] wypłacili.

3-tio [tertio] Nadrzeczone gospodarstwo nie pierwej objąć, aż dopiero po naszej śmierci.

4-te [quarto] Ja także nawzajem pod jednym w niniejszy cessji Wincenty Stachoń, ojciec wyżej powiedzianej Katarzyny Stachonionki dodaję, że mojej córce jaki spłat z gruntu, budynków i ruchomości wypadnie do odebrania, przeznaczam^a. Co uczyniliśmy przy urzędzie gromadzkim i świadkach, którym podpisy ani ich successorom szkodzić nie będą. Podpisujemy i niniejszy instrument w księgi gruntowe ingrosować, z wiedzą gruntowy zwierzchności, pozwalamy. Signatt [...] ^b 13 listopada 1842: sig. cruc.^c Wojciech Gnyla, ^cZofia Turkowa żona, ^cWi[n]centy Stachoń cedują, ^cWoj[ciech] Szczepański akceptuje. Jan Szczepański

165 ^a Zapisek hybryda – niespotykana dotychczas sytuacja. Po raz pierwszy w testamencie obok testatora pojawia się inna osoba, która składa obietnicę spłaty dla spadkobierców.

^b Wyraz nieczytelny.

^c signum crucis – znak krzyża

przytomny ojciec^d. Z urzędu: Stanisław Osuch wójt, Marcin Kapica przysiężny, Jędrzej Mida przysiężny, Jan Duda przeszły wójt. Jako nie umiejący[ch] pisać podpisałem Walerian Piechowicz z Iwkowy pisarz. Tomasz Rodzieński organista iwkowski m.p.p.

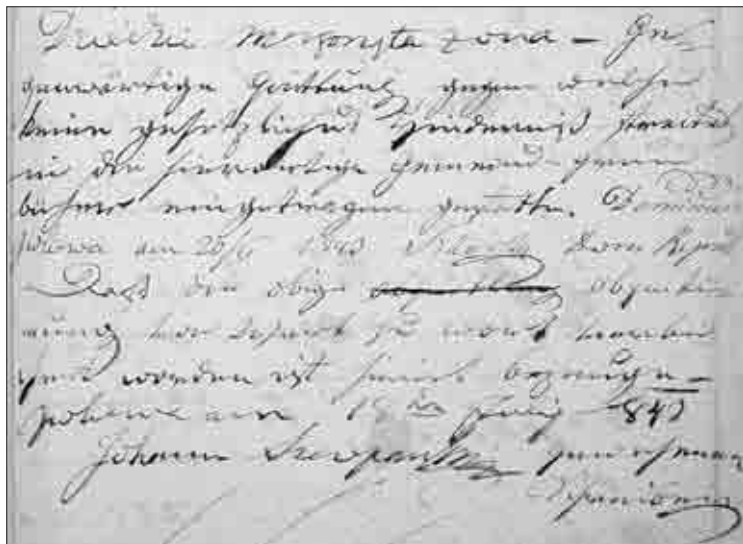
Organist Piechowicz
 hier gemeinlich mit dem
 Gemeinrat = d. h. d. in
 Gegenwart d. Urtheil

in der Gemeinlichkeit
 hier am 18. Julii 1843
 Ch. K. K. — Die Gemeinliche
 Gemeinrat. Hier bey dem
 Gemeinrat wohnt ist
 Gemeinlich am 18. Julii 1843
 Gemeinlich durch den Gemeinrat

166. [k. 110v] Z Roli Dziedzicowskiej. – Konegunda [z] Ziębów Kanoniczka, z Iwkowy rodem, w państwie limanowskim zamieszkała, osobiście stanąwszy w urzędzie gromadzkim iwkowskim wraz z przytomnymi świadkami zeznaje imieniem swoim i swych sukcesorów, jako prawa successorka do 1/6 części gruntu Role Dziedzicowskiej, po matce swej Brygidzie Ziębiny. Zostawszy przez szwagra Antoniego Dziedzica z tej wyżej wspomniany role i ze wszystkiego bądź, z jakiegokolwiek ruchomizny się należący spleconą i zupełnie za złotych ryńskich dwadzieścia jeden, n[ume]ro 21 fr. w mon[ecie] konw[encyjnej], uspokojoną została i od wszelkich pretensyi odstępuje. I tę całą jedną szóstą część Role Dziedzicowski Antoniemu Dziedzicowi wiecznymi czasy zdaję, odstępuję, zapisuję do używania, jako jej i dekretami sądowemi ma przyznane. Które to moje zeznanie i pismo dla większej wagi i waloru znakiem krzyża podpisuję [k. 111] i w księgi gruntowę wpisać za stwierdzeniem gruntowej zwierzchności dozwalam. Działo się w Iwkowy 8 lutego, w dzień poniedziałku, Roku Pańskiego tysięcznego osi[e]msetnego czterdziestego pierwszego po Narodzeniu Pańskim 1841:

^d 165 Dotychczasowy pisarz Jan Szczepański, którego syn Wojciech Szczepański jest stroną dokonanej czynności prawnej, nie jest pisarzem zapiski. Prawdopodobnie poproszono o to „przeszłego” pisarza Waleriana Piechowicza, aby uniknąć posądzenia o nierzetelne, wykraczające poza zapis testamentowy, spisanie zapiski.

sig. cruc.^a Konegunda z Ziębów Kanoniczka kwitująca. Jako przytomni świadkowie: Woj[ciech] Gnyla przysiężny, Martyn Piechowicz przysiężny m.p.p., Antoni Repetowski świadek, Jan Szczepański pisarz iwkowski. Akceptuje Antoni Dziezic, Margorzeta żona.

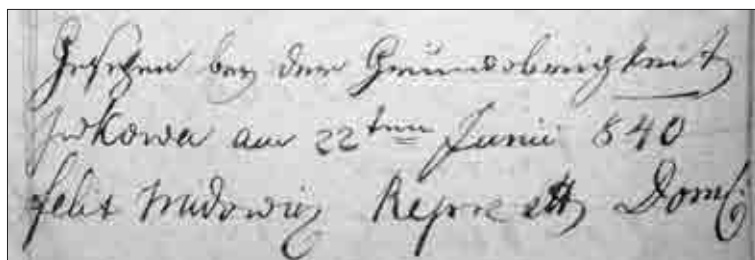
167. [k. 111v] Kwitt na złotych ryńskich dwadzieścia, n[ume]ro 20 [w] konwencyjnej monecie, którym ja, niżej podpisana Margorzeta z Jasnosów Jasnosowa, córka Stanisława Jasnosa, wdowa wieloletna zeznaję tym skryptem, jako mi przeznaczone przez ojca mego Stanisława Jasnosa pieniądze, pewną kwotę z czwarty części gruntu Roli Karczmarzkiej, czyli Głębowskiej przez Stanisława Jasnosa ojca mego na dniu 8 marca 1827ª Janowi Szczepańskiemu sprzedanego. Powyższe rzeczoną [kwotę] złotych ryńskich dwadzieścia, n[ume]ro 20 fr. w kon[wencyjnej] monecie, od Jana Szczepańskiego [k. 112] odebrałam. Z których imieniem swym i dzieci moich, nie zostawując sobie teraz i na potym żadnych bliskości do rzeczzonego 4-ty części gruntu Karczmarzkiego i z odebrany kwoty niniejszym przy dwóch świadkach, podpisawszy się znakiem krzyża świętego, kwituję i niniejszy instrument w księgi gruntowe intabulować dozwalam. Działo się w Iwkowy w domu Sobestyana Szotta dnia 14 [k. 112v] maja roku 1828: sig. cruc.^b Margorzeta z Jasnosów Jasnosowa. Przytomni świadkowie: ^bSobestyan Szott świadek. Nie umiejących pisać podpisałem i jako także przytomny świadek podpisuję – Franciszek Piechowicz m.p.p. Jako na tedy także przytomny własną ręką podpisuję – Jakub Gawelda wójt m.p.p. Lokus Sigilli^c.

166 ^a signum crucis – znak krzyża

167 ^a Zob. zapiska nr 121.

^b signum crucis – znak krzyża

^c locus sigilli – miejsce pieczęci

[k. 113] Jako powyższy kwitt z oryginału tu w księgę co do słowa wpisany, zeznaje. Datt Iwkowa dnia 24 lipca 1843. Urbańczyk Jan pisacz gromadzki.

168. Wpis z Role Witowskiej. – Exoffo n[ume]ro 346. Jak prędko^a w 3 dniach Szymon i Jakub Orłowicze o successę po ich ojcu Macieju nie porozumią się, urząd gromadzki o tem natenczas tu relację uczyni. Dominium Iwkowa 17/2 [17 II] 1843. Piotr Sikorski m.p.p. Stosownie do powyższego zlecenia świętego dominium Iwkowy urząd gromadzki iwkowski przywoławszy przed siebie stron[ny] do tentowania dobrowolnej ugody, ile mógł starał się doprowadzić takową do skutecznienia, która to ugoda stanęła w naszej obecności w ten krótki sposób. Że strony unikając wszelkich [k. 113v] procesów, milszy się im zdaje pokój święty i braterska przychylność. A tedy Szymon Orłowicz, starszy brat, zażądał i zgodził się z młodszym bratem Jakubem Orłowiczem z połowy gruntu 12-sty części Role Witowskiej, pod n[ume]ro 16-tym domu za złotych ryńskich czternaście, n[ume]ro 14 fr. w konwen[cyjnej] monecie, którą to kwotę w 3 ratach w roku 1843 na Święty Jan Chrzciciel [24 VI] jedną, a dwie raty w roku 1844, każda po 4 fr. 40 kr[ajcarów] k[onwencyjnej] m[onety], Jakub Orłowicz Szymonowi Orłowiczowi wypłacić się obowiązany będzie. A już o grunt i co bądź odtąd do niego żadnych pretensyi rościć sobie nie będzie mógł i owszem wyżej wspomniony 12-stą część w Roli Witowskiej grunt[u] za opłaceniem się i odbyciem przywiązanych na nim powinności w spokojnym używaniu wiecznymi czasy posiadać i dziedziczyć (Jakub Orłowicz wraz z[e] swą małżonką Reginą z Szotów i z[e] swym potomstwem będzie) nienaruszonym właścicielem rzeczzonego gruntu. Co że tak jest i stało się, na to się nie umiejący pisać znakiem krzyża świętego na niniejszą zgodę wiecznie trwać mającą przy świadkach podpisujemy. Dano w Iwkowy dnia 21 februar^b [21 II] 1843: sig. cruc.^c Szymon [k. 114] Orłowicz, żona Zofia z Michalskich cedują, Jakub Orłowicz akceptuje. Przytomny urząd gromadzki: Stanisław Osuch wójt, Jan Szott podwójci, Piotr Murek z gromady, Jan Szczepański świadek m.p., Stanisław Kątski [...]^d m.p., Jan Urbańczyk m.p. Niniejszy instrument dobrowolnej ugody ze względu ile takowy najwyższym przepisom dzielenia gruntu tyczących nie sprzeciwia się

168 ^a prętko

^b februar – (niem.) luty

^c signum crucis – znak krzyża

^d Wyraz nieczytelny.

i strony na zapisanie go do ksiąg gromadzkich ustnie zezwoliły, w też książki^e gromadzkie tutejsze na rzecz i osobę Jakuba i Reginy ze Szotów Orłowiczów małżonków zaciągnąć pozwala się. Od zwierzchności gruntowy państwa Iwkowa dnia 7 czerwca 1843 [Piotr] Sikorski m.p. L.S^f. Jako powyższy akt co do słowa w księgę z oryginału wciągnięty, świadczemy. Datt Iwkowa 2 sierpnia 1843: Stanisław Osuch wójt, Jan Urbańczyk pisarz.

169. [k. 114v] Rola Ślufińska. – Testament. Ja, niżej podpisana Margorzęta z Misiów Grzymkowa, będąc z woli Boga dużą chorobą złożona i osłabiona na siłach, czynię testament. Najprzód posiadałam 6-tą część gruntu w Roli Ślufińskiej pod n[ume]ro 53 konsk[rypcji]. Ten grunt oddaję, zapisuję i daruję mężowi swojemu Jakubowi Grzymkowi raz na zawsze, a zaś ten testament, który Maryanna siostra w ręku ma całkiem kasuję. Gdy ja blisko rok chorowitą zostaję, wiele kosztów mój mąż Jakub Grzymek podjął, więc nie mając się czego jąć prosiłam siostry Maryanny Skirłowy, aby mi kilka ryńskich dała na tęż chorobę, lecz nie była dla mnie dogodną. Zaczem testament z dnia 28 października 1843^a kasuję, a Jakubowi Grzymkowi mężowi swemu wyżej powiedzianą 6-tą część gruntu, jako też i budynki, jakie na tym gruncie są, to dla Jakuba Grzymka leguję. A co się tyczy Jana Misia brata mego, to już posiada drugą 6-tą część gruntu po śp. Tomaszu Misiu bracie moim^b, któremu ja podpisana pogrzeb swoim^b kosztem zaspokoila, [k. 115] więc [Jan Miś] nie ma się do tego interesować. Więc com uczyniła przy ludziach w domu swoim^b zaproszonych, gdy taka moja ostatnia wola jest, to dla większej wiary i wagi podpisuję i upraszam urzędu gromadzkiego, a osobliwie dominikalnej zwierzchności, aby tę moją wolę ostatnią czynności w księgi gruntowe intabulować dozwoliła. Sig. cruc.^c Margorzęta z Misiów Grzymkowa testatorka. Przytomni tego zapisu: ^eStefan Gryz przysiężny, ^eMarcin Dziegiel świadek, ^eJan Spill sąsiad, ^eJakub Kociotek, ^eKasper Kapica. Na żądanie napisałem dnia 20 lutego 1844 Marcin Piechowicz m.p. Jako powyższy testament z oryginału, za dyspozycją świętego dominium państwa Iwkowy z dnia 2 marca 1844, do n[ume]ro 84 do urzędu gromadzkiego wydany, co do słowa zaciągniętym dla dalszej trwałości [k. 115v] został, zaświadczamy. Działo się w Iwkowy dnia 3 marca 1844. ^dMarcin Mida wójt, ^dJakub Orłowicz przysiężny, Jan Urbańczyk pisarz gromady.

168 ^e książki

^f locus sigilli – miejsce pieczęci

169 ^a Brak zapiski w RZG.

^b moiem/swoiem

^c signum crucis – znak krzyża

^d Następują krzyżyki.

170. Testament Marianny Serafinki 4-tej części Roli Gomółkowski dla Józefa i Zofii Dudów służyć ma w Iwkowy. – W imię Boga w Trójcy Świętej Jedyne. Niżej podpisana zostaje w dużej chorobie, już bliska śmierci jako życia. Podobno trza się żegnać z tym światem. A tak jaki mam majątek, takim dziś dysponuję, bo mój mąż^a dawno mnie odumar przez testamentu. A najprzód 4-ta część gruntu w Roli Gomółkowski ja utrzymowała lat 40, po ojcu męża mego Błażeja Serafina, jako zapis świadczy po[d] datt 1807 i ten jest mój własny po mężu^b Kasprze Serafinie z pobudynkami, jakie się znajdują na tym gruncie. To oddaję toż Dudom Józefowi i Zofii małżonkom, [k. 116] bo ja nie mam dzieci, a ci Dudowie już kilka lat przy mnie gospodarują, o mnie pieczę mają, obrabiają, bo ja nie mogę nic robić. Jest mój wychowaniec, a do tego nikt nic nie ma, ani krewni, bo mają za swoje. Ja im dała zadosyć i ja poodpłacała, a są na to dokumenta. Jedyne Dudom na wieczność daję. Tylko Reginie Kapicy wychowanczy mają dać spłat z gruntu 4-ty części tej trzymacki, którą będzie miał [Józef Duda]. Na pogrzeb koń będzie, krowa jedna na chorągiew do kościoła. Józef Duda [krowę] sprzeda, a chorągiew sprawi albo na zakrycie do małego kościoła na ołtarz przed Świętego Józefa. A co tylko jest siania i ruchomości, bydła, to nikomu innemu tylko rzeczonym Dudom i na wymienianie do kościoła trza dać. I tak ja upraszam wielmożnej gruntowej zwierzchności, jakby kto chciał dopominać się więcej, aby mu tego nie dozwoliła i w księgi gruntowe proszę wpisać. I tym się mają kontentować, bo taka jest moja [k. 116v] ostatnia wola i na to się podpisuję przy uproszonych świadkach sig. cru.^c Marianna Serafinowa testatorka. Działo się w domu dnia 27 junii [27 VI] 1846: ^c Marcin Kapica Mida wójt, ^c Jakub Orłowicz przysięzny, ^c Maciej Serafin świadek, ^c Jakub Serafin świadek, Walerian Piechowicz pisarz gromadzki L.S.^d

Imię obige Inzta-ment how dawał ja
 Dawał how Originalie im gubrowagum it
 Inzta-ment - jakowa am 27 July
 1846. - Marcin Kapica Wójt
 Jan Urbanczyk pisarz gromadzki
 c Marcin Piechowicz

Marcin Kapica wójt, Jan Urbańczyk pisarz gromadzki, Marcin Piechowicz.

170 ^a mąż

^b mężie

^c signum crucis – znak krzyża

^d locus sigilli – miejsce pieczęci

171. [k. 117] Kontrakt sprzedaży i kupna, który pomiędzy dwoma stronami, a to między Józefem Dudą poddanym wsi Iwkowy, jako sprzedawcą z jednej, a Józefem Jasnos także tutejszym poddanym z drugiej strony w sposób następujący zawarty został. Józef Duda, poddany tutejszy, nabywszy kupnym sposobem od Józefa Jasnosa 1/18 części, czyli sześć zagonów w Roli Gomułkowskiej, pod wysiewu cztery korce do n[ume]ro domu 128 sytuowaną. Ta część ciągnie się od rzeki wsiowy, aż ku granicy wojakowskiej pomiędzy grontem Piotra Jasnosa i sprzedawcy Józefa Jasnosa⁵⁰. Aże podpisanemu Józefowi Dudzie jest ten grunt nieprzystępny, a zatym sprzedaje takowy Piotrowi Jasnosowi, synowi Józefa [k. 117v] Jasnosa, za dobrowolnie między sobą umówioną summę dwanaście, n[ume]ro 12 złotych ryńskich w konwencyjnej monecie, ze wszystkimi do tej części należącymi krzakami, pastwiskami, łąkami. [Sprzedaje] wiecznemi czasy tak jemu samemu, jako i jego successorom. Lecz sprzedawca Józef Duda, za to że Piotrowi Jasnosowi ten grunt w tej cenie samej ustępuje i sprzedaje, którą Józefowi Jasnosowi dał, czyni sobie następujące warunki:

a) ażeby Józef Jasnos ojciec i Piotr Jasnos syn jego od processu ze mną o grunt po Kasprze i Mariannie Serafinach prowadzącego, który ja od tych małżonków odziedziczyłem, odstąpili i mnie w spokojnym posiadaniu i używaniu nie naruszali, z tego prawa, które by do tego gruntu po Kasprze i Mariannie Serafinach mieć mogli, zrzekli się;

[k. 118] b) Józef Jasnos i syn jego Piotr, jako kupiciele przystają z chęcią, bez żadnej namowy na wyżej wyrażone warunki Józefa Dudy i deklarują się, że ani Józef Jasnos ojciec, ani syn jego Piotr, ani też jego successorowie żadnego prawa do gruntu po Kasprze Serafinie i małżonce jego Mariannie rościć sobie nie będą i to prawo successyjne na Józefa Dudę i jego successorów tak w swoim⁵¹ imieniu, jako też i w imieniu successorów swoich zlewają i wiecznemi czasy w spokojnym posiadaniu i używaniu Józefa Dudę i jego successorów zostawują. Na co obydwie strony przystają i przy uproszonych do tego świadkach wiarygodnych, których podpisy ani im, ani ich successorom nic szkodzić nie mogą, jako nie umiejących pisma [k. 118v] znakiem krzyża świętego należno ręcznie podpisują. Działo się w Iwkowej dnia 6 lutego 1847: sig. cruc.^c Józef Duda sprzedawca, ^cJózef Jasnos ojciec i kupiciel, ^cPiotr Jasnos, ^cżona Margorzęta, ^cJan Jasnos. Przymotni świadkowie: ^dMarcin Kapica wójt, ^dSzczepan Karwala przysiężny, ^dJan Staszak z gromady, ^dWojciech Dziedzic z gromady, ^dJędrzej Kociołek sąsiad, Jan Szczepański pisarz. N[ume]ro 136. Niniejszy kontrakt kupna i sprzedaży 1/18 części roli pod n[ume]ro 128 sytuowany bierze się nowy posiadacz Jozeph Jasnos do urzędowej wiadomości i pozwala się, jako nowego właściciela, do ksiąg [k. 119] gruntowych zaciągnąć i zaintabulować. Osobliwie zrzeczenie się Józefa Jasnosa

171 ^a Pomyłka pisarza. Powinien być Józef Duda (sprzedawca).

^b swoim

^c signum crucis – znak krzyża

^d Następują krzyżki.

i syna jego Piotra Jasnosa processu przeciwko Józefa Dudy o nabyty gront po Kasprze i Mariannie Serafinach rozpoczętego oraz prawa do tegoż gruntu mieć mogącego, która to rezygnacja do ksiąg gruntowych iwkwowskich, odwołując na poprzednie w tym względzie zdziałane akta i dokumenta, zanotowana być ma. Dominium dnia 20 lutego 1847 [Nicolaus] Pisch^e reprezentant dominikalny. Pomyślny dokument z oryginału słowo w słowo zanotowanym znajduje się, świadczemy. Datt Iwkowa dnia 23 lutego 1847: ^eMarcin Kapica wójt, Jan Urbańczyk deputowany, Jan Szczepański pisarz.

172. [k. 119v] Cessja. – Niżej podpisany posiadacz gruntu pod n[ume]ro domu 77, podług arkusza gruntowego n[ume]ro 189, z 7 morgów 773 kwadratowych sążni się składającego, w Roli Stachoniowskiej położonego, ojciec 7 dzieci, jako to Wawrzeńca, Wincentego, Maryanny, Franciszki, Maryanny drugiej córki młodszy, Anny i Józefy. Zważywszy te okoliczności, że w podeszłym wieku będąc, dla starganych sił fizycznych cierpiąc już prawie od trzech lat ustawiczny zawrót i ból głowy, szum w uszach w takim stopniu, że czasami już mocno słuchu pozbawiony, słowem że dla kalectwa gospodarstwa mego, [k. 120] będąc do tego wdowcem, prowadzić i utrzymować nie jestem w stanie. Umyśliłem przeto w mowie, będące pod n[ume]ro 77 domu położone całe gospodarstwo, aby takowe zniszczeniu nie ulegało, odstąpić mojemu najstarszemu synowi Wawrzeńcowi we fizyczne posiadanie, robiąc go gospodarzem i właścicielem tego samego gruntu i gospodarstwa na wieczne czasy z tym jednym tylko warunkiem, aby mnie ojca wiekiem przyciśnionego do śmierci przy sobie dochował i resztę rodu swego podług wartości gruntu w równych częściach, dopiero w rok [k. 120v] po zgasłym życiu moim^a, pospłacał. A ponieważ córki najstarsze Maryanna i Franciszka już w niejakiś części wydając je za mąż wyposażone zostały, a zatym spłatkę zwyż rzeczzonego gruntu o połowę mniej od innych dzieci dostać i tem się kontentować mają. Niniejszą cessję przy zupełnie zdrowych zmysłach rozmyślnie i dobrowolnie sporządzoną, przy uproszonych świadkach znakiem krzyża świętego podpisuję i zezwalam, aby takowa na rzecz i osobę mego najstarszego syna Wawrzeńca Stachonia [k. 121] do ksiąg gruntowych zaingrassowaną była. Iwkowa dnia 25 maja 1848: sig. cruc.^b Wojciech Stachoń. Nie umiejącego pisać na jego żądanie podpisałem Xawery Jasiński m.p.p. Jako świadek Stanisław Kobylński m.p.p. pleban Iwkowy, jako świadek Jan Szczepański pisarz gromadzki. N[ume]ro 259. Niniejszą cessję na rzecz i osobę Wawrzeńca Stachonia wydaną, z[e] strony zwierzchności gruntowej stwierdzając, takową do ksiąg gruntowych gromadzkich zaingrossować pozwala się. Iwkowa dnia 5 czerwca 1848. L.S^c. Stanisław Chycko dominium reprezentant. Na podstawie protokołu legalizacji na przepisany stemplu pod dniem 14 lipca 1848

171 ^e Nazwisko niepewne. Pojawia się również w zapisie 121 i 126.

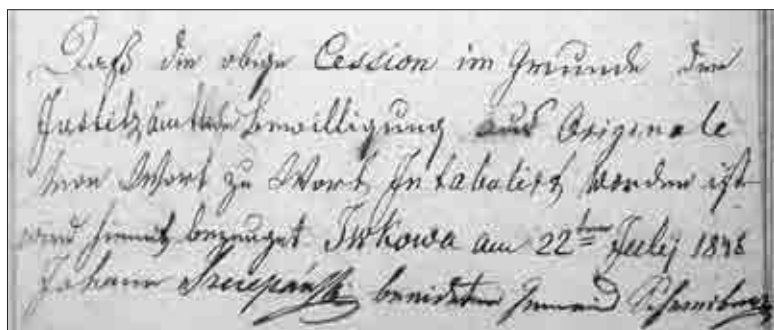
172 ^a moiem

^b signum crucis – znak krzyża

^c locus sigilli – miejsce pieczęci

i przedsięwziętego [k. 121v] niniejszym dla publicznej wiary sądowo stwierdza się, iż ten dokument cessji wyrażeni świadkowie Stanisław Kobyliński i Jan Szczepański własnoręcznie i zaś cessionariusz Wojciech Stachoń, jako nie umiejący pisać położeniem znaku swej ręki podpisał. Jurysdykcja Iwkowa dnia 14 lipca 1848 L.S.^c. Ćwierzawicz^d. N[ume]ro 2. Ingrosetus et intabulatus ex jurisdictione Iwkowa L.S.^c. Ćwierzawicz just[y]cariusz].

173. [k. 122] Cessja. – Niżej podpisany pozostały syn po śp. Piotrze Gawęldzie w dniu 11 lipca 1847 roku zmarłym, przyszed[ł]szy do posiadania gruntu pod n[ume]ro 49 domu położonego, podług arkusza gruntowego subrepa[rtycji] n[ume]ro 233, [gruntu] w sobie 14 morgów 77 sążni obejmującego, umyśliłem całe gospodarstwo, a mianowicie grunt pod n[ume]ro domu 89 położony po śp. ojcu moim^a Piotrze Gawęldzie pozostały, bratu memu Błażejowi Gawęldzie odstąpić, a to w następujący sposób i [z] przyczyn: Sobestyan Turek, posiadacz wyżej namienionego gruntu pod n[ume]rem domu 49 położonego, umarł przed 20 laty tu we wsi Iwkowy pozostawiwszy po sobie żonę swoją Wiktoryę i 4 dzieci, jako to syna Marcina i córki Katarzynę, Maryannę i Franciszkę. Z tych córek poślubił najstarszą Katarzynę podpisany [Jan Gawęlda] przed 10 laty i prowadził całe gospodarstwo, które prawem następstwa miało przypaść na syna Marcina. Lecz takowy, jako też córki Maryan[n]a i Franciszka, niemniej matka tychże Wiktoria, przeszłego roku w stanie wolnym poumieraly^b i tym sposobem odziedziczyła cały wyżej rzeczony grunt najstarsza córka, a żona moja Katarzyna, z którą spłodziłem 4 [k. 122v] dzieci i dla tych ten grunt wraz z żoną moją dochowywać będziemy. Gdy więc po moim^a ojcu Piotrze Gawęldzie beztestamentalnie zmarłym, grunt po niem pozostały z prawa następstwa, jako najstarszemu synowi mnie by się należał, którego by ja, mając jak wyżej określone znaczne gospodarstwo objąć nie mógł i nie mogę. Przeto z tego powodu, jako też że stosownie do istniejących^c przepisów każdy grunt osobnego

¹⁷² ^d Ćwierzawicz lub Cwierzawicz

¹⁷³ ^a moiem/swoiem

^b Śmiertelne żniwo zebrała w Iwkowej w latach 1847–1848 r. epidemia cholery. W samym 1847 roku zmarło 766 osób (DzIw, s. 186).

^c istniejących

gospodarza mieć powinien, prawo pierwszeństwa mojemu młodszemu bratu Błażejowi Gawęldzie do posiadania całego gruntu pod n[ume]ro domu 89 położonego, według arkusza gruntowego subrepart[ycji] n[ume]ro 25, w sobie 14 morgów 463 sążni obejmującego raz na zawsze odstępuję. Onegoż [Błażeja Gawęldę] gospodarzem całego tego gospodarstwa robię i pozwalam, aby niniejszy dokument ustępstwa na rzecz i osobę jego do ksiąg gruntowych był zaingrossowany i zaintabulowany z tem jednakowoż zastrzeżeniem, ażeby mi tenże mój [k. 123] brat Błażej Gawęlda przypadającą z cały naszy majątku porcję w swoim^a czasie wypłacił. Niniejszą cessję dobrowolnie przy zdrowym rozsądku zrobioną, przy świadkach przez znak krzyża świętego podpisuję. Dattum Iwkowa dnia 20 lipca 1848 roku: sig. cruc.^d Jan Gawęlda ceduje, ^dBłażej Gawęlda brat akceptuje. Nie umiejących pisać podpisałem Jan Szczepański. Jako przytomni niniejszy cessji podpisujemy L.S.^e: ^dJózef Duda zastępca wójta przysiężny, ^dWalenty Gawęlda przysiężny, Jan Szczepański przysięgły pisarz gromadzki. Ingrossetus et intabulatus ex jurisdictione Iwkowa. Die 23 november [23 XI] 1848 Ćwierzawicz just[yscjariusz] L.S.^e. Jako powyższy instrument z oryginału słowo w słowo wpisanym został, świadczę. Datt Iwkowa 30 november [30 XI] Jan Szczepański, przysięgły pisarz gromadzki.

174. [k. 123v] Deklaracja. – Ponieważ ja, Jan Gawęlda, włościan z Iwkowy, grunt mój pod n[ume]ro k[arta] 89 w Iwkowy położony, na mnie po ojcu Piotrze Gawęldzie spadający bratu memu Błażejowi Gawęlda cessją z dnia 20 lipca 1848^a na własność z tego powodu odstąpiłem, iż ja mam^b grunt pod n[ume]ro k[arta] 49 położony, 14 morgów w sobie obejmujący, [a] według najwyższych monarchicznych przepisów dwóch gruntów chłopskich posiadać nie mogę. Przeto uczyniwszy cessję też w zupełnej zmysłów przytomności, bez przymusu, takową niniejszym stwierdzam i oświadczam dla wzmocnienia tejże cessyi, iż grunt ten imieniem moim^c, jako też dzieci moich małoletnich Piotra i Wojciecha synów, tudzież Wiktoryi, Katarzyny i [k. 124] Małgorzaty córek na teraz mających i w przyszłości mieć mogących [dzieci], temuż bratu memu Błażejowi Gawęlda z wszech prawem, jakie mnie służy prawowaznie, na wieczne czasy odstępuję. Tak wskutek świetnego C[esarsko] K[rólewskiego] Cyrkularnego Rozporządzenia z dnia 17 november [17 XI] 1848, n[ume]ro 16556, dodatkowo wystawioną deklarację pozwalam intabulować i w obecności świadków podpisanych znakiem mej ręki, jako nie umiejący pisać podpisuję. Iwkowa dnia 21 listopada 1848: ^dJan Gawęlda ceduje, ^dBłażej Gawęlda akceptuje. Przytomni świadkowie: L.S.^e ^dJózef Duda wójt, ^dWalenty Gawęlda przysiężny. Nie umiejących

173 ^d signum crucis – znak krzyża

^e locus sigilli – miejsce pieczęci

174 ^a Zob. zapiska nr 173.

^b mając

^c moim

^d signum crucis – znak krzyża

^e locus sigilli – miejsce pieczęci

pisać podpisałem Józef Gawęda m.p.p. Ingrossatus ex jurisdictione Iwkowa die 23 november [23 XI] 1848 Ćwierzawicz just[ycjariusz].

175. [k. 124v] Rola Michuroska. – Zapis, czyli testament. Niech będzie imię Pańskie błogosławione teraz i zawsze, i po wszystkie wieki wieków. Amen. Niżej na podpisie wyrażony, widząc się już na całym ciele i na wszystkich siłach oraz i wszystkich członkach tego podupałym, lecz jeszcze przy rzetelnym umyśle i rozumie, przedsięwzięłem pomiędzy dziećmi i pomiędzy majątkiem moim^a, jaki mam ruchomym i nieruchomym rozporządzenie uczynić, a to w następujący sposób. [k. 125] Posiadam czwartą część gruntu w Roli Michuroski po śp. ojcu moim^a Tomaszu Piechowiczu, jako acta grontowej zwierzchności jaśniej i dokładniej dowodzą pod n[ume]rem konskrypcji^b 154. Oprócz tego mam synów dwóch imieniem Franciszka i Wojci[e]cha oraz i żonę powtórna Margorzetę z Jasnosów i córkę Magdalenę z powtórniego małżeństwa. Ten tedy wyżej rzecony gront wyżej narzecony roli oddaję najstarszemu synowi Franciszkowi bez podziału całki^c, tako jako jest z natury, ciągnący się od rzeki tako zwany Belli, aż do granicy wojakoskiej i pomiędzy dwoma^d gruntami: z jednej strony na wschód Stefana Gawędy, a z drugiej strony Józefa Piechowicza sytuowany. Oprócz tego także do tego grontu należące się tak zwane wymiarki koło Wytrzyszczki^e leżące, temuż już wyżej narzeconemu najstarszemu synowi Franciszkowi zlecam. Co się tyczy zaś młodszego syna Wojciecha to temu nic nie deklaram ani leguję, albowiem się mi pokrzywdzęm [...]^f i nieposłuszeństwem wywdzięczał [i] z tego więc powodu do niczego mu żadnej bliskości [k. 125v] i żadnej pretensji nie zostawiam. Tylko obowiązuję Franciszka starszego syna, by mu spłatku złotych ryńskich 30 (mówię trzydzieści

^a 175 moiem

^b Cons Krip

^c caulki

^d dwioma

^e Wytrzyszki

^f Wyraz nieczytelny.

w[iedeńskiej] w[aluty]) wypłacił. Jednak z tego wyżej rzeconego gruntu wybrawszy dwa stajania, jedno w dziale, a drugie w ogrodzie i kawałek łąki toż samo w ogrodzie, żonie mojej Małgorzędzie z Jasnosów oddaję i do śmierci leguję, lecz pod tym warunkiem i tą kondycją, by sobie spokojnie używała aż do śmierci. Chyba tako żeby wyszła za męża lub żeby ją najstarszy syn z tych dwóch stajan wypłacił, toć ta wyżej wspomniona Małgorzędza, żona moja powtórna z Jasnosów, mieścić się na tym groncie nie może. Do tego jeszcze co się z budynków znajduje, to jest piekarnia, izdebka i komora. To izdebkę i komorę żonie mojej Małgorzędzie dożywotnie, piekarnię zaś najstarszemu synowi przy groncie zlecam. Co się tyczy bydła to jest: krowa jedna, cielę jedno, wół jeden. To cielę i krowę Małgorzędzie żonie, cieluch zaś na pogrzeb. Oprócz tego wóz kowany, pług, brony, lecz to wszystko bardzo w kiepskim stanie. To się ma zostać przy groncie. Córkę Magdalenę z powtórny żony Małgorzędzy z Jasnosów, to ona ją jako matka tuli [k. 126] przy sobie i ją się opiekować ma. Więcej już nic nie mam do rozporządzenia i do podziału tylko tako jako wyżej wspomniono jest. Raz na zawsze czynię mojej ostatni woli zadosyć i tak oddaję i leguję przy zdrowym rozumie i rzetelnym umyśle, nie zostawując nikomu więcy żadnej pretensji ani żadnej bliskości. Na co się znakiem krzyża świętego przy urzędzie gromadzkim i zaproszonych w dom mój wiarygodnych świadkach, którym podpisy ani szkodzą, ani też szkodzić nie mogą, własną moją ręką podpisuję. Walerian Piechowicz testator^g. Działo się w Iwkowy dnia 19 lipca 1847. Przypomni świadkowie: ^hMarcin Kapica wójt, ^hJózef Filipczyk z gromady, Małgorzędza żona z Jasnosów, Józef Gawęlda proszącyⁱ pisarz. L.S. N[ume]ro 419. Widziano [w] dominium Iwkowa dnia 29 listopada 1848 Chycko dom[inium] repre[zentant]. Powyższy zapis wpisał Józef Gawęlda proszącyⁱ dnia 12-[lub 22] januarii [12/22 I] 1849.

176. [k. 126v] Transactia między Sobestyanem i Marian[n]ą z Piechników Szotowie małżonkowie z jednej [strony], tudzież Ludwikiem i Petronelą Jasnosami, jako też Wi[n]centym i Magdaleną Repetowskiemi małżonkami z drugiej strony stanęła na dniu niżej wyrażonym dobrowolna i w niczym nieodmienna zamiana gruntu, a to w następujący sposób.

1 [primo] Sobestyan i Marianna z Piechników Szotowie i małżonkowie gront posiadający 1/8 część Roli Rybskiej, które według transakcyi pod dniem 28 stycznia 1828 roku^a od Jana i Reginy z Szotów Murków małżonków prawem dziedzictwa nabyli i dotąd posiadają. Takowy więc gront jednej ósmej części Roli Rybskiej zwana znowu na rzecz[z] i dziedzictwo Ludwika i Petroneli Jasnosów małżonków, tudzież Wincentego i Magdaleny małżonkom wiecznemi czasami dają, darują, nic sobie ani sukcesorom swoim nie excypując. Z tym dodatkiem odstępują, aby wspomnieni małżonkowie Ludwik i Petronella Jasnosowie,

175 ^g Walerian Piechowicz to jeden z poprzednich pisarzy.

^h Następują krzyżyki.

ⁱ proszący – tu w znaczeniu: uproszony/zaproszony

^j locus sigilli – miejsce pieczęci

176 ^a Brak zapiski z RZG.

również [k. 127] Wi[nc]enty i Magdalena Repetowscy gront swój wspólny 6 część Roli Michurowskiej, które prawem sukcesji po ojcach swoich do n[ume]ru arkusza przychodu gruntowego 150 i 51 posiadają, w zamian na wieczne czasy za wyżej rzeczony gront 1/8 część Roli Rybskiej ustąpili, do której zamiany wspomnieni małżonkowie Sobestyan i Marianna Szotowie dopłatku 54, mówię pięćdziesiąt cztery złotych ryńskich w[iedeńskiej] w[aluty], Ludwikowi i Petroneli Jasnosom, tudzież Wincentemu i Magdalenie Repetowskiem wypłacić (które osobnym rewersem kwitowane być^b mają) deklarują.

Zaś 2 [secundo] Ludwik i Petronela Jasnosowie, równie i też Wi[n]centy i Magdalena Repetowscy małżonkowie przychylając się do takowy zamiany, gront swój po rodzicach wspólny 1/6 części Roli Michurowski do n[ume]ru arkusza przychodu gruntowego 150 i 51 należący, nic sobie ani sukcesorom swoim nie excypując, Sobestyanowi i Mariannie z Piechników Szotom małżonkom, jako też ich sukcesorom na wieczne czasy dają, darują, odstępują i z odebranych pieniędzy (a to dopłatku) osobnym rewersem kwitują. I ostrzegając sobie obie strony rzetelne i ściśle opłacenie podatków monarchicznych z obydwóch grontów, jako też pełnienia obowiązków inwentarialnych^c. W co większy dowód tak transakcję, jako też kwity z wypłaconego gruntu 1/8 części Roli Rybskiej Ludwikowi i Petroneli Jasnosom, niemniej Wi[n]centemu i Magdalenie Repetowskiem małżonkom [k. 127v] przy podpisie niniejszej zamiany, przy wiarygodnych świadkach, którym ani ich sukcesorom podpisy bynajmniej szkodzić nie mają, wręczają i kontrakt zamiany tej obydwie strony podpisują oraz w księgi gruntowe wpisać pozwalają. Działo się w Iwkowy dnia 12 stycznia 1830: ^dLudwik Jasnos, ^dPetronela Jasnosowa z Dudów żona, Wi[n]centy Repetowski sprzedawcy. Akceptuje ^dSobestyan Szott. Nie umiejących pisać podpisałem Jan Szczepański pisarz gromadzki. Bukowski sędzia. Przytomni świadkowie: Jakub Gawęda wójt, ^dJan Szott przysiężny, ^dSzczepan Serafin przysiężny. Nie umiejących pisać za ich dozwoleń przez znak krzyża świętego podpisałem. Jan Szczepański pisarz gromadzki. Z[e] strony zwierzchności gruntowej państwa Iwkowy niniejszy instrument zamiany grontów potwierdza się z tem nakazem, by te dwie części roli teraz połączone, nigdy więcej rozdzielone nie były. Iwkowa 13 januarii [13 I] 1830. Paszyc, dziedzic dóbr tychże. L. S^c. Na prośbę wpisał Józef Gawęda niniejszą transakcję dnia 22 januarii [22 I] 1849.

177. [k. 128] Kontrakt kupna i sprzedaży. – Stanąwszy osobiście przy niżej podpisanym urzędzie gromadzkiem i świadkach, którym podpisy ani ich sukcesorom szkodzić nie mogą, wieloletny Józef Serafin zeznał dobrowolnie, rzetelnie, trzeźwo, przy dobrym rozumie i zmysłach, i dobrego serca, i chęci, jako 1/6 część gruntu w Roli Filipowski pod n[ume]rem kons[krypci] 98 sytuowany,

176^b bydz

^c inwentarialny – objęty inwentarzem (SW)

^d Następują krzyżyki.

^e locus sigilli – miejsce pieczęci

swoim przyjacielowi i krewnym Franciszkowi i Mariannie z Piekarczyków Pstrągom małżonkom [sprzedał] przewidując, iż tego gruntu według opisany w dniu 5 august [5 VIII] Roku Pańskiego 1848, po wyjściu 6-letniej administracji, nie jestem w stanie ani będę w żaden sposób posiadać. Przeważa tedy gront wyżej namieniony 1/6 część Roli Filipo[w]skiej, pod n[ume]rem kons[krypcji] 98 domu, tymże Franciszkowi i Marian[n]ie Pstrągom za złotych ryńskich czterdzieści cztery, n[ume]ro 44 fl[oreny] w monecie konwencyjny trzy cwancygery^a na jeden ryński, sprzedając, dając, zapisując i raz na zawsze wiecznymi czasami cedując darując z tym warunkiem, że

1 [primo] Gdy nas troje dzieci, ja, najstarszy Józef Serafin niżej podpisany, Kazimierz brat, Tekla siostra po śp. ojcu naszym także na imię Józefie Serafinie posiadacz pod n[ume]ro 98 gospodarstwa pozostało, przeważa tedy przypadnie na jedno z tej powyższej sumy, po odtrąceniu długu 8 fl[orenow] w konwencyjnej [k. 128v] monecie Jędrzejowi Osuchowi należącego się, po złotych ryńskich dwanaście, n[ume]ro 12 fl[orenow] k[onwencyjnej] m[onety]. Przez powyższych kupicieli obowiązkami będzie nam dzieciom za kwitami wypłacać, jednak dla małoletniego Kazimierza Serafina, za zezwoleniem świętego dominium (opiekuna) lub urzędu gromadzkiego, uiszczając wszelako z tym zastrzeżeniem, że

2 [secundo] Gdyby Kazimierz Serafin, brat niżej podpisanego, jeżeli Pan Bóg dozwoli doczekać do dalszych lat przyści[a] swojej części pieniężny 12 fr. nie odebrał, grontu zażądał a za mnie wybraną sumę 12 fr. k[onwencyjnej] m[onety] [i] za Teklę siostrę toż samo fr. 12 k[onwencyjnej] m[onety], jeżeli wybiorę co później inaczej^b (kwitując) okazać, nazad kupicielom powrócił i wypłacił, będzie miał od wyżej narzeczonego grontu prawo sukcesyjne posiadać, ale nie kto inny tylko on sam na swoją osobę, którą dobrowolnie nabywcy oddać będą mieli. Ale nim się to spełni [nabywca grunt] będzie miał.

3 [tertio] Wkłada się obowiązek teraz na kupicieli grontu, jeżeliby z nas które w jakim upadku zostawać miało, w chorobie i tym podobnych niedostatkach, aby nas pieczę, staranie, przytułek i jaką żywność podać mieli, a ja zaś

4 [quarto] Niżej podpisany niniejszym kontraktem kupna i sprzedaży odebrałem moją porcję fr. 12 k[onwencyjnej] m[onety], później także wzięłem fr. 4, razem fr. 16 w k[onwencyjnej] m[onecie]. Wybrałem od kupicieli (kwitując) i zastrzegam sobie, abym przy kupicielach w służbie^c i domu pracując zostawać mógł. Tym tedy sposobem niniejszy [k. 129] kontrakt kupna i sprzedaży grontu, którego nikt nie może być^d pierwszym tylko wyżej rzeźbieni moi krewni kupiciele [...] do posiadania zrobiłem. Znakiem krzyża świętego, jako nie umiejący pisać, obydwie strony podpisują i świętej dominikalnej zwierzchności państwa

177 ^a cwancygier – dawna moneta austriacka o nominale 20 grajcarów/krajcarów (SW)

^b inaki

^c służbie

^d bydz

^e Wyras nieczytelny.

Iwkowa o łaskawe niniejszego acta zatwierdzenie i w księgi grontowe pronotać dla pewniejszego zezwolenia dopraszają się. Datt w Iwkowy dnia 28 miesiąca października Roku Pańskiego 1848: ^fJózef Serafin ceduje, ^fTekla Serafin przytomna siostra, ^fFranciszek Pstrąg i Marianna z Piekarczyków żona akceptują. Jako przytomni podpisujemy: ^fJózef Duda zastępca wójta, przysiężny, ^fWalenty Gawęda przysiężny, ^fWalenty Jasnos z gromady, ^fMaciej Orłowicz z gromady, ^fWawrzeniec Jaworski. Nie umiejących pisać podpisałem Jan Szczepański pisarz, Franciszek Piechowicz przytomny świadek, ^fJakub Orłowicz przysiężny, ^fJan Szott deputowany gromadzki, ^fKarol Serafin sąsiad i dziesiętnik. N[ume]ro 99. Niniejszy kontrakt z[e] strony jurysdykcji politycznej, jako władzy nadopiekuńczy dla Kazimierza Serafina, potwierdza się. Iwkowa 6 marca 1849. Na prośbę wpisał niniejszy kontrakt dnia 13 marca 1849, w przytomności wójta ^fJózefa Putka, Józef Gawęda. Chycko sędzia L.S^g.

178. [k. 129v] Präs[entatum]^a 28 grudnia 1849. Testament. – W imię Boga w Trójcy Jedyne. Ja, niżej podpisany Józef Zapiór, będąc chory na ciele, ale na umyśle zdrowy. Mam^b gruntu morgów 3 wymiaru w Sołtystwie pod n[ume]ro konskrypcji 178, jak świadczy zapis z dnia 16 grudnia 1813 roku^c i zapis z dnia 20 marca 1822^c. Czynie rozporządzenie pomiędzy dziećmi, aby się po mojej śmierci nie kłóciły^d:

1. Ten gront wyży wspomniony oddaję synowi Szymonowi z chał[u]pą i [z] komórka, i [ze] stajenką. Jeszcze^e jest izdebka^f, tę oddaję córce Józefie^g. A co są dwie stodołki to najmł[od]szemu synowi Antoniemu oddaję i jałowicę, i wesele sprawić. Więczy nic nie ma czego [się] dopominać.

1.1. Córkom: Justynie złotych ryńskich 5 w[iedeńskiej] w[aluty], Apolonii złotych ryńskich 20 w[iedeńskiej] w[aluty], Józefie^g jeszcze dodaję złotych ryńskich 5 w[iedeńskiej] w[aluty], Tekli złotych ryńskich 25 w[iedeńskiej] w[aluty].

1.1.1. Jeszcze mam dodać do testamentu po moim ojcu Jacentem Zapiórze pozostałe budynki i wszystkie sprzęty, [które teraz są] przy bracie Marcinie. To się do moich będzie należało więcy. Taka moja ostatnia wola i na to się podpisuję znakiem krzyża świętego ^hJózef Zapiór testator. Działo się na miejscu w domu dnia 22 kwietnia 1842. Świadkowie: ^hMaciej Szott, ^hJan Szott, ^hMateusz Szott, Jan Urbańczyk. N[ume]ro 1. Ingrosował z jurysdykcji Iwkowy dnia 28 grudnia 1849 Ćwierzawicz justycjariusz. Jako ten testament z oryginału rzetelnie wciągnięty. Datt Iwkowa 5 stycznia 1850 ^hJózef Putko, Franciszek Piechowicz wójt.

¹⁷⁷ ^f Następują krzyżyki.

^g locus sigilli – miejsce pieczęci

¹⁷⁸ ^a präs[entatum] – (niem.) podanie z dnia... nr.../podanie wniesione na dniu...do nr (SWPiA)

^b mam

^c Brak zapiski z RZG.

^d kociły

^e jesce

^f izdepka

^g Jozewce

^h Następują krzyżyki.

179. [k. 130] Präs[entatum] 28 grudnia 1849. – Kontrakt kupna i sprzedaży gruntu między właścianką Teklą z Szotów Zapiorką, jako opiekunką nieletniego syna Wojciecha po Szymonie Zapiórze pozostałego w asystencji z współopiekunem Janem Szotem z jednej, tudzież z j[as]nie panem Felixem i tegoż małżonką Teklą z[e] Zdzieńskich Łuszczyńską z drugiej strony w następujący sposób zawarty:

1. Jak testament z dnia 22 kwietnia 1842ª roku opiewa Szymon Zapiór miał sobie od swego śp. ojca Józefa Zapióra grunt wymiarki zwany w Sołtystwie, pod n[ume]ro kons[krypcji] 178 położony, z trzech morgów składający się, zapisany, który z prawa następstwa na syna Wojciecha, jedynego sukcesora po zmarłym także w zeszłym roku Szymonie Zapiórze, pozostałego spada. Aże dopiero rzeczony spadkobierca Wojciech Zapiór, jako dopiero sied[e]m lat mający pod opieką swej matki z Tekli z Szotów Zapiorki zostaje, przeto też matka i opiekunka naradziwszy się z współopiekunem Janem Szotem i rozważywszy, że dla ciężkich^b czasów i wielkiego przednowku gospodarstwa w żaden sposób prowadzić nie jest w stanie [k. 130v] ani też powinnościom na tymże gruncie ciężącym zadostyc uczynić nie może. A co więcej że żadnego wyżywienia dla siebie ani też dla tego dziecka nie ma. Przeto umyśliła z tych określonych powodów, chcąc siebie i dziecko od śmierci uchronić, i aby toż wyżej rzeczzone pole pustką nie należało, takowe to jest te trzy morgi wymiarki zwane w Sołtystwie położone sprzedać i na dniu dzisiejszym w imieniu swoim własnym i w imieniu swego małoletniego syna Wojciecha Zapióra małżonkom j[as]nie panu Felixowi i Tekli z[e] Zdzieńskich Łuszczyńskim i tychże sukcesorom za dobrowolnie umówioną ryczałtową sumę 24, mówię dwadzieścia cztery złotych reńskich w monecie konwencyjnej, raz na zawsze, na wieczne czasy sprzedaje, a to w tych samych obrębach i granicach jak śp. Szymon Zapiór, ojciec nieletniego [k. 131] Wojciecha Zapióra, w mowie będący grunt wymiarki zwany posiadał.

2. Ponieważ małżonkowie j[ego]m[oś]ci pan Felix i Tekla Łuszczyńscy przy zawarciu niniejszego kontraktu połowę z umówionej w punkcie pierwszym summy pieniędzy, to jest 12, mówię dwanaście złotych ryńskich w m[onecie] k[onwencyjnej], zapłacili, a zatym Tekla z Szotów Zapiórka imieniem swoim i imieniem małoletniego syna swego z odebranej kwoty tym kontraktem kupicielów kwituje.

3. Drugą połowę, dwanaście złotych ryńskich w monecie konwencyjnej, będą obowiązani małżonkowie j[ego]m[oś]ci pan Felix i Tekla Łuszczyńscy od dziś dnia za rok, to jest dnia 29 marca 1850 roku Tekli Zapiórce zapłacić.

4. Wszelkie ciężary do tego gruntu przywiązane są obowiązani kupiciele od dnia dzisiejszego, jako czasu odebrania tego gruntu w fizyczne posiadanie podejmować.

179^a Zob. zapiskę nr 178.

^b ciężkich

5. Papiery dotyczące się tego gruntu sprzedająca Tekla [k. 131v] Zapiórka kupicielom do rąk oddaje. Tym tedy sposobem strony między sobą działając niniejszy kontrakt przy świadkach podpisują i intabulować pozwalają. Działo się w Iwkowy dnia 29 marca 1849 roku s.c. Tekla z Szotów Zapiórka, jako matka i opiekunka syna Wojciecha Zapióra, s.c. Jan Szott współopiekun, Felix Łuszczyński, Tekla Łuszczyńska kupiciele. Jako świadek podpisują Michał Szott m.p.p. Jako dziadek s.c. Antoni Woykowski. Nie umiejących pisać podpisałem i jako świadek podpisują Stanisław Chycko m.p.p. N[ume]ro 124. Z[e] strony jurysdykcji politycznej Iwkowy, jako władzy nadopiekuńczej, niniejszy kontrakt stwierdza się. Dominium Iwkowa dnia 6 kwietnia 1849. Chycko dom[inikalny] repre[zentant] L.S^c. [k. 132] N[ume]ro 1. Ingrosować i intabulować. Z jurysdykcji Iwkowa dnia 28 grudnia 1849 Ćwierzawicz just[jycjariusz]. Jako powyższy instrument z oryginału słowo w słowo jest zaingrosowany i intabulowany, zaświadczamy. Datt Iwkowa dnia 5 stycznia 1850: ^dJózef Putko wójt iwkowski, Jan Szczepański zaprzysięgły, Franciszek Piechowicz.

180. Präs[entatum] 28 grudnia 1849. – Kontrakt kupna i sprzedaży gruntu między obywatelami sołtysem Antonim Woykowskim z jednej i małżonkami j[ego]m[os]c[i] panem Felixem i Teklą z[e] Zdzieńskich Łuszczyńskimi z drugiej strony w następujący osnowie zawarty:

1. Sołtys Antoni Woykowski mając między innym gruntem Sołtysiem jeden kawałek, około trzech korcy wysiewu, na przymiarkach i będąc prawem właścicielem tegoż umyślił takowy, jako mu od innych gruntów odległy to jest, ten grunt na przymiarkach sprzedać i takowy [k. 132v] za umówioną ryczałtową sumę 20, mówię dwadzieścia złotych ryńskich w monecie konwencyjnej, imieniem swoim i imieniem swoich sukcesorów małżonkom j[ego]m[os]ci panu Felixowi i Tekli z[e] Zdzieńskich Łuszczyńskim i tychże sukcesorom raz na zawsze, na wieczne czasy sprzedaje. Aże przy zawarciu niniejszego kontraktu Antoni Woykowski połowę pieniędzy, to jest dziesięć złotych ryńskich w mon[ecie] kon[wencyjnej] odebrał, a zatym z odebranej tej sumy sprzedający kupicielów tem kontraktem kwituje.

2. Drugą połowę, t[o] j[est] dziesięć złotych ryńskich w m[onecie] k[onwencyjnej], będą obowiązani kupiciele Antoniemu Woykowskiemu na dniu 1 czerwca b[ieżącego] r[oku] 1849 zapłacić.

3. Podatki i inne ciężary do tego gruntu przywiązane będą obowiązani kupiciele j[ego]m[os]c] pan Felix i Tekla Łuszczyńscy w taki[e]j części spłacać i odbywać, jaka część z całego gruntu [k. 133] przez Antoniego Woykowskiego posiadane na rzeczonych kupicielów przeszła, w czym się osobno porozumieć mają. Tym tedy sposobem niniejszy kontrakt strony między sobą działające przy świadkach podpisują i intabulować pozwalają. Działo się w Iwkowy dnia

179 ^c locus sigilli – miejsce pieczęci

^d Następują krzyżyki.

29 marca 1849: s.c. Antoni Woykowski sprzedający, Felix Łuszczyński, Tekla żona kupiciele. Jako świadek podpisuje Michał Szott m.p.p., przytomny świadek Jan Tucznio s.c. Coram et per me Stanisław Chycko sędzia państwa Iwkowy. L.S.^a Jako drugą połowę w punkcie drugim wyrażoną, to jest 10, mówię dziesięć złotych ryńskich m[onety] konwen[cyjnej], w oznaczonym terminie od kupicielów j[ego]m[ości] państ[wa] Felixa i Tekli Łuszczyńskich odebrałem. Niniejszym przy położeniu znaku krzyża świętego kwituję sig. cruc. Antoni Woykowski. [k. 133v] Coram et per me Stanisław Chycko m.p.p. N[ume]ro 1. Ingrosować i in tabulować z jurysdykcji Iwkowa dnia 28 grudnia 1849 Ćwierzawicz just[ycjariusz] m.p.p. Jako powyższy dokument z oryginału słowo w słowo zaingrosowany i zaciągnięty został, świadczemy. Datt Iwkowa dnia 5 stycznia Roku Pańskiego 1850. ^bJózef Putko wójt Iwkowy, Jan Szczepański zaprzysięgły, Franciszek Piechowicz.

181. Präs[entatum] 28 grudnia 1849. – Kontrakt między obywatelami Jędrzejem i Teklą z Kubonków Romankiewiczami małżonkami, jako sprzedającymi dwa kawałki gruntu z jednej, tudzież Felixem i Teklą z[e] Zdzieńskich Łuszczyńskimi, jako kupującymi z drugiej strony w następujący sposób zawarty:

1. [k. 134] Małżonkowie Jędrzej i Tekla z Kubonków Romankiewicz będąc właścicielami gruntu wymiarki zwanego, od Tomasza Woykowskiego kontraktem z dnia 18 lutego 1848ª nabytego, nierównie posiadając grunt w Sołtysiem pod n[ume]ro 176 kon[skrypcji] położony, kontraktem z dnia 12 kwietnia tego samego roku 1848^a od Marianny z Nowaków Zapiórki, wdowy po śp. Marcynie Zapiórze pozostałej nabyty. Te tedy dwa grunta rzeczeni małżonkowie Romankiewicz obywatelom małżonkom Felixowi i Tekli z[e] Zdzieńskich Łuszczyńskim i tychże następcom prawem wieczystym raz na zawsze, za dobrowolnie umówioną ryczałtową sumę 89 złotych ryńskich 12 kr[ajcarów], mówię osiemdziesiąt dziewięć złotych ryńsk[ich] kr[ajcarów] 12 w mon[ecie] konwen[cyjnej], w tych samych obrębach i granicach z[e] wszystkimi pastwiskami, łąkami, krzakami, budynkami oraz zgoła z tem samym [k. 134v] prawem sprzedają, jakie im do posiadania tych dwóch kawałków gruntu służyło.

2. Kupiciele, obywatele Felix i Tekla Łuszczyńscy, obowiązani są od dnia objęcia tego gruntu we fizyczne posiadanie wszelkie ciężary do tychże dwóch kawałków gruntu przywiązane podejmować.

3. Sprzedający, małżonkowie Romankiewicz, odebrawszy w punkcie pierwszym określoną sumę 89 złotych ryńskich 12 kr[ajcarów] w mon[ecie] konwen[cyjnej], przy zawarciu niniejszego kontraktu całkowicie z takowej tedy w całości odebranej sumy kupicielów tem kontraktem kwitują i w punkcie pierwszym wyszczególnione kontrakty tyżące się nabycia tych dwóch kawałków gruntu od Tomasza Woykowskiego i od Maryanny, małżonkom Felixowi i Tekli z[e] Zdzieńskich Łuszczyńskim, jako [k. 135] już właścicielom tych dwóch kawałków gruntu

¹⁸⁰ ^a locus sigilli – miejsce pieczęci

^b Następują krzyżyki.

¹⁸¹ ^a Brak zapiski w RZG.

do rąk składają. Tym tedy sposobem strony między sobą działające niniejszy kontrakt przy uproszonych świadkach podpisują i intabulować pozwalają. Działo się w Iwkowy dnia 9 maja 1849: Jędrzej Romankiewicz sprzedawca m.p.p., Tekla z Kubonków Romankiewiczowa m.p.p., Felix Łuszczynski m.p.p. kupiciel. Jako świadek podpisuję Michał Szott m.p. Jako świadek podpisuję Jan Szczepański, sig. cruc. Antoni Woykowski świadek. Podpisałem Jan Szczepański. Coram et per me Stanisław Chycko sędzia państwa Iwkowy L.S^b. N[ume]ro 1. Ingrosować i intabulować [z] jurysdykcji Iwkowa dnia 28 grudnia 1849 Ćwierzawicz just[y-cjariusz]. Jako [k. 135v] powyższy instrument słowo w słowo z oryginału wpisany został, zaświadczamy. Działo [się w] Iwkowej 5 stycznia 1850: ˆJózef Putko wójt, Jan Szczepański, Franciszek Piechowicz.

182. [k. 136] Präs[entatum] 21 lipca 1851 ad n[ume]ro 6252. – Cesja prawa, mocą której ja, niżej na podpisie wyrażony Piotr Humiej wraz [z] żoną swoją Teklą z Motaków Humiejką, cize rzeczeni^a małżonkowie, mając z prawa naturalnego następstwa, jako syn urodzony z Leonarda^b Humieja, 1/4 część gruntu w Roli zwanej Humiejowski, pod n[ume]ro 76 kons[krypcji] a subrepartycy 44, składający się z morgów 9 sążni kwadratowych 45, położenie swe mający.

1. Przeto dla niemożności sobie rady dać z powodu że jestem słabowity, do tego już w dużych latach i prosalnym chlebem częścią żyję, do tego nie mając potomstwa i mieć nie będę, a pozostały gront po śp. ojcu moim^c, też gospodarzu, zostaje. Tylko jedynie pozostała żona Leonarda^b Humieja ojca mego, a macocha moja, nie mogąca sobie rady dać jako w duży starości, nie mająca żadnej pomocy, bo nie ma potomstwa [i] tym sposobem gospodarstwo całkiem spustoszało w niweć.

1.1. Z tego powodu, jako ja Piotr Humiej wraz [z] żoną moją Teklą z Motaków Humiejką, leguję, oddaję wyżej namieniony gront bez żadnego zasiewu Andrzejowi Ziębie, ze siostry mojej stryjeczny [k. 136v] zrodzonego, dobremu i odpowiedzialnemu gospodarzowi pod tą kondycją, żeby o nas legujących, jako nie mogących pracować piec[z]ę miał. To samo i siostrę moją, która już w starości zostaje, bez zamężna. Co się tyczy macochy, żeby podług jej woli stajanie jakie trzymała i w chał[u]pie do śmierci siedziała lub ją jako już nie mogącą sobie rady dać na opiece żywić i biednej krzywdy nie robić, bo tu w tym groncie wypracowana.

1.1.1. W tym ekscypuje sobie Piotr i Tekla Humieje, żeby sobie z tego gruntu stajanie 3-cie nade chał[u]pą i przecki^d nad łyczyskami 20 zagonów, i lasek

181 ^b locus sigilli – miejsce pieczęci

^c Następują krzyżyki.

182 ^a rzeconi

^b Leniarda

^c mojem

^d przecka/przecki – część gruntu zaorana poprzecznie/pole na spadku góry zaorane w poprzek/kawałek roli, na którym zagony biegną w kierunku szerokości gruntu (przeciwieństwo do stajania, gdzie zagony ciągną się w kierunku długości gruntu) (SW)

odległy, wymiarki na swój użytek trzymali do śmierci, a po ich śmierci to będzie należeć do Andrzeja Zięby. Do tego będzie obowiązany [Andrzej Zięba] dopłacić złotych ryńskich dwadzieścia, n[ume]ro 20 w k[onwencyjnej] m[onecie], lecz to częściowo, gdy im będzie trzeba. Zres[z]tą na koniec jak wyżej oddałem [w]spomnioną 1/4 część gruntu ze wszystkimi użytkami, łąkami pas[t]wiskami, lasami w tych samych granicach, w jakich się znajduje i zaraz do fizyc[z]nego i moralnego posiadania nadaję na wieczność^e, nigdy nieodwołane dziedzictwo temuż Andrzejowi Ziębie i jego następnym sukcesorom. Co niniejs[z]ym jak się wyżej rzekło oddałem, ceduję, a res[z]tę daruję. Co uczyniłem dobrowolnie, rozmyś[li]nie, w służbie urzędu gromadzkiego^f i pozwalam do ksiąg^g gruntowych ingrosować [i] intabulować. Na co się podpisuję przez znak k[rzyża świętego], [k. 137] w przytomności świadków wiarygodnych: Piotr Humiej, Tekla z Motaków Humiejka. Działo się w Iwkowy dnia 14 lipca 1851: ^hWalenty Gawęda zastępca wójta, ^hJózef Duda przysiężny, ^hKasper Urbańc[z]yk przysiężny, Franciszek Piechowicz pisarz gromadzki. W dodatku urząd gromadzki^f podpisuje i pieczęcią gromadzką potwierdza. Datum ut supra L.Sⁱ. ^hWalenty Gawęda zastępca wójta, ^hJózef Duda przysiężny, ^hS[z]czepan Gryz przysiężny, ^hKasper Urbańc[z]yk z gromady, Marcin Piechowicz m.p.p., Franciszek Piechowicz pisarz gromad[zk]i. Jako powy[ż]szy instrument słowo [w] słowo przepisano.

[k. 137v] N[ume]ro 164. Ingrosować i intabulować należy. Z justycjariatu Iwkowa dnia 21 września 1851. Ćwierzawicz.

182 ^e wietrznos

^f gromackiego/gromacki

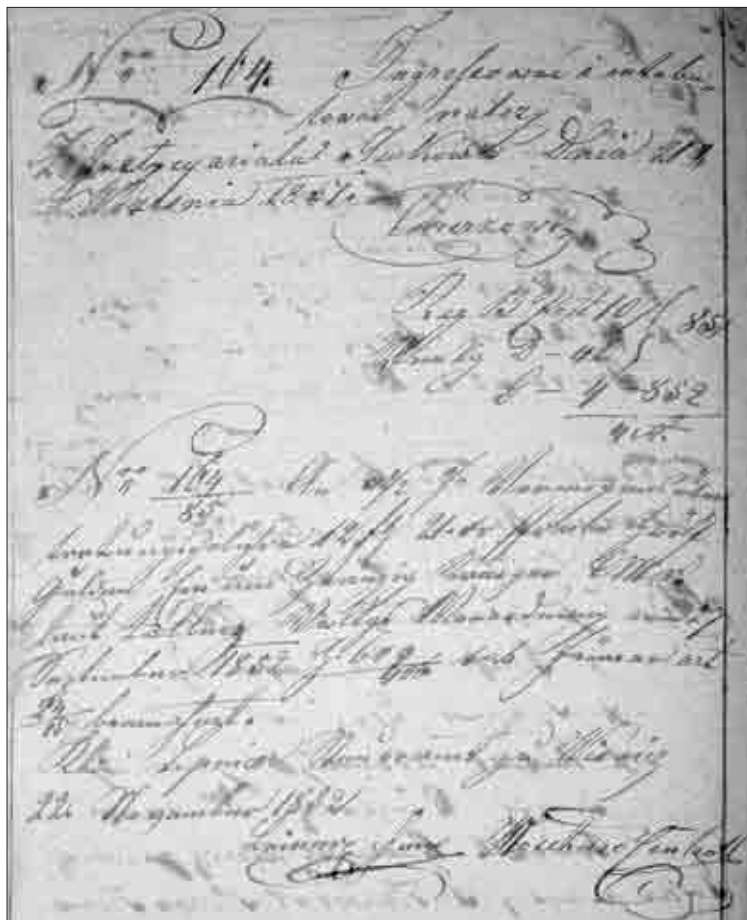
^g ksiąg

^h Następują krzyżyki.

ⁱ pieczęcią

^j locus sigilli – miejsce pieczęci

183.

Jako powy[ż]szy instrument słowo w słowo przepisany z oryginału, zaświadcza my. Dnia 1 marca 1853: ^aJózef Duda wójt, ^aMikołaj Ryba z gromady, Gawęda Józef m.p., Franciszek Piechowicz pisarz gromad[зки].

184. [k. 138] Präs[entatum] 17 junii [17 VI] 1853. – Kontrakt kupna i sprzedaży mocą którego my, niżej podpisane z prawa naturalnego następstwa, sukcesorki 1/4 części gruntu w Roli zwanej Karwałowski, pod n[ume]ro 127 kons[krypcji], subrepartycji arkusza individualnego ad n[ume]ro 113. My, pozostałe sukcesorki, córki po śp. Mikołaju Orłowiczu zmarłym w r[oku] 1851, nie mającym żadnego [potomstwa], a siostry śp. Walentego Orłowicza zmarłego w r[oku] 1851, nie mającego żadnego po sobie potomstwa, beztestamentalnie [zmarłego], to jest ja, Katarzyna Orłowiczówna, Zofia z Orłowiczów Kącka wdowa, Mikołaj Ryba opiekun na pozostałą córkę małoletnią Maryannę Serafinionkę po śp. Maryannie z Orłowiczów

183 ^a Następują krzyżyki.

Serafince, tudzież^a z matką Maryanną z Rybów Orłowiczową, pozostałą wdową po śp. Mikołaju Orłowiczu, należąca do części dożywotniej, która zostaje na wymowie niżej wyrażoną. Więc my nadrzec[z]one successorki [z] [w]spółopiekunem jednomyś[li]nie, jako nie możebni gospodarstwa, a jedynie gruntu w nicość spustos[z]onego w tym ciężkim czasie trzymać. Do tego na tym groncie spoległo wiele długów, więc tylko dłużnicy w procentach stajaniem gront obsiewają, a podatków i innych ciężących gruntowych powinności nie ma kto opłacać.

1. Z tego więc powodu my, successorki Katarzyna, Zofia, Mikołaj Ryba opiekun małoletniej Maryanny Serafinionki, na dniu niżej wyrażonem w dobrowolnej ugodzie sprzedaliśmy gront pod n[ume]ro 127 – jedną czwartą część [k. 138v] Roli Karwalowski – Wincentemu Stachoniowi za złotych ryńskich sto dwadzieścia, n[ume]ro 120 w konwencyjny monecie. [Sprzedaliśmy] na wiec[z]ność i nigdy nieodwołane dziedzictwo jemu samemu i jego successorom własność i zaraz do fizyc[z]nego i moralnego posiadania prawo nadajemy ze wszystkimi krzyckami^b, przyległościami, łąkami, pas[t]wiskami w tych samych granicach i obrębach, w jakich się znajduje od rzeki zwanej Bella, aż do granicy wojakowski jednak pod tą kondycją, żeby matka Maryanna z Rybów Orłowicz[ka] z tego gruntu pod jeden korzec wysiewu i łąki kawałek za potokiem od Roli Gumołkowski dożywotnie na swój użytek trzymała. A będzie z tego dopłacać roc[z]nie po dwadzieścia fr. w k[onwencyjnej] m[onecie] do podatków, tudzież^a dom opłacać będzie. Do tego dłużnicy, którzy mają za procenta obsiane stajonka, w tym roku 1852 mają bez naruszenia pozierać. Co dalej z tej wymowy po śmierci matki córka Katarzyna Orłowicz[ówna] będzie trzymać pół i dopłacać w połowie. Co przyrzeka kupiciel, jeżeli się będzie dobrze zasługiwać to całą wymowę dożywotnie [dostanie], a po śmierci rzec[z]ona wymowa do właściciela gruntu bez żadnej innej pretensyi należeć będzie. Na koniec, jak się wyżej rzekło, pod jednym z odebranej sumy złotych ryńskich sto dwadzieścia w k[onwencyjnej] m[onecie] zaraz z góry przy zawarciu niniejszego kontraktu Katarzyna Orłowicz[ówna], Zofia z Orłowicz[ów] Kącka wdowa, Mikołaj Ryba, opiekun w imieniu małoletniej [k. 139] Maryanny Serafinionki Wincentego Stachonia kupiciela niniejszym kwitują i prawem cedują, nie zostawiając na dalej żadnej sobie ani swoim successorom pretensyi i pozwalają w księgi gruntowe ingrossować [i] intabulować. Na co się jako nie umiając pisać przez znaki k[rzyża] ś[więtego] podpisują w przytomności urzędu gromadzkiego i świadków wiarygodnych, którym podpisy nic s[z]kodzić nie mogą ani ich sukcesorom: °Katarzyna Orłowicz[ówna], °Zofia z Orłowicz[ów] Kącka wdowa, °Mikołaj Ryba w imieniu małoletniej Maryanny Serafinionki, °Maryanna z Rybów Orłowicz[ka] wdowa matka sprzedający, °Wi[n]centy Stachon kupiciel akceptuje. Działo się w Iwkowy dnia 26 lipca 1852. Przytomni świadkowie: °Józef Duda wójt, °Jan Duda przysiężny, °Michał Serafin przysiężny, °Marcin Szott przysiężny, °Mateusz Duda dziesiąty, °Michał Szott z gromady, °Jan Zięba

184 ^a tudziz

^b krzycki=przycki

^c Następują krzyżyki.

z gromady, Franciszek Piechowicz pisarz gromadzki L.S^d. Widziało dominium Iwkowa dnia 1 sierpnia 1852 Chycko dom[inium] repre[zentant]. Zapłacono do urzędu podatkowego 11 fr. [złotych reńskich] 20 k[onwencyjnej] m[onety] na dniu 28 septembra [28 IX] 1852. Podpisany [...]c. N[ume]ro 113. Ingrosować, intabulować należy z justycjariatu Iwkowa dnia 29 c[z]erwca 1853 Cwierzawicz. Jako niniejszy instrument z oryginału słowo [w] słowo przepisany, zaświadczamy. Dnia 17 grudnia 1853: cJózef Duda wójt, Francis[z]ek Piechowicz pisarz gromady.

185. [k. 139v] Kontrakt kupna i sprzedaży. – Pomiędzy jednej strony Maryanną z Bębneków Motacką wdową z Iwkowy, a drugiej strony Maciejem i Agnies[z]ką z Ciarachów Maciašką małżonkami ze wsi Kątów staje kontrakt o 1/4 część gruntu w Roli zwanej W[ł]udykowska morgów 4 sążni 630 obejmująca, pod n[ume]ro 172 domu a do 107 subrepartycji należący, na dniu niżej wyrażonym zawarty.

1) Marianna z Bębneków pozostała wdowa po [...]a Motaku bezpotomnie [zmarłym]. Ten rzecz[z]ony [Motak], jako prawy successor nadrzec[z]onego gruntu, swoją własność zlegował testamentem, pod dniem 11 grudnia roku 1849^b działy, na rzecz swojej pozostałej żony Maryanny z Bębneków Motacki. Więc na tej mocy, jako właścicielka swego gruntu pod n[ume]ro 172 domu, odstępuję sprzedanym sposobem swój grunt za dobrowolnie ugodzoną ryczałtową sumę złotych ryńskich 132, mówię sto trzydzieści dwa, [k. 140] Maciejowi i Agnieszce^c Maciasiom małżonkom z Kątów na wieczność^d. Ten grunt jedynie goły, bez żadnego innego inwentarza, ciągnie się od rzeki wsiowy aż do granicy Małej Porąbki na tych samych granicach i obrębach w jakich się znajduje, ze ws[z]ystkimi przywiązaniem, tyczącami papierami [i] kwitami. Sukcesorów tego gruntu własnością nadaję sprzedając w ręce kupicieli w dowód tego, że żaden sukcesor do teraz kupujących nie będzie miał prawa następować.

3)^e Na koniec z odebranej kwoty zaraz z góry wyliczonej złotych ryńskich 40 w k[onwencyjnej] m[onecie], mówię czterdzieści^f, pod jednym Macieja z Agniesz[z]ką Maciosiów małżonków kwituję, po odebraniu res[z]ty osobnemu kwitami. Zresztą od niżej wyrażonej daty nadrzeczony grunt zaraz w posiadanie nadaję z przywiązaniem, ciążącami gruntowymi ciężarami.

4) Jako niniejszy kontrakt dobrowolnie zawarty pozwalam ingresować [i] intabulować, na co się nie umiając pisać przez znaki k[rzyża] ś[więtego] podpisuję przy świadkach wiarygodnych: sMaryanna z Bębneków Motacka sprzedała, sMaciej Maciaś, Agnies[z]ka Macioška małżonkowie kupujący. Działo się w Iwkowy dnia

184 ^c Następują krzyżyki.

^d locus sigilli – miejsce pieczęci

^e Nieczytelne dwa imiona i nazwiska.

185 ^a Imię nieczytelne.

^b Brak zapiski w RZG.

^c Agnieszce

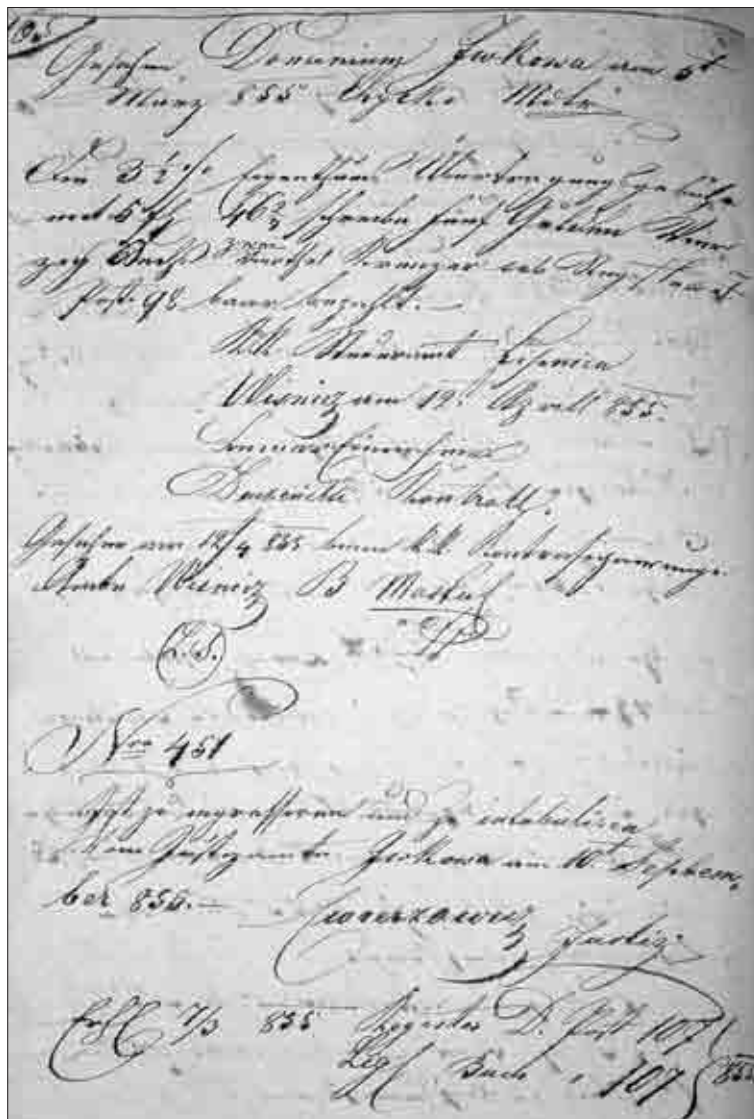
^d wieczność

^e Pomyłka w numeracji.

^f czterdzieści

^g Następują krzyżyki.

4 marca 1855 L.S^h. Jakub Orłowicz wójt, Jan Zięć przysiężny, Marcin Szot przysiężny, Marcin Turek, Antoni Stachoń. Podpisałęm Franciszek Piechowicz pisarz [k. 140v].

[k. 141] Jako powy[ż]szy instrument słowo w słowo przepisany z oryginału, zaświadczamy. Dnia 13 c[z]erwca r[oku] 1857: «Błażej Kurzydło wójt, «Mikołaj Ryba świadek, «Jakub Grzymek świadek, [...]» Gawęłda m.p., Franciszek Piechowicz pisarz gromady.

185^h locus sigilli – miejsce pieczęci

ⁱ Imię nieczytelne.

186. Kontrakt. – Ponieważ w Roli Szotowskiej zwanej pozostał gront po śp. Jakubie Szocie pod n[ume]ro 191 kons[krypcji], składający się z morgów 14 sążni 881 do n[ume]ro subrepartycji 202, do którego gruntu pozostało sukcesorów: pierwszy Franciszek, syn najstarszy, także już zmarły w r[oku] 1854, druga śp. Regina córka. Więc śp. Franciszek Szot swoją własną część, to jest pół gruntu wyżej rzeczonego wraz [ze] swoją żoną Reginę z Repetowskich Szotką jeszcze w życiu sprzedali i w posiadłość oddali Jakubowi Szotowi i Maryannie z Gnyłów Szotowy małżonkom za złotych ryńskich 76 kr[ajcarów] 12, piszę siedemdziesiąt sześć dwanaście kr[ajcarów] w k[onwencyjnej] m[onecie], z której kwoty odebrany skwitowali. Zaś po tym powtórnie siostra nadrzeczonego Franci[s]zka śp. Regina, [k. 141v] na którą spadek po ojcu z połowy gruntu należał [się], gdy[ż] jej brat nie spłacił. Więc z tej śp. Reginy Szotowy Urbańc[z]ykowy przechodzi na pozostałe dzieci, jeszcze małoletnie. Więc opiekun tych dzieci sprzedał, czyli spadek z połowy gruntu odebrał Jan Urbańczyk, jako kwit świadczy z dnia 12 października r[oku] 1854^a złotych ryńskich 81, mówię osi[e]mdziesiąt jeden w k[onwencyjnej] m[onecie]. Przeto Jakub Szot i Maryanna z Gnyłów Szotka małżonkowie stali się prawem kupna dziedziczami razem całego gruntu składającego się z morgów 14 sążni 881 za wypłaconą sumę częściowo [...] ^b złotych ryńskich 157 kr[ajcarów] 12 w k[onwencyjnej] m[onecie], piszę sto pięćdziesiąt siedem w k[onwencyjnej] m[onecie] kr[ajcarów] dwanaście. Jednak Jakub Szot wraz [ze] swoją żoną zastrzeżę^d sobie na wszelki wypadek, żeby Jan Urbańczyk, jako opiekun małoletnich, powzięty spadek małoletnich zawsze na swoim majątku pod n[ume]ro 173 domu zabezpieczył, na co Jan Urbańczyk deklaruje się być odpowiedzialnym i za prawem i przed prawem zastępować będzie na swoim majątku. Przeto wyżej od sukcesorów sprzedany [grunt] jedynie goły, bez żadnego inwentarza, ruchomizny, ze wszystkimi użytkami, przyległościami, łąkami, pastwiskami, krzakami, czyli lassem od rzeki wsiowy, aż do granice czchowskiej^e w tych samych granicach [k. 142] i obrębach w jakich się znajduje. Na koniec, jako się wyżej rzekło prawy successor śp. Franciszek Szott wraz [ze] swoją żoną sprzedali i pieniądze odebrali za swoje pół i podpisali, jak kwit świadczy z dnia 24 maj[a] 1852^f z potwierdzeniem res[z]ty odebranej kwoty pozostałej żony Reginy z Repetowskich Szotki, jak kwit świadczy z dnia 12 maj[a] 1854^f pozwalających intabulować [i] ingrossować. Także Jan Urbańczyk w imieniu małoletnich podpisał w swoim wydanym kwicie pod dniem 12 kwiecień 1854^f. Zgodnie intabulować pozwala Jan Urbańczyk. Działo się w Iwkowy dnia 24 października 1854 L.S^g. ^hJakub Orłowicz wójt, ^hTomas[z] Szot przysiężny,

186 ^a Zob. zapiska nr 188.

^b Wyraz nieczytelny.

^c pińdziesiąt

^d zaszczega

^e cwiofskiej

^f Brak zapiski w RZG.

^g locus sigilli – miejsce pieczęci

^h Następują krzyżyki.

187. Ugoda. – Ponieważ Regina z Repeto[w]skich Szott, wdowa po zmarłym w roku 1854 Franciszku Szocie, posiadaczu pod n[ume]ro 191 półrola w Roli Szoto[w]ski, z którego połowę za życia swego przyległemu sąsiadowi Jakubowi Szotowi sprzedał. Jednakże to był człowiek [k. 143] niemoralny, nie umiał gospodarstwa prowadzić, nie żonie z dziećmi do dalszego się utrzymania nie pozostawił, przez co sobie krzywdowała i ustąpić z tego gruntu się opierała mówiąc, że zmarły jej mąż Franciszek Szott za tanio miał ten [grunt] sprzedać, że się jej z takowego nic spłaty do życia z dziećmi nie pozostało. I tem celem wniosła zażalenie, aby kupiciel tego gruntu Jakub Szott coś więcej jej chciał dopłacić. Tedy dla miłej zgody i spokojności, za pośrednictwem urzędu gromadzkiego, aby dwie strony do dobrowolnej i polubownej w niniejszy sposób przystąpiły następnej ugody, że kupiciel gruntu Jakub Szott na zażalenie wyżej wspomniany Reginy Szotki zadeklarował się jej fr. [złotych reńskich] 13 kr[ajcarów] 12, mówię trzynaście grajcarów dwanaście w monecie konwencyjnej, aby sobie nie krzywdziła dopłacić. Na co Regina Szott chętnie zezwoliła i w dodatku od kupiciela powyższe fr. [złotych reńskich] 13 kr[ajcarów] 12 k[onwencyjnej] m[onety] odebrała i jako z odebranych przy świadkach, którym podpisy ani ich sukcesorom szkodzić nie będą, podpisuje i kwituje. I już na potym dalej połowy wyżej namieniony gruntu imieniem swoim i dzieci swoich, przy zezwoleniu współopiekuna Walentego Gawędy, żadnych sobie pretensji ani prawa do kupiciela i następców jego nigdy rościć nie będzie i pozostała na tym gruncie budę, którą ma kupiciel, swoim kosztem [k. 143v] na grunt brata Józefa Repetowskiego przewieźć. Kończąc i w spokojnym kupiciela pozostawia posiadaniu, na co przy świadkach i urzędzie gromadzkim jako nie umiejąca pisać znakiem krzyża świętego niniejszy dokument podpisuje i intabulować dozwala. Działo się w Iwkowie dnia 19 maja 1854: ^aRegina Szott wdowa, współopiekun ^aWalenty Gawęda. Jako przytomni świadkowie: ^aJózef Duda wójt, ^aJan Serafin z gromady, Marcin Piechowicz m.p., Franciszek Piechowicz pisarz gromady. Jan Szczepański na żądanie, jako zaproszony napisał świadek^b.

188. Kwit na złotych ryńskich 81, piszę osi[e]mdziesiąt jeden k[onwencyjnej] m[onety]. – Jako ja, Jan Urbańczyk, opiekun małoletnich pozostałych dzieci po ś.p. Reginie z Szotów Urbańczykowsy^a, jako dekret opiekuńczy świadczy świętej dominikalnej zwierzchności pod dniem 30 maja 1853^b ad n[ume]ro 128, powyższą [k. 144] kwotę należącą ze sukcesji spadły na Reginę z Szotów Urbańczykową po jej ojcu ś.p. Jakubie Szocie, właścicielu gruntu i budynków pod n[ume]ro 191 kons[krypcji], z połowy gruntu, to jest z 1/4 części składający się z morgów 7 sążni 440 pod n[ume]ro subrepartycji 202, na pozostałe dzieci

187 ^a Następują krzyżyki.

^b Po lewej stronie karty odręcznie nakreślony okrąg imitujący pieczęć, gdzie w jego wnętrzu umieszczono oznaczenie L.S. (*locus sigilli*), a pod nim napis „gromadzko pieczęć”.

188 ^a Zob. zapiska nr 186.

^b Brak zapiski w RZG.

po teźże Reginie, to jest Stanisława, Wojciecha, Maryannę Annę i Zofię, jako ja, tychże dzieci dziadek oraz opiekun, wyżej rzezoną sumę na dniu dzisiejszym w imieniu tych dzieci odebrałem z rąk Jakuba Szota i Maryanny [z] Gnyłów Szotowy małżonków, a kupieli pierwszej połowy tegoż samego gruntu od pozostałego syna po ś.p. Jakubie Szocie, najstarszego Franciszka, także już zmarłego a brata rodzonego rzecony Reginy. Więc ten spadek, jako prawnie należący z połowy gruntu pod n[ume]ro 191, Jan Urbańczyk, opiekun nadrzezonych dzieci, w imieniu ich odebrałem i kwituję, jednakowoż dla tych dzieci na moim majątku, gruncie i budynkach pod n[ume]ro 173 zabezpieczam, jako dziadek dla swoich wnuków. Przeto w dojściu lat rzecone dzieci żadnej pretensyi do Jakuba Szota i jego sukcesorów mieć nie będą. Na koniec, jak się wyżej rzekło za powziętą kwotę od Jakuba i Maryanny z Szotów małżonków, tę połówkę gruntu oraz posiadanie ze wszystkimi użytkami Jan Urbańczyk oddaje Jakubowi Szotowi i jego sukcesorom, jako do zjednoczenia jednego gruntu, jak był i być powinien, żeby sobie z Bogiem zażywali. Co uczyniwszy dobrowolnie i własnoręcznie podpisem potwierdzam. [k. 144v] Ingresować [i] intabulować. Jan Urbańczyk, opiekun w imieniu małych dzieci m.p. Działo się w Iwkowy dnia 12 października 1854. Przytomni: °Maryanna z Urbańczyków Piechowiczka córka Reginy [z Szotów Urbańczykowej], m.p. Jakub Piechowicz, °Jakub Orłowicz zastępca wójta, Franciszek Piechowicz pisarz gromady. L.S^d. Dominium Iwkowa 25 oktober [25 X] 1854. Chycko domikal[ny] repre[zentant].

Jako powyższy kontrakt z przyłąc[z]onemi dwoma^e kwitami słowo w słowo odpisano z oryginałów, świadczemy. Działo się w Iwkowy dnia 29 lipca 1857: °Błażej Kurzydło wójt, °Jakub Grzymek rozkaziciel^f, °Mikołaj Ryba świadek, Józef Gawelda m.p., Franciszek Piechowicz pisarz gromady.

189. [k. 145] Präs[entatum] 1 c[z]erwca 1850. – Kontrakt kupna i sprzedaży pomiędzy pracowitemi Francis[z]kiem i Reginą z Repetowskich Szotami małżonkami z jednej, a Jakubem i Maryanną z Gnyłów także Szotami małżonkami, włościanami iwkowskiemi, z drugiej strony na dniu niżej wyrażonym względem sprzedaży kawałka gruntu w niżej następujący sposób zawartym został. A to stanąwszy osobiście wyżej wspomnieni Franciszek Szot wraz [ze] swą małżonką Reginą, jako też i Jakub Szot także^a [ze] swą małżonką Maryanną w urzędzie gromadzkim iwkovskim do aktu tu pomiędzy niemi działającego kupna i sprzedaży jednej c[z]wartej części gruntu tak zwanej Roli Szotowskiej. Przez sprzedających i kupujących za świadków zaproszeni i do opisu niniejszego kontraktu kupna i sprzedaży wezwani, który tak następuje. Mając Franciszek Szot [ze] swą małżonką Reginą jednej c[z]wartej części gruntu Roli Szotowy pod

188 ° Następują krzyżyki.

^d locus sigilli – miejsce pieczęci

^e dwioma

^f rozkaziciel – rozkazodawca (SW)

189 ^a tagrze

n[ume]ro 192 domu, a do n[ume]ro sub[repartycji] 243, osobno położone, z dawna oddzielnie zostające, składające się jak arkus[z] indywi[du]alny dowodzi z morgów 7 sążni 887, a pod dniem 20 września Roku Pańskiego 1846^b od posiadacza i prawego właściciela Jędrzeja Zająca [nabyty], jako też w dniu 20 miesiąca lutego roku 1847^b [k. 145v] także od siostry jego Agnieszki [z] Zajaków Szotowy jako [w]spółsuksessorki prawem własności nabyty i przez tychże Szotów Francis[z]ka i Reginę lat całych trzy przez siebie posiadaną, używaną i opłaconą. Ale gdy im na ich ojczyznym groncie i gospodarstwie pod n[ume]ro 191 posiadany na tak ciężkich czasach, przednówkach i różne niedostatki, i w każdym razie brak żywności cierpienia dojmowały, że sobie rady dać nie mogli tego gruntu utrzymować, opłacać i posiadać, przeto porozumiewszy się [z] sąsiadami wyżej [w]spomnionymi Jakubami Szotami, [posiadając] przez nas pod n[ume]ro 191 kons[krypcji] inne podupadłe gospodarstwo, takowy wyżej namienioną jedną c[z]wartą część gruntu Roli Szotowy przez nas jak wyżej [w]spomniono nabyty pod n[ume]ro 192 kons[krypcji], [...] c n[ume]ro subrepartycyjny 243 w Iwkowy tytułowany, morgów 7 sążni 887 obejmujący w sobie, zaczynający się od rzeki przez wieś płynący, a koniec[z]ający się u granicy czchowskiej^d na wschód słońca położony, ze wszystkimi przyległościami, użytkami, polami, łąkami, pas[t]wiskami, krzakami, czyli laski[e]m w takich granicach i obrębach jakie nam prawo do tych służyło posiadaliśmy, dobrowolnie, rozmyślnie, przy dobrym zdrowiu [k. 146] i ro[z]sądnem rozumie za umówioną pomiędzy nami ryczałtową kwotę złotych ryńskich pięćdziesiąt, n[ume]ro 50 w k[onwencyjnej] m[onecie], to jest trzy cwancygiery rachując na jeden fr., tymże jest rzeconym Jakubowi i Maryannie z Gnyłów Szotom małżonkom, włościanom Iwkowy, namienioną. Realność raz na zawsze z prawem przez nas mianym sprzedajemy, odstępujemy [a] resztę darem darujemy i na wieczne czasy nasze prawo do posiadania i używania niniejszym pismem i kontraktem cedując zlewamy oraz z odebranych sumę złotych ryńskich pięćdziesiąt w k[onwencyjnej] m[onecie] zaraz kwitujemy i żadnych sobie nadal prawnych kroków ani pretensyi tak dla siebie, jako i następców swoich nie zostawujemy. Chyba żeby ten gront iść^e miał [w obce ręce to] pierwsze prawo do nabycia dla siebie i następnych naszych sobie prezerwujemy i zastrzegamy^f. Przy tem ekscypują sobie Jakub i Maryanna Szotowie kupiciele, jeżeliby jakie ciężące zaległości albo długi na tem groncie później wykazać się mogły to nie dla kupicieli, ale do sprzedawców gruntu Franciszka i Reginy Szotów do wypłacenia się należeć będą. Tak tedy powyższy kontrakt kupna i sprzedaży wobec niżej podpisanego jako świadków urzędu gromadzkiego, którym podpiszy ani ich suksessorom s[z]kodzić nie mogą, zdziałany został. Przez znak k[rzyża] świętego, jako nie umiejących pisać [k. 146v] podpisuję. [...] c świętej zwierzchności

189^b Brak zapiski w RZG.

^c Wyraz nieczytelny.

^d cwiofskiey

^e jżć

^f zaszczegamy

miejscowe^s zatwierdzenia proszę i intabulowania w księgi grontowe. Działo się w Iwkowy 28 marca Roku Pańskiego tysiąc osi[e]mszet czterdziestego dziewiątego 1849: ^hFranciszek Szott, ^hRegina żona sprzedawczy, ^hJakub Szott, Maryanna żona kupiciele. Nie umiejących pisać za ich zezwoleniem podpisałem, świadczę. Franciszek Piechowicz pisarz grom[adzki]. Przytomni świadkowie i urząd gromadzki: ^hJózef Putko wójt, ^hWalenty Gawęda przysiężny, ^hJakub Orłowicz przysiężny, ^hJózef Duda przysiężny, ^hJan Urbanczyk m.p., Franciszek Piechowicz pisarz gromadzki. N[ume]ro 8. Ingressować i intabulować z justycjariatu Iwkowa. Brzesko dnia 1 czerwca 1850. Widziało dominium – Cwierzawicz. Iwkowa dnia 28 maja 1850 – Chycko dominikal[ny] reprezent[ant].

[k. 147] Jako powy[ż]szy kontrakt na rzecz[z] Jakuba Szota i Maryanny z Gnełów Szotów małżonków słowo w słowo przepisany z oryginału, niniejszem świadczemy. Iwkowa dnia 29 lipca 1857: ^hBłażej Kurzydło wójt, ^hJakub Grzymek, ^hMikołaj Ryba, Józef Gawęda m.p., Franciszek Piechowicz pisarz gromadz[ki].

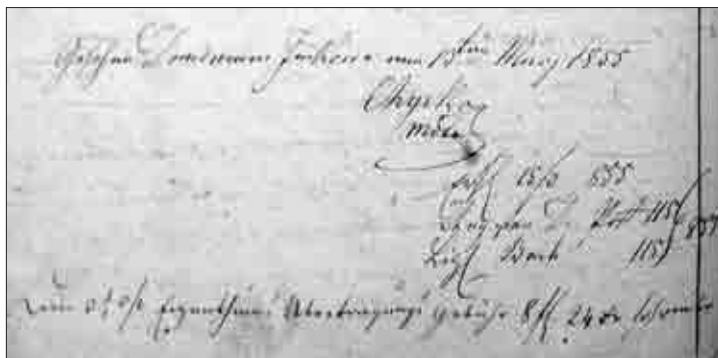
190. [k. 150] Präs[entatum] 7 september 1855. – Kontrakt pomiędzy włóścianem Józefem Spilem i starozakonnym Mołzessem Głajbigierem w następujący osnowie zawarty. Według arkusza grontowego subrepart[ycji] n[ume]ro 176 pisane jest do n[ume]ro kons[krypcji] 211 grontu 14 morgów 1420 sążni, z których to [...]a tych morgów c[z]wartą część, a przeto 3 morgi 1155 sągów Katarzyna Filipc[z]ykówna przez [...]a swego ojca śp. Macieja Filipc[z]yka posiadała i rzecz[on]ą c[z]wartą część Mołzesowi Głajbigierowi w r[oku] 1848 na własność[ć] sprzedała. Tym sposobem powyżej rzeczony gront 14 morgów 1420 sążni, jako podzielony od niepamiętnych czasów w posiadaniu dwóch gospodarzów znajdował [się], to jest Katarzyna Filipc[z]ykówna, jako wyżej powiedziano posiadała c[z]wartą część 3 morgi 1155 sążni, a res[z]tę trzy c[z]warte części, czyli 11 morgów 265 [sążni] posiadał śp. Karol Spil, jako g[ł]ówny wszystkiego grontu gospodarz, po któremu Józef Szpil, jako najstarszy syn prawem natu-

^s 189 miejscowy

^h Następują krzyżyki.

^a 190 Wyraz nieczytelny.

ralnego następstwa te trzy c[z]warte części, [k. 148] czyli 11 morgów i 265 sążni odziedziczywszy takowe Możesowi Głajbigierowi, który już jest właścicielem c[z]wartej części tego gruntu, aby do stanu pierwiastkowego, to jest do całości cały grunt do n[ume]ro subrepar[tycji] 176 nazad przyprowadzić. Te tedy 11 morgów 265 sążni Józef Szpil nie mając żadnych środków^b do prowadzenia gospodarstwa i do opędzenia ciężarów gruntowych rozmys[li]nie i dobrowolnie Możessowi Głajbigierowi i tegoż successorom za umówioną sumę 120, mówię sto dwadzieścia złotych reńskich w monecie konwencyjnej, w tych samych obrębach i granicach, jak ten grunt śp. Karol Szpiel ojciec i obecnie sprzedający Józef Szpiel posiadał prawem wiecznym raz na zawsze sprzedaje, daje i daruje, i wszelkie prawo jakie mu do tego gruntu służyło na wiec[z]e czasy na kupiciela Możesza Głajbigiera i jego successorów zlewa. A że Możes Głajbigier przy podpisaniu niniejszego kontraktu ugodzoną powyżej rzeczoną sumę 120 reńskich w m[onecie] k[onwencyjnej] Józefowi Szpilowi wyliczył, więc niniejszym kontraktem Józef Szpiel kupicielem Możesza Głajbigiera kwituje. [k. 148v] Zobowiązuje się Możes Głajbigier wymierzyć się mający podatek od tego nabytego gruntu [i] sam z[e] swego opłacić. Który to kontrakt obie strony dla tej pewniejszy wiary i wagi przy uproszonych świadkach podpisują i intabulować pozwalają. Działo się w Iwkowy dnia 13 marca 1855 °Józef Szpil sprzedający. Nazywam się Możes Głajbigier, akceptujący kupiciel^d. Przymotni świadkowie: °Jakub Orłowicz wójt, °Marcin Szot przysiężny, °Jan Serafin przysiężny, °Marcin Turek dziesiętnicy, °Jakub Tucznio dziesiętnicy, Franciszek Piechowicz m.p. Nie umiejących pisać podpisałem i jako świadek podpisuję Józef Gawęda m.p.^e

^b 190 srotkow

^c Następują krzyżyki.

^d Podpis hebrajskimi literami.

^e Pierwsza zapiska, gdzie osoba narodowości żydowskiej kupuje ziemię. Prawdopodobnie z tego powodu pod zapiską jest nie tylko zgoda dominium, ale również wyższych instancji w Lipnicy Murowanej oraz Nowym Wiśniczu.

[k. 150] Jako niniejszy kontrakt na rzecz[z] Mołżesza Głajbigiera i jego syna słowo w słowo przepisany z oryginałów, niniejszym świadczemy. Iwkowa dnia 11 stycznia 1858: ^fBłażej Kurzydło wójt, ^fMikołaj Ryba, ^fJakub Grzymek, Franciszek Piechowicz pisarz gromadz[ki], Józef Gawęda.

191. [k. 150v] Kontrakt kupna i sprzedaży pomiędzy [z] jednej [strony] Agnieszka^a z[e] Stachowiców Kiciną wdową. Mając z prawa naturalnego na mnie spadły gront w Roli Wronoski, pod n[ume]ro 241 domu, składający się z morgów 7 sążni 28 do n[ume]ro subrepartycji 204 należący. Wyżej dopiero rzecony gront pochodzi z linii Szotów, to jest Kaspra Szota, po tym że przes[z]edł na siostrę Maryannę [z] Szotów Stachowiczkę, zaś teraz na Agnies[z]kę z[e] Stachowiczów Kicinę, wdowę po swojej matce. Będąc w posiadłości swojej własności lat dziesięć, że teraz w tym ciężkim czasie nie mogąca sobie rady dać jako wdowa. Pomimo tego nie mam dzieci, żeby były do pomocy gospodarskie[j]. Syn wprawdzie już ma lata, ale że poszedł na żebractwo możesz być że nie żyje, bo już gazety o nim były pisane, że się nie stawił do asenterunku^b. Z tego powodu odstępuję sprzedanym sposobem swój gront pod n[ume]ro 241 domu, jedynie goły, spustos[z]ony, bez żadnego innego inwentarza za ugodzoną sumę złotych reńskich 46 fl., piszę czterdzieści sześć w k[onwencyjnej] m[onecie], Tomaszowi Szotowi i Maryannie z Serafinów Szotowy małżonkom. [k. 151] Im samym i ich sukcesorom własność i nigdy nieodwołane dziedzictwo. I rzecz aże do posiadania nadaję, ze wszystkimi przyległościami od granicy Roli Karwaloski aż do granicy czechowski, na tych samych granicach, na jakich się znajdują bez żadnego uszczerbku od nikogo. Jako sprzedająca nie ma[m] nikomu innemu sprzedanym sposobem odstąpić i legować swojej posiadłości tylko jedynie Tomaszowi i Maryannie Szotom małżonkom, co im prawo nadaję, że tam do tego gruntu nikt inny żadnej pretensyi nie ma. I z tej odebranej sumy złotych reńskich 36 fl., piszę trzydzieści sześć w k[onwencyjnej] m[onety], pod jednym kwituję. Pozostało jeszcze 10 fl. k[onwencyjnej] m[onety]. Deklaruję czekać do Świętego Michała [29 IX] r[oku] 1855. Jako niniejszy kontrakt dobrowolnie

^f 190 Następują krzyżyki.

^a 191 agnizką

^b asenterunek – spis i pobór wojskowy, konskrypcja, rekrutacja, branka (SW)

zawarty pozwałam ingressować, intabulować. Na co się podpisuję przez znak krzyża świętego: °Agnieszka [ze] Stachowiczów Kicina wdowa sprzedająca, Tomasz Szott, Maryanna z Serafinów kupiciele. Działo się w Iwkowy dnia 24 lutego 1855. [k. 151v] Przytomni świadkowie: °Jakub Orłowicz wójt, °Jan Zięc przysiężny, °Marcin Szott przysiężny, °Marcin Toczek dziesiętnik. Nie umiejących pisać podpisał Fr[anciszek] Piechowicz pisarz gromadz[ki].

[k. 152] Jako niniejszy instrument kontraktowy słowo w słowo pod n[ume]ro 185, 186, 187, 188 w przytomności urzędu gromadzkiego w księgi grontowe wpisany został. To niniejszym zaświadczamy. Iwkowa dnia 17 grudnia 1858: °Błażej Kurzydło wójt, °Jakub Grzymek z gromady, °Mikołaj Ryba. Podpisał Fr[anciszek] Piechowicz.

192. [k. 152v] Rola Jasnosowska. – Kontrakt kupna i sprzedaży pomiędzy pracowitemi z jednej strony Wincentym i Maryanną Serafinami małżonkami sprzedawcami, zaś [z] drugiej strony Sobestyanem i Maryanną Karwałami małżonkami kupicielami w niżej następujący sposób, pod opisanymi warunkami zostaje zawarty.

191 ° Następują krzyżyki.

1. Wincenty i Maryanna Serafiny stali się właścicielami gruntu pod n[ume]ro 162 kons[krypcji] Roli Duranowski w Iwkowy, jako dokument pisemny pod dniem 20 grudnia 1861ª roku świadczy, jako też i zapis przez Maryannę Serafinową pod dniem 30 września 1870ª uczyniony opiewa. Przeto my, niżej podpisani małżonkowie, przez dobrowolne się ugodzenie sprzedaliśmy zwyż wspomnionego, a przez nas posiadanego gruntu jeden kawałek, gruntu tak zwanego przymiarki w objętości półtora morga, który jest odległy od naszego posiadania, a Sobestyanowi Karwali przyległy. Który już tych przymiarek jedną połowę, to jest półtora morga, jako zapis z dnia 22 stycznia roku 1868ª świadczy, nabył. Przeto tenże swoją połowę przymiarku półtora morga sprzedaliśmy Sobestyanowi i Maryannie Karwalom, jako do jedności złączenia się całych przymiarek w objętości 3 morgi za kwotę złotych reńskich 85 w[aluty] a[ustriackiej] dla nich samych i ich następnym sukcesorów na wieczne i nieodwołane dziedzictwo. Ten kawałek gruntu leżący pomiędzy gruntami z jednej strony do między Jana Szota Feliniak^b, zaś z drugiej strony od między kupicieli ciągnący [się] do granicy Wytrzyśni na mały wschód słońca.

2. Kupiciele zaraz ten kawałek gruntu zwanego przymiarek od zawarcia powy[ż]szego kontraktu do fizycznego posiadania obejmują i stają się takowego właścicielami.

3. Kupiciele będą obowiązani sami [i] ich następcy z tego kawałka gruntu przymiarka podatku gruntowego płacić do sprzedawców pod n[ume]ro 162 rokrocznie po jednym złotym ryńskim 1 i kr[ajcarów] 60 a[ustriackiej] w[aluty]. Innych powinności żadnych płacić nie bę[da].

4. Sprzedawca [k. 153] Wincenty Serafin krzaki małe na tem kawałku przymiarku zarośnięte w tem roku dla siebie [ma] wyrębać, tylko goły plac pozostać na tem gruncie dla kupicieli.

5. Kupiciele zaraz przy zawarciu powy[ż]szego kontraktu wyliczyli sprzedawcom złotych ryńskich 42 kr[ajcarów] 50 w[aluty] a[ustriackiej], z których pod jednym kwitują, zaś pozostałe jeszcze złotych ryńskich 42 i kr[ajcarów] 50 w[aluty] a[ustriackiej] dopiero na dniu 11 listopada 1871 roku rzetelnie zapłacić się obowiązują. I tak tym sposobem powy[ż]szy kontrakt obie strony dobrowolnie i niczym nieodmiennie pomiędzy sobą zawarły, który znakiem krzyża świętego przy zaproszonych wiarygodnych świadkach podpisujemy: Wi[n]centy Serafin, Maryanna Serafin sprzedawcy, Sobestyan Karwala, Maryanna Karwala kupiciele. Na ich żądanie podpisałem Józef Szczepański. Iwkowa dnia 28 listopada 1870. Obecni tego świadkowie: Jędrzej Spil wójt, Jan Kurzydło przysiężny, Jakub Orłowicz radny, Stanisław Ryba sąsiad, Józef Szczepański pisarz. Urzędownie wymierzoną należytość w kwocie cztery złote ryńskie 38 k[rajcarów] w[aluty] a[ustriackiej] dnia 10 stycznia 1871 pod ar[kuszem] 36 w c[esarsko]-k[rólewskim] urzędzie podatkowym w Brzesku zapłacono.

192 ^a Brak zapiski w RZG.

^b Wyras niepewny.

193. [k. 153v] Rola Sitkowska. – Kontrakt kupna i sprzedaży pomiędzy sąsiadami przymiedzniemi z jednej strony Szymonem^a i Katarzyną Spilami małżonkami sprzedawcami, zaś z drugiej strony Maciejem i Agnieszką^b Szotami małżonkami kupicielami w niżej następującym sposobie zostaje dobrowolnie i w niczym nieodmiennie pomiędzy sobą zawarty. Jako to:

1. Ja, Szymon^a Spil, gospodarz spod n[ume]ro 330 kons[krypcji] Roli Sitkowskiej w Iwkowy, mając kawałek gruntu około do trzech morgów w swoim posiadaniu, zaś nabyłem sposobem jako kontrakt pod dniem 30 czerwca 1869^c, od Anieli Przeński około 6 morgów, dokładnie dowodzi. Przeto stałem się całego gruntu pod n[ume]ro 330, składającego się do 9 morgów, czyli jednej i pół części w Roli Sitkowskiej, właścicielem.

2. Ale ja, Szymon^a Spil, takowego gruntu będąc w biednym stanie nie mogę sam dopłacić, dlatego mając swego pod [tym] samym n[ume]rem kawałek gruntu, pod n[ume]ro 330, odprzedaję sąsiadowi Maciejowi i Agnieszce Szotom małżonkom z całego gruntu pod n[ume]ro 330 leżącego jednej połowy, około do 4 i pół morga za złotych ryńskich 367 k[rajcarów] 50 w[aluty] a[ustriackiej]. [Grunt] od rzeki przez wieś idący, a ciągnący się do granicy Porąbki Iwkowskiej leżąc[e]j^d na południe, zaś ciągnący się dali do granicy Małego Połomi[a] leżący na mały wschód słońca, pomiędzy gruntami z północy od między na teraz kupieli, zaś od drugiej strony, od południa, do między na teraz sprzedawców z wszystkimi na tem gruncie przyleg[ł]ości[a]mi, polem, łąkami, lassem i pastwiskami. Sprzedałem na własność i w nigdy nieodwołane dziedzictwo dla nich samych i ich następcom, sukcesorom. Sprzedałem i takowy zaraz od zawarcia powy[ż]szego kontraktu w posiadanie odstąpiłem.

3. Kupiciele Maciej i Agni[e]szka Szotowie sprzedawcom powy[ż]szą kwotę złotych ryńskich 367 i kr[ajcarów] 50 w[aluty] a[ustriackiej] zaraz wypłacili, z której to odebrany kwoty Szymon i Katarzyna Spile pod jednym kwitują.

4. Kupiciel Maciej Szott podatki i wszystkie jakie na teraz są i być mają powinności przypadające w połowie z tego gruntu do sprzedawców Szymona^a i Katarzyny Spilów dopłacać obowiązani będą.

5. Na ostatku dodając sprzedawca Szymon^a i Katarzyna Spile, że jeżeliby po śmierci Szymona i Katarzyny Spilów [rola] miała w obce ręce iść to kupiciele lub ich dzieci są pierwszemi tego gruntu jako do jedności, za zapłatą wiele na tedy ta będzie wartości, złączyć, gdyż sprzedawcy [k. 154] żadnych swoich dzieci ani famillii nie mają. Przeto też gront po śmierci obojga do kupieli za zapłaceniem [...]e należeć będzie. I tak powy[ż]szy kontrakt dobrowolnie i w niczym nieodmiennie, przy wiarygodnych świadkach zakończony i znakiem krzyża świętego podpisujemy: Szymon^a Spil, Katarzyna ze Szotów sprzedawcy, Maciej Szot,

---

193 ^a Simonem

^b Agniszkom

^c Brak zapiski w RZG.

^d „na mały wschód słońca pomiędzy gruntami” – tekst przekreślony-

^e Wyrazy nieczytelne.

Agni[e]szka z Repetowskich kupiciele. Działo się w Iwkowy dnia 28 listopada 1870. Jako obecni tego świadkowie: Mateusz Pajor sąsiad, Jakub Bodek sąsiad, Jan Kurzydło sąsiad, Józef Szczepański pisarz ze strony zwierzchności gminnej^f Iwkowy. Powy[ż]szy kontrakt podpisujemy: Jędrzej Spil wójt, Jakub Serafin przysiężny, Józef Szczepański pisarz. Urzędownie wymierzoną należytość w kwocie siedem złotych ryńskich 88 k[rajcarów] w[aluty] a[ustriackiej] dnia 10 stycznia 1871 pod ar[kuszem] 35 w c[esarsko]-k[rólewskim] urzędzie podatkowym w Brzesku zapłacono. Frankowski m.p. szynkarz^g.

194^a. Ja, niżej podpisany Maciej Szot, punkt 5 w powy[ż]szym kontrakcie [czyli] pier[w]szeństwo do drugiej połowy gruntu, którą Szymon Spil posiada zupełnie odwołuję i na to się podpisuję przy urzędzie gruntowym ^bMaciej Szot. Iwkowa dnia 6 maja 1876. Świadkowie: ^bJózef Karwala wójt, Józef Gawełda m.p.

195. [k. 154v] Kwit na złotych ryńskich 180, mówię sto osi[e]mdziesiąt ryńskich austriacki waluty, które Jadwiga z Turków, a teraz Machalska odbiera od Anny i Jakuba Karwałów za spłat z gruntu spod n[ume]ro 120 po ojcu swoim Macieju Turku, nie zostawując sama na siebie ani na swoje potomstwo żadnej pretensji ani bliskości do rzecony swojej^a siostry Anny i Jakuba Karwałów. Bo jakom pi[e]niądze odebrała podług dobrowolny ugody, przy ludziach wiarygodnych oraz i wyrok dając. Podpisuję się znakiem krzyża świętego: ^bJadwiga z Turkow Machalska, ^bIgnacy Machalski mąż tejże. Iwkowa dnia 21 stycznia 1875. Przytomni świadkowie: ^bStanisław Skirło, ^bWojciech Bagieński, Bartłomiej Piechowicz.

196. [k. 155] Rola Karwaloska. – Kontrakt kupna i sprzedaży pomiędzy dwiema stronami z jednej Jakubem Kapicą sprzedawcą, zaś z drugiej strony Wojciechem i Katarzyną Bagieńskimi małżonkami i kupicielami zostaje pomiędzy stronami dobrowolnie i nieodmiennie, pod następującymi niżej spisanyymi warunkami zawarty.

1. Jakub Kapica mając po śp. ojcu swoim Marcinie Kapicy dekretem świetnego c[esarsko]-k[rólewskiego] sądu z] Brzeska z dnia 19 kwietnia r[oku] 1858^a do [...] ^b720 jedną szóstą część gruntu pod n[ume]ro 125 domu, a do n[ume]ro 129 spadkiem przywiązany w Roli Karwaloski w Iwkowy na własność przyznany, który gront matka moja Katarzyna z Karwałów, z pierwszego Kapicowa,

193 ^f Widoczne w tekście zmiany ustrojowe – rok 1855 położył kres dominiom (brak w zapiskach zgody dominium), a pojawiły się gminy i zwierzchni urząd w Brzesku.

^g Wyraz niepewny.

194 ^a Zapiska datowo zamykająca księgę (1876).

^b Następują krzyżyki.

195 ^a swoi

^b Następują krzyżyki

196 ^a Brak zapiski w RZG.

^b Nieczytelny rodzaj oznaczenia.

z drugiego Bagieńska wskutek rozporządzenia świątecznego c[esarsko]-k[rólewskiego] Sądu Brzeskiego z dnia 19 kwietnia r[oku] 1858^b[...] ma prawo do śmierci spokojnie posiadać.

2. Aże wspomniony gront jest matki mojej Katarzyny i Wojciecha Bagieńskich przez[z]ło lat 22 w posiadaniu i używaniu, a ja podpisany mając utrzymanie przy żonie swojej^c we wsi Połomia Małego, więc takowy gront pod n[ume]ro 125 w Roli Karwaloski w Iwkowy, jedną szóstą część, a granic[z]ący na północ z rzeką Bellą, na wschód z grontem Marcina Karwali, na zachód z grontem Piotra Kapicy, na południe z granicą wojako[w]ską, za dobrowolnem pomiędzy sobą układem sprzedałem i odstępuję za złotych 295 a[ustriackiej] w[aluty], mówię wyraźnie dwieście dziewięćdziesiąt i pięć, Wojciechowi i Katarzynie Bagieńskim [k. 155v] małżonkom na własność i nigdy nie odwołane dziedzictwo dla nich samych i ich następnym sukcesorów.

3. Kupiciele Wojciech i Katarzyna Bagińscy przy zawarciu powyższego kontraktu wyliczyli a conto kupna sprzedawcy 100 złotych a[ustriackiej] w[aluty], mówię wyraźnie sto, których sprzedawca z odebranej kwoty kwituje. Zaś na drugim terminie deklarują się kupiciele na dzień 23 lutego r[oku] 1874 sto złotych, 100 a[ustriackiej] w[aluty], sprzedawcy wypłacić. Zaś pozostałe 95 złotych w dals[z]em terminie odpłacić się kupiciele deklarują. Sprzedawca po odebraniu od kupicielei całej kwoty 295 fr. a[ustriackiej] w[aluty] żadnych pretensyi sam dla siebie ani swoim sukcesorom do kupicielei nie pozostawiam i na to się w przytomności, do tego [przy] zaproszonych świadkach, znakiem krzyża świętego podpisuję i takowy kontrakt dotrzymać i za ważny mieć chcę: ^dJakub Kapica sprzedawca, ^dWojciech Bagiński, ^dKatarzyna Bagińska kupiciele. Podpisałem Józef Szczepański^e. Iwkowa dnia 30 sierpnia r[oku] 1870. Jako obecni tego świadkowie: ^dPiotr Kapica przysiężny, ^dMarcin Karwala, ^dJózef Duda, Józef Szczepański^e.

197. [k. 156] Rola Stachoniosa. – Kontrakt kupna pomiędzy z jednej strony Józefem Stachoniem, a pomiędzy z drugiej strony Janem Stachoniem [nastę]pnie zawarty został. Jan Stachoń jest właścicielem stajonka z drugiej strony rzeki, pod n[ume]ro 121 kons[krypcji]. Ponieważ to stajonko jest od tego n[ume]ro 121 odosobnione, więc zmówiws[z]y [się] ja, niżej podpisany Jan Stachoń, właściciel powy[ż]szy parceli z Józefem Stachoniem, z przymiedzynym sąsiadem moim, takowe stajonko, czyli parcelę za dobrowolnie umówioną kwotę złotych 95 a[ustriackiej] w[aluty], [mówię] wyraźnie dziewięćdziesiąt pięć, temuż Józefowi Stachoniowi na wiecz[z]ne c[z]asy sprzedaję. Zaraz rzecz[z]one stajonko kupicielowi memu Józefowi Stachoniowi w fizyc[z]ne posiadanie i używanie nadaję, tudzież^a z odebranej powy[ż]szy kwoty tegoż kupicielei mego Józefa Stachonia

196 ^c swoi

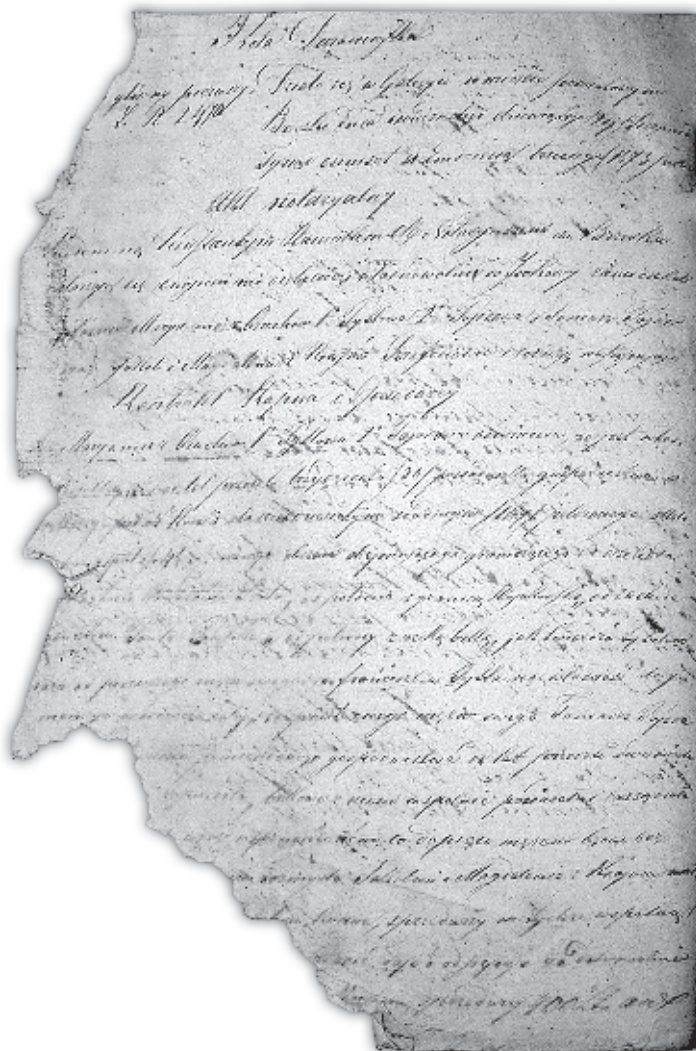
^d Następują krzyżyki.

^e Sceptański

197 ^a tudzis

niniejs[z]em kontraktem kwituję. Który to kontrakt kupna i sprzedaży dla tym lepszy wiary i waloru przy uproszonych wiarygodnych świadkach przez znak krzyża świętego podpisuję: ^bJan Stachoń sprzedawca, ^bJózef Stachoń kupiciel. Iwkowa dnia 27 lutego 1872. Przytomni świadkowie: ^bPiotr Gawełda, ^bJózef Putko, ^bMarcin Ka[rwala]^c, ^bSzymon Pys[no]^c, Józef [...]^c.

198. [k. 156v-157v] Rola Duranowska. – Działo się w Galicyi w mieście powiatowym Brzesko dnia dwudziestego dziewiątego (29) sierpnia tysiąc osi[e]mset siedemdziesiąt[ego] trzeciego (1873) roku. Akt notarialny^a.

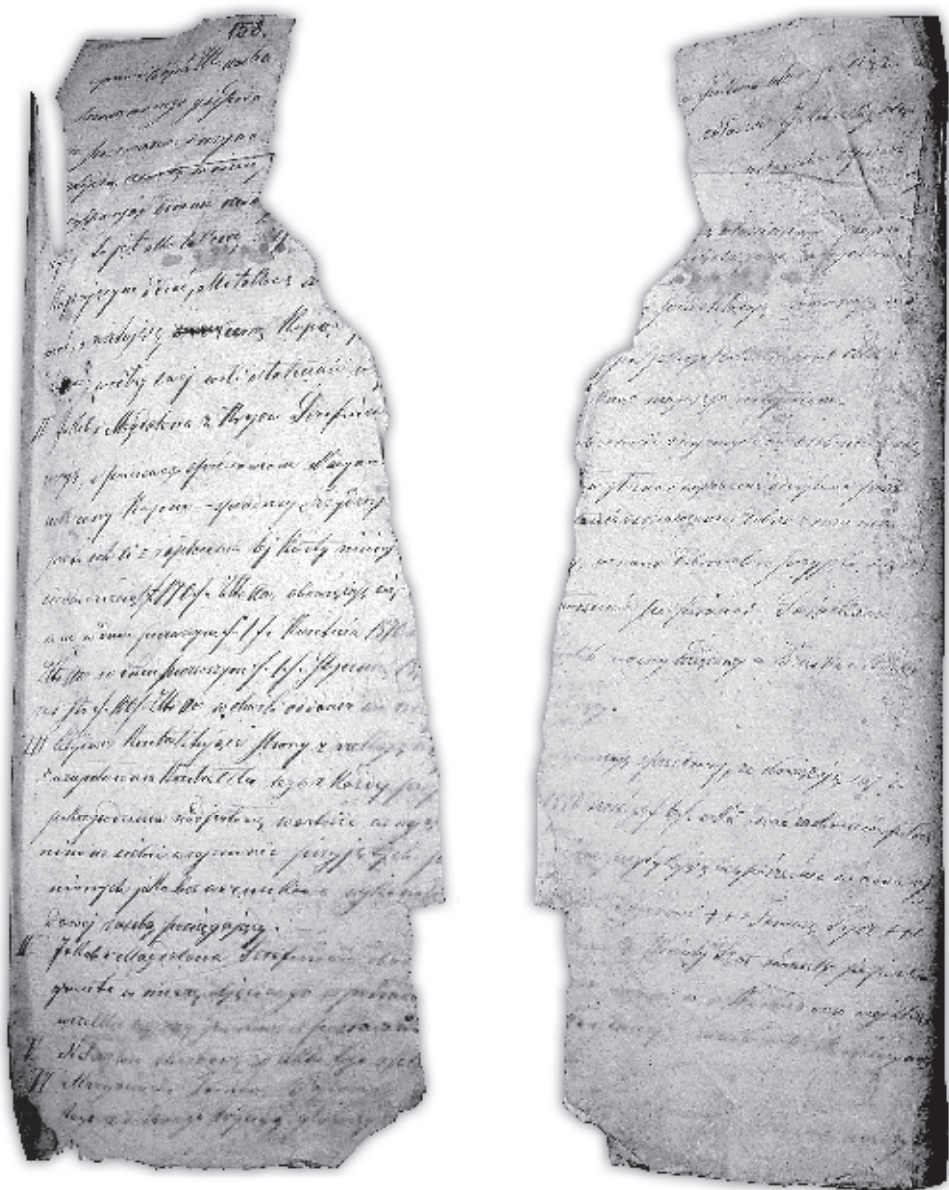

¹⁹⁷^b Następują krzyżyki.

^c Nazwiska niepewne – brak prawego dolnego rogu karty.

¹⁹⁸^a Karty zniszczone i podarte. Brak możliwości odczytania treści ostatniej zapiski.

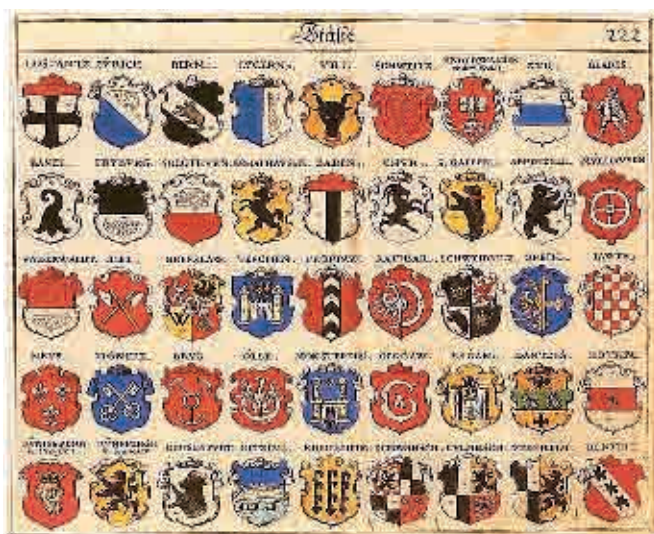
ROZWIĄZANIE SKRÓTÓW

- BN PAU i PAN** Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie.
- DzIw** Piechota J., *Dzieje Iwkowej 1325–1960*, Iwkowa 1995.
- GALICJA** *Galicja od pierwszego rozbioru do Wiosny Ludów 1772–1849. Wybór tekstów źródłowych*, oprac. i wstępem poprzedził M. Tyrowicz, Kraków–Wrocław 1956.
- KSWI** *Księga sądowa wsi Iwkowej 1581–1809*, „Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”, Dział II, t. VI, oprac. i wyd. S. Płaza, Wrocław–Warszawa–Kraków 1969.
- PWN** *Wydawnictwo Naukowe PWN. Portal wiedzy PWN* (online <http://www.pwn.pl/>).
- RZG** *Rejestr zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804–1876*, Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie (rkps syg. 1693).
- SJP** *Słownik języka polskiego* (online <http://sjp.pl>).
- SL** Linde B. S., *Słownik języka polskiego*, t. I–VI, Warszawa 1807–1815.
- Sstp** *Słownik staropolski*, red. S. Urbańczyk, t. I–XI (do z. 6), Zespół (t. XI, z 7–8), Kraków 1953–2002.
- SW** *Słownik języka polskiego (tzw. warszawski)*, red. J. Karłowicz, A. A. Kryński, W. Niedźwiecki, t. I–VIII, Warszawa 1900–1927.
- SWO** Kopaliński W., *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem*, Warszawa 2000.
- SWPiA** *Niemiecko-polski słownik wyrazów prawniczych i administracyjnych*, Kraków 1862 (online <https://www.archive.org/details/niemieckopolskis00zara>).
- SXVI** *Słownik polszczyzny XVI wieku*, red. M. R. Mayenowa, F. Peplowski (od t. XVIII), t. I–XXXIII, Wrocław–Warszawa 1966–2009.

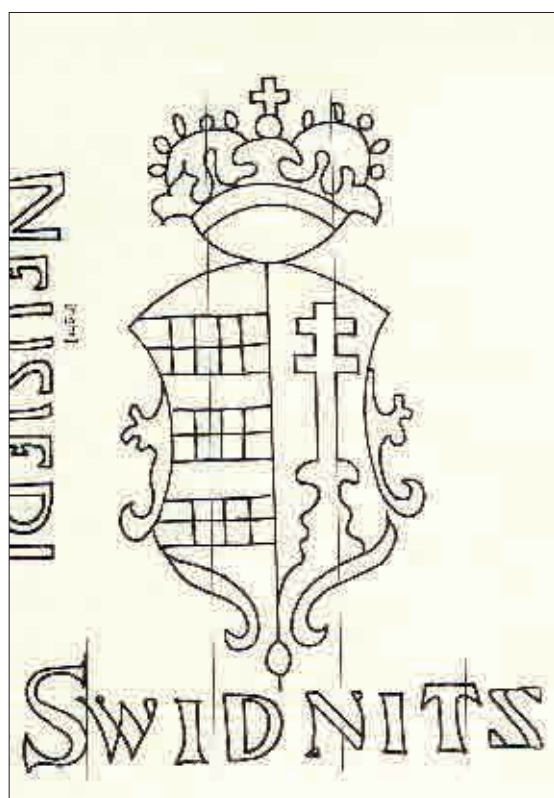
ILUSTRACJE

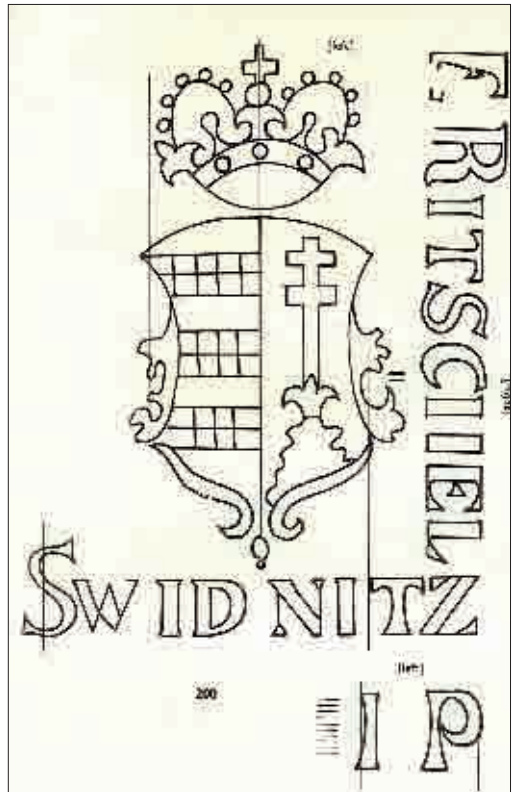
❖ 1. *Matka Boska z Dzieciątkiem, Iwkowa, witraż, ok. 1420 r. Kwaterna witrażowa pochodząca z drewnianego kościoła cmentarnego (pierwotnie parafialnego w Woli Iwkowskiej), stanowiła przeszklenie południowego okna w prezbiterium kościoła w Iwkowej. Ten niewielki witraż prezentuje okoloną słońcem „in sole” Matkę Boską, w całej postaci, stojącą na sierpie księżycy z maską lunarną. Maryja trzyma oburącz nagie, pólężące Dzieciątko (Muzeum Diecezjalne w Tamowie).*

❖ 2. Herb Świdnicy na karcie 222 w herbarzu Johanna Siebmachera (siódmy od lewej w trzecim rzędzie od góry) (www.wappenbuch.de, karta 222).

❖ 3. Filigran nr 173 z 1811 r. (Einder G., *The ancient paper-mills of the former Austro-Hungarian Empire and their watermarks*, Hilversum-Holland 1960).

❖ 4. Filigran nr 200 z 1811 r. (Eineder G., *The ancient paper-mills of the former Austro-Hungarian Empire and their watermarks*, Hilversum–Holland 1960).

❖ 5. Filigran 1326 z 1830 r. (Eineder G., *The ancient paper-mills of the former Austro-Hungarian Empire and their watermarks*, Hilversum–Holland 1960).

Rejestr zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804-1876

1	Lapis Marcina Jaska	1
2	Lapis Feliks Kuba	2
3	Lapis Marcina Kisly	3
4	Lapis Jana Papra	4
5	Lapis Jana Papra	5
6	Lapis Jana Papra	6
7	Lapis Wojciecha Jaska	7
8	Lapis Józefa Jaska	8
9	Lapis Józefa Jaska	9
10	Lapis Józefa Jaska	10
11	Lapis Józefa Jaska	11
12	Lapis Józefa Jaska	12
13	Lapis Józefa Jaska	13
14	Lapis Józefa Jaska	14
15	Lapis Józefa Jaska	15
16	Lapis Józefa Jaska	16
17	Lapis Józefa Jaska	17
18	Lapis Józefa Jaska	18
19	Lapis Józefa Jaska	19
20	Lapis Józefa Jaska	20
21	Lapis Józefa Jaska	21
22	Lapis Józefa Jaska	22
23	Lapis Józefa Jaska	23
24	Lapis Józefa Jaska	24
25	Lapis Józefa Jaska	25
26	Lapis Józefa Jaska	26
27	Lapis Józefa Jaska	27
28	Lapis Józefa Jaska	28
29	Lapis Józefa Jaska	29
30	Lapis Józefa Jaska	30
31	Lapis Józefa Jaska	31
32	Lapis Józefa Jaska	32
33	Lapis Józefa Jaska	33
34	Lapis Józefa Jaska	34
35	Lapis Józefa Jaska	35
36	Lapis Józefa Jaska	36
37	Lapis Józefa Jaska	37
38	Lapis Józefa Jaska	38
39	Lapis Józefa Jaska	39
40	Lapis Józefa Jaska	40
41	Lapis Józefa Jaska	41
42	Lapis Józefa Jaska	42
43	Lapis Józefa Jaska	43
44	Lapis Józefa Jaska	44
45	Lapis Józefa Jaska	45
46	Lapis Józefa Jaska	46
47	Lapis Józefa Jaska	47
48	Lapis Józefa Jaska	48
49	Lapis Józefa Jaska	49
50	Lapis Józefa Jaska	50

❖ 6. Pierwsza karta „Rejestru zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804–1876” zawierająca fragment „indeksu”, z powodu braku okładki mocno przyniszczona (fot. J. Chojnacki – Pracownia Reprograficzna BN PAU i PAN w Krakowie).

Dalszy Rejestr zapisów gruntowych

155

1	Tenże same Dobrot postanowione na Dalszym pi 11	86
2	Lawarka Komplanacyja marowa Lisby Komplanacyja	
	na wyptawie Summe 1700 sta teni 100 w Dalszym robione	87
3	Ku pnu Bartłomija Jasińskiego wstob. Prowostowskiej	87
4	Kozpie Dominikałny w Kole Szwarcowskiej przez Dobrot	
	Komplanacyja i Subieparami Bartłomija Jasińskiego	88
5	Dobrowolna zgoda Szymona Ostojewskiego i Katarzyny Kucharskiej	90
6	Opis majątku ziemskiego wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego	90
7	Ceszyja od Litwanki Ostojewskiej Janowi i Katarzynie	
	Ostojewskiej wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego	91
8	Dobrowolna zgoda młodego kuzynami wstob. Janowskiej	92
9	Ceszyja od Szymona Ostojewskiego na Katarzynę Jankowską wstob.	94
10	Ceszyja od Szymona Ostojewskiego na Katarzynę Jankowską wstob.	94
11	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
12	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
13	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
14	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
15	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
16	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
17	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
18	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
19	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
20	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
21	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
22	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
23	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
24	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
25	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
26	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
27	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
28	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
29	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
30	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
31	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
32	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
33	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
34	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
35	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
36	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
37	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
38	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
39	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
40	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
41	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
42	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
43	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
44	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
45	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
46	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
47	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
48	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
49	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
50	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
51	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
52	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
53	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
54	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
55	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
56	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
57	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
58	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
59	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
60	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
61	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
62	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
63	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
64	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
65	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
66	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
67	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
68	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
69	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
70	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
71	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
72	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
73	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
74	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
75	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
76	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
77	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
78	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
79	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
80	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
81	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
82	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
83	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
84	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
85	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
86	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
87	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
88	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
89	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
90	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
91	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
92	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
93	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
94	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
95	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
96	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
97	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
98	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
99	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94
100	Wstob. Kucharskiej i Szymona Ostojewskiego wstob. Kucharskiej	94

❖ 7. Ostatnia karta (recto) „Rejestru zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804–1876” zawierająca „dalszą część indeksu” (fot. J. Chojnacki – Pracownia Reprograficzna BN PAU i PAN w Krakowie).

Rejestr

26	Lapis Kapna Maurya W. reformar. Rola m. k. h. s. h. a	16. 11. 18
27	Lapis Krotkita lu. m. y. s. p. d. m. y. J. a. n. a. s. c. y. p. i. o. s. t. e. g. i. s. a. S. i. m. o. n. i. a. J. u. n. i. o. n. i. s.	16. 11. 18
28	Lapis p. r. a. c. i. s. y. n. a. c. y. s. k. o. d. i. c. i. a. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	130. 11.
29	Postanowienie p. r. a. m. i. e. n. i. a. J. a. n. o. z. a. Rola M. u. h. o. m. i. s. t. e. r. s. k. i. e. s. t. e. g. i. s.	12. 11. 18
30	Postanowienie s. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. p. r. o. c. k. o. z. i. t. a. L. a. p. i. s. (s. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. n. a. k. a. n. o. s. t.)	122. 11. 18
31	Lapis ¹¹¹ W. l. e. n. e. y. s. k. i. e. L. i. c. e. n. c. i. a. S. k. o. z. i. a. Rola S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s.	124.
32	S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. m. a. u. r. y. R. o. l. e. k. i. a. Rola M. i. e. d. o. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
33	W. l. e. n. e. y. s. k. i. e. L. i. c. e. n. c. i. a. J. a. n. o. z. a. Rola M. i. e. d. o. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
34	K. r. o. t. k. i. t. a. n. a. s. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
35	S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
36	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
37	L. a. p. i. s. J. a. n. o. z. a. Rola K. o. z. i. t. e. g. i. s. J. a. n. o. z. a. Rola K. o. z. i. t. e. g. i. s.	16. 11. 18
38	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
39	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
40	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
41	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
42	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
43	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
44	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
45	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
46	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
47	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
48	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
49	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
50	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
51	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
52	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
53	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
54	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
55	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
56	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
57	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
58	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
59	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18
60	L. a. p. i. s. S. t. a. t. u. s. t. e. g. i. s. S. a. n. o. z. a. w. i. s. t. e. g. i. s. H. o. l. e. n. s. k. i. e. p. o. s. t.	16. 11. 18

❖ 8. Verso ostatniej karty „indeksu” „Rejestru zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804–1876” (fot. J. Chojnacki – Pracownia Reprograficzna BN PAU i PAN w Krakowie).

116

Tymneki z nate siez nicumizyay pi-
 sae Iua Lami Krapa S^e jez piosicy
 w prytomnosli Sawa kow. —

++ Jan Urbanowicz (wypis)
 ++ Agata Lona (wypis)
 ++ (Petronella Nowakowska)
 Prytomna
 ++ Władysław Rutko (wypis)
 ++ Maryanna Lona (wypis)

Drueto siez w jutrowy w Dome Jana
 Szerepanskiego Cnia S^e Marce seb.

+ Jan Kietowicz Wojtusz
 + Stefan Szerepanin
 + Karol Szerepanin
 + Szymon Orłowski
 + Mieczysław Szerepanin
 + Jerzy Szerepanin
 Władysław Szerepanin
 Krzysztof Szerepanin
 Jan Szerepanin
 Stanisław Szerepanin

❖ 9. „Dobrowolna ugoda. – Rola Nowakowska” – końcowy fragment zapiski nr 111 [k. 60] – jedyna karta w rękopisie z widocznym odciskiem pieczęci (fot. J. Chojnacki – Pracownia Reprograficzna BN PAU i PAN w Krakowie).

80 Rola Duranowska

Ja Stanisław Urbanowicz Leżnierzem
 Skryptem Sako w Prystomnie Wojtowickim
 y latego Prawa Innowickiego jako sprzedaw-
 tem Bofusym swym na Roli Duranowskiej
 klone mam po byciu swym Wojewodem Urban-
 owiczem klonego Grantu iest pod Rola Duran-
 owskiej Roli w dolnym Dnie do Roli Wlic
 Wykowickiej Drogowa Dula jezuz y Wymiar ziem
 y Wgliniakach Dwoje Stefanek do Drogi Dnie-
 me do Granice Wojkowickiej i Grant w Roli Ciaguz
 czy sie do Reki Innowickiej Swana Delle do Gra-
 nice Drogowskiej nie takiem sprzedawalem Dancowat
 miedzianem ciawu nie dopuszczajze tamny klesko del-
 sam na sie ani na Bofuszorne swowich tyfku
 Sobie wamuz to abym do Dmiera Swowat yome-
 um Drowie Swowicki, Lute Dancis y Ksiuzynka
 mi Co sie, ceno na tym Granie Innowickiej Mawozemicy
 Srocie na Imiz Konigunda y kocham sie na wicemosi.
 Dziale sie to Dnie 10 marca Roku 1792 -
 Na co sie podpisuz miamozypisai po sie Swowow
 kancu swostep klesz swow Stanislaw Urbanowicz xxx

Dominiuum Iwkowsy № 203
Gromadzie Iwkowsy - Exoffs..

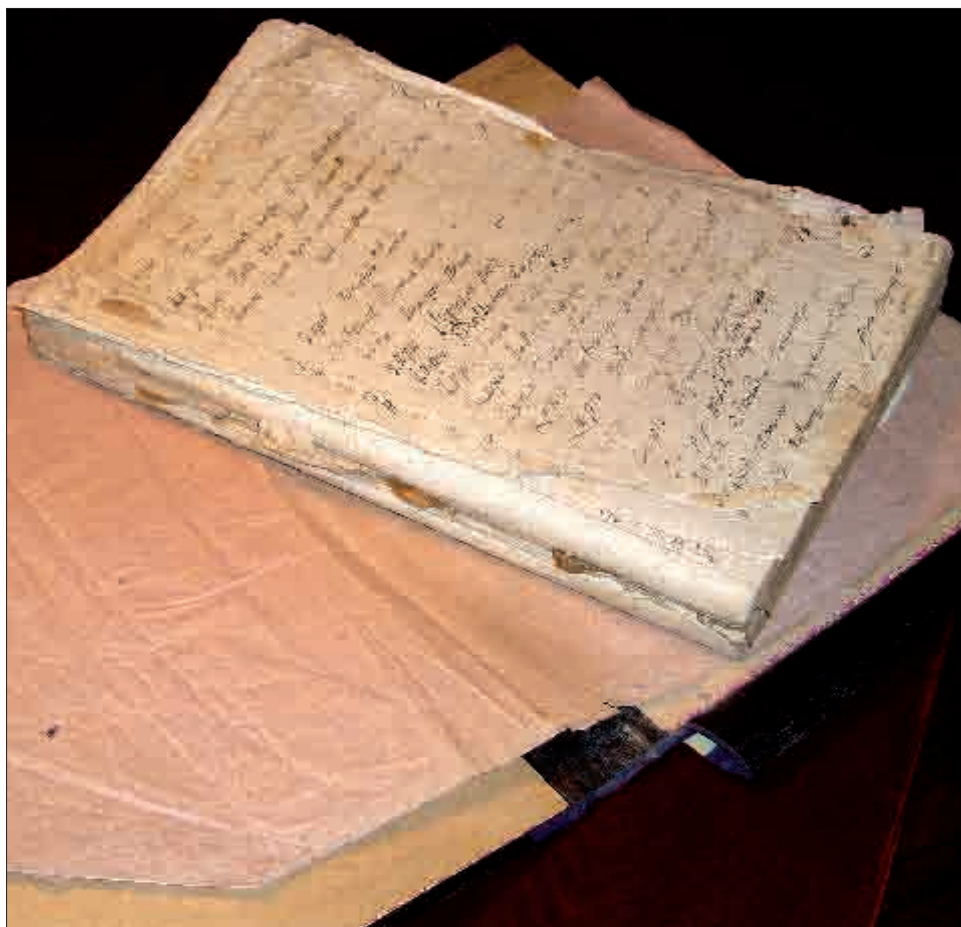
Wobec Dominiuum Iwkowsy komuni-
kacji tej gromadzie to, co Szwajcyr Urząd
Cykularny dnia 31 Augusta 1824 № 10800
Inconsando na podawcy uku Nona De Urzede
Cykularnego dnia 27 Sierpnia 1824. Do
ucisdomienia Gromadzie, Latent - Le Szwaj-
cyr C. R. Urząd Cykularny nierwodzi tak
Dzielnego Urzede Gromady pochodzi tego
nazwa kwateru na Polach Towoich lub kwater
Lotnicy - Między tem nierwodzi do Lotnic-
nowi nie widać jakoby kwateru + Wyier-
dla Uprawnienia Jaka, Jaka Jaspowoz pro-
bora Siołskoych - w C. Mony, z tem prowi-
mien to upytku Dain - Jaspowoz Dnia
22 Ollobra 1824. - Goffe Drzejowski
Wpisanie do pamieci przez Jaka Siołskoych

Testament Szymona Pyszna w Roli Janawieński

Ostatnym z Marciem Rozporządzeniem Szymona Pyszna
Jako Siołskoych i Siołskoych kwateru. Cześć i spu-
sczynę Szymona ob, się po swojej śmierci przekazał
Wojewodzie Józefowi, Siołskoych, swemu Janku
Czoworku, Czepi, Roli Janawieński natyżle Prawem
Kupna pod Dnia 29 Marca 1819. z tegoż Siołskoych
Cześć Siołskoych i Siołskoych i Siołskoych
z Siołskoych, Siołskoych Siołskoych, Siołskoych

❖ 13. Wyrok Cesarsko-Królewskiego Urzędu Cykularnego w Bochni z dnia 31 sierpnia 1824 r. będący odpowiedzią na skargę gromady iwkowskiej dotyczącą kwaterunku wojskowego, tzw. „ordynansu” oraz początkowy fragment „Testamentu Szymona Pyszna w Roli Janawieński” – zapiska nr 108 i 109 [k. 57v] (fot. J. Chojnacki – Pracownia Reprograficzna BN PAU i PAN w Krakowie).

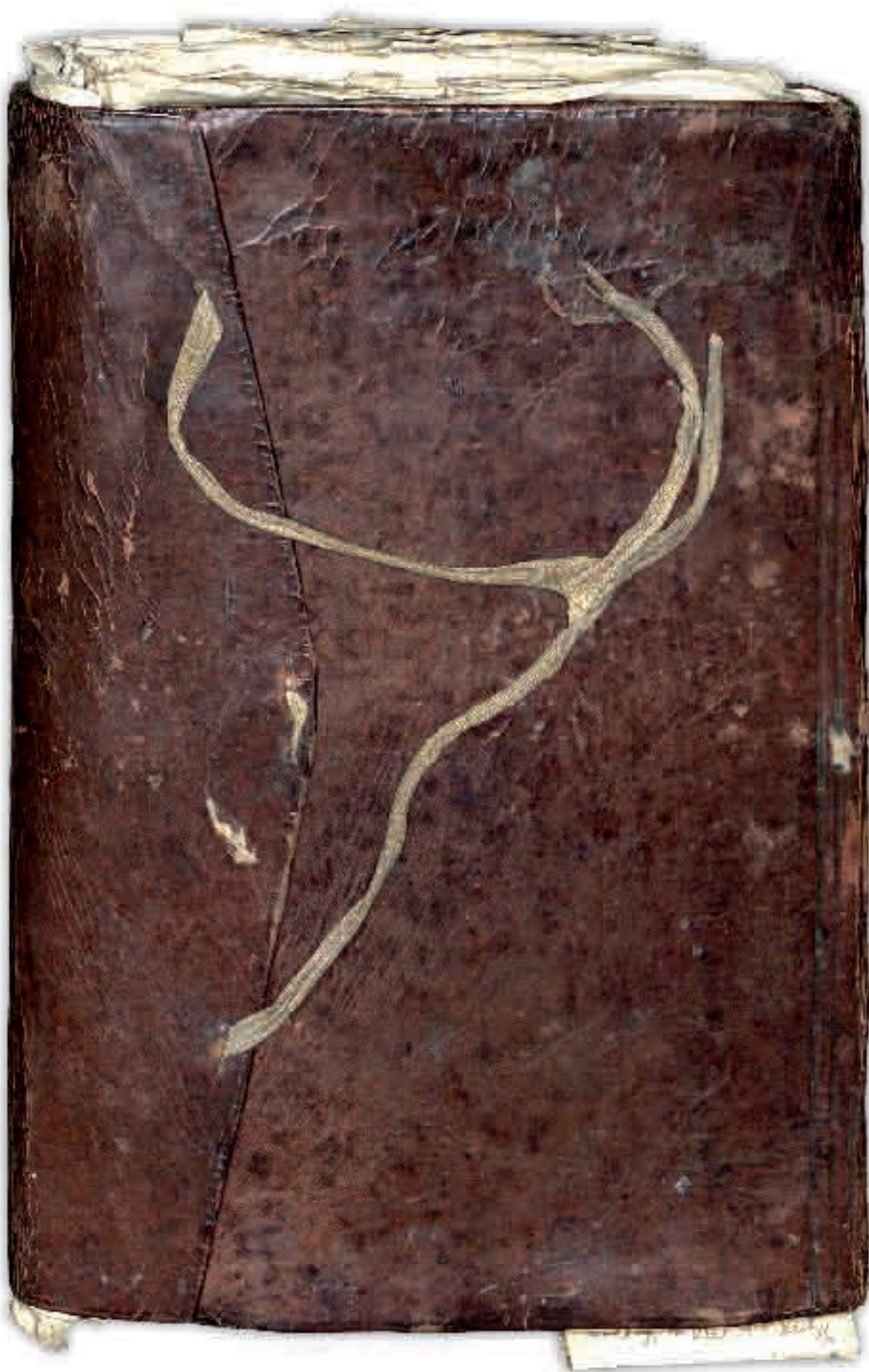
❖ 15. „Rejestr zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804–1876” – widok ogólny książki (BN PAU i PAN w Krakowie, rkps 1693).

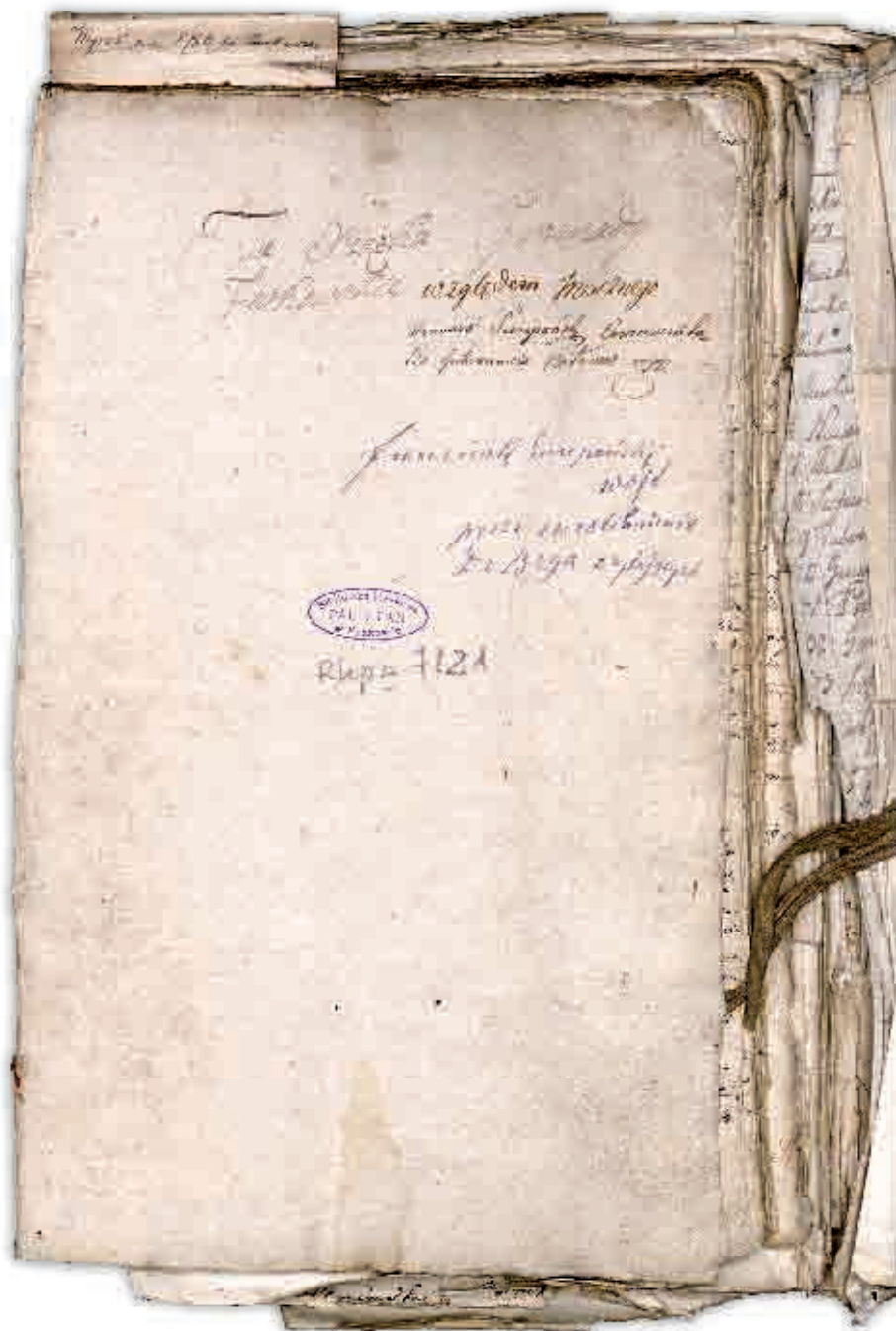
❖ 16. Skórzana oprawa poprzedniczki „Rejestru zapisów gruntowych wsi Iwkowa 1804–1876”, tj. „Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581–1809” (BN PAU i PAN w Krakowie, rkps 2015). Oprawa w centralnej części zawiera tarczę herbową z jeleniem w skoku. Nad herbem umieszczono napis „ACTA VILLAE IWKOWA”, pośrodku imię i nazwisko założyciela księgi „IOANNES CIELESZCZYNSKI”, zaś u dołu datę jej założenia „1581”. Całości dopełniają tłoczone renesansowe zdobienia (fot. J. Chojnacki – Pracownia Reprograficzna BN PAU i PAN w Krakowie).

❖ 17. Skórzana oprawa kolejnego zbioru dokumentów pochodzących z Iwkowej, tj. „Dokumenty z XVII i XVIII w. wsi Iwkowa i akta procesowe z poł. XVIII w. dotyczące sporu gromady iwkwowskiej z proboszczem Marcinem Szaniawskim” (BN PAU i PAN w Krakowie, rkps 7121) (fot. J. Chojnacki – Pracownia Reprograficzna BN PAU i PAN w Krakowie).

❖ 18. Pierwsza karta rękopisu „Dokumenty z XVII i XVIII w. wsi Iwkowa i akta procesowe z poł. XVIII w. dotyczące sporu gromady iwkowskiej z proboszczem Marcinem Szaniawskim” zawierająca wpisy: Ta książka Gromady Iwkowskie względem mesznego Ioannes Szczepański Comunitatis Iwkoviensis Notarius mpp. oraz Franciszek Szczepański wójt prosi o westchnienie do Boga czytających (fot. J. Chojnacki – Pracownia Reprograficzna BN PAU i PAN w Krakowie).

KALENDARIUM ZAPISEK – ZESTAWIENIE

ROK	NUMER ZAPISKI
1692	79;
1696	77;
1762	68;
1783	119 (3.VII.1828)*;
1790	93 (16.III.1826);
1792	94 (18.III.1826);
1793	34, 40;
1794	58 (12.III.1820);
1799	4, 100;
1801	101;
1802	32, 66;
1803	41 (4.II.1813), 42 (4.II.1813);
1804	2 (28.IV.1804), 11, 44;
1805	9, 35;
1806	8, 17, 19, 46;
1807	7, 22, 23, 56 (I.IX.1819), 87;
1808	3, 6, 10, 30, 63;
1809	20, 24, 117 (30.VI.1828), 136 (20.III.1832);
1810	5, 12–15, 25–29, 33, 36;
1811	16, 18, 31, 37–39 (12.VI.1811);

---

* W nawiasach podano datę wpisu zapiski do książki.

1813	43;
1814	60, 65, 84, 116 (28.VI.1828);
1815	57 (1.III.1820), 70, 123 (15.I.1829);
1816	45, 59 (27.VI.1820), 124 (8.III.1829);
1818	47 (14.VIII.1818)–53, 67, 76;
1819	54, 55, 61, 85 (23.IX.1825);
1820	72, 73, 78;
1821	149 (14.III.1835), 153, 162 (20.I.1842), 163 (18.VII.1843);
1822	62, 80–82 (6.VIII.1825);
1823	64, 69, 71, 74, 75, 90;
1824	96, 97, 108, 109 (1826), 130, 131;
1825	83, 86, 89, 95, 98, 99, 110, 132 (24.II.1832);
1826	91, 92, 102–104 (17.IV.1826), 105, 106 (16.VI.1826), 107, 111, 112, 127 (18.VI.1830);
1827	114 (14.V.1828), 115 (14.VI.1828), 118, 120, 121 (13.IX.1828);
1828	113, 122 (21.IX.1828), 128, 167 (24.VII.1843);
1829	125 (20.III.1829), 126 (10.VI.1829), 129, 137 (22.III.1832), 138 (22.III.1832);
1830	133, 140, 144, 176 (22.I.1849);
1831	134, 135, 139 (22.III.1832), 141 (27.V.1832), 151 (15.IV.1835), 156 (6.XI.1839), 157 (6.XI.1839), 158 (6.XI.1839);
1832	142, 143, 145, 159;
1833	150 (15.IV.1835);
1834	146 (16.IV.1834), 147 (16.IV.1834);
1835	1 (15.X.1835), 148 (10.II.1835), 152 (25.IV.1835), 155 (5.XI.1839), 160 (7.XI.1839), 161;
1837	154 (4.XI.1839);
1841	166;
1842	165, 178 (05.I.1850);

1843	168 (<i>2.VIII.1843</i>);
1844	169 (<i>2.III.1844</i>);
1846	170;
1847	171 (<i>23.II.1847</i>), 175 (<i>12/22.I.1849</i>);
1848	172 (<i>14.VII.1848</i>), 173 (<i>30.XI.1848</i>), 174 (<i>23.XI.1848</i>), 177 (<i>13.III.1849</i>);
1849	179 (<i>5.I.1850</i>), 180 (<i>5.I.1850</i>), 181 (<i>5.I.1850</i>), 189 (<i>29.VII.1857</i>);
1851	182;
1852	184 (<i>17.XII.1853</i>);
1854	186–188 (<i>29.VII.1857</i>);
1855	185 (<i>13.VI.1857</i>), 190 (<i>11.I.1858</i>), 191 (<i>17.XII.1858</i>);
1870	192, 193, 196;
1872	197;
1873	198;
1875	195;
1876	194;
BRAK/DATA	
NIEPEWNA	21, 88 (<i>9.XI.1825</i>), 164 (<i>18.VII.1843</i>), 183 (<i>1.III.1853</i>).

BIBLIOGRAFIA

1. *Akta w sprawach chłopskich hrabstwa tarnowskiego z połowy XVIII wieku*, „Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”, Dział II, t. VII, oprac. i wyd. S. Grodziski, Wrocław 1970.
2. Arnold S., *Geografia historyczna Polski*, Warszawa 1951.
3. Bardach J., *Historia państwa i prawa Polski*, t. I: *Do połowy XV wieku*, wyd. 2 popr. i uzup., Warszawa 1964.
4. Bortkiewicz F., *Akt litkupu i jego znaczenie przy pozbyciu nieruchomości chłopskich*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”, seria I, Nauki Humanistyczno-Społeczne, Łódź 1966, z. 44.
5. Bortkiewicz F., *Alienacje nieruchomości w prawie wiejskim w Małopolsce (XVI–XVIII)*, Łódź 1970.
6. Bortkiewicz F., *Litkup w świetle ksiąg sądowych wiejskich*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”, seria I, Nauki Humanistyczno-Społeczne, Łódź 1965, z. 42.
7. Bortkiewicz F., *Prawo bliższości w świetle małopolskich ksiąg sądowych wiejskich*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, t. XXIV, z. 2, 1972, s. 67–106.
8. Brückner A., *Słownik etymologiczny języka polskiego*, wyd. IV, Warszawa 1985.
9. Bułat M., *Nazwy ziemi w XVII i XVIII wieku na podstawie ksiąg sądowych wiejskich klucza łączkiego, jazowskiego i kresu klimkowskiego*, [w:] „Rocznik Sądecki” XXXIV, 2006, s. 43–61.
10. *Codex diplomaticus Silesiae*, t. XIV: *Liber Fundations Episcopatus Vratislaviensis*, Reg. E 19, Breslau 1889, s. 203, 206.
11. Cygal-Krupa Z., *Nazwy kulturowe i dzierżawcze w mikrotoponimii wsi Porąbka w parafii Dobra (pow. limanowski)*, „Onomastica” XLV, 2000, s. 107–114.
12. Czarnowski A., *Kraina tysięcy źródeł. O ziemi sądeckiej*, Warszawa 1975.
13. Czubek J., *Katalog rękopisów Akademii Umiejętności w Krakowie. Dodatek I (rękopisy nr 1589–1810)*, Kraków 1912, (sygn. 12311, II zb. sp.).
14. *Dawna polska rzeźba ludowa*, oprac. J. Grabowski, Warszawa 1968.
15. Dejna K., *Atlas gwar polskich*, t. 1: *Małopolska*, Warszawa 1998.
16. Dobrowolski K., *Włościańskie rozporządzenie ostatniej woli na Podhalu w XVII i XVIII wieku. Studia i materiały*, Kraków 1933.
17. Duda F., *Z szumem galicyjskiej iwy*, Kraków 2003.
18. Dutkiewicz J. E., *Małopolska rzeźba średniowieczna 1300–1450*, Kraków 1949.

19. Dwornicka I., *Teki Adama Vetulaniego*, „Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie” XLIV, 1999, s. 77–82.
20. *Dzieje gminy Iwkowa. Fotografiami malowane*, Iwkowa 2011.
21. Eineder G., *The ancient paper-mills of the former Austro-Hungarian Empire and their watermarks*, Hilversum–Holland 1960.
22. Flis J., *Sądcezyzna i jej granice*, „Rocznik Sądecki” I, 1939, s. 1–20.
23. *Galicja od pierwszego rozbioru do Wiosny Ludów 1772–1849. Wybór tekstów źródłowych*, oprac. i wstępem poprzedził M. Tyrowicz, Kraków–Wrocław 1956.
24. *Gawędy iwkowskie*, zebr. i oprac. J. Piechota, Kraków 1976.
25. Gołębiowska T., *Terenowe nazwy orawskie*, „Prace Językoznawcze”, z. 11, Kraków 1964.
26. Grodziski S., *Historia ustroju społeczno-politycznego Galicji 1772–1848*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1971.
27. Grodziski S., *Jeszcze o księgach sądowych. Uwagi polemiczne na marginesie pracy L. Łysiaka*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, t. XV, z. 1, 1963, s. 287–292.
28. Grodziski S., *Księgi sądowe wiejskie (zasięg terytorialny i geneza)*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, t. XII, z. 1, 1960, s. 85–139.
29. Grodziski S., *Polska w czasach przełomu (1764–1815)*, [w:] *Wielka historia Polski*, t. 6, Kraków 1999.
30. Grodziski S., *W królestwie Galicji i Lodomerii*, Kraków 1976.
31. Grodziski S., *Z badań nad czesko-austriackim prawem hipotecznym i jego znaczeniem dla Galicji*, „Małopolskie Studia Historyczne” VIII, 1965, z. 3–4, s. 61–82.
32. Grodziski S., *Z niedokończonych prac nad księgami sądowymi wiejskimi*, [w:] „Studia Iuridica Toruniensia”, t. X, 2012, s. 75–81.
33. Grzesik R., *Obchody tysiąclecia działalności św. Andrzeja-Świerada na Podkarpaciu*, „Slavia Antiqua. Rocznik poświęcony starożytnościom słowiańskim”, XXXIX, 1998, s. 341–344.
34. Handelsman M., *O metodzie publikowania najdawniejszych ksiąg sądowych polskich*, „Przegląd Historyczny” XX, 1916, z. 1, s. 317–346.
35. Horyń E., *Nazwy spadków w Księgach sądowych ziemi brzeskiej w XV–XIX wieku. Ewolucja struktury morfologicznej i semantycznej*, [w:] *Język w sądach i urzędach*, pod red. M. T. Lizisowej, Kraków 2006, s. 151–162.
36. Horyń E., *Słownictwo wiejskich ksiąg sądowych ziemi brzeskiej (XVI–XIX w.)*, Kraków 2011.
37. <http://www.muzeum-kupiectwa.pl/>
38. <http://www.wappenbuch.de/>
39. Ihnatowicz I., *Projekt instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, „Studia Źródłoznawcze”, t. 7, 1962, s. 99–123.
40. Jackowski A., Jarnuszkiewiczowa J., *Sztuka ludu polskiego*, Warszawa 1967.
41. Kapiszewski H., *Tysiąclecie eremity polskiego. Świrad nad Dunajcem*, „Nasza Przeszłość. Studia z dziejów Kościoła i kultury katolickiej w Polsce”, pod red. Ks. A. Schletza, Kraków, t. VIII, 1958, s. 45–81.

42. *Katalog małopolskich ksiąg sądowych wiejskich XV–XVIII w.*, oprac. T. Wiślicz, Warszawa 2007.
43. *Katalog rękopisów. Sygnatury 1811–2148*, oprac. Z. Jabłoński i A. Preissner, Wrocław–Warszawa–Kraków 1962, (sygn. 78654, III zb. sp.).
44. Klementowski W., *Księga ławnicza osad wiejskich Krzyżownicy i Proszowa w dawnym księstwie oleśnickim z lat 1558–1583*, Kępno 1917.
45. Kobylińska J., *Językowy obraz wsi beskidzkiej w XVII wieku na przykładzie nazw ziemi i jej mieszkańców w Księgach gromadzkich wsi Kasina Wielka*, „Język Polski” LXXVI, 1996, s. 337–348.
46. Kobylińska J., *Księgi sądowe wiejskie – historia i wartość badawcza*, [w:] *Język w urzędach i sądach*, pod red. M. T. Lizisowej, Kraków 2006, s. 127–136.
47. Kobylińska J., *Tytułatura w Księgach gromadzkich wsi Kasina Wielka (XVI–XVIII w.)*, [w:] *Studia z historii języka polskiego i stylistyki historycznej ofiarowane Profesor Halinie Wiśniewskiej na 50-lecie Jej pracy naukowo-dydaktycznej*, pod red. C. Kosyła, Lublin 2001, s. 61–70.
48. Kopaliński W., *Słownik mitów i tradycji kultury*, Warszawa 1985.
49. Kopaliński W., *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem*, Warszawa 2000.
50. Kosiński W., *Słownik okolicy Czchowa*, „Materiały i Prace Komisji Językowej Akademii Umiejętności w Krakowie”, t. VII, cz. I, Kraków 1915, s. 27–74.
51. *Księga ławnicza wsi Kargowej w powiecie kościańskim 1617–1837*, oprac. i wyd. A. i A. Walawenderowie, [w:] *Studia i Materiały z Historii Kultury Materialnej*, t. 6: *Studia z Dziejów Gospodarstwa Wiejskiego*, Warszawa 1960, t. 3, z. 3.
52. *Księga sądowa kresu klimkowskiego 1600–1762*, „Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”, Dział II, t. IV, oprac. i wyd. L. Łysiak, Wrocław 1965.
53. *Księga sądowa państwa żywieckiego 1681–1773*, oprac. i wyd. M. Karaś i L. Łysiak, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 490, Prace Językoznawcze, Warszawa–Kraków 1978, z. 57.
54. *Księga sądowa Uszwi dla wsi Zawady 1619–1788*, „Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”, Dział II, t. I, oprac. i wyd. A. Vetulani, Wrocław 1957.
55. *Księga sądowa wsi Iwkowej 1581–1809*, „Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”, Dział II, t. VI, oprac. i wyd. S. Płaza, Wrocław 1969.
56. *Księga sądowa wsi Wary 1449–1623*, „Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”, Dział II, t. VIII, oprac. i wyd. L. Łysiak, Wrocław 1971.
57. *Księgi sądowe wiejskie*, t. I–II, „Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”, t. XI–XII, wyd. B. Ulanowski, Kraków 1921.
58. *Księgi sądowe wiejskie klucza jazowskiego 1663–1808*, „Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”, Dział II, t. V, oprac. i wyd. S. Grodziski, Wrocław 1967.
59. *Księgi sądowe wiejskie klucza łączkiego, I: 1526–1739*, „Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”, Dział II, t. II, oprac. i wyd. A. Vetulani, Wrocław 1962.
60. *Księgi sądowe wiejskie klucza łączkiego, II: 1744–1811*, „Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”, Dział II, t. III, oprac. i wyd. A. Vetulani, Wrocław 1963.

61. Kucała M., *Nazwy części wsi w Beskidzie Myślenickim*, [w:] *Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis, Studia Linguistica III*, pod red. T. Szymańskiego, E. Stachurskiego, S. Koziary, 2008, s. 183–188.
62. Kurek H., *Językowy obraz Podkarpacia (na przykładzie mikrotoponimii Dukieliszczyzny)*, [w:] *Rozmaitości językowe ofiarowane prof. dr. hab. Januszowi Strutyńskiemu*, red. M. Skarżyński i M. Szpiczakowska, Kraków 2002, s. 139–164.
63. Kurzydło R., „Człowiek z miasta” w świetle tekstów regionalnych z przełomu XIX i XX wieku, [w:] *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis, Studia Linguistica V*, pod red. K. Kowalik, M. Mączyńskiego, 2010, s. 164–171.
64. Kurzydło R., *Językowy obraz świata w dziewiętnastowiecznych opowiadaniach ludowych z Iwkowej (Małopolska)* – praca magisterska napisana w 2004 r. w Katedrze Języka Polskiego Akademii Pedagogicznej im. KEN w Krakowie pod kierunkiem prof. AP dr hab. Krystyny Kowalik.
65. Kurzydło R., *Nazwy własne dawnych ról w mikrotoponimii wsi Iwkowa (powiat brzeski)*, „Język Polski” LXXXVIII, 2008, s. 231–244.
66. Kurzydło R., *Obraz społeczności XIX-wiecznej wsi małopolskiej na podstawie Gawęd i Komedij iwkowych*, „Język Polski” LXXXVII, 2007, s. 104–119.
67. Kutrzeba S., *Historia źródeł dawnego prawa polskiego*, t. II, Lwów–Warszawa–Kraków 1926.
68. *Libri formularum saeculi XV-mi*, „Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”, t. X, wyd. B. Ulanowski, Kraków 1888.
69. Łomnicki A., *Symbol zielonej różgi w wiejskim prawie polskim. Pamiętnik 30-lecia pracy naukowej prof. Przemysława Dąbkowskiego*, Lwów 1927.
70. Łysiak L., *Prawo i zwyczaj w praktyce małopolskich sądów wiejskich XV–XVIII wieku*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, t. XXXIV, z. 2, 1982, s. 1–15.
71. Łysiak L., *W sprawie genezy ksiąg sądowych wiejskich (po raz drugi)*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, t. XV, z. 1, 1963, s. 293–297.
72. Łysiak L., *W sprawie genezy ksiąg sądowych wiejskich*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, t. XIV, z. 2, 1962, s. 175–194.
73. Maisel W., *Kaliska „Proporcycja łokci, prętów, morgów i włóki” z XVI w.*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” XVII, 1969, s. 259–260.
74. Małczyńska K., *Dzieje starego piapiernictwa śląskiego*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1961.
75. Małecki M., Nitsch K., *Atlas językowy polskiego Podkarpacia*, cz. I: *Mapy*, cz. II: *Wstęp, objaśnienia, wykazy wyrazów*, Kraków 1934.
76. *Mały atlas gwar polskich*, pod red. K. Nitscha (t. I–II) i M. Karasia (t. III–XIII), Wrocław 1957–1970.
77. Mateszew S., *Zarys dziejów powiatu brzeskiego do roku 1772*, [w:] *Ziemia brzeska*, pod red. K. Sz wajcy, Kraków 1966.
78. Mátyás K., *Ludowe nazwy miejscowe w powiecie brzeskim w Galicyi*, „Lud”, t. X, Lwów 1904.
79. Mączyński M., *O zaimku ten w XVII-wiecznej księdze gromadzkiej wsi Jadowniki*, „Język Polski” LXXXI, 2001, s. 344–355.

80. Mencil T., *Ciężary wojskowe Galicji Zachodniej w czasie wojen Austrii przeciw Francji w latach 1796–1809*, [w:] „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio F”, Nauki Humanistyczne, vol. 29, 1976, s. 129–137.
81. Morawski S., *Sądeczyzna*, Kraków, t. I, 1863.
82. Myszka A., *Toponimia powiatu strzyżowskiego*, Rzeszów 2006.
83. *Nad Belą i Białką – w wioskach gminy Iwkowa (przewodnik krajoznawczy)*, red. K. Jasnos, Iwkowa 2006.
84. *Najdawniejsze księgi sądowe krakowskie*, cz. I: 1374–1390, wyd. B. Ulanowski, [w:] „Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”, t. VIII, Kraków 1884.
85. *Najstarsza księga sądowa wsi Trześniowa 1419–1609*, wyd. H. Polackówna, Lwów 1923.
86. Niezgoda Z., *Organizacja i kancelaria dominiów w Galicji i szczątki ich akt w Archiwum Państwowym w Krakowie*, „Archeion”, t. XXVIII, Warszawa 1958, s. 183–205.
87. Nitsch K., *Wybór polskich tekstów gwarowych*, Warszawa 1968, (nr 101–103).
88. Orzechowski K., *Księgi sądowe wiejskie jako źródło do dziejów chłopskiej kultury materialnej*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” XVII, 1969, nr 2, s. 261–268.
89. Orzechowski K., *Prawo karne i jego rola w stosunkach wsi feudalnej*, „Sobótka” XVIII, 1963, nr 3, s. 229–245.
90. Pawłowski E., *Dwuznaczne nazwy miejscowe (na materiale nazw wsi i przysiółków Sądeczyzny)*, „Onomastica” XVII, 1972, s. 5–26.
91. Pawłowski E., *Jak się tworzyły dawniej i jak powstają nowe nazwy osiedli w powiecie nowosądeckim*, „Onomastica” IX, 1964, s. 88–122.
92. Pawłowski E., *Nazwy miejscowe Sądeczyzny. Ogólna charakterystyka nazewnictwa miejscowego Sądeczyzny*, „Prace Monograficzne WSP w Krakowie”, t. IV, Kraków 1965.
93. Pawłowski E., *Nazwy miejscowości Sądeczyzny, cz. 1: Nazwy miast, wsi, przysiółków oraz dzielnic miejskich i wiejskich*, („Prace Komisji Językoznawstwa Oddziału PAN w Krakowie”, nr 25), Wrocław 1971.
94. Pawłowski E., *Nazwy miejscowości Sądeczyzny, cz. 2, Nazwy osiedli* („Prace Komisji Językoznawstwa Oddziału PAN w Krakowie”, nr 39), Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1975.
95. Pawłowski E., *Nazwy terenowe ziemi sądeckiej* („Prace Onomastyczne”, nr 30, Komitet Językoznawstwa PAN), Kraków 1984.
96. Pawłowski E., *Nazwy wodne Sądeczyzny*, oprac. A. Spólnik i L. Wajda-Adamczykowa, Kraków 1996.
97. Piechota J., *Dzieje Iwkowej 1325–1960*, Iwkowa 1995.
98. Piechota J., *Gawęda mojego dzieciństwa (wspomnienia z lat 1900–1918)*, Warszawa 1987.
99. Piechota J., *Iwkowskie szkice historyczne (1581–1809)*, Gminna Biblioteka Publiczna w Iwkowej (Zbiory Regionalne – maszynopis).
100. Piechota J., *Kłopoty wiejskiego plebana (nie ukończone)*, Gminna Biblioteka Publiczna w Iwkowej (Zbiory Regionalne – maszynopis).

101. Piechota J., *Komedyje iwkowskie (gadki i klechdy)*, Warszawa 1982.
102. Piechota J., Recenzja pracy: H. Stamiński, *Przeszość Łącka (lata 1251–1782)*, Nowy Sącz 1966 („Rocznik Sądecki” IX, 1968, s. 483–487).
103. Piechota J., *Szkic obyczajowy z dziejów północnej Sądectyżny w drugiej połowie XVI i pierwszej połowie XVII wieku*, „Rocznik Sądecki” XV/XVI, 1974–1977, s. 95–108.
104. Piechota J., *Związki Iwkowej z mieszkańcami miast i pozostałych wsi Sądectyżny w okresie przedrozbiorowym*, „Rocznik Sądecki” XVII, 1982, s. 71–82.
105. Pietrzak S., „*Świrad zwany Zorardem*” – *znad Adriatyku czy Dunajca?* (Cz. I), „Slavia Antiqua. Rocznik poświęcony starożytnościom słowiańskim”, XXXIX, 1998, s. 81–159.
106. Pietrzak S., „*Świrad zwany Zorardem*” – *znad Adriatyku czy Dunajca?* (Cz. II), „Slavia Antiqua. Rocznik poświęcony starożytnościom słowiańskim”, XLI, 2000, 49–105.
107. Płaza S., *Funkcjonowanie chłopskich sądów wójtowskich w Sądectyżnie XVI–XVIII w.*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, t. XVIII, z. 1, 1966, s. 119–179.
108. Płaza S., *Wstęp do Księgi sądowej wsi Iwkowej 1581–1809*, pod red. A. Vetulaniego, Wrocław–Warszawa–Kraków 1969.
109. Rospond S., *Słownik etymologiczny miast i gmin PRL*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1984.
110. Rychlikowa I., *Staropolskie miary ziemi*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” XVIII, nr 1, 1970, s. 85–103.
111. Rychlikowa I., *Wieloznaczność i ewolucja pojęcia łąn w Małopolsce w okresie folwarku pańszczyźnianego*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” XXI, nr 4, 1973, s. 575–616.
112. Rymaszewski Z., *Miejskość czy wiejskość prawa niemieckiego w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”, Nauki Humanistyczno-Społeczne, Łódź 1970, z. 69, s. 65–87.
113. Rzońca J., *Pierwszy opis Sądectyżny z 1842 r. w oczach austriackiego urzędnika Józefa Edlena von Mehoffera*, „Rocznik Sądecki” XXV, 1997, s. 106–117.
114. Sandoz M., *Melsztyn i jego okolice*, Lwów 1911.
115. Słowiński J., *Zewnętrzne przejawy stanowienia i realizowania prawa na wsi polskiej w XVI–XVIII wieku*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” XXXII, 1984, nr 1, s. 39–52.
116. *Słownik gwar polskich*, pod kier. M. Karasia (Źródła i t. I), J. Reichana i S. Urbańczyka (t. II–IV), Kraków 1977–1993.
117. Stamiński H., *Sądectyżna w roku 1629*, „Rocznik Sądecki” III, 1957, s. 87–160+mapa.
118. Stomma L., *Antropologia kultury wsi polskiej XIX w.*, Warszawa 1986.
119. Szczepankowska I., *Rola łaciny w kształtowaniu terminologii prawa polskiego w okresie od XVI do XVIII wieku. Problemy transferu pojęć*, [w:] *Język w urzędach i sądach*, pod red. M. T. Lizisowej, Kraków 2006, s. 75–89.
120. Szot S., *Iwkowskie kuseryje*, Iwkowa 2008.

121. Szot S., *Śladem iwkowych dziejów: Historia rodziny Misiów*, Iwkowa 2006.
122. *Teki Schneidera (1773–1879)*, nr 648, Archiwum Państwowe w Krakowie Oddział na Wawelu.
123. Tokarski S., *I i II wojna światowa na terenie Gminy Iwkowa*, Dobrociesz 2006.
124. Tokarski S., *Oświata i szkolnictwo na terenie Gminy Iwkowa w latach 1513–2008*, Dobrociesz 2008.
125. Vetulani A., *Wartość badawcza ksiąg sądowych wiejskich*, [w:] *VIII Powszechny Zjazd Historyków Polskich w Krakowie. Historia państwa i prawa*, Warszawa 1959, s. 99–114.
126. Wałach S., *Nazwy ról i nazwiska z przydomkami wsi Zubrzyca Góra*, „Rocznik Orawski” 1, 1997, s. 68–72.
127. Wiktor J., *Pieniny i ziemia sądecka*, Kraków 1965.
128. Worcell H., *Inne rewiry*, Kraków 1979.
129. www.slownik.nasliwkowymszlaku.pl.
130. Zajda A., *Dwadzieścia dwa rzadkie wyrazy prawnicze z ksiąg sądowych wiejskich*, [w:] *Studia Językoznawcze. Dar przyjaciół i uczniów dla Zofii Kurzowej*, pod red. Z. Cygal-Krupowej, Kraków 2001, s. 421–429.
131. Zajda A., *Studia z historii polskiego słownictwa prawniczego i frazeologii*, Kraków 2001.
132. *Zbiór dokumentów małopolskich*, wyd. S. Kuraś, Wrocław–Kraków 1962–1963, t. I, s. 42–44.
133. *Ziemia brzeska*, pod red. K. Sz wajcy, Kraków 1966.
134. Zięba G., *Tajemnica powołania, cz. I: Iwkowskie korzenie*, Iwkowa 2009.

INDEKS OSÓB, RÓL I MIEJSCOWOŚCI

(liczby oznaczają numery zapisek)

A

August III król Polski 142

Augustyn

- Maciej świadek 66
- Marianna 83, 106, 118

B

Bachmański Kasper 86, 120

Bagiński/Bagieński

- Katarzyna 196
- Regina 144
- Wojciech 105, 144, 163, 195, 196;
świadek 125

Baranowski Szymon 68

Baum

Bella rzeka 10, 11, 14, 16, 21–23, 37,
56, 58, 65, 73, 78, 81, 89, 93, 94, 100,
104, 106, 118, 120, 121, 134, 136,
137, 149, 175, 184, 196

Bębenek Maryanna 185

Bobowa, pow. nowosądecki 61

Bochnia 98, 107

Bodek; *Bodkowa* 140; *Bodkowska Rola*
41, 42, 140

- Bartłomiej 112, 160
- Felix 41, 42
- Franciszek 41, 42
- Franciszka 140
- Jakub 41, 42, 193
- Jędrzej 140, 155; przysiężny 158, 161
- Józef 41, 42
- Maciej 30, 31
- Mauryn 41, 42
- Wit(t) 41, 42

Bojar; *Bojarska* 27; *Bojarka* 67; *Boja-
rowska Rola* 11, 67

- Bartłomiej 67
- Błażej 67
- Jadwiga 27, 67

Bossowski Stanisław, mandatariusz,
posesor dóbr 1, 146, 147, 152

Brzeszków (Brzesko) 66, 189, 192, 193,
196, 198

Bukowski reprezentant dominium
127, 129; sędzia 176

C

Chochołowski, ksiądz, pleban iwkowski 1

Chodor

- Maciej 141
- Maryanna 141

Chycko Stanisław dominium reprezen-
tant 172, 175, 179, 184, 188, 189; sę-
dzia państwa Iwkowy 177, 180, 181

Ciarach Agnieszka 185

Cieślicki Antoni 132

Cyrkowski

- Michał 136
- Tekla 137

Czajkowski Marcin ksiądz iwkowski 61

Czchów, pow. brzeski 71

Ćwierzawicz justycjariusz 172–174,
178–182

D

Dobceński/Dobczański/Dobczyński
Walenty justycjariusz/mandatariusz
18, 39, 47, 50

Domasowska Rola 4, 79

Duda; Dudzina 39; *Dudzieńska Rola* 21, 37–39, 116; *Dudzieński Wymiarek* 79, 116

- Agata 39
- Antoni 39
- Barbara 80
- Jan 39, 146, 147; świadek 71; wójt 154, 155; przeszły wójt 165
- Józef 170, 171, 196; zastępca wójta/przysiężny 173, 177; wójt 174, 183, 184, 187; przysiężny 182, 184, 189
- Katarzyna 93
- Krzysztof 39, 80, 161
- Marianna 39
- Mateusz dziesiąty 184
- Petronela 39, 176
- Regina 39
- Szymon 39
- Tomasz 39, 93
- Walenty 39
- Zofia 170

Dunikowski Wincenty/Vincenty dzie-
dziec 5, 7, 14–16, 21, 23, 26–29, 36,
39, 41, 42, 46, 47, 50, 65, 87, 88

Duranowska Rola 36, 89, 94, 192, 198

Duško; Duškówna 13, 15; *Duškowska Rola* 76

- Marianna 13
- Regina 15

Dziedzic(z); *Dziedzicowska Rola* 125,
155, 163, 166; *Dziedzicowa Rola* 163

- Antoni 125, 155, 164, 166
- Brygida 155
- Jakub 155
- Jan 155
- Józef 155
- Katarzyna 127
- Maryanna/Marianna 155, 163
- Walenty 58, 155
- Wojciech 155, 171

Dzięgiel/Dziengiel; Dzięglowa 43; Dzię-
gielówna 51

- Dominicella 43
- Franciszek 78
- Jan 149
- Maciej 23, 43
- Małgorzata 149
- Marcin 78; świadek 133, 169
- Marianna 51
- Mikołaj świadek 75, 149
- Sobestyan 161
- Szymon 160
- Walenty 23, 43

Dziwoniek; *Dziwońskoska Rola* 44, 45,
57; *Dziwonkowo* 57; *Dziwońkowa Rola* 57

- Franciszek 44

F

Feliniak Jan 192

Figiel; Figłowa 32

- Anna 32

Filip; Filipiak 83; Filipczyk 175, 190;
Filipczykówna 190; *Filipowska Rola*
22, 56, 63, 177

- Józef 175; świadek 83

– Kasper 155

– Katarzyna 190

– Maciej 190

Fitrzyk; Fitrzykowa 44

– Andrzej 44

– Jadwiga 44

– Matyas 44

Frankowski szynkarz 193

G

Gałek; Gałkowa 105

– Stanisław 105

– Marianna 105

Gawęłda 185; *Gawęłdzina* Zofia 101;
Gawęłdowska Rola 101, 110

– Bartłomiej 100

– Błażej 173, 174

– Jakub, wójt 1, 129, 134, 135, 137–
148, 150, 152, 155, 158, 160, 161,
167, 176

- Jan 173, 174
- Józef, pisarz 174–177, 183, 188–190, 194
- Piotr, świadek 173, 174, 197
- Stefan 175
- Walenty, przysiężny, zastępca wójta 173, 174, 177, 182, 187, 189

Głajbigier Mozes(s) 190**Gliniki** 94

Głębowska Rola 9, 20; *Głębowska Rola* 81, 95, 119, 121, 167; *Głębowska Rola* 119, 128

Gnyła

- Józef 165
- Julianna 83, 106
- Katarzyna 104, 121, 127, 165
- Maryanna 186, 188, 189
- Mateusz 136; świadek 57
- Szczepan 55, 83, 106, 165
- Wojciech 141, 165; świadek 82, 104; przysiężny 166

Grabowski Felicjan 140; sędzia 132, 137; sędzia polityczny 143, 145

Grązewski 154**Gruszeński** Krzysztof 68

Gryz; Gryzionka 27, 29, 44; Gryzka 76, 130, 159, 160; *Gryzowska Rola* 24, 31

- Agata 44
- Agnieszka 29
- Antoni 24, 28, 67
- Bartłomiej 24, 43
- Franciszek 145
- Grzegorz 24, 26–29, 110, 140, 158, 159
- Ignacy 25, 156–161
- Jadwiga 27, 67
- Jakub 150
- Józef 24, 26, 140, 157, 159, 161; świadek 110
- Justyna 140
- Katarzyna 150
- Krzysztof 24
- Marcin 24–29, 156–161
- Marianna/Maryanna 67, 76, 145

- Regina 159, 160
- Stefan przysiężny 159
- Szczepan 159–161; przysiężny 182
- Szymon 130, 145
- Wiktoria 130
- Wojciech 145

Grzymek; Grzymkowa 169,

- Jakub 169, 189–191; świadek 186; rozkaziciel 188
- Jan 74
- Margorzeta 169
- Marianna 75
- Stanisław 55, 72, 95, 106, 121; pisarz gromadzki/uproszony 49, 83, 104, 127; świadek 86
- Szczepan 74, 75

Gumułka (Gomułka); Gumułczonka 32; *Gumułkowska Rola* 93, 146; *Gumułkowska Rola* 184

- Ewa 32
- Wojciech 40

Gutowicz Jan 153; wójt 91, 92, 103–107, 111, 112, 127; wójt były 120, 121

H**Hacuş/Chacuş**

- Augustyn 57, 110
- Franciszek 23, 57, 157
- Hilary 110
- Jan 57
- Krzysztof 110
- Stanisław 44; świadek 45
- Walenty 121

Humiej; Humiejka 183; *Humiejowska Rola* 76, 109, 150, 182

- Adam 126, 137
- Grzegorz 79; podwójci 77
- Jan 68
- Leonard 182
- Piotr 182
- Tekla 182
- Wojciech 126

I*Iwkowa passim;***J****Jamrozowska Rola** 4, 36, 88, 105, 143, 144**Janawa;** *Janawieńska Rola* 43, 109

– Sobestyan, wójt/wójt iwkowski 3, 5, 10, 12–16, 18, 20, 21, 24–29, 36, 63, 136

Jasieński Xawery 172**Jaskowska Rola** 90, 133–135**Jasnos** 79; Jasnos vel Pustelnik 64; Jasnosionka 8; Jasnosowa 13, 39, 40, 60, 65, 81, 90, 99, 128, 134, 151, 153, 167; Jasnoszowa 162; Jasnoska 18, 64, 69, 90, 154; Jasnosi 65, 81; *Jasnosowska Rola* 192

– Adam 60, 81

– Agata 16, 65, 129

– Agnieszka 8

– Anastazja 90

– Andrzej/Jędrzej 11, 40, 90, 153, 162

– Barbara 16

– Błażej 134; wójt 79

– Bonifacy 81, 97–99

– Franciszek 9, 123, 134

– Helena 65, 129

– Jacenty 65, 129

– Jakub 16, 64, 123, 129

– Jan 171

– Józef 5, 97, 133, 146, 171; przysiężny 34

– Katarzyna 18

– Konstancja 134

– Ludwik 176; przysiężny 48, 52, 53

– Maciej 115

– Marcin 16, 65

– Marcjanna 134, 151

– Margorzeta/Małgorzata 128, 167, 171, 175

– Marianna 8, 65, 97, 129

– Petronela/Petronella 39, 176

– Piotr 171

– Polka 129

– Regina 153, 162

– Rozalia 129

– Sobestyan 134–135, 153, 162

– Stanisław 9, 16, 54, 60, 64, 65, 68, 81, 105, 119, 121, 128, 129, 154, 167; dziesiętnik 53

– Szymon 4, 8, 9, 98, 119, 121

– Teodor 16; przysiężny 5, 12–15, 20, 36, 38, 57, 59, 63, 70, 84, 116, 123, 124, 129, 136; wójt 48, 51–55, 61, 62, 64, 67, 69, 71, 73–75, 78, 81–83, 85, 88, 91, 95–97, 109, 110, 130, 131, 149, 153, 162, 163

– Teresa 60, 99

– Tomasz 16, 65, 79, 129; przysiężny 40, 100

– Urban 67

– Walenty 177

– Wincenty 90, 105, 153, 162; przysiężny 13–15, 21, 25, 26–29, 31, 63; świadek 96

– Wojciech 8, 9, 60, 65, 90, 96, 129, 153, 154, 162

– Zofia 60, 81, 154

Jeziński Józef dziedzic/dziedziczny pan 100, 101**Jędrzychowska/Jendrychowska Rola** 16, 107, 129**Jędrzejowski** Andrzej reprezentant dominium 99, 104, 106, 108, 116**Jurkowski**

– Józef 130–132

– Justyna 130–132

K**Kałucki** Jan 36**Kamionka**

– Kazimierz 56, 76, 149

Kanoniczka Konegunda 166**Kapica;** Kapicowa 170, 196

– Jakub 196

– Jan 150; przysiężny 76, 80, 156, 157

– Kasper 169

- Katarzyna 196
- Marcin 196; plenipotent 71; przysiężny 95, 99, 112, 137, 138, 140, 141, 146, 155, 160, 165, 170; wójt 170, 171, 175
- Piotr przysiężny 196
- Regina 170
- Wojciech 154, 194
- Karczmarzka Rola** 9, 96, 97, 119, 121, 128, 167
- Karwala**; Karwalina 47, 48, 61; Karwala vel Gatek 88; *Karwalowska Rola* 136, 184; *Karwaloska Rola* 191, 196
- Andrzej/Jędrzej 8, 34, 88, 105, 136
- Anna 195
- Barbara 34, 61, 88
- Bartłomiej 136
- Franciszek 88
- Jakub 195
- Jan 88, 105, 115, 136, 143, 144, 110
- Józef wójt 194
- Katarzyna 196
- Kazimierz 144
- Marcin 196
- Marianna 47, 48, 105, 192
- Sobestyan 143, 192
- Szczepan świadek 75; przysiężny 171
- Kasprowska Rola** 41, 42, 130–132
- Kątski** Stanisław 168
- Kąty**, pow. brzeski 185
- Kędziera**
- Helena 129
- Jan 129
- Wojciech 129
- Kita**
- Orszula 152
- Tomasz 152
- Kłabka**; Kłabczyna 45,
- Agata 45
- Jadwiga 45
- Jędrzej 45
- Maciej 45
- Kobyliński** Stanisław pleban Iwkowy 172
- Kociołek** 79; Kociołkowa 43; Kociołkówna 110; *Kociołkowska Rola* 22, 23, 57, 78, 110; *Kociołkowa Rola* 57, 163
- Andrzej/Jędrzej 56, 63, 145, 171
- Błażej 110
- Dominicella 43
- Franciszek 35, 56, 63
- Franciszka 63
- Ignacy 122
- Jadwiga 126
- Jakub 169
- Jan 71; świadek 109; przysiężny 115
- Józef 122
- Karol 122
- Maciej 35, 39, 63, 122, 126, 137–139
- Marianna/Maryanna 122, 145
- Michał 22
- Mikołaj 43
- Piotr 22, 36
- Sobestyan 23
- Teodor 75
- Teresa 43
- Wincenty 35
- Wojciech 44, 126
- Kolibabińska Rola** 32, *Kolibabińska lubo Litwieńska Rola* 40
- Kołodziej**
- Marcin 24, 26–29
- Kososki** Wawrzyniec świadek 128
- Kowalowska Rola** 90, 153; *Kowalowski Roli* 162
- Kozdroj (Kozdój)**; Kozdrojka 39
- Błażej 116
- Mikołaj 124
- Regina 39
- Sobestyan 32
- Kozieniec** 34; *Kozieniec* 125; *Kozińska Zagroda* 4, 34, 105
- Kraj**; Krajowa 18
- Franczyszka 18,
- Kazimierz przysiężny 106, 145, 147
- Marianna 18

Kret; Krecionka 21

- Agata 21, 116
- Regina 37
- Jadwiga 21, 37, 38

Krzemionki 123**Kubonek** Tekla 181**Kupiec** Marcin przysiężny 83**Kurzydło**

- Błażej wójt 186, 188–191
- Jan 193; przysiężny 192

Kuś Tomasz 124**Kwaśny** Aleksander 23**L****Laszkowa (Laskowa)**, pow. limanowski 79**Lipnica Dolna**, pow. bocheński 71**Litwieńska Rola** lubo **Kolibabieńska** 40**Lizoń** Kasper 112**Łuszczynski**

- Felix 179–181
- Tekla 179–181

M**Machalski**

- Ignacy 195
- Jadwiga 195

Maciaś

- Agnieszka 185
- Maciej 185

Majowska

- Anna 73
- Marianna 36

Marszałek

- Jakub 132
- Maryanna 132

Masel; *Maslowska Rola* 56, 58, 149, 150

- Kazimierz przysiężny 109, 131

Michalska Zofia 168**Michura**; Michurka 88; *Michurowska*

- Rola* 66, 70, 77, 100, 123; *Michurowo* 79; *Michuroska Rola* 175, 176
- Jakub 88
- Jan 79
- Józef 79

- Marcjanna 88, 105

- Rozalia 88

Mida vel Gaber 137; *Midowska Rola*

126, 137, 138, 139

- Jan 78, 139; świadek 32; przysiężny 48, 59, 149

- Jędrzej 137–139; przysiężny 140, 150, 159, 160, 165

- Konstancja 134, 135

- Marcin wójt 169, 170

- Tekla 137, 139

Midowicz Józef pleban iwkowski 33,**Mikowska Rola** 86, 120; *Mikowo* 73**Miś**; Misiowa 10, 31, 85, 154; *Misiowska**Rola* 10, 11, 30, 103; *Misiowa Rola* 85

- Agnieszka 85

- Andrzej/Jędrzej 10, 159, 160

- Antoni 10, 30, 31

- Augustyn 10, 30

- Barbara 11, 30

- Jan 11, 12, 58, 85, 169

- Józef świadek 2; przysiężny 8, 10, 17, 32, 35, 56, 63, 101; podwójci 33

- Katarzyna 30, 31, 103

- Maciej 103

- Marcjanna 30

- Margorzeta 169

- Paweł 10, 30

- Sobestyan 85

- Stanisław, przysiężny 76, 146

- Szymon 10, 11, 12, 30

- Teodor 10, 30

- Tomasz 11, 169; świadek 32

- Wincenty 85

- Wojciech 154

- Zofia 85, 154

Motak 185; *Motacka* 185

- Franciszek świadek 60; pisarz 102

- Idzi 151

- Jan 22; świadek 18, 66

- Józef 186

- Kunegunda 36

- Maryanna 185

- Mikołaj 96

- Piotr świadek 66
- Regina 37
- Stanisław 69
- Tekla 182

Murek; *Murkowska Rola* 3

- Jan 176
- Piotr 64, 168
- Regina 176
- Stanisław 55, 83

Musiał Katarzyna 118, 120**Myślenice** 117**N****Nowak;** *Nowakowska Rola* 64, 111

- Marianna 181
- Paweł 64
- Petronella 111

Nowy Wiśnicz/Wiśnicz, pow. bocheński 33, 141,**O****Ołchawa** Marianna 47, 48, 50, 54**Olexy** 79

- Felixy świadek 75
- Jędrzej 80
- Wojciech świadek 2; przysiężny 6, 14, 21, 24–30, 56, 59, 70, 101, 136

Orłowicz; Orłowiczowa 18, 104, 127; Orłowicze 168; Orłowiczówna 184; Orłowiczka 184;

- Jan 105; przysięgły/przysiężny 62, 90
- Jakub 168; przysiężny 169, 170, 177, 189; wójt 185, 186, 190, 191; zastępca wójta 188; radny 192
- Katarzyna 184
- Maciej 168, 177
- Maryanna 184
- Mikołaj przysiężny 148, 152, 184
- Petronella 104, 127
- Piotr 105
- Regina 18, 168
- Sobestyan 12, 96, 104; deputowany 111
- Szymon 102, 168

- Walenty 184
- Zofia 168, 184

Osuch; *Osuchówna* 20, 76; *Osuchowska Rola* 18, 69, 112;

- Jan 14
- Jędrzej 177
- Katarzyna 20
- Marcin 69
- Marianna 14, 76
- Stanisław wójt 165, 168
- Szymon 69
- Tomasz 69
- Wojciech 13

P**Paciorkowska Rola** 68, 79, 100; *vel Paciorska* 100,**Pajor;** *Pajorowa* 5, 124

- Barbara 152
- Bartłomiej 13, 15
- Francycja 5
- Jan 5–7, 13, 87
- Kasper 151, 152
- Marcjanna 133, 134, 151
- Marianna 124, 151, 152
- Mateusz 193
- Wojciech 124, 152; przysiężny 3, 5, 6, 11, 13, 15, 19–21, 26, 28, 29, 35, 36, 56, 63, 136

Pański Las 66, 95**Pariasz** Tomasz 69**Paszkowski** Antoni, organista iwkowski 1, 55, 128**Paszyc** pan/dziedzic Iwkowej 64, 81, 82, 89, 95, 104, 176**Piechnik** Maryanna 133, 134, 135, 176**Piechowicz;** *Piechowiczówna* 69; *Piechowiczka* 70, 188; *Piechowska Rola* 154, 160

- Andrzej 68
- Bartłomiej 195
- Franciszek 179–181; pisarz gromadzki/gromady 167, 182–191; świadek 177; wójt 178

- Jakub 188
- Józef 175
- Maciej 70; świadek 96, 97
- Magdalena 69
- Marcin/Martyn 77, 79, 154, 155, 170, 182, 187; przysiężny 166; pisarz 169
- Maryanna 188
- Stanisław 68
- Tomasz 68, 70, 175; wójt 66
- Walerian/Wała/Walenty 51, 70, 175; pisarz gromadzki/przysięgły/notator 3, 5, 6, 9, 10, 12–18, 20, 21, 24–31, 33, 36–39, 41–46, 48, 52–55, 71, 73–76, 78, 80–86, 88–91, 95–97, 109, 110, 116, 117, 123, 124, 130, 131, 136, 149, 153, 162, 163, 165, 170; podwójci 48, 52, 53, 56–67, 95
- Zuzanna 70
- Piekarczyk;** Piekarczykowa 18
  - Franciszek 23
  - Francyszka 18
  - Katarzyna 18
  - Marianna 177
  - Antoni 18
- Pischem Nicolaus** actuarius dominalis 121, 126, 171
- Połom Mały**, pow. brzeski 193, 196
- Poppek;** *Popkowska Rola* 46, 59, 102, 104, 127
  - Andrzej wójt porębski 22
- Porąbka**, pow. brzeski 2, 7, 87; *Porąbka Iwkowska* 193; *Porąbka Mała* 185
- Porosło Wojciech** organista iwkowski 1
- Przeniek;** *Przeńkowa* 146; *Przeńska* 193; *Przeńkowska Rola* 52, 53, 93, 141
  - Anieli 193
  - Apolonia 146, 147
  - Karol 136
  - Maciej 141
  - Maryanna 141
- Przybyła;** *Przybyłowska Rola* 65, 79
  - Mikołaj 77, 79
- Przybyłka** Walenty wójt Lipnicy Dolnej 71
- Pstrąg;** *Pstrągowa* 101
  - Agnieszka 101
  - Błażej 101, 110
  - Franciszek 177
  - Margozata 50
  - Marianna 177
- Putko;** *Putkowa* 101, 163
  - Helena 101
  - Jan przysiężny 31, 37, 101, 134, 135, 139, 141
  - Józef 178; wójt 177, 179–181, 189; świadek 198
  - Maciej 52, 53
  - Małgorzata 163
  - Mateusz 53
  - Tomasz 101
  - Wawrzenicz 52
  - Wojciech 111
- Pysno**
  - Franciszek 43
  - Franciszka 43
  - Maciej 89
  - Stanisław 43
  - Szymon 43, 109, 197
- Pytel**
  - Antoni 13
  - Stanisław świadek 97
  - Wojciech 94
- Przysiecki** Feliks mandatariusz i sędzia policyjny/polityczny 122, 125, 126
- R**
- Rakowski** Stanisław reprezentant dominium 18, 112
- Rampett** 134, 135
- Repetowski**
  - Adam 68
  - Agnieszka 193
  - Antoni świadek 166
  - Franciszek 30
  - Jan 4, 43, 112; przysiężny 117
  - Józef 187
  - Magdalena 176
  - Mikołaj 49
  - Regina 186, 187, 189

- Rozalia 129
- Tomasz 16, 20, 129
- Wincenty 176
- Witan 123
- Wojciech 84
- Zuzanna 4, 36

Rodziński Jan 132**Romankiewicz**

- Jędrzej 181
- Tekla 181

Ruda 105**Ruszaj;** Ruszajka 29, 45, 47, 48, 55, 83;

Ruszajowa 45, 151

- Agata 45
- Agnieszka 29
- Andrzej 153, 162
- Barbara 152
- Jan 38
- Józef 124
- Katarzyna 47, 48
- Marcin 45
- Marcjanna 83, 151
- Marianna 124
- Mateusz 154
- Sobestyna 22
- Wojciech 24, 29, 56

Ryba; Rybina 18, 47, 50, 54, 84, 160;

Zagroda Rybieńska 34; *Zagroda Rybska* 88; *Rybska Rola* 38, 49, 160, 176; *Rybieńska Rola* 47; *Rybińska Rola* 49

- Adam 77, 79
- Józef 49, 50, 71
- Karol 21, 37, 47, 48, 78, 116; przysiężny 16, 18, 28, 64, 89, 91, 96, 131, 136
- Katarzyna 47, 48
- Marcin 47, 48, 84
- Marcyna/Marcjanna 84
- Marianna 18, 47, 48, 50, 54, 184
- Matyasz 77
- Mikołaj 183, 184, 189–191; świadek 185, 188
- Regina 160

- Stanisław 192
- Walenty 72
- Wawrzeniec(z) 47, 48, 54, 160
- Wojciech 38, 47–50, 54, 63; świadek urzędowy 2; przysiężny 6, 41, 42, 46

Rzepioło; Rzepioło vel Turek 126

- Sobestyan świadek 90, 126, 137

S**Serafin** 133; Serafinowa 2, 73, 95, 107,

147, 151, 192; Serafinka 19, 32, 34, 146, 170, 184; Serafinionka 101, 184; Serafiny 120, 192

- Adam 77
- Alexander 20, 107
- Anna 32, 40
- Augustyn 77
- Barbara 34
- Błażej, przysiężny 4, pisarz gromadzki 8, 11, 19, 22, 32, 34, 35, 40–42, 44, 46, 100, 118, 119, 170
- Dorota 40,
- Franciszek 155
- Helena 101
- Jakub 170, przysiężny 193
- Jan 72, 73, 79, 86, 88, 187; świadek 65; przysiężny 190
- Jędrzej 95, 107, 111, 127, 129, 142; świadek 102, 104
- Józef 10, 118, 177
- Kacper/Kasper 80, 146, 147, 170, 171; przysiężny 16, 103–105, 111, 121
- Karol 45, dziesiętnik 177
- Katarzyna 20, 55, 107, 118, 120
- Kazimierz 177
- Maciej 8, 20, 22, 42, 83, 111, 118, 120, 146; świadek 18, 55, 86, 95, 124, 170
- Marcjanna/Marcyanna 133, 134, 151
- Marianna/Maryanna 2, 19, 55, 72, 73, 80, 86, 95, 106, 118, 146, 147, 170, 171, 184, 191, 192

- Michał 34, 55, 83, 106; przysiężny 184
- Rozalia 120
- Stanisław 55, 118; przysiężny 52, 53, 62, 74, 81, 130, 131; świadek 65
- Szczepan 95, 97, 142; przysiężny 104, 105, 107, 111, 115, 120, 122, 127, 129, 176
- Szymon 20, 55, 78, 83, 92, 99, 106, 107, 118; wójt 31, 37, 38, 41–43, 45, 46, 57, 59, 60, 65, 70, 116, 117, 123, 124; przeszły wójt 64; świadek 32, 88, 104
- Tekla 177
- Teresa 45
- Tomasz 51, 119; przysięgły 134, 135, 141
- Walenty 133, 134
- Wawrzeniec(z)/Wawrzoniecz 3, 19, 36, 38, 100; świadek 18, 131; przysiężny 115, 134, 135, 137, 150, 158
- Wincenty 192
- Wojciech 4, 56, 58, 93, 94
- Siąkałowska Rola** 18, 49, 112
- Sikorski** Piotr urzędnik 163, 168
- Sitkowska Rola** 125, 151, 152, 193
- Skirło 79**; Skirłowa 5, 43, 169
  - Anna 93
  - Antoni 93
  - Franciszek 127
  - Franciszka 43
  - Józef 58
  - Marcin 30
  - Maryanna 142, 169
  - Salomea 150
  - Stanisław świadek 195
  - Wojciech 11, 12, 58
- Sołtys**; Sołtyska 62; *Sołtysowa Rola* 62, 72, 74; *Sołtystwo* 86, 95, 114, 178, 179; *Sołtysi grunt* 95, 180, 181; *Sołtystwo Dolnie* 142
  - Katarzyna 62
  - Marianna 95
  - Tomasz 62, 86
- Stachoń**; Stachońka 31; Stachonionka 165; *Stachoniowska Rola* 172, 197
  - Antoni 185
  - Jan 30, 31, 197
  - Józef 197
  - Katarzyna 165
  - Kazimierz przysiężny 83, 89
  - Marcjanna 31
  - Wawrzeniec 172
  - Wincenty 165, 184
  - Wojciech 172
- Stachowicz**; Stachowiczka 191;
  - Agnieszka 191
  - Maryanna 191
- Stanowska** Tekla 36
- Staszak**
  - Jan 149, 150, 171
  - Małgorzeta/Margorzeta 149, 150
- Stefański**
  - Ewa 93
  - Stanisław 93
- Stojowski** Paweł właściciel Iwkowej 68
- Sukiennikowska Rola** 145
- Szczepański**
  - Jan/Johann/Joannes, pisarz 1, 69, 72, 81, 82, 92–94, 97, 103–109, 111–113, 115–129, 136, 137, 139–152, 154–161, 163, 165–168, 171–173, 176, 177, 179–181, 187; świadek przytomny 55, 144, 168
  - Józef, pisarz 192, 193, 195, 196
  - Katarzyna 81, 102, 104, 121, 127, 128
  - Wojciech 165
- Szewczowska Rola** 55, 83, 101, 106
- Szot(t)** 191; Szotka 5, 94, 96, 116, 186, 187; Szotowa 13, 15, 97, 103, 131, 149, 186, 188, 189, 191; Szocionka 5, 13; Szotowicz 77; *Szotowska Rola* 15, 186, 187, 189; *Szotowa Rola* 189
  - Agnieszka 96, 189, 193
  - Antoni 4, 5
  - Błażej 11, 14, 21, 90; świadek 163; wójt 68

- Felix/Felixy 4, 8, 9, 36, 97; przysiężny 105
- Franciszek 5, 124, 150, 186, 187, 189
- Jakub 103, 186–189
- Jan 36, 52, 53, 148, 149, 178, 179, 192; wójt/przeszły wójt 49, 71, 76, 77, 97; przysiężny 92, 106, 112, 115, 121, 126–128, 140, 142, 143, 145, 149, 150, 156, 157, 176; świadek 96; podwójci 104, 168; deputowany gromadzki 177
- Jędrzej 122
- Józef 9, 17, 62, 86, 148; wójt/stary wójt/wójt iwkowski 3, 4, 6, 8, 11, 17, 23, 35, 40, 46, 56, 94, 100, 155; przysiężny 119
- Kasper 191
- Katarzyna 5, 115, 131, 193
- Kazimierz 9; przysiężny 119
- Klemens/Klemensy 36, 112
- Konstancja 103
- Kunegunda/Konegunda 36, 94
- Ludwik 13, 87
- Maciej 9, 100, 178, 193, 194
- Marcin 2, 116; przysiężny 184–186, 191
- Marcjanna 13
- Marianna/Maryanna 36, 74, 90, 97, 116, 133–135, 176, 186, 188, 189, 191
- Mateusz 131, 178
- Michał 10, 32, 69, 90, 150; świadek 179–181
- Mikołaj 8, 9, 184; przysiężny 11, 17, 32, 35, 41, 42, 45, 46, 56, 59, 60, 70, 71, 93, 117
- Regina/Reyna 13, 15, 32, 186, 187, 189
- Salomea 149, 150
- Sobestyan 74, 133–135, 148, 176; świadek 167
- Szymon/Szimon 10; przysiężny 94, 100; świadek 153, 162
- Tomasz przysiężny 186, 191
- Walenty 87

- Wawrzeniec(z)/Wawrzenic 7, 17, 30, 37, 94; świadek 130
- Wojciech 6, 13, 15, 62, 73, 74
- Szpil/Szpiel/Spiel/Spill vel Paryasz Detto/Spil;** *Spielowska Rola* 78, 80; *Szpiłowska Zagroda* 160; *Spilowska Zagroda* 161
- Franciszek 45
- Jacenty przysiężny 4
- Jakub 80, 161
- Jan 169
- Jędrzej 18; przysiężny 48, 52–54, 67, 162, 163; wójt 192, 193
- Józef 190
- Karol 190
- Katarzyna 193
- Mateusz 80
- Mikołaj 80
- Piotr 24, 80, 103; świadek 57
- Szymon 23, 193, 194
- Tomasz 38
- Wiktoria 80
- Szulczewski** Stanisław mandatariusz 59
- Szymberski** mandatariusz i dominium reprezentant 113–115, 120, 121, 128

Ś

- Ślufa** 9; *Ślufińska Rola* 79, 169, *Ślufino* 160

T

Tabaszewski

- Józef 143,
- Justyanna 36,
- Tomasz świadek 144, 146
- Zofia 146

Taborowska Rola 165

Toczek; *Toczkowska Rola* 122

- Marcin dziesiętnik 191

Tucznio; Tuczniówna 14; Tuczniowa 39;

- Tuczniowa Rola* 14
- Bartłomiej 14, 136
- Ignacy 14, 65, 83
- Jakub dziesiętnik 190

- Jan 14; świadek 180
- Katarzyna 14
- Marianna 14, 39
- Mateusz 14
- Regina 14
- Wojciech przysiężny 4, 100
- Turek; vel** Turek 126; Turkowa 59, 102, 104, 117, 127, 165
- Agata 104
- Błażej 46, 51, 110
- Franciszek 59, 104, 127, 135
- Jadwiga 195
- Jan 37
- Józef świadek 32
- Katarzyna 59, 102, 104, 117, 127
- Klemens 59, 104, 117, 127
- Maciej 195
- Marcin 187; dziesiętnik 190
- Onufry/Unofry 19, 46, 95
- Petronella 104, 127
- Piotr 46
- Sobestyan 137, 159, 173
- Stanisław 46
- Wojciech 46; przysiężny 32
- Zofia 165
- Tymowa**, pow. brzeski 71

U

- Ugierski** pan z Laskowej 79
- Urbańczyk; Urbańczykówna** 51; Urbańczykowa 89, 101, 186
- Agata 111
- Agnieszka 88
- Błażej wójt 79
- Franciszek 89, 134, 135
- Jakub 101
- Jan 49, 81, 82, 103, 104, 107, 111, 153, 178, 186, 188; plenipotent 71; przysiężny 83, 97; deputowany 120, 121, 127, 129, 152, 171, 189; pisacz/pisarz gromadzki 153, 167–170
- Józef 89, 146
- Kasper przysiężny 182
- Konstancja 134, 135

- Magdalena 101
- Marcjanna 89
- Marianna 51
- Maryanna 188
- Michał 88; przysiężny 54, 55, 71, 81, 83, 88
- Regina 186, 188
- Stanisław 36, 94
- Tomasz/Thomas przysiężny 103, 104, 106, 143
- Wojciech 20, wójt 32, 41, 42, 44, 66, 93, 94, 101, 119

Ustek Marcin 71**W**

- Witowska Rola** 69, 104, 168
- Włodarczyk; Włodarczykowa** 125
- Katarzyna 125
- Wincenty 125
- Włodykowska Rola** 79; **Włudykowska Rola** 94, 185
- Wnęk**
- Jan 109
- Krzysztof 24
- Wojakowa**, pow. brzeski 132, 159

Wolak

- Jakub 80
- Szymon 80

Woykowski, Woykowszczanka 115

- Agnieszka 142
- Antoni 113–115, 179, sołtys 180
- Apolonia 146, 147
- Józef 73, 74, 142, sołtys 72
- Katarzyna 72, 73, 115
- Kazimierz 113, 114
- Marianna 73, 113–115, 142, 181
- Nikodem 113–115
- Szymon 142
- Tomasz 2, 73, 114, 181; sołtys iwkowski 19, 22, 72, 74, 75, 95, 142, 146, 147

Wrona; Wronowska Rola 5, 6, 7, 13, 87, 148; **Wronoska Rola** 191

- Łukasz 79

Wybrańska Rola 19, 73, 95

Wymiarki/Wymiarek 4, 6, 21, 23, 36, 37, 66, 77, 79, 94, 116, 175, 178, 179, 181, 182

Wyrwicz Stanisław majster sztuki organmistrzowskiej 33,

Wytrześni/Wytrzyśni Potok 6, 36, 192

Wytryszczka, pow. brzeski 175

Z

Zajac

– Agnieszka 189

– Dominik 71

– Jakub 15

– Jędrzej 189

Zapiór; Zapiórka 21, 179, 181; Zapiórowa 116

– Agata 21, 116

– Jacenty 178

– Jan 21

– Józef 178, 179

– Marcin 181

– Marianna/Maryanna 124, 152, 181

– Szymon 152, 179

– Tekla 179

– Wawrzeniec/Wawrzeniecz 15

– Wojciech 179

Zdziński Michał inter justycjariusz 85

– Tekla 179–181

Zelek

– Antoni 159

– Mateusz 71

Zięba, *vel* Zięba 115; Ziębina/Ziembina 99, 125, 131, 132, 163, 166; *Ziębińska Rola* 9, 67; *Ziębińska Rola* 123

– Andrzej 182

– Brygida 125, 163, 166

– Franciszek 72

– Jan 184

– Justyna 130–132

– Kajetan 3, 66

– Katarzyna 125, 131, 132

– Konegunda 166

– Marcin 3, 16, 52, 53, 55, 88, 99

– Marianna 132

– Piotr 86, 120

– Teresa 99

Zięć, Zięciowa 127

– Antoni 17

– Bartłomiej 17

– Jan przysiężny 185, 191

– Karol 59

– Katarzyna 127

– Krzysztof 156

– Regina 153, 162

– Sobestyan świadek 68, plenipotent 71

Śliwkowy Szlak

Stowarzyszenie „Na Śliwkowym Szlaku” to Lokalna Grupa Działania skupiająca 7 małopolskich gmin: Czchów, Gnojnik, Gródek nad Dunajcem, Iwkową, Laskową, Lipnicę Murowaną i Łososiń Dolną. Powstało ono w 2008 roku, a przyświecała mu idea Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich i możliwość udziału w Osi 4 tego programu – Leader.

Zgodnie z misją, Stowarzyszenie prowadzi działania skoncentrowane na podniesieniu jakości życia mieszkańców z wykorzystaniem bogactwa historii, tradycji i kultury wszystkich siedmiu gmin. Motywem przewodnim obszaru stał się śliwkowy szlak, a jego charakterystycznym łącznikiem śliwka, będąca symbolem tradycji i kultury mieszkańców.

Śliwkowy Szlak wiedzie przez te obszary, które w naszych gminach są ciekawe i warte pokazania. Znajdziemy tu więc nie tylko liczne sady i wszystko to, co z przetwórstwem owoców jest związane, ale także bogate dziedzictwo duchowe i materialne pokoleń, obiekty sportowe umożliwiające aktywny wypoczynek, a także całą infrastrukturę turystyczną pozwalającą na spędzenie czasu z dala od miejskiego zgiełku.

Dzięki wielowiekowej tradycji i wyjątkowemu podgórskiemu położeniu, na Śliwkowym Szlaku rosną zdrowe i smaczne owoce, które spożywane są w bardzo różnej postaci: na surowo, w postaci dżemów, konfitur i suszu. Dumą obszaru jest podsuszana i podwędzana śliwka węgierka o specyficznej nazwie „suska sechłońska”. Nazwa ta wywodzi się z miejscowej gwary. „Suska” oznacza podwędzoną śliwkę, zaś „sechłońska” pochodzi od nazwy miejscowości Sechna w gminie Laskowa, która z tych owoców słynie. Do palenia w suszarni wykorzystuje się wyłącznie twarde i suche drewno odpowiednich drzew liściastych i owocowych, które zapewnia naturalną i pozbawioną chemii konserwację owoców. Specyficzna metoda produkcji w połączeniu z umiejętnościami miejscowych rolników, to gwarancja doskonałego smaku i jakości „suski”, wpisanej na Listę Produktów Tradycyjnych oraz do unijnego rejestru Chronionych Oznaczeń Geograficznych (ChOG).

Śliwkowy Szlak to bogactwo kultury i historii. W Iwkowej wart zwiedzenia jest stary cmentarny kościółek p. w. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny – cenny XV-wieczny zabytek architektury drewnianej. Ściany wewnątrz kościoła pokryte są pochodzącą z 1619 roku piękną polichromią. Oprócz innych zabytkowych elementów wystroju świątyni można tu także zobaczyć kopię gotyckiego witraża z 1. poł. XV wieku, przedstawiającego Najświętszą Maryję Pannę z dzieciątkiem. Chlubą obszaru jest również kościół p.w. św. Leonarda w Lipnicy Murowanej, wpisany na listę UNESCO, a w pobliskim Tropiu, nad brzegiem Jeziora Rożnowskiego, znajduje się romański kościół, którego najstarsze elementy datowane są na XI wiek.

Osobom chcącym aktywnie spędzić wolny czas Śliwkowy Szlak proponuje wiele atrakcji. Obszar skoncentrowany wokół Jeziora Rożnowskiego jest idealny dla wędkarzy oraz amatorów różnych sportów wodnych. Śliwkowe gminy słyną z licznych tras rowerowych i pieszych, a także możliwości jazdy konnej. Zimą najlepiej wybrać się na stok narciarski Laskowa–Kamionna, a w sezonie letnim warto wziąć udział w jednej ze śliwkowych imprez plenerowych – można wówczas trafić na liczne degustacje, pokazy i konkursy kulinarne, a także zrobić zakupy na stoiskach z produktami lokalnymi. Największe imprezy śliwkowe organizowane są cyklicznie: w Laskowej jest to „Festiwal Śliwki, Miodu i Sera”, zaś w Iwkowej – „Święto Suszonej Śliwki” i „Od ziarenka do wiejskiego rarytasu”.

Śliwkowy Szlak to bogactwo wspomnień, smaków i aromatów!
– Spotkajmy się... na Śliwkowym Szlaku!

...chomni...
...Woyowich Dybel
...Odebrał Kłotych. Osim to...
...prostownie bo mu nie na...
...w Luskowy Dnia 18 marca
...Junia Szerepanjskiego Prama...

Ugoda w Gronie Sottysiem przy
Lazącym od Roli Głębowskiej

Sottysiami Staje Dobrowolna...
...opisany sposób.

...Czł. w Roli...
...po Swoy...
...Lop...

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa Inwestująca w obszary wiejskie. Publikacja wydana przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Iwkowej i współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach osi 4 – LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w ramach działania: Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju. Instytucja zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

